http://www.dhammadownload.com

အရှင်ပညာသီဟာဘိဝံသ

သ.ခ.သ.အ ဓမ္မာစရိယ

ဝိနယပါဠိပါရဂူ

၏

အဋ္ဌသာလိနီစာစဉ်

၁၃၅၈၊၅၉၊၆၀ ခုနှစ်များတွင် ပို့ချသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဤစာအုပ်တွင် . . .

အဋ္ဌသာလိနီဘာသာကို ဒုတိယနေ့ စာချတန်းစည်းကမ်းနှင့်အညီ ပို့ချစဉ်

အတိုင်း နံပါတ်စုံ ဝါကျပေါင်း (၁၆၀)ကျော်ကို ရေးသားထားပါသည်။

သို့ပါ၍ စာချတန်းစာဝါကို လိုက်ခွင့်မကြုံသော အရှင်မြတ်တို့အတွက်

ဆရာတစ်ဦးအလား ထောက်တည်ရာများစွာပေးပါလိမ့်မည်။

စာဝါလိုက်ဘူးသော အရှင်မြတ်တို့အတွက်လည်း သက်သာပေါ့ပါးစွာ

လေ့လာရင်းဖြင့် အသိတိုးသည်ကို ကိုယ်တွေ့ခံစားသိရှိပါလိမ့်မည်။

ထို့ကြောင့်... ဤစာအုပ်အကူအညီဖြင့် ဓမ္မာစရိယအောင်ပန်းသည်

သင်၏လက်တစ်ကမ်းသို့ ရောက်ရှိနေမည်မှာ အံ့သြစရာမဟုတ်တော့ပါ။

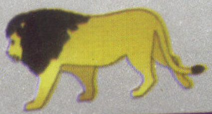

အရှင်ပညာသီဟာဘိဝံသ

http://www.dhammadownload.com

အဋ္ဌသာလိနီစာစဉ်

အရှင်ပညာသီဟာဘိဝံသ

http://www.dhammadownload.com

စာမူခွင့်ပြုချက်အမှတ် ◆ ၂၅၂/၉၉(၅)

မျက်နှာဖုံးခွင့်ပြုချက်အမှတ် ◆ ၂၃၁-၉၉(၅)

ထုတ်ဝေသူ ◆ ဦးဝင်းမြင့် (၀၁၅၁၂)
ဝင်းမြင့်အောင်စာပေ
အမှတ်(၃၁၅)၊ ၂/ခရပ်ကွက်
ဇထောက်ကြန့်တိုးချဲ့၊
မင်္ဂလာဒုံမြို့နယ်။

ပုံနှိပ်တိုက် ◆ ဒေါ်ကျင်လှိုင်
၇၈၊ ၄၄လမ်း၊ ဗိုလ်တထောင်
ကျော်အောင်ပုံနှိပ်တိုက်

တန်ဖိုး ◆ ဓမ္မဒါန(　　)ကျပ်

အုပ်ရေ ◆ (၁၀၀၀)

http://www.dhammadownload.com

''စာမိတ်ဆက်''

အဋ္ဌသာလိနီစာစဉ်–ကျမ်းစာအုပ်ကို အရှင်၏လက်ဝယ်သို့ လွယ်ကူစွာလေ့လာနိုင်စေရန်ပေးပို့လိုက်ပါသည်၊စာချတန်းဆိုင်ရာ ကျမ်းစာတစ်အုပ်ရေးသားရခြင်းသည် အချိန်,အလေးပြုအပ်သောဆရာများ၏မှတ်စုများနှင့် သက်ဆိုင်ရာ စာအုပ်ပေါင်းများစွာကြည့်ရှုရခြင်း,စာလိုက်သံဃာတို့၏ နားလည်သဘောပေါက်မှုတို့ကိုလေ့လာရခြင်း,ပုစ္ဆာဟောင်းတို့ကိုစုဆောင်းထားရခြင်း အစိုးရစာချတန်း၌မေးနိုင်လောက်သည့်ဝါကျများ ခန့်မှန်းရခြင်း စသော,အကြောင်းပေါင်းများစွာတို့ ပြည့်စုံပြီးဖြစ်လာပါမှ စာချတန်းဆိုင်ရာကျမ်းစာအုပ် အနေအသင့်ရှိပြီး ကွန်ပျူတာစာစီ,စာပြုပြင်,အကိုးသာဓကများဖြည့်စွက်ပြီးနောက် ခွင့်ပြုမိန့်ယူ ပုံနှိပ်စက်တင်ရပါသည်။

ထို့ကြောင့် အရှင်တို့လက်ဝယ်သို့ ရောက်ရှိလာသောကျမ်းစာ၏ဖြတ်သန်းခဲ့ရသောခရီးသည် အချိန်အနည်းငယ်အတွင်းလွယ်လင့်တကူဖြတ်သန်းခဲ့ရသည်မဟုတ်ပါ၊ဤသို့သော အတွေ့အကြုံနှင့် သုံးနှစ်တာကာလမျှကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံပြီးမှ စာချတန်းဆိုင်ရာ ကျမ်းစာအုပ်များကို ရေးသားရခြင်းဖြစ်ပါသည်၊အချိန်ကာလနှင့် အတွေ့အကြုံကိုမယူပဲ စာချတန်းဆိုင်ရာကျမ်းစာအုပ်များကိုရေးသားလို့မရနိုင်ပါ။

ယခုဆိုလျှင် မိမိပို့ချချက်များ ကျမ်းစာအုပ်အဖြစ် ကျမ်းရင်းသုံးကျမ်းလုံးအတွက် ကျမ်းစာအုပ်ကြီးခြောက်အုပ် အောင်မြင်စွာရေးသားပြီးစီးခဲ့လေပြီ၊ မိမိကျမ်းစာများကို လေ့လာပြီး"သာသနဓဇ ဓမ္မာစရိယ" ဘွဲ့တံဆိပ်အောင်ပန်း ဆွတ်လှမ်းနိုင်သော စာပွဲဝင်အရှင်တို့၏အောင်မြင်မှုများကို တွေ့မြင်ကြားသိနေရ၍ အလွန်ကျေနပ်ဝမ်းသာရပါသည်။

မိမိတို့ စာချတန်းဝင်စဉ်အခါ စာချတန်းဆိုင်ရာကျမ်းစာအုပ်တို့ယခုလောက်အားရကျေနပ်အောင် ပေါများပြည့်စုံမှုမရှိသေး၍ သက်ဆိုင်ရာနံပါတ်အလိုက် စာအုပ်များစွာကို ဉာဏ်မှီသလောက်ကြည့်ရှုကြရ၏ပင်ပန်းဘိခြင်း,အောင်မြင်သင့်သလောက်တော့အောင်မြင်ခဲ့ပါသည်၊ ယခုသော်ကား စာအုပ်များပေါများလှ၏ တစ်ထိုင်တည်း တစ်အုပ်မျှကိုကြည့်ရှုလေ့လာရုံမျှဖြင့် ဝါကျစုံ နံပါတ်စုံကို သိကြရသဖြင့် အချိန်နှင့် စာအုပ်မပြည့်စုံခြင်းဒုက္ခလွတ်ကင်းကြရပေပြီ ခေတ်၏အကျိုးပြုမှုကား အလွန်ပင်ကျေးဇူးတင်စရာကောင်းလှ၏။ အားစိုက်၍ကြိုးစားကြခြင်းဖြင့် ခေတ်ကိုအသုံးချရပေမည်။

စာချတန်းအောင်မြင်ရုံဖြင့် ဤခေတ်တွင်ရပ်နေ၍မရနိုင် ခေတ်ကြီးကား မြင်တတ်လျှင် တတ်စရာသင်စရာများ ပေါကြွယ်ဘိ၏၊ကျောက်ချရပ်နားနေသလို အချိန်ကြာမြင့်စွာ စာချတန်း၌ကရုံးမနေသင့်တော့ပါ၊ရှေ့ဆက်စရာ ခေတ်အလိုက်လေ့လာဖွယ်ရာများကို လေ့လာနိုင်ဖို့စာချတန်းအမြန်အောင်,အောင် ကြိုးစားကြပါဟူ၍ အထူးတိုက်တွန်းပါသည်၊ သို့အတွက် စာချတန်းကို သက်သာပေါ့ပါးစွာဖြင့်လေ့လာနိုင်ကြရန် စာချတန်းဆိုင်ရာကျမ်းစာအုပ်များကို ပြုစုရေးသားပို့ချနေရပါသည်။

ဤသို့ရေးသားရာတွင် သံယုတ်ကျောင်းဆောင် တပည့်များ၏ အကူအညီကို များစွာအားကိုးရပါသည်၊မူကျမ်းရေးသူကရေး၊မာတိကာစဉ်သူကစဉ်၊အက္ခရာဝလိရှာသူကရှာ၊ကွန်ပျူတာရိုက်သူကရိုက်ဖြင့် အားရစရာကောင်းအောင် ကူညီကြပါ၏၊ဤ"အဋ္ဌသာလိနီစာစဉ်"ကိုလည်း တပည့်များအကူအညီဖြင့် လေ့လာသူများလက်ဝယ်သို့ ပို့လိုက်ပါသည် ယခင်ပါရာဇိကဏ်စာစဉ်၊သီလက္ခန်စာစဉ်များကဲ့သို့ လွယ်ကူစွာစာချတန်းအောင်မြင်နိုင်စေရန်–

http://www.dhammadownload.com

ကူညီမည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။

ဤကျမ်းစာအုပ်ဖြစ်မြောက်အောင် ကူညီကြရာတွင် စာမူကျမ်းကူးပေးသော အရှင်သုမန(သာသနဓဇ မွှာစရိယ)၊စေတနာပါစွာဖြင့် ကွန်ပျူတာ စာစီပေးကြသော မစန္ဒာနှင့် မောင်-မောင်ဝေဖြိုးဟန်၊ကွန်ပျူတာစာစီနှင့် စာအထားအသို ဖြည့်စွက်ပြင်ဆင်ပေးသော အရှင်သောမာနန္ဒ၊ မျက်နှာဖုံးကုသိုလ်ရှင် အဘိဓမ္မာနှင့် ယဉ်ကျေးမှုသင်တန်းဆရာ ဦးကိုကြီး+ဒေါ်ယဉ်ယဉ်နွယ် (မိုယ်းကောင်းဘုရားစောင်းတန်း စာအုပ်ဆိုင်)၊ ကွန်ပျူတာအလှူရှင် ဦးယုကြည်+ဒေါ်လှလှဝင်း သမီး ရတနာယုကြည်၊ နန္ဒာယုကြည် မိသားစုနှင့်၊ မိမိကျမ်းစာများကို သီးခံလျှက် ပုံနှိပ်ပေးကြသော ကျော့အောင်ပုံနှိပ်တိုက် မိသားစုတို့အား အထူးကျေးဇူးတင်ရှိပါကြောင်း မှတ်တမ်းတင်အပ်ပါသည်။

ဘဝနှင့်ဆန္ဒ တစ်ထပ်တည်း ရှိကြစေရန် ဆုမွန်ကောင်းတောင်းလျှက်

အရှင်ပညာသီဟာဘိဝံသ

☎ ၅၆၆၀၇၆

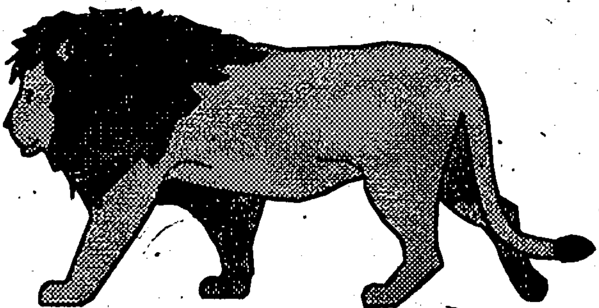

http://www.dhammadownload.com

စဉ်	မာတိကာ	စာမျက်နှာ
၁။	စည်းမျဉ်း	က+န
၂။	၅-နံပါတ် ပုစ္ဆာဖြေဆိုရန်	ပ
၃။	ဝါကျစဉ်(၁) ဓမ္မသဒ္ဒေါ ပန္နာယံ(အဘိ၊ဌ၊၁။၈၁။)	၁
၄။	ဝါကျစဉ်(၂) ဝစနတ္ထော ပနေတ္ထ(အဘိ၊ဌ၊၁။၈၁။)	၄
၅။	ဝါကျစဉ်(၃) အတ္ထနော ပန(အဘိ၊ဌ၊၁။၈၁။)	၈
၆။	ဝါကျစဉ်(၄) ကိံ ပနေတာနိ(အဘိ၊ဌ၊၁။၈၂။)	၁၁
၇။	ဝါကျစဉ်(၅) ဝိပါကတ္တိကေ(အဘိ၊ဌ၊၁။၈၄။)	၁၄
၈။	ဝါကျစဉ်(၆) ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယတ္တိကေ(အဘိ၊ဌ၊၁။၈၄။)	၁၈
၉။	ဝါကျစဉ်(၇) သံကိလေသေတိတိ(အဘိ၊ဌ၊၁။၈၅။)	၂၃
၁၀။	ဝါကျစဉ်(၈) ပီတိတ္တိကေ(အဘိ၊ဌ၊၁။၈၅။)	၂၆
၁၁။	ဝါကျစဉ်(၉) ဒဿနတ္တိကေ(အဘိ၊ဌ၊၁။၈၅/၆။)	၂၉
၁၂။	ဝါကျစဉ်(၁၀) ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗာ(အဘိ၊ဌ၊၁။၈၆။)	၃၃
၁၃။	ဝါကျစဉ်(၁၁) ကမ္မကိလေသေဟိ(အဘိ၊ဌ၊၁။၈၆။)	၃၆
၁၄။	ဝါကျစဉ်(၁၂) တတောဝေအာစယသင်္ခါတာ(အဘိ၊ဌ၊၁။၈၆။)	၄၀
၁၅။	ဝါကျစဉ်(၁၃) သေက္ခတ္တိကေ(အဘိ၊ဌ၊၁။၈၆/၇။)	၄၄
၁၆။	ဝါကျစဉ်(၁၄) ပရိတ္တတ္တိကေ(အဘိ၊ဌ၊၁။၈၇။)	၄၇
၁၇။	ဝါကျစဉ်(၁၅) ဟိတသုခါဝဟာမေဘဝိသဿတ္တိ(အဘိ၊ဌ၊၁။၈၇။)	၅၁
၁၈။	ဝါကျစဉ်(၁၆) ကေ့ပ္ပါဒါဒိတာယ(အဘိ၊ဌ၊၁။၈၉။)	၅၅
၁၉။	ဝါကျစဉ်(၁၇) ဓမ္မတော ယာဝ(အဘိ၊ဌ၊၁။၉၀။)	၅၇
၂၀။	ဝါကျစဉ်(၁၈) ရဏန္တိ ဧတေဟီတိ(အဘိ၊ဌ၊၁။၉၃။)	၆၁
၂၁။	ဝါကျစဉ်(၁၉) သမ္ပယောဂဝသေန(အဘိ၊ဌ၊၁။၉၃။)	၆၄
၂၂။	ဝါကျစဉ်(၂၀) ဣဒါနိ ယထာ(အဘိ၊ဌ၊၁။၉၇။)	၆၇
၂၃။	ဝါကျစဉ်(၂၁) တတ္ထ ဗုဒ္ဓါနံ(အဘိ၊ဌ၊၁။၉၈။)	၇၀
၂၄။	ဝါကျစဉ်(၂၂) ယသ္မာ ပနေသ(အဘိ၊ဌ၊၁။၉၈။)	၇၄
၂၅။	ဝါကျစဉ်(၂၃) ကသ္မာ ပနေတ္ထ(အဘိ၊ဌ၊၁။၉၈။)	၇၈
၂၆။	ဝါကျစဉ်(၂၄) တေ စ အနေက(အဘိ၊ဌ၊၁။၉၉။)	၈၃
၂၇။	ဝါကျစဉ်(၂၅) ကသ္မာ ပန ဧတေသု(အဘိ၊ဌ၊၁။၁၀၂။)	၈၆
၂၈။	ဝါကျစဉ်(၂၆) သမ္မုဟာသင်္ခါတော ပန(အဘိ၊ဌ၊၁။၁၀၃။)	၈၉
၂၉။	ဝါကျစဉ်(၂၇) ယသ္မိံ ပန ပဒေသေ(အဘိ၊ဌ၊၁၁၀၄။)	၉၂
၃၀။	ဝါကျစဉ်(၂၈) ဧဝမိဓ စိတ္တံ(အဘိ၊ဌ၊၁။၁၀၄။)	၉၆
၃၁။	ဝါကျစဉ်(၂၉) ကုသလန္တိ ကုစ္ဆိတာနံ(အဘိ၊ဌ၊၁။၁၀၅။)	၁၀၁
၃၂။	ဝါကျစဉ်(၃၀) ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ(အဘိ၊ဌ၊၁။၁၀၅။)	၁၀၅
၃၃။	ဝါကျစဉ်(၃၁) တဒေတံလက္ခဏာဒိဝသေ(အဘိ၊ဌ၊၁။၁၀၅။)	၁၀၉

http://www.dhammadownload.com

စဉ်	မာတိကာ	စာမျက်နှာ
၃၄။	ဝါကျစဉ်(၃၂) စိတ္တန္တိ အာရမ္မဏံ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၆။)	၁၁၂
၃၅။	ဝါကျစဉ်(၃၃) ကာမဉ္စေတ္ထ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၆။)	၁၁၅
၃၆။	ဝါကျစဉ်(၃၄) တတ္ထ သဗ္ဗမ္ပိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၈။)	၁၁၈
၃၇။	ဝါကျစဉ်(၃၅) တာသုတာသုဘူမီသု(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၉။)	၁၂၃
၃၈။	ဝါကျစဉ်(၃၆) စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၉။)	၁၂၇
၃၉။	ဝါကျစဉ်(၃၇) ဉာဏသမ္ပယုတ္တန္တိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၂။)	၁၃၁
၄၀။	ဝါကျစဉ်(၃၈) အသင်္ခါရိကဘာဝေါ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၃။)	၁၃၄
၄၁။	ဝါကျစဉ်(၃၉) တတ္ထ ကိဉ္စာပိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၃။)	၁၃၈
၄၂။	ဝါကျစဉ်(၄၀) တတ္ထ ယော(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၅။)	၁၄၁
၄၃။	ဝါကျစဉ်(၄၁) ဝိညာပနတ္တာ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၅။)	၁၄၃
၄၄။	ဝါကျစဉ်(၄၂) နကေဝလဉ္စေသ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆။)	၁၄၇
၄၅။	ဝါကျစဉ်(၄၃) မုသာတိ ဝိသံ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၁၃၁။)	၁၅၀
၄၆။	ဝါကျစဉ်(၄၄) ပိသုဏဝါစာတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၁၃၂။)	၁၅၅
၄၇။	ဝါကျစဉ်(၄၅) အဘိဇ္ဈာယတီတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၃။)	၁၅၉
၄၈။	ဝါကျစဉ်(၄၆) ယထာဘုစ္စဂဟဏာ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။)	၁၆၂
၄၉။	ဝါကျစဉ်(၄၇) ပါဏာတိပါတာဒီဟိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။)	၁၆၅
၅၀။	ဝါကျစဉ်(၄၈) ကသ္မာ ပနေတ္ထ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၀။)	၁၆၈
၅၁။	ဝါကျစဉ်(၄၉) သေယျထိဒံ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၁။)	၁၇၁
၅၂။	ဝါကျစဉ်(၅၀) ဝေဒယတီတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၂။)	၁၇၅
၅၃။	ဝါကျစဉ်(၅၁) စေတယတီတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။)	၁၇၈
၅၄။	ဝါကျစဉ်(၅၂) ဝိတက္ကေတီတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၇။)	၁၈၁
၅၅။	ဝါကျစဉ်(၅၃) အာရမ္မဏေ တေန(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၈။)	၁၈၄
၅၆။	ဝါကျစဉ်(၅၄) သုခယတီတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၀။)	၁၈၆
၅၇။	ဝါကျစဉ်(၅၅) သဒ္ဒဟန္တိ ဧတာယ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၂။)	၁၈၉
၅၈။	ဝါကျစဉ်(၅၆) ဝီရဿ ဘာဝေါ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၃။)	၁၉၂
၅၉။	ဝါကျစဉ်(၅၇) သရန္တိ ဧတာယ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၄။)	၁၉၅
၆၀။	ဝါကျစဉ်(၅၈) ပဇာနာတီတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။)	၁၉၉
၆၁။	ဝါကျစဉ်(၅၉) မနတီတိ မနော(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။)	၂၀၃
၆၂။	ဝါကျစဉ်(၆၀) ဇီဝန္တိ တေန(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၇။)	၂၀၅
၆၃။	ဝါကျစဉ်(၆၁) တတ္ထ ပုရိမာနိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၈။)	၂၀၉
၆၄။	ဝါကျစဉ်(၆၂) န လုဗ္ဘန္တိ တေန(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၀။)	၂၁၁
၆၅။	ဝါကျစဉ်(၆၃) ယံ တသ္မိံ သမယေတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၃။)	၂၁၄
၆၆။	ဝါကျစဉ်(၆၄) မာနသန္တိ မနော(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၄။)	၂၁၇

http://www.dhammadownload.com

စဉ်	မာတိကာ	စာမျက်နှာ
၆၇။	ဝါကျစဉ်(၆၅) ပမုဒိတာဿ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၇။)	၂၂၀
၆၈။	ဝါကျစဉ်(၆၆) ဟာသေတီတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၇။)	၂၂၂
၆၉။	ဝါကျစဉ်(၆၇) အတ္တနော်မနတာ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၈။)	၂၂၆
၇၀။	ဝါကျစဉ်(၆၈) သဒ္ဒဟနာတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၉။)	၂၂၈
၇၁။	ဝါကျစဉ်(၆၉) အနုပဝိသနသင်္ခါတေန(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၁။)	၂၃၂
၇၂။	ဝါကျစဉ်(၇၀) ဘူရီတိ ပထဝိယာ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၁/၂။)	၂၃၄
၇၃။	ဝါကျစဉ်(၇၁) ရတိကရဏဋ္ဌေန(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။)	၂၃၈
၇၄။	ဝါကျစဉ်(၇၂) ယံ တသ္မိံ သမယေတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၃။)	၂၄၁
၇၅။	ဝါကျစဉ်(၇၃) ပစ္စယသင်္ခါတေန(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၆/၇။)	၂၄၄
၇၆။	ဝါကျစဉ်(၇၄) နိယျာနဋ္ဌေန(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၇/၈။)	၂၄၈
၇၇။	ဝါကျစဉ်(၇၅) ဣဒါနိ ရူပါဝစရ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၇။)	၂၅၂
၇၈။	ဝါကျစဉ်(၇၆) ကိံ ပနေတေန(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၇။)	၂၅၄
၇၉။	ဝါကျစဉ်(၇၇) သဒ္ဒါ ဟိရိယံ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၇။)	၂၅၇
၈၀။	ဝါကျစဉ်(၇၈) ကသ္မာ ပနေတ္ထ ယထာ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၈။)	၂၅၉
၈၁။	ဝါကျစဉ်(၇၉) ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟီတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၈။)	၂၆၂
၈၂။	ဝါကျစဉ်(၈၀) တတ္ထ သိယာ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၈/၉။)	၂၆၅
၈၃။	ဝါကျစဉ်(၈၁) ကိလေသာကာမ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၉။)	၂၆၈
၈၄။	ဝါကျစဉ်(၈၂) ဧတ္တာဝတာ စ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၀။)	၂၇၁
၈၅။	ဝါကျစဉ်(၈၃) ဝိဝေကဇန္တိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၁။)	၂၇၅
၈၆။	ဝါကျစဉ်(၈၄) အယဥ္စ ပီတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၁။)	၂၇၈
၈၇။	ဝါကျစဉ်(၈၅) ပထမီကသိဏန္တိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၂။)	၂၈၁
၈၈။	ဝါကျစဉ်(၈၆) ဝိတက္ကဝိစာရာနံ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၃။)	၂၈၄
၈၉။	ဝါကျစဉ်(၈၇) သမ္ပသာဒနန္တိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၃။)	၂၈၇
၉၀။	ဝါကျစဉ်(၈၈) ဧကော ဥဒေတီတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၃/၄။)	၂၈၉
၉၁။	ဝါကျစဉ်(၈၉) သေဋ္ဌဋ္ဌေန ဧကောစ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၄။)	၂၉၀
၉၂။	ဝါကျစဉ်(၉၀) နနု စာယံ သဒ္ဒါ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၄။)	၂၉၅
၉၃။	ဝါကျစဉ်(၉၁) အဝိတက္ကံ အဝိစာရန္တိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၄)	၂၉၈
၉၄။	ဝါကျစဉ်(၉၂) သမာဓိဇန္တိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၅။)	၃၀
၉၅။	ဝါကျစဉ်(၉၃) ပီတိယာ စ ဝိရာဂါတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၅။)	၃၀၄
၉၆။	ဝါကျစဉ်(၉၄) ကာမဉ္စေတေ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၆။)	၃၀၇
၉၇။	ဝါကျစဉ်(၉၅) ဥပေက္ခကော စ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၆။)	၃၁၀
၉၈။	ဝါကျစဉ်(၉၆) ဧတ္တာဟ နနု စာယံ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၈။)	၃၁
၉၉။	ဝါကျစဉ်(၉၇) တတ္ထ ကိဉ္စာပိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၉။)	၃

http://www.dhammadownload.com

စဉ်	မာတိကာ	စာမျက်နှာ
၁၀၀။	ဝါကျစဉ်(၉၈) ဣဒ္ဓါနိသုခဋ္ဌ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၉)	၃၂၀
၁၀၁။	ဝါကျစဉ်(၉၉) ကသ္မာပန တံ တေ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။)	၃၂၄
၁၀၂။	ဝါကျစဉ်(၁၀၀) သုခဿ စ ပဟာနာ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။)	၃၂၈
၁၀၃။	ဝါကျစဉ်(၁၀၁) ဓမ္မာဟ အထေဝံ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၁။)	၃၃၂
၁၀၄။	ဝါကျစဉ်(၁၀၂) ယထာ ဝါ အညတ္ထ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၂။)	၃၃၅
၁၀၅။	ဝါကျစဉ်(၁၀၃) ဥပေက္ခာသတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၂။)	၃၃၈
၁၀၆။	ဝါကျစဉ်(၁၀၄) တတ္ထ ဒုက္ခာ ပဋိပဒါ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၂၂၇။)	၃၄၂
၁၀၇။	ဝါကျစဉ်(၁၀၅) တတ္ထ တဒနုဓမ္မတာ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၉။)	၃၄၆
၁၀၈။	ဝါကျစဉ်(၁၀၆) တတ္ထ ပရိတ္တံ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၉။)	၃၅၀
၁၀၉။	ဝါကျစဉ်(၁၀၇) အာဂတာသကသိဏာနိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၁။)	၃၅၁
၁၁၀။	ဝါကျစဉ်(၁၀၈) ဧဝံ အဋ္ဌသု(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၂။)	၃၅၆
၁၁၁။	ဝါကျစဉ်(၁၀၉) သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနီတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၄။)	၃၅၉
၁၁၂။	ဝါကျစဉ်(၁၁၀) အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၆။)	၃၆၂
၁၁၃။	ဝါကျစဉ်(၁၁၁) သေဋ္ဌဇ္ဈေန(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၀။)	၃၆၅
၁၁၄။	ဝါကျစဉ်(၁၁၂) ဧဝံ အပ္ပမာဏာ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၁။)	၃၆၉
၁၁၅။	ဝါကျစဉ်(၁၁၃) တတ္ထ ဥဒ္ဓုမာတက(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၂။)	၃၇၂
၁၁၆။	ဝါကျစဉ်(၁၁၄) တတ္ထ အရူပပ္ပတ္တိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၅။)	၃၇၆
၁၁၇။	ဝါကျစဉ်(၁၁၅) ပဋိဃသညာနံ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၅။)	၃၈၀
၁၁၈။	ဝါကျစဉ်(၁၁၆) အာကာသာနဉ္စ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၉။)	၃၈၃
၁၁၉။	ဝါကျစဉ်(၁၁၇) ဝိညာနဉ္စာယတနံ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၀။)	၃၈၆
၁၂၀။	ဝါကျစဉ်(၁၁၈) အာကိဉ္စညာယတနံ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၁။)	၃၈၉
၁၂၁။	ဝါကျစဉ်(၁၁၉) ဝဇနတ္တော ပနေတ္ထ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။)	၃၉၂
၁၂၂။	ဝါကျစဉ်(၁၂၀) လောကတော နိယျာတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၉။)	၃၉၇
၁၂၃။	ဝါကျစဉ်(၁၂၁) ဒိဋ္ဌိဂတာနံ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၉။)	၄၀၀
၁၂၄။	ဝါကျစဉ်(၁၂၂) ဘူမိယာတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၉။)	၄၀၄
၁၂၅။	ဝါကျစဉ်(၁၂၃) ပီတိသမ္ဘောဇ္ဈင်္ဂေါတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၂။)	၄၀၉
၁၂၆။	ဝါကျစဉ်(၁၂၄) ရာဂါဒိတော စတုန္နံ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၄။)	၄၁၃
၁၂၇။	ဝါကျစဉ်(၁၂၅) ဣဒ္ဓါနိအကုသလဓမ္မပဒံ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၉။)	၄၁၆
၁၂၈။	ဝါကျစဉ်(၁၂၆) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၀။)	၄၂၀
၁၂၉။	ဝါကျစဉ်(၁၂၇) အယာထာဝပထတော(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၅။)	၄၂၃
၁၃၀။	ဝါကျစဉ်(၁၂၈) စိတ္တံ ပရိယုဋ္ဌာတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၉။)	၄၂၅
၁၃၁။	ဝါကျစဉ်(၁၂၉) ကောဒသမံ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၀။)	၄၂၇
၁၃၂။	ဝါကျစဉ်(၁၃၀) စေတော ဝိက္ခိပတီတိ(အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၂။)	၄၂၉

http://www.dhammadownload.com

၁၃၃။	ဝါကျစဉ်(၁၃၂)တတ္တ ကတတ္တာတိ(အဘိ၊ဌ၁၊၊၃၀၃)	၄၃၂
	နောက်ဆက်တွဲဝါကျများ	
၁၃၄။	ဝါကျစဉ်(၁)ဝေ ဏ္ဍမာယ ကရဏစိတ္တတာယ(အဘိ၊ဌ၁၊၊၁၀၈)	၄၃၅
၁၃၅။	ဝါကျစဉ်(၂)တတ္တ ပါဏာသ(အဘိ၊ဌ၁၊၊၁၄၀)	၄၃၈
၁၃၆။	ဝါကျစဉ်(၃)အဒိန္နသ အာဒါန်(အဘိ၊ဌ၁၊၊၁၄၀)	၄၄၂
၁၃၇။	ဝါကျစဉ်(၄)အရိယမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ(အဘိ၊ဌ၁၊၊၁၄၇)	၄၄၅
၁၃၈။	ဝါကျစဉ်(၅)ကိ ပုနေတံ စိတ္တံ(အဘိ၊ဌ၁၊၊၁၅၆)	၄၄၈
၁၃၉။	ဝါကျစဉ်(၆)ဣတ္ထံ ပနေတ္တ(အဘိ၊ဌ၁၊၊၁၅၇)	၄၅၁
၁၄၀။	ဝါကျစဉ်(၇)ယသ္မာဝါ ဥပန္ဓ ဟောတီတိ(အဘိ၊ဌ၁၊၊၁၅၇)	၄၅၄
၁၄၁။	ဝါကျစဉ်(၈)သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီသု(အဘိ၊ဌ၁၊၊၁၆၇)	၄၅၇
၁၄၂။	ဝါကျစဉ်(၉)နာဘိဋ္ဌာယတီတိ(အဘိ၊ဌ၁၊၊၁၇၃)	၄၅၉
၁၄၃။	ဝါကျစဉ်(၁၀)ကာမစ္ဆန္ဒာဒယော ပစ္စနီကဓမ္မေ(အဘိ၊ဌ၁၊၊၁၅၇)	၄၆၁
၁၄၄။	ဝါကျစဉ်(၁၁)ကရုဏာမုဒိတာ(အဘိ၊ဌ၁၊၊၁၇၇)	၄၆၄
၁၄၅။	ဝါကျစဉ်(၁၂)ဟဒယန္တိ စိတ္တံ(အဘိ၊ဌ၁၊၊၁၈၄)	၄၆၇
၁၄၆။	ဝါကျစဉ်(၁၃)ဣဓ သဋ္ဌာတိဒေသနေ(အဘိ၊ဌ၁၊၊၁၈၅၊	၄၇၁
၁၄၇။	ဝါကျစဉ်(၁၄)တဖ္မာမနောဝိညာဏဓာတူတိ(အဘိ၊ဌ၁၊၊၁၈၆)	၄၇၃
၁၄၈။	ဝါကျစဉ်(၁၅)အနုဂ္ဂဟ ဝိစရဏဝသေန(အဘိ၊ဌ၁၊၊၁၈၇)	၄၇၇
၁၄၉။	ဝါကျစဉ်(၁၆)ဣဓ ပန ဝီရိယမေဝ(အဘိ၊ဌ၁၊၊၁၉၀)	၄၈၀
၁၅၀။	ဝါကျစဉ်(၁၇)ဥပသဂ္ဂဝသေနဝါ(အဘိ၊ဌ၁၊၊၁၉၁)	၄၈၃
၁၅၁။	ဝါကျစဉ်(၁၈)သတ္တာနံ အဏ္ဍာသယဝသေန(အဘိ၊ဌ၁၊၊၁၉၂)	၄၈၆
၁၅၂။	ဝါကျစဉ်(၁၉)ကမ္မညတာတိ ကမ္မနိ သာဓုတာ(အဘိ၊ဌ၁၊၊၁၉၅)	၄၈၉
၁၅၃။	ဝါကျစဉ်(၂၀)တတ္တ အနညာတညာသာမိတိန္ဒြိယံ(အဘိ၊ဌ၁၊၊၂၆၁)	၄၉၂
၁၅၄။	ဝါကျစဉ်(၂၁)မိစ္ဆာသဘာဝတော မိစ္ဆတ္တံ(အဘိ၊ဌ၁၊၊၂၉၅)	၄၉၅
	လက္ခဏာဒိစတုက္က	
၁၅၅။	စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊စေတသိက်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သစ္စာ(၄)ပါး၊မဂ္ဂင်(၈)ပါး၊ဒါန၊သီလ၊ဈာန၊ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ အဝိဇ္ဇာစသည်။	၄၉၆
၁၅၆။	အက္ခရာဝလိ(၄)နံပါတ်	၅၀၁
၁၅၇။	၁၃၅၉ခုနှစ်၊ပုစ္ဆာနှင့်အဖြေမှန်၊(အစိုး၊ရ)	၅၂၂

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

အဋ္ဌသာလိနီစာစဉ်(စည်းမျဉ်း)

စမ္မသက်ဏီပါဋ္ဌိတော်နှင့် အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာဒုတိယနေ့ သဘောအဓိပ္ပါယ် မေးခွန်းအတွက် မှတ်ဖွယ်များ။ {စည်းမျဉ်း}

{ဆောင်} နက်၊ တက်၊ ပိဝါ၊ ဗျပ္ပတ္တာ၊ ပုဒ်-အာ-နိပါတ၊ ကြိယာငါးတန်၊ လက္ခဏာ၊ပဋ္ဌာန်း ဘိမဓွ. . . . . . ဟူသောနိယံ နှင့်အညီ အဘိဓမ္မာပိဋကတ်ကျမ်းရင်း အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ ဒုတိယနေ့မေးခွန်း၌. . . .

- (၁) အနက်ပေးကိုမေးခြင်း။
- (၂) ကျမ်းတက်, ကျမ်းထွက်-ကိုမေးခြင်း။
- (၃) ပိသဒ္ဒါ၊ ဝါသဒ္ဒါ၊ အထဝါ- အပိစ အပရောနယောသဒ္ဒါတို့ကို ထားရခြင်းအကြောင်းကိုမေးခြင်း။
- (၄) ဝိဂြိုဟ်ဆို ဗျုပ္ပတ္တိစတုက္ကခွဲပုံကို-မေးခြင်း။
- (၅) ပဒ၊ အန္တ၊ လိင်၊ ဂဏ၊ ကာန္တေ- စသည်တို့ကို-မေးခြင်း။
- (၆) အာဘော်နှင့် သံဝဏ္ဏနာ အမည်တို့ကို-မေးခြင်း။
- (၇) စ-ပိ-ဟိ-ပန စသော နိပါတ်ပုဒ်တို့၏ ဟောနက်နှင့် ဧဝသဒ္ဒါ၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ၊ ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ၊အနုညာတတ္ထတို့ကို-မေးခြင်း။
- (၈) ဒဿနတ္တစသောကြိယာငါးတန်ထုတ်ပုံကို- မေးခြင်း။
- (၉) ပရမတ္ထတရားတို့၏ လက္ခဏာဒိစတုက္ကကို- မေးခြင်း။
- (၁၀) ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း ကျေးဇူးပြုပုံစသည်များကို မေးခြင်းဟူ၍- နံပါတ်အစဉ်အတိုင်းမေးပုံမေးနည်းအကျဉ်း (၁၀) ပါးကိုသိထားရာ၏။

---

(၁) နံပါတ်မေးခွန်း

သက်ဆိုင်ရာဝါကျတို့၌ လေ့လာရန်နှင့် သီလက္ခန်စာစဉ်, ပါရာဇိကဏ် - - ဒု-စာစဉ် တို့၌ လေ့လာရန်။

♠ ♠ ♠ ♠ ♠ ♠ ♠

(၂) နံပါတ်မေးခွန်း

ဤနံပါတ်၌- ကျမ်းတက်ဟူရာဝယ် ကျမ်းတက်, ကျမ်းထွက် များနှင့်သက်ဆိုင်၏။ သို့သော် အထူးအားဖြင့် ဌာပနာသင္ဂဟ-ကျမ်းရိုး (၅)ချက်တက်နှင့် ဌပနာဆက္ကကျမ်းရိုး (၆)ချက်တက်တို့ကို ဤနံပါတ်၌ မေးလေ့ရှိ၏။ ထို့ကြောင့်-ဤနေရာ၌ရင်းကျမ်းရိုး(၅)ချက်၊ကျမ်းရိုး(၆) ချက်တက်တို့ကို သာသိသာအောင်ရေးပေအံ့။ အခြားကျမ်းတက် ကျမ်းထွက်-များမှာမေးခွန်းလွှာ၌ မမေးတော့၍မရေးတော့ပါ။

http://www.dhammadownload.com

ဥပနာပဥှက ပုစ္ဆာထတ်-

(၁)ဥပနာ

(၂)အာဘောဂ

(၃)ဥပနာ ပဋိက္ခေပ

(၄)အနွယ

(၅)ပုစ္ဆာ

ပုံစံရှင်းပြချက်-

ဤဥပနာပဥှကတက်ကို နားလည်လွယ်အောင်-

(က) ဗုဒ္ဓရက္ခိတော ဗုဒ္ဓံ ဝန္ဒတိ၊

(ခ) ဓမ္မရက္ခိတောပိ ဗုဒ္ဓံ ဝန္ဒတိ-ဟူ၍ ဝါကျနှစ်ခုခင်းပြီးလျှင် ကျမ်းတက်ကြည့်ရာ၏။

(ခ) ဝါကျအတွက် ဥပနာ ပဥှကကျမ်းထက်ပုံ၊

အရှင်အဋ္ဌကထာဆရာ -ဆရာသည်(က)ဝါကျဖြင့် ဗုဒ္ဓရက္ခိတသည်ဘုရားကို ရှိခိုး၏ဟုဆိုတော်မူ၏။ (ဥပနာ) ထိုသို့ဆိုသည်ရှိသော် (ဒေါသလက္ခဏာ) ဗုဒ္ဓရက္ခိတသာ ဘုရားရှိခိုး၏ဟူသော အနက်ရောက်ရာသည် မဟုတ်ပါလော (အာဘောဂ) ထိုသို့ ရောက်ရာ သောကြောင့် (အာဘောဂဟေတု) ဗုဒ္ဓရက္ခိတ ဘုရားရှိခိုး၏-ဟုသာမဆိုသင့်။(ဥပနာပဋိက္ခေပ) ဓမ္မရက္ခိတ ဘုရားရှိခိုး၏ ဟုလည်းပြဆိုသင့်သေး၏။ (အနွယ) ဓမ္မရက္ခိတဘုရားရှိခိုးကြောင်းပြ-စကားပါငြိကား အဘယ်ပါနည်း။ (ပုစ္ဆာ) ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် (ခ) ဝါကျကိုမိန့်။

အဓိပ္ပါယ်တား- သင်-စောဒက ပြောပြသည့်အတိုင်း ဗုဒ္ဓရက္ခိတသာ ဘုရားရှိခိုး၏ ဟူသော အနက်ရောက်ရာသော်လည်း ဗုဒ္ဓရက္ခိတသာ ဘုရားရှိခိုးသည်ကိုငါမဆို- (ခ)ဝါကျဖြင့် ဓမ္မရက္ခိတ ဘုရားရှိခိုးကြောင်းကိုလည်းငါပြ၏ဟူလိုသော်။

<u>ဤအဓိပ္ပါယ်ပြန်မှာ- သူ့ဟိတ်ကို၊ ရှိတင်ကာ၊ ဆိုတန်ရာ၊ ဖြေတာကိုယ့်ဟိတ်ပြ-ဟူသောရွှေရေးဆောင်နိယံ (၆၄၉) နှင့်အညီပြန်ပုံတည်း။</u>

နိယံ။ ။ ဥပနာပြ၊ ဒေါသလက္ခဏာ၊ အာဘောဂ်ါနှင့်ဟိတ်ဖြာရှေ့ပယ် နွယဆွယ် မေးဖွယ်ပဥှက-ဟူသော နိယံကိုသိအပ်၏။

ရွှေရေးဆောင်နိယံ ပုဒ်ရေ (၆၄၂) ၌တား-ဥပနာရှိ၊ ယဒိတဝ၊ ဟေတုပြဘိ၊ ဇဝိပိကော်၊ အာဘော်နနု၊ ဟိတ်လှည့် ပြုကာ၊ ဥပနာလှန်၊ မဆိုတန်၊ ကထံပုစ္ဆာပြ-ဟု-နိယံရေး၍ရင်း၊ နိယံ အဖြေကျမ်း ဂမ္ဘီရတ္ထနိယာမ ဝိသဇ္ဇနာ တတိယအုပ် စာမျက်နှာ(၂၉၆)၌ "ဤလက်ာသည် ဥပနာပဥှကကျမ်းတက်နည်း ထွက်နည်း အထူးကိုပြသော လက်ာတည်း" ဟု-မှာထားသည်။ ။

http://www.dhammadownload.com

{အမှာ} ပြအပ်ခဲ့သောကျမ်းတက်၌ ဒေါသလက္ခဏာ နေရာဝယဝေမတိ အာသက်ရှိမူ 'ထိုသို့ဆိုသည်ရှိသော်' ဟူ၍ဖွင်း၊ ပဋိက္ခေပရှိမူ "ထိုသို့ဆိုသော်လည်း"ဟူ၍ဖွင်း။အဆင့်သင့်သလိုသုံးရမည်ဟု ဂန္ထိရတ္တနိယာမဝိသဇ္ဇနာကျမ်း တတိယ အုပ်နှင့် စာမျက်နှာ (၂၉၆) ၌မှာထားတော်မူ၏။

ဌပနာဆတ္တ။ (ပါပနာဝိဆတ္တ) ကျမ်းတက်။

(၁)ဌပနာ

(၂)အနုလောမပါပနာ

(၃)ပဋိလောမပါပနာ

(၄)အနုလောမရောပနာ

(၅)ပဋိလောမရောပနာ

(၆)ဒေါသာရောပနာစောဒနာ-ဟူသော(၆)ချက်တို့ဖြင့် စောဒနာ တက်ခြင်းကို ဌပနာဆတ္တကျမ်းရိုးတက်ဟုခေါ်သည်။ ၎င်းကိုပင် 'ဌပနာနုလောမာဒိ စောဒနာတက်' ဟုလည်းခေါ်သည်။ ဤအတက်၌လည်း ဒေါသလက္ခဏာနှင့် အာဘောဂဟိတ်တို့ကို တန်ဆာဆင်ဖြည့်စွက်၍တက်ရသည်။

ပါပနာ + ရောပနာ တို့၏ အဓိပ္ပါယ်-

(က)ပါပနာ - <u>သူ့အလိုအလျောက်ရောက်လာသောအပြစ်။</u>

(ခ)ရောပနာ - <u>စောဒက-က-တင်သဖြင့် ရောက်လာသောအပြစ်။</u>

(၁) အနုလောမပါပနာ - ဌပနာစကားအားလျော်စွာ ရောက်လာသောအပြစ်။

(၂) ပဋိလောမပါပနာ - ဌနာစကား၏ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ်ဖြင့်ရောက်လာသောအပြစ်။

(၃) အနုလောမရောပနာ - ဌပနာစကားအားလျော်စွာ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်တို့ကတင်အပ်သောအပြစ်။

(၄) ပဋိလောမရောပနာ - ဌပနာစကားကို ဆန့်ကျင်ဘက်-ပယ်လှန်သော အားဖြင့် စောဒကပုဂ္ဂိုလ်တို့ကတင်အပ်သောအပြစ်။

{အမှာ} ဤဆတ္တကျမ်းတက်-အတွက်လည်း ရှေ့ဌပနာပဥ္စကတက်၌ပြခဲ့သောပုံစံကိုပင်ပြဆိုအံ့။

(က) ဗုဒ္ဓရက္ခိတော-ဗုဒ္ဓံ ဝန္ဒတိ။

(ခ) ဓမ္မရက္ခိတောပိ ဗုဒ္ဓံ ဝန္ဒတိ ကိုပင်ထုတ်ရာ၏။

ဌပနာဆတ္တကျမ်းရိုးတက်ပုံ--

(၁) အဌကထာဆရာ၊ ဆရာသည်(က) ဖြင့်-ဗုဒ္ဓရက္ခိတဘုရားရှိခိုး၏ ဟုဆိုတော်မူ၏။(ဌပနာ) ထိုသို့ဆိုသည်ရှိသော် (ဒေါသလက္ခဏာ)

http://www.dhammadownload.com

(ယ) အဋ္ဌသာလိနီစာစဉ်(စည်းမျဉ်း)

(၂) ဗုဒ္ဓရက္ခိတသာဘုရားရှိခိုး၏ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏ (အနုလောမပါ ပနာ)

(၃) ဓမ္မရက္ခိတဘုရားရှိမခိုးဟူသော အနက်လည်း ရောက်ရာ၏ (ပဋိလောမပါပနာ) ထိုသို့ ရောက်သောကြောင့် (ဟေတု)

(၄) ဓမ္မရက္ခိတဘုရားရှိခိုး၏ဟူသော စကားကိုလည်းဆိုသင့်၏ (အနုလောမရော ပနာ)

(၅) ဗုဒ္ဓရက္ခိတဘုရားရှိခိုး၏ဟု မဆိုသင့် မဆိုတန်(ပဋိလောမရောပနာ)

(၆) မဆိုတန် ဆိုချေသော် ဆရာ့အပေါ်၌ အဗျာပိတ အပရိပုဏ္ဏ ဝိရောဓိဒေါသများ သင့်ရောက်ရာ၏။ (ဒေါသာရောပနစောဒနာ) ဤသို့ စောဒနာဘွယ်ရှိသော ကြောင့် (ခ) ဝါကျမိန့်။

အဓိပ္ပါယ်တား - သင်-စောဒကပြောပြသည့်အတိုင်း ဗုဒ္ဓရက္ခိတသာ ဘုရားရှိခိုး၏ ဟူသော အနက်ရောက်သော်လည်း(ခ)ဝါကျဖြင့်ဓမ္မရက္ခိတ ဘုရား ရှိခိုးကြောင်းကို ငါပြဆို သောကြောင့် သင်တင်သောဒေါသ ငါ၌ မရောက်ဟူလိုသော်။

ဤတက်နည်းကား မန္တလေးမြို့မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံဆရာတော်ကြီး၏ ဓာတွတ္တ သင်္ဂဟပါဌ် နိသျကျမ်း သံဝဏ္ဏနာဆက္ကအခန်း စာမျက်နှာ(၄၃၂၄၃၃)၌ လာသော တက်နည်းတည်း။

ဤငါးချက်ဖြင့် တန်ဆာဆင်၍ ကျမ်းတက်ခြင်းကို ဌပနာပဥ္စကတက် ဟုခေါ် သည်။ ၎င်းငါးချက်ကို ဝစနာလင်္ကာရ(စကားချောစေမှု)ဖြစ်အောင် ဒေါသလက္ခဏာနှင့် အာဘောဂဟေတု(၂)ပါးတန်ဆာဆင်၍ တက်ရသည်။ ဤသို့တက်ရခြင်းနှင့်စပ်၍-

ဌပနာဆက္ကကျမ်းရိုးတက်။

နိယံ။ ။ ဌပနာပြ ဒွယပါပနာ ရောပနာနှစ်ခု ဒေါသရှု-ခေါ်မှု ယင်းဆက္ကဟူသော နိယံနှင့်အညီ. . . .

ဌာပနာဆက္ကတက်နည်းတစ်မျိုး

ရှေးပြအပ်ခဲ့သော ဌပနာဆက္ကတက်နည်းသည် ဝိသုဒ္ဓါရုံဆရာတော်ကြီး၏ ဓာတွတ္တသင်္ဂဟ ကျမ်းလာတက်နည်းဖြစ်၏။ ယခု-ရွှေရေးဆောင်ဆရာတော် နိယာမ်အလို တက်နည်းကို ပြဦးအံ့။

နိယံ။ ။ (၁)မနှစ်သက်ငြားသူစကား ကိုင်ထားဌပန၊
(၂)ဝေဥ္စိုစု, စပ်ရာရှု, အနုပါပန၊ (ရွှေ-၁၇၄)
(၃)ချင်းကိုဟိတ်ဖြာ, စွဲရာမှာ, စပ်ကာပယ်လေကြ၊ (ရွှေ-၁၇၅)
(၄)အထခေါ်၏, စပ်ရာရှိ, ပဋိပါပန၊ (ရွှေ-၁၇၆)
(၅)တသ္မာစု, စပ်ရာရှု, အနုရောပန၊ (ရွှေ-၁၇၇)

http://www.dhammadownload.com

(၆) နောက်ပုဒ်အရှိ, ပြန်လှန်ဘိ, ပဋိပါဠန၊ (ရွှေ-၁၇၈) ဟူသော နိယံ နှင့်အညီ ရှေ့ပြအံပ်ခဲ့သော ဝါကျနှစ်ခုကိုပင် တက်အံ့။

(၁) အရှင်အဋ္ဌကထာဆရာ ဆရာသည်(က)ဝါကျဖြင့် ဗုဒ္ဓရက္ခိတ ဘုရားရှိခိုး၏ဟု ဆိုတော်မူ၏။ (ဌပနာ) ထိုသို့ဆိုသည်ရှိသော် (ဒေါသလက္ခဏာ)

(၂) ဗုဒ္ဓရက္ခိတသာဘုရားရှိခိုး၏ဟူသော အနက်ရောက်၏။ (နု-ပါ)

(၃) စင်စစ်မူကား --ဗုဒ္ဓရက္ခိတသာဘုရားရှိခိုး၏ဟူသောအနက်မရောက်သင့်။(ပဋိပါ)

(၄) ဓမ္မရက္ခိတဘုရားရှိခိုး၏-ဟူသော စကားကိုလည်းဆိုသင့်၏။ (အနု-ရော)

(၅) ဗုဒ္ဓရက္ခိတဘုရားရှိခိုး၏ဟုသာ မဆိုသင့်-မဆိုတန်။ (ပဋိ-ရော)

(၆) မဆုံးဘန်ဆိုချေသော် ဆရာ့အပေါ်၌ အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဝိရောဓိ ဒေါသ များသင့်ရောက်ရာ၏။ ဤသို့စောဒနာဘွယ်ရှိသောကြောင့်(ခ)ဝါကျမိန့်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤဝိသုဒ္ဓါရုံနှင့် ရွှေရေးဆောင်တတ်နည်း (၂)မျိုးတွင် (၃)နံပါတ် ပဋိလောမ ပါဠနာစကားတစ်ခုမှာသာ ထူးခြားကွဲလွဲ၍ ဟျနှစ်စကား များတူ ကြကြောင်း သိပါလေ။

♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠

(၃) နံပါတ်စေးစွန်း

ဤ-(၃)နံပါတ်၌-ဝါ-အထဝါ အပိစ အပရောနယောစသည်တို့ထားရခြင်း၏ အကြောင်း ကိုဇင်း၊ ပုနရုတ္တိဒေါသစသော ဒေါသပယ်မှုများကိုဇင်း မေးလည်း

ဝါ, အထဝါ ။ ။ ကြောင်းကျိုးနှစ်ခု, တစ်ခုခု, လဲမူဝါ, ထဝါ။

အပရာနယော ။ ။ ကြောင်းကျိုးနှစ်ပါး, လဲလိုငြား, ထားကြ အပရောသာ။

အပိစ ။ ။ ရှေးနည်းစွန့်ကာ, ကြောင်းကျိုးဖြာ, ပြလာအပိစ။

အထဝါ ။ ။ အထဝါကား, ကြောင်းပြား ကျိုးတူ, အကျိုးမူပြား, အကြောင်းကားတူငြားစေန်ပြ။

ဥပမာ။ ။ "အထဝါကားကြောင်းပြား-ကျိုးတူ" ဟူသည် အကြောင်းလဲလို သည်ဟူသော စကားနှင့် အတူတူပင်တည်း။ "အကျိုးမူပြား အကြောင်းကား တူငြား စေန်ပြ" ဟူသည်လည်းအကျိုးတစ်ပါးလဲလိုသည်ဟူသည်နှင့် အတူတူပင်တည်း။ "တောင်တွင်း နိယာမ်က. . . . ကြောင်းကျိုးနှစ်စု တစ်ခုခု-လဲမူဝါ-ထဝါ" ဟူသည် မှာလည်း အကြောင်းတစ်ပါးကို လဲလိုရာ၌ဖြစ်စေ အကျိုးတစ်ပါးကိုလဲလိုရာ၌ဖြစ်စေ၊ ဝါ-ထဝါကိုထားသည်ဟူ၍ပင် အဓိပ္ပါယ်ရသည်ဖြစ်၍ အဓိပ္ပါယ်မှာ တစ်ထပ်တည်း တသာတည်း ကျ၏။

အကြောင်းအကျိုးယူနည်း။

သဒ္ဒါသည် အကြောင်းလည်းဟုတ်၏။ အကျိုးလည်းဆိုနိုင်၏။ ထို့အတူ အနက်သည်လည်းအကြောင်းအကျိုးနှစ်မျိုးလုံး သူ့အခိုက်နှင့်သူ မှန်သည်သာဖြစ်၏။

http://www.dhammadownload.com

ချဲ့ဦးအံ့- သဒ္ဒ(သဒ္ဒါ)ဟူသည် မုချအားဖြင့်အသံကိုခေါ်၏။ ထိုသဒ္ဒါ(အသံ)သည် သုဏန္တပုဂ္ဂိုလ် အနေအားဖြင့်ကြည့်လျှင် အကြောင်းမည်၏။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဟူမူ- (အသံ)သဒ္ဒါကို ကြားရသိရပြီးမှ အနက်ကို သိရသောကြောင့်တည်း။ သဒ္ဒါသည်ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ် အနေအားဖြင့် ကြည့်လျှင်မူ အကျိုးတည်း။အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဟူမူ- ဆိုင်ရာ အနက်ကို စိတ်ဖြင့်သိပြီး ကြံစီပြီးမှ နှုတ်မြွက်မှု အသံ(သဒ္ဒါ)ဖြစ်ပေါ်လာရသော ကြောင့်တည်း။

တဖန်- အနက်သည် သုဏန္တပုဂ္ဂိုလ်အနေအားဖြင့် ကြည့်လျှင် အကျိုးတည်း၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ- အသံ(သဒ္ဒါ)ကို ကြားရပြီးမှ အနက်ကိုသိရသော ကြောင့်တည်း။ အနက်သည်ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်အနေအားဖြင့်ကြည့်လျှင် အကြောင်းတည်း။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဟူမူ- ဆိုင်ရာအနက်ကိုဦးစွာစိတ်ဖြင့်သိပြီးမှ နှုတ်မြွက်မှု အသံ(သဒ္ဒါ)ဖြစ်ပေါ် လာခြင်းကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဒါနှင့်အနက်တို့သည် သူအခိုက်အားလျော်စွာ အကြောင်းအကျိုးနှစ်မျိုးလုံး နာမည်ရနိုင်ချည်းသာဖြစ်၏။

သို့သော်-သဒ္ဒါနယ်၌ ထင်ရှားသည်ကိုစွဲ၍ သဒ္ဒါသည်အကြောင်း၊ အနက်သည် အကျိုးဟူ၍သာ စွဲမြဲစွာ မှတ်သားထားရာ၏။

မှတ်ချက်။ ။သဒ္ဒါဟူရာ၌ ပုဒ်-ဓာတ်-ပစ္စည်း ဝိဘတ်ပါဝင်ကြောင်းသတိပြုပါ။

ဝဝဝဝဝဝဝဝဝဝဝဝဝဝဝဝ

သဒ္ဒါတည်းဟူသော အကြောင်းလဲသော ဝါသဒ္ဒါ-ပုံစံ(၁)

(က)ကုဋ္ဌိတေ ပါပကေ ဓမ္မေ သလယန္တိ စလယန္တိ ကမ္ပေန္တိ ဝိဒ္ဓံသေန္တီတိကုသလာ၊

(ခ)ကုစ္ဆိတေန ဝါ အာကာရေန သယန္တီတိကုသာ၊ တေ အကုသလသင်္ခါတေ ကုသေလုနန္တိဆိန္ဒန္တီတိ ကုသ

ဤပုံစံ၌-"ကုစ္ဆိတေ သလယန္တီတိ" ဟူသော ဝိဂ္ဂဟသဒ္ဒါအကြောင်းမှတပါး "ကုစ္ဆိတေန သယန္တိကုသာ၊ကုသေ လုနန္တီတိ"ဟူသော ဝိဂ္ဂဟသဒ္ဒါအကြောင်းတပါးကို လဲလိုသောကြောင့်"ဝါ"သဒ္ဒါထားသည်၊ အရကောက်အနက်အကျိုးကား အကုသိုလ်တရား အားလုံးပင်ဖြစ်၍ မပြောင်းလွဲချေ။

အနက်တည်းဟူသောအကျိုးလဲသောဝါသဒ္ဒါပုံစံ

ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟီတိ ကိလေသကာမေဟိသဗ္ဗာကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဝါ ဝိဝိစ္စာတိ အတ္ထော ယုဇ္ဇတိ။

ဤပုံစံ၌- ရှေ့အဖွင့်အလို အကုသလေဟိဓမ္မေဟိအရ ကိလေသကာမ ဟူသောအနက်(အကျိုး)ကိုကောက်ရပုံမှတပါး အလုံစုံသောအကုသိုလ်တရားဟူ သောအနက်(အကျိုး)ကိုကောက်ယူရပုံလဲပြလိုသောကြောင့်"ဝါ" သဒ္ဒါကိုထား သည်။

http://www.dhammadownload.com

အကြောင်းအကျိုး(၂)ပါးလုံးလဲသော အပိစပုံစံ၊

ယသ္မာ ဝါ စိတ္တန္တိ သမ္ပစိတ္တသာတာရဏော သေသဒွေါ၊ တသ္မာယဒေတ္တ လောကိယ တုသလာကုသလကြိယစိတ္တံ၊ တံဇဝနဝီထိဝသေန အတ္တနောသန္တာနံ စိနောတီတိစိတ္တံ၊ ဝိပါကံကမ္မကိလေသေဟိ စိတန္တိစိတ္တံ၊ အပိစသဗ္ဗမ္ပိ ယထာနုရူပ တော စိတ္တတာယစိတ္တံ။

ဤပုံစံ၌- ရှေ့ယသ္မာမှစ၍ စိတန္တိ စိတ္တံ တိုင်အောင်သောစကားရပ်ဖြင့် လောကီကုသိုလ်၊ အကုသိုလ် ကြိယာစိတ်များသည် မိမိကိုယ်ကို ဇောအဖြစ်ဖြင့် စီတက် သောကြောင့်စိတ်မည်၏။ ဝိပါက်စိတ်တား တံကိလေသာတို့က စီအပ် သောကြောင့် စိတ်မည်၏ဟူရာ၌ လောကီကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ဇောဟူရာဝယ် အဆုံးဇော၊မဂ်ဇော များမပါဝင်နိုင်ချေ၊ ကြိယာဟူရာ၌လည်း အာဝဇ္ဇန်းဒွေး မပါဝင်နိုင်ချေ။ ထို့ကြောင့် ၎င်းစိတ်များမပါဝင်နိုင်ချေ။ ထို့ကြောင့် ၎င်းစိတ်များ အပါအဝင် စိတ်အားလုံးကို ရနိုင်အောင် အပိစ-ဝါကျကိုတတ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်၍ အကြောင်းအကျိုး နှစ်မျိုးလုံး လဲသည်ဟုမှတ်ရာ၏။

လဲပုံကား- ရှေ့နည်းအလို "အတ္တနောသန္တာနံ စိနောတီတိ ကမ္မ ကိလေသေ ဟိ စီယတေတိ" ဟူသော ဝိဂ္ဂဟသဒ္ဒါအကြောင်း အဆုံးဇော မဂ်ဇော အာဝဇ္ဇန်းဒွေး ကြဉ်သော ကျန်စိတ်များကို အရကောက်ရခြင်းဟူသော အကျိုး၊ ထိုနှစ်မျိုးမှတစ်ပါး "စိတ္တတာယ" ဟူသော ဝိဂ္ဂဟသဒ္ဒါအကြောင်း အဆုံးဇော၊ မဂ်ဇော အာဝဇ္ဇန်းဒွေးအပါအဝင် စိတ်အားလုံးကို အရကောက် ရခြင်းဟူသောအကျိုး၊ ဤသို့-ရှေ့အကြောင်း အကျိုးမှနောက်အကြောင်းအကျိုး နှစ်ပါးကို လဲလှယ်လို၍ အပိစဖြင့် တတ်လာသည် ဟုမှတ်။ (အပရောနယော ကိုလည်းနည်းတူသိလေ။)

{အဗ္ဗာ} အထက်ပြဆိုအပ်ခဲ့သောနည်းတို့မှာ သဒ္ဒါငယ်(၁၄)စောင်အပါအဝင် ဝန္ဒြိကျမ်းကိုမှီ၍ဆိုသော တောင်တွင်းနိယာမ် ရွှေရေးဆောင် နိယာမ်ကျမ်း များ အရဆိုအပ်သော အဓိပ္ပါယ်များတည်း။ သို့သော် ဤအဓိပ္ပါယ် များကိုယေဘုယျ ဟုသာ မှတ်ယူရာ၏။ အပွတအား ဖြင့် ဤနည်းများ အတိုင်း မတုတ်သော ဝါ, အထဝါ, အပိစ,အပ ရောနယော တို့လည်းရှိကြတုန်၏။

****

(၄) နံပါတ်စေးခွန်း

ဤနံပါတ်၌- ပုဒ်တစ်ခုကို ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ဗျုပ္ပတ္တိ၊ ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်၊ ပဝတ္တိ၊ ပဝတ္တိနိမိတ်လေးပါးအခွဲကိုမေးသည်။ ၎င်းခွဲနည်းသည်(၁)အဘိဓာန်ဋီကာနည်း၊ (၂)ဘောဒစိန္တာ ဒီပနီနည်းဟူ၍ နှစ်မျိုးတွဲ၏။ ထိုတွင်. . . .

http://www.dhammadownload.com

ပရမတ္ထောဝ ဖျူပ္ပတ္တိ၊ ထံနိမိတ္တံတု ဓာတ္ဝာဒိ။

ပဝတ္တိဟေတတိ ပညတ္တိ ထံနိမိတ္တံတု ဓာတွာဒိ။ ဟူသောဂါထာ အရ အဘိဓာန်ဋီကာ အလို(၄)မျိုးခွဲအပ်၏။

(၁) သဒ္ဒါတစ်ခု၌-အစိတ်စိတ် တစ်လုံးတစ်လုံးသော ပရမတ္ထသဒ္ဒါသည် ဗျုပ္ပတ္တိ။

(၂) ကိတ်ပုဒ်၌ ဓာတ်ပစ္စည်းနှင့်ကြိယာ၊ တဒ္ဓိတ်၌ပုဒ်၌ပစ္စည်းနှင့်အစပ် သမ္ဗန်၊ သမာသ်ပုဒ်၌အချင်းချင်း အစပ်သမ္ဗန်သည် ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။

(၃) အပေါင်းပညတ္တိသဒ္ဒါသည် ပဝတ္တိ။

(၄) ဇာတ်-ဂုဏ်-ကြိယာ-ဒြပ်-နာမ် ဟူသော သဏ္ဍာန်ငါးပါးသည် ပဝတ္တိ နိမိတ်။

မှတ်ချက်။ ။ "ဝေါ" စသောထလုံးသဒ္ဒါမျိုး၌ ပထမ, ဒုတိယဝိတ်၏ အာရုံဖြစ် သော ပရမတ္ထဝေါသဒ္ဒါသည် ဗျုပ္ပတ္တိတု (၁)နံပါတ်အတွက်ဌင်း။ တတိယ၊ စတုတ္ထဝိတ်များ၏ အာရုံဖြစ်သောပညတ္တိဝေါသဒ္ဒါသည်ပဝတ္တိ တု(၃)နံပါတ် အတွက်ဌင်း ခွဲခြားရာ၏။ ကြိယာဖြစ်စေသောဝါဟော-စသောသဒ္ဒါတို့၌ (၁)နံပါတ်အတွက်သာမညကြိယာ(၃)နံပါတ်အတွက်ဝိသေသကြိယာတု ခွဲခြားတော်ပါလေ။

သာမညကြိယာနှင့်ဝိသေသကြိယာ--

အများဆိုင်အားလုံးဆိုင်အမူအရာကြိယာကို"သာမညကြိယာ"ဟုခေါ်သည်။ မိမိသတ်မှတ်အပ်သော တစ်စုံတစ်ယောက်၏ အမူအရာကို "ဝိသေသကြိယာ" ဟုခေါ်သည်။ဥပမာ-ပါကော၌"ချက်ခြင်း"ဟုဆိုရာဝယ်တစ်တမ္ဘာလုံးရှိ လူအားလုံး ၏ချက်ခြင်းကြိယာကို ပထမသိရာ၏။ထိုသည်- သာမညကြိယာတည်း။ ထို့နောက် မိမိသိအပ်သောမောင်ဖြူ၏ချက်ခြင်း၊မောင်နီ၏ချက်ခြင်းစသော ချက်ခြင်း ကြိယာကား ဝိသေသ ကြိယာတည်း။

သောဒစိန္တာဒီပနီ အလိုမူ. . . .

ဝစနတ္ထောဝ ဗျုပ္ပတ္တိ၊ နိပ္ဖန္နော ပဝတ္တိ မတော။

ဒွေ နိမိတ္တာနာ ဘိဓာန-ဋီကာယံ ဝုတ္တသဒိသာ။

ဂါထာအရ- (၁) ဝိဂြိုဟ်ဝါကျသည်- ဗျုပ္ပတ္တိ

(၂) ပုဒ်ပြီး နိပ္ဖန္နသဒ္ဒါသည်- ပဝတ္တိတူ၍(၂)ပါးသာထူး၏။

ကျန်နိမိတ်နှစ်ပါးမှာ အဘိဓာန်ဋီကာနည်းနှင့်တူ၏။

အထက်ဖော်ပြပါ(၄)နည်းကိုအထူးဂရုပြု၍မှတ်သားထားကြရမည်၊ဝါကျ တို့၌ပုံစံဖြင့်တွေ့ရှိကနားလည်ပါလိမ့်မည်။

http://www.dhammadownload.com

{ဆောင်} (၁) ဝစနတ္ထ, ဝိဂ္ဂဟ, ခေါ်ကြ ဗျုပ္ပတ္တိ။
(၂) တိတ်မှာကြိယာ, သမာ-တဒ္ဓိ, သမ္ဗန်ရှိ, ထိုငှာ-နိမိတ်သိ။
(၃) ဇာတျာ အုတ္တ, ဝဋ္ဋတ, ပဝတ္တိနိ မိတ်သိ။

နမူနာပုံစံများ- အဘိဓာန်ဋီကာအလို--

(၁) ပုရိသော၌- ပု-ဟူသော ရိ-ဟူသော သော-ဟူသော အစိတ်စိတ် ပရမတ္ထ သဒ္ဒါသည် ဗျုပ္ပတ္တိ။
(၂) ပူရဓာတ်+ဣသ-ပစ္စည်းနှင့် ပြည့်စေခြင်း ကြိယာသည် ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။
(၃) ပုရိသော ဟူသော အပေါင်းပညတ္တိ သဒ္ဒါသည် ပဝတ္တိ။
(၄) ယောကျ်ားတို့၏ တစ်ယောက်သည် တစ်ယောက်နှင့်တူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဇာတ်သည် ပဝတ္တိနိမိတ်။

(ပဝတ္တိနိမိတ်ကို ဘာဝတဒ္ဓိတ်ဆင့်၍ထုတ်ပါ။ ဥပမာ- ပုရိသတ္တံ-ယောကျ်ား၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ယောကျ်ားဇာတ်ကိုအနည်းစပ်ဆုံး ထုတ်နည်းဖြစ်သည်။)

သဒ္ဒနီတိ ဓာတ်ဝနီနည်း အလိုခွဲပုံ--

(၁) မာတာပိတူနံ ဟဒယံ ပူရေတီတိ ဟူသောဝိဂြိုဟ်ဝစနတ္ထသည် ဗျုပ္ပတ္တိ။
(၂) ပူရဓာတ် + ဣသပစ္စည်းသည်၄င်းပြည့်စေခြင်းကြိယာသည်၄င်း ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။
(၃) ပုရိသော ဟူသော ပုဒ်ပြီး နိပ္ဖန္နသည် ပဝတ္တိ။
(၄) ယောကျ်ားတို့၏ တစ်ယောက်သည် တစ်ယောက်နှင့် တူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဇာတ်သည် ပဝတ္တိနိမိတ်။

ဝေါ--၌ ပဌမ ဒုတိယဝိထိ၏ အာရုံဖြစ်သော ပရမတ္ထ ဂေါသဒ္ဒါသည် ဗျုပ္ပတ္တိ။
ဂမုဓာတ် ဍိုပစ္စည်းနှင့် သွားခြင်းကြိယာသည် ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။
တတိယ စတုတ္ထဝိထိတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ပညတ္တိဂေါသဒ္ဒါသည် ပဝတ္တိ။
နွားတို့၏ တကောင်နှင့်တကောင်တူသော အခြင်းအရာဇာတ်သည် ပဝတ္တိ နိမိတ်။

ပါစော(ချက်ခြင်း)ဟူသော ကြိယာသဒ္ဒါ၌-
ပါ-ဟူသော စော-ဟူသော အစိတ်စိတ် ပရမတ္ထ သဒ္ဒါသည် ဗျုပ္ပတ္တိ။
ပစဓာတ်ဏပစ္စည်းနှင့် ချက်ခြင်းကြိယာသာမညသည် ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။
ပါစောဟူသော အပေါင်း ပညတ္တိ သဒ္ဒါသည် ပဝတ္တိ။
ချက်ခြင်းကြိယာ ဝိသေသသည် ပဝတ္တိနိမိတ်။

(၅) နံပါတ်

ပဒ-အန္တ-လိင်-ဝဏ-ဝိဘတ္တိ ဝစန (ဂုစ်) တို့ကိုဖြေရန်။(ဝါကျတို့၌ရှုပါ)

(၆) နံပါတ်

အဋ္ဌကထာဆရာ၏အာဘော်နှင့်သံဝဏ္ဏနာအမည်ဖြေရန်။(ပါရာ-ဒုစာစဉ်၌အကျယ်ရှုပါ)

http://www.dhammadownload.com

(၇)နိပါတ် မေးခွန်း

ဤနိပါတ်၌- ဟိ-စ-ပန စသော နိပါတ်ပုဒ်တို့၏ အတ္ထုဒ္ဒါရ (ဟောနိုင်သမျှ အနက်) အတ္ထုဒ္ဒေသ(ဤနေရာ၌ ဟောနိုင်သောအနက်)များကို၎င်း၊ ဝေ၏ ဝဟေတဗ္ဗတ္တ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္တ အနုညာတတ္တ စသောအနက်များကို၎င်း၊ ယ-တ-တေ-ဣမ စသော သဒ္ဒါ တို့၏ စွဲရာအနက်တို့ကို၎င်း မေးသည်။

၎င်းတို့အတွက် သဒ္ဒါငယ် (၁၄)စောင်အဝင် ဝဏ္ဏဘာရကာကျမ်းလာ ဂါထာများကို ကျက်မှတ်ထားရမည်၊ ထိုတွင် အသုံးများသော နိပါတ် ဥပသာရ များ၏ အနက်များကို ထုတ်ပြအံ့။

ဟိ- သဒ္ဒါ(၉)နက်

ဝါကျာရမ္ဘေ ဝိတ္ထာရေစ၊ ဒဠှိယံ ဖလဟေတုသော၊
တပ္ပါကဋီကရေ စေဝ၊ ဝိသေသေ အနုယေပိစ၊
ဗျတိရေကေစ၊ ဟိသဒ္ဒေါ နဝတ္ထေသု ပကာသိတော။

စ- သဒ္ဒါ(၉)နက်

ဝါကျာရမ္ဘေ ဖလေစေဝ၊ ကာရဏေစ ဝိသေသကော၊
တပ္ပါကဋီကရေ စေဝ၊ ဒဠှိယမှိ ပတ္တန္တရေ
အနုယေ ဗျတိရေကေစ၊ စသဒ္ဒေါဝိ ပဝတ္တတော။

ပန- သဒ္ဒါ(၁၁)နက်

ဝါကျာရမ္ဘေ ဝိသေသေစ၊ ဟေတု ဖလေတု အနုယေ၊
ဒဠှီတပ္ပါကဋီကရေ ဗျတိရေကေ ပတ္တန္တရေ
သမ္ဘာဝနေ ဂရဟေစ၊ ပနသဒ္ဒေါ ပကာသိတော။

ဝေ- သဒ္ဒါ(၄)နက်

နိယမေ တဝဓာရဏေ၊ သန္နိဋ္ဌာနေစ ဝုစ္စတော၊
ပဒပူရဏမတ္တေပိ၊ ဝေသဒ္ဒေါဝိဘာဝနာ။

ပိ+အပိ သဒ္ဒါ(၄)နက်

သမုစ္စယေ အပေက္ခေစ၊ သမ္ဘာဝနေစ နိန္ဒာယံ၊
ပိသဒ္ဒေါစ အပိသဒ္ဒေါ၊ စတွေတ္ထေသု ပကာသိတော။

ဣတိသဒ္ဒါ(၇)နက်

ဣတိဟေတုပကာရေသု၊ အာဒိမှိစာဝဓာရဏေ၊
နိဒဿနေ ပဒတ္ထာသု၊ ဝိပလ္လာသေ သမာပနေ။

ဝေ-၏ ဝဟေတဗ္ဗ နိဝတ္တေတဗ္ဗ အနုညာတ ထုတ်နည်း။

ဝေရှိရာ၌ ဝဟေတဗ္ဗ နိဝတ္တေတဗ္ဗ အနုညာတ(၃)မျိုးကိုထုတ်ရသည်။

http://www.dhammadownload.com

ထိုတွင်- အလိုရှိအပ် ယူအပ်သော အနက်သည် ဝဟောတဗ္ဗတ္ထ။
အလိုမရှိအပ် တားမြစ်အပ်သော အနက်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
ခွင့်ပြုအပ်သော အနက်သည် အနုညာတတ္ထ မည်၏။(တစ်နည်း- အလားတူအနက်)

မှတ်ချက်။ ။ဝေသန္ဒါသည်-
(၁) နိဝတ္တာဝနာဝဓာရဏ-တဝါးသောအနက်ကို တားမြစ်သော ဝေသန္ဒါ။
(၂) သန္နိဋ္ဌာဝနာဝဓာရဏ- မိမိအနက်ကို ခိုင်မြဲစေသော ဝေသန္ဒါ တု(၂)မျိုးရှိ၏။ထိုနှစ်မျိုးတွင်သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏဝေသန္ဒါအတွက် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ၊ အနုညာတတ္ထနှစ်ပါးမရနိုင်၍ထုတ် အပ်၊ နိဝတ္တာဝနာဝဓာရဏ ဝေသန္ဒါအတွက်သာ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ ဝဟောတဗ္ဗတ္ထ-အနက်နှစ်မျိုးမျှထုတ်ရမည်။အနုညာတတ္ထတား ခွင့်ပြုစရာ မှိမှသာ ရနိုင်သည်။ (ရှု+ဘာ+ဋီ၊ ဝ-၃၂၆)

(၃)ချက်ထုတ်နည်းစနစ်—

ဝေ သန္ဒါ ထိုင်ရာပုဒ်၏အနက်ကို ဝဟောတဗ္ဗဟု ထုတ်ယူရ၏။ ယင်း ဝေသန္ဒါသည် ဖြစ်ဟောပုဒ်နောင်ထိုင်လျှင် ယင်းဝေသန္ဒါဖြင့် ဖြစ်တဝါးကို နိဝတ္တေ တဗ္ဗထုတ်ရ၏။ ဝဟောတဗ္ဗဖြစ်၌တည်သောဂုဏ်ကို အနုညာတထုတ်ရ၏။ ထို့အတူဝေ သန္ဒါသည် ဂုဏ်ဟောပုဒ်နောင် ထိုင်ခဲ့လျှင် ယင်းထိုင်ရာ ဂုဏဝါစကပုဒ်၏ ဂုဏ်ကို ဝဟောတဗ္ဗ၊ ဂုဏ်တပါးကို နိဝတ္တေတဗ္ဗ ထုတ်ရ၏။ဝဟောတဗ္ဗ-ဂုဏ်၏တည်ရာဖြစ်ကို အနုညာတထုတ်ရာ၏။ဝေသန္ဒါသည်ကြိယာနောင်ထိုင်ခဲ့လျှင်ယင်းထိုင်ရာကြိယာ ဝါစကပုဒ်၏ ကြိယာကိုဝဟောတဗ္ဗ၊ကြိယာတပါးကို နိဝတ္တေတဗ္ဗထုတ် ရ၏။ ဝဟောတဗ္ဗကြိယာ၏ တည်ရာဖြစ်နှင့်တကွ ဂုဏ်ကို အနုညာတ ထုတ်ရ၏။

နိယံ။ ။ ဝေ သန္ဒါ, ရှိလေရာ, ရံခါ အနုညာတထုတ်မြဲ။
နိဝတ္တေတဗ္ဗ, ဖြစ်ပြ, အနုညာတ ဂုဏ်ကိုထုတ်မြဲ။
နိဝတ္တေတဗ္ဗ, ဂုဏ်ဖြစ်က, ဒဗ္ဗအနုညာတ ထုတ်မြဲ။
နိဝတ္တေတဗ္ဗ, ကြိယာပြ, ဂုဏ်ဖြစ်ကို အနုညာတ ထုတ်မြဲ။
(ရှု-ဘာ+ဋီ၊ ဝ-၃၂၇)

ထို့အပြင် ဝေ သန္ဒါ၌ နိဝတ္တေတဗ္ဗ ထုတ်ရာ၌ ဖြစ်နောင်ထိုင်သောဝေဖြင့် ဖြစ်ချင်းချင်းကိုသာ တန့်ရာ၏။ ဂုဏ်နှင့်ကြိယာကို မတန့်ရ။ ထို့အတူဂုဏ်နှင့်ကြိယာ နောင်ထိုင်သော ဝေဖြင့်ဂုဏ်ကြိယာ ချင်းချင်းကိုသာတန့်ရသည်။

http://www.dhammadownload.com

နိယံ။ ။ ဖြစ်နောက်ပေ, ဓဝနေ, ကန့်လေဖြစ်ချင်း။
ဂုဏ်၏နောက်ပေ, ဓဝနေ, ကန့်လေဂုဏ်ချင်းချင်း။
စ-ပိ သဒ္ဒါ, ဆည်းလေရာနှင့်, သဒ္ဒါဓဝ, ကန့်သမျှမှာ, ကံမှာ, ကံချင်း,
မယွင်းမှန်တဲ့နည်း, တူသော နိယံ တို့ကိုလည်း သတိပြုရာ၏။

ပုံစံများ--တိဿော ဓဝ ဓနုဓရော ဟောတိ၊ (တိဿသည်သာ လေးအတတ်ကို
တတ်ကျွမ်းသည်ဖြစ်၏။)

ဤပုံစံ၌- ဂဟေတဗ္ဗတ္ထကား တိဿဖြစ်တည်း။
နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထကား ဒတ္တဖြစ်တည်း။
အနုညာတတ္ထကား တိဿ၏လေးအတတ်မှတစ်ပါးသော ဆင်အတတ် မြင်းအတတ်စသောဂုဏ်တည်း။

။ ။ တိဿော ဓနုဓရော ဓဝ ဟောတိ။
တိဿသည် လေးအတတ်ကိုသာ တတ်ကျွမ်းသည်ဖြစ်၏။

ဤပုံစံ၌- လေးအတတ်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထတည်း။
ဆင်မြင်းအတတ်စသည်ကား နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထတည်း။
ဒတ္တဖြစ်ကား အနုညာတတ္ထတည်း။

။ ။ တိဿော ဓနုဓရော ဟောတိ ဓဝ။
တိဿသည် လေးအတတ်ကို တတ်ကျွမ်းသည် ဖြစ်သည်သာ။

ဤပုံစံ၌- ဖြစ်ခြင်းကြိယာသည် ဂဟေတဗ္ဗတည်း။
မဖြစ်ခြင်းကြိယာသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတည်း။
ဒတ္တဖြစ်နှင့်တိဿ၏ ဆင်မြင်းအတတ်စသောဂုဏ်သည် အနုညာတတည်းဟု ထုတ်လေ၊ အလားတူနည်းမှီတတ်ပါစေ။

မှတ်ချက်။ ။ ဝါကျထိုတွင်ပုံစံများစွာဖြင့်ထုတ်ပြထားပါသည်။

****

(စ) နံ့ဝါတ်စဆွေးနွေး

ဤနံ့ပါတ်၌- ဆိုင်ရာပုဒ်ဝါကျတို့၌ ဖြစ်သင့်ဖြစ်ထိုက်သော ကြိယာငါးတန်ထုတ်နည်းကိုမေးသည်။ ၎င်းကို တတ္ထားငါးတန်ထုတ်နည်းဟု၎င်း၊ တရိုက်းငါးချတ်ခတ်နည်းဟု၎င်းခေါ်၏။ ၎င်းမှာ-

(၁) ရိုးရာနည်းအားဖြင့်ထုတ်ခြင်း၊
(၂) လက္ခဏာဒိစတုတ္ထနည်းအားဖြင့် ထုတ်ခြင်းဟု (၂)မျိုးရှိသည်။

http://www.dhammadownload.com

ထိုတွင်- နိုးရာနည်းသည်လည်း (၁) မုချတချက်၊ အကြောင်းနှစ်ချက်၊ အကျိုးနှစ်ချက် ထုတ်နည်း (၂) မုချတချက်၊ အကြောင်းတချက်၊ အကျိုးသုံးချက်ထုတ်နည်း ဟူ၍နှစ်မျိုးပြား၏။

ထိုတွင်- မုချတချက်၊ အကြောင်းနှစ်ချက်၊ အကျိုးနှစ်ချက်ထုတ် နည်း၌. . . နိယံ---ဆက်ဆက်မုချ တိုက်ရိုက်ပြတ၊ ဒဿနဆို၊ အကြောင်းကိုပြ၊ ဒီပကမျိုး ကျိုးပတာသန၊ မူလ ကြောင်းမှာ၊ ဝိဘာဝမှန်၊ ကျိုးပရမ္ပရာ၊ နုဘာဝါ၊ ကြိယာငါးတန်ထုတ်နည်းတည်း။ ဟူသော ဝိသုဒ္ဓါရုံလင်္ကာနှင့်အညီ. . . .

(၁) ပုဒ်တစ်ခု ဝါကျတစ်ခုတ တိုက်ရိုက်ပြအပ်သောအနက်သည် ဒဿနတ္ထ။

(၂) ထိုဒဿနတ္ထ၏ အနီးတပ်အကြောင်းသည် ဒီပတတ္ထ။

(၃) ထိုဒဿနတ္ထ၏ အနီးတပ်အကျိုး (ဝါ) အကျိုးရင်းသည် ပတာသနတ္ထ။

(၄) ထိုဒီပတတ္ထ၏အကြောင်း (ဝါ) အကြောင်း၏အကြောင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

(၅) ထိုပတာသနတ္ထ၏အကျိုး (ဝါ) အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထ မည်၏ဟုထုတ်အပ်၏။

အထင်ရှားဆုံးပုံစံ။ ။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပါဠိ-"အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ သင်္ခါရာ" စသည်၌ သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ ဝယ် ဝိညာဏံ၌ ကြိယာငါးတန်ထုတ်ပုံ-

တိုက်ရိုက်ရ ဝိညာဏ်သည် ဒဿနတ္ထ။

အနီးတပ် အကြောင်းသင်္ခါရသည် ဒီပတတ္ထ။

အနီးတပ် အကျိုးရင်း နာမ်ရုပ်သည် ပတာသနတ္ထ။

ဝေးသောအကြောင်း အဝိဇ္ဇာသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

အကျိုးဆက် သဠာယတန ဖဿစသည် သည်အနုဘာဝတ္ထ။

ဝိထိစိတ်အစဉ်ဖြင့်ထုတ်နည်း။ ။တစုံတခုသော ပုဒ်၏အနက်သည်စက္ခုဝိညာဏ် စိတ်ကို အရကောက်သည်ဖြစ်အံ့၊ ထိုအခါဝီထိစိတ်အစဉ်ဖြင့်လည်းထုတ်အပ်၏။ ထုတ်ပုံကား-

စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်သည် ဒဿနတ္ထ။

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်သည် ဒီပကတ္ထ။

သမ္ပဋိစ္ဆိုန်းစိတ်သည် ပတာသနတ္ထ။

ဘဝင့်ပစ္ဆေဒစသော ရှေးဘဝင်စိတ်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

သန္တီရဏ ဝုဋ္ဌောစသော နောက်နောက်စိတ်များသည် အနုဘာဝတ္ထ။

မဇ္ဈဝီထိ၌--သဒ္ဒါသည် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်ကို ဟောနေအံ့။

သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်သည် ဒဿနတ္ထ။

ပရိကမ် ဥပစာအနုလုံ ဂေါတြဘူ ဥပစာရ သမာဓိဇောသည် ဒီပတတ္ထ။

သောတာပတ္တိ ဖိုလ်ဇော နှစ်ကြိမ်သည် ပတာသနတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

(၈) အဋ္ဌသာလိနီစာစဉ်(စည်းမျဉ်း)

မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း ဘဝင်္ဂုပစ္ဆေဒ စသော ဇွေဇွေစိတ်များသည် ဝိဘာဝတ္တ။
ဖိုလ်ဇောနှစ်ကြိမ်၏ နောက်၌ ဘဝင်အဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္တ။
ယခင်ဝဋ္ဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပုံစံ၌-သိ-၄ ဖွင့်ပုံအလို ကြိယာင်္ဂါးတန်ထုတ်ပုံ--

သခါရသည် ဒဿနတ္တ။
အဝိဇ္ဇာသည် ဒီပတတ္တ။
ဝိညာဏ်သည် မူလအကျိုး ပတာသနတ္တ။
နာမ်ရုပ်သည် ဒုတိယအကျိုး ဝိဘာဝတ္တ။
သဠာယတနစသည် သည် တတိယအကျိုး အနုဘာဝတ္တ။

လက္ခဏာဒိစတုက္ကနည်းဖြင့် ထုတ်ပုံ-

{ဆောင်} လက္ခဏာ, ဒဿန, ဒီပတ ဝဒဋ္ဌာန်,
ရသံသမ္ပတ္တိ, ထုတ်သိ ပတာသံန်, ကိစ္စရသ, ဝိဘာဝတည်း။ အနုဘာဝ
ပစ္စုပဋ္ဌာန်, ထုတ်ကြောင်းမှန်သည် ကြိယာင်္ဂါးတန်ထုတ်နည်းတည်း။

ဟူသောအချိုးနှင့်အညီ သမ္ပတ္တိရသ၊ ကိစ္စရသနှစ်ပါးစုံရသောတရားမျှး၌ထုတ်အပ်၏။

တုသလပုဒ်၌- (၁) အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကလက္ခဏာသည် ဒဿနတ္တ။
(၂) ယောနိသောမနသိကာရသည် ဒီပတတ္တ။
(၃) ဝေါဒါနဘာဝ သမ္ပတ္တိရသသည် ပတာသနတ္တ။
(၄) အကုသလဝိဒ္ဓံသန ကိစ္စရသသည် ဝိဘာဝတ္တ။
(၅) ဣဋ္ဌဝိပါက ပစ္စုပဋ္ဌာန်သည် အနုဘာဝတ္တ။

****

(၉) နံပါတ်ဝေဇ္ဇန်း

ဤနံပါတ်၌- အဘိဓမ္မာတရားတို့၏ လက္ခဏာဒိစတုက္ကတိုင်း၊ အဘိဓမ္မာတရားတို့၏ သဘောအဓိပ္ပါယ်အဆုံးအဖြတ်ကိုင်းစိတ်ဖြစ်ပုံ-စသည်တိုင်း မေးသည်။

<u>နောက်၌ လက္ခဏာဒိ စတုက္ကများ ကျက်မှတ်ရန်ရေးထားပါသည်။</u>

****

(၁၀) နံပါတ်ဓေဇ္ဇန်း

ဤနံပါတ်၌- (၁)ပဋ္ဌာန်းနည်း ဝစ္စည်းပြိုင်၊
(၂)ပဋ္ဌာန်းနည်းစာစပ်၊
(၃)ဝစ္စယသတ္တိထုတ်- ဤသုံးမျိုးကိုမေးသည်။ ထိုသို့မေးရာ တွင်
မျိုးပစ္စည်းဖြစ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာသေချာစေငှသတိပြုကြရပါမည်-
ထို့ကြောင့်--။

http://www.dhammadownload.com

'အဖိုးမသိမကိုင်ရာ၊ အမျိုးမသိမပြိုင်ရာ" ဆိုရိုးစကားနှင့်အညီပဋ္ဌာန်းပစ္စည်းမျိုး တို့ကိုသိထားသင့်၏။

ပဋ္ဌာန်းမျိုးတို့ဟူသည်-(၁) အာရမ္မဏ မျိုး။
(၂) သဟဇာတ မျိုး။
(၃) အနန္တရ မျိုး။
(၄) ပုရေဇာတ မျိုး။
(၅) နာနာက္ခဏိက ကမ္မ မျိုး။
(၆) ပကတူပနိဿယ မျိုး။

ဤပစ္စည်း(၆)မျိုးတို့ကိုသာ အသုံးများ၏။

{ဆောင်} သဇီဝကာ ကတ္တာပြုစပ်ပါကြ သာ၊ နန်၊ ပုံ၊
ကြိယာ ကံ စပ် ဟန်ရှိုး၊မျိုးအာရုံဟူ၊
အဖျွတ် ဗာဟျတ်နှင့်၊နှစ်ရပ်တဲ့ကရိုဏ်းမူ၊ ကတ္တားတူသုံးမျိုး၊
သမ္ပဒါန် အာရုံမျိုးရံခါပ၊အကြွင်းမှာ အတိဒေသ ဥပတဲ့မျိုး။

ရှင်းချက်။ ။ သက်ရှိ ကတ္တားနှင့် ကြိယာပြိုင်က သဟဇာတမျိုး၊ အနန္တရမျိုး၊ ပုရေဇာတမျိုး သုံးမျိုးပြိုင်နိုင်၏။

(၁) ပဋ္ဌာန်းနည်းပစ္စည်းပြိုင်ဟူသည်-

ပုံစံ ။ ။ ဗုဒ္ဓေါ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။

ဗုဒ္ဓအရ ဒေသနာဉာဏ် ပစ္စည်းသည် ဒေသေတိအရ သဟဇာတ စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

တနည်း ။ ။ ဗုဒ္ဓေါ အရ ဒေသနာဉာဏ်ဟူသော ရှေးရှေးသောကြိယာ ဇော ပစ္စည်း တရားသည်၊ ဒေသေတိ အရ နောက်နောက်သော ဒေသနာဉာဏ်ကြိယာ ဇော ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အနန္တရပစ္စယ သတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု။

ရှင်းချက်။ ။ *ကံပုဒ်နှင့် ကြိယာပုဒ်တို့ ပစ္စည်းပြိုင်သော် အာရမ္မဏမျိုး ပြိုင်ရ၏။*

ပုံစံ ။ ။ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။

ဓမ္မံ အရ ဒေသေတဗ္ဗ ဓမ္မဟူသော အာရုံ ပစ္စည်းတရားသည် ဒေသေတိ အရ ဒေသနာဉာဏ် စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ရှင်းချက်။ ။ ကရိုဏ်းပုဒ်နှင့် ကြိယာပုဒ်တို့ ပစ္စည်းပြိုင်သော် သဟဇာတ, အနန္တရ, ပုရေဇာတ, သုံးမျိုးပြိုင်နိုင်၏။စာမေးပွဲတို့၌ကား-ရနိုင် သမျှ-ပြိုင်နေစရာမလို၊အသုံးများသောသဟဇာတ-ကိုသာအဓိက ထားပြိုင်ကြရပေမည်။

http://www.dhammadownload.com

ပုံစံ ။ ။စက္ခုနာ ရူပံဒိသွာ။(၁၃၄၃ ပုစ္ဆာ)။ ၄-၄၂၈။

စက္ခုနာ အရ- စက္ခုဝိညာဏ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဒိသွာအရ -ယင်းနှင့်ယှဉ်သော သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက်(၇)ပါး ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိ ဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

တနည်း ။ ။စက္ခုနာ အရ- စက္ခုပသာဒ ပစ္စည်းတရားသည် ဒိသွာအရ- စက္ခုဝိညာဉ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန် တရားအား ဝတ္ထုပုရေဇာတ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ရှင်းချက်။ ။သမ္ပဒါန်ပုဒ်နှင့် ကြိယာပုဒ်တို့ပြိုင်ကအာရမ္မဏမျိုး၊ ဥပနိဿယမျိုး ပြိုင်နိုင်၏။

ပုံစံ ။ ။ဘိက္ခုဿ စီဝရံ ဒေတိ။

ဘိက္ခုဿ အရ- ရဟန်းဟူသော ပဋိဂ္ဂါဟကပုဂ္ဂိုလ်ပစ္စည်းတရားသည် ဒေတိ အရ- သဒ္ဓါ စေတနာ ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ကြွင်း- - <u>ကာရကပုဒ်တို့နှင့် ကြိယာပုဒ် ပြိုင်က ဥပနိဿယတစ်မျိုးသာအပြိုင်များ၏။</u>

{ဆောင်} ပဋ္ဌာန်းနည်းမှာ ၊ကာရကာ၊ မှတ်ပါ ပစ္စယ။
ကြိယာပုဒ်၊ ပစ္စယုပ်၊ အချုပ်မှတ်ကုန်ကြ။

ရှင်းချက်။ ။များသောအားဖြင့် ပဋ္ဌာန်းနည်းပစ္စည်းပြိုင်၊ ပဋ္ဌာန်းနည်း စာစဉ် တို့၌ ကာရကပုဒ်တို့သည် ပစ္စည်းဖက်၌နေ၍ ကြိယာပုဒ်တို့သည် ပစ္စယုပ္ပန်ဖက်၌နေ၏။

{ဆောင်} ကု အကုကံ၊ ဝိပါက်ခံ၊ ပြိုင်ရန် နာနာက္ခဏ။

ရှင်းချက်။ ။ကုသိုလ် အကုသိုလ် တရားကိုယ်ရသောပုဒ်နှင့် ဝိပါက်ခန္ဓာ တရားကိုယ်ရသောပုဒ်တို့ ပြိုင်က နာနာက္ခဏိကကမ္မမျိုး ပြိုင်ရ၏။

ပုံစံ။ ။အညမညဝိသိဋ္ဌာနံ ကုသလာကုသလာနံ ပါကာတိ ဝိပါကာ၊

ကုသလာကုသလာနံ အရ- ကုသိုလ်အကုသိုလ် စေတနာပစ္စည်းတရားသည်၊ ပါကာ အရ- ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ၊ ကမ္မဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန် တရားအား နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

အထူးမှာကြားချက်။ ။ ပဋ္ဌာန်းနည်းပစ္စည်းပြိုင်ရာ၌

(၁)တိကျသေချာသော အရကောက်။

(၂)ကောက်ထားသော အရကောက်နှစ်မျိုးတို့၏ အချင်းချင်းဆက် သွယ်မှုတို့ကိုသဘာဝကျစွာ စဉ်းစား၍ ပြိုင်ရမည်။

http://www.dhammadownload.com

ဥပမာ။ ။ အာရုံမျိုးဆက်သွယ်နိုင်မှု,အတူတကွဖြစ်နိုင်မှု, ဝီထိစဉ်ရှေ့နောက်ဖြစ်မှု, ကံနှင့်, ကံ၏အကျိုးဆက်သွယ်မှု, မဂ်ဖိုလ်နှင့် အကုသိုလ်တို့ကဲ့သို့ အချင်းချင်း လုံးဝ မဆက်သွယ်မှုတို့ စဉ်းစားတတ်ရမည်။

(၂) ပဋ္ဌာန်းစာစပ်ဟူသည်--

မျိုးကိုကြည့်၍ ပစ္စည်း၊ ပစ္စယုပ္ပန် ခွဲပြရုံသာ။ မခက်လှပေ။ ပုံစံ၌ ကြည့်ပါ။

ပုံစံ။ ။ ဗုဒ္ဓေါ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။

ဗုဒ္ဓေါကား-သည်ဟူ၍အနက်ပေးသောကြောင့်၊ဒေသေတိ-၌ သဟဇာတ ပစ္စည်း၊ ဒေသေတိကား သဟဇာတ ပစ္စယုပ္ပန်။ အဖြစ်ဖြင့်စပ်အပ်၏။

ဓမ္မံကား-ကိုဟူ၍အနက်ပေးသောကြောင့်ဒေသေတိ-၌အာရမ္မဏ ပစ္စည်း၊ ဒေသေတိကား အာရမ္မဏ ပစ္စယုပ္ပန် အဖြစ်ဖြင့် စပ်အပ်၏။

(၃) ပစ္စယသတ္တိ ထုတ်နည်းဟူသည်---

ပြိုင်သောမျိုးအလိုက် ယင်းမျိုးတွင်ရှိသော ပစ္စည်းတရားတို့ကို ယင်းပစ္စည်း၏ ပစ္စည်း။ ပစ္စယုပ္ပန်ပါဝင်မှုကိုရှု၍ ရနိုင်သမျှမျိုးပစ္စည်း ဖော်ပြသည်ကို ပစ္စယသတ္တိ ထုတ်သည် ဟုဆိုသည်။

ဥပမာ။ ။ အာရုံမျိုးပြိုင်ရာ (စာစပ်ရာ)၌ အာရုံမျိုးရှိ ပစ္စည်းတို့ကို ထုတ်ပြရုံသာ၊ အခြားသော သဟဇာတမျိုး၊ အနန္တမျိုး၊ ရှိ ပစ္စည်းတို့ကိုစဉ်းစား စရာမလိုပေ။

အာရမ္မဏမျိုး ပစ္စယသတ္တိ ထုတ်ရာတွင်-

၁။ အာရမ္မဏ (၁)ပစ္စည်းသာ။

၂။ အာရမ္မဏ၊ အဓိပတိ၊ ဥပနိဿ (၃)ပစ္စည်း။

၃။ အာရမ္မဏ၊ ပုရေဇာတ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ (၄)ပစ္စည်း။

၄။ အာရမ္မဏ၊ အဓိပတိ၊ ဥပနိဿ၊ ပုရေဇာတ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ (၆)ပစ္စည်း ဟူ၍ အများဆုံး (၄)မျိုး ခွဲခြား၍သိထားရမည်။

၁။ (က) နတ္ထိဘောပညတ်နှင့် ကသိုဏ်းရုပ် ပစ္စည်းဖြစ်၍ မဟဂ္ဂုတ်စိတ်၊ စေတသိက် ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော် အာရမ္မဏ (၁)ပစ္စည်းသာ ပစ္စယသတ္တိ ထုတ်ရာ၏။

ပုံစံ ။ ။ ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတိ။ [၃-၂၃၂]

ရူပါနိ အရ- ကသိုဏ်းရုပ်ပစ္စည်း တရားသည် ပဿတိအရ- ရူပဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန် တရားအား အာရမ္မဏ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား။ ။အာရမ္မဏ (၁)ပစ္စည်းသာ။

http://www.dhammadownload.com

၂။ (ခ) နိဗ္ဗာန်ပစ္စည်း မဟာကု/ ကြိ ဉာဏသမ္ပယုတ်နှင့် လောကုတ္တရာစိတ်ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်သော် အာရမ္မဏ၊ အဓိပတိ၊ ဥပနိဿ (၃)ပစ္စယ သတ္တိထုတ်ရာ၏။

ပုံစံ ။ ။ နိဗ္ဗာနံ ဒဿနတော [၄-၈၅]

ဂေါတြဘု ပဌမရံ (နိဗ္ဗာနံ) ပဿတိ။

နိဗ္ဗာနံ အရ- နိဗ္ဗာန်ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဒဿနတောအရ- သောတာပတ္တိမဂ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူး ပြု။

နိဗ္ဗာနံအရ- သည်၊ ပဿတိအရ- ဂေါတြဘု (မဟာကု ဉာဏမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်) ပစ္စယုပ္ပန် တရားအား အာရမ္မဏ ပစ္စယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိကား- အာရမ္မဏ၊ အဓိပတိ၊ ဥပနိဿ (၃)ပစ္စည်းတည်း။

၃။ (ဂ) ပဏ္ဏာရုံ ပစ္စည်း၊ ဒွေးပဉ္စဝိညာဉ် (၁၀)နှင့် မဟာကုသိုလ်အဘိညာဉ်ဒွေး ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော် အာရမ္မဏ၊ ပုရေဇာတ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ (၄)ပစ္စယသတ္တိ ထုတ်ရာ၏။

ပုံစံ ။ ။ စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသွာ။

ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ သဒ္ဒံ သုဏာတိ။

ရူပံ အရ- ရူပါရုံ ပစ္စည်းတရားသည် ဒိသွာအရ- စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေး စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- အာ၊ ပု၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ (၄)ပစ္စယသတ္တိ။

၄။ (ဃ) ပဏ္ဏာရုံပစ္စည်း လောဘမူပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ခဲ့သော် (၆)ပစ္စယသတ္တိ ထုတ်ရာ၏။

ပုံစံ ။ ။ အဒိန္နသအရ- သူတပါးပိုင်ပစ္စည်းဟူသော-အာရုံပစ္စည်းတရားသည်၊ အာဒါနအရ- ထေယျစေတနာ ပြဓာန်းသော လောဘမူ စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအားအာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- အာ, ဓိ, ဥပ, ပုရေ, အတ္ထိ, အဝိဂတ (၆)ပစ္စယသတ္တိ။

မှတ်ချက်။ ။ အချို့ ဆရာများသည် ဤ အာ၊ ဓိ၊ ဥပ၊ ပုရေ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ (၆)ပစ္စယသတ္တိ အပြင် နိဿယ၊ ဝိပ္ပယုတ္တ -(၂) ပစ္စည်းထည့်၍အာရုံမျိုး (၈)ပစ္စည်းလုံးကို ယထာရဟ ထုတ်တတ်သည်။

အာရုံမျိုးပြီး၏။

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

http://www.dhammadownload.com

သဟဇာတမျိုး

သဟဇာတမျိုး ပြိုင်ရာ၌ ပစ္စယသတ္တိ ထုတ်ရာတွင်. . .

(၁) သဟကြီး (၄)ပစ္စည်း။ (သဟဇာတ၊ နိဿ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ)

(၂) သဟလတ် (၄)ပစ္စည်း။ (အညမည၊ ဝိပါက၊ သမ္ပယုတ္တ၊ ဝိပ္ပယုတ္တ)

(၃) သဟငယ် (၇)ပစ္စည်း။ (ဟေတု၊ အဓိပတိ၊ ကမ္မ၊ အာဟာရ၊ ဣန္ဒြိယ၊ ဈာန၊ မဂ္ဂ)

ဤ (၁၅)ပစ္စည်းကို သိထားရမည်----

{ဆောင်} ဟေ, ဓိ, သ, ည, နိ,ကံ, ဝိ, ဟာ, ဣ, ဈာ, မဂ်, သံ, ဝိပ်, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

ဤ (၁၅)ပစ္စည်းကို ဤသို့အစဉ်အတိုင်း ထုတ်ရမည်။

(က)ဉာဏ် ပစ္စည်း ဖြစ်ခဲ့သော် ဟေ, ဓိ, သ, ည, နိ, ဣံ, မဂ်, သံ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

(ခ) ဝီရိယ ပစ္စည်း ဖြစ်ခဲ့သော် ဓိ, သ, ည, နိ, ဣံ, မဂ်, သံ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

(ဂ) သမာဓိပစ္စည်းဖြစ်ခဲ့သော် သ, ည, နိ, ဣံ, ဈာ, မဂ်, သံ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

(ဃ)လောဘ၊ ဒေါသပစ္စည်းဖြစ်ခဲ့သော် ဟေ, သ, ည, နိ, သံ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

(င) စေတနာ ပစ္စည်း ဖြစ်ခဲ့သော် သ, ည, နိ, ကံ, ဟာ, သံ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

ဤသို့ စသည်ဖြင့် ထုတ်ရမည်။

ရှင်းချက်။ ။ သဟဇာတမျိုးပြိုင်ပြီးနောက် နာမ်အချင်းချင်း ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ထုတ်ရာ၌ ပုံသေ အားဖြင့် သ၊ ည၊ နိ၊ သံ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ (၆)ပစ္စည်း ထုတ်ပြီးနောက် သဟငယ် (၇)ပစ္စည်းကို ယထာရဟ တရားကိုယ်ကြည့်၍ ထည့်သွင်းရမည်။

ဥပမာ ။ ။ ပစ္စည်းတရားသည် ဟိတ်ထိုက်သော လောဘ၊ ဒေါသ စသည် ဖြစ်အံ့။ ပုံသေ (၆)ပစ္စည်း အပြင် ဟေတု ထည့်၍ (၇)ပစ္စည်း ထုတ်ရသည်။ အဓိပတိ ပစ္စည်းစသည် နည်းတူသိလေ။ နာမ်ပစ္စည်း စိတ္တဇရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်က သ၊ ဝိ၊ နိ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ (၅)ပစ္စည်း ပုံသေထုတ်ရသည်။ယင်းနောက်အငယ်ပစ္စည်းများကို ရှေးနည်းအတိုင်းယထာရဟာထည့်။

သဟဇာတမျိုး ပြီး၏။

http://www.dhammadownload.com

အနန္တရမျိုး

အနန္တရမျိုး ပြိုင်ရာ၌ ပစ္စယ သတ္တိ ထုတ်ရာတွင်--

(၁) အနန္တရ သမနန္တရ ဥပနိဿ၊ နတ္ထိ၊ ဝိဂတ။

(၂) အာသေဝန။

(၃) အနန္တရ ကမ္မ။ဟူ၍ ဤသို့ အုပ်စု(၃)မျိုးကွဲသည်။

ဝိထိစဉ်အတွင်း ပြိုင်ပြီးနောက် ဇောဝီထိအတွင်း မဟုတ်က (၁)နံပါတ်သာ ပစ္စယသတ္တိထုတ်ရသည်။ ဇောဝီထိအတွင်း ဖြစ်က (၁+၂)ကိုထုတ်ရသည်။မဂ်ပစ္စည်း ဖိုလ် ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်က (၁+၂+၃)အားလုံးကို ထုတ်ရသည်။

အနန္တရမျိုး ပြီး၏။

♠♠♠♠♠♠♠♠

နာနက္ခဏိကကမ္မမျိုး

ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ် စေတနာ ပစ္စည်း၊ ပဋိသန္ဓေ ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန် ထား၍ ပစ္စည်းပြိုင်ပြီးနောက် ပစ္စယသတ္တိ ထုတ်ရာတွင်--

(၁) နာနက္ခဏိကကမ္မ၊ ပကတူပကမ္မ၊ ဤ(၂)ပစ္စည်းသာ ပုံသေထုတ်ရသည်။ ပကတူပမျိုးပြိုင်ရာတွင်ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိမရှိ "ပကတူပ (၁)ပစ္စည်းသာ" ထုတ်ရမည်။

စည်းမျဉ်းပြီး၏။

♠♠♠♠♠♠♠♠

- အထူးမှာထားချက်။ *။အဋ္ဌသာလိနီပုစ္ဆာသည် စည်းမျဉ်းကျေညက်ရုံမျှဖြင့်ဖြေဆို အောင်မြင်နိုင်ပါသည်၊ကျမ်းတတ်များ၌ ဥပနာ- အနုလောမပါပနာ, အနုလောမရောပနာ, စောဒနာမျှသာ ရေးသားထားပါသည်၊ပဋိ-လောမပါပနာ, ပဋိလောမရောပနာ, တို့ကိုကိုယ်တိုင်ပြောင်းလွှဲ-- ထည့်ကြရပါမည်။နောက်စာမျက်နှာ၌-ပုစ္ဆာနံပါတ်(၅)အတွက်အကျဉ်းနည်းရေးသားထားပါသည်၊ နာမ်ဂိုဏ်း(၁၃)ဂိုဏ်းနှင့် အာချာတ်ဂိုဏ်း(၈)ဂိုဏ်းတို့ကိုသက်ဆိုင်ရာ သဒ္ဒါကျမ်းတို့မှ ကျက်မှတ်ထားကြရပါမည်။သို့အတွက်စည်းမျဉ်းကိုသာကျေညက်သည်ထက် ကျေညက်အောင်လေ့လာပါရန်အထူးမှတ်ချက်ရေးသားလိုက်ရပါသည်။*

http://www.dhammadownload.com

အဋ္ဌသာလိနီ(၅)နိပါတ်ပုစ္ဆာ၌–လိင်,ဂိုဏ်း,ကာရန်,ပုဒ်–တို့ကိုမေးသည်။

လိင်ဟူသည်။ ပုံလိင်,နပုံလိင်,ဣတ္ထိလိင်,အလိင်=ဟူ၍(၄)မျိုးကိုမှတ်သားထားရမည်။

ဂိုဏ်းဟူသည်။ နာမ်ပုဒ်,သမာသ်ပုဒ်,တဒ္ဓိတ်ပုဒ်,ကိတ်ပုဒ်,တို့၌နာမ်ဂိုဏ်း(၁၃)ဂိုဏ်းနှင့် အာချာတ်ပုဒ်တို့၌အာချာတ်ဂိုဏ်း(၈)ဂိုဏ်းတို့ကိုသိထားရမည်။

ကာရန်ဟူသည်။ အ–ကာရန်။ပ။နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်ဟူ၍(၉)မျိုးကိုသိထားရမည်။

ပုဒ်ဟူသည်။ နာမ်ပုဒ်,အာချာတ်ပုဒ်,ဥပသာရပုဒ်,နိပါတ်ပုဒ်,ဟူ၍(၄)မျိုးကိုသိထားရမည်။ ထိုတွင်–နာမ်ပုဒ်သည်သမာသ်နာမ်,တဒ္ဓိတ်နာမ်,ကိတ်နာမ်,ဟု(၃)မျိုးပြားသည်

♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣

ဥပသာရပုဒ်,နိပါတ်ပုဒ်=တို့သည် အလိင်,ဂဏဝိမုတ်,တို့ဖြစ်၏။

အာချာတ်ပုဒ်သည်=အလိင်,ဖြစ်ပြီး–ဂိုဏ်းအားဖြင့်ဘူဝါဒိစသောဂိုဏ်းတို့ကိုဖြေဆိုရမည်။

ဥပမာ=ဘဝတိ–အလိင်,ဘူဝါဒိဂိုဏ်း။

ဥပ္ပဇ္ဇတိ– ။ ,ဒိဝါဒိဂိုဏ်း။

ယင်းပုဒ်သုံးပုဒ်တို့၏ကာရန်ကို ရုပ်တည်ကြည့်၍ ဖြေဆိုကြရမည်။

ဥပမာ=အပိ,ဣကာရန်။ အနု,ဥကာရန်။ဝိနာ,အာကာရန်။ ဘဝတိ,ဣကာရန်။

ဥပသာရပုဒ်ဟူသည်=ပ,ပရာ,နိ,နီ,ဥ,သံ,ဒု,ဝိ,အဝ,အနု,ပတိ,အဘိ,ဓိ,ပရိ,သု,အာ၊ပြ၊ အတိ,အပ, အပိ–မျှနှင့်၊ဥပတစ်သွယ် ပုဒ်နှစ်ဆယ် မှတ်ဖွယ်ဥပသာရ။

နိပါတ်ပုဒ်ဟူသည်=ပန,ဟိ,စ,ယထာ,တထာ,ဝိနာ,ယသ္မာ,တသ္မာ,ယာဝ,တာဝ,ယတော,တတော စသည်ဖြင့်များစွာရှိသည်။

နာမ်ပုဒ်တို့၌= နာမ်ဂိုဏ်း(၁၃)ဂိုဏ်းကိုသိထားကြရမည်။ ၁။ပုရိသာဒိဂိုဏ်း,၂။စိတ္တာဒိဂိုဏ်း,၃။ကညာဒိဂိုဏ်း,၄။မနောဂိုဏ်း,(မနောဂဏာဒိဂိုဏ်း)၅။ဂုဏဝါဒိဂိုဏ်း,၆။ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်း,၇။ပုမာဒိဂိုဏ်း,၈။ရာဇာဒိဂိုဏ်း၉။သတ္ထာဒိဂိုဏ်း,၁၀။ရတ္တာဒိဂိုဏ်း,၁၁။နဒါဒိဂိုဏ်း,၁၂။ဂဟပတာဒိဂိုဏ်း,၁၃။သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း။

ဝ–အက္ခရာဆုံးသော် ဂုဏဝါဒိဂိုဏ်း ,ပုံ,နပုံ,အာကာရန်,။ အန္တ–ဆုံးသော်ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်း,ပုံ,နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်။ရာဇ,ဗြဟ္မ,အတ္တ,သခ,ပုဒ်တို့သည် ရာဇာဒိဂိုဏ်း,ပုံ,အာကာရန်,။ပုမ,ယုဝ,အဒ္ဓ,မဃဝ, ဆုံးသော် ပုမာဒိဂိုဏ်း,ပုံ,အာကာရန်,။ဣတ္ထိလိင်ဤကာရန်ဆုံးသော် နဒါဒိဂိုဏ်း။ ဘိက္ခုနီပုဒ်ကဲ့သို့ (နီ)ဆုံးသော် ဂဟပတာဒိဂိုဏ်း။ ပုလ္လိင်,နပုလ္လိင်,တို့၌(ဣ+ဤ+ဥ+ဦ+ဩ)တို့ဆုံးသော်ရတ္တာဒိဂိုဏ်း။သဗ္ဗ,ယ,တ,ဧတ,အည,ကတရ,ကတမ,,ဧက,ဒွိ,တိ,စသောသင်္ချာ,အဟံ,တွံ,စသောပုဒ်တို့၌ သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း,အကာရန်(ပုံ)နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်။မနော,ဝစော,ဝယော,တေဇော,တပေါ,သရော, ဥရော,ရဟော,တို့၌ မနောဂိုဏ်း,ဩကာရန်။အာပ,ဗိလ,ဗလ,ထာမ,ဇရာ,တို့၌မနောဂဏာဒိဂိုဏ်း ထိုတွင်–ဇရာသည်ဣတ္ထိလိင်,အာကာရန်။ကျန်ပုဒ်များ–ပုံ,နပုံ,ကြွင်းသောပုဒ်များကိုလိင်အနေထားရှု၍–ပုရိသာဒိဂိုဏ်း,စိတ္တာဒိဂိုဏ်း,ကညာဒိဂိုဏ်းတို့ကိုဖြေဆိုပါ။

မှတ်ချက်။ ။ကာရန်ကိုရုပ်တည်ကာရန်,ရုပ်ပြီးကာရန်ကိုဖြေဆိုနိုင်ပါသည်။ ။

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

အဋ္ဌသာလိနီစာစဉ်

နယော တဿ ဘဝေတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

ဓါတ္ထျခဉ်း(၁)

(က) ဓမ္မသင်္ဂါ ပနာယံ ပရိယတ္တိဟေတု ဂုဏ နိဿတ္တနိဇ္ဇီဝတာဒိသု ဒိဿတိ။

(ခ) အာယည္ဆို ဓမ္မံ ပရိယာပုဏာတိ သုတ္တံ ဂေယျန္တိ အာဒီသု ပရိယတ္တိယံ ဒိဿတိ။

(ဂ) ဟေတုမှိ ဉာဏံ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါတိ အာဒီသု ဟေတုမှိ။

(ဃ) န ဟိဓမ္မော အဓမ္မော စ၊ ဥဘော သမဝိပါကိနော၊ အဓမ္မော နိရယံနေတိ၊ ဓမ္မော ပါပေတိ သုဂ္ဂတိန္တိ အာဒီသု ဂုဏေ။

(င) တသ္မိံ ခေါပန သမယေ ဓမ္မာ ဟောန္တိ၊ ဓမ္မေသု ဓမ္မာနုပဿီ ဝိဟရတီတိ အာဒီသု နိဿတ္တနိဇ္ဇီဝတာယံ။

(စ) သွာယ မိဓာပိ နိဿတ္တနိဇ္ဇီဝတာယမေဝ ဝတ္တတိ။ [၄ ။ ၈၁]

နံပါတ် (၁)

(ခ) ဓမ္မံ၊ ပိဋကတ်သုံးပုံ ဟုဆိုအပ်သော ပရိယတ်ကို။

(ဃ)ဓမ္မောစ၊ ကျေးဇူးရှိသော ကုသိုလ်တရားသည်လည်းကောင်း။ အဓမ္မောစ ကျေးဇူးမရှိသောအကုသိုလ်တရားသည်လည်းကောင်း။ ဥဘော၊ နှစ်ပါးသောတရားတို့သည်။ သမဝိပါကိနော၊ ကုန်သည်။ နဟိဟောန္တိ၊ သာလျှင်တည်း။ တနည်း ။ ။ ဟိ၊မှန်၏။ အဓမ္မော၊ သည်။နိရယံ၊ငရဲသို့။ နေတိ၊ ဆောင်တတ် ၏။ ဓမ္မော၊သည်။ သုဂတိံ၊သုဂတိဘဝသို့။ ပါပေတိ၊ရောက်စေတတ်၏။

(င)တသ္မိံ ခေါပနသမယေ၊ ထိုကာမာဝစရ ကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်သောအခါ၌။ ဓမ္မာဝေ၊ ဖဿ အစရှိသော ငါးဆယ်ကျော်သော သဘာဝဓမ္မတို့သည်သာလျှင်။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။ (သတ္တာ ၊ တို့သည်။ နဟောန္တိ၊ ကုန်။ ဗျတိရေက)ဓမ္မေသု၊ သဘာဝဓမ္မတို့၌သာလျှင်။ ဓမ္မာနုပဿီ၊ သဘာဝဓမ္မကိုအဖန်တလဲလဲ ရှုသည်ဖြစ်၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။

နံပါတ် (၂)

(ခ) ဝါကျသို့။ ။ဆရာသည် (က)ဝါကျဖြင့် ဓမ္မသဒ္ဒါသည် ပရိယတ္တိစသောအနက်၌ဖြစ်၏ ဟုပြဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော် ဂုဋ္ဌတ္ထ သခ်ေပတ္ထ အကျဉ်းမျှသာဖြစ်၍ မန္ဒဗုဒ္ဓိ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မသိအပ် မသိနိုင်ရာသည် မဟုတ်ပါလော. . . . စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျကိုမိန့်။

http://www.dhammadownload.com

(စ) ဝါကျသို့။ ။ ဆရာသည် (က)စသောဝါကျတို့ဖြင့် ဓမ္မသင်္ဂဏီသည် ပရိယတ္တိ ဟောတု စသော အနက်တို့၌ ဖြစ်၏ဟု ပြဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော် ဤကုသလာ ဓမ္မာ ဟူသော ပုဒ်၌ ဓမ္မသင်္ဂဏီသည် ပရိယတ္တိ ဟောတု စသော အနက်တို့၌လည်း ဖြစ်၏ဟူသော အနက်သည်ရောက်ရာ၏။ စင်စစ်တမူကား မရောက်သင့် ထိုသို့မရောက်သင့်သောကြောင့် ဤကုသလာဓမ္မာ၌ ဓမ္မသဒ္ဒါ၏ လိုအပ်သော အနက်ဝိသေသကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။-- စုဒ်ကြောင့် (စ)ဝါကျကိုမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဂ)ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတ အရိပုဏ္ဏ ဒေါသပယ်ပါသည်။

(စ)ဝါကျဖြင့် အတိဗျာပိတဒေါသပယ်ပါသည်။

(စ) ဝါကျ၌ ဣမသဒ္ဒါထားရခြင်း-- ဓမ္မသဒ္ဒါသည် ဆိုအပ်ပြီးသော ပရိယတ္တိ ဟောတု စသော အနက်များကို ဟောသော်လည်း ဤ၌ ကုသိုလ်စသော ပရမတ္ထအနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မ မာတိကာ အရာဌာန အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ကုသိုလ် စသည်၏ သတ္တ ဇီဝ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အသင့်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ နိဿတ္တ နိဇ္ဇီဝတာ အနက်ကိုဟောသည်ဟု အတ္ထ၊ ပကရဏ၊ သြစိတျတို့ဖြင့် ထောက်ဆ၍ ယူအပ်သောအရာ ဖြစ်သောကြောင့်လည်း ကောင်း၊ဣမသဒ္ဒါ ထားပါသည်။

နံပါတ် (၄)

ပရိယာပုဏာတိ ဗွာတိ ပရိယတ္တိ၊

သင်ယူခြင်းကြိယာသည် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။

သင်ယူအပ်သော ပါဠိတို့၏ တစ်ခုသည် တစ်ခုနှင့်တူသော အခြင်းအရာ ဟုဆိုအပ်သော ဇာတ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဟိနောတိ ပဝတ္တတိ ဖလံ ဧတေနာတိ ဟေတု။ (ဟိ+တု)

ဂုဏာတိ အတ္တနာ သဒ္ဒိ ဝိပါကံ ဗန္ဓတီတိ ဂုဏော။(ဂုဏ+အ)

နံပါတ် (၅)

ဟေတု	= ပုလ္လိင် + ရတ္တာဒိဂိုဏ်း + ဥကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ဓမ္မ ပဋိသမ္ဘိဒါ	= ဣတ္ထိလိင် + ကညာဒိဂိုဏ်း + အာကာရန် + သမာသ် နာမ်ပုဒ်။
ပဋိသမ္ဘိဒါ	= ဣတ္ထိလိင်+ကညာဒိဂိုဏ်း+အာကာရန်+ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ပရိယတ္တိ	=ဣတ္ထိလိင်+ ရတ္တာဒိဂိုဏ်း + ဣကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ဂေယျ	=နပုလ္လိင်+စိတ္တာဒိဂိုဏ်း+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(င) **နိဿတ္တ နိဇ္ဇီဝတာယံ ဖြင့်တသို့ ခေါ်ပနာ** ။ပ။ ဝိဟာရတိ၌ ပါသောမေး သဒ္ဒါများသည် နိဿတ္တ နိဇ္ဇီဝ အနက်ဟောသည်၏ အဖြစ်ကိုသိစေသည်။

(စ)**သွာယမိဓ ။ပ။ ဝတ္တတိ** ဖြင့် ဤကုသလာမေးဟူသောပုဒ်၌ မေးသဒ္ဒါ သည်ပရိယတ္တိ, ဟေတု,ဂုဏ, အနက်တို့၌ မဖြစ်၊ နိဿတ္တ နိဇ္ဇီဝ အနက်တို့ ၌သာ ဖြစ်၏ဟုသိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

(စ)ဝါကျ ဝိသဒ္ဒါ၏အနက်ကား သမ္ဗိဏ္ဏနတ္ထ(တနည်း)အပေက္ခန သမုစ္စယတ္ထ။ မေးသဒ္ဒါသည် တသို့ ခေါ်ပန ။ပ။ ဝိဟာရတိ စသည်၌သာ နိဿတ္တ နိဇ္ဇီဝ အနက်ဟော သည်မဟုတ်၊ ဤကုသလာမေးဟူသော ပုဒ်၌လည်း နိဿတ္တ နိဇ္ဇီဝ အနက်ကို ဟော၏ဟု ပေါင်းဆည်းသည်။

(စ) နိဿတ္တ နိဇ္ဇီဝတာယမေဝ၌ ဧဝ-

နိဿတ္တ နိဇ္ဇီဝ အနက်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
ပရိယတ္တိ ဟေတု ဂုဏ အနက်တို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
သဘာဝအနက်သည် အနုညာတတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

အမေးမှာ နိရယံ နေတိ၌ အမေးမှာအရ. နိရယံ နေတိ ဟူသော ပါဠိကို ထောက်၍ အပါယ်ပဋိသန္ဓေအကျိုးကိုဖြစ်စေတတ်သော ဥဒ္ဒစ္စ စေတနာကြဉ်သော အကုသိုလ်စေတနာ ၁၁-ခုရ၏။

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
အယောနိသော မနသိကာရသည် ဒီပကတ္ထ။
ငရဲဘုံ၌ ဖြစ်ရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ
ဗာလူပသေဝန အသဒ္ဓမ္မသဝန မိစ္ဆာပဏိဓိဟူသော မူလအကြောင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
နေရယိကဒုက္ခကို မပြတ်ခံစားရခြင်း ဘဝအဆက်ဆက် အပါယ်လေးဘုံ၌ ကျင်လည်ရခြင်း သံသရာဝဋ်ဒုက္ခတို့မှ မလွတ်နိုင်ခြင်းစသော အကျိုးအ ဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(င) **မေးနုပဿီ ၌ မေးအရ** သဘာဝမေး ပစ္စည်းတရားသည်

အနုပဿီအရ အဖန်တလဲလဲ ရှုတတ်သောဉာဏ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ)ဓမ္မော ပါပေတိ သုဂတိံ ၌ ဓမ္မော အရ ကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်/ကုသိုလ်စေတနာ ပစ္စည်းတရားသည်၊သုဂတိ အရ သုဂတိဘဝဟူသော ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား နာနာက္ခဏိကကမ္မသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- နာနာက္ခဏိကကမ္မ, ပကတူပနိဿယ။

ဓမ္မော နိရယံ နေတိ- နည်းတူသိပါ။ အကုသိုလ်စေတနာနှင့် အပါယ် ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်။

a a a a a

ပါဠိကျမ်းစဉ် (၂)

(က) ဝစနတ္ထော ပနေတ္ထ ကုစ္ဆိတေ ပါပကေ ဓမ္မေ သလယန္တိ စလယန္တိ ကမ္ပေန္တိဝိဒ္ဓံ သေန္တီတိ ကုသလာ။

(ခ) ကုစ္ဆိတေန ဝါ အာကာရေန သယန္တီတိကုသာ၊ တေအကုသလသင်္ခါတေ ကုသေ လုနန္တိ ဆိန္ဒန္တီတိ ကုသလာ။

(ဂ) ကုစ္ဆိတာနံ ဝါ သာနတော တနုကရဏတော ဉြဿာနကရဏတော ဉာဏံ ကုသံနာမ၊ တေန ကုသေန လာတဗ္ဗာတိ ကုသလာ။

(ဃ) န ကုသလာ အကုသလာ။

(င) မိတ္တ ပဋိပက္ခာ အမိတ္တာဝိယ လောဘာဒိ ပဋိပက္ခာ အလောဘာဒယော ဝိယစ ကုသလ ပဋိပက္ခာတိ အတ္ထော။ [အဘိ။ ၄ ။ ၈၁]

နံပါတ် (၁)

သံဝဏ္ဏနာရှု၍ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ အနက်-

(က)ဝါကျ ကုသလ=ပညာရှိတို့စက်ဆုပ်အပ် ကဲ့ရဲ့အပ်ကုန်သော ယုတ်မာကုန်သော တရားတို့ကို ဖျက်းစီးတတ်ကုန်သော ကုသိုလ်တရားတို့ (ဝါ) တဒင်္ဂပဟာန် အားဖြင့် တုန်လှုပ်စေတတ် ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်အားဖြင့် ပြင်းစွာတုန်လှုပ်စေတတ် သမုစ္ဆေဒ ပဟာန်အားဖြင့် အကြွင်းမဲ့ဖျက်းဆီးတတ်ကုန်သော ကုသိုလ်တရားတို့။

(ခ) ဝါကျ ကုသလာ၊မစင်ပမာ ပညာရှိတို့သည် စက်ဆုပ်အပ်သောရာဂ အစရှိသော သံကိလေသ အသုစိတို့နှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်ရင်း၊ အထူးထူးသော အပြားရှိသော ဒုက္ခ၏အကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်ရင်း၊ ပညာရှိတို့ စက်ဆုပ်အပ် ကဲ့ရဲ့အပ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် (ဝါ) အဖို့အစုဖြင့် သတ္တဝါတို့၏ စိတ်အစဉ်၌ ဖြစ်တတ်ကုန်သော ကုသတရားတို့ကို ဖြတ်တတ်ကုန်သော ကုသိုလ်တရားတို့။

နံပါတ် (၂)

(င) ဝါကျသို့ ။ ။ဆရာသည် (ဃ)ဝါကျဖြင့် နကုသလာ အကုသလာဟုဝစနတ္ထ ကိုဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့-သော်၊အ-သဒ္ဒါသည်ဆယ်ပါးသောအနက်တို့တွင် ပဋိသေဓ

http://www.dhammadownload.com

ဟုဆိုအပ်သော ကုသိုလ်၏ မရှိခြင်း အဘာဝတ္ထ၊ ကုသိုလ်မှတပါးဖြစ်သော အညတ္ထ ကိုဟော၏ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။ အသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို လောကူပမာ သာသနူပမာအားဖြင့်လည်းထင်ရှားစွာပြဆိုသင့်သေး၏- စုဒ်ကြောင့် (င)ဝါကျမိန့်။ (အကျယ်တက်ကို စည်းမျဉ်းနည်းမှီပါ)

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဝါကျဖြင့် ကုသလာပုဒ်၏ ကုစ္ဆိတေ သလယန္တီတိကုသလာ ဟူသော ဝစနတ္ထ မှတပါး ကုသေလုနန္တီတိ ကုသလာ ဟူသော ဝစနတ္ထတမျိုးကို ပြသော ကြောင့်အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏ ဒေါသပယ်။

(ဂ) ဝါကျဖြင့် ကုသေ လုနန္တီတိ ကုသလာ ဟူသော ဝစနတ္ထမှတပါး ကုသေန လာတဗ္ဗာတိ ကုသလာ ဟူသော ဝစနတ္ထ တမျိုးကို ပြသောကြောင့် အဗျာ ပိတ၊အပရိပုဏ္ဏ ဒေါသပယ်။

(ဃ)ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(င) ဝါကျဖြင့် အကုသလာ ဟူသော ပုဒ်၌ အ-နိပါတ် ပုဒ်အနက်ကို ဥပမာနှင့် တကွ ထင်ရှားပေါ်လွင်အောင် ပြသောကြောင့် ပုနရုတ္တိဒေါသ၊အဗျာပိတဒေါသပယ်။ (တနည်း)အတိဗျာပိတဒေါသပယ် (နှ-သဒ္ဒါ အနက်များစွာ ပျံ့နှံ့ နေသောကြောင့်တည်း)

(ဂ) ဝါကျ ဝါသဒ္ဒါထားရခြင်း။ ။(ခ)ဝါကျလာဝစနတ္ထမှတပါး ကုသေန လာတဗ္ဗာ တိ ကုသလာဟူသော ဝစနတ္ထကိုင်း၊ ကုသ၏ ကုပုဗ္ဗ သိဓာတ်+အပစ္စည်း မှတပါး ကုပုဗ္ဗသာဓာတ်+အပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသည်ကိုင်း၊ ကုသ၌ အပစ္စည်း(ကွိ)၏ ကတ္တုတ္ထ မှတပါး ကမ္မတ္ထကိုင်း၊ ကုသ အရ အကုသိုလ်မှတပါး ဉာဏ်ကိုကောက် ယူရမည်၏ အဖြစ်ကိုင်း၊ ကုသလ၏ ဒုတိယာ တပ္ပုရိသ်အဖြစ်မှတပါး တတိယာ တပ္ပုရိသ် အဖြစ်ကိုင်း၊ ကုသလာ၌ ကုသသဒ္ဒူပပဒ-လူဓာတ်+ကွိ(အ)ဖြင့် ပြီးသည်မှတပါး ကုသသဒ္ဒူပပဒ-လာဓာတ်+ကွိ(အ)ဖြင့်ပြီးသည်ကိုင်း လဲပြလိုသောကြောင့် ဝါသဒ္ဒါထား ပါသည်။

နံပါတ် (၄)

ကုစ္ဆိတ်ယန္တေတိ ကုစ္ဆိတာ၊

ကုစ္ဆဓာတ် + တပစ္စည်းသည်ရင်း၊ စက်ဆုပ်ခြင်းကြိယာ သာမညသည်ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ စက်ဆုပ်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

တနည်း ။ ။ ကုစ္ဆာ သဉ္ဇာတာ ယေသံ အတ္ထီတိ ကုစ္ဆိတာ။ (ဓာန်-ဋီ)

ကုစ္ဆပုဒ် + က္ကတပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ဖြစ်သော စက်ဆုပ်ခြင်း၏ အကုသိုလ် တရားတို့နှင့် ဂုဏ်/ဂုဏေး၊ နိဿိတ/နိဿယ စပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။

http://www.dhammadownload.com

စက်ဆုပ်အပ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော ဂုဏ်(ဝါ) စက်ဆုပ်အပ်သော အကုသိုလ်တရားတို့၏တပါးသည်တပါးနှင့် တူသောအခြင်းအရာဟုဆိုအပ်သော ဇာတ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နံပါတ် (၅)

ကုသ ။ ။ နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိဂိုဏ်း + အကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
တနည်း။ ။ ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိဂိုဏ်း + အကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
သာနတော။ ။ အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + ဩကာရန် + နိပါတ်ပုဒ်။
ဝိယ ။ ။ အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + အကာရန် + ဥပမာနိပါတ်ပုဒ်။
ကမ္မေတ္ထိ ။ ။ အလိင် + ရုဓာဒိဂိုဏ်း + ဣကာရန် + အာချာတ်ပုဒ်။
တေ ။ ။ နပုလ္လိင် + သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း + အကာရန် + သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(က)ကုစ္ဆိတေသလယန္တီဖြင့် ကုသလာကား ကုသပုဒ် သလဓာတ် +ကာရိုတ်ဏာယပစ္စည်း အပစ္စည်း၊ ယင်း၌ ကု-နိပါတ်ပုဒ်၏ကုစ္ဆိတ အနက်ဟောသည်ကိုရင်း၊ အ-ပစ္စည်း ဟေတုကတ္တုသာဓန၌ သက်သည်ကိုရင်း၊ ကုစ္ဆိတေ သလယန္တီတိ ကုသလာဟု ဟေတုကတ္တုသာဓန ဝနေတ္တပြုအပ်သည်ကိုရင်း သိစေသည်။

ပါပကေဓမ္မေဖြင့်- ကုစ္ဆိတအရအကုသိုလ်တရားတို့ကို ယူရမည်ကို သိစေသည်။

စလယန္တီဖြင့်- သလယန္တိ၌ သလဓာတ်၏ စလန အနက်ဟောသည်ကို သိစေသည်။

ကမ္ပေန္တီဖြင့်- စလယန္တိ၌ စလဓာတ်၏ ကမ္ပန အနက်ဟောသည်ကို သိစေသည်။

ဝိဒ္ဓံသေန္တီဖြင့် ကမ္ပေန္တိ၌ ကမ္ပဓာတ်၏ ဝိဒ္ဓံသန အနက်ဟောသည်ကို သိစေသည်။

တနည်း ။ ။ စလယန္တီဖြင့် စက်ဆုပ်အပ်ကုန်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကို တုန်လှုပ်စေ၏ ဟူသည် စက်ဆုပ်အပ်ကုန်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကို တဒင်္ဂပဟာန်အားဖြင့် တုန်လှုပ်စေခြင်းပင်တည်းဟု သိစေပါသည်။

ကမ္ပေန္တီဖြင့် သလယန္တိအရ စက်ဆုပ်အပ်ကုန်၏ ဟူသည် စက်ဆုပ်အပ် သော အကုသိုလ်တို့ကို ဝိက္ခမ္ဘန ပဟာန်အားဖြင့်တုန်လှုပ်စေခြင်းပင် တည်းဟုသိစေသည်။

ဝိဒ္ဓံသေန္တီဖြင့် သလယန္တိ၌ စက်ဆုပ်အပ်ကုန်၏ဟူသည်- စက်ဆုပ်အပ်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကို သမုစ္ဆေဒပဟာန်အားဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ဖျက်ဆီးခြင်းပင်တည်းဟု သိစေသည်။

http://www.dhammadownload.com

(စလယန္တိ ကမ္မေန္တိ ဝိဒ္ဓံသေန္တိ- အရ ကုသိုလ်(၃)မျိုး ကောက်ထားသည်ကို ခွဲခြား၍ သိပါ။)

(ခ) ကုန္တိတေန သယန္တိဖြင့် ကုသလာ၌ ကုသဝယ် ကုပုဗ္ဗ သိဓာတ်+ဏပစ္စည်း ယင်းဏပစ္စည်း ကတ္တုသာဓန အနက်၌သက်သည်ကိုရင်း။ကု-နိပါတ်ပုဒ်၏ ကုန္တိတအနက် ဟောသည်ကိုရင်း။ကုန္တိတေန သယန္တိတိ ကုသာ ဟု ကတ္တုသာဓန ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုရင်း သိစေသည်။

အာကာရေနဖြင့် ကုန္တိတအရ အာကာရကို ယူရမည်ကိုသိစေသည်။

တေ ကုသေ လုနန္တိဖြင့် ကုသလာ ကား ကုသဒ္ဒူပပဒ လူဓာတ်+အပစ္စည်း ဖြင့်ပြီးသောပုဒ်၏ အဖြစ်ကိုရင်း။ အပစ္စည်း ကတ္တုသာဓန၌ သက်သည်ကိုရင်း။ ကုသေ လုနန္တိတိ ကုသလာဟု ကတ္တုသာဓန ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည် ကိုရင်း သိစေသည်။

ဆိန္ဒန္တိဖြင့် လုနန္တိ၌ လူဓာတ်၏ ဆိန္ဒန အနက်ဟောသည်ကို သိစေသည်။

(ဂ)ကုစ္ဆိတာနံ သာနတောဖြင့် ကုသလာ၌ ကုသဝယ် ကုပုဗ္ဗသာဓာတ် အပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ပုဒ်၏ အဖြစ်ကိုရင်း။ အပစ္စည်း ကတ္တုသာဓန၌ သက်သည်၏ အဖြစ်ကိုရင်း။ကုစ္ဆိတေ သာတိ တနုကရောတိ သြသာနံ ကရောတီတိ ကုသံ ဟု ကတ္တုသာဓန ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း။ ကုနိပါတ်ပုဒ်၏ ကုစ္ဆိတအနက် ဟောသည်ကိုရင်း သိစေသည်။တနုကရဏတော သြသာနကရဏတောဖြင့် သာနတော၌ သာဓာတ်၏ တနုကရဏ သြသာနကရဏ အနက်ဟောသည်ကို သိစေသည်။ ဉာဏံဖြင့် ကုသံအရ ဉာဏ်ကိုယူရမည်ကို သိစေသည်။တေန ကုသေန လာတဗ္ဗာတိဖြင့် ကုသလာပုဒ်၏ ကုသသဒ္ဒူပ ပဒ လာဓာတ် + အ ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော ပုဒ်၏ အဖြစ်ကိုရင်း၊ အ ပစ္စည်း ကမ္မသာဓန၌ သက်သည်၏ အဖြစ်ကိုရင်း၊ ကုသေန လာတဗ္ဗာတိ ကုသလာဟု ကမ္မသာဓနေ ကိတန္တ တတိယာတပ္ပုရိသ် ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုရင်း သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

(က)တွေ့ အစွဲ= ဤကုသလာမွော ဟူသောပုဒ်၌။

ပနကား=ပက္ခန္တရတ္ထ/ဝါကျာရမ္ဘတ္ထ။ (ဂ) ဝါသဒ္ဒါ နယန္တရ ဇောတကတ္ထ။

(ဃ) န- ကား ဝိရုဒ္ဓတ္ထ (င) စ- သမုစ္စယတ္ထ/သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထ

နံပါတ် (၈)

ကမ္မေန္တိ အရ- ကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်(တနည်း)မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ပရိကမ် ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘူသည် ဒီပကတ္ထ။

ဈာန် သမာပတ် ချမ်းသာသည် ပကာသနတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

ပထဝီကသိုဏ်းစသော အာရုံ (ဝါ) တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ နေခဲ့ခြင်း စသည် သည် ဝိဘာဝတ္ထု။

ဖလသမာပတ် ချမ်းသာသည့်ရင်း၊ ပြဟ္မာပြည်သို့ လားရခြင်း စသော်အ ကျိုးအဆက်ဆက်သည့်ရင်း အနုဘာဝတ္ထု။ (ဝီထိနည်းဖြင့် ထုတ်သည်)

နံပါတ် (၁၀)

ပါပကေစမ္မေ အရ အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ဝိဒ္ဓံသေန္တိ အရ ကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ် (တနည်း) မဂ်ကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပဟာတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

****

ဓါဂျစဉ် (၃)

(က) အတ္တနော ပန သဘာဝံ ဓာရေန္တီတိ ဓမ္မာ။

(ခ) ဓာရိယန္တိဝါ ပစ္စယေတိ ဓာရိယန္တိ ဝါ ယထာသဘာဝတောတိ ဓမ္မာ။

(ဂ) န ကုသလာ အကုသလာ။

(ဃ) မိတ္တပဋိပက္ခာ အမိတ္တာဝိယ လောဘာဒိ ပဋိပက္ခာ အလောဘာဒယော ဝိယစ ကုသလ ပဋိပက္ခာတိ အတ္ထော။

(င) န ဗျာကတာတိ အဗျာကတာ။ ၁၃၃၀- အစိုးရ၊ [အဘိ။ ဌ ။ ၈၁]

နံပါတ် (၁)

(ခ) ဝါ၊ တနည်း။ ယေသဘာဝါ၊အကြင်သဘောတရားတို့ကို၊ အတ္တနော မိမိ မိမိ၏။ ပစ္စယေဟိ၊ အကြောင်းတရားတို့သည်။ ဓာရိယန္တိ၊ဆောင်အပ်ကုန်၏။ တေသဘာဝါ၊ တို့သည်။ ဓမ္မာ၊ကုန်၏။ ဝါ၊တနည်း။ ယေသဘာဝါ၊တို့ကို။ယထာ သဘာဝတော၊မိမိ မိမိတို့၏ သဘောအားလျော်သဖြင့်။ ပဏ္ဍိတေဟိ၊တို့သည်။ ဓာရိယန္တိ လက္ခိယန္တိ၊မှတ်အပ်ကုန်၏။ ဣတိ တသ္မာ။ တေသဘာဝါ၊တို့သည်။ ဓမ္မာ၊ကုန်၏။

(ဃ)မိတ္တပဋိပက္ခာ၊အဆွေခင်ပွန်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောသူတို့သည်။ အမိတ္တာဝိယစ၊ ရန်သူမည်ကုန်၏ သို့ရင်း။ လောဘာဒိ ပဋိပက္ခာ၊လောဘစသည် တို့၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော တရားတို့သည်။ အလောဘာဒယောဝိယစ၊ အလောဘ အစရှိသည် မည်ကုန်သကဲ့သို့ရင်း၊ ကုသလပဋိပက္ခာ၊ကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ကုန်သော တရားတို့သည်။ အကုသလာ၊ကုန်၏။ ဣတိအတ္ထော၊ -ကို။ (ပဏ္ဍိတေန သည်။) ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊၏။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(င) သို့ပနာပဋ္ဌက။ ။ဆရာ(က)ဖြင့် ဓမ္မာကို အတ္တနော သဘာဝံ ဓာရေန္တီတိ ဓမ္မာဟု ကတ္တုသာဓန ဝစနတ္ထပြုရမည်၏ အဖြစ်ကိုဖွင့်ဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်။ ယင်း ဝစနတ္ထမှ တပါးသော ဝစနတ္ထလည်း ပြုသင့်သည်မဟုတ်ပါ လော။ တပါးသော ဖြစ်သင့်သော ဝစနတ္ထကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

(အကျယ်-ကျမ်းတက်စည်းမျဉ်းကို နည်းမှီပါ။)

(ဃ) သို့ပါပနာဒိ ။ ။ဆရာ (ဂ)ဖြင့် န ကုသလာ ဟုဆိုတော်မူ၏။ ယင်းသို့- သော် န-သဒ္ဒါ သည် ပဋိသေဓ ဝုဒ္ဓိ စသော အနက်တို့ကို ဟော၏ဟူသော အနက် ရောက်ရာ၏။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဝါ သဒ္ဒါများထားရကြောင်း-ဓမ္မာ၌ ရမ္မပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓန အနက်မှ တပါး ကမ္မသာဓန အနက်၊ ဓမ္မသဒ္ဒါ၏ သခ်တ အသခ်တ အနက်မှတပါး သခ်တဓမ္မ အနက်ကို ပြလို၍ ပဌမ-ဝါ သဒ္ဒါထား။ဓမ္မ သဒ္ဒါ၏ သခ်တဓမ္မ အနက်မှ သခ်တ အသခ်တ ပညတ္တိဓမ္မအနက်ကို လဲပြလို၍ ဒုတိယ ဝါသဒ္ဒါထား။

(ခ)ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတ ဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

သဘာဝေါ ။ ။ သကော သဿ ဝါ ဘာဝေါ သဘာဝေါ။

အကုသလာ ။ ။ န ကုသလာ အကုသလာ။

န-ပုဒ် ကုသလပုဒ်သည်ရင်း ဝိရုဒ္ဓဘောဂုဏ်၏ အကုသိုလ်နှင့် ဂုဏ် +ဂုဏေး စပ်။(ဗျု-နိ) ဝိရုဒ္ဓ ဘောဂုဏ်သည် (ပ- နိ)။

အမိတ္တာ ။ ။ မိဇ္ဇန္တိ သိနေဟန္တီတိ မိတ္တာ။

န မိတ္တာ အမိတ္တာ။ (မိတ္တဿ ပဋိပက္ခာ အမိတ္တာ)

န-ပုဒ် မိတ္တ ပုဒ်သည်ရင်း၊ ဝိရုဒ္ဓဘောဂုဒ်၏ အဆွေခင်ပွန်းနှင့် ဂုဏ်+ ဏေး စပ် (ဗျု + နိ)။ ဝိရုဒ္ဓဘော ဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

နံပါတ် (၅)

အတ္တနော ။	။	ပုံ + ရာဇာဒိ + အာ + ကိတ်။
လောဘာဒိပဋိပက္ခာ။	။	ပုံ + ပုရိသာဒိ + အ + သမာသ်နာမ်။
အလောဘာဒယော။	။	ပုံ + ရတ္တာဒိ + က္က + သမာသ်နာမ်။
ဝိယ ။	။	အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + အ + နိပါတ်။
အဗျာကတ ။	။	ပုံ + ပုရိသာဒိ + အ + သမာသ်နာမ်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(ခ). ဓာရိယန္တိ- ဖြင့် ဓမ္မာ၌ ဓရ ဓာတ်ရမ္မပစ္စည်း ၊ယင်းရမ္မ ပစ္စည်း ကမ္မသာဓန၌သက်၍။ ဓာရိယန္တိတိ ဓမ္မာဟု ဝိဂ္ဂဟပြုအပ်သည်ကိုသိစေ။

ပစ္စယေဟိ- ဖြင့် ဓာရိယန္တိ၌ ဆောင်ခြင်းဟူသည် ကံစသော အကြောင်းတရားတို့၏ ဆောင်ခြင်းပင်တည်း ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ ယထာသဘာဝတော-ဖြင့်မိမိ မိမိဟူသောသဘောအားလျှော်သဖြင့်မှတ်ခြင်းပင်တည်း ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။

နံပါတ် (၇)

(ခ) ဝါ- ဝိကပ္ပနတ္ထ နယန္တရဇောတကတ္ထ။ ယထာ-- အနုရူပတ္ထ။

(ဂ) န-ဝိရုဒ္ဓတ္ထ ပဋိသေဓတ္ထ။ အ- ဝိရုဒ္ဓတ္ထ။

(ဃ)ပဋိပက္ခာ ၌ ပဋိ-ဝိရုဒ္ဓတ္ထ။ ဝိယ- ပဋိဘာဂတ္ထ။

(င)န- အညတ္ထ။ အံ- အညတ္ထ။ ဗျာကတာ၌ ဝိ -ဓာတွတ္ထဗာဓက။ အာ-ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက။

နံပါတ် (၈)

(ဃ) ကုသလ ပဋိပက္ခာ ၌ ကုသလ၏ ကြိယာငါးတန်-

ကုသိုလ်သည် ဒဿနတ္ထ။

ယောနိသော မနသိကာရသည် ဒီပကတ္ထ။

ကုသလဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်သည် ပကာသနတ္ထ။

သဒ္ဓမ္မဿဝန သပ္ပုရိသူပနိဿယ စသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ကာယိကသုခ စေတသိကသုခ စသော အဆက်ဆက်သော အကျိုးသည် အနုဘာဝတ္ထ။

မှတ်ချက် ။ ။ ကုသိုလ်မှန်သမျှ ပုံသေကျက်မှတ်ထားပါ။

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) ပစ္စယေဟိအရ ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရ အကြောင်းပစ္စည်းတရားတို့သည်၊ ဓာရိယန္တိ အရ စိတ်စေတသိက် ရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

တနည်း ။ ။ ပစ္စယေဟိ-အရ အတိတ်ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံစေတနာ ပစ္စည်းတရားသည် ဓာရိယန္တိအရ ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား နာနာက္ခဏိကကမ္မဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- နာနာက္ခဏိကကမ္မ ပကတူပနိဿယ။

****

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၄)

(က) ကိံ ပနေတာနိ "ကုသလာတိဝါ ဓမ္မာတိဝါ" တိ အာဒီနိ ဧကတ္ထာနိ, ဥဒါဟု နာနတ္ထာနီတိ ?။

(ခ) ကိဉ္စေတ္ထ။

(ဂ) ယဒိ တာဝ ဧကတ္ထာနိ "ကုသလာ ဓမ္မာ" တိ ဣဒံ "ကုသလာကုသလာ"တိ ဝုတ္တသဒိသံ ဟောတိ။

(ဃ) အထ နာနတ္ထာနိ၊တိကဒုကာနံ ဆက္ကစတုက္ကဘာဝေါ အာပဇ္ဇတိ၊ ပဒါနဉ္စ အသမ္ဗန္ဓော။

(င) ယထာဟိ "ကုသလာ ရူပံ စက္ခုမာ" တိ ဝုတ္တေ အတ္ထဝသေန အညမညံ အနောလောကေန္တာနံ ပဒါနံ နကောစိ သမ္ဗန္ဓော၊ ဧဝမိဓာပိ ပဒါနံ အသမ္ဗန္ဓော အာပဇ္ဇတိ။ [အဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၈၂]

နံပါတ် (၁)

(က)ကုသလာတိဝါ၊ ကုသလာဟူ၍လည်းကောင်း။ ဓမ္မာတိဝါ၊ ဓမ္မာဟူ၍ ၎င်း။ ဣတိအာဒီနိ၊ ဤကုသလာဓမ္မာ ဟူသောပုဒ်လျှင် အပိုင်းအခြားရှိ ကုန်သော။ ဧတာနိပဒါနိ၊ ဤနှစ်ပုဒ် နှစ်ပုဒ်တို့သည်။ ဧကတ္ထာနိကိံပန၊ တူသောအနက်ရှိ ကုန်သလော။ဥဒါဟု၊ ထိုသို့မဟုတ်။ နာနတ္ထာနိကိံ၊ ထူးသောအနက်ရှိကုန်သလော။ ဣတိအယံ ။ ပုစ္ဆာ ။

(ဂ)ဧကတ္ထနာနတ္ထတာသု၊ တူသောအနက်ရှိသည်၏အဖြစ် ထူးသောအနက် ရှိသည်၏ အဖြစ်တို့တွင်၊ ဧကတ္ထတာယံ၊ တူသောအနက်ရှိသည်၏အဖြစ်၌။ ဒေါသော၊ အပြစ်ကို။ တာဝ၊ ရှေးဦးစွာ။ မယာ၊ သည်။ ဝုစ္စတေ၊ ၏။ ဧတာနိပဒါနိ၊ ဤနှစ်ပုဒ်တို့သည်။ ဧကတ္ထာနိ၊ တူသောအနက်ရှိကုန်သည်။ ယဒိသိယုံ၊ အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်ငြားအံ့။ ဧဝံ၊ သို့တူသောအနက်ရှိကုန်သည်။ သန္တေသု၊ ကုန်လတ်သော်၊ ကုသလာဓမ္မာတိ ဣဒံဝစနံ၊ ဟူသော ဤစကားသည်။ကုသလာကုသလာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တသဒိသံ၊ ဆိုအပ်သည်နှင့်တူသည်။၊- ဟောတိ၊ ၏။

(ဃ) ဧတာနိ ပဒါနိ၊ တို့သည်။ နာနတ္ထာနိ၊ ထူးသောအနက်ရှိကုန်သည်။ အထယဒိသိယုံ၊ အကယ်၍ဖြစ်ကုန်ငြားအံ့။ ဧဝံ၊ဤသို့ထူးသောအနက်ရှိကုန်သည်။ သန္တေသု၊ ကုန်လတ်သော်။ တိကဒုကာနံ၊ တို့၏။ ဆက္ကစတုက္ကဘာဝေါ၊ ဆက္က၏အဖြစ် စတုက္က၏အဖြစ်သည်။ အာပဇ္ဇတိ၊ ရောက်ရာ၏။ ပဒါနံ၊ ရှေ့ပုဒ် နောက်ပုဒ် တို့၏။ အသမ္ဗန္ဓောစ၊ မစပ်ခြင်းသည်လည်း။ အာပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်ရာ၏။

နိယံ ။ ။ ယဒိဧဝံ ၊နှစ်ပါးပြွမ်းလျက် ၊တတ်စွမ်းသောအလျောက်၊ အပြစ်ကောက်သော် နောက်စကားကိုမှတ်သားကိုင်ကာ၊အပြစ်ရှာလျက်၊ယဒိထက်ဝယ်၊ စွက်သည့် ကြိယာ၊အပြစ်ရှာ၊ ဧဝံနောက်မှာ၊ သတိလာ၊ သန္တေသုလည်း၊ ရံတခါ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) ဝေတ္ထ ဧတိသံ ကေတ္ထ နာနတ္ထတာယ။ ဤတူသော အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ် ထူးသောအနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်၌။ တယာ၊ သင်သည်။ ကိဉ္စိ၊ စိုးစဉ်းသော။ ဝစနံ၊ ကို။ ဝတ္တဗ္ဗံ၊ ဆိုသင့်သေး၏။ (တစ်နည်း) ကိဉ္စိ၊ သော။ ဝတ္တဗ္ဗံ၊ သော။ ဝစနံ၊ သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိရာသေး၏။ (သဒ္ဒတ္ထ) တေ၊ သင်၏။ စောဒနာ၊ သည်။ အသမတ္တာ၊ မပြည့်စုံသေး။ တသ္မာ၊ ထိုသို့ မပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အဝသိဋ္ဌံ၊ ကြွင်းကျန်သော စောဒနာကို၊ တွံ၊ သည်။ တာဝပြျူဟိ၊ ဆိုဘိလတ်သေး။ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)

နိယံ ။ ။ ကိဥ္စေတ္ထပုဒ်၊ ထုတ်၍ရှိမူ၊ကိဉ္စိနောက်မှ၊ အဝသိဋ္ဌံ၊ယံအတ္ထိနှင့် တံပြျူဟိ၊ ကို၊ ဆို၍ထည့်ငြား၊ ရှေ့နားကမှာ၊ တဝစောဒနာ၊ အသမတ္တာကို၊ ဆောင်ကာစွက်၍ အနက်သမ္ဗန်မြဲ။ (ဘုရားကြီး)

။ ။ ကိဥ္စေတ္ထပုဒ်၊ ထုတ်၍ရှိက၊ ကိဉ္စိစပ်ရန်၊ ဝတ္တဗ္ဗံကို၊ ကောန်မုချ ထည့်ပြီးမှ လျှင်၊တဝစောဒနာ၊ အသမတ္တာနှင့်၊ဆက်ကာအဝ,သိဋ္ဌ-ပြ၍၊ တာဝ ပြျူဟိ၊ အဓိပ္ပါယ်ဖြည့်သည်၊ ကျမ်းရှိ၊ မူလဋီ ကာတည်း။ (ဘာသာဋီကာ)

နံပါတ် (၂)

(ဂ) ဝါကျသို့။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့် ကုသလာ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဓမ္မာဟူ၍လည်း ကောင်း၊ ဤသို့စသောပုဒ်တို့သည် တူသောအနက်ရှိကုန်၏ဟု ပြဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော် ကုသလာဓမ္မာဟူသော ဤစကားသည် ကုသလာ ကုသလာဟု ဆို အပ်သည်နှင့် တူနေသည်မဟုတ်ပါလော-စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

(ဃ) ဝါကျသို့။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့်ကုသလာဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဓမ္မာဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဤသို့စသောပုဒ်တို့သည် တူသောအနက် ရှိကုန်၏ဟု ပြဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့ဆိုသော်- တိကဒုကတို့၏ ဆက္က, စတုက္က အဖြစ်နှင့် ရှေ့ပုဒ်နောက်ပုဒ်တို့၏ မစပ်ခြင်းသည် ဖြစ်ရာ၏။ ကုသလာ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဓမ္မာ ဟူ၍ လည်း ကောင်း၊ ဤသို့ တစ်ခုခု သာလျှင် ဆိုသင့်၏- စုဒ်ကြောင့် (ဃ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဂ) ဝါကျဖြင့် ကုသလာဓမ္မာ စသောပါဠိ၌ ပုနရုတ္တိဒေါသ၊ ဧကတ္ထဒေါသတင် သင့်၏။

(ဃ)ဖြင့် ကုသလာဓမ္မာ စသောပါဠိ၌ ဆက္ကစတုက္ကာပတ္တိဒေါသ၊ အသမ္ဗန္ဓာပတ္တိ ဒေါသ တင်သင့်၏။

(င)ဝါကျဖြင့်-အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသ တို့ကိုပယ်ပါသည်။

နံပါတ် (၄)

စက္ခတိ သမဝိသမံ အာစိက္ခန္တိဝိယ ဟောတီတိစက္ခု။

စက္ခတိ ရူပံ အဿာဒေတီတိ စက္ခု။ စက္ခတိ ရူပံ ဝိဘာဝေတီတိဝါစက္ခု။

http://www.dhammadownload.com

စက္ခု၊ အဿ အတ္ထီတိ စက္ခုမာ။

စက္ခုပုဒ် + မန္တုပစ္စည်းသည်ဝင်း၊ မျက်စိနှင့် မျက်စိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၏ နိဿိတ/နိဿယ စပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။မျက်စိရှိသူတို့၏ တစ်ယောက်သည် တယောက်နှင့်တူသော အခြင်းအရာ အာကာရဇာတ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နာနာ အတ္ထာ ယေသန္တိ နာနတ္ထာနိ။

နံပါတ် (၅)

ဆကစတုက္ကဘာဝ ။	။ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိဂိုဏ်း + အကာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။
သဒိသ ။	။နပုလ္လိင်+စိတ္တာဒိဂိုဏ်း+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
အနောလောကေန္တ ။	။နပုလ္လိင်+ဂစ္ဆန္တာဒိ+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+သမာသ်နာမ်ပုဒ်။
ကိဉ္စိ ။	။အလိင်+ဂဏဝိမုတ်+ဣကာရန်+နိပါတ်ပုဒ်။
စက္ခုမာ ။	။ပုလ္လိင်+ဂုဏဝါဒိ+အာကာရန်+တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၇)

(က)ကိံ = ပုစ္ဆာဇောတကတ္ထ ။ တေ-ကား သမီပ အနက်ဟော။

ပန- ကား ပဒါလင်္ကာရ။

ဣတိဝါ-၌ ဣတိ- အာကာရတ္ထ ။ ဝါ-သဒ္ဒါ ဝိကပ္ပနတ္ထ။

(တစ်နည်း) သမုစ္စယတ္ထ။

ဣတိအာဒီနိ-၌ ဣတိ- နိဒဿနတ္ထ။

ဉဒါဟု = ဝိကပ္ပနတ္ထ ။ နာနတ္ထာနီတိ-၌ ဣတိသဒ္ဒါ ဣမသဒ္ဒါ အနက်။

နံပါတ် (၈)

(က)ဝါကျ၌ ပါဌ်သေသကြိယာကိုပုစ္ဆာထည့်၍ ယင်းပုစ္ဆ-ဓာတ်၏ ကတ္တုဒုကြိယာ အရ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော မိစ္ဆာဉာဏ်(ဝါ)မောဟပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ကောက်၍-

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

အယောနိသောမနသိကာရသည် ဒီပကတ္ထ။

အပြစ်တင်ကြောင်း စကားကိုဆိုသဖြင့် ဒေသနာ၌ ပုနရုတ္တိ ဒေါသ၊ ဧကတ္ထ ဒေါသ၊ ဆက္ကစတုက္ကဘာဝါပတ္တိဒေါသ၊ အသမ္ဗန္ဓာပတ္တိဒေါသ တင်မိခြင်း၊ ဒေသနာတော်ကိုပယ်၍ ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်အား စွပ်စွဲခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

ဗာလူပသေဝန၊ အသဒ္ဓမ္မဿဝန၊ မိစ္ဆာပဏိဓိ ဟူသော မူလအကြောင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ဤဘဝ၌ အကျိုးမဲ့ဖြစ်ခြင်း၊ ဂုဏ်သိက္ခာကျခြင်း၊ တမလွန်၌အဆက်မပြတ် ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၉)

ရူပံအရ-ရူပါရုံကိုကောက်။ (ရူပံ၊ရူပါရုံသည် ။ ဘာ-ဋီ)

နံပါတ် (၁၀)

စက္ခုမှာ၌ စက္ခုအရ-စက္ခုပသာဒပစ္စည်းတရားသည်၊မာ-အရ(ဝါ) မန္တ-ပစ္စည်းအရ မျက်စိရှိသူ၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော စက္ခုဒွါရိကစိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန် တရားအား ဝတ္ထုပုရေဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- နိဿယ, ပုရေဇာတ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ပေါင်း ၅-ပစ္စည်း။ (တစ်နည်း) ဣန္ဒြိယ ထည့်၍ ၆-ပစ္စည်း။

****

ပါဠိချွေစဉ် (၅)

(က) ဝိပါကတ္တိကေ အညမညဝိသိဋ္ဌာနံ ကုသလာကုသလာနံ ပါကာတိ ဝိပါကာ။

(ခ) ဝိပက္ကဘာဝမာပန္နာနံ အရူပဓမ္မာနမေတံ အဓိဝစနံ။

(ဂ) ဝိပါကဓမ္မဓမ္မာတိ ဝိပါကသဘာဝဓမ္မာ။

(ဃ) ယထာ ဇာတိဇရာသဘာဝါ ဇာတိဇရာပကတိကာ သတ္တာ "ဇာတိဓမ္မာ ဇရာဓမ္မာ" တိစ ဝုစ္စန္တိ၊ ဧဝံ ဝိပါကဇနကဋ္ဌေန ဝိပါကသဘာဝါ ဝိပါက ပကတိကာဓမ္မာတိ အတ္ထော။

(င) တတိယပဒံ ဥဘယသဘာဝပဋိပက္ခပဝသေန ဝုတ္တံ။[အဘိ၊ ဋ ၊၈၄]

နံပါတ် (၁)

အညမညဝိသိဋ္ဌာနံ၊ အချင်းချင်းမတူသာဝဇ္ဇ အနာဝဇ္ဇလက္ခဏာအားဖြင့် ထူးခြားကွဲပြားကုန်သော။ ကုသလာကုသလာနံ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏။ ပါကာ၊ အကျိုးတို့တည်း။ ဣတိ။ ဝိပါကာ၊ တို့မည်၏။ ဧတံ၊ ဤဝိပါကဟူသောအမည်သည်။ ဝိပက္ကဘာဝံ၊ မှည့်ရင့်ခြင်းသဘောသို့။ အာပန္နာနံ၊ ရောက်ကုန်သော။ အရူပဓမ္မာနံ၊ နာမ်တရားတို့၏။ အဓိဝစနံ၊ အမည်တည်း။

ဝိပါကသဘာဝဓမ္မာ၊ မှည့်ရင့်ခြင်းသဘောရှိသော သတ္တလည်းမဟုတ် ဇီဝ လည်းမဟုတ်သော သဘောတရားတို့သည်။ (သံဝိဇ္ဇန္တိ၊ ရှိကုန်၏။)

တတိယပဒံ၊ နေဝဝိပါက နဝိပါကဓမ္မဓမ္မာဟူသော တတိယပုဒ်ကို။ ဥဘယ သဘာဝပဋိပက္ခဝသေန၊ နှစ်ပါးစုံသော ဝိပက္ကသဘော ဝိပစ္စနသဘောကို ပယ်ရှားခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(ခ) ဝါကျသို့ ဌာပနာပဋ္ဌက ကျမ်းတက်

ဆရာသည် (က)ဖြင့် ဝိပါကပုဒ်ကို ဝိသိဋ္ဌာန် ပါကာဝိပါကာဟုဝစနတ္ထကိုဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့ ဝစနတ္ထကိုဖွင့်ဆိုသော် ကုသိုလ်အကုသိုလ်တို့ကြောင့်ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်တို့ကိုလည်း ဤ၌ ဝိပါကအရ ကောက်အပ်၏ဟူသော အနက်ရောက်ရာသည်မဟုတ်လော။ ထိုသို့- ကြောင့် (ခ)ဖြင့်-မဆိုသင့် ဝိပါကအရ အဘိဓေယျတ္ထကိုလည်းဆိုသင့်သေး၏။ စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

(ဃ)ဝါကျသို့။ ။ဆရာသည်(ဂ)ဖြင့်အကျိုးပေးခြင်း ရင့်ကျက်ခြင်းသဘောရှိသောတရားတို့သည် ဝိပါကမွေ့ မွေ့မည်၏ဟုဆို၏။ ယင်းသို့ဆိုသော် အကျိုးမပေးသော အဘိဉာဉ်ကုသိုလ် ဒသနေနပဟာတဗ္ဗတရားများနှင့် အဟောသိကံထိုက်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့ကို ဝိပါကမွေ့မွေ့ဟုမဆိုရဟူသောအနက်သည်ရောက်ရာ၏ စင်စစ်--မရောက်သင့်၊ ထိုသို့---ကြောင့်။အကျိုးမပေးသောယင်းအဘိဉာဉ်ကုသိုလ်စသည်တို့၏လည်းအကျိုးပေးခြင်း၊ ရင့်ကျက်ခြင်းသဘောတရားရှိသည်တို့ကိုလည်းပြဆိုသင့်သေး၏။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ)မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား- မအိုသေးသော လူငယ်လူရွယ်တစ်ယောက်သည် မအိုသေးသော်လည်း အိုခြင်းသဘောရှိသည့်အတွက် ဇရာမွေ့(သတ္တ)ဟု ဆိုရသကဲ့သို့ ယင်းအဘိဉာဉ်ကုသိုလ်စသည်သည်လည်း အကျိုးကို တကယ်မပေးသော်လည်း ပေးတတ်သောသဘောရှိသောကြောင့် ဝိပါကမွေ့မွေ့-ဟုဆိုရပါ၏ဟူလို။

တစ်နည်း။ ။ မွေ့သဒ္ဒါ-သဘာဝအနက်ဟောဟုဖွင့်ဆို၏။ ထို---သော်။ မွေ့သဒ္ဒါသည် ရှေး၌ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသောမွေ့သဒ္ဒါတို့နှင့် မွေ့သဒ္ဒါချင်းတူသောကြောင့် နိဿတ္တနိဇ္ဇီဝအနက်ကိုသာ ဟောသင့်သည်မဟုတ်လော။ ထို့ကြောင့်(ဂ)ဖြင့်---မဆိုသင့်။ ဆိုနိုင်ခြင်း၌ ထင်ရှားအောင်ဥပမာဆောင်၍လည်းပြဆိုသင့်သေး၏။ စုဒ်ကြောင့်။

နံပါတ် (၃)

အဓိဝစနံသဒ္ဒါထားရခြင်း ။ ။ဝိပါကသဒ္ဒါသည် ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏အကျိုးဖြစ်သော နာမ်ဝိပါက်, ကမ္မဇရုပ်ဟူသောရုပ်ဝိပါက်များကို အချို့နေရာ၌ဟောကြားသော်လည်း ဤနေရာ၌ကား အထင်ရှင်ဇီဇကေဒေသျှုပစာအားဖြင့် နာမ်ဝိပါက်ကိုသာ ဟောရသည်ဟုပြလို၍ အဓိဝစနံသဒ္ဒါကိုထားပါသည်။

နိယံ ။ ။**အဓိဝစနံ, နာမံရှိက, မျှားလှနက်တွင်, လိုအင်နက်မှီ, ထင်ရှင်ဇီ။**

ယထာသဒ္ဒါထားရခြင်း။ ။ဇာတိမွေ့ ဇရာမွေ့ပုဒ်တို့၌ မွေ့သဒ္ဒါသည် သဘာဝအနက်ဟောသကဲ့သို့ ဤ၌လည်းမွေ့သဒ္ဒါသည် သဘာဝအနက်ဟောဟု အတူဥပမာကိုပြလို၍(ဃ)ဝါကျ၌ ယထာ-သဒ္ဒါထားပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

(က)ဖြင့်-အဘိဓာနတ္ထကိုသာဆို၍ အဘိဓေယျတ္ထကိုမသိရသေးရကား စကားမပြည့်စုံမပျံ့နှံ့ဖြစ်နေ၏။ (ခ)ကိုဆိုလိုက်သဖြင့် အဘိဓေယျတ္ထကို သိအပ်ရကား ယင်းဝါကျဖြင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသတို့ကို ပယ်ပြီးသားဖြစ်တော့၏။ (တနည်း) အတိဗျာပိတဒေါသပယ်- (ဤ၌-အလိုရှိအပ်သော အနက်ထက်ပို)

(င)ဖြင့်-ပဌမတိတ်ပုဒ်ဒုတိယတိတ်ပုဒ်တို့၏ သဘာဝကို ပယ်မြစ်ခြင်း အစွမ်းဖြင့် တတိယတိတ်ပုဒ်ကို ညွှန်းဆိုဖွင့်သောကြောင့် ဂန္ထဂရုဒေါသကိုပယ်ပါ သည်။ (တစ်နည်း- အဗျာပိတ၊ အရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်သည်။)

နံပါတ် (၄)

ဝိပစ္စနံ ဝိပက္ကံ။

ဝိပုဗ္ဗ-ပစဓာတ်+တပစ္စည်းသည်ငှင်း၊ ကျက်ခြင်းကြိယာ သာမညသည်ငှင်း၊ (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ကျက်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဝိပက္ကဥ္စ တံ ဘာဝေါစာတိ ဝိပက္ကဘာဝေါ။

ဝိပက္ကပုဒ်+ဘာဝပုဒ်သည်ငှင်း၊ မှည့်ရင့်ခြင်း၏ ဂုဏ်သဘောတို့နှင့်ဂုဏ်/ ဂုဏေး (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ရင့်ကျက်ခြင်းသဘောသို့ရောက်သော နာမ်တရား တို့၏ တပါးသည်တပါးနှင့် တူသောအခြင်းအရာဟုဆိုအပ်သောဇာတ်သည် (တနည်း) ဝိပက္ကဘာဝဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဝိပစ္စန္တီတိ ဝိပါကာ။ တေသံ ဘာဝေါ ဝိပက္ကံ။

အဓိနံ ဝစနံ အဓိဝစနံ။ အဓိ-ဥပရိ ဝစနံ အဓိဝစနံ။အဓိကိစ္စ ပဝတ္တံ ဝစနံ အဓိဝစနံ။

ဇာတိ ဓမ္မော ယေသန္တိ ဇာတိဓမ္မာ။(ဇာယနံ ဥပ္ပဇ္ဇနံ ဇာတိ၊ ဇီရဏံ ပရိပစ္စနံ ဇရာ)။

ဝိပါကော သဘာဝေါ ယေသန္တိ ဝိပါကသဘာဝါ။

ဝိပါကပုဒ်+သဘာဝပုဒ်+ယ-အညပုဒ်သည်ငှင်း။ မှည့်ရင့်ခြင်းသဘော၏ သတ္တ ဇီဝမဟုတ်သော ဓမ္မတို့နှင့် နိဿယ/နိဿိတ = (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ မှည့်ရင့်ခြင်းသဘာဝဘောဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နံပါတ် (၅)

ဝိသိဋ္ဌ	။	။ (ပုလ္လိင်) နပုလ္လိင်+(ပုရိသာဒိဂိုဏ်း) စိတ္တာဒိဂိုဏ်း+အကာရန္တ ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ပါက	။	။ ပုံ + ပု + အ + ကိတ်။
ဝိပက္က	။	။ နပုံ + စိ + နိဂ္ဂဟိတန္တ + ကိတ်။
တော်	။	။ နပုံ + သဗ္ဗ + နိဂ္ဂဟိ + သဗ္ဗ။
အဓိဝစနံ။		။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိ + သမာသ်။
ယထာ	။	။ အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + အာ + နိပါတ်။
ဇာတိ	။	။ ဣတ္ထိ + ရတ္တာဒိ + ဣ + ကိတ်။

http://www.dhammadownload.com

ဇရာ ॥ ॥ ဣတ္တိ + မနောဂဏာဒိ + အာ + ကိတ်။

နံပါတ် (၆)

(က) အညမည ဝိသိဋ္ဌာနံ ပါကာဖြင့် ဝိပါကာကို ဝိသိဋ္ဌာနံ ပါကာ ဝိပါကာဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝနေတ္တပြုအပ်သည်ကိုရင်း (ပစ္စတ္တိတိ ပါကာ)ဝိဥပသာရ၏ ဝိသိဋ္ဌ အနက်ဟောသည်ကိုရင်း သိစေပါသည်။ကုသလာကုသလာနံဖြင့် အချင်း ချင်းထူးကုန်သောတရားတို့ဟူသည် ကုသိုလ်တရားနှင့်အကုသိုလ်တရားတို့ပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေပါသည်။

(ခ)ဖြင့် ဝိပါက အရ အကျိုးဖြစ်သောဝိပါက်စိတ္တုပ္ပါဒ် ကမ္မဇရုပ်တို့ကို ရခြား သော်လည်း ဧကဒေသျူပစာအားဖြင့် နာမ်သဘောချင်း သာရမ္မဏစသည်ချင်းတူ သော ဝိပါက်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို ကောက်ယူရမည်၏အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။

(ဂ) ဝိပါက သဘာဝမ္မောဖြင့် ဝိပါကမ္မမ္မောဌ် ရှေ့ဓမ္မသဒ္ဒါသည် ပရိယတ္တိ စသောအနက်တို့၌မဖြစ် သဘာဝအနက်၌ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။

နံပါတ် (၇)

အဓိသဒ္ဒါ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရ = အဓိကိဿရ ပါဌာဓိဋ္ဌာန ပါပုဏနေ သွဒိ။
နိစ္ဆယေ စောပရိတ္တာဘိ, ဘာဝနေစ ဝိသေသနေ။(ဓာန်)
ဤနေရာ၌- ဥပရိအနက်ကို ဟောပါသည်။

ဓိဝံသဒ္ဒါ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရ = ဓိဝံနိဒဿနာကာရော ပမာသု သမ္ပဟံသနေ။
ဥပဒေသေစ ဝစနပဋိဂ္ဂါဟာ ဝဓာရဏေ။
ဂရဟာယေ မဝ္ဓတ္တေစ ပရိမာနေစ ပုစ္ဆနေ။
ဤနေရာ၌- ဥပမာအနက်ကို ဟောပါသည်။

နံပါတ် (၈)

ဝိပါက အရ = ဝိပါက် စိတ္တုပ္ပါဒ် ကိုကောက်။
ယင်းသည် ဒဿနတ္တ။
ကုသိုလ်အကုသိုလ် အကြောင်းတရားသည် ဒီပကတ္တ။
ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌာရုံအားလျော်စွာ သုခဒုက္ခခံစားခြင်းသည် ပကာသနတ္တ။
အဝိဇ္ဇာတဏှာဟူသော မူလအကြောင်းသည် ဝိဘာဝတ္တ။
အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်း ဇရာ ဗျာဓိ မရဏသည် အနုဘာဝတ္တ။

မှတ်ချက် ॥ ॥ ဝိပါက် ကောက်မှန်သမျှ - ဤအတိုင်းသာ ပုံသေထုတ်ပါ။

နံပါတ် (၁၀)

တတိယံ ပဒံ အရ- နေဝဝိပါက နဝိပါက ဓမ္မမ္မာ ဟူသော တတိယတိတ်ပုဒ်

http://www.dhammadownload.com

အက္ခရာဝလိနာမပညတ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဝုတ္တံ၌ ခာတ်အရ မြတ်စွာဘုရား၏ ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိ ဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိကား- မရှိ၊အာရမ္မဏ (၁) ပစ္စည်းသာ။

တစ်နည်း ။ ။ ဝုတ္တံ၌ ခာတ်အရ-ပစ္စည်းတရားသည်၊တတိယပဒံအရ နေဝဝိပါကနဝိပါကဓမ္မဓမ္မာ-ဟူသော စိတ္တဇသဒ္ဒရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိကား- သဟဇာတ၊ နိဿယ၊ ဝိပ္ပယုတ္တ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ။

ဝိပါကာ၌ ဝိအရ-လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ ပါက-အရ ဝိပါက်စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန် တရားအား နာနာက္ခဏိကကမ္မပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိကား - နာနက္ခဏိကကမ္မ၊ ပကတူပကမ္မ။

မှတ်ချက် ။ ။ ကုသလာကုသလာနံ အရနှင့် ပါကအရကောက်၍ ပစ္စည်းပြိုင်လည်း ဤနည်းအတိုင်းသာ။

ဝိအရ-လောကုတ္တရာကုသိုလ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ပါကအရ-ဖိုလ်(၄)ခု ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား-အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိ-အနန္တရ၊ သမနန္တရ၊ ဥပနိဿယ၊ ကမ္မ၊ နတ္ထိ၊ ဝိဂတ (၆)ပစ္စည်း။

****

ဓါတ်ချေခြင်း (၆)

(က) ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယတ္တိကေ အာရမ္မဏကရဏဝသေန တဏှာဒိဋ္ဌီဟိ ဥပေတေန ကမ္မုနာ အာဒိန္နာ ဖလဘာဝေန ဂဟိတာတိ ဥပါဒိန္နာ။

(ခ) အာရမ္မဏဘာဝံ ဥပဂန္တွာ ဥပါဒါနသမ္ဗန္ဓေန ဥပါဒါနာနံ ဟိတာတိ ဥပါဒါနိယာ။

(ဂ) ဥပါဒါနဿ အာရမ္မဏပစ္စယဘူတာန မေတံ အဓိဝစနံ။

(ဃ) ဥပါဒိန္နာ စ တေ ဥပါဒါနိယာ စာတိ ဥပါဒိန္နုပါဒါနိယာ။

(င) သာသဝကမ္မနိဗ္ဗတ္တာနံ ရူပါရူပဓမ္မာနမေတံ အဓိဝစနံ။

(စ) ဣတိ ဣမိနာ နယေန သေသပဒဒွယေပိ ပဋိသေဓဝသေဟိတော အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ [အဘိ။ ၄ ။ ၈၅]

နံပါတ် (၁)

(ခ) ဥပါဒါနံ၊တို့အား/တို့၏။ ဟိတာ၊လျော်ကုန်၏။/အစီးပွားတို့တည်း။

(ဂ)အာရမ္မဏ ပစ္စယဘူတာနံ၊အာရမ္မဏသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သည်

http://www.dhammadownload.com

ဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သောတရားတို့၏။

(င)သာသဝကမ္မနိဗ္ဗတ္တာနံ၊အာသဝေါတရားတို့၏အာရုံဖြစ်သော ကံကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော။

(စ)ဣမိနာ နယေန၊ ဤပဌမပုဒ်၌ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်။ သေသပဒဒွယေပိ၊ဤပဌမပုဒ်မှကြွင်းသော ဒုတိယ, တတိယပုဒ်နှစ်ပါးအပေါင်း၌လည်း။ ပဋိသေဓေသဟိတော၊ ပဋိသေဓနှင့်တကွဖြစ်သော။

မှတ်ချက် ॥ ॥ **သံဝဏ္ဏနာရှု၍ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ ပုဒ်တို့ကို အနက်ပေးမေးနိုင်သည်။**

နံပါတ် (၂)

(ဂ)သို့ ဌပနာပဥှက॥ ॥ ဆရာ- သည် (ခ)ဖြင့် ဥပါဒိန္နိယာကို ဥပါဒိနာနံ + ဟိတာ ဥပါဒိန္နိယာဟု ဟိတထဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့ဖွင့်ပြအပ်သော်။ ဥပါဒိန္နသည် အထူးပြုအပ်သောဥပါဒိန္နိယဖြစ်၍ ဥပါဒိန္နိယာအရ ဥပါဒိန္နဖြစ်သော တေဘူမကဝိပါက်၊ ကဋတ္တာရုပ်တို့ကိုသာ ကောက်ယူအပ်၏ဟု အနက်ရောက်ရာသည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့-ကြောင့် (ခ)ဖြင့် ဝစနတ္ထကိုသာ-မဆိုသင့်။ ဥပါဒိန္နိယာအရ အဘိဓေယျတ္ထကိုလည်းဆိုသင့်သေး၏။ အဘိဓေယျတ္ထကား အဘယ်ပါနည်း။ ဤသို့မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် (ဂ)မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား - တေဘူမက ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်သာမက ဥပါဒါန်တို့၏ အာရုံပြုခံရသော လောကီတရားအားလုံးကိုလည်း ကောက်ယူအပ်၏။ ဤသို့ ဥပါဒိန္နိယာအရကို ငါဖွင့်ဆို၏ဟူလို။

(င)သို့ ဌပနာပဥှက ॥ ॥ ဆရာ- သည် (ဃ)ဖြင့် ဥပါဒိန္နုပါဒိန္နိယာပုဒ်ကို ကမ္မဓာရာယ်သမာသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်၏ဟု ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော် ဥပါဒိန္နုပါဒိန္နိယာအရ ဥပါဒါန်တို့၏အာရုံဖြစ်သော လောကီတရားအားလုံးကို ကောက်ယူအပ်၏ဟု မှတ်သားအပ်ပါသလော။ ထိုသို့- ကြောင့်။

(စ)သို့ ပါပနာဒိ ॥ ॥ဆရာ- သည်(က)စသော ဝါကျတို့ဖြင့် ဥပါဒိန္နုပါဒိန္နိယာဟူသောတိက်ပုဒ်၏ ဝစနတ္ထအဘိဓေယျတ္ထတို့ကို အသီးအသီးဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့-သော်။ ဒုတိယတိက်ပုဒ် တတိယတိက်ပုဒ်တို့၏ အဘိဓေယျတ္ထဝစနတ္ထတို့ကို လည်း ပဌမတိက်ပုဒ်ကဲ့သို့ အသီးအသီးဖွင့်ဆို၏ဟူသောအနက်သည် ရောက်ရာ၏။ စင်စစ်တမူကား- မရောက်သင့်--အတိဒေသသံဝဏ္ဏနာနည်းဖြင့် ဒုတိယတိက်ပုဒ်၊ တတိယတိတ်ပုဒ် တို့ကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

နံပါတ် (၃)

(ဂ)ဖြင့်-အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသတို့ကိုပယ်သည်။

အကြောင်းကား॥ ॥ (ခ)ဖြင့်- ဥပါဒိန္နိယာပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကိုသာပြ၍ အဘိဓေယျတ္ထ

http://www.dhammadownload.com

ကို မပြရသေးရကား စကားမပြန့်နှံ့ခြင်း အဗျာပိတ၊ မပြည့်စုံခြင်း အပရိပုဏ္ဏ ဒေါသ သင့်ရောက်နေ၏ (ဂ)ဖြင့် အဘိဓေယျတ္ထကို ပြသောကြောင့် ယင်းဒေါသ တို့ကို ပယ်သည်။

(င)ဖြင့် အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသ တို့ကိုပယ်သည်။(တနည်း) အတိဗျာပိတ ဒေါသကိုပယ်သည်။

အကြောင်းကား။ ။ (ဂ)ဖြင့် လောကီတရားအားလုံး၌ အလွန်ပြန့်နှံ့နေရကား (င)ဖြင့် လောကီဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်ကိုသာ ပြဆိုသောကြောင့်တည်း။

(စ)ဖြင့် ဂန္ထဂရု ဒေါသ ကိုပယ်သည်။

အကြောင်းကား။ ။ ပထမတိက် ပုဒ်ကဲ့သို့ အကျယ်မဖွင့်ဆိုမူ၍ ဒုတိယတိက်ပုဒ် တတိယတိက်ပုဒ် တို့ကို အတိဒေသသံဝဏ္ဏနာ နည်းဖြင့်ဖွင့်ဆိုသောကြောင့်တည်း၊

(စ) ဝေဒိတဗ္ဗော သဒ္ဒါထားရကြောင်း။

ပထမတိက်ပုဒ်ကို နည်းယူအစဉ်မှီးသဖြင့် ကြွင်းသော ဒုတိယတိက်ပုဒ် တတိယတိက်ပုဒ်တို့၌လည်း ပဋိသေနေ့င့်တကွ အနက်ကိုသံသယအားဖြင့် သိထိုက်သည်ကို ပြလို၍ ဝေဒိတဗ္ဗောသဒ္ဒါ ထားသည်။

နိယံ ။ ။ ဒဠှဗ္ဗံကား, သန္နိဋ္ဌာန်, ဝေဒိတဗ္ဗံကား, သံသယ။

နံပါတ် (၄)

တဏှာ ။ ။ **တသတိ ပါတုံ ဣစ္ဆတိ တောယာတိ တဏှာ။**

တသဓာတ် ဟ, ပစ္စည်းသည်ရင်း, တပ်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း, (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်) တပ်မက်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း,(ဝါ) တပ်မက်တတ်သောသဘာဝဇာတ် သည်ရင်း (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဒိဋ္ဌိ ။ ။ **မိစ္ဆာ ပဿတီတိ ဒိဋ္ဌိ။**

ဥပေတံ ။ ။ **ဥပီယတေတိ ဥပေတံ။**

ဥပ + ဣ + တ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ကပ်ရောက်ခြင်း ကြိယာသည်ရင်း, (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ကပ်ရောက်တတ်သောကံသည်ရင်း(ဝါ)ကပ်ရောက်ခြင်း ကြိယာသည်ရင်း (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဥပါဒိန္နာ။ ။ **ဥပ(ဘုသံ)အာရမ္မဏံ အာဒိယန္တီတိ ဥပါဒိန္နာ။**

ဥပ + အာ + ဒါ + ယု သည်ရင်း ၊ ပြင်းစွာယူခြင်း ကြိယာသည်ရင်း, (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ဥပါဒိန်တရားတို့၏ တပါးသည် တပါးနှင့် တူသော အခြင်းအ ရာဟုဆိုအပ်သောဇာတ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နံပါတ် (၅)

အာရမ္မဏာ။ ။ နပုံ၊ စိတ္တာဒိ၊ နိဂ္ဂဟီတန္တ၊ ကိတ်နာမ်။

တဏှာ ။ ။ ဣတ္ထီ၊ ကညာဒိ၊ အာကာရန္တ၊ ကိတ်နာမ်။

ဒိဋ္ဌိ ။ ။ ဣတ္ထီ၊ ရတ္တာဒိ၊ ဣကာရန္တ၊ ကိတ်နာမ်။

http://www.dhammadownload.com

ဥပဂန္တာ။ ။ အဲလိုင်၊ ဂဏဝိမုတ်၊ အာကာရန္တ၊ နိပါတ် (တွာပစ္စယန္တ မှန်သမျှ ဤနည်းအတိုင်း)

ဥပါဒါနံ ။ ။ ပုံ/နပုံ၊ စိတ္တာဒိ၊ အာကာရန္တ (နိဂ္ဂဟိတန္တ) ကိတ်နာမ်။

သာသဝ။ ။ နပုံ၊ စိတ္တာဒိ၊ နိဂ္ဂဟိတန္တ၊ သမာသ်နာမ်။

ဒွယ ။ ။ နပုံ၊ စိတ္တာဒိ၊ နိဂ္ဂဟိတန္တ၊ တဒ္ဓိတ်နာမ်။

နံပါတ် (၆)

(က)ဥပေတေန ကမ္မုနာ အာဒိန္နာ ဖြင့် ဥပါဒိန္နာ ကို ဥပ + အာဒိန္နာ ဟု ပဒစ္ဆေဒ ပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ ဥပ-ဥပသာရ၏ ဥပေတ- အနက်ဟောသည်ကိုရင်း၊ ဥပ-အရ ကံကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကိုရင်း၊အာဒီယတေတိအာဒိန္နာ၊ဥပေတေန အာဒိန္နာ ဥပါဒိန္နာ ဟုဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း သိစေသည်။

နိယံ ။ ။ အဝုတ်ကတ္တား ဖွင့်ပြကြောင်းက ကမ္မသာဓန ကြံစရာ။

ဖလဘာဝေန ဂဟိတာဖြင့် အာဒိန္နာ၌ အာ+ဒါ ဓာတ်သည် ယူခြင်းအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုရင်း၊ အကြောင်းတရားအဖြစ်ဖြင့် မယူအပ်၊ အကျိုးတရားအဖြစ်ဖြင့် စွဲယူအပ်သည်ကိုရင်း သိစေသည်။

အာရမ္မဏ ကရဏဝသေန တဏှာဒိဋ္ဌိဟိ-ဖြင့် ဥပေတ၌ တ-ပစ္စည်း၏ ကတ္တားကို တဏှာ ဒိဋ္ဌိဟု အပိုထည့်စပ်အပ်သည်ကိုရင်း၊ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်၍ယူခြင်းဟူသည် အာရုံပြုသည့် အနေအားဖြင့် ကပ်ရောက်အပ်သည် ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကိုရင်း သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ဥပေတ ။ ၂ ကပ်ရောက်ခြင်းအနက်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
ပြည့်စုံခြင်းအနက်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။ (ဋီကာ)

ဥပါဒါန- ၌ ဥပ- အနက် ဘုသတ္ထ။

သေသပဒဒွယေပိ- ၌ အပိသဒ္ဒါ။ ။ ဒုတိယတိက်ပုဒ်၊ တတိယတိက်ပုဒ်တို့သည် အချင်းချင်းဆည်းသောကြောင့် အညမညသမုစ္စည်း (ဝါ) အဝယဝသမုစ္စည်း။

နံပါတ် (၈)

ဥပါဒိနိယာ၌ ဥပါဒါန-အရ လောဘ, ဒိဋ္ဌိ-ဟူသောဥပါဒါန်တရားကိုယ် ၂-ပါးကောက်။

ယင်းတို့သည်ဒဿနတ္ထ။

တဏှာသည် ဒီပကတ္ထ။

ဘဝသည် ပကာသနတ္ထ။

ဝေဒနာ စသော ရှေးရှေးသောအကြောင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ဇာတိ, ဇရာ, မရဏ စသော အဆင့်ဆင့်သော အကျိုးတို့သည်အနုဘာဝတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

မှတ်ချက် ။ ။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းအတိုင်း ထုတ်ထားသည်ကို သတိပြုပါ။ ဝေဒိတဗ္ဗော- ၌ ဓာတ်အရ ဉာဏ်ပြဓာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ပဋိသေဓနှင့်တကွဖြစ်သော ဒုတိယတိက်ပုဒ်၊ တတိယတိက်ပုဒ်တို့၏အနက်သည် ဒီပကတ္ထ။

တစ်နည်း။ ။ယောနိသောမနသိကာရသည် ဒီပကတ္ထ။

အနက်ကို သိသဖြင့် သုတမယဉာဏ်၊ စိန္တာမယဉာဏ် တိုးပွားခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

ပထမတိက်ပုဒ်၏အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကိုအလုံးစုံ သိနားလည်ခြင်း အကြောင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ကိလေသာဝေးကွာခြင်း ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် ရနိုင်ခြင်းအကျိုးတရား အဆင့်ဆင့်သည်-အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ဥပါဒါနီယာ။ ။ ဣယ-ပစ္စည်းအရ လောကီစိတ်စေတသိက်၊ စေတသိက် ဒွေပညာသရုပ်အဌဝိသ ပစ္စည်းတရားသည်၊ဥပါဒါန-အရ ဥပါဒါန်တရားကိုယ် ၂-ပါး(လောဘ+ဒိဋ္ဌိ)ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူး ပြုပါ သည်။ ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိကား- အာရမ္မဏ, အဓိပတိ, ဥပနိဿယ, ပုရေဇာတ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။(ယထာရဟ- ထုတ်ထားသည်)

တပြိုင်နက်ဆိုက-အာရမ္မဏ(၁)ပစ္စည်းသာထုတ်ရမည်။ ပစ္စည်းများပြီး ပစ္စယုပ္ပန် နည်းသောကြောင့်တည်း။

ဥပါဒိန္န။ ။ဥပ-အရ ကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံပစ္စည်းတရားသည်။အာဒိန္န-အရ ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား နာနက္ခဏိကကမ္မ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပါသည်။

ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိ- နာနက္ခဏိကကမ္မ၊ ပကတူပနိဿယ။

မှတ်ချက်။ ။တဏှာဒိဋ္ဌီဟိ-အရနှင့်ကမ္မုနာအရ ပြိုင်ခိုင်းသော် ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် အပြန်အလှန်ထားလို့ရသည်၊ကမ္မုနာအရ-လောကီကုသိုလ်အကုသိုလ် (ကမ္မဘဝ)ကိုကောက်ရသည်၊ဥပနိဿယမျိုး၊အာရမ္မဏမျိုးပြိုင်ရမည်။

တဏှာဒိဋ္ဌိအရ ပစ္စည်းယူသော် ဥပနိဿယမျိုး။

ပစ္စယုပ္ပန်ယူသော် အာရမ္မဏမျိုး။

****

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၇)

(က) သံကိလေသေတီတိ သံကိလေသော။

(ခ) ဝိဗာဓေတိ ဥပတာပေတိ စာတိ အတ္ထော။

(ဂ) သံကိလေသေန သမန္နာဂတာတိ သံကိလိဋ္ဌာ။

(ဃ) အတ္တာနံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တနေန သံကိလေသံ အရဟန္တီ့ သံကိလေ သေ ဝါ နိယုတ္တာ တဿ အာရမ္မဏဘာဝါနတိက္ကမနတောတိ သံကိလေ သိကာ။

(င) သံကိလေသဿ အာရမ္မဏပစ္စယဘူတာနမေတံ အဓိဝစနံ။

(စ) သံကိလိဋ္ဌာ စ တေ သံကိလေသိကာစာတိ သံကိလိဋ္ဌသံကိလေသိကာ။

(ဆ) သေသပဒဒွယမ္ပိ ပုရိမတ္ထိကေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ [အဘိ၊ဋ္ဌ၊၈၅]

နံပါတ် (၁)

(က) ယောသဘာဝေါ၊ သည်။ စိတ္တံဝါ၊ စိတ်ကိုရင်း။ ပုဂ္ဂလံဝါ၊ မိမိကိန်း ရာပုဂ္ဂိုလ်ကိုရင်း။ သံကိလေသေတိ၊ လွန်စွာနှိပ်စက်တတ်၏။ (တနည်း) လွန်စွာ လောင်တတ်၏။ ဣတိ။ သောသဘာဝေါ၊ သည်။ သံကိလေသော၊ မည်၏။ (ကိလေသာဆယ်ပါးရ၏။)

(ခ) ဝိဗာဓေတိစ၊ နှိပ်စက်လည်းနှိပ်စက်တတ်၏။ ဥပတာပေတိစ၊ လောင် လည်းလောင်တတ်၏။

နံပါတ် (၂)

(ခ) ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည်(က)ဖြင့် သံကိလေသောကို ကတ္တုသာဓနဝစနတ္ထ ပြအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့-သော်၊ သံ-ရှေးရှိသော ကိလိသဓာတ်သည် ညစ်နွမ်းခြင်းအနက်ဟော၏ဟု မှတ်သားနိုင်ကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော- စုဒ်ကြောင့်(ခ)မိန့်။

(င) ဝါကျသို့။ ။ ဆရာသည်(ဃ)ဖြင့် သံကိလေသိကကို အရဟန္တိတဒ္ဓိတ် (ဝါ)နိယုတ္တတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟုဆို၏။ ထိုသို့-သော် သံကိလေသိကအရ သံကိလေသနှင့်ယှဉ်သော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုသာ ယူရမည်ဟူသောအနက် ရောက်ရာသည်မဟုတ်ပါလော- စုဒ်ကြောင့် (င) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဃ) ဝါသဒ္ဒါထားရခြင်း- သံကိလေသိကာ၌ ဣကပစ္စည်း-အရဟန္တိ အနက်မှတပါး နိယုတ္တအနက် လဲပြလို၍ ဝါသဒ္ဒါထားပါသည်။ (အနက်လဲသည်) (တနည်း) သံကိလေသကို ရခြင်းငှါထိုက်သောကြောင့် သံကိလေသိက မည်၏-ဟူ သောဖျူပ္ပတ္တိအကြောင်းမှတပါး သံကိလေသ၌ယှဉ်သောကြောင့် သံကိလေသိက-

http://www.dhammadownload.com

မည်၏ဟူသော ဗျုပ္ပတ္တိအကြောင်းတပါးကို လဲလှယ်လို၍ ဝါသဒ္ဒါထားပါသည်။ (အကြောင်းလဲသည်)။(ဆ)ဝါကျဖြင့် အတိဒေသသံဝဏ္ဏနာနည်းဖြင့် ညွှန်းဆိုသော ကြောင့် ဂန္တဂရုဒေါသပယ်ပါသည်။

နံပါတ် (၄)

သံကိလေသေတိ သံကိလေသိယန္တိ ဝိဗာဓိယတန္တီတိ သံကိလိဋ္ဌာ။

သံကိလေသာပိယန္တီတိ သံကိလိဋ္ဌာ။

ကိလိသဓာတ်+တပစ္စည်းသည်ရင်း၊ညှင်းဆဲခြင်း-ပူလောင်ခြင်းကြိယာသည် ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။အကုသိုလ်တရားတို့၏ ပူလောင်ခြင်း၊ ညှင်းဆဲခြင်းဟူ သော တပါးသည်တပါးနှင့် တူသောအခြင်းအရာဟုဆိုအပ်သော ဇာတ် သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

စိတ္တစေတသိကာ အာဂန္တွာ ရမန္တိ ဧတ္ထာတိ အာရမ္မဏံ။

အာရှေ့ရှိသော ရမုဓာတ်+ယုပစ္စည်းသည်ရင်း၊ မွေ့လျော်ခြင်းကြိယာသည် ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။အာရမ္မဏ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ မွေ့လျော်ဖွယ်ဂုဏ် သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နံပါတ် (၅)

သေသပဒဒွယ	= နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိကာရန္တ + သမာသ်။
ဝုတ္တနယေန	= ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + အကာရန္တ + သမာသ်။
ပုရိမတ္တိကေ	= ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + အကာရန္တ + သမာသ်။
ဝေဒိတဗ္ဗံ	= နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိကာရန္တ + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(ခ) ဝိဗာဓတိ ဥပတာပေတီဖြင့် သံပုဒ်-ကိလိသဓာတ်သည် ဘူဝါဒိဂိုဏ်း ဖြစ်၍ ဝိဗာဓနအနက် ဥပတာပနအနက်ဟောသည်ကို သိစေပါသည်။ (ဓာတွတ္ထ)

(ဂ) ဖြင့် သံကိလေသတရားနှင့် ဧကုပ္ပါဒစသောအပြားဖြင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ် သောတရားတို့သည်သာ သံကိလိဋ္ဌမည်၏။ သံကိလေသနှင့် သမ္ပယုတ်မဖြစ်သော ရုပ်တရားတို့သည် သံကိလိဋ္ဌမမည်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေပါသည်။(ဘာဝတ္ထ) တနည်း ။ ။ မဓုဋီကာဆရာအလို- သမန္နာဂတတဒ္ဓိတ်ဟုဆို။

(သံကိလေသေန သမန္နာဂတာ သံကိလိဋ္ဌာ။)

နံပါတ် (၇)

ဝုတ္တနယေနနေဝ၌ ဧဝအနက် (၃)မျိုး။

ပဋိသေဓနှင့်တကွဖြစ်သောအနက်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

ပဋိသေဓကောင်းသောအနက်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
ပဋိသေဓကောင်းသောဒုတိယတိတ်ပုဒ် တတိယကိတ်ပုဒ်တို့၏ ဝိဂြိုဟ်အရ - ကောက်တို့ကို သိရခြင်းသည် အနုညာတတ္ထ။ (အချို့စာတို့၌- ဆိုအပ်ပြီးသောနည်း-ဂဟေ။ဆိုလတ့်သောနည်း-နိဝတ္တေ။ အတူဖြစ်သောနည်း-အနုညာဟူ၍ထုတ်ကြသည်။)

နံပါတ် (၉)

သံကိလေသအရ- ကိလေသာ ဆယ်ပါး။
သံကိလိဋ္ဌအရ - ကိလေသာနှင့်ယှဉ်သော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်
ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
အယောနိသောမနသိကာရသည် ဒီပကတ္ထ။
အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်ခြင်း၊ မကောင်းကျိုးပေးခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
အသဒ္ဓမ္မဿဝန ဗာလူပသေဝနစသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ဝိပ္ပဋိသာရစသည်ဖြစ်ခြင်း ဒုဂ္ဂတိဘဝရောက်ရခြင်း စသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

မှတ်ချက် ။ ။ အကုသိုလ်ဟူသမျှ ဤနည်းချည်းသာ ပုံသေကျက်ထားပါ။

နံပါတ် (၁၀)

သံကိလေသေန အရ-ကိလေသာ ဆယ်ပါး ပစ္စည်းတရားသည်၊
သမန္နာဂတအရ -သမ္ပယုတ်အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယ သတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိကား-သဟ့ကြီး၄၊သဟလတ်၂၊ဟေတုမဂ္ဂ(၈)ပစ္စည်းတို့ဖြင့် ယံထာရဟာကျေးဇူးပြု။ (ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် ပြောင်းပြန်လှည့်၍လည်း ပြိုင်နိုင်သည်။)
သံကိလေသအရ - ကိလေသာဆယ်ပါးပစ္စည်းတရားသည်။
ဣကပစ္စည်းအရ - လောကီစိတ်ကောသိတိ၊စေတသိတ်ဒွေပဉာသ၊ ရုပ်အဋ္ဌဝီသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိကား - အာရမ္မဏ (၆) ပစ္စည်း။ (ယထာရဟာ)

မှတ်ချက်။ ။ လောကီစိတ်ကောသိတိ- စသည်ကိုအာရုံပစ္စည်းယူ၍၊ ကိလေသာ (၁၀)ပါးအာရမ္မဏိကပစ္စယုပ္ပန်ယူ၍လည်း ပြိုင်နိုင်၏။ (သို့သော်) အဖွင့်အလိုရှေ့နည်းသာကောင်း၏။ (သဂြိုဟ်အရနောက်နည်း)။

****

http://www.dhammadownload.com

ပါဠိကျမ်းစဉ် (၈)

(က) ပီတိတ္တိကေ ပီတိယာ သဟ ဧကုပ္ပါဒါဒိဘာဝံ ဂတာတိ ပီတိသဟဂတာ။

(ခ) ပီတိသမ္ပယုတ္တာတိ အတ္ထော။

(ဂ) သေသပဒဒွယေပိ ဧသေဝ နယော။

(ဃ) ဥပေက္ခာတိ စေတ္ထ အဒုက္ခမသုခါ ဝေဒနာ ဝုတ္တာ။

(င) သာ ဟိ သုခဒုက္ခာကာရပ္ပဝတ္တိံ ဥပေက္ခတိ မဇ္ဈတ္တာကာရသဏ္ဌိတတ္တာ တေနာကာရေန ပဝတ္တတီတိ ဥပေက္ခာ။

(စ) ဣတိ ဝေဒနာတ္တိကတော ပဒဒွယမေဝ ဂဟေတွာ နိပ္ပီတိကဿ သုခဿ သပ္ပီတိကသုခတော ဝိသေသဒဿနဝသေန အယံ တိကော ဝုတ္တော။

[အဘိ။ ၄ ။ ၈၅။]

နံပါတ် (၁)

(ဃ)စ၊ အထူး။ ဧတ္ထ၊ ဤသေသပဒဒွယ၌။ (ဝါ)ဥပေက္ခာသဟဂတာ ဟူသော တတိယပုဒ်၌၊ ဥပေက္ခာတိဣမိနာ-ဟူသောဤပါဠိဖြင့်။ (ဘဂဝတာ)။

(င) ဟိ၊မှန်။ ယသ္မာ။သာ၊ထိုအဒုက္ခမသုခဝေဒနာသည်။ သုခဒုက္ခာကာရပ္ပဝတ္တိံ၊ဣဋ္ဌအဖို့၊အနိဋ္ဌအဖို့တို့၏ဖြစ်ခြင်းကို။ မဇ္ဈတ္တာ၊သုခဒုက္ခတို့၏ အလယ်၌တည်သောသဘောရှိသည်။ ဟုတွာ။ဥပေက္ခတိ ဣက္ခတိ ဩလောကေတိ၊ရှုတတ်၏။ (တနည်း) ဥပက္ခတိ-ဥပေတာ သမန္နာဂတာ ဣက္ခတိ ဩလောကေတိ၊ပြည့်သည်ဖြစ်၍ ရှုတတ်၏။(တာယ-ထိုအဒုက္ခမသုခဝေဒနာ၏) မဇ္ဈတ္တာကာရသဏ္ဌိတတ္တာ၊သုခဒုက္ခတို့၏အလယ်၌တည်သောသဘောဟူသော အဖို့၌ ကောင်းစွာတည်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ တေနာကာရေန၊ထိုဣဋ္ဌအဖို့ အနိဋ္ဌဖို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို အလယ်၌တည်သောသဘောရှိသည်ဖြစ်၍ ရှုခြင်းဟူသော အဖို့ဖြင့်။

နံပါတ် (၂)

(ဃ)သို့၌ပနာပဉ္စက။ ။ဆရာ ပါဠိတော်၌ ဥပေက္ခာသဟဂတာမျှသာဟု ဟော တော်မူ၏။ ထိုသို့-သော် ဥပေက္ခာအရ ဆဠင်္ဂုပေက္ခာစသည်ကိုယူရမည်လော----- ထိုသို့-ကြောင့် (ဃ)မိန့်။ (အဖြေကိုရှောင်၍အာဘော်ထားရမည်။)

(င)သို့၌ပနာပဉ္စက။ ။ဆရာသည် (ဃ)ဖြင့် ဥပေက္ခာသဟဂတာ၌ ဥပေက္ခာ အရ အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာကို ကောက်ယူအပ်၏ဟုဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့-သော် တိက်ပုဒ်၌ ဥပေက္ခာသဟဂတာ-ဟုသာမန်ဆိုသောကြောင့် ဝေဒနုပေက္ခာမှတပါး အခြားသော ဥပေက္ခာ(၉)-ပါးကိုလည်းကောက်ယူနိုင်ကောင်းသည်မဟုတ်ပါလော။ ထို- --ကြောင့်---အဒုက္ခမသုခဝေဒနာကိုသာ ကောက်ယူနိုင်ခြင်း၏အသင့်ယုတ္တိကို လည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။အသင့်ယုတ္တိကိုမပြသော် ဆရာ၌ သာမညဝိသေသဆန့်ကျင်--

http://www.dhammadownload.com

သော ဝိရောဓိဒေါသ, ဩစိတျဟီနဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။ ဤသို့- စုဒ်ကြောင့် (င)မိန့်။

(စ)သို့ဌပနာပဥ္စက။ ။ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ ပီတိတိက်ဝယ် သုခသဟဂတာတိက်ပုဒ်တို့ကို ဟောတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့ပင်ဟောသော်လည်း ထိုတိက်-၂ပါးတို့၏ ဗစနတ္ထအဘိဓေယျတ္ထစသည်သည် ဝေဒနာတိက်နှင့် အတူပင်ဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော။ (တနည်း) (သုခသဟဂတာ-ဟုဟော်လျှင် ပီတိသဟဂတာ-ဟု မဟောသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။) ထိုသို့အတူဖြစ်သောကြောင့် ထိုတိက်ပုဒ်- ၂ပုဒ်ကို ဤပီတိတိက်၌ယူ၍ ဟောဆိုရခြင်းအကြောင်းကို ပြဆိုသင့်သေး၏။ ဤသို့---စုဒ်ကြောင့် (စ)မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဃ)ဝုတ္တာ သဒ္ဒါဆိုရကြောင်း။

ဥပေက္ခာအရ-ဥပေက္ခာ(၁၀)ပါးရနိုင်ငြားသော်လည်း မယူမူ၍ ကေဒေသျူပစာအားဖြင့် ဝေဒနုပေက္ခာကိုသာ ယူအပ်သည်ကိုပြလို၍ ဝုတ္တာသဒ္ဒါဆို။

(ဂ)ဖြင့်သုခသဟဂတာတိက်ပုဒ် ဥပေက္ခာသဟဂတာတိက်ပုဒ်တို့၏အဖွင့်ကို အတိဒေသသံဝဏ္ဏနာနည်းအားဖြင့်ပြသောကြောင့် ဂန္တဂရုဒေါသကိုပယ်။

(င)ဖြင့်ဥပေက္ခာအရ ဝေဒနုပေက္ခာကိုသာ ကောက်ယူနိုင်ခြင်း၏ ယုတ္တိအကြောင်းကိုပြသောကြောင့် ဩစိတျဟီနဒေါသ၊ ဝိရောဓိဒေါသတို့ကိုပယ်။

(စ)ဖြင့်ဝေဒနာတိက်၌ဟောဆိုအပ်ပြီးသော တိက်ပုဒ်-၂ပုဒ်ကို ဤ၌ထပ်ဆိုခြင်းသည် နိပ္ပီတိကသုခ၏ သပ္ပီတိကသုခထက် ထူးခြားသည်ကိုပြသောကြောင့် ဧကတ္ထဒေါသ၊ ပုနရုတ္တိဒေါသတို့ကိုပယ်။

နံပါတ် (၄)

ပီတိ ။ ။ **ပီဏယတီတိ ပီတိ**

ပီဓာတ် (တနည်း) ပီဏ+တိပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ပြည့်ဖြိုးခြင်း၊ နှစ်သက်ခြင်းကြီယာသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။ ပီတိ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ နှစ်သက်ခြင်းကြိယာသည် (ပ + နိ)။

သဟဂတာ။ ။ **ကေပ္ပဒိဒိဘာဝံ ဂစ္ဆန္တိ ပါ ပုဏာန္တိတိ ဂတာ။သဟ ဂတာ သဟဂတာ။**

ဝေဒနာ ။ ။ **ဝေဒယတီတိ ဝေဒနာ။**

မဇ္ဈတ္တ ။ ။ **မဇ္ဈေ ဌိတော အတ္တာ ယဿာတိ မဇ္ဈတ္တော။**

(အလယ်၌တည်သောသဘာဝ၏ အခြင်းအရာနှင့် ဂုဏ်+ဂုဏော။ဌာနီ+ဌာနစပ် (ဗျု +နိ)။ အလယ်၌တည်ခြင်းသဘောတရားဖြစ်သည် (ပ+နိ။)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

သေ ။ ။ ပုံ + သဗ္ဗနာမ် + အ + သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။

နယော ။ ။ ပုံ + ပု + အ + ကိတ်။

နံပါတ် (၆)

(က)ပီတိယာ သဟဂတာဖြင့် ပီတိသဟဂတာကို ပီတိယာ သဟဂတာ ပီတိသဟဂတာဟု တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေသည်။ (သမာသလိင်္ဂတ္ထ)။ ကေပ္ပါဒါဒိ ဘာဝံ- ဖြင့် ပီတိနှင့် အတူတကွဖြစ်သည်ဟူသည် ကေပ္ပါဒ စသည်တို့၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေသည်။

(ဃ)အဒုက္ခမသုခါ ဝေဒနာ ဝုတ္တာဖြင့် ဥပေက္ခာသဟဂတာ၌ ဥပက္ခာ-အရ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာကို အရမကောက်အပ်၊ အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာကို အရကောက်အပ်သည်ကိုသိစေသည်။

(င) ဥပေက္ခတီဖြင့် ဥပေက္ခာ၌ ဥပ + ဣက္ခ + ဏပစ္စည်း၊ ယင်းဏ၏ ကတ္တုသာဓနေ၌သက်၍ ဥပေက္ခတီတိ ဥပေက္ခာ-ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေသည်။ မဇ္ဈတ္တာကာရသဏ္ဌိတတ္တာ- စသည်ဖြင့် လျစ်လျူရှုတတ်ခြင်းဟူသည် အလယ်၌တည်သောသဘောရှိသည်၏အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

(ဂ) သေဝံ နယော၌ ဝေ ၏ ဝေတ္ထ ဖလ။

ပီတိသဟဂတာ၌ဖွင့်ဆိုအပ်သော တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထနှင့်- ဘာဝတ္ထသည် (ဂဟေ)

တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထနှင့် ဘာဝတ္ထမှတပါးသော နည်းသည် (နိဝတ္တေ)

ပီတိသဟဂတာပုဒ်၏ အရကောက်မှတပါးသော သုခသဟဂတာ၌သုခ နှင့်ယှဉ်သောတရား ဉပေက္ခာသဟဂတာ၌ ဥပေက္ခာနှင့်ယှဉ်သောတရား များကို တိက်ပုဒ်အားလျော်စွာ ကောက်ရခြင်းဟူသော မဆိုအပ်သောနည်း သည်။ (အနုညာတ)

တနည်း ။ ။ ကမ္မဓာရယဂ္ဂ တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထသည် (ဂဟေ)

အခြားသောဝစနတ္ထသည် (နိဝတ္တေ)

တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထသည် (အနုညာတ)

ပဒဒွယ မေဝ၌ ဧဝ၏ ဝေတ္ထဖလ။

သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာဟူသောတိက်ပုဒ် အဒုက္ခမသုခါယဝေဒနာ

http://www.dhammadownload.com

ယ သမ္ပယုတ္တာဟူသော တိက်ပုဒ် ၂-ပုဒ်သည် (ဂဟေ).
ဒုက္ခာယဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာ ဟူသော ကြွင်းတိက်ပုဒ်သည် (နိဝတ္တေတဗ္ဗ)

နံပါတ် (၈)

ဥပေက္ခာအရ-ဝေဒနုပေက္ခာကောက်။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံသည်ရင်း၊ ကိလေသာဒူရီဘာဝသည်ရင်း ဒီပကတ္ထ။
(ဋီကာကျော်)
အလယ်၌တည်သောသဘောရှိသောအခြင်းအရာ၌ ကောင်းစွာတည်နိုင်ခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
ဥပေက္ခာနှင့်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။ (ဋီကာကျော်)
သုခ, ဒုက္ခ, လောဘ, ဒေါသ, မဖြစ်ရခြင်း အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

နိပ္ပီတိကသုခ၌ နိပ္ပီတိ-အရ ပီတိမရှိခြင်း၊ အဘာဝပညတ်ပစ္စည်း တရားသည်၊ အညပုဒ်-အရ သုခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဉ်၊ စတုတ္ထစျာန်ကေဒသ၌ရှိသော သုခ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပါသည်။

ပီတိသဟဂတာ၌ ပီတိ- အရ- ပီတိစေတသိက်သည် သဟဂတာ- အရ ပီတိနှင့်ယှဉ်သောစိတ် ၅၁။ ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ ကုက္ကုစ္စ ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ်သော စေတသိက် ၄၇၊ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပါသည်။ ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိကား - သဟကြီး ၄။ သဟလတ် ၂။ ဈာန (၇)ပစ္စယသတ္တိ တို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပါသည်။

****

ဝါကျစဉ် (၉)

(က) ဒဿနတ္တိကေ ဒဿနေနာတိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန။
(ခ) သော ဟိ ပဌမံ နိဗ္ဗာနံ ဒဿနတော "ဒဿန" န္တိ ဝုတ္တော။
(ဂ) ဂေါတြဘု ပန ကိဉ္စာပိ ပဌမတရံ ပဿတိ ယထာ ပန ရညော သန္တိကံ ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန အာဂတော ပုရိသော ဒူရတောဝ ရထိကာယ စရန္တံ ဟတ္ထိက္ခန္ဓဂတံ ရာဇာနံ ဒိသွာပိ "ဒိဋ္ဌော တေ ရာဇာ" တိ ပုဋ္ဌော ဒိသွာပိ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စဿ အကတတ္တာ "န ပဿာမိ" တိ အာဟ၊ ဧဝမေဝ နိဗ္ဗာနံ ဒိသွာပိ ကတ္တဗ္ဗဿ ကိလေသပ္ပဟာနဿာဘာဝါ န "ဒဿန" န္တိ ဝုစ္စတိ။
(ဃ) တဉှိ ဉာဏံ မဂ္ဂဿ အာဝဇ္ဇနဋ္ဌာနေ တိဋ္ဌတိ။
(င) ဘာဝနာယာတိ သေသမဂ္ဂတ္တယေန။

http://www.dhammadownload.com

(၈) သေသမဂ္ဂတ္တယဉ္စိ ပဌမမဂ္ဂေန ဒိဋ္ဌသို့ယေဝ ဓမ္မေ ဘာဝနာဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗံ ကိဉ္စိ န ပဿတိ၊ တသ္မာ "ဘာဝနာ" တိ ဝုစ္စတိ။
[ဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၈၅/၈၆]

နံပါတ် (၁)

(ခ) ဟိ၊ မှန်။ ဟိ-ယသ္မာ။ သော၊ ထိုသောတာပတ္တိမဂ်ကို။ ပဌမံ၊ သကာဒါဂါမိမဂ် စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ။ နိဗ္ဗာနံ၊ ကို။ အာရမ္မဏကရဏဝသေန၊ ဖြင့်။ဒဿနတော၊ မြင်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဒဿနန္တိ၊ ဟူ၍။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ဝုတ္တော၊ အပ်ပြီ။
(ဂ) ဝါကျအနက်ပေး- လေ့ကျင့်ပါ "ဥပမာ+ဥပမေယျ"ထင်ရှားစေရန်။

(စ) ဟိ၊ မှန် (တနည်း) ဟိယသ္မာ၊ ကြောင့်။ သေသမဂ္ဂတ္တယံ၊ သောတာပတ္တိမဂ်မှကြွင်းသော- အထက်မဂ်သုံးပါး အပေါင်းကို(ဝါ)သည်။ ပဌမမဂ္ဂေန၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည်။ ဒိဋ္ဌသို့ယေဝ၊ မြင်အပ်ပြီးသာလျှင်ဖြစ်သော။ ဓမ္မေ၊ သစ္စာလေးပါးတရား၌။ ဘာဝနာဝသေန၊ တိုးပွားစေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။

နံပါတ် (၂)

(ခ) ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့် ဒဿနေန အရ- သောတာပတ္တိမဂ်ကို အရကောက်အပ်၏- ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်လည်း၊ ဒဿနသည် မြင်တတ်သောသဘာဝ ဖြစ်ရကား မံသစက္ခုနှင့် အထက်မဂ်သုံးခုတို့ကိုလည်း ကောက်ယူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ကောက်ယူသင့်သောကြောင့်၊ ဒဿန အရ- သောတာပတ္တိမဂ် ကောက်ယူအပ်သည်ကိုသာ မဆိုသင့်၊ ကောက်ယူရခြင်း၏ ယုတ္တိကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏- စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။
(ဂ) ဝါကျသို့ ။ ။ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် သောတာပတ္တိမဂ်ကို နိဗ္ဗာန်ကို ပဌမမြင်သောကြောင့် ဒဿနဟူ၍ ဆိုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဂေါတြဘူသည်သာ နိဗ္ဗာန်ကိုဦးစွာမြင်သောကြောင့် ဂေါတြဘူကိုလည်း၊ ဒဿန ဟူ၍ပင် ဆိုနိုင် ကောင်းသည် မဟုတ်လော - စုဒ်ကြောင့် (ဂ)မိန့်
(ဃ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ဂ)ဖြင့်နိဗ္ဗာန်ကိုဦးစွာမြင်သော်လည်း၊ ကိလေသာ ပယ်နိုင်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့် ဂေါတြဘူကို ဒဿနဟူ၍ မဆိုအပ်ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ဂေါတြဘူသည် ကိလေသာကိုပယ်ခြင်ငှါ မစွမ်းနိုင်သော်လည်း နိဗ္ဗာန်ကို မြင်သောကြောင့် ဒဿနဟူ၍ပင် ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါ လော- စုဒ်ကြောင့် (ဃ)မိန့်။
(စ) ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (င)ဖြင့် ဘာဝနာအရ အောက်မဂ်သုံးပါး အပေါင်းကိုကောက်ယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏၊ ထိုသို့- သော်၊ ဘာဝနာဟူသည် သမထဘာဝနာ ဝိပဿနာဘာဝနာ ဟူ၍သာ ရှိသောကြောင့် သမာဓိ ပညာတို့ကိုသာ ကောက်ယူသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(၈) ဝါကျဖြင့်- ဂေါတြဘုသည် နိဗ္ဗာန်ကို ဦးစွာမြင်သော်လည်း ကိလေသာ ပယ်ခြင်းကိစ္စ မရှိခြင်းကြောင့် ဒဿနဟူ၍ မဆိုအပ်သည်ကို ဆက်ပြသောကြောင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏာဒေါသ ပယ်ပါသည်။

(၈) ဝါကျ၌ ကိဥ္စာပိသဒ္ဒါထားရခြင်း-" ပဌမံ နိဗ္ဗာနံ ဒဿနတော "ပါဌ်ကို မနှစ်သက်၍ ကိဥ္စာပိ-သဒ္ဒါထားပါသည်။

နံပါတ် (၄)

နိဗ္ဗာနံ ပဿတီတိ ဒဿနံ။

ဒိသဓာတ် ယုပစ္စည်းသည်ရင်း၊ မြင်ခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ မြင်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည်(ပဝတ္တိနိမိတ်)။

သဝတိ သန္ဒတီတိ သောတော၊ သောတောဝိယာတိ သောတော။ (ဥပမာတဒ္ဓိတ်)

ပကတိ ရေအလျဉ်၏ အရိယာမဂ်နှင့် သဒိသီ/သဒိသ စပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ အရိယာမဂ်၏ တပါးသည် တပါးနှင့် တူသောအခြင်းအရာ ဟုဆိုအပ် သောဇာတ်သည်ရင်း၊ နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော မဟာသမုဒ္ဒရာသို့ စီးဆင်းနိုင်ခြင်းဂုဏ်သည်ရင်း (ပဝတ္တိနိမိတ်)။ (ပဋိပက္ခမ္ဘာနံ အနဝသေသတော သဝတိ ပေလ္လတီတိ သောတော = ဆံန့်ကျင်ဘက်တရား တို့ကိုအကြွင်း မဲ့သတ်တတ်သောကြောင့် သောတမည်၏။). မုချဝိဂြိုဟ်။

ဂေါတ္တံ အဘိဘဝတီတိ ဂေါတြဘူ။

ကာမအနွယ် ပုထုဇဉ် အနွယ်၏ လွှမ်းမိုး၍ဖြစ်တတ်သော ဂေါတြဘူနှင့် ကမ္မ/ကမ္မိ စပ်(ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။လွှမ်းမိုး၍ဖြစ်နိုင်ခြင်းဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ရထဿ ဟိတာ ရထိကာ။ ဝါနတော နိက္ခန္တံနိဗ္ဗာနံ။

နိဗ္ဗာယတိ ဧတေန ရာဂဂ္ဂိအာဒိကောဟီတိ နိဗ္ဗာနံ။

ပုဗ္ဗေ ဒိဋ္ဌော ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗော။ နဒိဋ္ဌပုဗ္ဗော အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗော။

နံပါတ် (၅)

ဂေါတြဘူ ။	။ နပုံ + ရတ္တာဒိ + ဉီကာရန် + သမာသ်။
ကိဥ္စာပိ ။	။ အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + က္လကာရန် + နိပါတသမုဒါယ။
ပဿတိ ။	။ အလိင် + ဘူဝါဒိ + က္လကာရန် + အာချာတ်။
သန္တိကံ ။	။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + သမာသ်။
ဒူရတော ။	။ အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + ဩကာရန် + နိပါတ်။ (တောပစ္စည်းဆုံးသည်။)
တသ္မာ ။	။ အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + အာကာရန် + ကာရဏတ္ထ နိပါတ်။ (သတ်ပြ)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(က) သောတာပတ္တိ မဂ္ဂေနဖြင့် ဒဿနအရ သောတာပတ္တိမဂ်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေပါသည်။

(ခ) နိဗ္ဗာနံ ဒဿနတောဖြင့် ဒဿနံ၌ ဒိသဓာတ် ယုပစ္စည်း၊ ယင်းယုပစ္စည်း၏ ကတ္တားအနက်၌ သက်သည်ကိုရင်း၊ နိဗ္ဗာနံ ပဿတီတိ ဒဿနံဟု ကတ္တုသာဓနေ ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ နိဗ္ဗာန်ကို ဦးစွာမြင်တတ်သောကြောင့် ဒဿနဟူ၍ ဆိုအပ်သည်ကိုရင်း သိစေပါသည်။သော- ဝုတ္တောဖြင့် သောတာပတ္တိမဂ်ကို ဒဿနအရ ကောက်ယူအပ် သည်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ပန- ဝါကျာရမ္ဘဇောတတ၊ (တစ်နည်း) ဗျာတိရေက ဇောတကတ္ထ။

ဒိဋ္ဌသိဒ္ဓိယေဝ-

သောတာပတ္တိမဂ် မြင်အပ်သော သစ္စာလေးပါးတရားသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

သောတာပတ္တိမဂ် မမြင်အပ်သော တရားသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

ပရိညာကိစ္စစသည်သည် (ဝါ) သစ္စာဝိမုတ် တရားတို့သည်။

ဒုရတောဝ-

အဝေးသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။ အနီးသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

မြင်ခြင်းကြိယာသည် အနုညာတတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

(ဃ) ဝါကျ တံဉာဏံ အရ- ဂေါတြဘူဉာဏ်ကိုကောက်။

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ယင်း၏ရှေ့၌ဖြစ်သော အနုလုံသည် ဒီပကတ္ထ။

ယင်း၏ နောက်၌ဖြစ်သော သောတာပတ္တိမဂ်သည် ပကာသနတ္ထ။

အနုလုံ၏ ရှေ့၌ဖြစ်သော ဥပစာစသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

သောတာပတ္တိမဂ်၏ နောက်၌ဖြစ်သော သောတာပတ္တိဖိုလ် စသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။ (ဝိထိနည်း ထုတ်ထားသည်။)

နံပါတ် (၁၀)

နိဗ္ဗာနံ ဒဿနတော၌ နိဗ္ဗာနံအရ- နိဗ္ဗာန် ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဒဿနတော၌ ဒိသဓာတ်အရ- မြင်တတ်သော သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်- ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား-အာရမ္မဏ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- အာရမ္မဏ၊ အဓိပတိ၊ ဥပနိဿယ။

တံဉာဏံ မဂ္ဂဿ၌ တံဉာဏံအရ- ဂေါတြဘူဉာဏ် ပစ္စည်းတရားသည်၊

http://www.dhammadownload.com

မဂ္ဂဿအရ-သောတာပတ္တိမဂ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု ပြုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- အနန္တရ၊ သမနန္တရ၊ ဥပနိဿယ၊ အာသေဝန၊ နတ္ထိ၊ ဝိဂတ။

(စ) ပဋ္ဌမမဗ္ဗေန- အရ သောတာပတ္တိမဂ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဘာဝနာ ဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ အရ- အထက်မဂ် (၃)ပါး၊ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပ နိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ဒိဋ္ဌဓမ္မေယဝ- အရ- သောတာပတ္တိမဂ်သည် မြင်အပ်သော သစ္စာ (၄)ပါး ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဘာဝနာဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိအရ- အထက်မဂ် (၃)ပါး ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိ- ယထာရဟ အာရုံမျိုး(၆)ပစ္စည်း။
(သေသမဂ္ဂတ္တယံနှင့်-ပြိုင်သော်- အနန္တမျိုး ပြိုင်ပါ။)

****

ဝါကျစဉ် (၁၀)

(က) ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗာ ဓမ္မာ ဓမ္မဿ ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဿ ဓမ္မဿ ဟေတု ပစ္စယေန ပစ္စယော ... ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတု ကာ။
(ခ) ဒုတိယပဒေပိ ဧသေဝနယော။
(ဂ) တတိယပဒေ နေဝ ဒဿနေန န ဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗာ ဟေတူ ဓမ္မာ သန္တိ ဓမ္မတ္တံ အဂ္ဂဟေတွာ နေဝ ဒဿနေန န ဘာဝနာယ ပဟာ တဗ္ဗာ ဟေတူ ဓမ္မာ အတ္ထီတိ ဧဝမတ္ထော ဝေဟိတဗ္ဗော။
(ဃ) ဣတရထာ ဟိ အဟေတုကာနံ အဂ္ဂဟဏံ အာပဇ္ဇေယျ။
(င) ဟေတုယေဝ ဟိ ဓမ္မာ နတ္ထိ၊ ယော ဒဿနဘာဝနာယပိ ပဟာတဗ္ဗော သိယာ။
(စ) သဟေတုကေသုပိ ဟေတုဝဇ္ဇာနံ ပဟာနံ အာပဇ္ဇတိ၊ နဟေတူနံ။
[အဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၈၆]

နံပါတ် (၁)

(ဂ) တတိယပဒေ၊ ၌။ ဓမ္မာ၊ ထိုတရားတို့၏။ ဟေတု၊ ဟိတ်ကို။ ဒဿနေန၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည်။ နေဝပဟာတဗ္ဗာ၊ မပယ်အပ်။ ဣတိဧဝံ၊ သို့။ အတ္တံ၊ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် အနက်ကို။ အဂ္ဂဟေတွာ၊ မယူမူ၍။ ဓမ္မာ၊ ထို တရားတို့အား။ ဒဿနေန၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည်။ ပဟာတဗ္ဗာ၊ သော။ ဟေတု၊ သည်။ နေဝအတ္ထိ၊ မရှိ။ ဘာဝနာယ၊ သည်။ ပဟာတဗ္ဗာ၊ သော။ ဟေတု၊ သည်။ နအတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိဧဝံ၊ သို့။ အတ္ထော၊ ဧတုတ္တိ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ကို။ ဝေဟိတဗ္ဗော၊ ယူအပ်၏။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ)ဟိ၊ ဗျတိရိတ်ကို ဆိုအံ့။ ဣတရာထာ-ဧတသ္မိံအတ္တေ၊ ဤစတုတ္ထိ ဗဟုဗ္ဗိဟိ မှတစ်ပါး၊ ဆဋ္ဌီ ဗဟုဗ္ဗိဟိအနက်အားဖြင့်။ (အတ္တေ၊ အနက်ကို။ ဂယှမာနေ၊ သော်။) အဟေတုကာနံ၊ အဟိတ်တရားတို့ကို။ တတိယပဒေန၊ ဖြင့်။ (ဘဂဝတာ၊ သည်) အဂ္ဂဟဏံ၊ မယူခြင်းသည်။ ဘဝေယျ၊ ဖြစ်ရာ၏။

နိယံ ။ ။ ဣတရထာ, အညထာပုဒ်, ထုတ်၍ရှိက, လက္ခဏာနှင့်, လက္ခဏာဝန်။ ဤနှစ်တန်ကို,အမှန်သွင်းလျက်,အနက်သမ္ဘန်, အပါဒါန်မှာ,အန္ဝယာကို, ခံကာမလွဲ, ထားလေမြဲ။ (ဘုရားကြီး၊ ၆၂ ။)

နံပါတ် (၂)

(ဂ) ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က-ခ)ဝါကျတို့ဖြင့်- ပထမပုဒ်၊ ဒုတိယပုဒ် နှစ်ခုတို့၌ စတုတ္ထိ, ဆဋ္ဌီ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ် နှစ်မျိုးလုံး ရအပ်၏ဟု ပြဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်၊ တတိယပုဒ်၌လည်း စတုတ္ထိ, ဆဋ္ဌီ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ် နှစ်မျိုးလုံးပင် ရအပ်၏ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။ တတိယပုဒ်၌ မယူသင့်သော ဝစနတ္ထကိုပယ်၍ ယူသင့်သော ဝစနတ္ထကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျ-မိန့်။

(ဃ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ဂ)ဝါကျဖြင့် တတိယပုဒ်၌ ဆဋ္ဌီဗဟုဗ္ဗိဟိ ဝစနတ္ထ ကို မယူမူ၍ စတုတ္ထိဗဟုဗ္ဗိဟိ ဝစနတ္ထကိုသာ ယူအပ်၏ဟု ပြဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော် ပထမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယ-ပဒ သုံးပါးလုံးသည် တိတ်တစ်ခုတည်း အတူဖြစ်၍ ဤတတိယပုဒ်၌လည်း ဆဋ္ဌီဗဟုဗ္ဗိဟိအနက်ကိုလည်း ယူသင့်သည်မဟုတ်ပါလော- စုဒ်ကြောင့် (ဃ)ဝါကျ-မိန့်။

နိယံ ။ ။ ဣတရထာ၊ အညထာနောက်၊ ဟိ-ပနနှင့်၊ စ-လုံးရောက်သော်၊ လဒ္ဓ ဒေါသ၊ ဗျတိရိတ်ဟု အမည်ပေး။ (ဘုရားကြီး။ ၆၁)ဣတရထာ ဟိတျာ ဒီသု ဗျတိရေကန္တိ နောမတိ။ (ဂန္ထာဘရဏ)

(င)ဝါကျ အနုသန္ဓေတက်။

ဤသို့ (ဃ)ဝါကျဖြင့် စတုတ္ထိဗဟုဗ္ဗိဟိမှ တစ်ပါးဆဋ္ဌီဗဟုဗ္ဗိဟိအားဖြင့် ယူခဲ့သော အဟိတ်တရား (အဟိတ် စိတ်နှင့်ရုပ်) တို့ကို တတိယပုဒ်ဖြင့် မယူနိုင်ခြင်း ကိုပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ ထိုဟိတ်တရားတို့ကို တတိယပုဒ်ဖြင့် မယူနိုင်ခြင်း၌ အကြောင်းကိုပြလိုသော ဆရာသည် (င)ဝါကျကိုမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဝါကျဖြင့်(က)ဝါကျ၌ သင့်သောအဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသကိုပယ်သည်။

(ဂ) ဝါကျဖြင့် အတိဗျာပိတဒေါသပယ်သည်။(ကျမ်းတက်ရှု)

(င) ဝါကျဖြင့် (ဃ)ဝါကျ၌သင့်သော ဝိရောဓိဒေါသကို ပယ်သည်။

(စ) ဝါကျဖြင့်(ဃ)ဝါကျ၌သင့်သောအဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသကိုပယ်သည်။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) ဝါကျ၌ ဂဟေတဗ္ဗောသဒ္ဒါ ထားရခြင်းအကြောင်း- နေဝဒဿနေန နဘာဝနာယနှင့်ဆက်ဆံ၍ သာမညဖြစ်သည်။ ထိုသို့ သာမညဖြစ်သော်လည်း ဤ၌ စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ဟူသော ဝိသေသကိုလိုအပ်၏။ ထိုစတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗိဟိဟူသော ဝိသေသကို ယူမှသာလျှင် အဟိတ်တရားတို့ကို တတိယပုဒ်ဖြင့်ယူနိုင်၍ အကြောင်း၊ အကျိုး၊ ပဟာယက၊ ပဟာတဗ္ဗ တန်သဖြင့် **အတ္ထယုတ္တိ**ရှိမည်ဟု ကြံဆ တွေးတော၍ ယူရသောအရာဌာနဖြစ်သောကြောင့် ဂဟေတဗ္ဗောသဒ္ဒါထားရပါသည်

နိယံ ။ ။ ဂဟေတဗ္ဗာ, ဝတ္တဗ္ဗာနှင့်, သက္ကာလည်းပြ, သာမညသည်, ဌာနဝိသေ, တည်သင့်ပေလေ့, အတ္ထယုတ္တိ, ကြံတွေးရှိ။ (တွင်းကြီး၊ ၄။ ၃၂)

နံပါတ် (၄)

ဟိနောတိ ပဝတ္တတိ ဖလံ ဧတသ္မာ တိ ဟေတု။

ဟိဓာတ်+တုပစ္စည်းသည်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ခြင်းကြိယာသာမညသည် လည်းကောင်း ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။ဖြစ်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် ပဝတ္တိနိမိတ်။ ဘာဝေတိ ဝဍ္ဎေတီတိ ဘာဝနာ။

နံပါတ် (၅)

(ဃ) ဣတရထာ = အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + အာကာရန် + အဗျယတဒ္ဓိတ်ပုဒ်။
အဟေတုကာနံ= ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိဂိုဏ်း + အကာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။
အဂ္ဂဟာဏံ = နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိဂိုဏ်း + အကာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။
ဘဝေယျ = အလိင် + ဘူဝါဒိဂိုဏ်း + ဉီကာရန် + အာချာတ်ပုဒ်။
ပဟာနံ = နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိဂိုဏ်း + အကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(က) ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗော ဟေတု ဧတေသန္တိဖြင့် ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာပုဒ်ကို ကမ္မဓာရည်းအတွင်းငုတ်သော တပ္ပုရိသ်သမာသ် မပြုအပ်၊ ဒဿနေန ပဟာတဗ္ဗော ဟေတု ဧတေသန္တိ ဒဿနေနပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ ဟုစတုတ္ထီ (ဝါ) ဆဋ္ဌီ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ် တွဲစပ်ရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ယင်းသမာသ်၏ သမ္ဘဒါန် (ဝါ) သမ္ဗန် အနက်ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း၊ကပစ္စည်း၏သမာသန္တ က-အက္ခရာ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း သိစေသည်။

(ခ) ဝါကျဖြင့် နေဝဒဿနေန နဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာပုဒ်ကို ဆဋ္ဌီဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ် ဝစနတ္ထမပြုအပ်၊ နေဝဒဿနေန နဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗော ဟေတု ဧတေသံ အတ္ထီတိ နေဝဒဿနေန နဘာဝနာယ ပဟာတဗ္ဗဟေတုကာ-ဟု စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ဝစနတ္ထပြုရမည်ကိုလည်းကောင်း၊ယင်းသမာသ်၏ သမ္ပဒါန်အန[က်] ဟောသည်ကိုလည်းကောင်း။ က, ၏သမာသန္တက-အက္ခရာ၏ အဖြစ်ကိုလ[ည်]းကောင်း သိစေသည်။

http://www.dhammadownlqad.com

နံပါတ် (၇)

(င) ဝါကျ ဝေသစ္စါ-

သောတာပတ္တိမဂ်, အထက်မဂ် သုံးခုတို့ပယ်အပ်သောအကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္တ။

ဇနကဟိတ်တို့သည်နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္တ။

သမုစ္ဆေဒပဟာနသတ္တိသည် အနုညာတတ္တ။

(စ) ၌ ပိဋ္ဌ သမုစ္ဆေဒဗ္ဗတ္တတား- အဟိတ်တရားတို့ကို မယူအပ်ဟူသောအနက်ကို ဆည်း၏။

နံပါတ် (၈)

(က)ဝါကျ၌ ဒဿနေန အရ သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်ကောက်-ယင်းသည် ဒဿနတ္တ။

ဂေါတြဘုဉာဏ်သည် ဒီပကတ္တ။

သောတာပတ္တိဖိုလ်ဉာဏ်သည် ပကာသနတ္တ။

ပါရမီဉာဏ်, ဝိပဿနာဉာဏ်, ဥပစာ, အနုလုံတို့သည် ဝိဘာဝတ္တ။

ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် အထက်မဂ်ဖိုလ်ဉာဏ်အစ အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင်သောအကျိုးသည် အနုဘာဝတ္တ။

နံပါတ် (၁၀)

(က)သမာသ်ပုဒ်အရ- သောတာပတ္တိမဂ်သည်ပယ်အပ်သော အကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါးပစ္စည်းတရားသည်၊ဧတေသံဟူသော အည-ပုဒ်အရ ဥဒ္ဒစ္စကြဉ်သော အကုသိုလ်စိတ်(၁၁)-ခု စိတ္တုပ္ပါဒ် နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ဒဿနေန-အရ သောတာပတ္တိမဂ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ပဟာတဗ္ဗာ-အရ အကုသိုလ်ဟိတ်သုံးပါး ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပဟာတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

****

ဓါးကျွမ်းမေး (၁၁)

(က) တမ္ဗတိလေသေယိ အာစိဏ္ဏတိ အာစယော။

(ခ) ပဋိသန္ဓိစုတိဝတိပ္ပဝတ္တာနံ တော် နာမံ။

(ဂ) တဿ တာရဏ် ဟုတ္တာ နိဗ္ဗါဒနဘာဝေနတော် အာစယံ ဝဍ္ဍိ၊ ယဿ ဝါ ပဝတ္တန္တိ၊ တံ ပုဂ္ဂလံ ယထာဝုတ္တမေဝ အာစယံ ဝမေန္တီတိပိ အာစယဝါမိနော။

(ဃ) ဘာသဝတုသလာတုသလာနံ တော် အစိဝစနံ။ [အဘိ၊ ၄ ၊ ၈၆]

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(က)ယော သဘာဝေါ၊ အကြင် ပဋိသန္ဓေ, စုတိ,ဂတိ ဟုဆိုအပ်သော စက်ရဟတ်သို့ မပြတ်လည်တတ်သော ဝဋ်တရားဟူသောသဘောကို။ကမ္မကိလေသေဟိ၊တို့သည်။ အာစိယတိ၊ ပွားစေအပ်၏။ ဣတိတသ္မာ၊ ကြောင့်။ သောသဘာဝေါ၊ သည်။ အာစယော၊ အာစယမည်၏။

(ခ) တဿ အာစယဿ၊ ထိုကံ ကိလေသာတို့သည်ပွားစေအပ်သော ပဋိသန္ဓေ, စုတိ, ဂတိဟုဆိုအပ်သော ဝဋ်တရား၏။ ကာရဏံ၊ အကြောင်းသည်။ ဟုတွာ၊ ၍။ နိပ္ပါဒနဘာဝေန၊ ပြီးစေတတ်သည့်၏အဖြစ်ဖြင့်။ ယေဓမ္မာ၊ တို့သည်။ တံ အာစယံ၊ ထိုကံ ကိလေသာတို့သည်ပွားစေအပ်သော ပဋိသန္ဓေ, စုတိ, ဂတိဟု ဆိုအပ်သောဝဋ်တရားသို့။ ဂစ္ဆန္တိ၊ ရောက်ဝတ်ကုန်၏။ ဣတိတသ္မာ၊ ကြောင့်။ တေဓမ္မာ၊ တို့သည်။ အာစယဂါမိနော၊ မည်ကုန်၏။ (အာစယဂါမိနော၊ ကံ ကိလေသာတို့သည်ပွားစေအပ်သော ပဋိသန္ဓေ, စုတိ, ဂတိဟုဆိုအပ်သော ဝဋ်တရားသို့ရောက်တတ်ကုန်သော) ဝါ၊ တနည်းကား။ ယဿ ပုဂ္ဂလဿ၊ အား။ ယေဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သံဝတ္တန္တိ၊ ဖြစ်တတ်ကုန်၏။ တံ ပုဂ္ဂလံ၊ ထိုမိမိဖြစ်ရာပုဂ္ဂိုလ်ကို။ယထာဝုတ္တမေဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသည့်သာလျှင်ဖြစ်သော။ အာစယံ၊ ကံ ကိလေသာတို့သည် ပွားစေအပ်သော ပဋိသန္ဓေ, စုတိ, ဂတိဟုဆိုအပ်သော ဝဋ်တရားသို့။ ယေဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဂမေန္တိ၊ ရောက်စေတတ်ကုန်၏။ ဣတိ တသ္မာပိ၊ ကြောင့်လည်း။ တေဓမ္မာ၊ တို့သည်။(အာစယဂါမိနော၊ မည်ကုန်၏။အာစယဂါမိနော၊ကံကိလေသာတို့သည် ပွားစေအပ်သော ပဋိသန္ဓေ, စုတိ, ဂတိဟုဆိုအပ်သောဝဋ်တရားသို့ ရောက်စေတတ်ကုန်သော။)

နံပါတ် (၂)

(ခ)ဝါကျသို့။ ။ ဆရာသည်(က)ဝါကျဖြင့် အာစယဟူသောပုဒ်၏ အဘိဓာနတ္ထကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့-သော် ၎င်းအာစယပုဒ်၏အရ ကံကိလေသာတို့သည် သဟဇာတသတ္တိဖြင့်ပွားစေအပ်သော လောကီကုသိုလ်, အကုသိုလ်တရားတို့ကိုလည်း ယူအပ်ပါသလော- စုဒ်ကြောင့် (ခ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဝ)ဝါကျ၌ ဝါသဒ္ဒါထားရခြင်း-အာစယဂါမိနောဟူသောပုဒ်၏ သုဒ္ဓကတ္တုသာဓ်ဝစနတ္ထတည်းဟူသော ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်အကြောင်းမှတစ်ပါး ဟေတုကတ္တုသာဓ်ဝစနတ္ထတည်းဟူသော ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်အကြောင်းကို လဲလိုသောကြောင့် ဝါသဒ္ဒါထားပါသည်။ (အကြောင်းလဲ)

တနည်း။ ။ အာစယဂါမီ၌ ဏီပစ္စည်း၏ သုဒ္ဓကတ္တုအနက်မှတစ်ပါး ဟေတုကတ္တုအနက်ကိုလဲလို၍ ဝါသဒ္ဒါထားပါသည်။ (အနက်လဲ)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

ကရီယတေတိ ကမ္မံ။ ကရီတိတ္တာတိ ဝါ ကမ္မံ။ (ကရ+ရမ္မ)
ကိလိဿတီတိ ကိလေသော။ ကမ္မဥ္စ ကိလေသောစ ကမ္မကိလေသော။
နှိပ်စက်ခြင်းကြိယာသာမညသည် (ဇျူပ္ပတ္တိနိမိတ်)။
နှိပ်စက်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နံပါတ် (၅)

အာစယဂါမိနော= ပုလ္လိင် + ရတ္တာဒိဂိုဏ်း + ဥကာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။
ပဋိသန္ဓိ = ဣတ္ထိလိင် + ရတ္တာဒိဂိုဏ်း + ဣကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
စုတိ = ဣတ္ထိလိင်+ရတ္တာဒိဂိုဏ်း+ဣကာရန်+ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ဂတိ = ဣတ္ထိလိင်+ရတ္တာဒိဂိုဏ်း+ဣကာရန်+ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(က) အာစိယတိဖြင့် အာစယော၌ အာပုဗ္ဗ-စိဓာတ်+ဏ/အပစ္စည်း၊ ယင်း ဏ/အ ပစ္စည်း၏ ကံအနက်၌သက်သည်ကိုင်း၊ အာစီယတီတိ အာစယော-ဟု ကမ္မသာဓန ဝစနတ္ထပြုရမည်ကိုင်း၊ အာ-ဥပသာရပုဒ်၏ အဘိမုခ-စသည် မဟော-ဓာတ်နက်အားလျော်သော ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တကအဖြစ်ကိုင်း သိစေသည်။

ကမ္မကိလေသေဟိဖြင့် စီအပ် ပွားစေအပ်၏ဟူသည် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါတို့က ပွားစေအပ်သည်မဟုတ်၊ ကံ ကိလေသာတို့က ပွားစေအပ်သည်၏အဖြစ်ကိုသိစေသည်။

(ခ) ဝါကျဖြင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဇောများသည်လည်း ယောနိသော/အယောနိသောမနသိကာရ အကြောင်းတရားတို့က စီအပ်ရာရောက်သဖြင့် အာစယ အရ ဖြစ်သင့်သော်လည်း ဤအရာ၌အထင်ရှားဋ္ဌကထာဒေသျူပစာရအားဖြင့် ပဋိသန္ဓေစသော ဝိပါက်အစဉ်ကိုသာ အာစယအရ ယူရမည်ဟုသိစေသည်။

(ဂ) အာစယံ ဂစ္ဆန္တိဖြင့် အာစယဂါမိနောကို အာစယံ ဂစ္ဆန္တီတိ အာစယ ဂါမိနောဟု ကိတန္တသမာသ်ဝစနတ္ထပြုရမည်ကိုင်း၊ ဏီ-ပစ္စည်း ကတ္တားအနက်၌ သက်သည်ကိုင်း သိစေသည်။ တံ-ဟူသောပါဌ်ဖြင့် အာစယံအရ ဆိုအပ်ပြီးသော ပဋိသန္ဓေ, စုတိ, ဂတိ ဟုဆိုအပ်သော ဝဋ္ဋတရားကိုယူရမည်ကို သိစေသည်။

တဿ ။ပ။ ဘာဝေနဖြင့် ဝဋ္ဋတရားသို့ရောက်၏ဟူသည် အာရုံပြုသော အားဖြင့် ရောက်သည်မဟုတ်၊ အကြောင်းတရားအဖြစ်ဖြင့် ပြီးစေသောအားဖြင့် ရောက်သည်ဟု သိစေသည်။

အာစယံ ဂမေန္တိဖြင့် အာစယဂါမိနောပုဒ်ကို- အာစယံ ဂမေန္တီတိ အာစယ ဂါမိနော ဟု ကိတန္တသမာသ်ဝစနတ္ထပြုရမည်ကိုင်း၊ ဏီ-ပစ္စည်း၏ ဟေတုကတ္တားအနက်၌ သက်သည်ကိုင်း သိစေသည်။

ယထာဝုတ္တမေဝဖြင့် အာစယအရ- ယခင်ဆိုအပ်ပြီးသော ပဋိသန္ဓေစသော

http://www.dhammadownload.com

ဝဋ်တရားကို ယူရမည်ကိုသိစေသည်။

ယ္ဿ ဝါ ပဝတ္တန္တိ တံ ပုဂ္ဂလံဖြင့် အာစယသို့ ရောက်စေ၏ဟူသည် ပုဂ္ဂိုလ်-သတ္တဝါတိုင်းကို ရောက်စေသည်မဟုတ် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံ ကိန်းရာ ဖြစ်ရာ သတ္တဝါကို ရောက်စေ၏ဟု သိစေသည်။

(ဃ) ဖြင့် အာစယဂါမိအရ- အာစယံ ဂစ္ဆန္တိ၊ အာစယံ ဂမေန္တီတိ ဝါ အာစယဂါမိနော-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အာသဝေါတရားတို့၏အာရုံဖြစ်သော လောကီကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်တရားတို့ကို ယူရမည်၏အဖြစ်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

(ဂ) ဝါကျ- ယထာဝုတ္တသဒ္ဒါဖြင့် ညွှန်အပ်သောအနက်- (ခ)၌ဆိုအပ်ပြီးသော ပဋိသန္ဓေ- စုတိ-ဂတိ ဟုဆိုအပ်သော စက်ရဟတ်သို့ မပြတ်လည်ပတ်သော ဝဋ်တရား ဟူသောအနက်ဖြစ်ပါသည်။

ယထာဝုတ္တမေဝဒံ ဝေတ္တယတ္တ-
အာစယသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္တ။
အပစယသည် နိဝတ္တကမ္မတ္တ။
ဝေဒနာ- အဝေဒနာ-

မှတ်ချက်။ ။ဝုတ္တမေဝ-ဟု ရှိယင်းအတိုင်း ဌာနယောဂဖြစ်လျှင် ကြိယာနောင်ထိုင်၍ သန္နိဋ္ဌာနာဝဓာရဏ၊ အာစယပုဒ်နောင်ရွှေ့ပြီး အဌာနယောဂဖြစ်လျှင် **နိဝတ္တာပန** အဝဓာရဏ။
အပိသဒ္ဒါ • စုတ္တသမုစ္စည်း။ ဆိုအပ်ပြီးသော သုဒ္ဓကတ္တာအနက်ကို ဆည်းသည်။

နံပါတ် (၈)

အာစယအရ-ပဋိသန္ဓိ၊ စုတိ၊ ဂတိ၊ ဟုဆိုအပ်သော စက်ရဟတ်သို့မပြတ်လည် တတ်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ၊ကဋတ္တာရုပ်ကိုယူ၍-

ယင်းသည် ဒဿနတ္တ။
လောကီကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်တို့သည် ဒီပကတ္တ။
ကာယိက စေတသိက သုခ/ဒုက္ခတို့သည် ပကာသနတ္တ။
ယောနိသောမနသိကာရ အယောနိသောမနသိကာရတို့သည် ဝိဘာဝတ္တ။
သုဂတိ/ဒုဂ္ဂတိတို့၌ မပြတ်ဆက်ကာ သံသရာလည်ရခြင်းသည် အနုဘာဝတ္တ။

နံပါတ် (၁၀)

တံမ္မကိလေသေဟိအရ- ကံ ကိလေသာ ပစ္စည်းတရားသည်၊အာစယအရ

http://www.dhammadownload.com

ပဋိသန္ဓေ, စုတိ, ဂတိ ဟူသော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ၊ကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား နာနက္ခဏိက ကမ္မသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိကား- နာနက္ခဏိကကမ္မ, ပကတူပနိဿယကမ္မ။

ဂါမီ-အရ လောကီကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ကံ ပစ္စည်းတရားသည်၊အာစယ အရ- ပဋိသန္ဓေ, စုတိ, ဂတိ ဟူသော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ၊ကဋတ္တာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန် တရားအား နာနက္ခဏိက ကမ္မသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- နာနက္ခဏိက ကမ္မ, ပကတူပနိဿယ

ကိလေသေဟိအရ- ကိလေသာ ဆယ်ပါး ပစ္စည်းတရားသည်၊အာစယ အရ- ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

****

ဝါကျစဉ် (၁၂)

(က) တတော ဝေအာစယသင်္ခါတာ စယာ အပေတတ္တာ နိဗ္ဗာနံ အစယာတိ အပစယော။

(ခ) တံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ပဝတ္တနတော အပစယံ ဂစ္ဆန္တီတိ အပစယဂါမိနော။

(ဂ) အရိယမဂ္ဂါနမေတံ အဓိဝစနံ။

(ဃ) အပိ စ ပါကာရံ ဣဋ္ဌကဝဍ္ဍကီ ဝိယ ပဝတ္တံ အာစိနန္တာ ဂစ္ဆန္တီတိ အာစယဂါမိနော။

(င) တေနေ စိတံ စိတံ ဣဋ္ဌကံ ဝိဒ္ဓံသယမာနော ပုရိသော ဝိယ တဒေဝ ပဝတ္တံ အပစိနန္တာ ဂစ္ဆန္တီတိ အပစယဂါမိနော။ [ဋ္ဌ အဘိ။ ၄ ။ ၈၆]

နံပါတ် (၁)

(က) တတော ဝေ စယာ၊ထိုကံ ကိလေသာတို့သည် ပွားစေအပ်သော ပဋိသန္ဓေ၊ စုတိ၊ ဂတိ ဟုဆိုအပ်သော ဝဋ်တရားမှ၊ အပေတတ္တာ၊ကင်းကွာသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။

(ခ) တံ အပစယံ၊ ထိုကံ ကိလေသာတို့သည်ပွားစေအပ်သော ပဋိသန္ဓေ၊ စုတိ၊ ဂတိ ဟုဆိုအပ်သောဝဋ်တရားမှ ကင်းသောနိဗ္ဗာန်ကို။ (ဝါ) သို့။

(င) တေန ဣဋ္ဌကဝဍ္ဍကီ နာ၊ထို အုတ်လက်သမားသည်။ (ဝါ) ပန်းရံသမားသည်။ စိတံ စိတံ၊စီထိုင်းစီထိုင်းသော။ ဣဋ္ဌကံ၊အုတ်ကို။ ဝိဒ္ဓံသယမာနော၊ ဖျက်ဆီးသော။ ပုရိသော၊ယောကျ်ား ဝိယ၊-ကဲ့သို့။ တဒေဝပဝတ္တံ၊ထိုကံ ကိလေသာ ။ပ။ ဝဋ်တရားကိုပင်လျှင်၊အပစိနန္တာ၊ဖျက်ဆီးကုန်လျက်။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့ ဌပနာပဒ္ဓတ။ ။ ဆရာ သည် (ခ)ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်တတ်

http://www.dhammadownload.com

သောကြောင့် အပစယဂါမီမည်သောဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုကာမဂ္ဂဖြစ်သော ဂေါတြဘူ ဖိုလ် ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် စသည်သည်လည်း အပစယဂါမီမည်ရာသည် မဟုတ်လော။ ထိုသို့-- ကြောင့် အပစယဂါမီအရ- တရားတို့ကိုလည်းပြဆိုသင့်သေး၏။ ဤသို့- စုဒ်ကြောင့် (ဂ) မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဃ) အပိစသဒ္ဒါ ထားရကြောင်း။

ကံကိလေသာတို့စီထားအပ်သော ပဋိသန္ဓေ စုတိ ဂတိ ဟူသောပဝတ္တသို့ ရောက်တတ်, ရောက်စေတတ်သောကြောင့် အာစယဂါမီမည်၏ဟူသော ဗျုပ္ပတ် သကတ် အနက်ကြောင်းမှတစ်ပါး- အဆက်မပြတ်ဖြစ်တတ်သော ပဋိသန္ဓေ စုတိ,ဂတိ ကိုစီကုန်လျှက် သွားတတ်သောကြောင့် အာစယဂါမီမည်၏ဟူသော ဗျုပ္ပတ် သကတ် အနက်အကြောင်းတစ်ပါးကို လဲလှယ်လို၍ (ဝါ) နည်းတပါးပြလို၍ အပိစသဒ္ဒါထား သည်။ (ရှေ့ဝါကျ၌ နည်း တစ်မျိုးဖွင့်ပြီးသည်ကိုရှုပါ။)

တစ်နည်း ။ ။ အာစယံ ဂစ္ဆန္တီတိ အာစယဂါမိနော။ အာစယံ ဂမေန္တီတိ အာစယ ဂါမိနော- ဝစနတ္ထတို့မှတစ်ပါး အာစိနန္တာ ဂစ္ဆန္တီတိ အာစယဂါမိနော- ဟူသော ဝစနတ္ထ နည်းတစ်ပါးကို ပြလို၍ အပိစ-သဒ္ဒါထား။

(ခ) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသတို့ကိုပယ်။

(ဂ) အတိဗျာပိတ ဒေါသပယ်။ (ဃ)အဗျာပိတ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

ပါကာရ ။ ။ ပကုဗ္ဗန္တိ တန္တိ ပါကာရော။

တနည်း ။ ။ သမန္တတော ကရီယတေတိ ပါကာရော။

ပ + ကရ + ဏ သည်ရင်း၊ ပြုခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။

ပါကာရသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အုတ်ခဲတို့၏အပေါင်းဒြဗ်သည် (ပ+နိ)။

ကင္ခဏာ ။ ။ကင္ခီယတေတိ ကင္ခဏာ။

ကင်္ခ + ယုဏ် သည်ရင်း၊ အလိုရှိခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။

အလိုရှိခြင်းကြိယာဝိသေသ (ဝါ) အုတ်ခဲဒြဗ်သည် (ပ + နိ)။

ဝမုကီ ။ ။ ဝမုယတိ ဆိန္ဒတီတိ ဝမုကီ။

ဝမု + ဏွု + ဤပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ဖြတ်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။

ပန်းရံသမား၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ပန်းရံအတတ်ပညာတတ်မြောက်ခြင်း ဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

စိတံ ။ ။ စီယတေတိ စိတံ။

စိ + တ- သည်ရင်း၊ စီခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။

စီခြင်းကြိယာဝိသေသသည်(ပ + နိ)။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

စယာ ॥ ॥ ပုံ + ပု + အ + ကိတ်॥
အပေတတ္တာ॥ ॥ နပုံ + စိ + နိ + တဒ္ဓိတ်နာမ်॥
ဣဋ္ဌကာ ॥ ॥ ဣဋ္ဌိ + ကညာ + အာ + ကိတ်॥
အာစိနန္တာ॥ ॥ ပုံ + ဝစ္ဆန္တာဒိ + အ + ကိတ် ॥
ပဝတ္တံ ॥ ॥ နပုံ + စိ + နိ + ကိတ်॥

နံပါတ် (၆)

(က)စယာ အပေတတ္တာ နိဗ္ဗာန် အပေတံ စယာ- ဖြင့် အပစယံ၌ အပ-ပုဒ်+စယ- ပုဒ်၏ အပ-ဥပသာရ၏ အပေတအနက်ဟောသည်ကိုဂုဏ်၊ စယာ အပေတံ အပစယံ-ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုဂုဏ်၊ အပစယ-အရနိဗ္ဗာန်ကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကိုဂုဏ် သိစေ။ (တနည်း) ဘာဝတ္ထ-ဖော်။

မှတ်ချက် ॥ ॥ နိဗ္ဗာန်-ကို အရကောက်ယူအပ်သောကြောင့်ဂုဏ်၊ အဖျယီသောသမာသ် ဖြစ်သောကြောင့်ဂုဏ်၊ အပစယံဟု နပုလ္လိင်ဖြင့်ရှိသင့်။

(ဃ)အာစိနန္တာ ဝစ္ဆန္တိ ဖြင့် အာစယဂါမိနော၌ အာစိနန္တပုဒ်၊ဂါမိ၌ ဂမုဓာတ်+ဏီပစ္စည်း၊ ယင်းဏီ-၏ ကတ္တုသာဓန၌သက်၍ ဝစ္ဆန္တီတိ ဂါမိနော-ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုဂုဏ်၊ အာစိနန္တ-၌ အာပုဗ္ဗ-စိဓာတ်+နာပစ္စည်း အန္တ ပစ္စည်း၊ န္တ-ကို အံပြု၊ ယောဝိဘတ်ကို ချေ၍ဂုဏ်၊ အာစိနံ-ဟုဖြစ်ပြီးသော် သုတ်ကြီးဖြင့် အာစယံ ပြု၍ ပြီးသည်ကိုဂုဏ်၊ အာစယံ ဂါမိနော အာစယဂါမိနော-ဟု နိဂ္ဂဟိတ်ကို ဝါစာသိလိဋ္ဌအကျိုးငှါချေ၍ ပြီးသည်ကိုဂုဏ် သိစေ။

တနည်း ॥ ॥အာစိနန္တာဖြင့် အာစိနန္တီတိ အာစယာ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အာ+စိ + အ॥ ယင်း အ-၏ ကတ္တားအနက်၌သက်သည်ကို သိစေ။

ဝစ္ဆန္တိ-ဖြင့် ဂမု + ဏီ॥ ယင်း ဏီ၏ ကတ္တုသာဓန၌သက်၍ ဝစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တီတိ ဂါမိနော-ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် အာစယာ ဟုတ္တာ ဂါမိနော အာစယဂါမိနော-ဟုသမ္ဘာဝနာကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ (ဋီ) ပါကာရ- စသည်ဖြင့် စိလျှက်သွားခြင်း၏ဥပမာကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

တဝေဘာဝေ အာစယသင်္ခါတာ စယော၌ စဝ-

အာစယ-ဟုဆိုအပ်သော ကံကိလေသာတို့စီအပ်သော ပဋိသန္ဓိ စုတိ ဂတိ ဟူသောပဝတ္တသည်(ဂဟေတဗ္ဗ)။အာစယ-ဟုမဆိုအပ်သော တရားတို့သည် (နိဝတ္တေတဗ္ဗ)။ ကံကိလေသာတို့စီအပ်သော ပဋိသန္ဓိ စုတိ ဂတိ ဟူသော ပဝတ္တမှ ကင်းနိုင်ခြင်း၊ ဝေးကွာခြင်း ပတာတူပနိဿယသတ္တိသည် (အနုညာတ)။

http://www.dhammadownload.com

တဒေဝ ပဝတ္တံ-'၌ ဧဝ --

အဆက်မပြတ်ဖြစ်တတ်သော ပဋိသန္ဓိ စုတိ ဂတိသည် (ဂဟေတဗ္ဗ)

ထိုတရားတို့မှတပါး အခြားတရားတို့သည် (နိဝတ္တေတဗ္ဗ)

တစ်နည်း။ ။အဆက်ပြတ်၍ဖြစ်တတ်သော ပဋိသန္ဓိ စုတိ ဂတိသည်(နိဝတ္တေတဗ္ဗ)

ကံကိလေသာတို့၏ နိပ္ဖါဒကသတ္တိသည် (အနုညာတ)

(ခ) တံ-၌တ။ ရှေ့ဝါကျ၌ အပစယပုဒ်ကို စွဲယူသုံးသပ်အပ်သောကြောင့် ပက္ကန္တဝိသယ။

(က)၌ တ-သဒ္ဒါဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော ကံ ကိလေသာတို့သည် ပွားစေအပ်သော ပဋိသန္ဓေ စုတိ ဂတိဟုဆိုအပ်သော ဝဋ်တရားဟူသောအနက်ကို စွဲပါသည်(ပက္ကန္တဝိသယ)

နံပါတ် (၉)

(တ)စယာ- အရ ပဋိသန္ဓိ စုတိ ဂတိ ဟူသော ဝိပါက်တရား ရ၏။

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ကံ ကိလေသာတရားတို့သည် ဒီပကတ္ထ။

နာမ်ရုပ်သည် ပကာသနတ္ထ။

တဏှာ အဝိဇ္ဇာသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

သင္ဌာယတန၊ သောက၊ ပရိဒေဝ၊ ဒုက္ခ၊ ဒေါမနဿ စသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) အပစယံ- အရ နိဗ္ဗာန်-ပစ္စည်းတရားသည်၊ဂစ္ဆန္တိ-အရ အရိယာမဂ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပါသည်။

ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိ။ ။အာရမ္မဏ၊ အဓိပတိ၊ ဥပနိဿယ။

(ဃ)အဘိနန္ဒာ ဝစ္ဆန္တိ-အရ အာသဝေါနှင့်တကွဖြစ်သော ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ပစ္စည်းတရားသည်။ ပဝတ္တ- အရ အဆက်မပြတ်ဖြစ်တတ်သော ပဋိသန္ဓိ စုတိ ဂတိ ဟုဆိုအပ်သော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာပစ္စယုပ္ပန်တရားအား နာနက္ခဏိကကမ္မပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပါသည်။

ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိ။ ။နာနက္ခဏိကကမ္မ၊ ပကတူပကမ္မ။

(င) တဒေဝ ပဝတ္တံ- အရ အဆက်မပြတ်ဖြစ်တတ်သော ပဋိသန္ဓေ၊ စုတိ၊ ဂတိ၊ ပစ္စည်းတရားသည်၊အပစိန္တာ ဂစ္ဆန္တိ အရ - မဂ် (၄)ပါး ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

(တစ်နည်း။ ။ ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် ပြောင်းလွဲ၍လည်း ပြိုင်လို့ရသည်။)

****

http://www.dhammadownload.com

ဓါတုဈေးခြီ (၁၃)

(က) သောတွတ္တိတော ထိသု သိက္ခာသု ဇာတာတိ သောတ္ထာ။
(ခ) သတ္တန္နံ သောတ္တာနံ ဧတေတိပိ သောတ္ထာ။
(ဂ) အပရိယောသိတသိက္ခတ္တာ သယမေဝ သိက္ခန္တိတိပိ သောတ္ထာ။
(ဃ) ဥပရိ သိက္ခိတဗ္ဗာဘာဝတော န သောတ္ထာတိ အသေက္ခာ။
(င) ဝုဗ္ဗိပ္ပတ္တာ ဝါ သောတ္ထာတိပိ အသေက္ခာ။
(စ) အရဟတ္တဖလဓမ္မာနံ တေ် အဓိဝစနံ။ [အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၈၆/၈၇]

နံပါတ် (၁)

(က) သိက္ခာ သိက္ခာသမ္ပယုတ္တဓမ္မာ၊ သိက္ခာ သိက္ခာနှင့် ယှဉ်ကုန်သော။ ယေဓမ္မာ၊ တို့သည်။ တီသု၊ ကုန်သော၊ သိက္ခာသု၊ အဓိသီလသိက္ခာ အဓိစိတ္တသိက္ခာ အဓိပညာသိက္ခာတို့၌။ ဇာတာ၊ ဖြစ်တတ်ကုန်၏။

(ခ)ဧတေ၊ဤတရားတို့သည်။သတ္တန္နံ။သေက္ခာနံ၊တို့၏။(သန္တကာ၊ဥစ္စာတို့တည်း)

(ဂ) အပရိယောသိတသိက္ခတ္တာ၊ အပြီးဆုံးသို့မရောက်သေးသော သင်ခြင်းကျင့်ခြင်း ဖြည့်ခြင်း ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ သိက္ခာ သိက္ခာသမ္ပယုတ္တာ၊ ကုန်သော။ ယေဓမ္မာ၊ တို့သည်။ သယမေဝ၊ မိမိတို့သည်ပင်လျှင်။ ဥပရိ အထက်၌။ သိက္ခိတဗ္ဗေ၊ သင်အပ် ကျင့်အပ် ဖြည့်အပ်သော တရားတို့ကို။ သိက္ခန္တိ၊ သင်ဆဲ ကျင့်ဆဲ ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်ကုန်၏။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ခုနစ်ယောက်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သောကြောင့် သေက္ခမည်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော် သိက္ခနသီလကြောင့် သေက္ခမည်၏ဟုသာ အနက်မှတ်သားနိုင်သည်မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့- ကြောင့် သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ခုနစ်ယောက်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သောကြောင့်သာ သေက္ခမည်၏ဟု-မဆိုသင့်။ ကျင့်ထိုက်သောသိက္ခာ ရှိသောကြောင့်လည်း သေက္ခမည်သည်ကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။ကျင့်ထိုက်သောသိက္ခာရှိသောကြောင့် သေက္ခမည်ပုံကား အဘယ်ပါနည်း- စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

(စ)ဝါကျသို့။ ။ ဆရာသည်(ဃ)ဖြင့် သေက္ခမဟုတ်သောတရားတို့သည် အသေက္ခမည်၏ဟု ပဋိသေဓအနက်နှင့်တကွ ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော် သေက္ခမဟုတ်သော လောကီကုသိုလ် အဗျာကတနှင့် နိဗ္ဗာန်တရားတို့သည်လည်း အသေက္ခမည်၏ဟူသော အနက်သည်ရောက်ရာ၏။- စုဒ်ကြောင့် (စ) ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဝါကျ ဧတေပိ-၌ အပိသဒ္ဒါထားရခြင်း- သိက္ခာသုဇာတာ သေက္ခာ-ဟူသော

http://www.dhammadownload.com

ဝစနတ္ထမှတပါး။ သေက္ခာနံ စေတေ သေက္ခာဟူသော ဝစနတ္ထနည်းတစ်ပါးကို ပြလို သောကြောင့်။(တနည်း)ဏ-ပစ္စည်း ဇာတ-အနက်မှတပါး ဣဒံ-အနက်လဲပြလို၍ (အနတ်လဲ) (တနည်း)သိက္ခပုဒ်+ဏပစ္စည်းမှတစ်ပါး သေက္ခပုဒ်+ဏပစ္စည်း လဲပြလို၍ (သဒ္ဒါလဲ)

(င) ဝါကျ၌ ဝါသဒ္ဒါထားရခြင်း- အသေက္ခာ၌ န-သဒ္ဒါ၏ ပဋိသေဓအနက်မှ တစ်ပါး ဝုဍ္ဍိအနက်ကိုလဲပြလိုသောကြောင့်ငှး (အနတ်လဲ)န သေက္ခာ အသေက္ခာ ဟူသော ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး ဝုဍ္ဍိပ္ပတ္တာ သေက္ခာ အသေက္ခာဟူသော ဝစနတ္ထကို လဲပြလိုသောကြောင့်ငှး- ဝါသဒ္ဒါထားပါသည်။(အနတ်လဲ)

(စ) ဝါကျ အဓိဝစနံသဒ္ဒါထားရခြင်း- နသေက္ခာ အသေက္ခာ ဟူသော ဝိဂ္ဂဟအရ အခြားသောတရားတို့သည်လည်း အသေက္ခမည်နိုင်ရကား အထင် ရုဠ္ဍီ ကေဒေသ္သူပစာအားဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ကိုသာ အသေက္ခသဒ္ဒါက ဟောသည်ကို ပြလို၍ အဓိဝစနံသဒ္ဒါထားပါသည်။ (ကျမ်းတတ်ရှုပါ)

ဝုဍ္ဍိပ္ပတ္တာ သေက္ခာ အသေက္ခာ ဟူသော ဒုတိယဝိဂ္ဂဟအရ သဒိသူပစာ အားဖြင့်ငှး။ အတိသယနည်းအားဖြင့်ငှး။ အရဟတ္တဖိုလ်ကိုသာ အသေက္ခသဒ္ဒါက ဟောသည်ကိုပြလို၍ အဓိဝစနံသဒ္ဒါထားပါသည်။ (ဝါကျအားလုံး- နယန္တရ ပတ္တန္တရဖြစ်၍ အဗျာပိတဒေါသများပယ်)

နံပါတ် (၄)

(၀)ဝါကျ ။ ။သိက္ခိတဗ္ဗာတိ သိက္ခာ။
သိက္ခာ စေတေသံ သီလန္တိ သေက္ခာ။
သိက္ခပုဒ် + ဏ ပစ္စည်းသည်ငှး၊ ကျင့်ထိုက်သောသိက္ခာ၏ မဂ်လေးပါး အောက်ဖိုလ်သုံးပါးမွေဖြစ်နှင့် နိဿိတ/နိဿယ စပ်- (ဖျူပ္ပတ္တိနိမိတ်)။
သိက္ခာသုံးပါးကို အလေ့အလာအားဖြင့် ကျင့်ခြင်းကြိယာသည်(ပဝတ္တိနိမိတ်)

အရဟတ္တံ။ ။အရဟန္တဿ ဘာဝေါ အရဟတ္တံ။ (အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်သည် ပဝတ္တိနိမိတ်)

နံပါတ် (၅)

အပရိယောသိတသိက္ခတ္တာ=နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + တဒ္ဓိတ်။
သယံ = အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + တတိယန္တနိပါတ်။
သိက္ခန္တိ = အလိင် + ဘူဝါဒိ + ဣကာရန် + နိပါတ် ။(ကြိယာပုဒ်မှန်သမျှ ဤနည်းချည်း)
ဣတိ = အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + ဣကာရန် + နိပါတ် ။
သေက္ခာ= ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + အကာရန် + ကိတ်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(က) တီသု သိက္ခာသု ဇာတာဖြင့် သေက္ခာ၌ သိက္ခပုဒ်+ဏပစ္စည်း၊ ယင်း ဏ-ပစ္စည်း၏ဇာတတဒ္ဓိတ်အနက်၌ သက်သည်ကိုရင်း။သိက္ခာသု ဇာတာ သေက္ခာဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း။သိက္ခာအရ - သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ ဟူသော သိက္ခာသုံး ပါးကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုရင်း သိစေပါသည်။

(ခ) သတ္တန္နံ သေက္ခာနံ ဓေတေတိဖြင့် သေက္ခာ၌ သေက္ခပုဒ်+အပစ္စည်း ယင်း အပစ္စည်း ဣဒံ-အနက်၌ သက်သည်ကိုရင်း။သေက္ခာနံ ဓေတေ သေက္ခာဟု ဣဒံ-တဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊သေက္ခာ-အရ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ခုနှစ်ယောက်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုရင်း သိစေပါသည်။

(ဃ) န သေက္ခာဖြင့် အသေက္ခာကို န သေက္ခာ အသေက္ခာဟု ဝစနတ္ထပြုအပ် သည်ကိုရင်း၊ အ-သည် န-၏ ကာရိယဖြစ်သည်ကိုရင်း သိစေပါသည်။ဥပရိ သိက္ခိတဗ္ဗ ဘာဝတောဖြင့် အထက်၌ကျင့်ထိုက်သော သိက္ခာမရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် အသေက္ခာ မည်သည်ကိုရင်း၊ အသေက္ခာ၌ အ-၏ ပဋိသေဓ-အနက်ဟောသည်ကိုရင်း သိစေပါသည်။

နံပါတ် (၇)

သယမေဝ-၌ ဝေတ္တယတ္ထ-
မိမိဟူသောသေက္ခတရားဖြစ်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
အထက်ဖြစ်သောအရဟတ္တဖိုလ်သိက္ခာအား ကျေးဇူးပြုခြင်း ပကတူပနိဿ ယသတ္တိသည် အနုညာတတ္ထ။ (ခက်သည် - သတိပြု)
နသဒ္ဒါ၏ အတ္ထုဒ္ဒါရ-
ပဋိသေဓေ ဝုဒ္ဓိတဗ္ဘာဝေ၊အညတ္ထေ သဒိသေပိစ။
ဝိရုဒ္ဓေ ဂရဟ်ာ သုညေ၊အကာရော ဝိရဟပ္ပကေ။

နံပါတ် (၈)

(စ)ဝါကျအရ အရဟတ္တဖိုလ်ကိုတောက်
ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
အရဟတ္တမဂ်သည် ဒီပကတ္ထ။
ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည် ပကာသနတ္ထ။
ဝေါဒါန်စသောဥပစာဇောတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
အရဟတ္တဖိုလ် ဖလသမာပတ်စသော နောက်နောက်သောဇောတို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။

တီသု သိက္ခာသု- အရ-အဓိသီလသိက္ခာ အဓိစိတ္တသိက္ခာ အဓိပညာသိက္ခာ ဟူသော

http://www.dhammadownload.com

သိက္ခာသုံးပါးရ၏။ယင်းသည် ဒသသနတ္တ။
ကျင့်သူ၏သန္တာန်၌ ဉာဏ်၊ ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော ရှေးရှေးသောစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဒီပကတ္တ။
သိက္ခာသုံးပါးဖြင့် သိအပ်၊ ရအပ်သော မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်သည် ပကာသနတ္တ။
ပါတိမောက္ခသံဝရသီလကို စောင့်ထိန်းနိုင်သောသဒ္ဓါတရား ဣန္ဒြိယသံဝရ သီလကို စောင့်ထိန်းနိုင်သော သတိ၊ပညာတရားတို့သည် ဝိဘာဝတ္တ။
အရဟတ္တဖိုလ်တည်းဟူသော အသေက္ခဓမ္မကိုရရှိခြင်းမှအစ အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင်သော အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္တ။

နံပါတ် (၁၀)

တီသုသိက္ခာသု အရ-သိက္ခာသုံးပါး မဂ္ဂင်ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဇာတာအရ မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် အောက်ဖိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပါသည်။
ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိကား- သဟကြီး(၄)၊ သဟလတ်(၃) ဟေတု၊ အဓိပတိ၊ ဣန္ဒြိယ၊ မဂ္ဂ၊ ဈာန။

****

ဝါကျစဉ် (၁၅)

(က) ပရိတ္တတ္တိကေ သမန္တတော ခဏ္ဍိတတ္တာ အပ္ပမတ္တကံ ပရိတ္တန္တိ ဝုစ္စတိ "ပရိတ္တံ ဂေါမယပိဏ္ဍ" န္တိအာဒီသု ဝိယ။
(ခ) လက္ခမေပိ အပ္ပါနုဘာဝတာယ ပရိတ္တာ ဝိယာတိ ပရိတ္တာ။
(ဂ) တာဓာဝစရဓမ္မာနမေတံ အဓိဝစနံ။
(ဃ) တိလေသဝိက္ခမ္ဘနသမတ္ထတာယ,ဝိပုလဖလတာယ,ဒီဃသန္တာနတာယ စ မဟန္တဘာဝံ ဝတာ။
(င) မဟန္တေဟိ ဝါ ဉဏ္ဏာရစ္ဆန္ဒဝီရိယစိတ္တပညေဟိ ဝတာ ပဋိပန္နာတိပိ မဟဂ္ဂတာ။
(စ) ပမာဏကရာ ဓမ္မာ ရာဂါဒယော ပမာဏံ နာမ။
(ဆ) အာရမ္မဏတော ဝါ သမ္ပယောဂတော ဝါ နတ္ထိ ဧတေသံ ပမာဏံ ပမာဏ သာ စ ပဋိပက္ခာတိ အပ္ပမာဏာ။ [အဘိ။ ၄ ။ ၈၇]

နံပါတ် (၁)

(က) (ခ) ဥပမာအတွင်းသွင်း ။ ။ သမန္တတော၊ထက်ဝန်းကျင်မှ။ ခဏ္ဍိတတ္တာ၊ ပိုင်းဖြတ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင်း။ ပရိတ္တံဂေါမယပိဏ္ဍန္တိ အာဒီသုဝိယ ။-

http://www.dhammadownload.com

တို့၌ကဲ့သို့။ (တထာ)ဣမေပိ- ဓမ္မာ၊ ဤကာမာဝစရတရားတို့သည်လည်း။ အပ္ပါနုဘာဝတာယ၊နည်းသောအာနုဘော်ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ပရိတ္တာဝိယ၊ နည်းသောဝတ္ထုကဲ့သို့။ ဟောန္တိ။

(ဃ) ဃိတ်အပြင်ထုတ်။ ။ ဣမေဓမ္မာ၊ဤမဟဂ္ဂုတ်တရားတို့သည်။ မဟန္တဘာဝံ၊သို့။ ဂတာ၊ကုန်၏။ ကသ္မာ? ။ကိလေသဝိက္ခမ္ဘနသမတ္ထတာယ- ကိလေသာကိုခွာခြင်း၌ စွမ်းနိုင်ကုန်သည်အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ဝိပုလဖလ တာယစ- ကြီးကျယ်သောအကျိုးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။ ဒီဃသန္တာနတာယစ- ရှည်သောသန္တာန်ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။ (ဟေတုပိဋ္ဌိနည်း)

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ပါပနာဒိ ။ ။ဆရာသည် (က)ဖြင့် နွားချေးခဲကဲ့သို့ထက်ဝန်းကျင်၌ ပိုင်းဖြတ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် သေးငယ်သောအရာဝတ္ထုကို ပရိတ္တဟုဆိုအပ် သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော် ဤပရိတ္တာဓမ္မာ၌ ပရိတ္တ-အရ နွားချေး ကဲ့သို့သေးငယ်သော အရာဝတ္ထုကိုသာ ဆိုအပ်၏ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။ စင်စစ်တမူကား-

(ဂ)သို့ ဋ္ဌပနာပဋ္ဌတ။ ။ဆရာသည် (ခ)ဖြင့်နည်းသောအာနုဘော်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ကာမဝစရတရားတို့သည် ပရိတ္တနှင့်တူ၍ ပရိတ္တမည်သောဟုဖွင့်ပြ အပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊လောကုတ္တရာတရားကိုထောက်လျှင် မဟဂ္ဂုတ်တရားတို့လည်း နည်းသောအာနုဘော်ရှိရကား ယင်းတရားတို့သည်လည်း ပရိတ္တအမည် ရနိုင်ကောင်းရာသည်မဟုတ်လော။

နံပါတ် (၃)

(င) ဝါ သဒ္ဒါ။ ။မဟန္တတ္တံ ဂတာ မဟဂ္ဂတာဟူသော ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး မဟန္တေဟိ ဂတာ မဟဂ္ဂတာ ဟူသော ဝစနတ္ထတစ်ပါးကိုလဲပြလို၍ ဝါသဒ္ဒါထား။ တနည်း ။ ။ မဟန္တ- အရ မဟန္တဘောဂက်ကို အရကောက်ယူအပ်သည်မှတစ် ပါး မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အရကောက်ယူအပ်၏ဟူသော နည်းတစ်ပါးကိုလဲပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါထား။

(ဆ) စ သဒ္ဒါ။ ။အပ္ပမာဏာ၌ အ-၏ အဘာဝ-အနက်မှတစ်ပါး ပဋိပက္ခအနက် လဲပြလို၍၎င်း၊ နတ္ထိ ပမာဏံ ဧတေသန္တိ အပ္ပမာဏာဟူသော ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်မှတစ်ပါး ပမာဏသ္သ ပဋိပက္ခာ အပ္ပမာဏာဟူသော တပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထကို လဲပြလိုသောကြောင့်၎င်း စ-သဒ္ဒါဆို။

(ခ) အဗျာပိတာ၊ အပရိပုဏ္ဏာဒေါသပယ်။

(ဂ) အတိဗျာပိတဒေါသပယ်။

(ဃ)အဗျာပိတာ၊အပရိပုဏ္ဏာဒေါသပယ်။

http://www.dhammadownload.com

(င) အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏ ဒေါသပယ်။

(စ) အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏ ဒေါသပယ်။

(ဆ)အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏ ဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

ဝေါမယ ။ ။ ဝဝေယတိ နိဗ္ဗတ္တံ ဝေါမယံ။

ဂေါ-ပုဒ်+မယ-ပစ္စည်းသည်ဂုဏ်၊နွားတို့၏ နွားချေးနှင့် ဇနက+ဇညစပ် (ဗျူ+နိ) နွားချေး၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အစာဟောင်းဖြပ်သည် (ပ+နိ)။

အပ္ပါနုဘာဝ ။ ။ အပ္ပေါ အာနုဘာဝေါ ယေသန္တိ အပ္ပါနုဘာဝါ။

အပ္ပါနုဘာဝါနံ ဘာဝေါ အပ္ပါနုဘာဝတ္တံ။

နည်းသောအာနုဘော်ရှိသောကာမတဏှာတို့၏ အာနုဘော်နည်းခြင်းဂုဏ် နှင့် နိဿျ+နိဿိတ စပ်။ (ဗျူ+နိ)။ကာမတဏှာတို့၏ အာနုဘော်နည်းခြင်း ဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

ဝီရိယ ။ ။ ဝီရသ ဘာဝေါ ဝီရိယံ၊ ဝီရာနံ ဘာဝေါ ဝီရိယံ၊

ဝိဓိနာ ဝါ ဤရယိတဗ္ဗံ ပဝတ္တယိတဗ္ဗန္တိ ဝီရိယံ။

ဆန္ဒ ။ ။ ဆန္ဒေတီတိ ဆန္ဒော၊

ပမာဏ ။ ။ ပမီယတေ ပမာဏံ၊

ရာဝါဒယော ။ ။ ရာဝေါ အာဒိ ယေသန္တိ ရာဝါဒယော၊

အာနုဘာဝ ။ ။ အနုဘဝတီတိ အာနုဘာဝေါ။ (စွမ်းနိုင်၏။)

နံပါတ် (၅)

မဟန္တေဟိ	=	ပုံ + ဂစ္ဆန္တာဒိ + အ + ကိတ်။
ဝါ	=	အလိင် +ဝဏ္ဏဝိမုတ်+အာ + နိပါတ်။
ဥဠာရစ္ဆန္ဒဝီရိယစိတ္တပညေဟိ	=	ပု + ပုရိသာဒိ + အ + သမာသ်နာမ်။
ဂတာ + ပဋိပန္နာ	=	ပုံ + ပု + အ + ကိတ်။

နံပါတ် (၆)

(က)သမန္တတော- ဖြင့် ပရိတ္တကို ပရိ+အတ္တဟု ပဒစ္ဆေဒပြု၍ ပရိ-ဥပသာရ၏ သမန္တ-အနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ အတ္တ၌ အာ+ဒါ+တ။ ဒါ-ဓာတ်၏ အဝခဏ္ဍန အနက်၌ဖြစ်သည်ကိုဂုဏ်၊ တ-ပစ္စည်းကမ္မသာဓန၌ ဖြစ်သည်ကိုဂုဏ်။ပရိသမန္တတော အာဒီယတေ ခဏ္ဍီယတေတိ ပရိတ္တံ-ဟုဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုဂုဏ် သိစေ။ ပရိတ္တံ ဂေါမယ ပိဏ္ဍန္တိ အာဒီသု ဝိယ- ဖြင့် ဒွေးငယ်သောအရာဝတ္ထု၏ ဥပမာကို သိစေ။

(ခ)မဟန္တဘာဝံ ဂတာ- ဖြင့် မဟဂ္ဂတာကို မဟန္တတ္တံ ဂတာ မဟဂ္ဂတာ ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုဂုဏ်၊န္တ- နှင့် ဘာဝ-ပစ္စည်း တ္တ-ကိုချေ၍ပြီးသည်ကိုဂုဏ် သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

(မဟန္တသ ဘာဝေါ မဟန္တတ္တံ ဟုဘာဝတဒ္ဓိတ် အတွင်းဝင်နေသည်ကိုသိပါ။) တိလောသ ဝိကမ္ဘနသမတ္ထတာယ-စသည်ဖြင့် ကြီးကျယ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ရခြင်းအကြောင်းကို သိစေ။

(င) မဟန္တေဟိ ဝါ-ဖြင့် မဟဂ္ဂတာကို မဟန္တေဟိ ဂတာ မဟဂ္ဂတာ ဟု တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ န္တ-ချေ၍ ပြီးသည်ကိုရင်း သိစေ။ ဥဠာရစ္ဆန္ဒဝီရိယစိတ္တပညေဟိ- ဖြင့် မဟန္တ-အရ မွန်မြတ်သောဆန္ဒ ဝီရိယ စိတ္တ ပညာရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ပဋိပန္နာ- ဖြင့် ဝါတာ၌ ဂမု+တ၊ဂမုဓာတ်၏ ဉာဏဂမန-အနက်ဖြစ်သည်ကိုရင်း၊တ-ပစ္စည်း၏ ကံ-အနက်ဟောသည်ကိုရင်း၊ဣတ္ထိယန္တေ ပဋိပန္နေတိ ဝါတာ-ဟုဝစနတ္ထပြုအပ်သည် ကိုရင်း သိစေ။

(ဆ)နတ္ထိ ဧတေသံ ပမာဏံ- ဖြင့် အပ္ပမာဏာကို နတ္ထိ ဧတေသံ ပမာဏ န္တိ အပ္ပမာဏာဟုဝစနတ္ထပြု၍၊အ- သည် အဘာဝ-အနက်ဟောသည်ကို သိစေ။

အာရမ္မဏတောဝါ သမ္ပယောဂတောဝါ- ဖြင့် ရာဂစသော ပမာဏတရားတို့သည် လောကုတ္တရာတရားတို့ကို အာရုံလည်းမပြုနိုင် ယှဉ်လည်းမယှဉ်နိုင်သော ကြောင့် အပ္ပမာဏမည်သည်ကို သိစေ။ ပမာဏဿ ပဋိပက္ခာ- ဖြင့် အပ္ပမာဏာကို ပမာဏဿ ပဋိပက္ခာ အပ္ပမာဏာဟုဝစနတ္ထပြု၍ အ-သည် ဝိရုဒ္ဓ (ဝါ) ပဋိပက္ခ အနက်ဟောသည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(ဆ)ဝါသဒ္ဒါ၏အနက်-

အာရမ္မဏတောဝါ၌ ဝါ-သဒ္ဒါသည် သမ္ပယောဂတောကို ပေါင်းဆည်းသော ကြောင့် သမုစ္စည်းအနက်ရှိသည်။

(ခ) ဣမေဟိ၌-အပိသဒ္ဒါ -သမုစ္စယတ္ထ(ပရိတ္တဂေါမယပိဏ္ဍာကိုပေါင်းသည်။)

နံပါတ် (၈)

တိလေသဝိက္ခမ္ဘနသမတ္ထတာယ-အရ- မဟဂ္ဂုတ်တုသိုလ်ဇောတ်။

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

တသိုက်းစသောအာရုံတို့သည်ရင်း၊ ဥပစာရသမာဓိဇောတို့သည်ရင်း- ဒီပတတ္ထ။

မဟဂ္ဂုတ်သမာပတ်ချမ်းသာသည် ပတ္တာသနတ္ထ။

တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်း၊ ပဥ္စာနန္တရိယကံမှလွတ်ခြောက်ခြင်းသည်- ဝိဘာဝတ္ထ။

ပြဟ္မာပြည်၌ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

ပမာဏာသ ပဋိပက္ခာ၌ ပမာဏအရ- ရာဂစသောအကုသိုလ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ ပဋိပက္ခာအရ-လောကုတ္တရာတရား ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု။

(င) မဟဂ္ဂတ။ ။ မဟန္တ-အရ-ဆန္ဒ၊ စိတ္တ၊ ဝီရိယ၊ ပညာ-ပစ္စည်း တရားသည်၊ဂတအရ-မဟဂ္ဂုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယ သတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ဟော၊ မိ၊ သ၊ညနို၊ ကွ၊ မဂ်၊ သံ၊အတ္တိ၊အဝိဂတ။

****

ဓါတ်ရှေ့စဉ် (၁၅)

(က) "ဟိတသုခါဝဟာ မေ ဘဝိဿန္တိ" တိစေ၀ံ အာသီသိတာပိ တထာ အဘာဝ တော "အသုဘာဒိသုယေဝ သုဘာ"န္တိ အာဒိဝိပရိတပ္ပဝတ္တိတော စ မိစ္ဆာသဘာဝါတိ မိစ္ဆတ္တာ၊

(ခ) ဝိပါကဒါနေ သတိ ခန္ဓဘေဒါနန္တရမေဝ ဝိပါကဒါနတော နိယတာ။

(ဂ) မိစ္ဆတ္တာ စ တေ နိယတာ စာတိ မိစ္ဆတ္တနိယတာ။

(ဃ) ဝုတ္တဝိပရီတေန အတ္ထေန သမ္မာ သဘာဝါတိ သမ္မတ္တာ။

(င) သမ္မတ္တာ စ တေ နိယတာ စ အနန္တရမေဝ ဖလဒါနေနာတိ သမ္မတ္တနိယတာ

[သီ။ ၄။၈၇]

နံပါတ် (၁)

(က) "ဣမေမေ့ွာ၊ ဤတရားတို့သည်။ မေ၊ ငါ၏။ ဟိတသုခါဝဟာ၊ စီးပွားချမ်းသာကို ဆောင်တတ်ကုန်သည်။ ဘဝိဿန္တိ၊ ကုန်လတ္တံ့" ။ဣတိစေ၀ံ၊ သို့။ အာသီသိတာပိ၊ တောင့်တအပ်ကုန်သော်လည်း။ တထာ၊ တေန ပကာရေန၊ ထိုစီးပွားချမ်းသာကို ဆောင်တတ်သောအပြားအားဖြင့်။ အဘာဝတော၊ မဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။ အသုဘာတိ အာဒိသုယေဝ၊ အသုဘဤသို့စသည်တို့၌သာလျှင်။ သုဘာန္တိ အာဒိနာ၊ သုဘဤသို့အစရှိသည်ဖြင့်။ ဝိပရီတပ္ပဝတ္တိတော၊ ဖောက်ပြန်သောအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။ ယေမေ့ွာ၊ တို့သည်။ မိစ္ဆာသဘာဝါ၊ မုသာသဘာဝါ၊ မမှန်သော သဘောရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိ။ ဣတိတသ္မာ၊ ကြောင့်။ တေမေ့ွာ၊ တို့သည်။ မိစ္ဆတ္တာ၊ မည်ကုန်၏။ မိစ္ဆတ္တာ၊ မမှန်သောသဘောရှိကုန်သော။

(ခ) ဝိပါကဒါနေ၊ အကျိုးပေးခြင်းသည်။ သတိ၊ ရှိသော်။ ခန္ဓဘေဒါ နန္တရမေဝ၊ ခန္ဓာပျက်သည်၏အခြားမဲ့၌သာလျှင်။ (ဝါ) စုတိ၏အခြားမဲ့၌သာလျှင်။ ဝိပါကဒါနတော၊ အကျိုးပေးခြင်းအားဖြင့်။ နိယတာ၊ မြဲကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(ခ) ဝါကျ အနုသန္ဓေထတ်..

ဤသို့ (က) ဝါကျဖြင့် မိစ္ဆတ္တာ၏ မိစ္ဆာမည်ခြင်းအကြောင်းကိုင်း၊ အတ္တသဒ္ဒါ၏ သဘာဝအနက်ဟောသည်ကိုင်း၊ မိစ္ဆာနှင့်အတ္တကို ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်တွဲစပ်ရမည်ကိုင်း ပြဆိုပြီး၍ယခုအခါ၌ နိယတာဟူသောပုဒ်၏ စုတိ၏အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးခြင်းအားဖြင့်မြဲသောကြောင့် နိယတမည်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုပြလိုသောဆရာသည် (ခ)ဝါကျမိန့်။

(င) ဝါကျသို့...

ဆရာသည်(ဃ)ဝါကျဖြင့် သမ္မတ္တနိယတာ၌ သမ္မတ္တပုဒ်၏ ဝစနတ္ထ, သဒ္ဒတ္ထတို့ကိုဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော် ၊သမ္မတ္တာဟူသောပုဒ်တစ်စိတ်၏ ဝစနတ္ထ, သဒ္ဒတ္ထကိုသာသိရ၍ သမ္မတ္တနိယတာဟူသောအပေါင်းသဒ္ဒါ၏ ဝစနတ္ထကို မသိအပ်ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။ သမ္မတ္တနှင့်နိယတပုဒ်တို့၏ အပေါင်းဝစနတ္ထကိုလည်း ပြဆိုသင့်၏- စုဒ်ကြောင့် (င) ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဝါကျဖြင့် (က)၌သင့်သော အဗျာပိတ, အပရိပုဏ္ဏဒေါသကိုပယ်၏။

(ဂ) ဝါကျဖြင့် (က-ခ)၌သင့်သော အဗျာပိတ, အပရိပုဏ္ဏဒေါသကိုပယ်၏။

(င) ဖြင့် အဗျာပိတ,အပရိပုဏ္ဏဒေါသကိုပယ်၏။

နံပါတ် (၄)

အာသီသိယန္တေ ဣစ္ဆိယန္တေတိ အာသီသိတာ။

အာ-ပုဗ္ဗသိသဓာတ်+တပစ္စည်းသည်ငင်း၊အလိုရှိခြင်း တောင့်တခြင်းကြိယာသာမညသည်ငင်း ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။ အလိုရှိခြင်း၊ တောင့်တခြင်းကြိယာဝိသေသသည် ပဝတ္တိနိမိတ်။

နတ္ထိ အနန္တရံ ဖလဒါနံ ဧတ္ထာတိ-အနန္တရံ။

ခန္ဓာနံဘေဒေါ ခန္ဓဘေဒေါ။ ခန္ဓဘေဒဿ အနန္တရံ ခန္ဓဘေဒါနန္တရံ။

ထိနောတိ ဝဒ္ဓတီတိ ထိတံ။

နိယမေန္တီတိ နိယတာ။

နံပါတ် (၅)

နိယတာ = ပုလ္လိင်+ပုရိသာဒိဂိုဏ်း+အကာရန်+ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

အနိယတာ = ပုလ္လိင်+ပုရိသာဒိဂိုဏ်း+အကာရန်+သမာသ်နာမ်ပုဒ်။

သတိ = နပုလ္လိင်+ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်း+အကာရန်+ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

အဘာဝတော = အလိင်+ဂဏဝိမုတ်+ဩကာရန်+နိပါတ်ပုဒ်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါန် (၆)

(က)မိစ္ဆာသဘာဝါဖြင့် မိစ္ဆတ္တာ၌ မိစ္ဆာပုဒ်+အတ္တပုဒ် ယင်း၌ အတ္တသဒ္ဒါ၏ စိတ္တ, ကာယ, ပရမတ္ထ အနက်ကိုမဟော သဘာဝအနက်ဟောသည်ကိုရင်း-၊ မိစ္ဆာနှင့်အတ္တကို မိစ္ဆာ အတ္တာ (သဘာဝါ) ယေသန္တိ မိစ္ဆတ္တာဟု စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗီဟိ သမာသ်တွဲစပ်ရမည်ကိုရင်း၊ ယင်းသမာသ်၏ သမ္ဗဒါန်အနက်ဟောသည်ကိုရင်း သိစေသည်။ ဝိပရီတပ္ပဝတ္တိတောဖြင့် မိစ္ဆတ္တာ၌ မိစ္ဆာသဒ္ဒါသည် ကာမေသုမိစ္ဆာစာ ရော-၌ကဲ့သို့ သာမကအနက်ကိုမဟော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-ပုဒ်၌ကဲ့သို့ ဝိပရီတအနက်ဟောသည်ကိုသိစေသည်။ အသုဘာဒီသုယေဝ သုဘန္တိအာဒိဖြင့် ဝိပရီတဖြစ်ပုံအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။အာသီသိတာပိ တထာ အဘာဝတောဖြင့် မိစ္ဆာဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းကို သိစေသည်။ဟိတသုခါဝဟာ မေ ဘဝိဿန္တိတိ ဧဝံဖြင့် တောင့်တပုံအခြင်းအရာ အာသီသနာကာရကို သိစေသည်။

(ခ) ဝိပါကဒါနတောဖြင့် နိယတာ၌မြဲ၏ဟူသည် အကျိုးပေးသောအားဖြင့် မြဲ၏ဟု သိစေသည်။ (ဝါ) နိယတမည်ရခြင်း အကြောင်းကိုသိစေသည်။ခန္ဓဘေဒါနန္တရမေဝဖြင့် အကျိုးပေးသောအားဖြင့်မြဲ၏ဟူသည် စုတိ၏အခြားမဲ့၌သာလျှင် အကျိုးပေးမြဲသည်ဟု ဖလကာလနိယမအဖြစ်ကို သိစေသည်။ဝိပါကဒါနေ သတိဖြင့် နိယတ၌ မြဲ၏ဟူသည် နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံ၊ ပဉ္စာနန္တရိယကံတို့တွင် တပါးပါးသော ကံက အကျိုးပေးမှသာလျှင် မြဲ၏ဟုသိစေသည်။

(ဂ) ဝါကျဖြင့် မိစ္ဆတ္တနိယတာပုဒ်ကို ဒွန်သမာသ် ဝစနတ္ထမပြုရ မိစ္ဆတ္တာ စ တေ နိယတာ စာတိ မိစ္ဆတ္တနိယတာဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ်တွဲစပ်ရမည်ကိုရင်း။ ယင်းသမာသ်၏ တုလျက်အနက်ဟောသည်ကိုရင်း သိစေသည်။

(ဃ)သမ္မာ သဘာဝါဖြင့် သမ္မတ္တာ၌ သမ္မာပုဒ်+အတ္တပုဒ် ယင်း၌ အတ္တ သဒ္ဒါ၏ စိတ္တကာယစသည်မဟော သဘာဝအနက်ဟောသည်ကိုရင်း၊ ယင်းနှစ်ပုဒ်ကို သမ္မာ အတ္တာ (သဘာဝါ) ယေသန္တိ သမ္မတ္တာ-ဟု စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် တွဲစပ်ရမည်ကိုရင်း။ ယင်းသမာသ်၏ သမ္ဗဒါန်အနက်ဟောသည်ကိုရင်း သိစေသည်။

ဝုတ္တဝိပရီတေန အတ္ထေနဖြင့် သမ္မတ္တာ၌ သမ္မာသဒ္ဒါ၏ အဝိပရီတအနက်ဟောသည်ကိုရင်း။ (ဝါ) အသုဘ, အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တ ဖြစ်သော တေဘူမက သင်္ခါရတရားတို့၌ အမှန်အတိုင်း အသုဘ, အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တ ဟုဆင်ခြင်သော အားဖြင့် သမ္မာသဘာဝဖြစ်သည်ဟု သိစေသည်။

(င) သမ္မတ္တာစ တေ နိယတာစဖြင့် သမ္မတ္တနိယတာ၌ သမ္မတ္တနှင့် နိယတ ပုဒ်ကို ဒွန်သမာသ်မတွဲရ ကမ္မဓာရည်းသမာသ်တွဲစပ်ရမည်ကိုရင်း၊ ယင်းသမာသ်၏ တုလျအနက်ဟောသည်ကိုရင်း သိစေသည်။အနန္တရမေဝ ဖလဒါနေနဖြင့် သမ္မတ္တနိယတာ၌ နိယတာ-မြဲ၏ဟူသည် မိမိ၏အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးခြင်းအားဖြင့်မြဲ၏ဟု သိစေသည်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

(က)အသုဘာဒီသုယောဝဒ္ဓ ဓဝ =အဝဓာရဏတ္ထ

အပိ =သမ္ဘာဝနာဓောတကတ္ထ

စသဒ္ဒါ =သမုစ္စယတ္ထ။

(ခ) ဝါတျ ဓေတ္တယတ္ထ-

စူတိ၏အခြားမဲ့ (ဒုတိယဘဝ) ဟူသောအနက်သည် ဝဟေတဗ္ဗတ္ထ။

မိမိ၏အခြားမဲ့ဟူသောအနက်သည်၎င်း၊ တတိယဘဝစသည်သည်၎င်း

နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

(ဂ) ဝါတျ ဓေ-

မိမိ၏အခြားမဲ့ဟူသော အတ္တာနန္တရအနက်သည် ဝဟေတဗ္ဗတ္ထ။

စူတိ၏အခြားမဲ့ဟူသော ခန္ဓာဒါနန္တရအနက်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

မိစ္ဆတ္တာ အရ-နိယတ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတ်၏အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် စိတ်လေးခု သတ္တမဇောဖြစ်သော ပဉ္စာနန္တရိယတ်၏အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ဒေါသမူဒွေး သတ္တမဇောဟူသောအတူသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တောက်၍-

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

အယောနိသောမနသိကာရသည် ဒီဝတတ္ထ။

အရှိန်အစော်မဲ့ခြင်း၊ အခြံအရံမဲ့ခြင်း၊ အတ္တာနုဝါဒဘေး၊ ပရာနုဝါဒဘေး၊ ဒဏ္ဍဘေး တျရောက်ခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

ဟာလူပသေဝနေ၊ အသဒ္ဓမ္မဿဝနတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ဒုဂ္ဂတိဘေးဟူသောအပါယ်လေးပါး၌ ကျင်လည်ခြင်း သံသရာမှလွတ်ခွင့် မရ ဝဋ်ဒုက္ခတို့ကိုအဆက်မပြတ် ခံစားရခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

တိတသုခါဝဟာ အရ-ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်လေးခု သတ္တမဇော၊ ဒေါသမူဒွေး သတ္တမဇော နာမတ္တန္တာဝစ္စည်းတရားသည်။အာသီသိတာအရ -အာသီသပတ္တနာ ပြဋ္ဌာန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်နာမတ္တန္တာ ဝစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

တနည်း။ ။ တိတသုခါဝဟာအရ တစ်ပါးတစ်ပါးသော သတ္တမဇောနာမတ္တန္တာ၊ နှစ်ပါးနှစ်ပါးသောသတ္တမဇောနာမတ္တန္တာ၊သုံးပါးသုံးပါးသော သတ္တမဇောနာမတ္တန္တာ သည်၊သုံးပါးသုံးပါးသော၊ နှစ်ပါးနှစ်ပါးသော ၊ တစ်ပါးတစ်ပါးသော သတ္တမဇော နာမတ္တန္တာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတာဒိသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု။

(ခ) နိယတအရ-ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်လေးခု သတ္တမဇော၊ ဒေါသမူဒွေး သတ္တမဇော(စေတနာ)နာမတ္တန္တာ ပစ္စည်းတရားသည်။ ခန္ဓာဒါနန္တရမေဝအရ-

http://www.dhammadownload.com

အပါယ်ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ တဒေကဋ္ဌာရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား နာနက္ခဏိက ကမ္မသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

ပြိုင်- နာနက္ခဏိကကမ္မ၊ ပတ္တာဝနိဿယ (၂)ပစ္စည်း။

(င) နိယတအရ- မှဂ်လေးခု (စေတနာ) ပစ္စည်းတရားသည်၊

အနန္တရမေဝအရ-ဖိုလ်လေးခု ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

ပြိုင်- အနန္တရ၊ သမနန္တရ၊ ဥပနိဿယ၊ ကမ္မ၊ နတ္ထိ၊ ဝိဂတ (၆)ပစ္စည်း။

****

ဝါကျစဉ် (၁၇)

(က) ဟေတုပ္ပါဒိနီတာယ ဟေတုနာ သမ္ပယုတ္တာတိ ဟေတုသမ္ပယုတ္တာ၊

(ခ) ဟေတုနာ ဝိပ္ပယုတ္တာတိ ဟေတုဝိပ္ပယုတ္တာ၊

(ဂ) ကုသလံ ဒွိန္နံ ဒုကာနံ တိကဉ္စ အတ္ထတော နာနတ္တံ နတ္ထိ၊ ဒေသနာဝိလာသေန ပန တထာ ဗုဇ္ဈနကာနံ ဝါ ပုဂ္ဂလာနံ အဇ္ဈာသယဝသေန ဝုတ္တာ၊

(ဃ) တတော ပရံ ပဌမဒုကံ ဒုတိယတတိယေဟိ သဒ္ဓိံ ယောဇေတွာ တေသံ "ဟေတူ န ဟေတူ" တိ အာဒီနံ ဝဒါနံ ဝသေန ယထာသမ္ဘဝတော အပရေပိ တယော ဒုကာ ဝုတ္တာ၊ [အဘိ၊ ၄ ။ ရ၉ ။]

နံပါတ် (၁)

(ဂ) ဒွိန္နမ္ပိတုန်သော။ ကုသလံ ဒုကာနံ၍ သဟေတုကဒုက် ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်တို့၏။ (အတ္ထတော-နာနတ္တံ)။တိကဉ္စပိ-နတ္ထိ။ ပန-တထာပိ၊သော်လည်း။ ဒေသနာဝိလာသေန၊ဒေသနာတော်ကိုတင့်တယ်စမ္မယ်စေတတ်သော သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်၏အစွမ်းဖြင့်၊ တထာ-တေဟိ ပကာရေဟိ၊ထိုသို့ သဟေတုက ဟေတုသမ္ပယုတ္တအပြားတို့ဖြင့်။ ဗုဇ္ဈနကာနံ၊သစ္စာလေးပါးကိုသိတုန်သော ။(ပုဂ္ဂလာနံ။) အဇ္ဈာသယ ဝသေန၊ဖြင့်ရင်း။ ဒွေ-ဒုကာ၊တို့ကို။ (ဘာဝတော။)

(ဃ) တတော၊ထိုဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်မှ၊ ပရံ၊ နောက်ဖြစ်သော။ ပဌမဒုကံ၊ ပဌမဟေတုဒုက်ကို။ ဒုတိယတတိယေဟိ၊ဒုတိယဖြစ်သော သဟေတုကဒုက် တတိယဖြစ်သော ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်တို့နှင့်၊ တယော၊တုန်သော။ ဒုကာ၊ ဟေတုသဟေတုကဒုက် ဟေတုဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက် နဟေတုကဒုက်တို့ကို။ ယထာသမ္ဘဝတော၊ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ။ (ဘာဝတော)

နံပါတ် (၂)

(ဂ)သို့ ဌပနာဝဠက။ ။ ဆရာ ဘုရားရှင်သည် သဟေတုကဒုက် ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်တို့ကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုသို့-သော်လည်း။ နှစ်ပါးလည်းဖြစ်တုန်

http://www.dhammadownload.com

သော ဤသဟေတုကဒုက် ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်တို့၏ အနက်အားဖြင့်ထူးသည်၏ အဖြစ်သည် မရှိသည်မဟုတ်ပါလော။ (နှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သောဒုက်တို့သည်- အနက်အားဖြင့် ထူးသည်၏အဖြစ်ရှိ၏ဟု အနက်ရောက်ရာ၏။)

နံပါတ် (၃)

(ဝ)ဝါ-သဒ္ဒါ ထားရကြောင်း။ဒေသနာတော်ကို တင့်တယ်စမ္ပယ်စေတတ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဟူသော(ဒေသနာဝိလာသ)အကြောင်းမှတစ်ပါးထိုသဟေတုက ဟေတုသမ္ပယုတ္တအပြားတို့ဖြင့် သစ္စာလေးပါးတရားကို သိကုန်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အလို၏အစွမ်းဟူသော (တထာဗုဇ္ဈန္တာနံ ပုဂ္ဂလာနံ အဇ္ဈာသယ)အကြောင်းတစ်ပါးကို လဲပြလို၍ ဝါ- သဒ္ဒါထား။

နံပါတ် (၄)

ဒေသနာဝိလာသ။ ။ ဒေသီယတိ အတ္ထော ဧတာယာတိ ဒေသနာ။
ဝိလာသေတီတိ ဝိလာသော။
ဒေသနာယ ဝိလာသော ဒေသနာဝိလာသော။

ဒေသနာပုဒ်+ဝိလာသပုဒ်သည်ငင်း။ဒေသနာတော်၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်နှင့် အကျိုးအကြောင်းစပ် (ဗျ + နိ။)ဒေသနာတော်ကို တင့်တယ်စေခြင်း ကြိယာသည်(ပ + နိ။)။

ဟေတု ။ ။ဟိနောတိ ပဝတ္တတိ ဖလံ ဧတေနာတိ ဟေတု။
အဇ္ဈာသယ ။ ။စိတ္တံ အဓိ-အာဂန္တွာ သယတီတိ အဇ္ဈာသယော။

နံပါတ် (၅)

ဟေတု	။	။	ပုံ + ရတ္တာဒိ + ဥ + ကိတ်။
ဒုက	။	။	နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + တဒ္ဓိတ်။
ဒေသနာဝိလာသ။		။	ပုံ + ပုရိသာဒိ + ဿ + သမာသ်။
အဇ္ဈာသယ	။	။	ပုံ + ပုရိသာဒိ + ဿ + ကိတ်။

နံပါတ် (၆)

(က)ဟေတုနာ သမ္ပယုတ္တာဖြင့် ဟေတုသမ္ပယုတ္တာကို ဟေတုနာ သမ္ပယုတ္တာ ဟေတုသမ္ပယုတ္တာ-ဟု တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝဓနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ ဧကုပ္ပါဒါဒိတာယ-ဖြင့် ဟိတ်နှင့်ယှဉ်၏ဟူသည် ဧကုပ္ပါဒစသောအပြားတို့ဖြင့် အတူယှဉ်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။

နံပါတ် (၇)

(ဝ) ပန-သဒ္ဒါ၏အနက်။ ဂရဟာ (အရှုစ်) အနက် ။(ဂဏ္ဌိသစ်)

http://www.dhammadownload.com

တနည်း ။ ။ဝိသေသ-အနက်။ (ယော့ဇနာ)

(ဃ) အပရေပိ-ဤပို-သမုစ္စည်း။

နံပါတ် (၉)

ဒေသနာဝိလာသ-အရ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရ၏။ ယင်းသည် ဒသနတ္တ။

ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်သည် ဒီပကတ္တ။

သကာလဗုဒ္ဓဂုဏ်နှင့် ဒသဗလဉာဏ်တို့သည် ပကာသနတ္တ။

ပါရမီဉာဏ်တော်နှင့် သတ္တဝါတို့၏ဟိတသုခစသည်သည် အနုဘာဝတ္တ။

မှတ်ချက်။ ။သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကောက်သောအရာတို့၌ ဤနည်းအတိုင်း ပုံသေ ထုတ်ရန်။

နံပါတ် (၁၀)

မှော်စုနာ-အရ ဟိတ်ခြောက်ပါးပစ္စည်းတရားသည်၊ သမ္ပယုတ္တ-အရ၊ သဟိတ်စိတ်စေတသိက်တို မောဟမူဒွေး၌မော်ဟကြဉ်-စေတသိက်ဒွေပညာသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ။ ။ ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ပေ, ရိ, ကုံ, မဂ်။

ဒေသနာဝိလာသေန- အရ တရားမဟောမီ ရှေးအဖို့၌ဖြစ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဝုတ္တာ၌ ဥစ္စာတ်အရ ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတ-ဖြင့်ကျေးဇူးပြု။

တနည်း။ ။အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ။ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဟော်, ဓိ, ကုံ, မဂ်။

****

ဝါကျစဉ် (၁၇)

(က) ဓမ္မတော ယာဝ ဂေါတြဘုံ ဩကာသတော ယာဝ ဘဝဂ္ဂ သဝန္တိတိ ဝါ အာသဝါ။

(ခ) တေ ဓမ္မေ တေဥ္စဩကာသံ အန္တောကရိတွာ ပဝတ္တန္တိတိ အတ္ထော။

(ဂ) အန္တောကရဏတ္ထော ဟိ အယံ-အာကာရော။

(ဃ) စိရပါရိဝါသိယဋ္ဌေန မဒိရာဒယော အာသဝါ။

(င) အာသဝါဂိသာတိပိ အာသဝါ။

(စ) လောကသ္မိဥ္ဟိ စိရပါရိဝါသိကာ မဒိရာဒယော အာသဝါတိ ဝုစ္စန္တိ။

(ဆ) ယဒိ စ စိရပါရိဝါသိယဋ္ဌေန အာသဝါ၊ ဧတေယေဝ ဘဝိတုမရဟန္တိ။

[အဘိ၊ ဋ္ဌ ။ ၉၀]

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(က) ဝါ၊ တနည်း။ (ယေမွော၊ တို့သည်)ဓမ္မတော၊ အာရုံပြုအပ်သောတရား အားဖြင့်။ ယာဝဂေါတြဘုံ၊ ဂေါတြဘူဝေါဒါန် ပရိကမ်တိုင်အောင်လည်းကောင်း။ ဩကာသတော၊ တည်ရာဘုံအားဖြင့်။ ယာဝဘဝဂ္ဂံ၊ နေဝသညာနာသညာယတန ဘုံတိုင်အောင်လည်းကောင်း။ သဝန္တိ၊ သွားတတ် ဖြစ်တတ်ကုန်၏။

(ခ) ဧတေဓမ္မေ၊ ဤဂေါတြဘုတရားတို့ကိုလည်းကောင်း။ ဧတံဩကာသံစ၊ ဤဘဝဂ်ဟူသောအရပ်ကိုဂရင်း။

(ဂ) ဝါကျအပြန်အလှန်- ကသ္မာ အန္တောကရိတွာတိ အတ္ထောဝိညာယတိ- ဟိ-ယသ္မာ- ကြောင့်။

(ဃ) စိရပါရိဝါသိယဋ္ဌေန- ကြာမြင့်စွာတည်နေစေအပ် ထုံအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသောအနက်ကြောင့်။ မဒိရာဒယော၊ မုဒရက်သီးရည်အစရှိသည်တို့သည်။

(င) အာသဝါဝိယ၊ ကြာမြင့်စွာထုံအပ်သော စိမ်ရည်အရက်တို့နှင့်တူကုန်၏။

(စ) ဟိ၊ မှန်။ လောကသ္မိံ၊ ၌။ စိရပါရိဝါသိကာ၊ ကြာမြင့်စွာတည်နေစေအပ် ကုန်သော (ဝါ) ကြာမြင့်စွာထုံအပ်ကုန်သော။ မဒိရာဒယော၊ တို့ကို။

နံပါတ် (၂)

(ခ) ဝါကျသို့. . . .

ဆရာသည် (က)ဖြင့် ဓမ္မအားဖြင့်ဂေါတြဘုတိုင်အောင် ဘုံအားဖြင့်ဘဝဂ် တိုင်အောင် သွားတတ်သောကြောင့် အာသဝမည်သောဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့ သော် ဓမ္မအားဖြင့်ဂေါတြဘု ဘုံအားဖြင့်ဘဝဂ်တိုင်အောင် သွားတတ်ပုံကို အကျယ် အားဖြင့်မသိအပ်သေးသည်မဟုတ်ပါလော။ (တစ်နည်း)- အာသဝတရားတို့သည် သွားတတ်သောသတ္တိ မရှိသည်မဟုတ်လော။. . . စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။

(ဂ) ဝါကျသို့. . . .

ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် အန္တောကရိတွာ ပဝတ္တန္တိဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ (တစ်နည်း)အာ-ဥပသာရကို အန္တောကရိတွာဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ အာသဝါပုဒ်၌ အန္တော ကရိတွာ ပဝတ္တန္တိ ဖွင့်နိုင်ခြင်း၏ ယုတ္တိကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော စုဒ်ကြောင့်(ဂ)မိန့်။ (အာ-ဥပသာရသည် များစွာသောအနက်တို့၌လည်း ဖြစ်နိုင် ကောင်းသည်မဟုတ်လော)

(စ) ဝါကျသို့. . . .

ဆရာသည် (ဃ)ဖြင့် အာသဝ-သဒ္ဒါသည် စိရပါရိဝါသိယအနက်ကိုဟော သော ရုဠှီ အနိပ္ဖန္န ပါဋိပဒိကပုဒ်ဖြစ်သည်ကိုဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့-သော် ထိုအရက်တို့ထက်ကြာမြင့်သော ရှေးကျသောတရားတို့သည်သာ အာသဝအမည်ရ နိုင်ကောင်းရာသည်မဟုတ်ပါလော-- စုဒ်ကြောင့် (စ)မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(ဂ) ဝါကျဖြင့် အန္တောကရိတ္တာဟု ဖွင့်ဆိုရာဝယ် အာ-ဥပသာရ၏ အန္တောက ရဏတ္တဟောနိုင်ပုံ ယုတ္တိကြောင်းကိုပြသောကြောင့် သဒ္ဒါအနက်ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသကို ပယ်သည်။

(က) ဝါကျ၌ ဝါ-သဒ္ဒါထားရခြင်း - အာသဝန္တီတိ အာသဝါဟူသော ဝစနတ္ထမှ တစ်ပါး ဓမ္မတော ယာဝ ဂေါတြဘုံ ဩကာသတော ယာဝ ဘဝဂ္ဂံ သဝန္တီတိ အာသဝါ-ဟူသော ဝစနတ္ထနည်းတစ်ပါးကို လဲပြလိုသောကြောင့်ငှ်။ အာ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထဝိသေသက သု-ဓာတ်၏ သန္ဒနအနက်မှတစ်ပါး အာ-ဥပသာရ၏ အဘိဝိဓိအနက် သု-ဓာတ်၏ ဂတိအနက်ကိုလဲပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါထားပါသည်။ (အနက်လဲ)

နံပါတ် (၄)

အဝကာသန္တိ ပတိဋ္ဌဟန္တိ ဧတ္ထာတိ ဩကာသော။

အဝ-ပုဗ္ဗ ကသဓာတ် + ဏပစ္စည်းသည်ငှ်း၊တည်းခြင်းကြိယာသည်ငှ်း, ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။သတ္တလောက၏ တည်ရာမှီရာဖြစ်နိုင်ခြင်းဂုဏ်သည်-ပဝတ္တိ နိမိတ်။

ပရိဝါသိယန္တေတိ ပရိဝါသိယာ။

ပရိဝါသိယာယေဝ ပါရိဝါသိကာ။

မဒ္ဒန္တိ ဧတာယာတိ မဒိရာ။

မဒဓာတ် + ဣရ ပစ္စည်းသည်ငှ်း။ ယစ်မူးခြင်းကြိယာသည်ငှ်း ဗျုပ္ပတ္တိ-နိမိတ်။ ယစ်မူးစေနိုင်သောသတ္တိဂုဏ်သည်ငှ်း သေမျိုးစေ့(မုဒရက်သီး) သည်ငှ်း ပဝတ္တိနိမိတ်။

နံပါတ် (၅)

ဓမ္မတော = သဗ္ဗနာမ် + ပုလ္လိင် + သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း + အကာရန်။
ဩကာသ = ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + အကာရန် + ကိတ်။
အန္တောကရိတ္တာ= အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + အကာရန် + နိပါတ်ပုဒ်။
(ဃ)အာသဝါ= ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + ဩကာရန် + ရူဠ္ဟီအနိပ္ဖန္နပါဋိပဒိကပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(က) သဝန္တိဖြင့် အာသဝါ၌အာပုဗ္ဗ-သုဓာတ် + ဏပစ္စည်း၊ ယင်း ဏပစ္စည်း သန္ဒန-အနက်၌မဖြစ် ဂတိ-အနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။

ဓမ္မတော ယာဝ စသည်ဖြင့် အာသဝါ၌ အာ-ဥပသာရ၏ အဘိဝိဓိအနက်

http://www.dhammadownload.com

၌ ဖြစ်သည်ကိုရင်း။သွားတတ်၏ဟူသည် ခမ္ပအားဖြင့်ဂါဝုတ်တိုင်အောင် အာရုံပြု နိုင်ခြင်း ဘုံအားဖြင့်ဘဝဂ်တိုင်အောင်ဖြစ်နိုင်ခြင်းပစ်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုရင်း သိစေပါသည်။

(ဃ)ဖြင့် အာသဝါသဒ္ဒါသည် အဖန်ဖန်တည်နေစေအပ် စိမ်ထားအပ်ကုန် သော မုဒရက်ရည်စသည်ကိုဟောသော ရုဠှီသဒ္ဒါ၏အဖြစ်ကိုသိစေသည်။

(င)ဝါကျ အာသဝါဝိယဖြင့် အာသဝါအရ မုဒရက်သေရည်ကိုမယူအပ် သဒိသူပစာအားဖြင့် ဤ၌အာသဝအရ အာသဝတရားကိုယ်သုံးပါးကို ယူအပ်သည် ကို သိစေသည်။

တနည်း ။ ။အာသဝါဝိယာတိ အာသဝါ-ဟူ၍ ဥပမာတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္တပြုလျက် အ-ပစ္စည်း ဥပမာအနက်၌သက်သည်ကို သိစေပါသည်။

နံပါတ် (၇)

စေတေယေဝဠ် - ဝေတ္တယတ္တ

လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟ တရားတို့သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္တ။

မုဒရက်သေရည်စသည်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္တ။

အရက်ထက်ပို၍ ရှေးကျစွာဖြစ်ခြင်းဂုဏ်သည် အနုညာတတ္တ။

နံပါတ် (၈)

ယာဝဂေါတြဘုံ၌ ဂေါတြဘုကိုကောက်-

ယင်းသည် ဒဿနတ္တ။

အနုလုံသည် ဒီပကတ္တ။

မဂ်သည် ပကာသနတ္တ။

ပရိကမ်စသော ဥဝစာဇောတို့သည်ရင်း၊ တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ နေခဲ့ရခြင်းသည် ရင်း ဝိဘာဝတ္တ။

သောတာပတ္တိဖိုလ်မှစ၍ အထက်မဂ်ဖိုလ်တို့ကိုရရှိခြင်းသည် အနုဘာဝတ္တ။

နံပါတ် (၁၀)

ယာဝဂေါတြဘုံအရ-ဂေါတြဘုတိုင်အောင်သော အာရုံပစ္စည်းတရားသည်၊

အာသဝါအရ- အာသဝတရားကိုယ်သုံးပါး ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

စေတေဝ- အရ လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟ ပစ္စည်းတရားသည်၊

ဘဝိတုမရဟန္တိ- အရ ကြွင်းသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်အား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိ ဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

http://www.dhammadownload.com

ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိကား-။ ။သဟကြီး ၄၊ သဟလတ် ၂၊ ဟေတု၊ မဂ္ဂ။

တနည်း ။ ။ဇေတေယေဝ အရ-ရှေးရှေးသော လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟပစ္စည်းတရားသည် ၊ဘဝိတုမရဟန္တိ အရ -နောက်နောက်သော လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိကား-။ ။အနန္တရ၊ သမနန္တရ၊ ဥပနိဿယ၊ နတ္ထိ၊ ဝိဂတ။

****

ဝါကျစဉ် (၁၉)

(က) ရဏ္ဍန္တိ ဇေတေဟီတိ ရဏာ။

(ခ) ယေဟိ အဘိဘူတာ သတ္တာ နာနပ္ပကာရေန ကန္ဒန္တိ ပရိဒေဝန္တိ။

(ဂ) တေသံ ရာဂါဒီနံ ဇေတံ အဓိဝစနံ။

(ဃ) သမ္ပယောဂဝသေန ဖဟာနေကဋ္ဌတာဝသေန စ သဟ ရဏေဟီတိ သရဏာ။

(င) တေနာကာရေန နတ္ထိ ဇေတသံ ရဏာတိ အရဏာ။ [အဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၉၃]

နံပါတ် (၁)

(က) ဇေတေဟီ၊ထိုရာဂစသောတရားတို့ဖြင့်။ သတ္တာ၊သတ္တဝါတို့သည် ။ရဏ္ဍန္တိ။ ငိုကြွေးမြည်တမ်းတတ်ကုန်၏။

(ခ) ယေဟိ၊ယင်း ရာဂစသောကိလေသာတရားတို့သည်။

(ဂ) တေသံ ရာဂါဒီနံ၊ထိုရာဂစသောတရားတို့ကို။ (ဝါ) ရာဂ ဒေါသ မောဟ တို့ကို (အဋ္ဌကထာ)။(ဝါ) ရာဂစသောကိလေသာအားလုံးတို့ကို (ဋီကာ)။

(ဃ) ပဟာနေကဋ္ဌတာဝသေနစ၊ပယ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် တဦးသောပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်၌ တည်သည်၏အဖြစ်နှင့် စပ်သဖြင့်ငှင်း၊ ရဏေဟိ၊ငိုကြွေးကြောင်းဖြစ်သော ရာဂစသောတရားတို့နှင့်။

(င) တေနာကာရေန၊ထိုဆိုအပ်ပြီးသောသမ္ပယောဂ ပဟာနေကဋ္ဌတာ သဘောအားဖြင့်။ (သံဝဏ္ဏောတဗ္ဗအနက်)- သရဏာယ၊ရာဂစသော ကိလေသာမြူနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော။ (ရဏ + မြူ-ဟော)-(ဝါ) အရိယာမဂ်တည်းဟူသော စစ်တပ်သည်အောင်အပ်သော ကိလေသာရန်သူနှင့်တကွဖြစ်သော (ရဏ + စစ်တိုက် စစ်ထိုး-ဟော) (ဂဏ္ဌိ)။ သတ္တဝါတို့ ငိုမြည်းတမ်းကြောင်းဖြစ်ကုန်သော ရာဂစသောကိလေသာ(၁၀)ပါးနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော။ (ဋ္ဌ)

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့-ဋ္ဌပနာပဋ္ဌက။

ဆရာသည် (က)ဖြင့် ရဏန္တိ ဇေတေဟီတိ ရဏာဟုဖွင့်ပြတော်မူအပ်၍။

http://www.dhammadownload.com

ထိုမျှသာ- သော်။ ငိုကြွေးကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ငိုကြွေးရပုံကိုထင်ရှားစွာ မသိ အပ်သေးသည်မဟုတ်ပါလော။

(ဂ) သို့ ပါပနာဒိ-

ဆရာသည် (က+ခ)တို့ဖြင့် ရဏ-ပုဒ်၏ဝိဂ္ဂဟတ္ထ အဓိပ္ပါယတ္ထတို့ကိုဖွင့်ပြ တော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ယင်းရဏ-ပုဒ်၌ အဘိဓေယျတ္ထမရှိဟူသော အနက် ရောက်ရာ၏။

နံပါတ် (၃)

(ခ)ဖြင့် ငိုကြွေးကြရပုံကို သိသာထင်ရှားအောင်ပြဆိုသောကြောင့် အဗျာ ပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(ဃ)ဖြင့် အပေါင်းသရဏပုဒ်၏ ဝစနတ္ထအဖွဲ့တပါးကိုပြသောကြောင့် အဗျာ ပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသကိုပယ်ပါသည်။

နံပါတ် (၄)

ရာဂ။ ။ ရဉ္ဇတီတိ ရာဂေါ။

ရဉ္ဇ + ဏ သည်ရင်း၊ တပ်မက်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု+နိ) ငြိစွန်ခြင်း တပ်မက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ပုံတူသောဇာတ်သည် (ပ + နိ။)

ပဟာန။ ။ပဟာတဗ္ဗောတိ ပဟာနော။

ပ- ဟာ + ယုသည်ရင်း၊ ပယ်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု+နိ)။ပယ်ထိုက်သော တရားတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်ဇာတ်သည်(ဝါ) အပါယဂမနီ ယသည် (ပ + နိ)။

(ပဟာနဿ ဘာဝေါ ပဟာနဘာဝေါ-ဟုဆိုလိုလျှက် ဘာဝနောက်ပုဒ်ကျေသည်)

ပဟာနေကဋ္ဌတာ။ ။ဧကသ္မိံ တိဋ္ဌတီတိ ဧကဋ္ဌော။ ပဟာန ဘာဝေန ဧကဋ္ဌော ပဟာနေကဋ္ဌော။ပဟာနေကဋ္ဌဿ ဘာဝေါ ပဟာနေကဋ္ဌတာ။

နံပါတ် (၅)

(င) ဝေန ။ ။ပုံ + သဗ္ဗနာမ် + အ + သဗ္ဗနာမ်။
အာကာရေန။ ။ပုံ + ပု + အ + ကိတ်။
တေသံ ။ ။ပုံ + သဗ္ဗနာမ် + အ + သဗ္ဗနာမ်။
ရဏ ။ ။ပုံ + ပု + အ + ကိတ်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(ခ) ကန္တန္တိ- ဖြင့် ရဏာ၌ ရဏဓာတ်သည် ဂတိအနက်၌မဖြစ်၊ အသံပြုခြင်း သဒ္ဒအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ ပရိဒေဝန္တိ- ဖြင့် ကန္တန္တိ၌ ကန္ဒ-ဓာတ်သည် ခေါ်ဝေါ်ခြင်းအနက်၌မဖြစ်၊ရောဒန- ငိုကြွေးခြင်းအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ ယေဟိ အဘိဘူတာ စသည်ဖြင့် ရဏပုဒ်ကို ကရဏသာဓနဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ ရာဂ စသောတရားတို့ လွှမ်းမိုးခံရသောကြောင့် သတ္တဝါတို့ အထူးထူးအပြားပြား ငိုကြွေးကြရသည်ကိုရင်း သိစေ။

(ဃ) သဟ ရဏေဟိ- ဖြင့် သရဏာ၌ သဟပုဒ်+ရဏပုဒ် သ-သည် သဟ၏ကာရိယဖြစ်သည်ကိုရင်း၊ သဟ ရဏေဟိ ယေ ဝတ္တန္တိတိ သရဏာဟု ဗဟုဗ္ဗီသမာသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း ,သိစေ။သမ္ပယောဂဝသေန စသည်ဖြင့် ရာဂစသည်တို့နှင့်တကွဖြစ်ခြင်းဟူသည် ယှဉ်ဖက်၏အစွမ်းဖြင့်ရင်း ပယ်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်အားဖြင့် တယောက်တည်းသောပုဂ္ဂိုလ်၌ တည်နေရခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်ရင်း ဖြစ်ခြင်းပင်ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဥပါဒိယန္တေဝ ဘူတာနိ ဌဧဝ-
ယူခြင်းကြိယာသည် ဂဟေတဗ္ဗ။
မယူခြင်းကြိယာသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။
ဥပါဒါရုပ်တို့၏ မဟာဘုတ်တို့နှင့်ကင်း၍ မဖြစ်နိုင် မတည်နိုင်ခြင်းဂုဏ်သည် အနုညာတ။

နံပါတ် (၈)

ကန္တန္တိ ပရိဒေဝန္တိ အရ- စိတ္တဇဝိပလ္လာသသဒ္ဒရုပ်ရ၏။ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ အကြောင်းတရားသည် ဒီပကတ္ထ။
ကာယိကဒုက္ခ၊ စေတသိကဒုက္ခဖြစ်ရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
အယောနိသောမနသိကာရသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ကုသိုလ်အလုပ် မေ့လျော့ခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။
(တနည်း)စိတ္တဇ ဝိပလ္လာသ သဒ္ဒရုပ်သည် ဒဿနတ္ထ။
ဇာတိသည် ဒီပကတ္ထ။
အာသဝေါတရားတိုးပွားခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
ကံကိလေသာစသောဝဋ်တရားသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
အဝိဇ္ဇာတရားဖြစ်ရခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၃)

(ခ) ယေဟိ-အရ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ ပစ္စည်းတရားသည်(ဝါ)ရာဂ-စသော တိလေသာ (၁၀)ပါးသည်၊ကန္တိ ပရိဒေဝန္တိ အရ-စိတ္တဇဖိပလ္လာသသဒ္ဓရုပ်အား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပါသည်။

ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိ။ ။ဟေတု, သဟဇာတ, နိဿ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အဝိဂတ။

(နာမ်နှင့်ရုပ်ပြိုင်သောကြောင့် ဝိပ္ပယုတ်ရသည်ကို သတိပြု။)

(ဃ) ရဏောဟိ- အရ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ ပစ္စည်းတရားသည်၊ သဟဝတ္တန္တိ-အရ ယှဉ်ဖက်အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိ။ ။ဟေတု, သဟဇာတ, အညမည, နိဿ, သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

မှတ်ချက် ။ ။ ရဏန္တိ ဧတေဟိ-ကိုလည်း နည်းတူသိပါ။

****

ပါဠိကျမ်းဦး (၁၉)

(က) သမ္ပယောဂဝသေန ဝိဇ္ဇံ ဘဇန္တီတိ ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော။

(ခ) ဝိဇ္ဇာဘာဂေ ဝိဇ္ဇာကောဋ္ဌာသေ ဝတ္တန္တီတိပိ ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော။

(ဂ) တတ္ထ ဝိပဿနာဉာဏံ မနောမယိဒ္ဓိ ဆ အဘိညာတိ အဋ္ဌဝိဇ္ဇာ။

(ဃ) ပုရိမေန အတ္ထေန တာဟိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော။ ပစ္ဆိမေန အတ္ထေန တာသု ယာကာစိ ဧကာ ဝိဇ္ဇာ ဝိဇ္ဇာ၊ သေသာ ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော။

(င) ဣတိဝိဇ္ဇာပိ ဝိဇ္ဇာယ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ ဝိဇ္ဇာဘာဂိနောတွေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

(စ) ဣဓ ပန သမ္ပယုတ္တဓမ္မာဝ အဓိပ္ပေတာ။ [အဘိ။ ဋ္ဌ။ ၉၃]

နံပါတ် (၁)

(က) ယေဓမ္မာ၊တို့သည်။(ကတ္တား) သမ္ပယောဂဝသေန၊ဖြင့်။ ဝိဇ္ဇံ၊ သိတတ်သည်ကို(သဒ္ဒတ္ထ)။ဝါ၊ဝိပဿနာဉာဏ် မနောမယိဒ္ဓိဉာဏ်၊ ချာန်အဘိညာဉ် ၆-ပါးတည်းဟူသော ၈-ပါးသောဝိဇ္ဇာသို့။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

(ဂ) တတ္ထ၊ထိုဝိဇ္ဇာဘာဂိနောဟူသောပုဒ်၌။ အဘိညာ၊ဈာန်အဘိညာဉ်တို့ရင်း။

(ဃ)တာဟိ၊ထိုရှစ်ပါးသောဝိဇ္ဇာတို့နှင့်။

(င) ပန၊ထိုသို့ဝိဇ္ဇာ ဝိဇ္ဇာသမ္ပယုတ္တဓမ္မကို သိအပ်ပါသော်လည်း။ ဣဓ၊ ဤဒုက်၌။ (ဆ အဘိညာ- ၌ (ဆ-သရုပ်= ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏ်၊ ဒိဗ္ဗသောတဉာဏ်၊ ပရစိတ္တဝိ

http://www.dhammadownload.com

ဇာနနညာဏ်၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသညာဏ်၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုညာဏ်၊ အာသဝက္ခယညာဏ်-ဖြစ်ပါသည်)။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့ဌပနာပဋ္ဌက-

ဆရာသည်(ခ)ဖြင့်ဝိဇ္ဇာဘာဂိနောပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကိုဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ယင်းသို့- သော်။ ယင်းဝိဇ္ဇာဘာဂိနော၌ ဝိဇ္ဇာအရ သရုပ်အရကောက်ကို မသိအပ်သေးသည်မဟုတ်ပါလော။

(င) ဣတိစေဝံသို့ ဌပနာပဋ္ဌက-

ဆရာ (က+ခ)ဝါကျတို့ဖြင့် ဝိဇ္ဇာဘာဂိနောပုဒ်၏ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ ထိုမျှသာ-ဆိုချေသော်။ ယင်း ဝိဇ္ဇာဘာဂိနောပုဒ်၏ အဘိဓေယျတ္ထကို မသိအပ်သေးသည့် မဟုတ်လော။

နံပါတ် (၃)

(စ) အတိဗျာပိတာဒေါသပယ်။

(ဃ+င)ဝါကျတို့ဖြင့် ဝိဇ္ဇာဘာဂီအရ ဝိဇ္ဇာရှစ်ပါးနှင့် ဝိဇ္ဇာသမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို ယူထား၍ ဝိဇ္ဇာဘာဂီ၏အဘိဓေယျတ္ထ အလွန်ကျယ်ပြန့်နေသည်ဖြစ်ရာ (စ)ဖြင့်ဝိဇ္ဇာဘာဂီအရ ဝိဇ္ဇာသမ္ပယုတ္တဓမ္မကိုသာ ယူဖို့ရန် ဖွင့်ပြသဖြင့် ကျယ်ပြန့်မှုကင်းရှင်းသွားသောကြောင့်-။

(ဃ)ဖြင့် အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။ (က)ဖြင့် ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော၏ ဝစနတ္ထကို ပြပြီးနောက် (ဃ)ဖြင့်ယင်းပုဒ်အရ အဘိဓေယျတ္ထကိုပြဆိုအပ်သောကြောင့်။

နံပါတ် (၄)

ဝိဇ္ဇာ ။ ။ ဝိဒတိ ဇာနာတီတိ ဝိဇ္ဇာ။

မနောမယိဒ္ဓိ ။ ။ မနတိ ဇာနာတီတိ မနော။ မနေန နိဗ္ဗတ္တာ မနောမယာ။
ဣဇ္ဈန္တိ တောယာတိ ဣဒ္ဓိ။မနောမယာ စ သာ ဣဒ္ဓိစာတိ မနောမယိဒ္ဓိ။
စိတ်ဖြင့်ပြီးသောဂုဏ်၏ တန်ခိုးနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏ်ကျေးစပ်။ (ဗျ + နိ။)
စိတ်ဖြင့်ပြီးသောတန်ခိုး၏တခုသည်- ဇာတ်သည် (ပ + နိ။)

အဘိညာ ။ ။ အဘိဝိသေသတော ဇာနန္တီတိ အဘိညာ။
အဘိ+ဉာ+အသည်ရင်း၊ အထူးသိခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း။(ဗျ + နိ)
အထူးသိခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နိ။)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

သမ္ပယောဂဝသေန ။ ။ ပုံ + ပုရိသာဒိ + အ + သမာသ်။
ဝိဇ္ဇံ ။ ။ ဣတ္ထိ + ကညာဒိ + အာ + ကိတ်။
ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော ။ ။ ပုံ + ရတ္တာဒိ + ဤ + ကိတ်။
ကောဋ္ဌာသ ။ ။ ပုံ + ပုရိသာဒိ + အ + ကိတ်။

နံပါတ် (၆)

(က) သမ္ပယောဂဝသေန-ဖြင့် ဘဇန္တိ၌ ဆည်းကပ်ခြင်းဟူသည် အာရုံစသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့် ဆည်းကပ်ခြင်းမဟုတ်၊ သမ္ပယုတ်၏အစွမ်းဖြင့် ဆည်းကပ်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟု သိစေ။ ဝိဇ္ဇံဘဇန္တိ-ဖြင့် ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော၌ ဝိဇ္ဇာ-သဒ္ဒူပပဒ ဘဇ+ဏီ၊ ယင်းဏီ-၏ကတ္တုသာဓနေ၌သက်၍ ဝိဇ္ဇံ ဘဇန္တီတိ ဝိဇ္ဇာဘာဂိနောဟု ကိတန္တဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း သိစေ။

(ခ) ဝိဇ္ဇာဘာဂေ ဝတ္တန္တိ-ဖြင့် ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော၌ ဝိဇ္ဇာဘာဂပုဒ်+ဤပစ္စည်း၊ ထိုဤ-ပစ္စည်း ဝတ္တန္တိအနက်၌သက်၍ ဝိဇ္ဇာဘာဂေ ဝတ္တန္တီတိ ဝိဇ္ဇာဘာဂိနော-ဟု ဝတ္တန္တိတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ ဝိဇ္ဇာ ကောဋ္ဌာသေ-ဖြင့် ဝိဇ္ဇာဘာဂီ၌ ဘာဂသဒ္ဒါသည် ဘာဂဂျစသောအနက်ကိုမဟော ကောဋ္ဌာသ-အနက်ဟောသည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(ခ) အပိ-သဒ္ဒါ သမုစ္စယတ္ထ။သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထ။(တနည်း)အပေက္ခတ္ထ(ယောဇနာ)

(င) ယာကာစိ၌ စိ-နိပါတ် အသာကလျတ္ထ။ ယာကာစိ- အနိယမတ္ထ(ပြည်)သကလတ္ထ။ အပိ-သဒ္ဒါ အညမညသမုစ္စယတ္ထ။

သမ္ပယုတ္တမ္ဘာဝ ၌ ဧဝ-
ဝိဇ္ဇာ၏သမ္ပယုတ္တမ္ဘသည် ဂဲဟေတဗ္ဗတ္ထ။
ဝိဇ္ဇာသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
တစ်ပါး တစ်ပါးသော ဝိဇ္ဇာတို့သည်လည်း ဝိဇ္ဇာဘာဂိယအမည်ရနိုင်ခြင်းဂုဏ်သည် အနုညာတ။

နံပါတ် (၈)

မနောမယိဒ္ဓိ-အရ- မနောမယိဒ္ဓိဉာဏ်ကောက်-
ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ပါဒကစျာန် ပရိကမ်နှင့် တဖန်ပါဒကစျာန်တို့သည် ဒီပကတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

နိမ္မိတကာယကို ကြည့်ရှုဖူးမြင်ရခြင်းတို့သည် ပကာသနတ္ထ။

ရှေးဦးစွာပရိကမ်ပြုခြင်း ရှေးဦးစွာပါဒကစျာန်ဝင်စားခြင်း စသည်တို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

နိမ္မိတကာယကိုဖူးမျှော်ရသူတို့၏ အံ့ဩခြင်း မနောမယိဒ္ဓိဉာဏ်ကို မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်စေလိုခြင်း စသည်တို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။

(စ) သိဒ္ဓိရနိုင်ပုံ။ ။သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကိုသာ လိုအပ်ကုန်၏ဟု အန္ဓယကို သိသဖြင့် ဝိဇ္ဇာကိုမလိုအပ်ဟူသော ဗျတိရိက်အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သိရသောကြောင့် အတ္ထာပန္နသိဒ္ဓိမည်၏။ (ယ္ခုခေတ်မမေးတော့)

နံပါတ် (၁၀)

ဝိဇ္ဇံ-အရ-ဝိဇ္ဇာရှစ်ပါး အမောဟ ဉာဏ်ပညာဟူသော ပစ္စည်းသည်၊ဘဇန္တိ-အရ မဟာကုသိုလ် ကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဟေ, မိ, ဣံ, မဂ်။

(င) ဝိဇ္ဇာပ် ဝိဇ္ဇာယ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ ပုဒ်အရ-ဝိဇ္ဇာ ဝိဇ္ဇာသမ္ပယုတ္တဓမ္မဟူသောအာရုံပစ္စည်းတရားသည်၊ဝေဒိတဗ္ဗာ၌ ဝိဒ-ဓာတ်အရ သတိ၊ ဝီရိယ၊ ဉာဏ် ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏ-ဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်။ အာရမ္မဏ၊ အဓိပတိ၊ ဥပနိဿယ။

****

ဝါကျစဉ် (၂၀)

(က) ဣဒါနိ ယထာနိက္ခိတ္တာယ မာတိကာယ သင်္ဂဟိတေ ဓမ္မေ ပဘေဒတော ဒဿေတုံ " ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ"တိ ဣဒံ ပဒဘာဇနီယံ အာရဒ္ဓံ။

(ခ) တတ္ထ ယဒေတံ "ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတီ"တိ ပဌမံ ကာမာဝစရကုသလံ ဒဿိတံ။

(ဂ) တဿ တာဝ နိဒ္ဒေသေ ဓမ္မဝဝတ္ထာနဝါရော သင်္ဂဟဝါရော သုညတဝါရော တိ တယော မဟာဝါရာ ဟောန္တိ။ [အဘိ။ ၄ ။ ၉၇]

နံပါတ် (၁)

(က) ဝေ၊-သို့။ကုသလာဒိအာဒိနာ၊-ဤသို့အစရှိသောပါဌ်ဖြင့်။မာတိကံ၊ကို။ ဝတွာ၊ပြီး၍။ (ပုဗ္ဗာနုသန္ဓေ) ဣဒါနိ၊၌။ ယထာနိက္ခိတ္တာယ၊အကြောင်အကြောင်ထားအပ်ပြီးသော။ (ဝါ) အကြောင်အကြောင် ထားအပ်ပြီးသောအပြားရှိသော။ မာတိကာယ၊ဖြင့်။ သင်္ဂဟိတေ၊ပေါင်း၍ယူအပ်ကုန်သော။ ဓမ္မေ၊တို့ကို။ ပဘေဒတော၊အထူးအားဖြင့်။

http://www.dhammadownload.com

ကတမေဓမ္မာကုသလာတိ၊-ဟူသော (ဝါ)-အစရှိသော။ ဣမိနာပဒဘာဇနီ ယေန၊-ဖြင့်(ကရိဏ်း)။ ဒဿေတုံ၊ပြခြင်းငှာ။ (ဝါ) သောတုဇနတို့အား သိစေခြင်းငှာ။ ကတမေဓမ္မာ ကုသလာတိ၊- ဟူ၍(အာကာရတ္ထ) (ဝါ)-ဟူသော (နိဒဿနတ္ထ)-အစရှိသော(အာဒျတ္ထ)။ဣဒံပဒဘာဇနီယံ၊ကို။ ဘာဂဝတာ။ အာရဒ္ဓံ၊ပြီ။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့ ဌပနာပဋ္ဌက။ ။ဆရာ (က)ဖြင့် မာတိကာကိုဟောပြီးသည်၏ အခြားမဲ့ဖြစ်သော ဤအခါ၌ အကြင်အကြင်ထားအပ်ပြီးသော မာတိကာဖြင့် ပေါင်း၍ ယူအပ်ကုန်သောတရားတို့ကို အထူးအားဖြင့်ပြခြင်းငှာ (ဝါ) သောတုဇနတို့အားသိစေခြင်းငှာ ကတမေကုသလာအစရှိသော ဤပဒဘာဇနီကို ဘုရားရှင်အားထုတ်တော်မူအပ်၏ဟု ဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်။ ဤပဒဘာဇနီသည် ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတအားဖြင့် သုံးပါးအပြားရှိပြီး၊ ထိုတွင် ကုသိုလ်သည်လည်း ကာမာဝစရ၊ ရူပါဝစရ၊ အရူပဝစရ၊ လောကုတ္တရာအားဖြင့် လေးပါး အပြားရှိသည်မဟုတ်ပါလော၊ ထို့ကြောင့်--ရှေးဦးစွာ ပြတော်မူအပ်သောကုသိုလ်ကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဖြင့် ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။ (က)အမှတ်-ရှေ့ဝါကျနှင့် (ခ)အမှတ်နောက်ဝါကျတို့၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်မှာ ကုသိုလ်ပဒဘာဇနီချည်းဖြစ်၍ အတူဖြစ်နေသော်လည်း (ခ)အမှတ်ပြ-နောက်ဝါကျကိုမရေးလျှင် ရှေးဦးစွာ ကာမာဝစရကုသိုလ်ကို ပြသည်ဟု မန္ဒဗုဒ္ဓိပုဂ္ဂိုလ်တို့ မသိနိုင် ယင်း(ခ)ဝါကျကို ဆိုလိုက်သဖြင့် မန္ဒဗုဒ္ဓိပုဂ္ဂိုလ်တို့ သိသောကြောင့်။

(ဂ) ဖြင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသတို့ကိုပယ်။

နံပါတ် (၄)

ပဒဘာဇနီယ။ ။ ပဇ္ဇတေ ဉာယတေ အတ္ထော ဧတေဟီတိ ပဒါနိ။

ဘာဇေတိ ဝိဘဇတိ ဧတေနာတိ ဘာဇနီယံ။

ပဒါနံ ဘာဇနီယံ ပဒဘာဇနီယံ။

ပဒပုဒ်+ဘာဇနီယပုဒ်သည်ရင်း၊ ကုသလာဓမ္မာ အစရှိသော မာတိကာပုဒ်တို့၏ အကျယ်ဝေဖန်ကြောင်းဖြစ်သော ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာအစရှိသော ဘာဇနီ စကားနှင့် အကျိုး/အကြောင်းစပ်-(ဗျု + နိ)

ပုဒ်တို့ကို အကျယ်ဝေဘန်ခြင်းကြိယာသည် (ပ + နိ)

ပဘေဒတော။ ။ အညမညတော ပဘိဇ္ဇတီတိ ပဘေဒေါ။

ပ - ဘိဒ + ဏ သည်ရင်း၊ကွဲပြားခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း (ဗျု+နိ)

ကွဲပြားခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နိ)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

ဣဒါနိ ။ ။ အလိင် + ဂဏဝိ + ဣ + နိပါတ်။
ပဘောဒတော။ ။ အလိင် + ဂဏဝိ + သြ + နိပါတ်။
ဒသေတုံ ။ ။ အလိင် + ဂဏဝိ + နိ + နိပါတ်။
အာရဒ္ဓံ ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + ကိတ်နာမ်။

နံပါတ် (၆)

ဥပါဒိယန္တေဝ ဘူတာနိ၊န ဘူတာနိ ဝိယ ဥပါဒိယန္တီတိ ဥပါဒါ။
ဘုသံ အာဒိယန္တီတိ ဥပါဒါနာ။ [အဘိ။ ၄ ။ ၉၂]

ဥပါဒိယန္တေဝ ဘူတာနိ-ဖြင့် ဥပါဒါ၌ ဥပ - အာ - ဒါ + အ ၊ ယင်းအ-၏ ကတ္တုသာဓနဖြစ်သည်ကို၊ ဥပါဒိယန္တီတိ ဥပါဒါ-ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုသိစေ။

ဘူတာနိ-ဖြင့်မှီတတ်၏ဟူသည် ဘူတရုပ်တို့ကိုမှီ၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။

ဘူတာနိဝိယ နဥပါဒိယန္တိ-ဖြင့် ဥပါဒိယန္တေဝ-၌ ဧဝ၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထကိုသိစေ။

တစ်နည်း ။ ။ ဥပါဒါရုပ်တို့သည် မဟာဘုတ်တို့ကိုမှီ၍သာဖြစ်ကုန်၏။ မဟာဘုတ် ရုပ်တို့ကဲ့သို့အမှီခံရုပ်မဟုတ်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။

ဘုသံ အာဒိယန္တီတိ-ဖြင့် ဥပါဒါနာ-၌ ဥပ - အာ - ဒါ + ယု၊ ဥပ-၏ ဘုသတ္ထ အနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်း၊ အာ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထဗာဓကဖြစ်သည်ကိုလည်း၊ ဒါ-ဓာတ်၏ ပေးခြင်းအနက်၌မဖြစ်၊ ယူခြင်းအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုလည်း၊ ယု-ပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓနဖြစ်သည်ကိုလည်း၊ ဥပါဒိယန္တီတိ ဥပါဒါနာ-ဟုဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုလည်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(ဂ) တဿ-၌ တ-၏ဝိသယ။ ကာမာဝစရကုသလာကိုစွဲယူသောကြောင့် ပက္ကန္တ ဝိသယ။

ကုသလန္တိ နာမံလဘတိ၊ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ ဒုဝိဓေနေဝ-၌ ဧဝအနက်။(၄၊ ၁၀၅)

အာရောဂျ၌ အနဝဇ္ဇ၌သည်ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

ကောသလ္လသမ္ဘူတ၌သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

(က)အာရဒ္ဓံ၌ ဗာဟျတ္ထအရ-ကတမေဓမ္မာ ကုသလာ အစရှိသော ပဒဘာဇနီ ဝစီဘေဒသဒ္ဒရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

ဝိရိယရှေးရှိသောဒေသနာဉာဏ်တော်သည် ဒီပကတ္ထ။
တရားနာရခြင်းဓမ္မဿဝနကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်တို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ဝေနေယျတို့၏ ပါမောဇ္ဇ ပီတိ ပဿဒ္ဓိစသော နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင်သောအကျိုးသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

အာရဒ္ဓ၌ အာပုဗ္ဗ-ရဘဓာတ်အရ- ဝိရိယရှေးရှိသော ဉာဏ်ပြဌာန်းသော ဒေသနာဉာဏ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ပဒဘာဇနီယံအရ- ပုဒ်တို့ကိုဝေဖန်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော ဒေသနာတော်စကား စိတ္တဇဝစီဝိညတ္တိနှင့် သဒ္ဒရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်။ ကြီး ၄၊ လတ်-ဝိပ္ပယုတ္တ၊ ငယ်-ဟေ, ဓိ, ကံ, မဂ်။

****

ဝါကျစဉ် (၂၁)

(က)တတ္ထ ဗုဒ္ဓါနံ ပုရိမာ တိသော ပဋ္ဌာ နတ္ထိ။

(ခ) ကသ္မာ ? ဗုဒ္ဓါနဉ္ဟိ တီသု အဒ္ဓါသု ကိဉ္စိ သင်္ခတံ အဒ္ဓါဝိမုတ္တံ ဝါ အသင်္ခတံ အဓိဋ္ဌံ အနညာတံ အဇောတိတံ အတုလိတံ အတီရိတံ အဝိဘူတံ အဝိဘာဝိတံ နာမ နတ္ထိ။

(ဂ) တေန တေသံ အဓိဋ္ဌဇောတနာပဋ္ဌာ နတ္ထိ။

(ဃ)ယံ ပန ဘဂဝတာ အတ္တနော ဉာဏေန ပဋိဝိဒ္ဓံ၊ တဿ အညေန သမဏေန ဝါ ဗြာဟ္မဏေန ဝါ ဒေဝေန ဝါ မာရေန ဝါ ဗြဟ္မုနာ ဝါ သဒ္ဓိံ သံသန္ဒနကိစ္စံ နတ္ထိ။

(င) တေနဿ ဓိဋ္ဌသံသန္ဒနာပဋ္ဌာ နတ္ထိ။ [အဘိ။ ၃ ။ ၉၈]

နံပါတ် (၁)

(က) တိသော၊အဒိဋ္ဌဇောတနာပဋ္ဌာ,ဒိဋ္ဌသံသန္ဒနာပဋ္ဌာ,ဝိမတိစ္ဆေဒနာပဋ္ဌာ, ဟူသောသုံးပါးတို့သည်။

(ခ) သင်္ခတံ ဝါ၊ရုပ်နာမ်ဟူသောသင်္ခတလည်းဖြစ်သော။အသင်္ခတံ ဝါ၊ နိဗ္ဗာန်ပညတ်ဟူသော အသင်္ခတလည်းဖြစ်သော။(ဤ(ခ)ဝါကျအကြောင်း၊၊ အကျိုးစပ်ဟပ်၍ အနက်ပေးပုံ- နိသျများ၌ရှုရန်။ (၆)နံပါတ် နှင့်တွဲကြည့်ပါ။)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ဋ္ဌပနာပဋ္ဌက. . . .

ဆရာ သည် (က)ဖြင့် ပုစ္ဆာငါးမျိုးတို့တွင် ဘုရားရှင်တို့အား ရှေးပုစ္ဆာသုံးမျိုးတို့ သည် မရှိဟုဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုမျှသာဖွင့်ဆိုသော်။ ထိုသုံးမျိုးသောပုစ္ဆာတို့တွင် ဘုရားရှင် တို့အား အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာမရှိခြင်းအကြောင်းကို အကျယ်အားဖြင့်မသိအပ်သေး သည်မဟုတ်ပါလော။ ဘုရားရှင်အားမရှိသော ပုစ္ဆာသုံးမျိုးတို့တွင် အဒိဋ္ဌဇောတနာ ပုစ္ဆာမရှိခြင်း၏ အကြောင်းအကျယ်ကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

(ဃ)သို့ ပါပနာဒိ. . . .

ဆရာ သည် (ခ+ဂ)တို့ဖြင့် ဘုရားရှင်တို့အား အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာမရှိပုံ အကြောင်းအကျယ်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့-သော်။ အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာမရှိခြင်း၏ အကြောင်းအကျယ်ကိုသာသိ၍ ဒိဋ္ဌသံသန္ဒနာပုစ္ဆာမရှိခြင်း အကြောင်းအကျယ်ကို မသိ အပ်ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။ ဒိဋ္ဌသံသန္ဒနာပုစ္ဆာမရှိခြင်း၏ အကြောင်း အကျယ်ကိုပြဆိုသင့်သေး၏။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဖြင့် ပုစ္ဆာသုံးမျိုးမရှိပုံကို ပြည့်စုံအောင် ချဲ့ပြသောကြောင့် အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။ (တနည်း) ပုနရုတ္တိပယ်။

(ဂ) ရအပ်သောအကျိုးကိုပြသောကြောင့် နိရတ္ထကဒေါသပယ်။

(ဃ)ဒိဋ္ဌသံသန္ဒနာပုစ္ဆာလည်းမရှိပုံ အဖို့တပါးကိုပြသောကြောင့် အဗျာပိ တ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(င) တေနသဒ္ဒါထားရပုံ။ ။ မြတ်စွာဘုရားအား ဒိဋ္ဌသံသန္ဒနာပုစ္ဆာမရှိ ဟု ရအပ်သောအကျိုးကို ပြလို၍ တေန-သဒ္ဒါထားသည်။

နိယံ။ ။ လဒ္ဓဂုဏ, အကျိုးဖလနှင့်, နိဂမတစ်ဖြာ, ပြလိုရာ, တသ္မာ တေ န ထား။

နံပါတ် (၄)

အဒိဋ္ဌ ။ ။ ပဿိယိတ္ထာတိ ဒိဋ္ဌံ။ န ဒိဋ္ဌံ အဒိဋ္ဌံ။

န-ပုဒ်+ဒိဋ္ဌပုဒ်သည်ရင်း၊ န-ပဋိသေဓ၏မြင်အပ်ပြီးမဟုတ်သောအကြောင်း

အရာနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်,(ဗျ + နီ)။ မမြင်ခြင်းကြိယာသည်(ပ + နီ)။

အညာတံ ။ ။ ဉာယိတ္ထာတိ ဉာတံ။ န ဉာတံ အညာတံ။

အတုလိတံ။ ။ တုလိယိတ္ထာကို တုလိတံ။ န တုလိတံ အတုလိတံ။

http://www.dhammadownload.com

အတီရိတံ ။ ။ တီရိယိတ္ထာတိ တီရိတံ။ န တီရိတံ အတီရိတံ။

တိရ + တ သည်ရင်း၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်း (ဝါ) ပြီးဆုံးခြင်းကြိယာသည်ရင်း၊ (ဗျ + နိ)

ဆုံးဖြတ်ခြင်း (ဝါ) ပြီးဆုံးစေခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နိ)

အဒိဋ္ဌဇောတနာ။ ။ အဒိဋ္ဌံ ဇောတီယတိ ဧတာယာတိ အဒိဋ္ဌဇောတနာ။(ငြိ)

ဇောတီယတိ ဧတာယာတိ ဇောတနာ။

အဒိဋ္ဌဿ ဇောတနာ အဒိဋ္ဌဇောတနာ။

အဒိဋ္ဌပုဒ်+ဇောတနာပုဒ်သည်ရင်း၊ မသိ မမြင်အပ်သောသဘော၏ ထွန်းပြကြောင်းပုစ္ဆာနှင့် ဇောတေတဗ္ဗ + ဇောတကစပ် (ဗျ + နိ)။ မသိမမြင်အပ်သေးသော သဘောတရားဖြစ်သည် (ပ + နိ)။

ဒိဋ္ဌသံသန္ဒနာ။ ။ သံသန္ဒီယတိ ဧတာယာတိ သံသန္ဒနာ၊

ဒိဋ္ဌဿ သံသန္ဒနာ ဒိဋ္ဌသံသန္ဒနာ။

နံပါတ် (၅)

နတ္ထိ ။	။	အလိင် + ဂဏ၀ိမုတ် + က္လ + အာချာတပဋိရူပက ကတ္တုဝါစကနိပါတ်။
ကသ္မာ ။	။	အလိင် + ဂဏ၀ိမုတ် + အာ + ပုစ္ဆနတ္ထနိပါတ်။
ကိဉ္စိ ။	။	အလိင် + ဂဏ၀ိမုတ် + က္လ + အပ္ပတ္ထဇောတကနိပါတ်။
အဒ္ဓါသု ။	။	ပုံ + ပုမာဒိ + အာ + ကိတ်။
အတ္တနော။	။	ပုံ + ရာဇာဒိ + အာ + ကိတ်။
ဗြဟ္မုနာ။	။	ပုံ + ရာဇာဒိ + အာ + ကိတ်။
တိသော။	။	က္လတ္ထိ + သဗ္ဗနာမ် + က္လ + သဗ္ဗနာမ်။

နံပါတ် (၆)

(ခ) သင်္ခတံ အသင်္ခတံ ဖြင့် မသိအပ်သေးသော သဘောကိုသိရန် ထွန်းပြကြောင်းပုစ္ဆာမရှိဟူသည် သင်္ခတ အသင်္ခတဂဏရားငှါနှင့်မပ်၍ ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။တီသုအဒ္ဓါသု-ဖြင့် ယင်းသင်္ခတ အသင်္ခဟ တရားတို့ဟူသည်လည်း ကာလသုံးပါး၌ပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။ အနညာတံ-ဖြင့် မမြင်အပ်ဟူသည် ဉာဏ်ဖြင့်မသိခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။ အတုလိတံ -စသည်ဖြင့် မယှဉ်ပြနိုင်ခြင်းဟူသည် ဆုံးဖြတ်ချက်မချနိုင်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ အတီရိတံ-ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်မချနိုင်ခြင်းဟူသည် ဆုံးဖြတ်ချက်မပြီးဆုံး-

http://www.dhammadownload.com

သေးခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ အဝိဘူတံ အဝိဘာဝိတံ-ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချပြီး၍ ဉာဏ်ဖြင့်ထင်စွာမဖြစ်စေအပ်သောဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ကိဥ္စိ ။ပ။တေန-ဖြင့် ထိုမြတ်စွာဘုရားအား တစ်စုံတစ်ခုသောတရားတို့ကို မသိမမြင်ခြင်းစသည်မရှိသောကြောင့် အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာမရှိဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(ခ)ဟိ- (က)ဝါကျ၏ အဖြေကိုပြသောကြောင့် ဝိသဇ္ဇနတ္ထ။

တနည်း။ ။ပုစ္ဆာသုံးမျိုးမရှိခြင်းအကြောင်းအကျယ်ကို ချဲ့ပြသောကြောင့် ဝိတ္ထာရတ္ထ။

တနည်း။ ။(ဂ)ဝါကျ၌ အကျိုးကိုပြအပ်သောကြောင့် ကာရဏတ္ထ။

(ဃ) ပန- အဒိဋ္ဌ ဇောတနာပုစ္ဆာမရှိသည်မှတပါး ဒိဋ္ဌသံသန္ဒနာပုစ္ဆာ မရှိခြင်း အဖို့တပါးကိုပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရတ္ထ။

ဝါ-သဒ္ဒါ- သမဏမည်သူ စသူတို့နှင့် မည်သူမည်ဝါဟု မသတ်မှတ်အပ်သောကြောင့် ဝိကပ္ပနတ္ထ။

(ဝ)တေန-၌ တံ၏ ဝိသယတ္ထ- ထိုသို့ သခ်တ အသခ်တတရားတို့၏ မသိအပ်သည်စသည်တို့ မရှိသည်၏အဖြစ်ကို စွဲယူသုံးသပ်အပ်သောကြောင့် အနုဘူတဝိသယ။

(င) တေန-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ဖြင့်ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သောတရား၏ အခြားသောသမဏစသည်တို့နှင့် နှီးနှောဖွယ်မရှိသည်၏ အဖြစ်ကို စွဲယူသုံးသပ်အပ်ပါသည်။ ကြိယာကိုစွဲသောကြောင့် အနုဘူတဝိသယ။

(ခ) အဒ္ဓါ။ ။အဒ္ဓေါ ဘာဂေ ပထေကာလေ၊ ဓေါ်သဒ္ဒါ ဗျယံဘာဝေ။

ဤ၌ ကာလအနက်ဖြစ်ပါသည်။

နံပါတ် (၈)

ဉာဏေန အရ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရ၏ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်သည် ဒီပကတ္ထ။
သကလဗုဒ္ဓဂုဏ်နှင့် ဒသဗလဉာဏ်တို့သည် ပကာသနတ္ထ။
ပါရမီဉာဏ်၊ ဝိပဿနာဉာဏ်တို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ဒေသနာဉာဏ်တော်နှင့် သတ္တဝါတို့၏ဟိတသုခစသည်သည်အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(ဃ) ပဋိဝိဒ္ဓံ-အရ သခ်တ အသခ်တ ပစ္စည်းတရားသည်၊ဉာဏေန- အရ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

http://www.dhammadownload.com

ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိ- အာရမ္မဏ (၁)ပစ္စည်းသာ။
မှတ်ချက်။ ။ ယံ-ပုဒ်နှင့် ပဋိဝိဇ္ဈ-၌ ဓာတ်အရပြိုင်ကလည်း ဤအတိုင်းသာ။
ဉာဏေန အရ-သဗ္ဗညုတဉာဏ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ပဋိဝိဇ္ဈ၌ ဓာတ်အရ ယင်း၏သမ္ပယုတ္တခန္ဓ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိ- ဟေတု, အဓိပတိ,သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတတို့ဖြစ်ပါသည်။

****

ဝါကျခွဲ (၂၂)

(က) ယသ္မာ ပနေသ အကထံကထီ တိဏ္ဏဝိစိကိစ္ဆော သဗ္ဗဓမ္မေသု ဝိဟတသံသယော၊ တေနဿ ဝိမတိစ္ဆေဒနာပုစ္ဆာ နတ္ထိ။
(ခ) ဣတရာ ပန ဒွေ ပုစ္ဆာ ဘဂဝတော အတ္ထိ။
(ဂ) တာသု အယံ "ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာ" တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
(ဃ) တတ္ထ "ကတမေ" တိပဒေန နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မေ ပုစ္ဆတိ။
(င) "ဓမ္မာကုသလာ" တိ ဟိ ဝစနမတ္တေန "ကိံ တတာ, ကိံ ဝါ ကရောန္တီ"တိ န သက္ကာ ဉာတုံ။ "ကတမေ"တိ ဝုတ္တေ ပန တေသံ ပုဋ္ဌဘာဝေါ ပညာယတိ။ တေန ဝုတ္တံ"ကတမေတိပဒေန နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မေ ပုစ္ဆတီ"တိ။

(အဘိ။ဋ္ဌ။၉၈)

နံပါတ် (၁)

(က)အကထံကထီ၊သို့လောသို့လောဟု ယုံမှားတွေးတောခြင်းမှကင်းတော်မူ၏။ တိဏ္ဏဝိစိကိစ္ဆော၊ကူးခပ်အပ်ပြီးသော ဝိစိကိစ္ဆာရှိတော်မူ၏။ ဝိဟတသံသယော၊ပယ်ဖျောက်အပ်ပြီးသော ယုံမှားခြင်းရှိတော်မူ၏။ တေန၊ထိုသို့ အကထံကထီစသည် မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ အဿ-ဘဂဝတော။

(ခ) ပန၊ မရှိသည်တပါး ရှိသည်ကိုဆိုအံ့။ ဣတရာ၊-အဒိဋ္ဌဇောတနာ၊ဒိဋ္ဌသံသန္ဒနာ၊ ဝိမတိစ္ဆေဒနာပုစ္ဆာမှတပါး။ ဒွေ။ ပုစ္ဆာ၊အနုမတိပုစ္ဆာ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာတို့သည်။

(ဂ) အယံပုစ္ဆာ၊ဤကတမေဓမ္မာကုသလာဟူသော ပုစ္ဆာသည်။

(ဃ)တတ္ထ-တေသုပဒေသု ၊ထိုကတမေဓမ္မာကုသလာဟူသော ပုဒ်တို့တွင်။

(င) ဝါကျအပြန်အလှန် (ပြည်နိသျှ)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ဥပနာပဋ္ဌက. . . .

ဆရာ၊ သည်.(က)ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားအား ဝိမတိ္တစ္ဆေဒနာ ပုစ္ဆာမရှိ-ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့-သော်။ မရှိသောပုစ္ဆာတို့ကိုသာသိ၍၊ ရှိသောပုစ္ဆာတို့ကိုမသိအပ်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။--မြတ်စွာဘုရားအားရှိသောပုစ္ဆာတို့ကိုလည်းပြဆိုသင့်သေး၏။

(ဂ)သို့ ပါပနာဒိ. . . .

ဆရာ၊ သည် (ခ)ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားအား အနုမတိပုစ္ဆာ၊ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာနှစ်ပါးရှိ၏-ဟုဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့-သော်။ ပါဠိတော်၌လာသော ကတမေဓမ္မာကုသလာဟူသော-ပုစ္ဆာသည် အနုမတိပုစ္ဆာဖြစ်၏ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။--ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာဟူသော-ပုစ္ဆာ၏ အမည်ကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

(င)သို့ ဌမနာပဋ္ဌက. . . .

ဆရာ၊ သည် (ဃ)ဖြင့် ကတမေဟူသော-ပုဒ်ဖြင့် အကျယ်ညွှန်ပြထိုက်သောကုသိုလ်ဓမ္မတို့ကို မေး၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့-သော်။ ဓမ္မာ ကုသလာဟူ၍-ဆိုအပ်ပါက လိုအပ်သောကုသိုလ်ဓမ္မတို့ကိုသိနိုင်ကောင်းရာသည်မဟုတ်လော။ ထို့ကြောင့် ကတမေသဒ္ဒါ ထည့်ဆိုရခြင်း၏ ယုတ္တိကြောင်းကိုလည်းပြဆိုသင့်သေး၏။

နံပါတ် (၃)

(ဂ) ဖြင့် အတ္ထုဒ္ဒေသ-ဝါကျဖြစ်သောကြောင့် အနုမတိပုစ္ဆာ၊ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာဟူသော-စကားအလွန်ပျံ့နှံ့ခြင်း အတိဗျာပိတဒေါသကိုပယ်။

(င) ကတမေဟု ပုစ္ဆာဇောတက-နိပါတ်ပုဒ်ကိုထည့်ဆိုနိုင်ခြင်း၏ ယုတ္တိကြောင်းကိုပြသောကြောင့် ဝိရောဓိဒေါသပယ်။(တစ်နည်း) ဂန္ထဂရုဒေါသပယ်။

(ကတမေပနစသည်ဖြင့်)မသိနိုင်သည်မှတပါး သိနိုင်ပုံအလျှော်ကိုပြသောကြောင့်အဗျာပိတ၊အပရိ ပုဏ္ဏဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း)ကတမေဟု-ထည့်ဆိုရခြင်း၏အကျိုးကိုပြသောကြောင့် နိရတ္ထကဒေါသပယ်။

တေနဝုတ္တံ- သဒ္ဒါထားရပုံ။ ။(င)ဝါကျဆိုသဖြင့် (ဃ)သံဝဏ္ဏနာဖွင့်ဆိုနိုင်ခြင်းဟူသော ရအပ်သော အကျိုးကိုပြလို၍ တေနဝုတ္တံ-သဒ္ဒါဆို။

(ဂ) ဝေဒိတဗ္ဗာသဒ္ဒါထားရပုံ။ ။ ပုစ္ဆာ(၂)မျိုးတို့တွင် ပါဠိတော်၌လာသော ကတ မေ ဓမ္မာ ကုသလာ ဟူသောပုစ္ဆာသည် ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာ ဖြစ်၏ဟုသိသယ စကားကိုပြလိုသောကြောင့် ဝေဒိတဗ္ဗာ သဒ္ဒါဆို။

နံပါတ် (၄)

အကထံကထီ။ ။ ကထဉ္စ ကထဉ္စကထံကထံ။

http://www.dhammadownload.com

ကထံ ကထံ ဣတေသ အတ္ထီတိ ကထံကထီ၊
န+ကထံကထီ အကထံကထီ (ဂဏ္ဌိ)
ကထံ ကထံတိ ကထီယတိ တောယာတိ ကထံကထာ(ဝိစိကိစ္ဆာ)
နတ္ထိ ကထံကထာ အဿာတိ အကထံကထီ (ယောဇနာ)

န-ပုဒ်, ကထံကထာ-ပုဒ်, တ-ပုဒ်သည်ရင်း၊ ဝိစိကိစ္ဆာမရှိခြင်း၏ မြတ်စွာဘုရားနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ်(ဗျ + နိ)။ ဝိစိကိစ္ဆာမရှိခြင်းဂုဏ်သည် (ပ + နိ)

တိဏ္ဏဝိစိကိစ္ဆာ ။ ။တိဏ္ဏာ ဝိစိကိစ္ဆာ ယေနာတိ တိဏ္ဏဝိစိကိစ္ဆော။
တရီယိတ္တာတိ တိဏ္ဏာ။
သဘာဝံ ဝိစိနန္တော ကိစ္ဆတိ ကိလမတိ တောယာတိ ဝိစိကိစ္ဆာ။

ဝိ + ကိတ + ဆ + အ + ကတ္တိဖောတကအာ+သည်ရင်း၊ ပင်ပန်းခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျ + နိ)။ ဝိစိကိစ္ဆာတို့၏တပါးသည် တပါးနှင့်တူသောအခြင်းအရာဟုဆိုအပ်သော ဇာတ်သည်(ပ+နိ)

ဝိဟတသံသယ။ ။သမန္တတော သေတီတိ သံသယော။
မှိုဝဲခြင်းကြိယာသည်(ဗျ+နိ)သံသယဖြစ်ခြင်းကြိယာသည်(ပ+နိ)
ဝိဟတော သံသယော ယေနာတိ ဝိဟတသံသယော။

ဝိဟတပုဒ်, သံသယပုဒ်, ယပုဒ်သည်ရင်း၊ သတ်အပ်ပြီးသော သံသယ၏ မြတ်စွာဘုရားနှင့် နိဿ + နိဿိတစပ် (ဗျ + နိ)။ သံသယကိုသတ်ခြင်းကြိယာသည် (ပ + နိ)။

ဝိမတိစ္ဆေဒနာ ။ ။ န + မတိ ဝိမ္ဓတိ။
န+ပုဒ်၊မတိ+ပုဒ်သည်ရင်း၊အဘာဝဘောဂုဏ်၏အသိခြင်းကြိယာနှင့်ဂုဏ်/ဂုဏေးစပ် (ဗျ+နိ)မသိခြင်းကြိယာသည်(ပ+နိ)
ဝိမတိံ ဆိန္ဒတိ တောယာတိ ဝိမတိစ္ဆေဒနာ။
(ဆိန္ဒတီတိ ဆေဒနာ။ ဝိမတိယာ ဆေဒနာ ဝိမတိစ္ဆေဒနာ။)

ကထေတုကမျတာ။ ။ ကာမေတီတိ ကာမော။
ကထေတုံ ကာမော ကထေတုကာမော (ပုဂ္ဂလော)။
ကထေတုကာမဿ ဘာဝေါ ကထေတုကမျံ။ (ဆန္ဒော)
ကထေကမျံယေဝ ကထေတုကမျတာ။

နံပါတ် (၅)

အဿ ။ ။ ပုံ + သဗ္ဗနာမ် + အ + သဗ္ဗနာမ်။
ကတရာ။ ။ ဣတ္ထိ + သဗ္ဗနာမ် + အာ + သဗ္ဗနာမ်။
ဒွေ ။ ။ တိလိင်(ဣတ္ထိ) သဗ္ဗနာမ် + ဣ + သဗ္ဗနာမ်။

http://www.dhammadownload.com

ကတမေ။ ။ ပုံ + သဗ္ဗနာမ် + ဩ (အ)သဗ္ဗနာမ် (ပုစ္ဆာနတ္ထနိပါတ်)
သက္ကာ ။ ။ အလိင် + ဂဏိဝိ + အာ + နိပါတ်။
ဉာတုံ ။ ။ အလိင် + ဂဏဝိ + နိဂ္ဂဟိတန္တ + နိပါတ်။

နံပါတ် (၆)

(ဂ) ကထေတုကမျတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ဖြင့် ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ ဟူသော ပုစ္ဆာသည် ကထေတုကမျတာ ပုစ္ဆာဖြစ်သည်ကိုသိစေ။

(သ)နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မေ ပုစ္ဆတိဖြင့် ကတမေသဒ္ဒါသည်-ပုစ္ဆနတ္ထအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုဂုင်း၊ နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မကို မေး၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုဂုင်းသိစေ။

နံပါတ် (၇)

(က)ပန-ပက္ခန္တရဇောတက။

သေ + ဓသော၊ ဤမြတ်စွာဘုရားသည်။(ပက္ကန္တဝိသယ။)

တေန- ထိုသို့ယုံမှားသံသယ မရှိသည်မှတပါး ပယ်ဖျောက်တော်မူပြီးသည်၏ အဖြစ်-ဟူ၍ဤသို့သုံးသပ်သည်။

(ခ) ပန- ပုစ္ဆာသုံးမျိုးမရှိသည်မှတပါး ရှိသည်ကိုပြသောကြောင့် အန္ဓယဇောတက။
(ဂ)ဟိ-(က)ဝါကျကို ယုတ္တိအားဖြင့်ထောက်ခံသောကြောင့် ဒဠှီဇောတကတ္ထ။
တနည်း။ ။ (ဆ)ဝါကျ၏အကြောင်းကိုပြသောကြောင့်ကာရဏတ္ထ။
(စ) ပန- အန္ဓယဇောတက (နိသျ) တနည်း။ ။ဖလဇောတက (ဂဏ္ဌိ)
(င) မတ္တသဒ္ဒါ၏အတ္ထုဒ္ဒါရ- ပမာနိသာရိယေမတ္တာ၊ အက္ခရာဝယဝေပ္ပကေ။
အတ္ထုဒ္ဒေသ- ဤ၌အဝဓာရဏတ္ထ (ဂဏ္ဌိ)

နံပါတ် (၈)

ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာအရ- မေးမြန်းသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝစီဘေဒ စိတ္တဇသဒ္ဒရုပ်။

(တနည်း)ထိုရုပ်ကိုဖြစ်စေတတ်သောမဟာကြိယာဉာဏသမ္ပ ယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

အတ္တတော ပန သဗ္ဗာပိ တထာပဝတ္တံ ဝစနံ, တဒုပ္ပါဒကောဝါ စိတ္တုပ္ပါဒေါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ (အနုဋီ + ၆၅)

ကိုယ်တော်တိုင်မေး၍ ကိုယ်တော်တိုင်ဖြေလိုသောဆန္ဒသည် ဒီပကတ္ထ။
ကုသိုလ်မှေတို့က သိရခြင်းအကျိုးသည်ပယာသနတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

မေတ္တာ၊ ကရုဏာ စသောအရှေ့ရှေ့သောစိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဝိဘာဝတ္ထု။
သောတာပန်တို့အား အဘိဓမ္မာနှင့်စပ်၍ သုတမယဉာဏ် စိန္တာမယဉာဏ်တိုး ပွားခြင်းအကျိုးဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထု။

ဝိဟတ၌ဓာတ်အရ- အရိယာမဂ်ဉာဏ်ရ၏။ ယင်းသည် ဒသနတ္ထု။
ပရိက ဂေါတြဘူစသော ဥပစာရဇောတို့သည် ဒီပကတ္ထု။
အရိယာဖိုလ်ဇောတို့သည် ပကာသနတ္ထု။
ပါရမီဉာဏ် ဝိပဿနာဉာဏ်တို့သည် ဝိဘာဝတ္ထု။
မျက်မှောက်ဘဝ၌ ဖလသမာပတ်ချမ်းသာခံစား၍ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန် တိုင်အောင်သော အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထု။

နံပါတ် (၁၀)

(ယ) နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မေ- အရ အကျယ်ညွှန်ပြထိုက်သော ကုသိုလ်ဓမ္မ အာရုံ ပစ္စည်းတရားသည်၊ ပုစ္ဆတိ-အရ မေးမြန်းသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော မဟာ ကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အာရမ္မဏ တစ်ပစ္စည်းသာ။

(ဆ) တေနဝုတ္တံ။ ဝုတ္တံ၌ဓာတ်အရ အဌကထာဆရာ၏ သန္တာန်၌ ဉာဏ် ပြဓာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ တ-ပစ္စည်းအရ "ကတမေတိ ပဒေန နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မေ ပုစ္ဆတိ " ဟုဆိုအပ်သော ဝစီဘေဒ စိတ္တဇသဒ္ဒရုပ် ပစ္စယုပ္ပန် တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ (ဝုတ္တံ + ဝုစ္စတိ- တွေ့လေတိုင်း၌ အတိုင်းသာ။)

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ ဝိပ်, အဓိ, ဟာ, က္က။

\#################

ဓါတုပုစ္ဆာ (၂၃)

(က)ကသ္မာ ပနေတ္ထ မာတိကာယံဝိယ "ကုသလာဓမ္မာ" တိ အဝတွာ "ဓမ္မာ ကု သလာ"တိ ပဒါနုက္ကမော ကတောတိ။

(ခ)ပဘေဒတော ဓမ္မာနံ ဒေသနံ ဒီပေတွာ ပဘေဒဝန္တဒသနတ္ထံ။

(ဂ)တ္တမသ္မိံဟိ အဘိဓမ္မေ ဓမ္မာဝ ဒေသေတဗ္ဗာ၊ တေစ ကုသလာဒိဟိ ပဘေဒေ ဟိ အနေကပ္ပဘေဒါ။

(ဃ)တသ္မာ ဓမ္မာယေဝ-က္ကစ ဒေသေတဗ္ဗာ။

(င)နာယံ ဝေါဟာရဒေသနာ။

(စ)တေစ အနေကပ္ပဘေဒတော ဒေသေတဗ္ဗာ၊ နဓမ္မမတ္တတော။[အဘိ။ဌ။၉၈]

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(ခ) ပဘေဒတော၊ကုသိုလ်စသောအထူးအားဖြင့်။ ဓမ္မာနံ၊သဘာဝဓမ္မတို့ကို။ ဒေသနံ၊ဟောခြင်းကို- (ဝါ)ဟောကြောင်းဖြစ်သော မာတိကာကို။ ပဘေဒဝန္တ ဒဿနတ္ထံ၊ကုသိုလ်ဟူသောအထူးရှိသောဓမ္မကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ။ ဓမ္မာကုသလာတိ, ပဒါနုက္ကမော, ကတော။

(ဂ) ဟိ၊ချဲ့။(တနည်း)ဟိ-ယသ္မာ။ တေစ၊ထိုပရမတ္ထဓမ္မတို့ကိုလည်း။ (က္ကမသ္မိံဠီတိ ဟိသဒ္ဒေါ ကာရဏတ္ထော။ အနုဋီ။)

(ဃ)တသ္မာ၊ထိုသို့ပရမတ္ထဓမ္မတို့၏သဘောလျှင် ဟောအပ်သည်၏အဖြစ် တပါးမကများသောအပြားရှိသောထိုဓမ္မတို့၏လည်း ဟောအပ်သည်၏အဖြစ် ကြောင့်။

နံပါတ် (၂)

(က)စသည်သို့ ဥပနာပဉ္ဆက. . . .

ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် မာတိကာ၌ကဲ့သို့မဟောမူ၍ နိဒ္ဒေသဝါရ၌ ဓမ္မာ ကုသလာဟူ၍ပုဒ်အစဉ်ကိုပြုတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့ပြုတော်မူအပ်သော်။ နိဒ္ဒေသဝါရသည် မာတိကာနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်ဖြင့်တူသောကြောင့် မာတိကာ၌ကဲ့သို့ပင် ကုသလာ ဓမ္မာဟူ၍သာ ဟောဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။

(ဂ)သို့ ဥပနာပဉ္ဆက. . . .

ဆရာ သည် (ခ)ဖြင့် ကုသိုလ်စသောအထူးအားဖြင့် သဘာဝဓမ္မတို့ကိုဟောကြောင်းဖြစ်သောမာတိကာကို ပြပြီး၍ ကုသိုလ်ဟူသောအထူးရှိသော ဓမ္မကိုပြလိုသောကြောင့် ဓမ္မာ ကုသလာဟူ၍ ပုဒ်အစဉ်ပြုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့-သော်။ ကုသိုလ်ဟူသောအထူးရှိသော ဓမ္မပြပုံကို ထင်းရှားစွာမသိအပ်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။-("ပဘေဒတော ဓမ္မာနံ ဒေသနံ ဒီပေတွာ"တိ တေသံ အတ္ထံ ဝိဝရိတုံ "က္ကမသ္မိံဠီ" တိအာဒိမာဟ) မူ + ဋီ။ ၅၈ ။

(စ)သို့ ဥပနာပဉ္ဆက။

ဆရာ သည် (ဃ+င)တို့ဖြင့် ဝေါဟာရဒေသနာမဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် အဘိဓမ္မာ၌ ပရမတ္ထဓမ္မတို့ကိုသာ ဟောဆိုအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုသို့-သော် အဘိဓမ္မာ၌ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဟူ၍ ဝေဖန်မှုမဖက် သက်သက် ဓမ္မသာမညအား ဖြင့်သာဟောဆို၏ဟု မှတ်သားအပ်ပါသလော။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်တူလျှက် မာတိကာနှင့် နိဒ္ဒေသဝါရဒေသနာ

http://www.dhammadownload.com

အစဉ်ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသပယ်။

(ဃ)ဖြင့် ရအပ်သောအကျိုးကိုပြသောကြောင့် နိရတ္ထကဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

ဒေသနာ။ ။ ဒေသီယတေ ဒေသနာ။

ဒေသီယတိ တောယာတိ ဒေသနာ။

ဒိသ + ယု-သည်ရင်း၊ ဟောခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဖျ+ နိ)။ ဟောကြောင်း မာတိကာ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဒေသနာဉာဏ်တော်ဖြင့်သည်(ဝါ)ဟောခြင်း ကြိယာသည် (ပ + နိ)။

ပဘေဒ ။ ။ အညမညတော ပဘိဇ္ဇတီတိ ပဘေဒေါ။

ပ - ဘိဒ + ဏ-သည်ရင်း၊ ခွဲခြားခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဖျ + နိ)။ ခွဲခြားခြင်းပဘေဒ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အချင်းချင်းထူးခြားခြင်း ဝိသေသ ဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

ဝေါဟာရဒေသနာ။ ။ ဝေါဟရီယတေတိ ဝေါဟာရော။

ဝေါဟာရာစ သော ဒေသနာစာတိ ဝေါဟာရဒေသနာ။

ဝိ-အဝ-ဟရ+ဏ-သည်ရင်း၊ ခေါ်ဝေါ်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဖျ + နိ)။ ပညတ္တိဒေသနာတော်ဖြင့်သည် (ပ + နိ)။

နံပါတ် (၅)

တသ္မာ ။ ။ အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + အာ + ကာရဏတ္ထနိပါတ်။

အဝတွာ။ ။ အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + အာ + နိပါတ်။

မာတိကာ။ ။ ဣတ္ထိ + ကညာဒိ + အာ + တဒ္ဓိတ်နာမ်။

နံပါတ် (၇)

(၀) ဓမ္မာဝဋ္ဌ ဓဝ-

ပရမတ္ထဓမ္မတို့သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

အခြားသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ ကြံဆအပ်သော ပရိကပ္ပိတဓမ္မစသည်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

အဘိဓမ္မာ၌ ပညတ္တိဓမ္မအချို့ကိုလည်း ဟောဆိုခြင်းသည် အနုညာတတ္ထ။

မှတ်ချက်။ ။ပညတ္တိဓမ္မကို နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထထုတ်ခဲ့သော်- ပရမတ္ထဓမ္မတို့၏ ကုသိုလ် စသောအပြားအားဖြင့် တပါးမကများပြားခြင်းဂုဏ်ကို အနုညာတ ထုတ်ရမည်။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ)ဓမ္မာယေဝ၌ ဧဝ-
ပရမတ္ထဓမ္မသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
ပညတ္တိဓမ္မသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
ပရမတ္ထဓမ္မ၏ အဝေါဟာရဒေသနာတော်၏အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်သည် အနုညာတတ္ထ။
(က)တ္တေ- အစွဲ ဧတ္တ-နိဒ္ဒေသဝါရော။ပရ-အရုဗျတ္ထ။
(ဃ)က္လမ- အစွဲ က္လမ-အဘိဓမ္မ။
(ဂ) တေ-ဓမ္မာဟူသော ရှေ့ဝါကျရှိပုဒ်ကို စွဲယူသုံးသပ်အပ်သောကြောင့် ပက္ကန္တိဝိသယ။

အဘိဓမ္မာ၌ အဘိအနက်။ ဝုဍ္ဍိ၊ လက္ခဏ၊ ပူဇိတ၊ ပရိစ္ဆိန္န၊ အဓိက အနက်။
ကေသဒ္ဒါ၏အတ္ထုဒ္ဓါရ။ သဉ္ဈာ၊ တုလျ၊ အသဟာယ၊ မိဿက၊ သေဋ္ဌ၊ အည။
အတ္ထုဒ္ဒေသ။ သဉ္ဈာ-အနက်။

နံပါတ် (၉)

ပဒါနုက္ကမော တတော၌ ဓာတ်အရ- ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ဓမ္မာကုသလာဟူသော မနသာဝဝတ္ထပိတဒေသနာတော်သည် ဒီပကတ္ထ။
မာတိကာ၌ ကုသလာ ဓမ္မာ-ဟုဟော၍ ဤနိဒ္ဒေသဝါရ၌ ဓမ္မာ ကုသလာ-ဟုဒေသနာဟောစဉ်ကို နာယူသူတို့သိရခြင်းအကျိုးသည် ပကာသနတ္ထ။
မယ်တော်ဖြစ်ဖူးသောနတ်သားကို ကျေးဇူးဆပ်လိုခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
မယ်တော်မိနတ်မှစ၍ နတ်ပြဟ္မာများတရားထူးရခြင်း ယနေ့တိုင်အောင်သင်ယူပို့ချ နာကြားရခြင်းစသော အကျိုးတရားတို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။
တစ်နည်း။ ။ ခွဲခြားဝေဘန်ခြင်းကိုပြုတတ်သောဉာဏ်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ကို ရရှိခြင်း အကျိုးသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(ဂ) ဓမ္မာ-အရ ကုသလာဓမ္မာ-စသော ပရမတ္ထဓမ္မပဗန္ဓပစ္စည်းတရားသည်၊ ဒေသေတဗ္ဗာ၌ ဒိသဓာတ်အရ-ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
တစ်နည်း။ ။ ဒိသဓာတ်အရ-ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ဓမ္မာအရ-ကုသလာဓမ္မာစသော ပရမတ္ထဓမ္မသဒ္ဒပဗန္ဓ-ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

http://www.dhammadownload.com

(စ) တေစအရ-ပရမတ္ထဓမ္မ ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဒေသေတဗ္ဗာ၌ ဒိသာဓာတ်အရ-ဒေသနာတော်ပြဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ (ကံနှင့် ကြိယာပြိုင်။)

###############

ပါဠိမျှော်ဦး (၂၄)

(က) တေ စ အနေကပ္ပဘေဒတော ဒေသေတဗ္ဗာ၊ န ဓမ္မမတ္တတော။

(ခ) ပဘေဒတော ဟိ ဒေသနာ ဃနဝိနိဗ္ဘောဂပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏာဝဟာ ဟောတီတိ "ကုသလာ ဓမ္မာ" တိ ဧဝံ ပဘေဒတော ဓမ္မာနံ ဒေသနံ ဒီပေတွာ။

(ဂ) ယ္ကဒိနိ ယေ တေန ပဘေဒေန ဒေသေတဗ္ဗာ ဓမ္မာ၊ တေ ဒဿေတုံ အယံ "ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ" တိ ပဒါနုက္ကမော ကတောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဃ) ပဘေဒဝန္တေသု ဟိ ဒဿိတေသု ပဘေဒေါ ဒဿိယမာနော ယုဇ္ဇတိ။

(င) သုဝိညေယျော စ ဟောတီတိ။ [အဘိ။ ဌ ။ ၉၉။]

နံပါတ် (၁)

(ခ) ဟိ၊အကျိုး။(ဝါ)ဟိ-ယသ္မာ။ ဃနဝိနိဗ္ဘောဂပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏာဝဟာ၊ အပေါင်းအစုရှိသောတခဲနက်ကို အသီးသီး ခွဲခြားဝေဖန်ခြင်းကို ပြုတတ်သောဉာဏ်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ကိုဆောင်သည်။

(ဃ)ဟိ၊အကျိုး။(ဝါ) အသင့်ယုတ္တိကိုဆိုအံ့။ ပဘေဒဝန္တေသု၊ကုသိုလ်စသောအထူးရှိကုန်သော ပရမတ္ထဓမ္မတို့ကို။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ပါပနာဝိ. . . .

ဆရာ သည် (က)ဖြင့် ဓမ္မသာမညအားဖြင့်မဟောမူ၍ များသောအပြားအားဖြင့် ဓမ္မတို့ကိုလည်း ဟောထိုက်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့-သော်။ များစွာသောအပြားအားဖြင့် ဓမ္မတို့ကိုဟောခြင်းကြောင့် တစုံတခုသောအကျိုး မရဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။- တစုံတခုရအပ်သောအကျိုးတို့ကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။- နိရတ္ထကဒေါသ၊ ဂန္ထဂရုဒေါသ သင့်ရောက်ရာ၏။

(ဃ)သို့ ဌပနာပဋ္ဌက. . . .

ဆရာ သည် (ဂ)ဖြင့် ကတမေ ဓမ္မာ-ဟု ပဘေဒဝန္တဓမ္မတို့ကို ရှေးဦးစွာပြပြီးနောက် ကုသလာစသည်ဖြင့် ပဘေဒကိုသိအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့-သော်။ တစုံတခုအကျိုးမရက ထိုကဲ့သို့မဟောဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဖြင့် ဓမ္မတို့ကို အနေကဘေဒအားဖြင့်ဟောခြင်းကြောင့် အကျိုး (၂)မျိုး ရနိုင်သည်ကို ဖွင့်ပြရကား နိဂုတ္တကဒေါသပယ်။

တစ်နည်း။ ။ကုသလာဓမ္မာဟူ၍ ပဘေဒအားဖြင့် ဓမ္မတို့ကိုဟောဆိုရခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြသောကြောင့် ဂန္ထဂရုဒေါသ၊အဗျာပိတဒေါသပယ်။

(ဂ) ပဘေဒတော ဓမ္မာနံ ဒေသနံ ဒီပေတွာပုဒ်တို့ကို ဖွင့်ပြပြီးနောက် ပဘေဒ ဝန္တ ဒဿနပုဒ်ကို ဆက်၍ဖွင့်ပြရကား အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(ဃ)ဖြင့် ကတမေဓမ္မာ ကုသလာဟူ၍ ပုဒ်အစဉ်ပြုရခြင်းကြောင့် ရအပ်သောအကျိုးကိုပြရကား နိဂုတ္တကဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း) ဝိရောဓိဒေါသပယ်။

တစ်နည်း။ ။ပဘေဒဝန္တကို ဦးစွာပြပြီးမှ ကုသိုလ်စသောအထူးအပြားကို ပြခြင်းသည် သင့်လျှော်၏ဟု ယုတ္တိကိုပြသောကြောင့် ဩစိတျဟီနဒေါသပယ်။

(င) ယုတ္တိရှိရုံသာမဟုတ် ထိုသို့ဟောသဖြင့် သိလွယ်လည်းသိလွယ်၏ဟု ဆက်လက်အားထုတ်သောကြောင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။ (ကျမ်းဦး-ယင်း(စ)ကိုပင်-ရှု၍တက်)

(ဂ)ဝေဒိတဗ္ဗော-သဒ္ဒါထားရခြင်း-

ကုသိုလ်စသောအပြားအားဖြင့် ဟောထိုက်သောဓမ္မတို့ကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာဟူ၍ ပုဒ်အစဉ်ကိုပြအပ်၏။ သံသယတ္ထအနက်ကို ပြလို၍ ဝေဒိတဗ္ဗောသဒ္ဒါထား။

(င)စ- သဒ္ဒါ-

ပဘေဒဝန္တကိုဦးစွာပြဆိုပြီးမှ ပဘေဒကိုပြဆိုခြင်းသည် ယုတ္တိရှိရုံသာမဟုတ်သေး၊ သိလွယ်လည်းသိလွယ်၏ဟု ပေါင်းဆည်းခြင်း သမ္ပိဏ္ဍန-အနက်၊ သမုစ္စည်းအနက်ကိုပြလို၍ စ-သဒ္ဒါဆို။

နံပါတ် (၄)

အနေကပ္ပဘေဒါ။ ။န ဧကော အနေကာ။

အနေကာ ပဘေဒါ အနေကပ္ပဘေဒါ။

အနေကပုဒ်+ ပဘေဒပုဒ်သည်ရင်း၊ များသောဂုဏ်၏ အပြားနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏော စဝ် (ဗျု + နိ)။ တပါးမကများပြားခြင်း ဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

ဝိနိဗ္ဘောဂ ။ ။ ဝိနိဘုဥ္ဇနံ ဝိနိဗ္ဘောဂေါ။

ဝိ - နိ - ဘုဇ + ဏ သည်ရင်း၊ ခွဲခြားခြင်း အသီးသီးပြုခြင်း ကြိယာသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။ အသီးသီး ခွဲခြားတတ်သောဉာဏ်သည် (ဝါ) အသီးသီးခွဲခြားခြင်း ဟူသောကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နိ)။

http://www.dhammadownload.com

ယံနဝိနိစ္ဆောဂ။ ။ ယနသ ကေတ္တသ ဝိနိစ္ဆောဂေါ ယနဝိနိစ္ဆောဂေါ။

ပဋိ - သံ - ဘိဒ + ဏ သည်ရင်း၊ ခွဲခြားခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု + နီ)။

ခွဲခြားခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နီ)

ယနဝိနိစ္ဆောဂပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏံ။ ။ပဋိသမ္ဘိဒါဝေ ဉာဏံ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏံ။

ယနဝိနိစ္ဆောဂဥ္စ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏဥ္စ ယနဝိနိစ္ဆောဂပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏံ။

နံပါတ် (၅)

ဝိနိစ္ဆောဂ ။ ။ ပုံ + ပု + ဩ + ကိတ်။

ပဋိသမ္ဘိဒါ ။ ။ ဣတ္ထိ + ဇညာဒိ + အာ + ကိတ်။

ပဘေဒတော။ ။ အလိင် + ဂဏာဝိ + ဩ + နိပါတ်။

(တစ်နည်း) ။ ပုံ + ပု + ဩ + ကိတ်။

ဒီပေတွာ ။ ။ အလိင် + ဂဏာဝိ + အာ + နိပါတ်။

ပဘေဒဝန္တေသု။ ။ ပုံ + ဂုဏဝါဒိ + ဉ + တဒ္ဓိတ်။

နံပါတ် (၆)

ယသ္မိံ အနိယမတော ဘုမ္မနိဒ္ဒေသော။(ဘိ၊ဋ္ဌ။၉၉)

ဘုမ္မနိဒ္ဒေသော-ဖြင့်ယသ္မိံ၌ သတ္တမီဝိဘတ်သည် အာဓာရအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

အနိယမတော-ဖြင့် ယ-သဒ္ဒါသည် မည်သည့်သမယဟု မှတ်သားခြင်း မရှိသော အနိယမတ္ထ-အနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုသိစေ။

သမယေတိ အနိယမနိဒ္ဒိဋ္ဌပရိဒီပနံ။

အနိယမနိဒ္ဒိဋ္ဌပရိဒီပနံ-ဖြင့် ယသ္မိံဟူသော အနိယမ-ဖြင့် ညွှန်ပြအပ်ပြီးသော သမယဖြစ်သည်ကိုသိစေ။

နံပါတ် (၇)

(က)တေ ၌ တ-သည် ဆိုခဲ့ပြီးသော ဓမ္မကိုစွဲယူသုံးသပ်သောကြောင့် ပဋ္ဌတ္ထဝိသယ။

စ-ဆိုခဲ့ပြီးဓမ္မကို ဆည်းသောကြောင့် ဝုတ္တာပေက္ခသမုစ္စယဇောတက။

(ခ) ဟိ-ကုသလာဓမ္မာဟူ၍ ဟောဆိုနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြသောကြောင့် ကာရဏတ္ထဇောတက။

တစ်နည်း ။ ။ (က)ဆိုသဖြင့် ရအပ်သောအကျိုးကိုပြသောကြောင့် လဒ္ဓဂုဏဇောတ ကတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

ဣတိ၊ ဤသို့ ဝေါဟာရဒေသနာမဟုတ်သည့်အတွက် ဤအဘိဓမ္မာဝယ် ဓမ္မတို့၏သာ ဟောထိုက်ကုန်သည်၏အဖြစ်။(ဝါ) ပဘေဒဒေသနာ၏ ယံနုဝိနိဗ္ဗောဂ ဉာဏ်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ကိုဆောင်နိုင်သည့်အတွက် တပါးမကများသောအပြားအား ဖြင့် ဟောထိုက်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

နံပါတ် (၉)

ယနုဝိနိဗ္ဗောဂဉာဏ်ဟူသည်-မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်၌ရှိသောဉာဏ်။
ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ဟူသည်-မဟာကုသိုလ်၊ မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်၌ရှိ သောဉာဏ် (ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာ)
(က)ဒေသေတဗ္ဗာ ၌ ဓာတ်အရ- ဘုရားရှင်၏ ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်း သော စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ ယင်းသည် ဒသနတ္ထ။
သတ္တဝါတို့၏ဟိတသုခကို လိုလားခြင်းသည် ဒီပကတ္ထ။
သတ္တဝါတို့၏ ယနုဝိနိဗ္ဗောဂဉာဏ်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ကို ဆောင်နိုင်ခြင်းအကျိုး သည် ပကာသနတ္ထ။
ပါရမီဉာဏ်၊ ဝိပဿနာဉာဏ်၊ အာသယာနုသယာဉာဏ်တို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ကုသိုလ်စသော အထူးအပြားကို လွယ်ကူစွာသိသဖြင့် ကုသိုလ်တရားတို့ကို အားထုတ်လျှက် သိသင့်သိထိုက်သော မဂ်ဉာဏ်စသောအကျိုးတရားသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) ယနုဝိနိဗ္ဗောဇပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏံ အာဝဟတိ ဇနေတီတိ ယနုဝိနိဗ္ဗောဂ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏာဝဟံ။

အာဝဟအရ-ဒေသနာတော်ပစ္စည်းတရားသည်၊ ယနုဝိနိဗ္ဗောဂပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏံ အရ ယနုဝိနိဗ္ဗောဂဉာဏ်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

(ဂ) ဟတော ၌ ဓာတ်အရ- ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စည်း တရားသည်၊ ပဒါနုက္ကမော အရ-ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာဟူသော ဝစီဘေဒစိတ္တဇသဒ္ဒ ရုပ် မာတိကာဒေသနာတော်အား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ ဝိပ်, ဟေ, ဓိ, ဣံ, မဂ်။

တစ်နည်း ။ ။ ပဒါနုက္ကမောအရ-ကုတမေ ဓမ္မာ ကုသလာဟူသော အက္ခရာဝလိ နာမပညတ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ကရဓာတ်အရ-ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) ဒေသနံ-အရ မနသာဝတ္တာပိတ မာတိကာဒေသနာတော်ပစ္စည်းတရားသည်၊ဒီပေတွာ-အရ ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏ-ဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်။ အာရမ္မဏ၊ ပုရေဇာတ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ။

##################

ပါဠိကျမ်းစဉ် (၂၅)

(က) ကသ္မာ ပန ဧတေသု ယံကိဉ္စိ ဧကံ အပရိဂ္ဂဟေတွာ သဗ္ဗေသံ ပရိဂ္ဂဟော ကတောတိ? တေန တေန တဿ တဿ အတ္ထဝိသေသဿ ဒီပနတော။

(ခ) ဧတေသု ဟိ သမဝါယသဒ္ဒေါတော သမယော အနေကဟေတုတော ဝုတ္တိံ ဒီပေတိ။

(ဂ) တေန ဧကကာရဏဝါဒေါ ပဋိသေဓိတော ဟောတိ။

(ဃ) သမဝါယော စ နာမ သာဓာရဏဖလနိပ္ဖါဒနေ အညမညာပေက္ခော ဟောတိ။

(င) တသ္မာ "ဧကော ကတ္တာ နာမ နတ္ထိ" တိ ဣမမ္ပိ အတ္ထံ ဒီပေတိ။

(စ) သဘာဝေန ဟိ ကာရဏော သတိ ကာရဏန္တရာပေက္ခာ အယုတ္တာတိ။

[ဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၁၀၂]

နံပါတ် (၁)

(က)တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧကော၊ တစ်ယောက်သော။ကတ္တာနာမ၊ ပြုလုပ်ဖန်ဆင်းတတ်သူမည်သည်။ နတ္ထိ။ ဣတိ-ဣမမ္ပိအတ္ထံ၊ ဤအနက်အထူးကိုလည်း။ ဒီပေတိ၊ ပြနိုင်၏။ (ကသ္မာ၊ ဝိညာယတိ-နည်း။?)

(စ) ဟိယသ္မာ။ သဘာဝေန၊ ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့်။ ကာရဏော၊ ကိုယ်ပိုင်အကြောင်းသည်။ သတိ၊ သော်(ဝါ)ရှိပါလျှက်။ ကာရဏန္တရာပေက္ခာ အကြောင်းတပါးကို ရှုငဲ့ခြင်းသည်။ အယုတ္တာ၊ မသင့်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဧကော၊ ကတ္တာနာမ၊ နတ္ထိ၊ ဣတိ-ဣမမ္ပိအတ္ထံ၊ ဒီပေတိ၊ ဣတိ၊ ဝိညာယတိ။)

နံပါတ် (၂)

(က)ဝါကျသို့. . .

ဆရာသည် ဧဝမေတေစသော စကားရပ်ဖြင့် သမယသဒ္ဒါသည် သမဝါယစသောအနက်ငါးပါးကို ဤကေသို့သမယေဟူသောပါဌ်၌ (ဝါ) ဤကုသိုလ်အရာ၌ သိမ်းယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့ဖွင့်ပြအပ်သော်လည်း "ဧကော သဒ္ဒေါ ဧကတ္ထံ ဝဒတိ" ဟူသော ဥပဒေသနှင့်အညီ တစ်ခုသောသဒ္ဒါသည် တစ်နက်တည်းကိုသာ ဟောဆိုနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော။-စုဒ်ကြောင့် (က)မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

(ခ)ဝါကျသို့. . . .

ဆရာသည် (က)ဖြင့် ထိုထိုအနက်ဖြင့် ထိုထိုအနက်အထူးကိုပြနိုင်ခြင်းကြောင့် သမဝါယစသော ငါးပါးသောအနက်တို့ကို သိမ်းယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့-သော် သမဝါယဟုဆိုအပ်သောသမယသဒ္ဒါဖြင့် ပြဆိုအပ်သော ထိုထို အနက်အထူးတို့ကို အကျယ်အားဖြင့် မသိအပ်သေးသည်မဟုတ်ပါလော-စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။ (ပေတုနောင်မှ၊ ဟိနှင့်ပြ၊ ချဲ့ထသည်၊ ဝိတ္ထာရ။)

(ဃ-င)ဝါကျသို့. . . .

ဆရာသည် (ဂ)ဖြင့် သမဝါယသမယ၏ များစွာသောအကြောင်းရှိမှ ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်နိုင်ပုံကို ပြခြင်းကြောင့် ဧကကာရဏဝါဒကို တားမြစ်အပ်၏ဟု ရအပ် သောအကျိုးကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့-သော် ထိုဧကကာရဏဝါဒကို တားမြစ် အပ်၏ဟူသောအကျိုးတစ်မျိုးသာ ရအပ်၏ဟူသော အနက်သည်ရောက်ရာ၏။အခြား ဖြစ်နိုင်သောအနက်တစ်မျိုး ပြနိုင်ပုံကိုလည်း ဖွင့်ဆိုသင့်သေး၏။စုဒ်ကြောင့် (ဃ-င) ဝါကျတို့ကိုမိန့်။ (ဣမမ္ပိ အတ္ထံရှု။)

(စ)ဝါကျသို့. . . .

ဆရာသည် (င)ဖြင့် တစုံတစ်ယောက်ဖန်ဆင်းတတ်သူမည်သည် မရှိဟူသော ဤအနက်ကိုလည်းပြ၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့-သော် ဤအနက်ကိုပြ ဆိုနိုင်ခြင်း၏ ယုတ္တိကြောင်းကိုလည်း ဆရာဖွင့်ဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော- စုဒ်ကြောင့် (စ)မိန့်-။

နံပါတ် (၃)

(က) ဝါကျဖြင့် သမယသဒ္ဒါ၏ အနက်ကိုးနက်တို့တွင် ငါးနက်ကိုသာယူရ ခြင်း၏ ဝိသဇ္ဇနာကိုပြသောကြောင့် ဝိရောဓိဒေါသပယ်။(တစ်နည်း)ပုနရုတ္တိဒေါသ ပယ်။

(ခ) ဝါကျဖြင့် ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။(တစ်နည်း) အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသ ပယ်။

(ဂ)ဝါကျဖြင့် နိရတ္ထကဒေါသပယ်။

(င)ဝါကျ တသ္မာထားရခြင်း = လဒ္ဓဂုဏ်ကိုပြလိုသောကြောင့်ထားပါသည်။

နံပါတ် (၄)

သမဝေတိ ဧတ္ထာတိ သမဝါယော။

သံပုဗ္ဗ-အဝပုဗ္ဗ-ဣဓာတ် + ဏ ပစ္စည်းသည်ငှင်း၊ ညီညွတ်ပေါင်းဆုံ၍ဖြစ်ခြင်း ကြိယာသည်ငှင်း ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။ စက္ခုပသာဒ ရူပါရုံ စသော အာရုံဝတ္ထုတို့၏ ပေါင်းဆုံညီညွတ်ကျရောက်ခြင်း ကြိယာဝိသေသသည် ပဝတ္တိနိမိတ်။

http://www.dhammadownload.com

ဟိနောတိ ဝမုတိ ဖလံ ဇောနာတိ ဟေတု။
ဟိဓာတ် + တု ပစ္စည်းရင်း၊ တိုးပွားခြင်းကြိယာသည်ရင်း ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။
အကျိုးတရားကိုဖြစ်စေနိုင်သော သတ္တိဂုဏ်သည် ပဝတ္တိနိမိတ်။
ဇော် ကာရဏံ ယဿာတိ ဇေကာရဏော။
ဇေကာရဏောတ္တတိ ဝါဒေါ ဇေကာရဏဝါဒေါ။

နံပါတ် (၅)

ယံကိဥ္စိ = အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + က္ကကာရန် + နိပါတသမုဒါယ။
ဒီပနတော = အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + ဩကာရန် + နိပါတ်ပုဒ်။
ဝုတ္တံ = ကွတ္တိလိင် + က္ကကာရန် + ရတ္တာဒိ + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
အညမည် = နပုံလ္လိင် + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိတန္တ + ဝိစ္ဆာပုဒ်။
တစ်နည်း = အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + နိဂ္ဂဟိတန္တ + ဝိစ္ဆာ (နိပါတ်)ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(ခ) ဖြင့် သမယသဒ္ဒါသည် သမဝါယအနက်ဖြင့် ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၏ များစွာသောအကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ခြင်းဒီပကတ္တကို သိစေပါသည်။

(ဂ) ဖြင့် သမဝါယအနက်ရှိသော သမယသဒ္ဒါသည် များစွာသောအကြောင်းတို့ကြောင့် ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ခြင်းကိုပြသဖြင့် ဇေကာရဏဝါဒကို တားမြစ်၏ဟူသော ပကာသနတ္တကိုသိစေပါသည်။

(င) ဖြင့် တစ်စုံတစ်ယောက်ကို ပြုလုပ်ဖန်ဆင်းတတ်သူမရှိဟူသော ဒုတိယအကျိုးဖြစ်သော ဝိဘာဝတ္တကိုသိစေပါသည်။

နံပါတ် (၇)

(က) ဇောသု- ထိုင်းပါးသောအနက်တို့တွင်
(ခ) ဝါကျ ဟိ = ဝိတ္ထာရ
(စ) ဝါကျ ဟိ = ဝိတ္ထာရ (တစ်နည်း) ဒဠှီ
(ဂ) တေနအစွဲ= သမဝါယ သမယ၏ များစွာသောအကြောင်းရှိမှ ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ပုံကိုပြခြင်းကြောင့်။
(င) တသ္မာအစွဲ= ထိုသို့သမဝါယအကြောင်းအပေါင်း၏ သာဓာရဏ အကျိုးကိုပြီးစေခြင်း၌ အချင်းချင်းငဲ့ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

နံပါတ် (၈)

သမဝါယ အနက်ဟောသော သမယသဒ္ဒါ၏ကြိယာငါးတန်-
သမဝါယ အနက်သည် ဒဿနတ္တ။

http://www.dhammadownload.com

ရူပါရုံ စက္ခုပသာဒ အာလောက မနသိကာရဟူသောအကြောင်းတရား တို့သည် ဒီပကတ္ထ။
ဧကကာရဏဝါဒ ဖြဟ္မာလျှင်အကြောင်းရှိသောဝါဒကို တားမြစ်ခြင်းအကျိုး သည် ပကာသနတ္ထ။
ဖြဟ္မာ ဗိဿနိုးစသော တစ်စုံတစ်ယောက် ဖန်ဆင်းတတ်သူကတ္တားမည် သည်မရှိဟူသော အနက်ကိုသိရခြင်း ဒုတိယအကျိုးသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
သယံ ကတံ သုခံ ဒုက္ခံစသော မိစ္ဆာအယူကို တားမြစ်နိုင်ခြင်း တတိယအကျိုး သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

သဗ္ဗေသံ၌ သဗ္ဗ-အရ သမဝါယစသော အနက်ငါးမျိုးတို့၏ အတ္ထပညတ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ကတော၌ ကရ-ဓာတ်အရ အဌကထာဆရာတို့သန္တာန်၌ဖြစ်သော သံဝဏ္ဏနာကိုဖွင့်ဆိုသော သတိ၊ ဝိရိယ၊ ဉာဏ်ပြဌာန်းသောကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန် တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

အနေကဟေတု-အရ စက္ခုအကြောင်းတရားသည်၊ရတ္တိ-အရ ကုသိုလ်စ သော ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား ပုရေဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ရူပါရုံယူသော်- အာရုံမျိုး။ အာလောက မနသိကာရယူသော် ပကတူပနိဿယ။ (ဘာဠီ၊ ၂။)

##############

ဝါကျစဉ် (၂၆)

(က)သမ္ဗုဟာသဒ္ဒါတော ပန သမယော အနေကေသံ သဟုပ္ပတ္တိံ ဒီပေတိ။

(ခ) ဖဿာဒီနဥ္ဟိ ဓမ္မာနံ ပုဉ္ဇော "သမူဟော" တိ ဝုတ္တော။

(ဂ) တသ္မိဥ္စ ဥပ္ပန္နမာနံ စိတ္တံ သဟ တေဟိ ဓမ္မေဟိ ဥပ္ပန္နတီတိ အနေကေသံ သဟုပ္ပတ္တိံ ဒီပိတာ။

(ဃ)ဧဝံ ဒီပေန္တေန စာနေန ဧကဿေဝ ဓမ္မဿ ဥပ္ပတ္တိ ပဋိသေဓိတာ ဟောတိ။

(င) အယံ သမ္ဗုဟာသဒ္ဒါတေန သမယေန အတ္ထော ဒီပိတော။[ဘိ။ ၄ ။ ၁၀၃]

နံပါတ် (၁)

(က) ပန၊ ထိုမှတပါး။ သမ္ဗုဟာသဒ္ဒါတော၊ သော။ သမယော၊ သည်။ (သယံ၊- မိမိ၏။ ဓမ္မာနံ၊ တို့၏။ သမ္ဗုဟ ဘာဝတော၊ အပေါင်း၏အဖြစ်ကြောင့်)။ အနေကေသံ၊ များစွာသောတရားတို့၏။ သဟုပ္ပတ္တိံ၊ တကွဖြစ်ခြင်းကို။ ဒီပေတိ။ (ဘဂဝါ-ကတ္တား ထည့်)

(ဃ) ဧဝံ၊ သို့။ ဒီပေန္တေန၊ သော။ အနေန၊ သည်။ (ဝါ)ဖြင့်။ (ပကတိဝါဒီနံ၊ ပကတိဝါဒီမုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ မတေ၊ အယူ၌။ မဟတော၊ များစွာသောအကျိုးဖြစ်သော။

http://www.dhammadownload.com

ကောသ၊ တစ်ခုသောမဇ္ဈ၏။ ဉပ္ပတ္တိဝိယ၊ ဖြစ်ခြင်းကဲ့သို့ရင်း။ အနုဝါဒီနံ၊ အနုဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ မတော၊ ၌။ ဒွိအနုကသ၊ နှစ်ပါးသော အနုရှိသော အကျိုးဖြစ်သော။ ကောသ၊ ဉပ္ပတ္တိဝိယစ။) ကေသေဝ၊ သာလျှင်ဖြစ်သော့။ ဓမ္မသ။ ဉပ္ပတ္တိ။ ပဋိသေဓိတာ။ ဟောတိ။ မှတ်ချက်။ ။(က+ခ)ဝါကျတို့ကို ဝါကျအပြန်အလှန် အနက်ပေး မေးနိုင်သည်၊ (ခ)ဝါကျရှိ- ဟိနိပါတ်ကို ဟိ-ယသ္မာ-ဟု ကာရဏအနက်ကြံ။

နံပါတ် (၂)

(ခ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည်(က)ဖြင့် သမူဟအနက်ရှိသော သမယသဒ္ဒါသည် များစွာသော တရားတို့၏ တကွဖြစ်ခြင်းကိုပြ၏ ဟုဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့-သော်၊ သမူဟအနက်ရှိသော သမယဖြင့် များစွာသောတရားတို့၏ တကွဖြစ်ခြင်းကို ပြနိုင်ခြင်း၏ ယုတ္တိအကြောင်းကို မသိအပ်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။ . စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။ (ဒေါသတင်ပါက-သာမညာဝိသေသဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသတင်ပါ)

(ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည်(ခ)ဖြင့် ဖဿစသောတရားတို့၏ အစုအပုံကို "သမူဟ" ဟူ၍ ဆိုအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့-သော်၊ ဖဿစသောတရားအစု၌ များစွာသောတရားတို့ ဘယ်ပုံဘယ်နည်း ဖြစ်သည်ကို(အတူဟူ၍ရင်း+ခွဲ၍ရင်း) မသိအပ်သည်မဟုတ်လော။

နံပါတ် (၃)

(ခ)ဝါကျဖြင့် သမူဟအနက်ဟော သမယသဒ္ဒါသည် များစွာသော တရားတို့၏ တကွဖြစ်ခြင်းကိုပြနိုင်ပုံ ယုတ္တိကြောင်းကိုဖွင့်ပြသောကြောင့် ဝိရောဓိဒေါသကိုပယ်။ (တနည်း) ဩစိတျဟီနဒေါသကိုပယ်။

(ဂ)ဖြင့်များစွာသောတရားတို့၏ တကွဖြစ်ပုံကို ဆက်ပြသောကြောင့် အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(ဃ)ဝါကျဖြင့် များစွာသောတရားတို့၏ တကွဖြစ်ခြင်းကို ပြသဖြင့် ဓမ္မတစ်မျိုးတည်းဖြစ်သည်ကို တားမြစ်နိုင်ခြင်း အကျိုးရသောကြောင့် နိရတ္ထကဒေါသပယ်။

(က)ဝါကျ၌ ပနသဒ္ဒါ-ထားရခြင်း။ ။ ကာလအနက်ဟော သမယသဒ္ဒါ၏ အဖွင့်မှတပါး သမူဟအနက်ဟော သမယသဒ္ဒါ၏ အဖွင့်အဖို့တပါးကို ပြလို၍ထား ပါသည်။

နံပါတ် (၄)

သမံ သဟာဝါ အဝယဝါနံ အယနံ ပဝတ္တိ အဝဋ္ဌာနန္တိ သမယော။

သံပုဗ္ဗ+ဣဓာတ် + ဏပစ္စည်းသည်ရင်း၊ အညီအမျှ(ဝါ)အတူတကွ အစိတ်အစိတ် ဖြစ်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း(ဗျု+နိ)

http://www.dhammadownload.com

တနည်း။ ။ အညီအမျှ(ဝါ)အတူတကွဟူသောသမဘောဂုဏ် သဟတ္ထ ဘောဂုဏ်၏ဖြစ်ခြင်းကြိယာနှင့် ဂုဏ်/ဂုဏေးစပ်- ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။ အစိတ်စိတ်သော ပရမတ္ထတရားတို့၏ ညီညွတ်ပေါင်းဆုံခြင်း ကြိယာ သည်ပဝတ္တိနိမိတ်။

သဟကာရီ ကာရဏသန္နိဓ္ဓ သမေတီတိ သမယော။(သမဝါယ)

သမ္မာ ဝိသေသေနစ ဦဟတေတိ သမူဟော။

သမံ သဟ အဝယဝေန ဦဟတိ တိဋ္ဌတီတိ သမူဟော။

ပုဋ္ဌတိ ရာသိ ကရောတီတိ ပုဉ္ဇော။

နံပါတ် (၅)

အနေကေသံ= ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + အကာရန် + သမာသ်ပုဒ်။

ဒီပေန္တေန = ပုလ္လိင် + ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်း + အကာရန္တ + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

အနေန = ပုလ္လိင် + သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း + အကာရန္တ + သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။

ပဋိသေဓိတာ= ဣတ္ထိလိင် + ကညာဒိဂိုဏ်း + အာကာရန္တ + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(ဂ) ဝါကျဖြင့် ဖဿစသော တရားတို့၌ဖြစ်သောစိတ်သည် ထိုဖဿ တရားတို့နှင့်အတူဖြစ်၏ဟု များစွာသောတရားတို့၏ တစုဖြစ်ခြင်းကို ပြခြင်းဟူသော ဒီပကတ္ထကိုသိစေပါသည်။

(ဃ)ဖြင့် များစွာသောတရားတို့၏ အတူဖြစ်ခြင်းကို ပြသဖြင့် တပါးသော တရား၏သာ ဖြစ်ခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း ပဋိကာသနတ္ထကို သိစေပါသည်။

နံပါတ် (၇)

ဧကေသော ဓမ္မသဿ ဧဝ. . .

တစ်သင်္ချာသဒ္ဒါသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

နှစ်စသော အများသင်္ချာသဒ္ဒါသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

တနည်း ။ ။ တစ်ခုသောဓမ္မသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

နှစ်ခု သုံးခုစသော များသောဓမ္မသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

နှစ်ခု သုံးခုစသော များစွာသောဓမ္မတို့၏အတူဖြစ်ကြခြင်းသည် အနုညာတတ္ထ။

(ဂ)ဝါကျ စသဒ္ဒါ= ဝါကျာရမ္ဘ ဇောတကတ္ထ။

တသ္မိံ- တ၏-ဝိသယ-"ဖဿာဒီနံ၊ ဓမ္မာနံ ပုဉ္ဇော" ဖြစ်သည် ။ပဋ္ဌက္ခဝိသယတည်း။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၈)

သမ္မူဟအနက်ဟောသမယသဒ္ဒါ၏ကြိယာငါးတန်. . .

သမယသဒ္ဒါ၏ သမ္မူဟအနက်သည် ဒဿနတ္ထ။
များစွာသောတရားတို့၏ တကွဖြစ်ခြင်းကို ပြခြင်းသည် ဒီပကတ္ထ။
တစ်ခုသောတရား၏သာ ဖြစ်ခြင်းကို တားမြစ်ခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
ဖဿစသော တရားတို့၏ ပေါင်းစည်းရာ ထုတ်ရာ၏အဖြစ်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
သမယသဒ္ဒါနောင် အာစာရအနက်၌ သတ္တမီဝိဘတ် သက်ရခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

အတ္ထောအရ- မနသာဝဝတ္တပိတ အတ္ထပညတ္တိ ပစ္စည်းတရားသည်၊

တနည်း ။ ။ သမယသဒ္ဒါ၏ များစွာသောတရားတို့၏ တကွဖြစ်ခြင်းစသော အနက် ပစ္စည်းတရားသည် ၊ဒီပိတာ၌ ဓာတ်အရ- ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိကား- မရှိ အာရမ္မဏ တစ်ပစ္စည်းသာ။

#################

ဝါကျစဉ် (၂၇)

(က)ယသ္မိံ ပန ပဒေသေ ဒုဝိဓောပေသော ကာမော ပဝတ္တိဝသေန အဝစရတိ။
(ခ)သော စတုန္နံ အပါယာနံ မနုဿာနံ ဆန္နဉ္စ ဒေဝလောကာနံ ဝသေန ဧကာဒသဝိဓော ပဒေသော "ကာမော ဧတ္ထ အဝစရတီ" တိ ကာမာဝစရော သသတ္ထာ ဝစရောဝိယ။
(ဂ)ယထာ ဟိ ယသ္မိံ ပဒေသေ သသတ္ထာ ပုရိသာ အဝစရန္တိ၊ သောဝိဇ္ဇမာနေသုပိ အညေသု ဒွိပဒစတုပ္ပဒေသု အဝစရန္တေသု တေသံ အဘိလက္ခိတတ္တာ "သသတ္ထာဝစရော"တွေဝ ဝုစ္စတိ၊ ဧဝံ ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ အညေသု ရူပါဝစရာဒီသု တတ္ထ အဝစရန္တေသု တေသံ အဘိလက္ခိတတ္တာ အယံ ပဒေသော "ကာမာဝစရော" တွေဝ ဝုစ္စတိ။ [အဘိ။ ၄ ။ ၁၀၄]

နံပါတ် (၁)

သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗအနက်။ ။(ကာမာဝစရော၊နှစ်ပါးလည်းဖြစ်သော ကာမ၏ဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ကျင် လည်ရာဖြစ်သောကာမ (၁၁)ဘုံဟူသောအရပ်သည်။)

(ခ) သသတ္ထာဝစရောဝိယ-လက်နက်နှင့်တကွဖြစ်သောသူတို့၏ ကျင်

http://www.dhammadownload.com

လည်ရာအရပ်သည် သသတ္တာဝစရမည်ကဲ့သို့တည်း။ (ဥပမာ= အတွင်းသွင်း+ အပြင်ထုတ် လေ့ကျင့်ရန်။)

(ဂ) တေသံ-တေဟိ သသတ္တပုရိသေဟိ-တို့ဖြင့်။ဇနေန-သည်။ ပဒေသသ-၏။အညေသု-ဝတ္ထုကာမမှတပါးကုန်သော။တေသံ(တေဟိကာမေဟိ)တို့ဖြင့်။ ပဒေသဿ။ ဘာဂဝတော။ဝုစ္စတိ။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ဥပနာပဌက. . .

ဆရာ၊ သည်(က)ဖြင့် ကာမာဝစရကို အဝစရတိတ္တောတိ အဝစရော။ ကာမသ အဝစရော ကာမဝစရော- ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အရပ်ဒေသကို ကောက်ယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ မည်သည့်အရပ်ဒေသ ဟူသည်ကို မသိအပ်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။

ပါပနာဒိတက်လိုသော်. . .

(၁၁)ဘုံဟူသော အရပ်ဒေသ အားလုံးသည် ကာမတရားတို့၏ ကျင်လည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ကာမာဝစရ-အရ (၁၁)ဘုံလုံးကို ကောက်ယူအပ်၏-ဟူသော အနက် ရောက်ရာ၏။(ဤသို့-အနုလောမပါပနာထားပါ။)

အမှာ ။ ။(ဂ)ဝါကျ၌-ရှိနေသော စကားရပ်တို့ကို သေချာစွာ လေ့လာကြည့်ရှုပါ။

(ဂ)သို့ ဥပနာပဌက. . .

ဆရာ၊ သည်၊ (ခ)ဖြင့် သသတ္တာဝစရကဲ့သို့ ကာမတရားတို့သည်ကျင်လည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ကာမ(၁၁)ဘုံသည် ကာမာဝစရမည်၏ဟု ဥပမာနှင့်တကွ ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့-သော် ဥပမာနပုဒ် ဥပမေယျပုဒ်တို့၏ အချင်းချင်း တူနိုင်ပုံကို အကျယ်အားဖြင့် မသိအပ်ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။

တစ်နည်း ။ ။ ဥပမေယျသို့-တက်သော်။ ဆရာ (ခ)ဖြင့် ကာမ ၂-ပါးတို့၏ ကျင်လည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ကာမ(၁၁)ဘုံသည် ကာမာဝစရမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ပင်-သော်လည်း။ထိုဘုံ၌ ကာမတို့သာဖြစ်သည်မဟုတ်၊အခြားသောရူပါဝစရစသော တရားတို့သည်လည်း ထိုဘုံ၌ ထင်ရှားဖြစ်ကြသည်မဟုတ်ပါလော။ (ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ အညေသု- ရှုသည်။)

ပါပနာဒိတက်သော်

ထိုကာမ(၁၁)ဘုံ၌ အခြားသော ရူပါဝစရတရားတို့ ဖြစ်ခြင်းထင်ရှားသောကြောင့် ထိုကာမဘုံကို ရူပါဝစရ၊ အရူပါဝစရဟူ၍လည်း ဆိုသင့်၏ဟူသောအနက် ရောက်ရာ၏။(ဤသို့ အနုလောမပါပနာထားပါ။)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(ခ)ဖြင့် ကာမ၏ကျင်လည်ရာ ၁၁-ဘုံလုံးကိုရသော်လည်း ဤ၌ ကာမဝစရ အရ ကာမ ၁၁-ဘုံကိုသာယူအပ်သောကြောင့် အတိဗျာပိတ ဒေါသပယ်။

(ဂ)ဖြင့် သသတ္ထာဝစရပုဒ်ကဲ့သို့ ကာမ ၁၁-ဘုံကို ကာမာဝစရဟူ၍ ခေါ် ဆိုနိုင်ပုံကို အကျယ်အားဖြင့်ပြအပ်သောကြောင့် အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသ ပယ်။ (တနည်း) ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။

သသတ္ထာဝစရောဝိယ။ ။ ကာမတရားတို့၏ ကျင်လည်ရာဖြစ်သော ကြောင့် ကာမ ၁၁-ဘုံကို ကာမာဝစရဟုဆိုရာ၌ အခြားသောရူပတရားတို့ ဤဘုံ၌ ဖြစ်သော်လည်း ရူပါဝစရစသည်မဆိုမူ၍ ကာမာဝစရဟူ၍သာ ဆိုနိုင်ပုံ ဥပမာကို ပြလိုသောကြောင့် သသတ္ထာဝစရောဝိယဟုဆို။ (သိဒ္ဓေယျသိဒ္ဓိရနိုင်) ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ-၌ (ဥပမာ) အခြားသော ခြေနှစ်ချောင်း၊ ခြေလေးချောင်းသတ္တဝါတို့ လှည့်လည်ပါသော်လည်း ထိုအရပ်ကိုဒွိပဒါဝစရ စတုပ္ပဒါဝစရဟုမဆိုမူ၍ သသတ္ထာ ဝစရောဟုဆိုပုံကိုမနှစ်သက်၍ အပိ သဒ္ဒါဆို။ (ဥပမေယျ ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ-၌ အပိ-ကိုလည်းနည်းတူသိ)

နံပါတ် (၄)

ကာမ ။ ။ ကာမေတီတိ ကာမော။ (ကိလေသာကာမ)
ကာမီယတီတိ ကာမော။ (ဝတ္ထုကာမ)
ကာမောစကာမောစကာမာ။

ကာမပုဒ်၊ ကာမပုဒ်တို့သည်ရင်း၊ ကိလေသာကာမ၏ ဝတ္ထု ကာမနှင့် လှည့် လည်ခြင်းကြိယာကို အကြောင်းပြု၍အချင်းချင်းငဲ့သကဲ့သို့ဖြစ်သော အညမညပေက္ခသမ္ဗန်သည် (ဗျ + နိ)။ ကာမတရားတို့၏ တပါးသည် တပါးနှင့် တူသော အခြင်းအရာဟုဆိုအပ်သောဇာတ်သည် (တနည်း) ကာမဇာတ်သည် (ပ + နိ)။

သသတ္ထာဝစရ။ ။သဟာသတ္ထေန ယေဝတ္တန္တီတိသသတ္ထာ။ သသတိဟိံသတိ ဇေတေနာတိသတ္ထံ။
သသတ္ထာနံ အဝစရောသသတ္ထာဝစရော။

သသတ္ထပုဒ် အဝစရပုဒ်သည်ရင်း လက်နက်ကိုင်ယောကျ်ားတို့၏ အရပ်ဌာန နှင့် ဌာနီ + ဌာနစပ် (ဗျ + နိ)။လက်နက်ကိုင်ယောကျ်ားတို့သည် (ပ+နိ)။

ဒွိပဒ ။ ။ ဒွေ ပဒါနိယဿာတိ ဒွိပဒေါ။

စတုပ္ပဒ ။ ။ စတ္တာရိ ပဒါနိ ယဿာတိ စတုပ္ပဒေါ။

ခြေလေးချောင်းတို့၏ သတ္တဝါနှင့် အဝယဝီ + အဝယဝ စပ် (ဗျ + နိ)။ ခြေလေးချောင်းသည် (ပ + နိ)။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

ဒုဝိဓ॥ ॥ ပုံ + ပု +သြ + သမာသ်။
(ဒွေ ဝိဓာ ပကာရာ ယဿာတိ ဒုဝိဓော)
ကာမ॥ ॥ ပုံ + ပု + သြ + တဒ္ဓိတ်။
ပဝတ္တိ॥ ॥ ဣတ္ထိ + ရတ္တာဒိ + ဣ + ကိတ်။
သတ္တ॥ ॥ နပုံ + ဗိတ္တာဒိ + နိ + ကိတ်။
ဝုစ္စတိ॥ ॥ အလိင် + ဘူဝါဒိ + ဣ + အာချာတ်။

နံပါတ် (၆)

(က)ယသ္မိံ ကာမေ အဝစရတိဖြင့် ကာမာဝစရာ၌ ကာမပုဒ် အဝစရပုဒ် အဝစရကို အဝစရတိ ဧတ္ထာတိ အဝစရောဟု- အဓိကရဏသာဓန ဝစနတ္ထပြု၍ ဏ-ပစ္စည်း အဓိကရဏအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုရင်း ကာမဿ အဝစရော ကာမာဝစရော ဟု တပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်းသိစေ။ ပဒေသေဖြင့် ကာမာဝစ ရ- အရ စိတ်ကို မပြအပ်သေး ဘုံဌာနကိုသာပြအပ်သည်ကိုသိစေ။ ဒုဝိဓောဧသော ပဝတ္တိဝသေန-ဖြင့် ထိုဘုံဌာနသည်လည်း ကာမနှစ်ပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ကာမ-၂-ပါးကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကိုသိစေ။

မှတ်ချက် ॥ ॥ ပဝတ္တိဝသေနဖြင့် နောက်နည်း၌လာမည့် အာရမ္မဏကရဏ ဝသေနကိုကန့်သည်။

(ခ) သံဝဏ္ဏနာ-ဖြင့် ကာမာဝစရ-အရ ရအပ်သော အရပ်ဒေသဟူသည် အပါယ် လေးဘုံ, လူဘုံ, နတ်ပြည်ခြောက်ထပ်ဟူသော (၁၁)ပါးသော ဘုံဌာနပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

တနည်း॥ ॥ သရုပ်ကြားအဘိဓေယျတ္ထဖော်။ ကာမေ ဧတ္ထ အဝစရတိကို ရှေ့နည်းအတိုင်းဖော်။ သသတ္တာဝစရော ဝိယ-ဖြင့် ဥပမာကိုသိစေ။

နံပါတ် (၇)

(ဂ) သသတ္ထာဝစရောတွေ၀၌ ဧဝ. . .

သသတ္ထာဝစရဟူသော အမည်သည်	ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
ဒွိပဒါဝစရ စတုပ္ပဒါဝစရဟူသော အမည်တို့သည်	နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
ကာမာဝစရဟူသော အမည်သည်	အနုညာတတ္ထ။

ကာမာဝစရောတွေ၀ ၌ ဧဝ. . .

ကာမာဝစရဟူသော အမည်သည်	ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
ရူပါဝစရ အရူပါဝစရဟူသော အမည်သည်	နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
သသတ္ထာဝစရဟူသော အမည်သည်	အနုညာတတ္ထ။

မှတ်ချက် ॥ ॥ ဥပမာနဝါကျရှိ ပုဒ်ကို ဂဟေတဗ္ဗထုတ်က ဥပမေယျရှိ အလား

http://www.dhammadownload.com

တူပုဒ်သည် အနုညာတတ္ထ၊ ဥပမေယျဝါကျရှိပုဒ်ကို ဂဟေတဗ္ဗ ထုတ်က ဥပမာနဝါကျရှိ အလားတူပုဒ် သည်အနုညာတတ္ထ ဤသို့ ထုတ်ရသည်။

(က)ဒုဝိဓောပိ ၌ အပိ- အပေါင်းနောက်မှာ ထိုင်သောကြောင့် ဝတ္ထု, ကိလေသာ တပါးချင်းကိုဆည်းသော အဝယဝသမုစ္စယတ္ထဇောတက။

(ဂ)ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ ၌ အပိ- သမ္ဘာဝနတ္ထ။ (တနည်း) အရုစျတ္ထ။

နံပါတ် (၉)

ကိလေသာကာမ အရ ဆန္ဒရာဂ ရ၏။ ယင်းသည်	ဒဿနတ္ထ။
သုဘာက္ကဌာရုံသည်	ဒီပကတ္ထ။
အားကြီးသောလိုချင်တပ်မက်ခြင်းစိတ်ဖြစ်ခြင်းသည်	ပကာသနတ္ထ။
အယောနိသောမနသိကာရသည်	ဝိဘာဝတ္ထ။
အကြောင်းအကျိုးကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ မသိနိုင် မမြင်နိုင်ခြင်းအကျိုးသည်	အနုဘာဝတ္ထ။

ဝတ္ထုကာမ- အရ တေဘူမကဝဋ္ဋ (လောကီ၊ ၈၁။ လောဘကြဉ် စေ-၅၁။ ရုပ်-၂၈)

ဒုက္ခသစ္စာရ၏။ ယင်းသည်	ဒဿနတ္ထ။
သမုဒယသစ္စာ (လောဘ)သည်	ဒီပကတ္ထ။
အိုခြင်း နာခြင်းစသော ဒုက္ခခံစားရခြင်းသည်	ပကာသနတ္ထ။
အဝိဇ္ဇာ-ကံ ကိလေသာ ဥပါဒါန်တို့သည်	ဝိဘာဝတ္ထ။
သံသရာ၌ ကျင်လည်ရခြင်းသည်	အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ကာမာဝစရ။ ။ ကာမ-အရ ဝတ္ထုကာမ, ကိလေသာကာမ ပစ္စည်းတရား သည် အဝစရ- အရ ကာမ(၁၁)ဘုံအား ပကတူပဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ (က-ဖွင့်ရှု)

မှတ်ချက် ။ ။ (က) တသ္မိံပဒေသေ (ခ) ဇတ္တပုဒ်တို့နှင့် ကာဇမာကို ပြိုင်ခိုင်းက လည်း ဤနည်းအတိုင်းသာပြိုင်။

ဝါကျစဉ် (၂၈)

(က)ဧဝမိဒံ စိတ္တံ ဣမသ္မိံ ကောဒသပဒေသသင်္ခါတေ ကာမေ အဝစရတီတိ ကာမာဝစရံ။

(ခ)ကိဥ္စာပိ ဟိ ဧတံ ရူပါရူပဘဝေသုပိ အဝစရတိ။

(ဂ)ယထာပန သင်္ဂါမေ အဝစရဏတော"သင်္ဂါမာဝစရော"တိလဒ္ဓနာမကော

http://www.dhammadownload.com

နာဝေါ နဝရေ စရန္တောပိ "သဂီမာဝစရော" တွေဝ ဝုစ္စတိ။

(ဃ) ထလဇလစရော စ ပါဏော အထလေ အဇလေစ ဌိတာပိ "ထလစရာ ဇလစရာ" တွေဝ ဝုစ္စန္တိ။

(င) ဝေမိဒံ အညတ္ထ အဝစရန္တမ္ပိ ကာမာဝစရမေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

(စ) အာရမ္မဏကရဏဝသေန ဝါ ဧတ္ထ ကာမော အဝစရတီတိပိ ကာမာဝစရံ။

(ဆ) အပိစ ကာမဘဝသင်္ခါတေ ကာမေ ပဋိသန္ဓိံ အဝစာရေတီတိပိ ကာမာဝစရံ

[အဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၁၀၅]

နံပါတ် (၁)

(က) သံဝဏ္ဏနာနူ သံဝဏ္ဏောတဗ္ဗအနက်- ကာမာဝစရံ၊ တစ်ဆယ့်တစ်ဘုံ အရပ်ဟုဆိုအပ်သော ကာမဘုံ၌ သက်ဝင်၍ဖြစ်တတ်သော(၅၄)ပါးသော ကာမစိတ်သည်၊ (ပြည်) ဝါ-ပဋ္ဌမမဟာကုသိုလ်စိတ် သည်။ (ဘာ+ဋီ)

(စ)၌။ ကာမာဝစရံ၊အာရုံပြုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ကိလေသာကာမသည် သက်ဝင်ရာဖြစ်သော (၅၄)ပါးသောကာမစိတ်သည်။

(ဆ)၌။ ကာမာဝစရံ၊ကာမဘဝဟုဆိုအပ်သော ကာမဘုံ၌ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေတတ် သော်ကာမကုသိုလ်သည်။(ဂ+ဃ)ဝါကျများ ဥပမာ (င)ဝါကျဥပမေယျ။ အနက်ပေး လေ့လာရန်။)

နံပါတ် (၂)

(ခ)စသည်သို့ဥပနာပဋ္ဌက။ ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ကာမစိတ်သည် ကာမတစ်ဆယ့်တစ်ဘုံ၌ ကျင်လည်တတ်သောကြောင့် ကာမာဝစရမည်သောဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့-သော်။ ယင်းစိတ်သည်ကာမ ၁၁-ဘုံ၌သာ ကျင်လည်သည်မဟုတ်၊ ရူပ၊ အရူပဘုံတို့၌လည်းကျင်လည်ရကား ယင်းစိတ်ကို ရူပါဝစရ၊ အရူပါဝစရဟူ၍လည်းဆိုသင့်၏ ဟူသောအနက်ရောက်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ ယင်းစိတ်သည် ရူပ၊ အရူပဘုံတို့၌လည်းကျင်လည်လျှက် ကာမာဝစရဟူ၍သာ ဆိုနိုင်ပုံယုတ္တိသာဓက ကိုလည်းပြဆိုသင့်သေး၏။

အစိပ္ပါယ်တား။ ။ စစ်မြေပြင်၌လှည့်လည်သော ဆင်ပြောင်ကြီးသည် မြို့၌လှည့်လည်ပါသော်လည်း တဗ္ဗဟုလနည်းအားဖြင့် သင်္ဂါမာဝစရဟူ၍သာဆိုအပ်သကဲ့သို့ ငှင်း၊ ကုန်းရေတို့၌လှည့်လည်ကုန်သော သတ္တဝါတို့သည် ကုန်းရေမဟုတ်သော အရပ်၌တည်ပါသော်လည်း တဗ္ဗဟုလနည်းအားဖြင့် ထလစရာ၊ ဇလစရာ ဟူ၍ဆိုအပ်သကဲ့သို့ငှင်း၊ ထို့အတူဤ၌လည်း ဤကာမစိတ်သည် အခြားသော ရူပဘုံ အရူပဘုံတို့၌ ကျင်လည်ပါသော်လည်း ကျင်လည်ရာအဖြစ်များသည်ကိုစွဲ၍ တဗ္ဗဟုလနည်းအားဖြင့် ကာမာဝစရဟူ၍သာဆိုအပ်၏ဟူလို။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ)စသည်သို့ ပါပနာဒိ။ ။ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဤကာမစိတ်သည် ရူပဘုံ အရူပဘုံတို့၌လည်း ကျင်လည်၏ ဟုစောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ အာဘော်ကိုဖွင့်ဆိုအပ်၏။ ထိုသို့-သော် ထိုကာမစိတ်ကို ရူပါဝစရ၊ အရူပါဝစရ ဟူ၍လည်းဆိုသင့်နိုင်၏ဟူသောအနက် ရောက်ရာ၏။ ကာမာဝစရဟူ၍သာဆိုနိုင်ခြင်းကိုလည်း ဥပမာနှင့်တကွပြဆိုသင့်သေး၏။

(ဆ)သို့ ဥပနာပဥ္စတ ။ ။ ဆရာ (စ)ဖြင့် အဝစရတိ ဧတ္ထာတိ အဝစရံ ကာမသ အဝစရံ ကာမာဝစရံဟုဝစနတ္ထပြု၍ အာရုံပြုခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ကျင်လည်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့် ကာမစိတ်သည် ကာမာဝစရမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့-သော်။ ထိုဝစနတ္ထနှင့် ထိုအနက်ကိုသာ သိအပ်သည်မဟုတ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

တိဥ္စာပိ-သဒ္ဒါ။ ။ ဤကာမစိတ် ၅၄-ပါးသည် (ဝါ) ပဉ္စမမဟာကုသိုလ်စိတ်သည် ကာမ (၁၁)ဘုံ၌ ကျင်လည်တတ်သောကြောင့် ကာမာဝစရမည်၏ ဟုဖွင့်ဆိုသော (က)သံဝဏ္ဏနာကိုမနှစ်သက်၍ဆို။

(စ)အပိသဒ္ဒါ။ ။"ကာမေ အဝစရံ ကာမာဝစရံ"ဟူသော သတ္တမီတပ္ပုရိသ် သမာသ်ဝစနတ္ထမှတပါး ကာမဿ အဝစရံ ကာမာဝစရံ-ဟူသော ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ် သမာသ်ဝစနတ္ထကို လဲပြလို၍ငင်း။ကာမ-အရ ကာမ ၁၁-ဘုံ ကောက်ယူအပ်သည်မှ တပါး ကာမ-အရ ကာမတဏှာကိုကောက်ယူအပ်သည်ကို လဲပြလို၍ငင်း ။ အဝ-စရ+အ ကတ္တုသာဓနအနက်မှတပါး အဓိကရဏသာဓနအနက်ကို လဲပြလို၍ငင်း အပိ-သဒ္ဒါဆို။

(ဆ) အပိစ-သဒ္ဒါ။ ။ကာမဿ အဝစရံ ဟူသော ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထမှတပါး ကာမေ အဝစရံဟူသော သတ္တမီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဂစနတ္ထနည်းတပါးကို လဲပြလို၍ငင်း၊ ကာမ-အရ ကာမတဏှာကောက်ယူအပ်သည်မှတပါး ကာမဘဝ ကောက်ယူအပ်သည့်နည်းတပါးကို လဲပြလို၍ငင်း။ အဝ+စရ+အ၊ အဓိကရဏတ္ထမှတပါး အဝ+စရ+ဏ ဟေတုကတ္တုသာဓနတ္ထနည်းတပါးကို လဲပြလို၍ငင်း၊ အာရုံပြုခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ကာမတဏှာ၏ကျင်လည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ကာမာဝစရမည်၏ ဟူသော ဖျုပ္ပတ်သကတ်-အနက်ကြောင်းမှတပါး ကာမဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် ကာမာဝစရမည်၏ဟု ဗျုပ္ပတ်သကတ်အနက် အကြောင်းတပါးကို လဲပြလို၍ အပိစ-သဒ္ဒါဆို။ (အပိစအပရောနယော၊ နည်းသစ်နှော)

နံပါတ် (၄)

သင်္ဂါမ ။ ။ သင်္ဂါမေန္တိ ဧတ္ထာတိ သင်္ဂါမော။

သင်္ဂါမတော်+အပစ္စည်းသည်ငင်း၊ စစ်ထိုးခြင်းကြီးယာသည်ငင်း (ဖျ + နိ)။

နှစ်ဖက်စစ်တပ်တို့၏ ပေါင်းဆုံကျရောက်ခြင်းကြီးယာသည်သာမည (ပ+နိ)။

http://www.dhammadownload.com

သင်္ဂါမာဝစရ။ ။ သင်္ဂါမေ အဝစရော သင်္ဂါမာဝစရော။
နာဝ ။ ။ န ဂစ္ဆတီတိ နဂါ။ နဂါ ဝိယာတိ နာဂေါ။
တောင်၏ ဆင်နှင့် သဒိသီ + သဒိသစပ် (ဗျ + နိ)။ တောင်နှင့် ဆင်တို့၏
တူခြင်း သဒိသဘောဂုဏ်၊ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း ဉပမာနဘောဂုဏ်သည် (ပ+နိ)။
ထလဇလစရာ။ ။ တိဋ္ဌန္တိ ဧတ္ထာတိ ထလံ။ ဇလတိ ဆိန္ဒတီတိ ဇလံ။
ထလဉ္စ ဇလဉ္စ ထလဇလံ။
ထလဇလေ စရာ ထလဇလစရာ။
ကုန်းရေတို့၏ လှည့်လည်တတ်သော သတ္တဝါနှင့် နိဿ+နိဿိတစပ်(ဗျ+နိ)။
ကုန်းရေတို့၌ လှည့်လည်ကျက်စားခြင်းသည် (ပ + နိ)။
ပါဏာ။ ။ ပဏန္တိ ဇီဝန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ ပါဏော။
ပါဏော ယေသံ အတ္ထီတိ ပါဏာ။

နံပါတ် (၅)

ဣဒံ ။ ။ နပုံ + သဗ္ဗနာမ် + နိ + သဗ္ဗနာမ်။
ဣမသ္မိံ ။ ။ ပုံ + သဗ္ဗနာမ် + နိ + သဗ္ဗနာမ်။
နာဝ ။ ။ ပုံ + ပု + ဩ + တဒ္ဓိတ်။

နံပါတ် (၆)

(က) ကာမေ အဝစရတီ-ဖြင့် ကာမာဝစရံ၌ ကာမပုဒ်+အဝစရပုဒ် အဝစရ၌ အဝ+စရ+ဏ၊ ယင်းဏ၏ ကတ္တုသာဓနဉ်သက်၍ အဝစရတီတိ အဝစရံ-ဟုကတ္တုသာဓနဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ ကာမေ အဝစရံ ကာမာဝစရံဟု သတ္တမီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း သိစေ၊ ဣမသ္မိံ ကောဒသ ပဒေသသတ္တမီ တေ-ဖြင့် ကာမအရ ဝတ္ထုကာမ ကိလေသာကာမကိုမယူအပ် ကာမ ၁၁-ဘုံကို ယူအပ်သည်ကိုရင်း သိစေ။ ဣဒံစိတ္တံ-ဖြင့် ကာမာဝစရံ-အရ ကာမဘုံကိုမယူအပ်၊ ကာမစိတ် ၅၄-ပါးကို (ဝါ) ပဌမမဟာကုသိုလ်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) သင်္ဂါမေ အဝစရဏတော-ဖြင့် သင်္ဂါမာဝစရော၌ သင်္ဂါမပုဒ်+အဝစရဏပုဒ် သင်္ဂါမေ အဝစရော သင်္ဂါမာဝစရော-ဟု သတ္တမီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ စစ်မြေပြင်၌ လှည့်လည်တတ်သောကြောင့် သင်္ဂါမာဝစရမည်ရသည်ကိုရင်း သိစေ။ လဒ္ဓနာမကော နာဂေါ-ဖြင့် သင်္ဂါမာဝစရော-အရ စစ်မြေပြင်၌လှည့်လည်တတ်သော စစ်သားတို့ကိုမယူအပ်၊ ဆင်ပြောင်ကိုယူအပ်သည်ကို သိစေ။ နဂရေ စရန္တောပိ-ဖြင့် မြို့၌လှည့်လည်သော်လည်း နဂရာဝစရ-ဟုမဆိုမူ၍ တဗ္ဗဟုလနည်းအားဖြင့် သင်္ဂါမာဝစရဟူ၍ဆိုအပ်သည်ကို သိစေ။

(ဂ) တတ္ထကာမော အဝစရတီ-ဖြင့် ကာမာဝစရံ၌ ကာမပုဒ်+အဝစရပုဒ်၊ အဝစရကို အဝစရတိ ဧတ္ထာတိ အဝစရံဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အ-ပစ္စည်း အဓိကရဏ-

http://www.dhammadownload.com

သာဓနေအနက်၌ သက်သည်ကိုင်း၊ ကာမ-အရ ကိလေသာကာမကိုကောက်၍ ကာမသ အဝစရံ ကာမာဝစရံဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုင်း သိစေ။ အာရမ္မဏကရဏဝသေန-ဖြင့် ကာမတဏှာ၏ကျင်လည်ရာဟူသည် နိဿယ+နိဿိတ-အဖြစ်ဖြင့် ကျင်လည်သည်မဟုတ်၊ အာရုံ အာရမ္မဏိကအဖြစ်ဖြင့် ကျင်လည်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဆ) ကာမေ အဝစာရေတိ-ဖြင့် ကာမာဝစရံ၌ ကာမပုဒ်+အဝစာရပုဒ်၊ အဝစာရံ၌ အဝ+စရ+ဏ၊ ယင်းဏ-၏ ဟေတုကတ္တုသာဓနေ၌သက်၍ အဝစာရေတိတိ အဝစာရံ-ဟု ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုင်း၊ ကာမေ အဝစာရံ ကာမာဝစရံဟု သတ္တမီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုင်း၊ ကာမာဝစာရံဟု ဆိုလိုလျှက် အာ-ကို ရဿပြု၍ ကာမာဝစရံဟုပြီးသည်ကိုင်း သိစေ။

"ကာမေ အဝစာရေတီတိ ကာမာဝစာရ"န္တိဝတ္တဗ္ဗေ အာသဒ္ဒဿ ရဿတ္တံ ကတံ(မူလဋီကာ၊၆၄)အာသဒ္ဒဿ ရဿတ္တံ ကတန္တိ ကာမာဝစရသဒ္ဒေ ဧဟေတုကတ္တုအတ္ထော အန္တောနီတောတိ ဒဿေတိ။ (အနုဋီကာ၊ ၇၀)

ကာမဘဝသင်္ခါတေ-ဖြင့် ကာမ အရ ကာမ ၁၁-ဘုံကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုင်း၊ ကာမဘဝဟုဆိုလိုလျှက် ဘဝဟူသောနောက်ပုဒ်ကျေသည်ကိုင်း သိစေ။ ပဋိသန္ဓိ-ဖြင့် ကာမပဋိသန္ဓေကိုဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် ပဉ္စမမဟာကုသိုလ်စိတ်၏ ကာမာဝစရမည်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

စရန္တောပိ၊ ဌိတာပိ၊ အဝစရန္တိမှိ၌ အပိ။ အရုဗ္ဗုတ္တဇောတက သမ္ဘာဝနာ သမုစ္စည်း။

အဝစရတီတိပိ၊ အဝစာရေတီတိပိ၌ အပိ။ ဝုတ္တသမုစ္စည်း။ သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထ။

သင်္ဂါမာဝစရောတွေဝ-၌ ဝေ. . .

(၁) သင်္ဂါမာဝစရဟူသောအမည်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။

(၂) နဂရာဝစရဟူသောအမည်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

(၃) ယုဒ္ဓါဝစရဟူသော အမည်တူသည်ငင်း၊ ဥပမေယျပက္ခ၌ ကာမာဝစရ အမည်သည်ငင်း အနုညာတတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

ပဋိသန္ဓိ- အရ။ ကာမပဋိသန္ဓေ ၁၀-ပါးရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ကာမကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာတို့သည် ဒီပကတ္ထ။

နာမ်ရုပ်သည် ပကာသနတ္ထ။

အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်တို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ဇရာ မရဏ သောက ပရိဒေဝစသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

(စ) အဝစရ-အရ - ကာမစိတ်ဟူသော အာရုံပစ္စည်းတရားသည်၊ကာမ-အရ ကာမတဏှာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အာရမ္မဏ။

မှတ်ချက် ။ ။ တွေ့-အရနှင့် ကာမ-အရ နည်းတူ။

ကာမော အရ-ကာမတဏှာတရားသည်၊အဝစရတိ အရ- သမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

∴ ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဟော။

(ဆ)အဝစရတိ-အရ- ကာမကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာ ပစ္စည်းတရားသည်၊ပဋိသန္ဓိ အရ-ကာမပဋိသန္ဓေ ၁၀-ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား နာနက္ခဏိကကမ္မသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- နာနက္ခဏိကကမ္မ၊ ပကတူပနိဿယ။

(က)ဝါကျအလို-ကာမအရ-ကာမ ၁၁-ဘုံဟူသော အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓရုပ် ပစ္စည်းတရားသည်၊အဝစရ (ကာမဝစရ)အရ ကာမာဝစရစိတ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ဝါကျစဉ် (၂၉)

(က)ကုသလန္တိ ကုစ္ဆိတာနံ သလနာဒီဟိ အတ္ထေဟိ ကုသလံ။

(ခ) အပိစ အာရောဂျဋ္ဌေန,အနဝဇ္ဇဋ္ဌေန, ကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန စ ကုသလံ။

(ဂ) ယထေဝ ဟိ "ကစ္စိ နု ဘောတော ကုသလ" န္တိ ရူပကာယေ အနာတုရတာယ အဂေလညေန နိဗ္ဗာဓိတာယ အာရောဂျဋ္ဌေန ကုသလံ ဝုတ္တံ၊ ဧဝံ အရူပဓမ္မေပိ ကိလေသာတုရတာယ ကိလေသဂေလညဿ စ ကိလေသ ဗျာဓိနော အဘာဝေန အာရောဂျဋ္ဌေန ကုသလံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

(ဃ)ကိလေသဝဇ္ဇဿ, ပန ကိလေသဒေါသဿ, ကိလေသဒရထဿ စ အဘာဝါ အနဝဇ္ဇဋ္ဌေန ကုသလံ။

(င) ကောသလ္လံ ဝုစ္စတိ ပညာ၊ ကောသလ္လတော သမ္ဘူတတ္တာ ကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန ကုသလံ။ [အဘိ၊ ၄ ၊ ၁၀၅]

နံပါတ် (၁)

(က) ကုစ္ဆိတာနံ၊စက်ဆုပ်အပ်ကုန်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ သလနာဒီဟိ၊တဒင်္ဂပဟာန်အားဖြင့် တုန်လှုပ်စေခြင်း ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်တရားဖြင့်ပြင်းစွာ တုန်လှုပ်စေခြင်း သမုစ္ဆေဒပဟာန်အားဖြင့်ဖျက်ဆီးပယ်ဖျောက်ခြင်းဟု ဆိုအပ်ကုန်သော။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ)ဟိ၊ချဲ့။ ကစ္စံ၊ နည်း။ ဘောတော၊အရှင်ရသေ့အား။ ကုသလံ၊အနာကင်းသည်၏အဖြစ်သည်။ အတ္ထိ နုရှိပါ၏လော။ ကက္ကတိ ထွေ၊ကျ်ပါငြ်း။ အနာတုရတာယ၊ ကျင်နာခြင်းကင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ အဂေလညေနု၊အနာတင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ နိဗ္ဗာဓိတာယ၊နှိပ်စက်တတ်သော ရောဂါကင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ အာရောဂျနေ၊ရောဂါကင်းသည်၏အဖြစ်ဟူသောအနက်ကြောင့်။ ကုသလံ။ ဝုတ္တံ ယထေဝ၊ ဟောတော်မူ၏သို့လျှင်။ ဧဝံ၊ တူ။ အရူပဓမ္မေပိ၊ နာမ်တရားတို့၌လည်း။ ကိလေသာတုရတာယစ၊ ကိလေသာဟူသော နာကျင်ခြင်း၏ငင်း။ (ဝုတ္တံ ၏ ကတ္တား -ဘဂဝတာ) (ဝေဒိတဗ္ဗံ ၏ ကတ္တား- ပဏ္ဍိတေန။)

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့ ပါပနာဒီ ။ ဆိုရာသည် (က)ဖြင့် စက်ဆုပ်အပ်သောအကုသိုလ်တရားတို့ကို တုန်လှုပ်စေခြင်းအစရှိကုန်သောအနက်တို့ကြောင့် ကုသိုလ်မည်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့-သော်၊ ယင်းအနက်တို့ကြောင့် ကုသိုလ်အမည်ရ၍ တစ်ပါးသောအနက်တို့ကြောင့် ကုသိုလ်မမည်ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။- တစ်ပါးသောကုသလသဒ္ဒါ၏ ဟောနက်တို့ကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

(ဂ) သို့ ဥပနာပဥ္စ။ ။ဆိုရာသည် (ခ)ဖြင့် ထိုးကျင် ဖျားနာ ရောဂါမရှိသည်၏အဖြစ်ဟူသောအနက်ကြောင့် ကုသလမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့-သော် ကုသလဟူသောအမည်သည် ထိုးကျင် ဖျားနာရောဂါမရှိသော ရူပကာယ၏သာ အမည်ဖြစ်နိုင်ကောင်းသည်မဟုတ်ပါလော။နာမကာယ၌ အနာကင်းပုံ ကျန်းမာပုံကိုလည်း ထင်ရှားအောင် ဥပမာ+ဥပမေယျ-နှင့်တကွ အကျယ်အားဖြင့်ပြဆိုသင့်သေး၏။

နံပါတ် (၃)

(ခ) အပိစ သဒ္ဒါ။ ။ တိကမာတိကာ၌ဖွင့်ဆိုအပ်သော ကုစ္ဆိတ သလနတ္တစသောအနက်တို့ကြောင့် ကုသလမည်သည်မှတပါး၊ ဇာတက ဒေသနာ ဗာဟိတိကသုတ် ဒေသနာ အဘိဓမ္မာဒေသနာတို့အရ အာရောဂျအနက်၊ အနဝဇ္ဇအနက်၊ ကောသလ္လသမ္ဘူတအနက်တို့ကြောင့်လည်း ကုသလမည်နိုင်ပုံအထူးကိုပြလို၍ အပိစ-သဒ္ဒါဆို။ (အပိစ အပရောနယော,တတ်သောဝါကျ, ရှေ့အတ္ထမှ, ထူးထအနက်, ဆိုလျှတ်တတ်)

(ဂ) ဝေဒိတဗ္ဗံ သဒ္ဒါ။ ။ရူပကာယ၌ ထိုးကျင် ဖျားနာရောဂါမရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ရူပကာယကို ကုသလဟူ၍ဆို အပ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ နာမကာယ၌လည်း ကိလေသာတည်းဟူသော ကျင်နာခြင်း၊ မကျန်းမာခြင်း၊ ဖျားနာခြင်း ရောဂါမရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် နာမကာယကိုလည်း နေယျတ္ထ သံသယတ္ထအားဖြင့် ကုသလအမည်ရနိုင်ပုံကိုပြလို၍ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သဒ္ဒါဆို။

(ဂ) ဖြင့် သသံသယဒေါသ၊ ကိလိဋ္ဌဒေါသတို့ကိုပယ်။ (ခ) စသောဝါကျတို့ဖြင့် အဗျာ

http://www.dhammadownload.com

ဝိတ၊အပရိပဏ္ဏဒေါသတို့ကိုပယ်သည်။ ကုသိုလ်မည်ပုံကို အကြောင်းတစ်မျိုးစီဖြင့်ပြသွားသည်။

နံပါတ် (၄)

အာရောဂျ။ ။ရုဇတီတိ ရောဂေါ။ နတ္ထိ ရောဂေါ ယဿာတိ အရောဂေါ။
အရောဂဿ ဘာဝေါ အာရောဂျံ။
ရောဂါမရှိသူ၏ အာရောဂျဂုဏ်နှင့် နိဿ + နိဿိတစပ် (ဗျ + နိ)။
အာရောဂျဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

အဝေလဉ္ဇ ။ ။ဂိလာယတီတိ ဂိလာနော။ နတ္ထိ ဂိလာနော ယဿာတိ အဂိလာနော။ အဂိလာနဿ ဘာဝေါ အဂေလည်း။

ကောသလ္လသမ္ဘူတံ။ ။ကုသလဿ ဘာဝေါ ကောသလ္လံ။ သဟ ဘဝတီတိ သမ္ဘူတံ။
ကောသလ္လေန သမ္ဘူတံ ကောသလ္လသမ္ဘူတံ။
ပညာ၏ ကုသိုလ်နှင့် အကြောင်း + အကျိုးစပ် (ဗျ + နိ)။
ကုသိုလ်တို့၏ တပါးသည် တပါးနှင့် တူသောအခြင်းအရာဟုဆိုအပ်သောဇာတ်သည် (ပ + နိ)။

ဗျာဓိ ။ ။ ဝိဇ္ဈတီတိ ဗျာဓိ။
ဂိဓ + ဣသည်ငင်း၊ ထိုးဆွခြင်း ကြိယာသည်ငင်း (ဗျ + နိ)။
မကျန်းမာခြင်း ,အနေဆိုးခြင်းသည် (ပ + နိ)။

နံပါတ် (၅)

အာရောဂျဋ္ဌ။	။	ပုံ + ပု + အ + အမာသ်။
ကစ္စိ ။	။	အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + ဣ + နိပါတ်။
အဂေလည။	။	နပုံ + စိ + နိ + တဒ္ဓိတ်။

နံပါတ် (၆)

(က)ကုဏ္ဍိတာန် သလနာဒီဟိ အတ္ထေဟိ-ဖြင့် ကုသလံ၌ ကု-သလဓာတ် ကု-နိပါတ်၏ ကုဏ္ဍိတအနက်ဟောသည်ကိုငင်း၊ သလ+အ၊ ယင်း အ-၏ ဟေတုကတ္တုသာဓနဦးသက်၍ သလယန္တီတိ သလာ-ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုငင်း၊ ကုဏ္ဍိတာန် သလာ ကုသလာ-ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုငင်း၊ စက်ဆုပ်အပ်သောအကုသိုလ်တရားတို့ကို တုန်လှုပ်စေခြင်းအနက်တို့ကြောင့် ကုသလမည်သည်ကိုငင်း သိစေ။

(င)ပညာ ဝုစ္စတိဖြင့် ကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန-၌ ကောသလ္လ-အရ ကုသလဿ ဘာဝေါ ကောသလ္လံ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ပညာကိုအရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ ကောသလ္လတောသမ္ဘူတတ္တာ-ဖြင့် ကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေနဝယ် ကောသလ္လသမ္ဘူတ-ကို ကောသလ္လတော သမ္ဘူတံ ကောသလ္လသမ္ဘူတံ-ဟု ပဉ္စမီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထ

http://www.dhammadownload.com

၂ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ နာဝိဘတ်သည် ဟိတ်အနက်၌သက်သည်ကိုရင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(ဝ) ယထေဝ ဌ ဓေ. . .

အာရောဂျအနက်ကြောင့် ရူပကာယကို ကုသလဟူ၍ဆိုခြင်းသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

တပါးသောအမည်အားဖြင့် မဆိုခြင်းသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

ကိလေသာရောဂါမရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် နာမကာယကိုလည်း ကုသလဟူ၍ ဆိုခြင်းသည် အနုညာတတ္ထ။

တစ္စိနူ- ပုစ္ဆာဝါစကတ္ထ။

ဓဝံ- ရူပကာယကိုငဲ့သော အပေက္ခနတ္ထ။ ဥပမာသမ္ပဋိပါဒန အနက်။

နံပါတ် (၈)

(ဝ) ယထေဝဟိ ကုသလံ ဝုတ္တံ။

ရူပကာယကို ကုသလဟူ၍ခေါ်ဆိုရခြင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

နာကျင်မှုမရှိသည်၏အဖြစ် အာရောဂျဂုဏ်စသည်သည် ဒီပကတ္ထ။

နာမကာယကို ကုသလဟူ၍သိထိုက်ခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

အာရောဂျဂုဏ်တည်ရာဖြစ်သော ဥတုသပ္ပါယ အာဟာရသပ္ပါယစသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

သောတုဇနတို့သန္တာန်၌ ရူပကာယ နာမကာယကို ကုသလဟူ၍သိခြင်းဟူသော သုတမယညာဏ် စိန္တမယညာဏ်စသည် တိုးပွားခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

(ကုသလံအရ (င)ဝါကျအလို-ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ညာဏ်ကောက်ရမည်။)

နံပါတ် (၁၀)

(တ) တုဠ္ဌိတာနံ-အရ- အကုသိုလ်ပစ္စည်းတရားသည်၊သလနာဒီဟိ-အရ တဒင်္ဂပဟာန်ဟူသော ကာမာဝစရကုသိုလ်၊ ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဟူသော မဟဂ္ဂုတ် ကုသိုလ်၊သမုစ္ဆေဒပဟာန်ဟူသော လောကုတ္တရာကုသိုလ်တို့အား-ပကတူပနိဿယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

(င)ကောသလ္လတောအရ-ပညာပစ္စည်းတရားသည်၊ သမ္ဘူတ-အရ ကြွင်းသမ္ပယုတ် ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်အား သဟဇာတ-ဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂ ဟေ, ဓိ, ဣံ, မဂ်။

တစ်နည်း ။ ။အနန္တရ ပြိုင်။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၃၀)

(က)ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ ဧဝံ ဟောတု၊ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ ကထန္တိ? တမ္ပိ ရုဠှီသဒ္ဒေန ကုသလမေဝ။

(ခ) ယထာ ဟိ တာလပဏ္ဏေဟိ အကတ္ဝာ ကိလဉ္ဇာဒီဟိ ကတမ္ပိ တံသရိက္ခတ္တာ ရုဠှီသဒ္ဒေန "တာလဝဏ္ဍ" န္တေဝ ဝုစ္စတိ၊ ဧဝံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တမ္ပိ"ကုသလ"န္တေဝ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

(ဂ) နိပ္ပရိယာယေန ပန ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ အာရောဂျဋ္ဌေန အနဝဇ္ဇဋ္ဌေန ကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေနာတိ တိဝိဓေနပိ "ကုသလ"န္တိ နာမံ လဘတိ၊ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ ဒုဝိဓေနေဝ။

(ဃ)ဇာတကပရိယာယေန ယဉ္စ ဗာဟိတိကသုတ္တပရိယာယေန ယဉ္စ အဘိဓမ္မပရိယာယေန ကုသလံ ကထိတံ။ [အဘိ။ ဌ ။ ၁၀၅]

နံပါတ် (၁)

(က) ဧဝံ၊ဤသို့သမ္ပယုတ်ပညာကြောင့် ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။(ကုသလံ-သည်) တမ္ပိ၊ထိုဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်သည်လည်း။ ရုဠှီသဒ္ဒေန၊ကောသလ္လသဒ္ဒါနှင့်ယှဉ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်တို့၌ ထင်းရှားသောကုသလသဒ္ဒါဖြင့်။

(က) တံသရိက္ခတ္တာ၊ထိုထန်းရွက်ဖြင့်ပြုအပ်သောယပ်နှင့် တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

ရုဠှီသဒ္ဒေန၊ တူသောအနက်၌ တင်စားသောသဒ္ဒါဖြင့်။

(ဂ) ပန၊ ပရိယာယ်မဟုတ် မှုချကိုဆိုအံ့။

(ဃ)ကထိတံ-၏ ကတ္တား (ဘဂဝတော)။

နံပါတ် (၂)

(က)သို့ ပါပနာဒိ ။ ။ဆရာသည် ကောသလ္လတောစသောဝါကျဖြင့် သမ္ပယုတ်ပညာကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်သောကြောင့် ကုသလမည်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့-သော်။ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်သည် ကုသိုလ်မမည်ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်၏ ကုသိုလ်အမည်ရခြင်းအကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။
- ဝိရောဓိ ဒေါသသင့်ရောက်ရာ၏။

(ခ)သို့ ဌပနာပဉ္စက ။ ။ဆရာ သည် (က)ဖြင့် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်သည်လည်း ရုဠှီသဒ္ဒါအားဖြင့် ကုသလမည်သည်သာဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့-သော်။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်၏ ရုဠှီသဒ္ဒါဖြစ်ပုံသည် အပါကဋသဒ်ပဖြစ်၍ မသိ မထင်ရှားသေးသည်မဟုတ်လော။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်၏ ရုဠှီဖြစ်ကြောင်းကို ထင်ရှားအောင် ဥပမာနှင့်ထကွပြဆိုသင့်သေး၏။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ)သို့ ပါပနာဒိ ။ /ဆရာ သည် (က+ခ)တို့ဖြင့် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်သည် သဒိသူပစာ ရုဠ္ဟီနည်းအားဖြင့် ကုသလအမည်ရသည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့-သော်။ ယင်းဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်သည် မုချအားဖြင့် ကုသလအမည်မရနိုင်ဟူသော အနက်ရောက်ခဲ့ရာ၏။ မုချအားဖြင့် ကုသလအမည်ရနိုင်ပုံကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဝေဒိတဗ္ဗံ- သဒ္ဒါထားရကြောင်း. . .

နှီးဖြင့်ပြုအပ်သောယပ်ကို ထန်းရွက်ဖြင့်မပြုအပ်သော်လည်း သဒိသူပစာ ရုဠ္ဟီနည်းအားဖြင့် ထန်းရွက်ယပ်ဝန်း-ဟု ဆိုအပ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်ကိုလည်း ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်နှင့် အနဝဇ္ဇ သုခဝိပါကချင်းတူသောကြောင့် သဒိသူပစာ ရုဠ္ဟီနည်းအားဖြင့် ကုသိုလ်ဟူ၍ခေါ် ဆိုထိုက်ပုံကို သံသယအားဖြင့် ပြလိုသောကြောင့် ဝေဒိတဗ္ဗံ-သဒ္ဒါထား။

(ခ) ကိလိဋ္ဌဒေါသပယ်။

(ဂ) အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(ဃ) ဖြင့် ကုသလသဒ္ဒါ၏ အာရောဂျဋ္ဌ၊ အနဝဇ္ဇဋ္ဌ၊ ကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌ တို့ကို သက်ဆိုင်ရာဒေသနာနှင့်တွဲစပ်၍ နိဂုံးကိုပြသောကြောင့် ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်၊

တစ်နည်း။ ။ အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

ရုဠ္ဟီ ။ ။ ရုဟတီတိ ရုဠ္ဟီ။

ရုဟ+တ+က္တတ္ထိဇောတက ဤ-သည်ရင်း၊ တက်ရောက်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။ တက်ရောက်သောသဒ္ဒါသည်၊ (ဝါ) တက်ရောက်ခြင်းကြိယာ ဝိသေသသည် (ပ + နိ)။

ရုဠ္ဟီသဒ္ဒ ။ ။ ရုဠ္ဟီစ သော သဒ္ဒေါစာတိ ရုဠ္ဟီသဒ္ဒေါ။

တာလပဏ္ဏ။ ။ တလတိ ပတိဋ္ဌာတိ ဌ္ဌောတိ တာလော။
ပတတိ အစိရေနာတိ ပဏ္ဏော။
တာလဿ ပဏ္ဏော တာလပဏ္ဏော။

တာလပုဒ်+ပဏ္ဏပုဒ်သည်ရင်း၊ ထန်းပင်၏ ထန်းရွက်နှင့် နိသျ+နိဿိစပ် (ဗျု + နိ)။ ထန်းပင်ခြစ်သည်၊ (ဝါ) ထန်းရွက်ဇာတ်သည် (ပ + နိ)။

ကိလဋ္ဌ ။ ။ ကိလနံ ဗန္ဓနံ ကိလော။ ကိလေန ဇာတော ကိလဋ္ဌော။
ကိလတ္တာယ ဝါ ဇာတော ကိလဋ္ဌော။ကိလဋ္ဌော အာဒိ ယေသန္တိ ကိလဋ္ဌာဒယော။

တံသရိက္ခတ္တံ။ ။ သမာနံဝိယ ဒိဿတီတိ သရိက္ခံ။ တေန သရိက္ခံ တံသရိက္ခံ။
တံသရိက္ခဿ ဘာဝေါ တံသရိက္ခတ္တံ။

http://www.dhammadownload.com

တံ သရိက္ခပုဒ်+ တ္တပစ္စည်း သည်ဝှင်း၊ ထန်းရွက်ယပ်နှင့် တူခြင်း၏-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သဒိသဘောဂုဏ်နှင့် နိသျ + နိဿိတစပ်၊ (ဗျု + နိ)။ ထန်းရွက်ယပ်နှင့် တူသည်၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သဒိသဘောဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

အာရောဂျ္ဍ။ ။နတ္ထိ ရောဂေါ ယဿာတိ အာရောဂေါ။အာရောဂဿ ဘာဝေါ အာရောဂျံ။ အာရောဂျမေဝ အတ္ထော အာရောဂျဋ္ဌော။

အနဝဇ္ဇ ။ ။ဝဒိတဗ္ဗန္တိ ဝဇ္ဇံ။ ဝဇ္ဇမေဝ အဝဇ္ဇံ။နတ္ထိ ဝဇ္ဇံ ယဿာတိ အနဝဇ္ဇံ။

ကောသလ္လ။ ။ကုသလဿ ဘာဝေါ ကောသလ္လံ။

ဇာတက ။ ။ဇာတေန ကီယတိ ကတီယတီတိ ဇာတကော။

နံပါတ် (၅)

ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ ။	။	နပုံ + စိ + နိ + သမာသ်။
တာဝ	။	။ အလိင် + ဂဏဝိ + အာ + နိပါတ်။
ရုဠှီ	။	။ ဣတ္ထိ + ရတ္တာဒိ + ဤ + ကိတ်။
ကိလဋ္ဌ	။	။ ပုံ + ပု + အ + သမာသ်။
ကောသလ္လ	။	။ နပုံ + စိ + နိ + တဒ္ဓိတ်။

နံပါတ် (၆)

(ဂ)ဖြင့် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်သည် အာရောဂျဋ္ဌ၊ အနဝဇ္ဇဋ္ဌ၊ ကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌ ဟူသောအနက်တို့ကြောင့် မုချအားဖြင့် ကုသလအမည်ရသည်ကို သိစေ။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်သည် အာရောဂျဋ္ဌ အနဝဇ္ဇဋ္ဌဟူသော အနက်၂-ပါးကြောင့်သာ မုချအားဖြင့် ကုသလအမည်ရသည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(က) ကုသလမေဝ ဣ ဓ...

ကုသလအမည်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။

အခြားသောအမည်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

နှီးဖြင့်ပြုအပ်သောယပ်ဝန်းကို သဒိသူပစာ ရုဠှီနည်းအားဖြင့် ထန်းရွက်ယပ်ဝန်းဟူ၍ ဆိုအပ်သကဲ့သို့ဟူသောအနက်သည် အနုညာတ။

(ခ) တာလဝဏ္ဋမေဝ ဣ ဓ...

ထန်းရွက်ယပ်ဝန်းဟူသောအမည်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။

နှီးယပ်ဝန်းဟူသောအမည်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

သဒိသူပစာ ရုဠှီနည်းအားဖြင့် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်ကို ကုသိုလ်ဟူ၍ဆိုအပ်သကဲ့သို့ဟူသောအနက်သည် အနုညာတတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) ဒုဝိဓေနေဝ ဌ် ဓဝ. . .
အာရောဂျ္ဌ အနဝဇ္ဇဋ္ဌသည် ဂဟေတဗ္ဗ။
ကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။
သဒိသူပစာ ရုဠ္ဌီနည်းအားဖြင့်လည်း ကုသိုလ်အမည်ရနိုင်ခြင်းသည်
အနုညာတ။

နံပါတ် (၈)

(ခ) သိဒ္ဓိရနိုင်ပုံ ။ ။ နီးဖြင့်ပြုအပ်သော်လည်း သဒိသူပစာ ရုဠ္ဌီနည်းအားဖြင့် ထန်းရွက်ယပ်ဝန်းဟုဆိုအပ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဉာဏသမ္ပယုတ်ကုသိုလ်နှင့် အနဝဇ္ဇ သုခဝိပါကချင်း တူသောကြောင့် သဒိသူပစာ ရုဠ္ဌီနည်းအားဖြင့် ဉာဏဝိပ္ပယုတ်၏ ကုသလာအမည်ပြီးစေသောကြောင့် သိဒ္ဓေယျာသိဒ္ဓိ မည်ပါသည်။

(ခ) ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်ကိုလည်း ကုသိုလ်ဟူ၍သိရခြင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်နှင့် အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကချင်းတူသည်၏အဖြစ်သည် ဒီပကတ္ထ။
ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်ကို ကုသိုလ်ဟူ၍ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲနိုင်ခြင်း ဟောပြောပို့ချနိုင် ခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
ထန်းရွက်ဖြင့်မပြုသော်လည်း ယင်းနှင့်တူ၍ နီးဖြင့်ပြုအပ်သောယပ်ကို- ထန်းရွက်ယပ်ဟု ခေါ်ဆိုနိုင်ခြင်းဥပမာသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်ကို ကုသိုလ်ဟုသိလျှက် ပွားများအားထုတ်ခြင်းအစ - အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင်သောအကျိုးသည် အနုဘာဝတ္ထ။
ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ။ ။ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်သည် ဒဿနတ္ထ။
တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ခြင်း ပြဟ္မာပြည်မှဆင်းသက်လာရခြင်းအကြောင်း- သည် ဒီပကတ္ထ။
တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌကုသိုလ်ဖြစ်အောင် အားထုတ်နိုင်ခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
ကိလေသာဝေးကွာခြင်း ပညိန္ဒြေထက်မြက်ခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သောကုသိုလ်ကိုအားထုတ်လျှက် ပစ္စုပ္ပန်သံသရာနှစ်တန်သော အကျိုးတရားသည် အနုညာတတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) ကုသလန္တေ-အရ- ကုသိုလ်ဟူသော နာမပညတ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၌ ဓာတ်အရ-ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသောကုသိုလ် ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန် တရားအား အာရမ္မဏ-ဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

မှတ်ချက် ။ ။ ကုသလန္တေ အရ-နာမပညတ်ကိုကောက်၍၊ဝေဒိတဗ္ဗံ အရ-နာမပညတ်ကိုကောက်ခဲ့လျှင် ပကတူပမြိုင် (မြိုင်မရှိ)။

http://www.dhammadownload.com

ဉာဏာသမ္ပယုတ္တံ။ /ဉာဏအရ-ပညာနှင့်မယှဉ်သောသမ္ပယုတ္တအရ ပဉ္စမမဟာကုသိုလ်စိတ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတ-ဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ကိလဋ္ဌာဒီဟိ ကတံ။ ။ကိလဋ္ဌာဒီဟိ အရ-မဟာဘုတ်တစ်ပါး နှစ်ပါး သုံးပါး ပစ္စည်းတရားသည်၊ကတံအရ-မဟာဘုတ် သုံးပါး နှစ်ပါး တစ်ပါး ပစ္စယုပ္ပန် တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ အုည။

♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠

ဝါကျစဉ် (၃၁)

(က)တဒေတံ လက္ခဏာဒိဝသေန အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကလက္ခဏံ၊ အကုသလ ဝိဒ္ဓံသနရသံ၊ ဝေါဒါနပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ယောနိသောမနသိကာရ ပဒဋ္ဌာနံ။

(ခ) အဝဇ္ဇပဋိပက္ခတ္တာ ဝါ အနဝဇ္ဇလက္ခဏမေဝ ကုသလံ၊ ဝေါဒါနဘာဝရသံ၊ ဣဋ္ဌဝိပါကပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ယထာဝုတ္တပဒဋ္ဌာနမေဝ။

(ဂ) လက္ခဏာဒီသု ဟိ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ သဘောဝေါ ဝါ သာမညံ ဝါ လက္ခဏံ နာမ၊ ကိစ္စံ ဝါ သမ္ပတ္တိ ဝါ ရသော နာမ၊ ဥပဋ္ဌာနာကာရော ဝါ ဖလံ ဝါ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ နာမ။ အာသန္နကာရဏံ ပဒဋ္ဌာနံ နာမ။

(ဃ)ဣတိ ယတ္ထ ယတ္ထ လက္ခဏာဒီနိ ဝက္ခာမ၊ တတ္ထ တဟ္ထ ဣမိနာဝ နယေန တေသံ နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ [အဘိ။ ဋ ။ ၁၀၅]

နံပါတ် (၁)

(ဂ) ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ ချဲ့။ လက္ခဏာဒီသု၊ တို့တွင်။ တေသံတေသံ ဓမ္မာနံ၊ ထိုထိုပရမတ္ထတရားတို့၏။ သဘာဝေါဝါ၊ မိမိတပါးတည်း၏ အမှတ်အသား သည်၎င်း။ သာမညံဝါ၊ အများနှင့်ဆက်ဆံသော အမှတ်အသားသည်၎င်း။ လက္ခဏံ နာမ၊ ၏။ ကိစ္စံဝါ၊ သည်၎င်း။ သမ္ပတ္တိဝါ၊ အကြောင်းစုံညီ၍ ဖြစ်ခြင်းသည်၎င်း။ ရသော နာမ၊ ၏။ ဥပဋ္ဌာနာကာရောဝါ၊ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ဉာဏ်အားထင်လာသော အခြင်း အရာသည်၎င်း။ ဖလံဝါ၊ သည်၎င်း။ ပစ္စုပဋ္ဌာနံနာမ၊ မည်၏။ အာသန္နကာရဏံ၊ နီးစွာသောအကြောင်းသည်။ ပဒဋ္ဌာနံမ၊ မည်၏။

နံပါတ် (၂)

(ခ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာ သည် (က)ဖြင့် ကုသိုလ်သည် အနဝဇ္ဇသုခဝိပါက လက္ခဏာ အကုသလဝိဒ္ဓံသနရသ, ဝေါဒါနပစ္စုပဋ္ဌာန, ယောနိသောမနသိကာရ ပဒဋ္ဌာန-ရှိ၏ဟု ကုသိုလ်၏ လက္ခဏာဒိစတုက္ကကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့-သော် ဆရာဖွင့်ဆိုခဲ့သောလက္ခဏာဒိစတုက္ကသာ ရှိ၏ဟူသောအနက်ရောက်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။- စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ)ဝါကျသို့ ॥ ॥ ဆရာ သည် (ခ)ဖြင့် ကုသိုလ်၏လက္ခဏာဒိစတုက္ကကို နည်းတစ်ပါးဖြင့် ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့-သော် ယင်းလက္ခဏာစသည်တို့၏ သရူပတ္တ သဘာဝတ္တကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ မသိအပ်သေးသည်မဟုတ်ပါလော-စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

(ဃ)ဝါကျသို့ ॥ ॥ ဆရာ သည်(ဂ)ဖြင့် လက္ခဏာစသည်တို့၏ သရူပတ္တ သဘာဝတ္တကို အကျယ်အားဖြင့် ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော် ကုသိုလ်မှတစ်ပါးသော အခြားပရမတ္ထတရားတို့၏ လက္ခဏာစသည်တို့ကိုလည်း ကုသိုလ်ကဲ့သို့ သရူပတ္တ သဘာဝတ္တကို ဖွင့်ဆို၏ဟူသောအနက်သည်ရောက်ရာ၏။ ကုသိုလ်မှတစ်ပါးသော အခြားပရမတ္ထတရားတို့၏ လက္ခဏာစသည်တို့ကိုလည်း ဖွင့်ဆိုသင့်သေး၏-စုဒ်ကြောင့် (ဃ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဂ)ဝါကျဖြင့် (က)ဝါကျ သံဝဏ္ဏနာမှ တစ်ပါးသော(ခ)ဝါကျ သံဝဏ္ဏနာ ဖွင့်ဆိုနိုင်ခြင်း၏ ယုတ္တိကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုသောကြောင့် ဝိရောဓိဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း) လက္ခဏာစသည်၏ သရူပတ္တ သဘာဝတ္တကို ဖွင့်ပြသောကြောင့် ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။

(ခ)ဝါကျ၌ ဝါသဒ္ဒါထားရခြင်း- ကုသိုလ်၏အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကလက္ခဏာ၊ အကုသလဝိဒ္ဓံသနရသ၊ ဝေါဒါနပစ္စုပဋ္ဌာန၊ ယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာနမှတစ်ပါး ကုသိုလ်၏ အနဝဇ္ဇလက္ခဏာ။ ဝေါဒါနဘာဝရသ၊ ဣဋ္ဌဝိပါကပစ္စုပဋ္ဌာနတို့ကိုလဲပြလို၍ ဆိုပါသည်။

နံပါတ် (၄)

ရသီယတိ နိပ္ဖါဒီယတီတိ ရသော။

ရသ်ဓာတ်+အပစ္စည်းသည်ငင်း၊ ပြီးစီးခြင်းကြိယာသည်ငင်း ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။ ရသသဒ္ဒါ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာကိစ္စသည်ငင်း၊သမ္ပတ္တိသည်ငင်း ပဝတ္တိနိမိတ်။

ဝိသေသေန အဝဒါယတီတိ ဝေါဒါနံ။

ဝိ-ရှေ့ အဝ-ရှေ့ရှိသော ဒါဓာတ် + ယု ပစ္စည်းသည်ငင်း၊ ပိုင်းဖြတ်ခြင်း ကြိယာသည်ငင်း ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။ ပိုင်းဖြတ်တတ်သောကုသိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ စင်ကြယ်ခြင်းဂုဏ်သည် ပဝတ္တိနိမိတ်။

ပတိ အဘိမုခံ ဥပဋ္ဌာတီတိ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ။

ဝေါဒါနံဣတိ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ ဝေါဒါနပစ္စုပဋ္ဌာနံ။

သဿ ဘာဝေါ သဘာဝေါ။

သ-ပုဒ်+ဘာဝ-ပုဒ်သည်ငင်း၊ မိမိဟူသောပရမတ္ထတရား၏ အမှတ်အသားဖြစ်သောလက္ခဏာနှင့် နိဿယ/နိဿိတစပ် ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။အခြားသောတရားတို့နှင့် တူညီမှုမရှိခြင်းဂုဏ်သည် ပဝတ္တိနိမိတ်။

နာနာ ဘာဝေါ နာနတ္တံ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

ယောနိသော = ဣတ္ထိလိင် + ဣကာရန္တ + ရတ္တာဒိဂိုဏ်း + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ဝိဒ္ဒသန = နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိ + အကာရန္တ + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ဣဋ္ဌ = ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + အကာရန္တ + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(ဂ) သဘာဝေါ ဝါ သာမညံ-ဖြင့် လက္ခဏာအရ-မိမိတပါးတည်း၏ အမှတ်အသားကိုင်း၊ အများနှင့်ဆက်ဆံသော အမှတ်အသားကိုင်း ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေပါသည်။ကိစ္စံ ဝါ သမ္ပတ္တိ ဝါဖြင့် ရသ အရ-ကိစ္စကိုင်း၊ အကြောင်းစုံညီ၍ ဖြစ်ခြင်းကိုင်း ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေပါသည်။ဥပဋ္ဌာနာကာရော ဝါ ဖလံ ဝါ-ဖြင့် ဉာဏ်အားထင်လာသော အခြင်းအရာသည်ရင်း အကျိုးသည်ရင်း ပစ္စုပဋ္ဌာန်အရ ယူအပ်သည်ကို သိစေပါသည်။အာသန္နကာရဏံဖြင့် နီးစွာသော အကြောင်းကို ပဒဋ္ဌာန်အရ ယူအပ်သည်ကို သိစေပါသည်။ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံဖြင့် ထိုသဘာဝစသည်တို့သည်လည်း ပရမတ္ထတရားတို့၏ သဘာဝစသည်ပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေပါသည်။

နံပါတ် (၇)

အနဝဇ္ဇလက္ခဏမေဝ ဧဝ. . .
အနဝဇ္ဇလက္ခဏာသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
သုခဝိပါကလက္ခဏာသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
အနဝဇ္ဇလက္ခဏာ၏ တည်ရာကုသိုလ်ဖြစ်သည် အနုညာတတ္ထ။
ယထာဝုတ္တ ပဒဋ္ဌာန မေဝ ဧဝ. . .
ဆိုအပ်ပြီးသော ယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာန်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
အခြားသောပဒဋ္ဌာန်တို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
သဘာဝေါ ဝါ သာမညံ ဝါ-၌ ဝါသဒ္ဒါ - အညမည သမုစ္စည်း။

နံပါတ် (၈)

ဝတ္တာမ - အဋ္ဌကထာဆရာ၏သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဉာဏ် ဝိရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ယောနိသောမနသိကာရသည် ဒီပကတ္ထ။
ပရမတ္ထတရားတို့၏လက္ခဏာစသော စိတ္တဇသဒ္ဒသည် ပကာသနတ္ထ။
ပရမတ္ထတရားတို့၏လက္ခဏာစသည်ကို သောတုဇနတို့ကို သိစေလိုသော ဆန္ဒသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ပရမတ္ထတရားတို့၏လက္ခဏာကို သောတုဇနတို့သိခြင်းစသော အကျိုး တရားတို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

နာနတ္တ အရ- ထူးခြားသည်၏အဖြစ်ဟူသော အာကာရပညတ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ၌ ဓာတ်အရ- ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပါသည်။

****

ဝါကျစဉ် (၃၂)

(က)စိတ္တန္တိ အာရမ္မဏံ စိန္တေတီတိ စိတ္တံ။

(ခ) ဝိဇာနာတီတိ အတ္ထော။

(ဂ) ယသ္မာ ဝါ စိတ္တန္တိ သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏော ဧသ သဒ္ဒေါ တသ္မာ ယဒေတ္ထ လောကိယကုသလာကုသလကိရိယစိတ္တံ၊ တံ ဇဝနဝီထိဝသေန အတ္တနော သန္တာနံ စိနောတီတိ စိတ္တံ။

(ဃ)ဝိပါကံ ကမ္မကိလေသေဟိ စိတန္တိ စိတ္တံ။

(င) အပိစ သဗ္ဗမ္ပိ ယထာနုရူပတော စိတ္တတာယ စိတ္တံ။

(စ) စိတ္တကရဏတာယ စိတ္တန္တိ ဧဝမေ့တ္ထ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

[အဘိ။ ၄ ။ ၁၀၆]

နံပါတ် (၁)

(ခ) ဝိဇာနာတိ၊သညာပညာတို့၏ကိစ္စတို့မှ ထူးသောအားဖြင့်သိတတ်၏။ ဣတိအယံ၊ဤဝိဇာနာတိဟူသောသဒ္ဒါသည်။ အတ္ထော၊စိန္တေတိဟူသောပုဒ်၏ အနက်ရှိသောသဒ္ဒါတည်း။

(ဂ) ဧတ္ထ-ဧတေသု သဗ္ဗစိတ္တေသု-တို့တွင်။ စိနောတိ၊အာသေဝနအစရှိသော ပစ္စည်းအားဖြင့် စီတတ်၏။

(င) ယထာနုရူပတော၊မိမိအားလျော်သော သမ္ပယုတ် ဘုံ အာရုံစသော အားဖြင့်။

(စ) စိတ္တကရဏတာယ၊ဆန်းကြယ်သောပန်းချီစသောအမှုကို ပြုတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ (ဝါ) ဂတိစသော ဆန်းကြယ်သောအကျိုးကို ပြုတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ပါပနာဒိ။ ။ ဆရာ သည် (က)ဖြင့် အာရုံကိုသိတတ် ကြံစည်တတ်သောကြောင့် စိတ်မည်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ သိခြင်းကိစ္စသဘောရှိသော သညာ, ပညာတို့သည်လည်း စိတ်မည်၏ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။ (တစ်နည်း)ကြံစည်ခြင်းသဘောကိစ္စရှိသော ဦဟနစိန္တာ ပဇာနနစိန္တာ တို့လည်း စိတ်မည်၏ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။

http://www.dhammadownload.com

(င)သို့ ဥပနာပဥ္စက။ ။ဆရာ သည် (ဂ+ဃ)တို့ဖြင့် စိတ္တပုဒ်၏ ဝစနတ္ထနှင့်တကွ အဘိဓေယျတ္ထတို့ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ အာဝဇ္ဇန်းဒွေး အဆုံးဇောနှင့် လောကုတ္တရာ စိတ်တို့သည် စိတ်မမည်ဟူသောအနက် ရောက်ရာသည်မဟုတ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

(ဂ) ဝါ-သဒ္ဒါ။ ။အာရုံကိုသိတတ် ကြံစည်တတ်သော သကတ်အနက်ကြောင့် စိတ်မည်သည်မှတစ်ပါး ဇောဝိထိ၏အဖြစ်ဖြင့် မိမိ၏အစဉ်ကို စိတတ်သောကြောင့် စိတ်မည်၏ဟု သကတ်အနက်ကြောင်းတစ်ပါးကို လဲပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါဆို။ (အနက်လဲ)

တစ်နည်း။ ။စိန္တ (စိတိ)ဓာတ်+တ-ပစ္စည်းမှတစ်ပါး စိဓာတ်+တ-ပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသည်ကို ပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါဆို။ (သဒ္ဒါလဲ)

တစ်နည်း။ ။စိတ္တ အရ-စိတ်အားလုံးကောက်ယူအပ်သည်မှတစ်ပါး စိတ္တ-အရ လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်ကြိယာစိတ် ကောက်ယူအပ်သည်ကို လဲပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါဆို။ (အကျိုးလဲ)

(င) အပိစ-သဒ္ဒါ။ ။စိတ္တသဒ္ဒါ၏ စိန္တဓာတ် (တစ်နည်း) စိဓာတ်+တ-ပစ္စည်းဟူသော နိပ္ဖန္နပါဋိပဒိကပုဒ်အဖြစ်မှတစ်ပါး စိတ္တသဒ္ဒါ၏ ဆန်းကြယ်ခြင်းအနက်ဟော ရုဠှီ အနိပ္ဖန္နပါဋိပဒိကပုဒ်အဖြစ်ကို ပြလို၍ အပိစ-သဒ္ဒါဆို။

တစ်နည်း။ ။စိတ္တအရ-လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာဝိပါက်စိတ်တို့ကို ကောက်ယူအပ်သည်မှတစ်ပါး စိတ်အားလုံးကို ကောက်ယူနိုင်ပုံကိုပြလို၍ အပိစ သဒ္ဒါဆို။

(ခ)ဖြင့် အတိဗျာပိတဒေါသပယ်။ (င)ဖြင့် အဗျာပိတဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

ဝီထိ ။ ။ ဝိယန္တိ သတ္တာ ဧတ္တာတိ ဝီထိ။ ဝီထိ ဝိယာတိ ဝီထိ။

ပကတိလမ်း၏ ဇောအစဉ်နှင့် သဒိသီ + သဒိသစပ်။ (ဗျု + နိ။)

လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာဇောတို့၏ တစ်ပါးသည်တစ်ပါးနှင့် တူသောအခြင်းအရာဟုဆိုအပ်သော သာမညဇာတ်သည်(ပ + နိ။)

ဇဝနံ ။ ။ ဇဝတီတိ ဇဝနံ။

သန္တာန ။ ။ သုဋ္ဌု တနောတီတိ သန္တာနံ။

သမ္မာ တာယတိ အတ္တာနဥ္စ ပရဥ္စ အနေနာတိ သန္တာနံ။

နံပါတ် (၅)

လောကိယ ။ ။ နပုံ + စိ + နိ + တဒ္ဓိတ်။

ဝီထိ ။ ။ ဣတ္ထိ + ရတ္တာဒိ + ဣ + ကိတ်။

http://www.dhammadownload.com

ယထာနုရူပတော။ ။ အလိင် + ဂဏာဝိ + ဩ + နိပါတ်။
(တနည်း) ။ ။ နပုံ + စိ + နိ + သမာသ်။

နံပါတ် (၆)

(ခ) ဝိဇာနာတိဖြင့် စိတ္တံ၌- စိန္တအရ- သညာ ပညာတို့မှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိခြင်းကို ယူအပ်သည်ကိုသိစေ။ (တနည်း)စိတ္တံ၌- စိန္တခေတ်အရ ဦဟနစိန္တာ၊ ပဇာနနစိန္တာတို့ကို မယူအပ် ဝိဇာနနစိန္တာကို ယူအပ်သည်ကိုသိစေ။

(ဃ) ကမ္မကိလေသေဟိ စိတံဖြင့်- စိတ္တံ၌- စိဓာတ်+ တပစ္စည်း ယင်းတ၏ ကံအနက်၌ သက်သည်ကိုရင်း၊ ကမ္မကိလေသေဟိ စီယတေတိ စိတ္တံဟု ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ တပါးသောတရားတို့ စီထားအပ်သည်မဟုတ် ကံကိလေသာတို့ စီအပ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုရင်းသိစေ။ ဝိပါကံဖြင့်- စိတ္တံအရ- ဝိပါက်စိတ်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုသိစေ။

(စ) စိတ္တကရဏတာယ ဖြင့်- ဆန်းကျယ်သောအမှုကို ပြုတတ်သောကြောင့် စိတ်မည်သည်ကိုရင်း၊ စိတ္တံ၌- စိတ္တကရဏံဟု ဆိုလိုလျက် ကရဏံဟူသော နောက်ပုဒ်ကျေ၍ ပြီးသည်ကိုရင်း သိစေ။ (ဝါ) ဥတ္တရပဒ လောပသမာသ် အဖြစ်ကိုရင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(စ) အပိ။ ။ ဆိုအပ်ပြီးသော စိန္တေတီတိ စိတ္တံ စသောဝစနတ္ထတို့ကို ပေါင်းဆည်းခြင်း သမ္ပိဏ္ဍနအနက်။
ထွေဖြင့်။ ။စိတ္တံဟူသော ပုဒ်ကိုစွဲယူ။
(တ)ဝိဇာနာတိ၌ ဝိ။ ။ ဝိသိဋ္ဌ အနက်။

နံပါတ် (၈)

ကိလေသာအရ။ ။ အဝိဇ္ဇာတဏှာ တည်းဟူသော ကိလေသာကိုယူ။
ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
အာသဝေါတရားတို့သည်ရင်း၊ ဝေဒနာသည်ရင်း ဒီပကတ္ထ။
သင်္ခါရစသော တရားတို့သည်ရင်း၊ ဥပါဒါန် တရားတို့သည်ရင်း ပကာသနတ္ထ။
ဇရာမရဏ မုစ္ဆာသည်ရင်း၊ ဖဿဝေဒနာသည်ရင်း ဝိဘာဝတ္ထ။
ဝိပါက်ဝိညာဉ်သည်ရင်း၊ ကမ္မဘဝ စသည်သည်ရင်း အနုဘာဝတ္ထ။
(ဂ)ဝါကျအလို- -ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာကိုကောက်။ အဗျာကတအတိုင်းထုတ်။

နံပါတ် (၁၀)

တမ္မကိလေသေဟိ အရ။ ။ဥဒ္ဒစ္စစေတနာနှင့် အဘိညာဉ်စေတနာကြဉ်သော လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံ ကိလေသာပစ္စည်းတရားသည်၊ စိတံအရ- လောက်

http://www.dhammadownload.com

ဝိပါက် နာမကန္ဒာကင္ဃုတ္တာရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿ သတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု။
ပြင်- ပကတူပ, နာနက္ခဏိကကမ္မ။

ဝါကျစဉ် (၃၃)

(က)ကာမဓေနုသုတ္တ တေမေဝ ဇဝံ စိတ္တံ န ယောတိ၊

(ခ) စိတ္တာနံ ပန အန္တောဝဓတ္တော တေသု ယံကိဉ္စိ တေမွိ စိတ္တကာယ "စိတ္တ"န္တိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ။

(ဂ) ဇဝံ ကာဝ စိတ္တကာယ စိတ္တံ။

(ဃ)တထံ စိတ္တကရဏကာယာတိ? လောကသ္မိဉှိ စိတ္တကမ္မတော ဥတ္တရိ အညံ စိတ္တံ နာမ နတ္ထိ၊

(င) တသ္မိမ္ပိ စရဏံ နာမ စိတ္တံ အတိစိတ္တမေဝ ယောတိ။

(စ) တံ ကရောန္တာနံ စိတ္တကာရာနံ "ဇဝံဝိဓာနိ တွေ့ ရူပါနိ ကာတဗ္ဗာနိ" တိ စိတ္တသညာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တာယ စိတ္တယညာယ လေခါဂဟနရဉ္ဇနဥဇ္ဇောတနဝတ္တနာဒိနိပ္ဖါဒိကာ စိတ္တကိရိယာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ [အဘိ။ ၄ ။ ၁၀၆]

နံပါတ် (၁)

(စ)တံစရဏံ၊ ကို။ ကရောန္တာနံ၊ ကုန်သော။ စိတ္တကာရာနံ၊ ပန်းချီဆရာတို့၏။ တွေ့ဌာနေ၊ ၌။ ဇဝံဝိဓာနိ၊ ဤသို့အထူးအပြားရှိကုန်သော။ ရူပါနိ၊ အရုပ်တို့ကို။ ကာတဗ္ဗာနိ၊ အပ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ သို့။ စိတ္တသညာ၊ ဆန်းကြယ်သော သညာသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။တာယစိတ္တသညာယ၊ ဖြင့်။ လေခါဂဟနရဉ္ဇနဥဇ္ဇောတနဝတ္တနာဒိနိပ္ဖါဒိကာ၊ ပုံရေးသားခြင်း, ဆေးဆိုးခြင်း, အရောင်တင်ခြင်း, ရွဲလုံးရွဲပြောက်ထိုးခြင်း, အစရှိသည်ကို ပြီးစေတတ်ကုန်သော။ စိတ္တကြိယာ၊ ဆန်းကြယ်သောကြိယာတို့သည်။ (ဝါ) စိတ်၏ ကြိယာတို့သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။

နံပါတ် (၂)

(က)စသော ဝါကျတို့သို့. . . .

ဆရာသည် အပိစသဒ္ဒမှ ယထာနုရူပတော စိတ္တကာယ စိတ္တံဖြင့် အလုံးစုံသောစိတ်သည် အာရုံသမ္ပယုတ် ဘုံအားလျော်စွာ ဆန်းကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် စိတ်မည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်လည်း။ လောက၌ အနည်းဆုံးနှစ်မျိုး ရှိမှသာ လျှင် နှိုင်းချိန်၍ ဆန်းကြယ်မှုကို သိရသောကြောင့် တစ်မျိုးတည်းသာရှိသော စိတ်၏ ဆန်းကြယ်မှုကို မသိနိုင်၍ စိတ္တကာယစိတ္တံ ဟူ၍ဆိုခြင်းငှါ မသင့်သည်မဟုတ်ပါ လော။- စုဒ်ကြောင့် (က)စသည်မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

အဓိပ္ပါယ်ကား- စိတ်အများ၌ အကျုံးဝင်သောကြောင့် စိတ်အများ၏ဆန်းကြယ်ပုံကို စိတ်တစ်ခုတည်း၌ တင်စား၍ ဧကဒေသျူပစာအားဖြင့် စိတ်တစ်ခုတည်းကို ဆန်းကြယ်သည်ဟု ဆိုထားသည်ဟူလို...။

(င)ဝါကျသို့ ။ ။ဆရာ သည်(ယ)ဖြင့် လောက၌ အဆန်းတကြယ်ပြုလုပ်အပ်သော ပန်းချီရုပ်ထက်အလွန် အခြားသောဆန်းကြယ်သော အရာဝတ္ထုမည်သည် မရှိတော့ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ထိုပန်းချီရုပ်ထက် အလွန့်အလွန်သာ၍ ဆန်းကြယ်သော အရာဝတ္ထုမည်သည် လုံးဝမရှိတော့ ဟူသောအနက်သည် ရောက်ရာ၏။အခြားပန်းချီကားထက် သာလွန်ဆန်းကြယ်သော အရာဝတ္ထုကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။> စုဒ်ကြောင့် (င)မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ခ)ဝါကျဖြင့်- တစ်ခုတည်းသောစိတ်၏ ဆန်းကြယ်ပုံကို အကြောင်းနှင့် တကွ ဖွင့်ပြသောကြောင့် ကိလိဋ္ဌဒေါသပယ်။

(င)ဖြင့်- ဆန်းကြယ်သော ပန်းချီရုပ်ထက် အလွန်ဆန်းကြယ်သော စရဏ မည်သော ဆန်းကြယ်သော အရုပ်ရှိပုံကို ဖွင့်ဆိုသောကြောင့် ဝိရောဓိဒေါသပယ်။

(က)ဝါကျ ကာမံသဗ္ဗံဆိုရခြင်း- ယထာနုရူပတော စိတ္တတာယ စိတ္တံ -ဟူသော

သံဝဏ္ဏနာကို မနှစ်သက်၍ ဆိုပါသည်။

နံပါတ် (၄)

လိခိယတိ တေယာတိ လေခါ။

လိခဓာတ် + ဏပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ရေးသားခြင်းကြိယာသည်ရင်း

(ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ပန်းချီစုတ်တံဖြစ်သည်၊(ဝါ)စိတ်ကူးသည်။ (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

လေခါယ ဂဟာနံ လေခါဂဟာနံ။

ရဉ္ဇိယတေ ရဥ္ဇနံ။

ဥဇ္ဇောတီယတေ ဥဇ္ဇောတနံ။

ဝတ္တတိ အာဝတ္တတီတိ အာဝတ္တနံ။

ဝတ္တဓာတ် + ယုပစ္စည်းသည်ရင်း၊ လည်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)

ရွှဲလုံး ပုလဲလုံးဖြစ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

စရိတဗ္ဗန္တိ စရဏံ-

စရဓာတ် + ယု ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ လှည့်လည်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း

(ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။

အရုပ်၏ အလွန့်အလွန် ဆန်းကြယ်ခြင်းဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

တာဝ = အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + အကာရန် + နိပါတ်ပုဒ်။

ဥတ္တရိ = အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + ဣကာရန် + နိပါတ်ပုဒ်။

နိပ္ပါဒိကာ= ဣတ္ထိလိင် + ကညာဒိ + အာကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

သဗ္ဗမ္ပိ ဥပ္ပါဒဇရာဘင်္ဂသမင်္ဂီသင်္ခါတံ ဝတ္တမာနုပ္ပန္နံနာမ။ (ဘိ၊ ဋ ။ ၁၀၈)

ဥပ္ပါဒဇရာဘင်္ဂသမင်္ဂီသင်္ခါတံဖြင့်- ဝတ္တမာနုပ္ပန္နံအရ- ဥပါဒ် ဋ္ဌီ ဘင် အခိုက်၌ ဖြစ်ဆဲ တရားတို့ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုရင်း။ ဝတ္တတီတိ ဝတ္တမာနံ။ ဝတ္တမာန သင်္ခါတံ ဥပ္ပန္နံ ဝတ္တမာနုပ္ပန္နံ-ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

စေတမေဝဠ် စေ---

တစ်ခုတည်းသော စိတ်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

များစွာသော စိတ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

စိတ်၏ ဆန်းကြယ်ခြင်းဂုဏ်သည် အနုညာတတ္ထ။

အတိစိတ္တမေဝဠ် စေ---

အလွန်ဆန်းကြယ်သော စရဏသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

အလွန်မဆန်းကြယ်သော အရာဝတ္ထုသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

အလွန်ဆန်းကြယ်သော စိတ်သည် အနုညာတတ္ထ။

စိတ္တာနံ ပနဠ် ပနကား- တစ်မျိုးသောစိတ်၏ ဆန်းကြယ်သည်ကိုဆိုသဖြင့် များစွာသောစိတ်၏ ဆန်းကြယ်သည်ကား ဆိုဖွယ်မရှိဟု ဂရဟာဇောတက သမ္ဘာဝနာသမုစ္စည်း။

တသ္မိမ္ပိဠ် ပိ၏- အနက်။စိတ်ကိုငဲ့သောကြောင့် အပေက္ခတ္ထ။

တနည်း ။ ။လောက၌ ဆန်းကြယ်သော ပန်းချီအမှုတို့တွင် လက်စွမ်းပြ ဆန်းကြယ်သော ပန်းချီမှုကား အလွန်ဆန်းကြယ်၏ဟု အခြားပန်းချီမှုကိုငဲ့သည်။

နံပါတ် (၈)

(၁)ဝါကျ ဧဝံ တာဝ စိတ္တတာယ စိတ္တံ

တစ်ပါးတည်းသောစိတ်၏ ဆန်းကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကိုသိရခြင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ဆန်းကြယ်သောစိတ်တို့၏ အတွင်းဝင်သည်၏ အဖြစ်သည် ဒီပကတ္ထ။

တစ်ပါးတည်းသောစိတ်၏ ဆန်းကြယ်သည်ကို သောတုဇနတို့ သိရခြင်းဟူသော သုတမယဉာဏ်သည် ပကာသနတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

သမ္ပယုတ်ဘုံဇာတ် အာရုံအားလျော်စွာ ဖြစ်ရခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
သောတုဇနတို့သန္တာန်၌ စိန္တာမယဉာဏ်စသည်တိုးပွားခြင်းသည်
အနုဘာဝတ္ထ။

အတိစိတ္တမေဝ- အရ

အလွန်ဆန်းကြယ်သော စရဏာမည်သော ပန်းချီဆေးရုပ်သည် ဒဿနတ္ထ။
လက်စွမ်းပြ ပန်းချီဆေးရုပ်အဖြစ်သည် ဒီပကတ္ထ။
ပန်းချီကားချပ် မြင်ရသူအတွက် နှစ်သက်မှုကို ဖြစ်စေခြင်း သွားလာရာသို့
ယူဆောင်သွားရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
ဆန်းကြယ်သောစိတ်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
အဖိုးအခရရှိခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ဝတ္ထုံ ဝတ္တာတိ အရ- ဝစီဝိညတ္တိ သမုဋ္ဌာပက ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ စိတ္တတာယ စိတ္တန္တိ အရ- စိတ္တဟူသော ဝစီဝိညတ္တိ သမုဋ္ဌာပက စိတ္တဇသဒ္ဒရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

တစ်နည်း ။ ။ စိတ္တတာယ စိတ္တန္တိအရ မနသာဝဝတ္တပိတာ သဒ္ဒပစ္စည်းတရားသည်၊ ဝတ္ထုံ ဝတ္တတိအရ- ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပက ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန် တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ရူပါနိ တာတဗ္ဗာနိ အရ- ပြုထိုက်သောရူပါရုံပစ္စည်းတရားသည်၊ စိတ္တသညာ ဥပ္ပဇ္ဇတိအရ သညာ, ပညာပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်-တရားအား အာရမ္မဏ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိကား။ ။အာရမ္မဏ, ပုရေဇာတ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

စိတ္တသညာယ အရ- သညာ ပညာ ပစ္စည်းတရားသည်၊ စိတ္တတိရိယာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိအရ-စိတ်၏အမူအရာဖြစ်သော ကာယဝိညတ္တိ ပစ္စယုပ္ပန်-တရားအား သဟ ဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိကား။ ။ ကြီး ၄၊ လတ် ၁။ (ဝိပ္ပယုတ္တ)

♠♠♠♠♠♠♠♠

ဓါတ်ချောခြဲ (၃၄)

(က)တတ္ထ သဗ္ဗမ္ပိ ဥပ္ပါဒဇရာဘင်္ဂသမင်္ဂီသင်္ခါတံ ဝတ္တာမာနုပ္ပန္နံ နာမ၊

(ခ) အာရမ္မဏရသံ အနုဘဝိတွာ နိရုဒ္ဓံ အနုဘူတာပဂတသင်္ခါတံ
တုသလာတုသယံ၊

(ဂ) ဥပ္ပါဒါဒိတ္တယံ အနုပ္ပတွာ နိရုဒ္ဓံ ဘူတာပဂတသင်္ခါတံ သေသသင်္ခတခ္ခ
ဘူတာပဂတုပ္ပန္နံ နာမ၊

http://www.dhammadownload.com

(ဃ)"ယာနိဿ တာနိ ပုဗ္ဗေ တထာနိ တမ္ဘာနိ"တိ ဧဝမာဒီနာ နယေန ဝုတ္တံ တမ္ဘံ အတီတမ္ဘိ သဗ္ဗာနံ အည် ဝိပါကံ ပဋိဗာဟိတွာ အတ္ထနော ဝိပါက ဿောတာသံ တတ္ထာ ဌိတတ္တာ။

(င) တထာတတောတာသဥ ဝိပါကံ အနုပ္ပန္နမ္ဘိ သဗ္ဗာနံ ဧဝံ တတေ ဩတာသေ တေနေ္တန ဥပ္ပန္နတော ဩတာသတထုပ္ပန္နံ နာမ။ ၁၃၂၂-၁၄၂အဘိုးရ။
[အဘိ။ ၄ ။ ၁၀၈/၉]

နံပါတ် (၁)

(ဝ) ဥပ္ပါဒါဒိတ္တယံ၊ ဥပါဒ်အစရှိသော သုံးပါးအပေါင်းသို့။ အနုပ္ပတွာ၊ အစဉ် အတိုင်းရောက်၍။ နိရုဒ္ဓံ၊ ချုပ်လေပြီးသော။ ဘူတာပဂတသင်္ခါတံ၊ ဘူတာပဂတ သင်္ခါတဟုဆိုအပ်သော၊ သေသသင်္ခတဥ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်မှ ကြွင်းသော သင်္ခတ သည်ရင်း။ (ကုသလာကုသလာဥ၊ကုသိုလ်အကုသိုလ်သည်ရင်း။သမုစ္စယတ္ထ။) ဘူတာပဂတုပ္ပန္နံနာမ၊ မည်၏။ (စသဒ္ဒေန ကုသလာကုသလံ အာကမ္ဗတိ။)

မှတ်ချက် ။ ။ (ခ+ဝ) ပေါင်းသော်။ သင်္ခတတရားအားလုံးသည်၊ ဘူတာပဂ တုပ္ပန္နမည်ရတား။ ယင်းဝါကျကို ဖျတိရော ဝါကျထည့်၍အနက် ပေးတ ဘူတာပတုပ္ပန္နမမည်သော အသင်္ခတရားကို ထည့်၍ အသင်္ခတံ န ဘူတာပဂတုပ္ပန္နံနာမဟု အနက်ပေးရမည်။

နံပါတ် (၂)

(ဝ)သို့ ဌပနာပဠတ ။ ။ဆရာ (ခ)ဖြင့် အာရုံအရသာကို ခံစားပြီး၍ချုပ်ပြီးသော အနဘူတာပတဟု ဆိုအပ်သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်သည် ဘူတာပတုပ္ပန္န မည်၏ ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ကုသိုလ်, အကုသိုလ်တို့သာ ဘူတာပတုပ္ပန္န မည်သည်မဟုတ်၊ ဥပါဒ်စသော ခဏသုံးပါးအပေါင်းသို့ ရောက်ပြီး၍ ချုပ်လေပြီး သောကုသိုလ်, အကုသိုလ်နှင့် ကြွင်းသင်္ခတတရားတို့သည်လည်း ဘူတာပဂ တုပ္ပန္နမည်သည် မဟုတ်ပါလော။

(င)သို့ ဝါဝနာဒိ။ ။ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် အတိတ်ကံသည် တပါးသောအကျိုးကိုတားမြစ် ၍ မိမိအကျိုး အခွင့်ကိုပြုလျှက် တည်တတ်သောကြောင့် ဩတာသတထုပ္ပန္နမည်၏ ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ အတိတ်ကံသည်သာ ဩကာသကတုပ္ပန္န မည်၏ ဟု အနက်ရောက်ရာ၏။

တနည်း ။ ။ (တ)ယာနိဿ တာနိ။ ပ ။ တမ္ဘံ။
(ခ) အတီတမ္ဘိ။ ပ ။ ဌိတတ္တာ။
(ဝ) တထာဝတော တာသဥ ဝိပါကံ။
(ဃ)အနုပ္ပန္နမ္ဘိသဗ္ဗာနံ။ပ။ဩတာသတထုပ္ပန္နံနာမ။ဤသို့ဝါကျပြင်၍ ပိုင်းသော်-

http://www.dhammadownload.com

(ခ)သို့ ။ ။ ဆရာ (က)ဖြင့် ယာနိဿ တာနိ စသောနည်းဖြင့် ဟောဆိုအပ်သော အတိတ်ကံသည် ဩကာသကတုပ္ပန္နမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့-သော်လည်း။ အတိတ်ကံသည် ချုပ်ပြီးသည်မဟုတ်ပါလော- ဆိုရခြင်းအကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

(ဃ)သို့ ။ ။ ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ထိုသို့သောအခြင်းအရာအားဖြင့် ပြုအပ်သော အခွင့်ရှိသော ဝိပါက်သည် ဩကာသကတုပ္ပန္နမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့-သော်လည်း။ ဝိပါက်သည် အနာဂတ်ဖြစ်၍ မဖြစ်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

(က)မန္ဒဗုဒ္ဓိ ပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက် ဝိတ္ထာရကိုပြသောကြောင့် ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။ **တနည်း ။ ။**သမုဒါယတ္ထမှတပါး အဝယဝတ္ထကို ပြသောကြောင့် အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏပယ်။ကြွင်းဝါကျတို့သည် ပက္ခန္တရ ဝါကျာရမ္ဘတို့ ဖြစ်သောကြောင့် အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏပယ်။

(ဃ) အတီတမ္ဗိ အပိ။ ။ရှေး၌ပြုအပ်ပြီးကံတို့သည် ဩကာသကတုပ္ပန္နမည်၏ ဟူသောစကား၌ စောဒနာဘွယ်ရှိသောကြောင့် ထိုစောဒနာ၏ အာဘောဂကို ပြလို၍ဆို။

နံပါတ် (၄)

ဥပ္ပါဒဇရာဘင်္ဂသမင်္ဂီသင်္ခါတံ။ ။ဥပ္ပဇ္ဇနံ ဥပ္ပါဒေါ။ ဇီရဏံ ဇရာ။ ဘဉ္ဇနံ ဘင်္ဂေါ။

ဥပ္ပါဒေါစ ဇရာစ ဘင်္ဂေါစ ဥပ္ပါဒဇရာဘင်္ဂါ။

ဥပ္ပါဒဇရာဘင်္ဂေန သမင်္ဂီ ဥပ္ပါဒဇရာဘင်္ဂသမင်္ဂီ။

ဥပ္ပါဒဇရာဘင်္ဂသမင်္ဂီ ဣတိ သင်္ခါတံ ဥပ္ပါဒဇရာဘင်္ဂသမင်္ဂီသင်္ခါတံ။

ဥပါဒ်, ဋ္ဌီ, ဘင် ပြည့်စုံခြင်း၏ သင်္ခတတရားတို့နှင့် အဝယဝီ + အဝယဝစပ် (ဗျု + နိ)။ သင်္ခတတရားတို့၏ တပါးသည် တပါးနှင့်တူသော အခြင်းအရာဟု ဆိုအပ်သောဇာတ်သည် (ပ + နိ)။

နိရုဒ္ဓ ။ ။ နိရုဇ္ဈိတ္ထာတိ နိရုဒ္ဓံ။

နိ + ရုဓ + တ သည်ငင်း၊ ချုပ်ခြင်းကြိယာသည်ငင်း (ဗျု + နိ)။ ချုပ်ပြီးသော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ ဘင်္ဂက္ခဏသည် (ဝါ) ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ တပါးသည် တပါးနှင့်တူသော အခြင်းအရာဟု ဆိုအပ်သောဇာတ်သည် (ပ + နိ)။

သေသသင်္ခတ။ ။ သိဿတီတိ သေသံ။ သင်္ဂမ္မ ကရီယတေတိ သင်္ခတံ။

သေသဥ္စ တံ သင်္ခတဉ္စာတိ သေသသင်္ခတံ။

သံ+ကရ+တ သည်ငင်း၊ ပြုပြင်ခြင်းကြိယာသည်ငင်း (ဗျု + နိ)။

http://www.dhammadownload.com

သခ်တတရားတို့၏ တပါးသည် တပါးနှင့်တူသော အခြင်းအရာဟု ဆိုအပ်သောဇာတ်သည်(ပ + နိ)။

(ခ+ဂ) ရှု။ ။အနုဘဝိတ္တာတိ အနုဘူတံ။ အပဂမိတ္တာတိ အပဂတံ။ အနုဘူတံ ဟုတွာ အပဂတံ အနုဘူတာပဂတံ။ ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တာတိ ဥပ္ပန္နံ။ အနုဘူတာပဂတဉ္စ တံ ဥပ္ပန္နဉ္စာတိ အနုဘူတာပဂတုပ္ပန္နံ။(ကု+အကု-ရ၏) ဘဝိတ္တာတိ ဘူတံ။ ဘူတံ ဟုတွာ အပဂတံ ဘူတာပဂတံ။

ဘူတာပဂတဉ္စ တံ ဥပ္ပန္နဉ္စာတိ ဘူတာပဂတုပ္ပန္နံ (ကု+အကု၊ သေသသခ်တ-ရ၏) အနုဘူတာပဂတုပ္ပန္နဉ္စ ဘူတာပဂတုပ္ပန္နဉ္စ ဘူတာပဂတုပ္ပန္နံ (ဧကသိသ်)

(ဃ) ရှု။ ။ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တာတိ ဥပ္ပန္နံ။ အဝကာသဉ္စ ပတိဋ္ဌဟန္တိ ဧတ္ထာတိ ဩကာသော။ ဩကာသော ကတော-ယေနာတိ ဩကာသကတံ။ (ကံ-ရ၏)

(င) ရှု။ ။ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတီတိ ဥပ္ပန္နံ။ ဩကာသော ကတော ဧတေသာတိ ဩကာသကတော။ (ဝိပါက်ရ၏)။

(စသဒ္ဒေါ ကမ္မဉ္စ ဝိပါကဉ္စာတိ ယောဇေတဗ္ဗော)။

နံပါတ်(၅)

သမင်္ဂီ ။	။	ပံ + ရုတ္တာဒိ + ဤ + တဒ္ဓိတ်။
ဇရာ ။	။	ဇ္ဇတ္တိ + မနောဂဏာဒိ + အာ + ကိတ်။
တယံ ။	။	နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + တဒ္ဓိတ်။
တထာ ။	။	အလိင် + ဂဏဝိ + အာ + နိပါတ်။
ဧကန္တေန။	။	အလိင် + ဂဏဝိ + အ + တတိယန္တနိပါတ်။

နံပါတ် (၆)

(က) သဗ္ဗမ္ပိ ဥပ္ပါဒ ဇရာ ဘင်္ဂသမင်္ဂီသင်္ခါတံ- ဖြင့် ဝတ္တတီတိ ဝတ္တမာနံ၊ ဥဒ္ဓံ ပန္နတ္တိ ဥပ္ပန္နံ။ ဝတ္တမာနဉ္စ တံ ဥပ္ပန္နဉ္စာတိ ဝတ္တမာနုပ္ပန္နံ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဝတ္တမာနုပ္ပန္န-အရ ဥပါဒ်ခဏ၊ ဌီခဏ၊ ဘင်ခဏ အခိုက်၌ ဖြစ်ဆဲတရားအားလုံးကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) ကုသလာ ကုသလံ-ဖြင့် ဘူတာပဂတုပ္ပန္န- အရ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။အနုဘဝိတွာ-ဖြင့် ဘူတ၌ ဘူ + တ၊ ယင်းတ-၏ အတိတ်ကာလ၌သက်၍ ဘူ-ဓာတ်၏ အနုဘဝနအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုရင်း၊ (တစ်နည်း) ဘူတသဒ္ဒါသည် အနုဘူတအနက်ဟောသည်ကိုရင်း ဘဝိတ္တ အနုဘဝိတ္တာတိ ဘူတံ-ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း သိစေ၊အာရမ္မဏရသံ- ဖြင့် ခံစား၏ဟူသည် အာရုံ၏အရသာကို ခံစားခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ နိရုဒ္ဓံ-ဖြင့် အပဂတ-ကင်း၏ဟူသည် ချုပ်ပြီးခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ အနုဘူတာပဂတသင်္ခါတံ-ဖြင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဟူသည် အာရုံ၏ အရသာကို

http://www.dhammadownload.com

ခံစားပြီး၍ ကင်းပြီးဟုဆိုအပ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တရားပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဃ) ယာနိဿ။ ပ ။ ကမ္မံ-ဖြင့် ဩကာသကတုပ္ပန္န-အရ ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုင်း။ ထိုကံသည်လည်း ရှေး၌ပြုအပ်ပြီး၍ သေခါနီး၌ အာရုံအဖြစ်ဖြင့်ထင်လာသော အတိတ်ကံပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုင်း သိစေ။**အတီတမ္ပိ** သမာနံ-ဖြင့် အတိတ်ကံကို ဩကာသပတုပ္ပန္နအရယူရ ခြင်း၌ စောဒကာဘောဂကို သိစေ။**အညံ ဝိပါကံ**။ ပ ။ **ကတ္တာ ဌိတတ္တာ**-ဖြင့် အတိတ်ကံသည် မိမိပေးရမည့်အကျိုးမှ တပါးသောအကျိုးကိုတားမြစ်၍၊ မိမိ၏အကျိုးအား အခွင့်ကိုပြု၍ တည်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဩကာသကတုပ္ပန္န-အရ ယူအပ်၏ဟု အကြောင်းကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(က)ဥပ္ပန္နံ-၌ ဥ- ဥဒ္ဓံအနက်။
အနုဘူတ၌ အနု- အနုဘဝနအနက်။
သေသသဒ်တစ္ဆ-၌ စ- အာကမ္မနအနက်။
အပဂတာ-၌ အပ- အပဂမနအနက်။

ပုဗ္ဗသဒ္ဒါ၏ အနက်။ ပုဗ္ဗော ပူယဂ္ဂတော အာဒေါ၊ သောဒိသာဒေါ တိလိင်္ဂကော။
အသဿအစွဲ- သေက္ခပုဂ္ဂလဿ(ဘာ+ဌီ) တစ်နည်း။ အဿအနေန သတ္တေန။(ပြည်)

နံပါတ် (၈)

အကုသလ-အရ အကုသိုလ်တရားသည် ဒဿနတ္ထ။
အယောနိသောမနသိကာရသည် ဒီပကတ္ထ။
သာဝဇ္ဇ ဒုက္ခဝိပါကသည် ပကာသနတ္ထ။
ဗလူပသေဝနစသော ရှေးရှေးအကြောင်းတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ဒုဂ္ဂတိဘဝရောက်ရှိရခြင်းအကျိုးတို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။
(ဃ) ဩကာသကတုပ္ပန္န အရ- အတိတ်၌ ပြုအပ်ပြီးသော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ ရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
အဝိဇ္ဇာသည် ဒီပကတ္ထ။
ဝိပါက် ဝိညာဉ် နာမ် ရုပ်တို့သည် ပကာသနတ္ထ။
အာသဝေါတရားတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ဖဿ ဝေဒနာ တဏှာ ဥပါဒါန်စသော အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထ။
ဩကာသကတုပ္ပန္န အရ- ဝိပါက်ရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံသည် ဒီပကတ္ထ။
ဣဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံတို့ကို ခံစားရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်တို့သည် ဝိဘာဝတ္တ။
ဇာတိ ဇရာ မရဏ သောက ပရိဒေဝသည် အနုဘာဝတ္တ။

နံပါတ် (၉)

(ခ) ဝိပါက်သည်- ကံ၏အဟုန်သည် ပစ်ချအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အလွန်အကဲမခံစားနိုင်၊ ကြိယာသည်လည်း အဟိတ်ကြိယာ၏ အားနည်းသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် သဟိတ်ကြိယာတို့၏ ရဟန္တာတို့၏သန္တာန်၌ဖြစ်၍ အလွန်ငြိမ်သက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် အလွန်အကဲအာရုံ၏အရသာကို မခံစားနိုင်၊ထို့ကြောင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကိုသာလျှင် ဘူတာပဂတုပ္ပန္နဟုဆို။

နံပါတ် (၁၀)

အာရမ္မဏရသံ အရ- အာရုံ ၆-ပါး ပစ္စည်းတရားသည်၊အနုဘဝိတ္ဘာ အရ ကုသိုလ်,အကုသိုလ် ဝေဒနာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ယထာရဟ၊ အာရမ္မဏ ၆-ပစ္စည်း။

ဩကာသ ဂတ-ဟူသော သမာသ်ပုဒ် အရ- ဝိပါက်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား၊ ယေနအည-ပုဒ်အရ ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ ပစ္စည်းတရားသည် နာနက္ခဏိက ပကတူပဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ဩကာသဂတ-ဟူသော သမာသ်ပုဒ် အရ- ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ ပစ္စည်းတရားသည်၊ယဿအည-ပုဒ်အရ ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား နာနက္ခဏိကကမ္မ၊ ပကတူပဖြင့်ကျေးဇူးပြု။

♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣

ဝါကျစဉ် (၃၅)

(က)တာသု တာသု ဘူမိသု အသမူဟတံ အကုသလံ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နံ နာမ၊
(ခ) တတ္ထ စ ဘူမိယာ ဘူမိလဒ္ဓဿ စ နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ- ဘူမီတိ ဝိပဿနာယ အာရမ္မဏဘူတာ တေဘူမကာ ပဉ္စက္ခန္ဓာ။
(ဂ) ဘူမိလဒ္ဓံ နာမ တေသု ခန္ဓေသု ဥပ္ပတ္တာရဟံ ကိလေသဇာတံ။
(ဃ)တေန ဟေသာ ဘူမိ လဒ္ဓါ နာမ ဟောတိ။
(င) တသ္မာ "ဘူမိလဒ္ဓ"န္တိ ဝုစ္စတိ။
(စ) ဧဝမေတေသု စတူသု ဥပ္ပန္နေသု ဣဓ ဝဋ္ဋမာနုပ္ပန္နံ အဓိပ္ပေတံ။

၁၃၅၄- အစိုးရ။ [အဘိ။ ၄ ။ ၁၀၉]

နံပါတ် (၁)

(ဂ) တေသု ခန္ဓေသု၊ထိုဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့၌။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ+ဃ) ဝါကျအပြန်အလှန်။ ကသ္မာ။ ကိလေသဇာတံ။ ဘူမိလဒ္ဓံနာမ။ဟိ-ယသ္မာ။(ဃ) တေန- ကိလေသဇာတေန၊သည်။ သောဘူမိ၊ ဤဝိပဿနာဉာဏ်၏-ဖြစ်ရာအာရုံဖြစ်သော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသောဘုံကို (သင်္ဂဏဒဗ္ဗာပေက္ခ)

(ဂ) ကိလေသဇာတံ၊ကိလေသာသည် (ဇာတ- တဗ္ဘာဝအနက်)၊ (ဝါ) ကိလေသာအပေါင်းသည် (ဇာတ-သမူဟအနက်) (ဝါ)မိမိ၏အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်သောကိလေသာသည်။ (ဇာတကိလေသံ-ဟုဆိုလိုလျှက် ရှေ့နောက်ပြန်သည်။) နိသျ။

နံပါတ် (၂)

(ဂ)သို့ ပါပနာဒိ ။ ။ဆရာ သည် (ခ)ဖြင့် ဘူမိ အရ ဝိပဿနာ၏အာရုံဖြစ်သော တေဘူမကပဉ္စက္ခန္ဓာကို ကောက်ယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဘူမိအရ ကိုသာသိ၍ ဘူမိလဒ္ဓအရ မသိအပ်ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။

(ဃ)သို့ ဌပနာပဥ္စက။ ။ဆရာ (ဂ)ဖြင့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့၌ ဖြစ်ခြင်းငှါ ထိုက်သော ကိလေသာအပေါင်းသည် ဘူမိလဒ္ဓမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ကိလေသာအပေါင်း၏ ဘူမိလဒ္ဓမည်ခြင်းအကြောင်းကို မသိအပ်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။(တစ်နည်း)ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသောဘုံတို့၌ မဂ်ဖြင့်မပယ်အပ်သေးသော အကုသိုလ်အားလုံးသည် ဘူမိလဒ္ဓမည်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

(ခ)ဖြင့် အဗ္ဗာပိတ, အပရိပုဏ္ဏာဒေါသပယ်။ ဘူမိ၏ရင်း ဘူမိလဒ္ဓ၏ရင်း အထူးကို ဆက်လက်ပြသောကြောင့်တည်း။ (ကျမ်းတက်မေးနိုင်သည်)

(ဃ)ဖြင့် ဩစိတျဟီနဒေါသပယ်။ ကိလေသာအပေါင်း၏ ဘူမိလဒ္ဓမည်ရခြင်းအကြောင်းယုတ္တိကို ပြသောကြောင့်တည်း။

(င)ဖြင့် နိရတ္ထကဒေါသပယ်။ ဘူမိလဒ္ဓဟူ၍ဆိုခြင်းကြောင့် ရအပ်သောအကျိုးကို ပြသောကြောင့်တည်း။

(စ)ဖြင့် အတိဗျာပိတဒေါသပယ်။ ဥပ္ပန္နလေးမျိုးတို့တွင် ဝတ္တမာနုပ္ပန္နကို ဤ၌ အလိုရှိအပ်၏ဟု အတ္တုဒ္ဒေသ အဓိပ္ပေတကိုပြသောကြောင့်တည်း။(တစ်နည်း) ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။ နိဂုံးနှင့်တကွအတ္တုဒ္ဒေသကို ပြသောကြောင့်တည်း။

(စ) **အဓိပ္ပေတံ-သဒ္ဒါ-** ဥပ္ပန္နလေးမျိုးရှိရာတွင် ဤဥပ္ပန္န်ဟောတိ၌ မည်သည့်ဥပ္ပန္နကို အလိုရှိအပ်၏ဟု မပြဆိုခဲ့သော် လေးပါးလုံးနှင့်သက်ဆိုင်နေ၏ သို့အတွက် ဝတ္တမာနုပ္ပန္နကို လေးမျိုးထဲမှ လှ၍ယူအပ်သည်ကိုပြလိုသောကြောင့် အဓိပ္ပေတံ-သဒ္ဒါဆို။

နိယံ ။ ။ အဓိပ္ပေတံ နည်းတူကြံ လှရန်သူ့စကား။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

ဘူမိလဒ္ဓံ ။ ။ ဘူမိ လဒ္ဓါ ယေနာတိ ဘူမိလဒ္ဓံ။

ဘူမိ + လဒ္ဓ + ယ သည်ရင်း၊ ရအပ်သောဥပါဒါနက္ခန္ဓာ၏ ကိလေသာအပေါင်းနှင့် အကြောင်း+အကျိုး၊ဇနက + ဇညစပ်၊ (ဗျ + နိ)။ ကိလေသာတို့၏ တစ်ပါးသည် တစ်ပါးနှင့်တူသောအခြင်းအရာဟုဆိုအပ်သောဇာတ်သည်။ (ပ+နိ)။ (တစ်နည်း) ကိလေသာတို့၏ ဇနကသတ္တိသည် (ပ + နိ)။

ဘူမိ ။ ။ အာရမ္မဏကရဏဝသေန ဘဝတိ ဧတ္ထ ကိလေသဇာတန္တိ ဘူမိ။ (ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ)

ဘူဓာတ်+မိပစ္စည်းရင်း၊ ဖြစ်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျ + နိ)။ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့၏ တစ်ပါးသည်တစ်ပါးနှင့်- ဇာတ်သည် (ဝါ) ကိလေသာတို့၏ အာရုံဖြစ်ခြင်းဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

တေဘူမကာ။ ။ တိသော ဘူမိယော ယေသန္တိ တေဘူမကာ။ (ဋီကာကျော်)

တိသော ဘူမိယော တိဘူမံ။

တိဘူမေ ဇာတာ တေဘူမကာ။ (မောဂ်)

တိဘူမပုဒ်+ကဏ်ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ဘုံသုံးပါး၏ ပဉ္စက္ခန္ဓာနှင့် နိသျ+နိဿိတစပ်၊ (ဗျ + နိ။) ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ တစ်ပါးသည်တစ်ပါးနှင့်- ဇာတ်သည် (ဝါ)ဘုံသုံးပါးဖြစ်သည် (ပ + နိ။)

ကိလေသဇာတံ။ ။ကိလေသမေဝ ကိလေသဇာတံ။ ကိလေသာနံ ဇာတံ ကိလေသဇာတံ။ဇာတန္တိ တံ ကိလေသောစာတိ ကိလေသဇာတံ။

နံပါတ် (၅)

ဘူမိ ။	။	ကတ္တိ + ရတ္တာဒိ + က္က + ကိတ်။
ဘူမိလဒ္ဓံ။	။	နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + သမာသ်။
တေဘူမကာ။	။	ပုံ + ပု + အ + တဒ္ဓိတ်။
နာနတ္တံ ။	။	နပုံ + စိ + နိ + တဒ္ဓိတ်။(နာနာ ဘာဝေါ နာနတ္တံ)
စတူသု ။	။	နပုံ + သဗ္ဗနာမ် + ဥ + သဗ္ဗနာမ်။

နံပါတ် (၆)

(ခ) တေဘူမကာ ပဉ္စက္ခန္ဓာ-ဖြင့် ဘူမိအရ ဘုံသုံးပါး၌ဖြစ်သော ငါးပါးသော ဥပါဒါ နက္ခန္ဓာကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ဝိပဿနာယ အာရမ္မဏဘူတာ-ဖြင့် ဘူမိအရ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးကောက်ယူရခြင်းသည် ဝိပဿနာဉာဏ်၏အာရုံဖြစ်သောကြောင့် ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(ဂ) ဥပ္ပတ္တာရဟံ ကိလေသဇာတံ-ဖြင့် ဘူမိလဒ္ဓ-အရ ပရိယုဋ္ဌာန, ဝီတိက္ကမကိလေသာတို့ကိုမယူအပ် ဖြစ်ခြင်းငှါထိုက်သော အနုသယကိလေသာကို ကောက် -

http://www.dhammadownload.com

ယူအပ်သည်ကို သိစေ။တေသု ခန္ဓေသု-ဖြင့် ယင်းကိလေသာအပေါင်းသည်လည်း ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့၌ ဖြစ်ခြင်းငှါထိုက်သည်ပင်ဖြစ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဃ) တေန ဘူမိလဒ္ဓါ-ဖြင့် ဘုံမိလဒ္ဓံကို ဘူမိ လဒ္ဓါ ယေနာတိ ဘူမိလဒ္ဓံဟု တတိယာဗဟုဗ္ဗိဟိ- ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ သော-ဖြင့် ဤ၌ဘူမိဟူသည် လည်း အထက်၌ဆိုအပ်ပြီးသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(င) တသ္မာ ဝုစ္စတိ-ဖြင့် ကိလေသာအပေါင်းသည်ရအပ်သော ဘုံမည် သောကြောင့်ဘူမိလဒ္ဓမည်၏ ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။

နံပါတ် (၇)

တေသု ခန္ဓေသု ဧဝ. . .

ဘုံသုံးပါး၌ဖြစ်သော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာသည် ဂဟေတဗ္ဗ။

လောကုတ္တရာအဝတ္ထုဘုံ၌ဖြစ်သောခန္ဓာသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့၏ ကိလေသာအာရုံအဖြစ်သည် အနုညာတ။

တစ်နည်း။ ။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့၏ ဝိပဿနာဉာဏ်၏အာရုံအဖြစ်သည် အနုညာတ။

တစ်နည်း။ ။ ပဉ္စက္ခန္ဓာသည် ဂဟေတဗ္ဗ။

ခန္ဓာဝိမုတ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

ကိလေသာ၏အာရုံဖြစ်နိုင်သောပညတ်သည် အနုညာတ။

(ဃ) ဟိ- ဒဠှီအနက်။ (တစ်နည်း) ကာရဏအနက်။

(င) တသ္မာ- ကာရဏအနက်။

(ခ) စ- ဝိသေသ အနက်။

နံပါတ် (၈)

ဘူမိလဒ္ဓ အရ- အနုသယကိလေသာရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

အယောနိသောမနသိကာရသည် ဒီပကတ္ထ။

ပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာ ဝီတိက္ကမကိလေသာတို့သည် ပကာသနတ္ထ။

ဗာလူပသေဝန စက္ကဝိပတ္တိစသော ရှေးအကြောင်းတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

မျက်မှောက်ဘဝ၌ ကာယိကဒုက္ခ စေတသိကဒုက္ခခံစားရခြင်း တမလွန်ဘဝ ၌မကောင်းဂတိရခြင်းစသောအကျိုးသည် အနုညာတတ္ထ။

အသမူဟတံ ၌ **ဦဟတတ်** အရ-မဂ်ဉာဏ်ရ၏။ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

မဂ်ဉာဏ်၏ရှေး၌ဖြစ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်သည် ဒီပကတ္ထ။

မဂ်ဉာဏ်၏နောက်၌ဖြစ်သော ဖိုလ်ဉာဏ်သည် ပကာသနတ္ထ။

တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေသည်ရင်း ပါရမီဉာဏ်တို့သည်ရင်း ဝိဘာဝတ္ထ။

သုဂတိဘဝမြဲခြင်း အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ကိုမျက်မှောက်ပြုခြင်း စသော အကျိုးသည် အနုဘာဝတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

ဘူမိ-အရ တေဘူမကပဋ္ဌကန္ဓာ(ဥပါဒိန္နကန္ဓာ)ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဘူမိလဒ္ဓံ-အရ-ကိလေသာ ၁၀-ပါး ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အာရမ္မဏ (၈)မျိုး။

မှတ်ချက်။ ။ဘူမိလဒ္ဓံ-၌ သမာသ်ပုဒ်အရနှင့် အညပုဒ်အရတို့ကို ကောက်ယူ၍ ပစ္စည်းပြိုင် ပစ္စယသတ္တိထုတ်-ဟုမေးကလည်း ဤအတိုင်းဖြေရန်။ ဘူမိ၌ ခေတ်အရ ပစ္စည်းအရ မေးကလည်း ဤအတိုင်းသာဖြေရန်။ ခေတ်အရ ကိလေသာ၊ ပစ္စည်းအရ ဥပါဒိန္နကန္ဓာ။

****

ဝါကျစဉ် (၃၆)

(က)"စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတီ" တိ စေတံ ဒေသနာသီသမေဝ၊

(ခ) န ပန စိတ္တံ ဧကကမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

(ဂ) တသ္မာ ယထာ "ရာဇာ အာဂတော"တိ ဝုတ္တေ န ပရိသံပဟာယ ဧကကောဝ အာဂတော၊ ရာဇပရိသာယ ပန သဒ္ဓိံယေဝ အာဂတောတိ ပညာယတိ၊ ဧဝမိဒမ္ပိ ပရောပဏ္ဏာသကုသလဓမ္မေဟိ သဒ္ဓိံယေဝ ဥပ္ပန္နန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

(ဃ)ပုဗ္ဗင်္ဂမဋ္ဌေန ပန "စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတီ" ဓေဝ ဝုတ္တံ။ [ဘာ။ ဋ္ဌ။ ၁၀၉/၁၀]

နံပါတ် (၁)

(ဂ) တသ္မာ၊ ထိုသို့တစ်ခုတည်းသာ ဖြစ်သည်မဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ရာဇာအာဂတောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တေ၊ သော်။ ပရိသံ၊ ကို။ ပဟာယ၊ ၍။ ရာဇာ၊ သည်။ ဧကကောဝ၊ အဖော်မပါ ကိုယ်တော်တစ်ပါးတည်းသာလျှင်။ နအာဂတော၊-မဟုတ်။ ပန၊ အလျော်ကိုဆိုဦးအံ့။ ရာဇပရိသာယ၊ မင်းပရိသတ်နှင့်။ သဒ္ဓိံယေဝ၊ သာလျှင်။ အာဂတော၊ ၏။ ဣတိ၊ သို့။ ပညာယတိယထာ၊ သိအပ်၏သို့။ ဧဝံတထာ၊ တူ။ ဣဒမ္ပိစိတ္တံ၊ သည်လည်း။ ပရောပဏ္ဏာသကုသလဓမ္မေဟိ၊-ငါးဆယ်ကျော်သောကုသိုလ်တရားတို့နှင့်။ သဒ္ဓိံယေဝ၊ လျှင်။ ဥပ္ပန္နံ။ ဣတိ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

(ဃ) ပန၊ထိုငါးဆယ်ကျော်သောကုသိုလ်တရားတို့နှင့် တကွဖြစ်သော်လည်း။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ။ ။ဆရာ သည်(က)ဖြင့် ပါဠိတော်၌ ပဓာနနည်းအားဖြင့် စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ ဟု ဟောတော်မူအပ်သည်ကိုဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်လည်း စိတ်သည် တစ်ပါးတည်းဖြစ်သောကြောင့်သာ ပါဠိတော်၌ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိဟူ၍ ဟောဆိုအပ်သည်ဟူ၍လည်း ဖြစ်သင့်သည်မဟုတ်ပါလော- စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျ မိန့်။

http://www.dhammadownload.com

တစ်နည်း ။ / ဝေတ္တဖလကိုလည်း ဆိုသင့်သည်မဟုတ်လော။

(ဂ) ဝါကျသို့ ။ ။ဆရာ သည် (ခ)ဖြင့် စိတ်သည် တစ်ပါးတည်းသာဖြစ်သည် မဟုတ်ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်လည်း ပါဠိတော်၌ စိတ္တံဥပ္ပန္နံဟောတိဟု စိတ်တစ်ပါးတည်းဖြစ်သည်ကိုသာ မိန့်ဆိုအပ်သည်မဟုတ်ပါလော- စုဒ်ကြောင့် (ဂ)။

(ဃ) ဝါကျသို့။ ။ဆရာသည် (ဂ)ဖြင့် စိတ်သည် ငါးဆယ်ကျော်သောကုသိုလ် တရားတို့နှင့် အတူသာလျှင်ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော် ပါဠိတော်၌ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ-ဟု မဟောဆိုသင့် စိတ္တံ ပရောပဏ္ဏာသကုသလဓမ္မေဟိ သဒ္ဓိံယေဝ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိဟူ၍ ဟောဆိုသင့်၏ဟူသောအနက်သည်ရောက်ရာ၏။ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိဟူ၍ ဟောဆိုရခြင်း၏အကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ)မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ခ)ဝါကျဖြင့် စိတ်တစ်ပါးတည်း မဖြစ်နိုင်ပုံကို (ဝါ) စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ ဒေသနာတော်၏ နေယျတ္ထဒေသနာဖြစ်သည်ကို ယုတ္တိကြောင်းပြဆိုသောကြောင့် ဝိရောဓိဒေါသ/ဩစိတျဟီနဒေါသပယ်။(ဂ)ဝါကျဖြင့် နိရတ္ထကဒေါသပယ်။

(ဃ)ဝါကျဖြင့် စိတ္တံ ပရောပဏ္ဏာသ ကုသလဓမ္မေဟိ သဒ္ဓိံယေဝ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ ဟူ၍ ဟောဆိုသင့်သောဒေသနာ အလွန်ပျံ့နှံ့သော်လည်း မဟောမူ၍ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ-ဟုသာ ဟောဆိုရကြောင်းကိုပြဆိုသောကြောင့် အတိဗျာပိတဒေါသပယ်။

တစ်နည်း။ ။ အဗျာပိတဒေါသပယ်။

(ဂ)ဝါကျ၌ ဝေဒိတဗ္ဗံ သဒ္ဒါထားရခြင်း- ရာဇာ အာဂတော-ဟုဆိုအပ်သော် မင်းသည်တစ်ပါးတည်းမလာ မင်းပရိသတ်နှင့်အတူလာသကဲ့သို့ ထို့အတူ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိဟုဆိုအပ်သော်လည်း စိတ်သည်တစ်ပါးတည်းမဖြစ် သမ္ပယုတ္တလက္ခဏာ အားဖြင့် ငါးဆယ်ကျော်သောကုသိုလ်တရားတို့နှင့် အတူသာဖြစ်၏ဟု သံသယတ္တ နေယျတ္ထဒေသနာတော်ကို သိစေလို၍ ထားပါသည်။

နံပါတ် (၄)

ဒေသီယတိ သံဝဏ္ဏီယတိ အတ္တော ဧတာယာတိ ဒေသနာ။

ဒိသီဓာတ် + ယုပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ဖွင့်ဆိုခြင်းကြိယာသည်ရင်း ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။

စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိဟူသောဒေသနာအစဉ်သည် ပဝတ္တိနိမိတ်။

သယန္တိ ဧတ္ထ ဦကာဒယောတိ သီသံ။

သီဓာတ် + သက်ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ အိပ်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။

သီသ-သဒ္ဒါ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဦးခေါင်းဒြဗ်သည် ပဝတ္တိနိမိတ်။

ဒေသနာယ သီသံ ဒေသနာသီသံ။ပရိသမန္တတော သေန္တိ အဿန္တိ ပရိသာ။

ပရိ-ပုဗ္ဗသိဓာတ်+အပစ္စည်းသည်ရင်း၊ဖြစ်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း(ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)

http://www.dhammadownload.com

ပရိသ-သဒ္ဒါ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ လူအစုအဝေး လူတို့၏ပေါင်းဆုံကျရောက်ခြင်းသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ရဇ္ဇတီတိ ရာဇာ။

ရဉ္ဇဓာတ် + ဏ်ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ နှစ်သက်စေခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ရာဇသဒ္ဒါ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အစိုးရခြင်းဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ပဏ္ဏာသတော ပရာ ပရောပဏ္ဏာသာ။

ငါးဆယ်၏ အလွန်ဖြစ်သောတရားတို့နှင့် ဂုဏ်/ဂုဏေးစပ် ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။

ပရောပဏ္ဏာသ-သဒ္ဒါ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကုသလဓမ္မတို့သည် ပဝတ္တိနိမိတ်

နံပါတ် (၅)

ကေက = နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိ + အကာရန် + တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်။

ပဟာယ= အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + အကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်/နိပါတ်ပုဒ်။

ပရိသံ = ဣတ္ထိလိင် + ကညာဒိ + အာကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

ပရောပဏ္ဏာသ = နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိ + အကာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။

ပုဗ္ဗင်္ဂမော = ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + အကာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

ဥပ္ပန္နံဟောတီတိ ဧတ္ထ ခဏတ္တယဂတံ ဟောတိ။

ဝတ္တမာနံ ဟောတိ။ ပစ္စုပ္ပန္နံ ဟောတိ။

ခဏတ္တယဂတံဖြင့်- ဥပါဒ်ဌီဘင်နှင့်ပြည့်စုံသောစိတ်တစ်ခုလုံး၏ ခဏတ္တယဂတအမည်ကို ဥပ္ပါဒသမင်္ဂီစိတ်တည်းဟူသော တစ်စိတ်တစ်ဒေသ၌ တင်စား၍ ကေဒေသျူပစာအားဖြင့် ဥပ္ပန္နအရ-ခဏတ္တယသမင်္ဂီစိတ်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေပါသည်။မှတ်ချက်။ ။ရှေးနိဿယ၌ ကေဒေသူပစာ။

ဝတ္တမာနံ ပစ္စုပ္ပန္နံ-ဖြင့် ဥပ္ပန္နသဒ္ဒါသည် ဖြစ်ပြီးအတိတ်-အနက်၌မဖြစ် ဖြစ်ဆဲပစ္စုပ္ပန်အနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေပါသည်။

(က)ဝါကျ ဒေသနာသီသမေဝ-ဖြင့် စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ ဟူသော ဒေသနာတော်သည် မုချတ္ထ နီတတ္ထဒေသနာတော်မဟုတ် ဥပစာရတ္ထ နေယျတ္ထဒေသနာတော်ဖြစ်သည်ကို သိစေပါသည်။

နံပါတ် (၇)

ဒေသနာသီသမေဝ၌ ဧဝ. . .

စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိဟူသော ဒေသနာတော်၏ နေယျတ္ထဒေသနာတော် အဖြစ်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။ နီတတ္ထဒေသနာတော်အဖြစ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။ ငါးဆယ်ကျော်သောကုသလဓမ္မတို့နှင့် အတူဖြစ်ခြင်းသည် အနုညာတတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

န ပန စိတ္တံ ကေကမေ၀ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၌ ဓေ၀. . .
စိတ်၏ တစ်ပါးတည်းမဖြစ်ခြင်းသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။စိတ်၏တစ်ပါးတည်း ဖြစ်ခြင်းသည် နိ၀တ္တေတဗ္ဗတ္ထ။ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိဟူသောဒေသနာတော်၏ နေယျတ္ထဒေသနာတော်ဖြစ်ခြင်းသည် အနုညာတတ္ထ။
သဒ္ဓိံယေ၀ ဥပ္ပန္နံ. . .
အတူဖြစ်ခြင်းသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။ အတူမဖြစ်ခြင်းသည် နိ၀တ္တေတဗ္ဗတ္ထ။ စိတ်၏ ငါးဆယ်ကျော်သောကုသိုလ်တရားတို့နှင့် အတူဖြစ်ခြင်းသမ္ပယောဂလက္ခဏာသည် အနုညာတတ္ထ။
စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံဟောတိစ္စေ၀ ၌ ဓေ၀. . .
စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိဟူသော ဒေသနာတော်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။ စိတ္တံ ပရော ပဏ္ဏာသ ကုသလဓမ္မေဟိ သဒ္ဓိံယေ၀ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိဟူသော ဒေသနာတော်သည် နိ၀တ္တေတဗ္ဗတ္ထ။ စိတ်၏ ကုသလဓမ္မတို့၌ ရှေ့သွား၏အဖြစ် ပဓာန၏ အဖြစ်ဟူသော ဒေသနာသီသဂုဏ်သည် အနုညာတတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

န ပန စိတ္တံ ဧကကမေ၀- စိတ်၏ တစ်ပါးတည်းမဖြစ်ခြင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ငါးဆယ်ကျော်သောကုသလဓမ္မတို့နှင့် အတူဖြစ်ခြင်းသည် ဒီပကတ္ထ။
ငါးဆယ်ကျော်သောစိတ်တို့နှင့်အတူဖြစ်သည်ကိုသိရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
သမ္ပယောဂလက္ခဏာသည် ၀ိဘာ၀တ္ထ။
စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ-ဟူသောဒေသနာတော်၏ နေယျတ္ထဒေသနာတော်အဖြစ်သည် အနုဘာ၀တ္ထ။
၀ေဒိတဗ္ဗံ၌ ၀ိဒဓာတ်အရ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသောစိတ္တုပ္ပါဒ်။ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိဟူသော ဒေသနာတော်သည် ဒီပကတ္ထ။
ယင်းဒေသနာတော်ကို နာကြားရခြင်းသုတမယဉာဏ်သည် ပကာသနတ္ထ။
ယောနိသောမနသိကာရစသည်သည် ၀ိဘာ၀တ္ထ။
စိန္တာမယဉာဏ်မှစ၍ နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင်သောအကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာ၀တ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ဓမ္မဒမ္မိ-၌ ဣဒမ္မိအရ-ပဌမမဟာကုသိုလ်စိတ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ပရောပဏ္ဏာသ ကုသလာဓမ္မေဟိအရ- ယင်းနှင့်ယှဉ်သောကုသိုလ်ဓမ္မတို့အား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား-- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ အဓိပတိ၊ ဣန္ဒြိယ။

http://www.dhammadownload.com

ဝုတ္တံ၌ ဓာတ်အရ- မြတ်စွာဘုရား၏ ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စည်းတရားသည်၊တ-ပစ္စည်း အရ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိဟူသော စိတ္တဇသဒ္ဒရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

♣♣♣♣♣♣♣♣♣

ဝါကျစဉ် (၃၇)

(က)ဉာဏသမ္ပယုတ္တန္တိ ဉာဏေန သမ္ပယုတ္တံ၊

(ခ) သမံ ဧကုပ္ပါဒါဒိပ္ပကာရေဟိ ယုတ္တန္တိ အတ္ထော။

(ဂ) ယံ ပနေတ္ထ ဝတ္တဗ္ဗံ သိယာ၊ တံ မာတိကာဝဏ္ဏနာယ ဝေဒနာတ္တိကေ? ဝုတ္တနယမေဝ။

(ဃ)တသ္မာ ဧကုပ္ပါဒါ ဧကနိရောဓာ ဧကဝတ္ထုကာ ဧကာရမ္မဏာတိ ဣမိနာ လက္ခဏေနေတံ သမ္ပယုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

(င) ဥတ္တာဋနိဒ္ဒေသော စေသ။

(စ) အရူပေ ပန ဝိနာပိ ဧကဝတ္ထုကဘာဝံ သမ္ပယောဂေါ လဗ္ဘတိ။

[အဘိ။ ၄ ။ ၁၁၂]

နံပါတ် (၁)

(စ) ပန၊စင်စစ်ကား။ အရူပေ၊ အရူပဘုံ၌။ ဧကဝတ္ထုကဘာဝံ၊တူသောဝတ္ထုရှိသည်၏အဖြစ်ကို။ ဝိနာပိ-၍လည်း။ သမ္ပယောဂေါ၊ကို။ ပဏ္ဍိတေန။ လဗ္ဘတိ ဉာယတိ၊ သိအပ်၏။ (လဘဓာတ်သည် ဓာတွတ္ထာတိသယ။ ဓာတူနံနေကတ္ထနည်းတို့အရ သိခြင်းအနက်ဟော)

နံပါတ် (၂)

(ဂ)သို့။ ။ ဆရာ (ခ)ဖြင့် သမ္ပယုတ္တံပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကိုဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့-သော်။ ယင်းသမ္ပယုတ္တံနှင့်စပ်ဆိုင်သော အဓိပ္ပါယ်အနက်တို့ကို အကျယ်အားဖြင့် မသိအပ်ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။ ယင်းနှင့်စပ်ဆိုင်သော အဓိပ္ပါယ်အနက်အကျယ်ကိုလည်း ညွှန်းဆိုသင့်သေး၏။

(စ)သို့။ ။ဆရာ (င)ဖြင့် ဧကုပ္ပါဒအစရှိသောစကားသည် အလွန်အားဖြင့် သမ္ပယုတ်လက္ခဏာကို ညွှန်းပြကြောင်းစကားဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့-သော်လည်း၊ ယင်းလေးပါးအောက်ယုတ်လျော့သော သမ္ပယုတ်လက္ခဏာမရှိနိုင်၍ သမ္ပယုတ်လက္ခဏာလေးပါးကို ဆိုသည်မဟုတ်ပါလော။ ယင်းသမ္ပယုတ်လက္ခဏာလေးပါး အောက် ယုတ်လျော့နိုင်ပုံကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

နံပါတ် (၃)

(ခ)ဖြင့်အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။ သမ္ပယုတ္တံပုဒ်၏အနက်ကို ပြည့်စုံအောင် ဆက်လက်ဖွင့်ဆိုသောကြောင့်။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ)ဖြင့်အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏာဒေါသပယ်။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံဟူသောပါဠိ၌ ဆိုထိုက်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ကို အတိဒေသနည်းအားဖြင့် ဆက်လက်အားထုတ်သောကြောင့်။ (တစ်နည်း) ဂန္တဂရုဒေါသပယ်။

(ဃ)နိရတ္ထကဒေါသပယ်။

(င) အတိဗျာပိတဒေါသပယ်။လေးပါးဆိုခြင်းသည် အလွန်အားဖြင့်သာ ညွှန်ပြခြင်းဖြစ်၏။ လေးပါးအောက်ယုတ်သောသုံးပါးလည်း သမ္ပယုတ်လက္ခဏာဖြစ်နိုင်သည်ကို ဆက်ပြသောကြောင့်။ (တစ်နည်း) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏာဒေါသပယ်။

(စ) သြစိတျဟီနဒေါသပယ်။ သမ္ပယုတ်လက္ခဏာသုံးပါး ရှိနိုင်ပုံကို ထောက်ခံဖွင့်ဆိုသောကြောင့်။

နံပါတ် (၄)

မာတိကာ ။ ။ မာတာဝိယာတိ မာတိကာ။

မာတု-ပုဒ်+က္ကကသည်ရင်း၊ အမေနှင့် မာတိကာဒေသနာတော်၏တူခြင်းသဒိသဘောဂုဏ်သည်ရင်း(ဗျု + နိ)။ မာတိကာဒေသနာ၏ တိက်ဒုက်တို့ကိုဖြစ်စေခြင်းကြိယာသည် (ပ + နိ)။

မာတိကာဝဏ္ဏနာ။ ။ ဝဏ္ဏီယတိ သံဝဏ္ဏီယတိ ဧတာယာတိ ဝဏ္ဏနာ။
မာတိကာယ ဝဏ္ဏနာ မာတိကာဝဏ္ဏနာ။

ဝဏ္ဏ + ယုသည်ရင်း၊ ဖွင့်ဆိုခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။
ဖွင့်ဆိုခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (တနည်း) ဉာဏ်သည် (ပ + နိ)။

ဝုတ္တနသံ ။ ။ ဝုတ္တော နယော ယဿာတိ ဝုတ္တနယံ။

ဝုတ္တ + နယ + ယ ပုဒ်သည်ရင်း၊ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်း၏ စကားဖြစ်နှင့်ဂုဏ် + ဈေး။ (ဗျု + နိ)။ ဆိုပြီးခြင်းကြိယာသည် (ပ + နိ)။

ဧကဝတ္ထုကာ။ ။ ဝသန္တိ ဧတ္ထ တဒါယတ္တ ဝုတ္တိတာယာတိ ဝတ္ထု။

ဧက + ဝတ္ထု + ယပုဒ်သည်ရင်း၊ တူသောမှီရာတရား၏ မှေတို့နှင့် နိသျ+နိဿိတပ် (ဗျု + နိ)။ မှီရာတူခြင်း ဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

ဥတ္တဋ္ဌနိဒ္ဒေသ။ ။ ဥဒ္ဒိသီယတိ ဧတေနာတိ ဥဒ္ဒေသော။
ဥဒ္ဒဋ္ဌဿ နိဒ္ဒေသော ဥဒ္ဒဋ္ဌနိဒ္ဒေသော။

နံပါတ် (၅)

သမံ။ ။ နပုံ + စိ + နိ + ကြိယာဝိသေသန ဟူသော ဘာဝနပုံပုဒ်။
သိယာ ။ ။ အလိင် + ဘူဝါဒိ + အ + အာချာတ်။
မာတိကာ။ ။ က္ကတ္ထိ + ကညာဒိ + အာ + တဒ္ဓိတ်။
ဝတ္ထု ။ ။ နပုံ + ရတ္တာဒိ + ဥ + ကိတ်။
အရူပ ။ ။ နပုံ + စိ + နိ + သမာသ် (နတ္ထိ ရူပံ ဧတ္ထာတိ အရူပံ)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(ခ) သမ်-ဖြင့် သမ္ပယုတ္တံ- ၌ သံ-ဥပသာရသည် အညီအမျှ ဟူသောအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုသိစေ။

ဧကုပ္ပါဒါဒိပ္ပကာရေဟိ-ဖြင့် သမ္ပယုတ္တံ-၌ ပ-ဥပသာရသည် ပကာရအနက် ဖြစ်၍ ယင်းပကာရဟူသည် ဧကုပ္ပါဒတာ အစရှိသော သမ္ပယုတ်လက္ခဏာတို့ပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။ (ဝါ)ပကာရအရ- ဧကုပ္ပါဒတာစသောသမ္ပယုတ် လက္ခဏာတို့ကိုကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာ-ဖြင့် သမံ ပကာရေဟိ ယုတ္တံ သံမ္ပယုတ္တံဟု ဝစနတ္ထပြု အပ်သည်ကို သိစေ။ (ပကာရေဟိ ယုတ္တံ ပယုတ္တံ, သမံ ပယုတ္တံ သမ္ပယုတ္တံ။ ပါဒိ ပုဗ္ဗ ပဒကမ္မဓာရယ်။)

နံပါတ် (၇)

ဝုတ္တနယ မေဝ. . .

သမံ ပကာရေဟိ ယုတ္တာ စသည်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းတို့သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

ထိုနည်းတို့နှင့်မတူသော အခြားနည်းတို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ

ထိုနည်းတို့အား အလားတူသော အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာတို့သည် အနုညာတတ္ထ။

(ဂ) ဓတ္တ- ဤဉာဏသမ္ပယုတ္တံ ဟူသောပုဒ်။ (ဃ)တော်- ဤပဌမ မဟာကုသိုလ်စိတ်။ ဧကအတ္တဒ္ဓိရ။ ။သဉ္ဇာ,တုလျ,အတုလျ, သေဋ္ဌ, အသဟာယ, မိဿက။ (ဤ၌-တုလျအနက်ယူ)။

နံပါတ် (၈)

သမ္ပယုတ္တံ-အရ ပဌမမဟာကုသိုလ်စိတ်ကောက်။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ယောနိသောမနသိကာရသည် ဒီပကတ္ထ။

အနဝဇ္ဇ သုခဝိပါကတို့သည်ငင်း၊ ကာယိကသုခ စေတသိကသုခသည်ငင်း ပကာသနတ္ထ။

သဒ္ဓမ္မဿဝနံ သပ္ပုရိသူပနိဿယသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ဘဝသမ္ပတ္တိ ဘောဂသမ္ပတ္တိ ခံစားရခြင်း မတွေ့မဝေသေးရခြင်း နတ်ပြည် သု ဂတိရောက်ရှိရခြင်း အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

ဝေဒိတဗ္ဗံ၌ ဓာတ်အရ- ဉာဏ်ပြဓာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

အဘိဓမ္မာကို သင်ယူရဖူးခြင်း မှတ်သားဖူးခြင်းသည် ဒီပကတ္ထ။

သုတမယဉာဏ်၊ စိန္တမယဉာဏ် တိုးပွားခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

ယောနိသောမနသိကာရစသောရှေးရှေးသော အကြောင်းတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

အဘိဓမ္မာ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုသိ၍ အဘိဓမ္မာဆောင် ရဟန္တာဖြစ်ရခြင်း အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထု။

နံပါတ် (၁၀)

(က) ဉာဏေနအရ- ဉာဏ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ သမ္ပယုတ္တံအရ- ယင်းနှင့်ယှဉ်သော ပဌမ မဟာကုသိုလ်စိတ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဟေ, မိ, ဣံ, မဂ်။

<<<<<<<<

ဝါကျစဉ် (၃၈)

(က) အသင်္ခါရိကဘာဝေါ ပန အနာဘဋ္ဌတာယေဝ န ဂဟိတော။

(ခ) ကိဉ္စာပိ နဂဟိတော၊ ပရတော ပန "သသင်္ခါရေနာ" တိ ဝစနတော ဣဓ "အသင်္ခါရေနာ" တိ အဝုတ္တေပိ အသင်္ခါရိကဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဂ) သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဟိ အာဒိတောဝ ဣဓံ မဟာစိတ္တံ ဘာဇေတွာ ဒဿေတုံ နိယမေတွာဝ ဣမံ ဒေသနံ အာရဘီတိ ဧဝမေတ္ထ သန္နိဋ္ဌာနံ ကတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ၁၃၅၂-အစိုးရ။ [အဘိ။ ဌ ။ ၁၁၃]

နံပါတ် (၁)

(က) ပန၊ ဆက်။ အသင်္ခါရိကဘာဝေါ၊ ကို။ ပါဠိယံ၊ ၌။အနာဘဋ္ဌတာယေဝ၊ ဟောခြင်းငှါ မထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်။(ဝါ)မဟောထိုက်သည်၏အဖြစ် ကြောင့်ပင်။ ဒေသေတဗ္ဗဘာဝေန၊ ဟောထိုက်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်။ တတ္ထ၊ထိုပဌမ စိတ္တုနိဒ္ဒေသ၌။ ဘဂဝတော၊ သည်။ န ဂဟိတော။(တနည်း) ပန၊ ဆက်။ အသင်္ခါရိက ဘာဝေါ ၊ကို။ ပါဠိယံ၊ ၌။ အနာဘဋ္ဌတာယေဝ၊ ဘုရားမဟောအပ်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်သာလျှင်။ အဋ္ဌကထာယံ၌။န ဂဟိတော၊ သင်္ဂါယနာဆရာတို့ မယူအပ်။

(ခ) ပရတော၊နောက်ဖြစ်သော ဒုတိယစိတ္တနိဒ္ဒေသ၌။ ဣဓ၊ ဤပဌမ စိတ္တနိဒ္ဒေသ၌။

(ဂ) ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း)ဟိ-ယသ္မာ(ဘာ၀ငြိ)(တစ်နည်း)ဟိ၊ချဲ့။ ဒဿေတုံ- ငှါ။ ဣမသ ့ မဟာစိတ္တဿ၊ ၏။ အသင်္ခါရိကဘာဝံ၊ ကို။ နိယမေတွာဝ၊ လျှင်။ အာရဘိ၊ ပြီ။ ဣတိတသ္မာ၊ထိုသို့ အသင်္ခါရိကအဖြစ်ကိုမှတ်၍ ဤဒေသနာတော်ကို အားထုတ်တော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဧဝံယထာဝုတ္တနယေန၊ ဤသို့ အသင်္ခါရိကဘာဝေါ ပန စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော နည်းဖြင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤအဋ္ဌကထာ၌။ သန္နိဋ္ဌာနံ၊ ပဌမမဟာကုသိုလ်စိတ်၏ အသင်္ခါရိကအဖြစ်ကို ဆုံးဖြတ်ခြင်းကို။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ပါပနာဒိ ။ ။ဆရာ (က)ဖြင့် မဟောထိုက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် အသညီရိကအဖြစ်ကို ပါဠိတော်၌ မယူအပ်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဤပဌမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌ အသညီရေန ဟူ၍ မဟောအပ်သောကြောင့် အသညီရိက အဖြစ်ကိုမသိအပ်ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။- အသညီရိကအဖြစ်ကို သိနိုင် ခြင်း၏ အကြောင်းကိုလည်း စောဒနာဘောဂ နှင့်တကွ ပြဆိုသင့်သေး၏။

(ဂ)သို့ ဌပနာပဥ္စက ။ ။ဆရာ (ခ)ဖြင့် နောက်စိတ်၌ သသညီရေနဟူ၍ ဟော တော်မူခြင်းကြောင့် ဤပဌမမဟာကုသိုလ်စိတ်၌ အသညီရေနဟူ၍ မဟော အပ်သော်လည်း အသညီရိကအဖြစ်ကို သိထိုက်၏ဟုဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဖြင့်- သော်လည်း။ ပါဠိတော်၌ မြတ်စွာဘုရားသည် အသညီရိကအဖြစ်ကို တိုက်ရိုက် မဟောအပ်သည်မဟုတ်လော။- အသညီရိကအဖြစ်ကို သိနိုင်ခြင်း၏ ယုတ္တိ အကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

နံပါတ် (၃)

ကိဥ္စာပိ သဗ္ဗါ။ ။ပါဠိတော်၌ အသညီရိကအဖြစ်ကိုမြတ်စွာဘုရားတိုက်ရိုက်မဟော အပ်ပဲ "အသညီရိကံ မဟာစိတ္တံ" ဟု အဋ္ဌကထာဆရာဖွင့်ဆိုသောစကားကို မနှစ်သက်၍ဆို။

(က)ဖြင့်- အဗ္ဗာပိတဒေါသပယ်။ ပါဠိတော်၌ပင်လာသောကြောင့် အသညီရိကံ မဟာ စိတ္တံဟု ဆို အပ်သလောဟူသော စောဒနာကိုပယ်လို၍ ဆက်လက်အားထုတ်သော ကြောင့်။

(ဂ)ဖြင့်- ဩစိတျဟီနဒေါသပယ်။ အသညီရေနဟု မဟောအပ်သော်လည်း အသညီ ရိကအဖြစ်သိနိုင်ခြင်း၏ ယုတ္တိကြောင်းကိုပြသောကြောင့်။

နံပါတ် (၄)

အနာဘဋ္ဌတာ။ ။ အာဘာသီယတေတိ အာဘဋ္ဌော။ (ဘာ+ဋ္ဌိ) န အာဘဋ္ဌော အနာဘဋ္ဌော။ အာဘရီယတီတိ အာဘဋ္ဌော။(ယောဇနာ) အနာဘဋ္ဌဿ ဘာဝေါ အနာဘဋ္ဌတာ။

အာ + ဘာသ + တ သည်ရင်း၊ ပြောဟောခြင်း ကြိယာသာမညသည်ရင်း၊ (ဣ + နိ)။ ပြောဟောခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ဝါ) အသညီရိကအဖြစ်ကို သိနိုင်ခြင်းသည် (ပ+နိ)

သသညီရ။ ။သဟ သညီရေန ယံ ဝတ္တတီတိ သသညီရံ။

နံပါတ်(၅)

ပရတော။ ။အလိင်+ဂဏာဝိမုတ်+ဩကာရန်+နိပါတ်။

http://www.dhammadownload.com

အာဒိတော။	။	အလိင် + ဂဏာဝိ + ဩ + နိပါတ်။
(တစ်နည်း)။	။	ပုံ + ရတ္တာဒိ + ဏ္က + ကိတ်။
ဒေသနာ ။	။	ဏ္ကတ္တိ + ကညာဒိ + အာ + ကိတ်။
သန္နိဋ္ဌာနံ ။	။	နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + ကိတ်။

နံပါတ် (၆)

သက္ကာယဒိဋ္ဌီတိ ဝိဇ္ဇမာနဋ္ဌေန သတိ ခန္ဓပဉ္စကသင်္ခါတေ ကာယေ၊သယံ ဝါ သတီ တသ္မိံ ကာယေ ဒိဋ္ဌီတိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ။ (၄။ ၃၈၃)

ဝိဇ္ဇမာနဋ္ဌေန-ဖြင့် သတိ၌သန္တ-သဒ္ဒါသည် ဝိဇ္ဇမာနအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိ[illegible]ပဉ္စက သင်္ခါတေ-ဖြင့် ကာယ-အရ ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းကို ကောက်ယူအပ်သ[illegible]သိစေ။သတိကာယေ-ဖြင့် သက္ကာယော၌ သန္တပုဒ်+ကာယပုဒ် သန္တော ကာယေ[illegible] သက္ကာယော-ဟုကမ္မဓာရည်း-ဝစနတ္ထ-ကိုရင်း၊သက္ကာယဒိဋ္ဌိပုဒ်ကို သက္ကာယေ (ပဝတ္တာ) ဒိဋ္ဌိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ-ဟု သတ္တမီတပ္ပုရိသ် ဝစနတ္ထ- ကိုရင်း သိစေ။

သယံ ဝါ စသည်ဖြင့် သက္ကာယဒိဋ္ဌိပုဒ်ကို ကာယေ ဒိဋ္ဌိ ကာယဒိဋ္ဌိဟု သတ္တမီတပ္ပုရိသ် ဝစနတ္ထ- ကိုရင်း။ သတီ ကာယဒိဋ္ဌိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထ-ကိုရင်း သန္တသဒ္ဒါကို သ-ပြု၍ပြီးသည်ကိုရင်း သိစေ။တသ္မိံ- ဖြင့် ကာယအရ-ခန္ဓာပဉ္စကကိုပင် ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(က) အနာဘဋ္ဌတာယေဝ ၌ ဧဝ. . .

မဟောထိုက်သည်၏အဖြစ် ဂဟေတ္တဗ္ဗ။

ဟောထိုက်သည်၏အဖြစ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

မဟောသော်လည်း ပဌမ မဟာစိတ်၏ အသင်္ခါရိကအဖြစ်သိနိုင်ခြင်းသည် အနုညာတတ္ထ။

နိယမေတ္တာဝ-၌ ဧဝ. . .

အသင်္ခါရိကအဖြစ်ကိုသတ်မှတ်ခြင်းသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

မသတ်မှတ်ခြင်းသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

(ဂ) ဟိ- ဒဠှီ အနက်။ ကာရဏအနက် (ဘာ+ဋီ) (တစ်နည်း) ဝိတ္ထာရ-အနက် (ဂဏ္ဌိ)

နံပါတ် (၈)

အာရဘိ အရ ဝိရိယရှေးရှိသော ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

သတ္တဝါတို့၏ ဟိတသုခကို လိုလားတော်မူခြင်း မေတ္တာကရုဏာတော်တို့သည် ဒီပကတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

ပဌမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ဒေသနာတော်ကို ဝေနေယျတို့နားကြားရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

ပါရမီဉာဏ် ဝိပဿနာဉာဏ် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်တို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

အဘိဓမ္မာ၏အနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ကို သိရခြင်းဖြင့် ရရှိအပ်သော အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၉)

အသင်္ခါရ-အရ- တွန်းဆုတ်သောစိတ်ကို ပြုစီမံတတ်သောပယောဂ ဥပါယာသကို ကောက်။

သသင်္ခါရ-အရ- ဒုတိယမဟာကုသိုလ်စိတ်ကောက်။ (ဋ။ ၁၉၉၊ ၂၀၀)

အသင်္ခါရိကအဖြစ်သိထိုက်ပုံ။ (က+ခ) (မဆန့်ကျင်အောင်ပြောဆိုပုံ)

ခပ်သိမ်းသောအခြင်းအရာအားဖြင့်တူသော ဒုတိယစိတ်ကို သသင်္ခါရိကအဖြစ်ကိုဟောသဖြင့် ဤပဌမစိတ်၏ အသင်္ခါရိကအဖြစ်ကိုသိအပ်၏။ ထို့ကြောင့် မဟောအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်မယူအပ် အသင်္ခါရိကဟုဆိုအပ်သောအနက်၏ မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် မယူအပ်သည်မဟုတ်။

နံပါတ် (၁၀)

သတ္တာယ အရ- ခန္ဓာပဥ္စကပစ္စည်းတရားသည်၊

ဒိဋ္ဌိ အရ-ဒိဋ္ဌိပစ္စယုပ္ပန် တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ယထာရဟ- အာရမ္မဏမျိုး ၈-ပစ္စည်း။

ဒေသနံ-အရ- မနသာ ဝဝတ္ထပိတ ဤပဌမမဟာကုသိုလ်စိတ် ဒေသနာတော်ပစ္စည်းတရားသည်၊

အာရဘိ အရ-ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

တစ်နည်း။ ။အာရဘိအရ-ဒေသနာဉာဏ် ပစ္စည်းတရားသည်၊

ဒေသနံအရ- ဤပဌမမဟာကုသိုလ်စိတ်ဒေသနာဟုဆိုအပ်သော စိတ္တဇသဒ္ဒရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအားသဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ ဝိပ်, ဟေ, မိ, ဣ, မဂ်။

မှတ်ချက်။ ။တရားဟောရာ၌ ဤကဲ့သို့ ၂-နည်းပြိုင်။

♦♦♦♦♦♦♦♦♦

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျခွဲ (၃၆)

(က)တတ္ထ ကိဉ္စာပိ ထိဏံ တမ္မာနံ ပဋ္ဌမံ ဝုတ္တာနံ၊ တာနိ ဝန ဋ္ဌပေတွာ အာဒိတော တာဝ တိဏံတမ္မဒ္ဒါရာနံ ဘာဇေတွာ ဒဿိတာနိ။

(ခ) တတမာနိ တိဏံ? ကာယတမ္မဒ္ဒါရံ ဝစီတမ္မဒ္ဒါရံ မနောတမ္မဒ္ဒါရန္တိ။

(ဂ) တတ္ထ စတုဗ္ဗိဓော ကာယော ဉပါဒိန္နတော အာဟာရသမုဋ္ဌာနော ဥတုသမုဋ္ဌာနော စိတ္တသမုဋ္ဌာနောတိ။

(ဃ)တတ္ထ စက္ခာယတနာဒိနိ ဇီဝိတိန္ဒြိယဝရိယန္တာနိ အဋ္ဌ တမ္မသမုဋ္ဌာနတ္တာပါနိ ပိ တမ္မသမုဋ္ဌာနာနေဝ စတသော ဓာတုယော ဝဏ္ဏော ဝန္ဓော ရသော ဩဇာတိ အဋ္ဌဉပါဒိန္နတတာယောနာမ။

(င) တာနေဝ အဋ္ဌ အာဟာရဇာနိ အာဟာရသမုဋ္ဌာနိတတာယော နာမ။

[အဿ။ ၄ ။ ၁၂၃/၄]

နံပါတ် (၂)

(က)သို့ ။ ။ ဆရာ တတ္ထ တိဏံ တမ္မာနံ တိဏံ တမ္မဒ္ဒါရာနံ စသည်ဖြင့် ကာမာဝစရကုသလဒွါရကထာ၏ မာတိကာထားခြင်းကို ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ ထိုသို့ဆိုသော်။ မာတိကာထားသည့်အားလျှော်စွာ တံသုံးပါးတို့ကို ဦးစွာအကျယ်ဝေဖန်၍ ပြဆိုရမည်ဟူသောအနက် ရောက်ရာသည်မဟုတ်ပါလော။ ထို့ကြောင့်- မဆိုသင့်။ ဦးစွာအကျယ်ဝေဖန်၍ ပြဆိုမည့်မာတိကာလိုလည်း ဖွင့်ဆိုသင့်သေး၏။

(င)သို့ ။ ။ ဆရာ (ဃ)ဖြင့် ဉပါဒိန္နတအရတို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့ဖွင့်ပြအပ်သော် အာဟာရသမုဋ္ဌာနိကကာယ အရ အဋ္ဌတလာပ်ရုပ်တို့မှတစ်ပါးလည်းဖြစ်သော လဟုတာစသော အနိပ္ဖန္နရုပ်တို့ကိုလည်း တောက်ယူအပ်၏ဟူသောအနက် ရောက်ရာ၏။ (အတိဗ္ဗာပိတ တင်)

နံပါတ် (၃)

ကိဉ္စာပိ သဒ္ဒါထားရကြောင်း- မာတိကာထားရာ၌ တိဏံ တမ္မာနံဟု ဦးစွာဆိုပါလျက် ဦးစွာမဝေဖန်မူ၍ တိဏံ ကမ္မဒ္ဒါရာနံဟူ ဒုတိယမာတိကာကို ဝေဖန်တော်မူရာ၌ စောဒနာဘွယ်ကိုပြလို၍ ကိဉ္စာပိသဒ္ဒါဆို။ (တ) မာတိကာနှင့်ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသ။ (ခ) အဗျာပိ (ပုနရုတ္တိ)။ (ဂ) အဗျာပိတ (ပုနရုတ္တိ)။ (ဃ) အဗျာပိတ (အတိဗျာပိတ၊ ဟဒယဝတ္ထုဥ္ပံ့)။ (င) အတိဗျာပိတ (လဟုတာစသော အနိပ္ဖန္နရုပ်ဥ္ပံ့နှံ့)။

နံပါတ် (၄)

ဉပေတေန တမ္မုနာ အာဒိယတေတိ ဉပါဒိန္နော။ ဉပါဒိန္နော ယေဝ ဉပါဒိန္နတော။

တံနှင့် ယူအပ်သောကမ္မဇရုပ်တို့၏ အကြောင်းအတိုချုပ် (ဥ + နိ)။

ကမ္မဇရုပ်တို့၏ တပါးသည်တပါးနှင့်- ဇာတ်သည် (ပ + နိ)။

http://www.dhammadownload.com

အာဟာရိယတီတိ အာဟာရော၊ ရွပံ ဝါ အာဟရတီတိ အာဟာရော၊

အာဟာရတော သမုဋ္ဌာနော အာဟာရသမုဋ္ဌာနော၊

ဝဏ္ဏီယတိ ဝဏ္ဏာသီယတိ အတ္ထော အနေနာတိ ဝဏ္ဏော၊

ရသန္တိ တံ သတ္တာ အဿာဒေန္တီတိ ရသော၊

အတ္တနော ဥဒယာနန္တရံ ရွပံ ဇနေတီတိ ဩဇာ၊

နံပါတ် (၅)

ဥတု ။ ။ ပုံ + ရုတ္တာဒိ + ဥ + ကိတ်။

ဇတ္တု ။ ။ နပုံ + ရုတ္တာဒိ + ဥ + ကိတ်။

ဓာတု ။ ။ ထီ + ရုတ္တာဒိ + ဥ + ကိတ်။

ဩဇာ ။ ။ ထီ + တညာဒိ + အာ + ကိတ်။

နံပါတ် (၆)

(ယ) စတ္တာယတနာဒီနိ စသည်ဖြင့်- ဥပါဒိန္နကကာယအရ- စက္ခုဒသက ကလာပ်အစ ဇီဝိတနဝကကလာပ်အဆုံးရှိသော ကမ္မသမုဋ္ဌာန်ရုပ် (၈)ပါးတို့ကိုရင်း တံကြောင့်ဖြစ်သောဓာတ်ကြီး (၄)ပါးနှင့် ဝဏ္ဏ,ဂန္ဓ,ရသ, ဩဇာ ဟူသော အဋ္ဌကလာပ် ရုပ်တိုင်း ကောက်ယူအပ်၏။ (ဗျတိရေကာ) ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌ ကေန်ကမ္မဇရုပ်ကို သာယူအပ်သောကြောင့် ဤ၌ဟဒယရုပ် ဝတ္ထုဒသကကလာပ်ရုပ်ကို မယူအပ်ဟူလို။

နံပါတ် (၇)

တမ္မသမုဋ္ဌာနာနေဝ ဌ် ဓေဝ...

ကမ္မသမုဋ္ဌာန်ဖြစ်သော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးနှင့် ဝဏ္ဏ, ဂန္ဓ, ရသ, ဩဇာဟူသော အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်သည် (ဂဟေတဗ္ဗ)။

ဥတုသမုဋ္ဌာန်, အာဟာရသမုဋ္ဌာန်, စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ဖြစ်သော အဋ္ဌကလာပ်ရုပ် တို့သည် (နိဝတ္တေတဗ္ဗ)။

ကမ္မသမုဋ္ဌာန် အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်တို့၏ အာဟာရသမုဋ္ဌာနိကကာယ, ဥတုသမု ဋ္ဌာနိကကာယ, စိတ္တသမုဋ္ဌာနိကကာယ အမည်ရနိုင်ခြင်းသည် (အနုညာတ)

တစ်နည်း။ ။ အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်တို့၏ အာဟာရသမုဋ္ဌာနိကကာယ, ဥတုသမုဋ္ဌာနိက ကာယ, စိတ္တသမုဋ္ဌာနိကကာယ အမည်ရနိုင်ခြင်းသည် (အနုညာတ)။

တာနေဝ ဌ် ဓေဝ...

အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သော အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်သည် (ဂဟေတဗ္ဗ)။

တံ, စိတ်, ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်သည် (နိဝတ္တေတဗ္ဗ)။

တစ်နည်း။ ။ လဟုတာစသော အနိပ္ဖန္နရုပ်သည် (နိဝတ္တေတဗ္ဗ)။

အာဟာရသမုဋ္ဌာန် အဋ္ဌကလာပ်တို့၏ အာဟာရသမုဋ္ဌာနိကကာယအမည် သည် (အနုညာတ)။

http://www.dhammadownload.com

တစ်နည်း။ / အထက်ပါအတိုင်း ကြံဆသိလေ။

(က) တတ္ထ- အစွဲ၊ တသ္မိံ မာတိကာဌပနေ။ (တစ်နည်း) တတ္ထ- တိုသံ ဒွါရကထာယံ။

(ဂ) တတ္ထ- တသ္မိံ ကာယဒွါရန္တိ ဝစနေ။ (ဃ) တတ္ထ- တသ္မိံ စတုဗ္ဗိဓေ ကာယေ။

နံပါတ် (၈)

ဒဿိတာနိ ၌ ဓာတ်အရ- အဋ္ဌကထာဆရာတို့၏သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဉာဏ်, ဝီရိယ, သတိပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။(အာစရိယေဟိ-ဟု ကတ္တားထည့်)

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ယောနိသောမနသိကာရသည်၎င်း၊ သောတုဇနတို့အား ကမ္မဒွါရ၏ ပဒဘာဇနီကိုသိစေလိုသော သမ္မာဆန္ဒသည်၎င်း ဒီပကတ္ထ။

သောတုဇနတို့ ကမ္မဒွါရသုံးပါးကို အနက်အဓိပ္ပါယ်နှင့်တကွ အကျယ်သိရခြင်းအကျိုးသည် ပကာသနတ္ထ။

သဒ္ဒမ္ဗသဝန သပ္ပုရိသူပနိဿယသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

သောတုဇနတို့ ကမ္မဒွါရသုံးပါးနှင့်စပ်၍ သုတမယဉာဏ်, စိန္တာမယဉာဏ် တိုးပွားခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

ဉပါဒိန္နတတာယအရ- ကံကြောင့်ဖြစ်သော စက္ခာယတနအစ ဇီဝိတိန္ဒြေအဆုံးရှိသော (၈)ပါးသောရုပ်ဟူသော အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်ကောက်။ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ကံသည် ဒီပကတ္ထ။

ကမ္မသမုဋ္ဌာန်ရုပ်တို့၏ ဆိုင်ရာကိစ္စပြီးစီးခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

ယောနိသောမနသိကာရ, အယောနိသောမနသိကာရ အာဝဇ္ဇန်းတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

အဆက်ဆက်ဖြစ်သောကလာပ်ရုပ်တို့အား ကြာရှည်လေးမြင့်စွာ ထောက်ပံ့နိုင်ခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၉)တာရတမ္မဒွါရ အရ- ဝိညတ္တိကောက်။

နံပါတ် (၁၀)

အာဟာရဇာနိ။ ။ အာဟာရ အရ-ရုပ်အာဟာရပစ္စည်းတရားသည်၊ဇာနိ- အရ-အတူဖြစ်ဖက်အာဟာရရုပ်တို့အား ရုပ်အာဟာရဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အာဟာရ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

တမ္မသမုဋ္ဌာနာနိ။ ။ ကမ္မ အရ- ကု, အကု စေတနာပစ္စည်းတရားသည်၊ သမုဋ္ဌာနာနိ အရကံကြောင့်ဖြစ်သောရုပ်အား သံဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ ဝိပ်, ကံ, ဟာ။

တီဏိ ကမ္မာနိ အရ-ကံ ၃-ပါးပစ္စည်းတရားသည်၊ ဝုတ္တာနိ၌ ဓာတ်အရ- သတိ ဝီရိယ ဉာဏ် ကုသိုလ်အား ဒဘာရမ္မဏပြိုင် (ပြောင်းပြန်)။

ဓာတ်အရ-ပစ္စည်းနှင့် ကံပုဒ်အရ-ပစ္စယုပ္ပန်အား သဟဇာတပြိုင်။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၄၀)

(က)တတ္ထ ယော စိတ္တသမုဋ္ဌာနိကကာယော၊ န သော ဝိညတ္တိ။

(ခ) စိတ္တသမုဋ္ဌာနာယ ပန ဝါယောဓာတုယာ သဟဇာတံ ရူပကာယံသန္ထမ္ဘေတုံ သန္ဓာရေတုံ စာလေတုံ ပစ္စယော ဘဝိတုံ သမတ္ထော ဧကော အာကာရ ဝိကာရော အတ္ထိ၊ အယံ ဝိညတ္တိ နာမ။

(ဂ) သာ အဋ္ဌ ရူပါနိ ဝိယ န စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ။

(ဃ)ယထာ ပန အနိစ္စာဒိဘေဒါနံ ဓမ္မာနံ ဇရာမရဏတ္တာ "ဇရာမရဏံ ဘိက္ခဝေ အနိစ္စံ သင်္ခတ"န္တိအာဒိ ဝုတ္တံ၊ ဧဝံ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ ဝိညတ္တိတာယ သာပိ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ နာမ ဟောတိ။(၁၃၃၁-အစိုးရ)[အဘိ။ဋ္ဌ။၁၂၅]

နံပါတ် (၁)

(က) တတ္ထ- ဟေသုဥပါဒိန္နကကာယာဒီသု၊ တို့တွင်။

(ခ) စာလေတုံ-ငှါ။ ထမ္ဘနစလနေသု၊ ခိုင်ခံ့စေခြင်း လှုပ်ရှားစေခြင်းတို့၌။ သမတ္ထော-သော။ စိတ္တသမုဋ္ဌာန မဟာဘူတာနံ၊တို့၏။ ဧကော၊သော။ အာကာရ ဝိကာရော၊အမူအရာ အထူးသည်။ (ဝါ) ပကတိမှဖေါက်ပြန်သောအထူးသည်။

(ဂ) အဋ္ဌရူပါနိ၊ အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်တို့သည်။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံဝိယ၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာန် အစစ်ဖြစ်ကုန်၏သို့။ သာ ဝိညတ္တိ၊ သည်။ န စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ပါပနာဒိ။ ။ ဆရာ (က)ဖြင့် စိတ္တသမုဋ္ဌာနိကကာယသည် ဝိညတ်မမည်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုသို့-သော်။ ဝိညတ်မည်သောတရားတို့ကို မသိအပ်ဟူသောအနက် ရောက်ရာ၏။

(ဃ)သို့။ ဆရာ (ဂ)ဖြင့် အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်တို့သည် စိတ္တသမုဋ္ဌာန်အစစ်ဖြစ်သကဲ့သို့ ဝိညတ်သည် စိတ္တသမုဋ္ဌာန်အစစ်မဟုတ်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဝိညတ်ကို စိတ္တသမုဋ္ဌာန်(စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော)ရုပ်ဟူ၍ မဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။

အဓိပ္ပါယ်တာ- အနိစ္စစသည်ပြားကုန်သောဓမ္မတို့၏ ဇရာ မရဏ၏အဖြစ်ကြောင့် ဇရာ မရဏံ ဘိက္ခဝေ အနိစ္စံ သင်္ခတံစသည်ကို ဆိုအပ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ စိတ္တသမုဋ္ဌာန် ဖြစ်ကုန်သောရုပ်တို့၏ ဝိညတ်ဟူသောဝိကာရ၏အဖြစ်ကြောင့် ထိုဝိညတ်သည်လည်း စိတ္တသမုဋ္ဌာန်မည်တော့၏ဟူလို။

ယဒိ နစိတ္တသမုဋ္ဌာနာ ကသ္မာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာတိ ဝုတ္တန္တိ ပုစ္ဆာသန္ဓာယာဟ "ယထာ"တိအာဒိ။ (ယောဇနာ)

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဖြင့် ဝိရောဓိဒေါသပယ်။

http://www.dhammadownload.com

(ဝ) အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသဝယ်။
(ဃ)ပုန္နရုတ္တိဒေါသဝယ် (တစ်နည်း) အဗျာပိတဝယ်။

နံ့ပါတ် (၄)

ဝါယ ။ ။ ဝါယတိ ဝဍ္ဍတီတိ ဝါယော။
ဝါ-ဓာတ်+ဏပစ္စည်းသည်ရှင်း၊ သွားခြင်းကြိယာသည်ရှင်း (ဗျ + နိ)။
သွားခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နိ)။
ဇရာမရဏာတ္တ ။ ။ ဇရာမရဏံ ဧဝ ဇရာမရဏတ္တံ။
ဝိညတ္တိတာ ။ ။ ဝိညတ္တိ ဧဝ ဝိညတ္တိတာ။

နံ့ပါတ် (၅)

ဝိညတ္တိ ။ ။ကတ္တိ + ရတ္တာဒိ + က္တ + တိတ်။
ဝါယောဓာတု။ ။ကတ္တိ + ရတ္တာဒိ + ဥ + သမာသ်။
အနိစ္စာဒိ ။ ။ပုံ + ရတ္တာဒိ + က္တ + သမာသ်။
ဝါယော ။ ။ပုံ + မနောဝဏာဒိ + အ + တိတ်။

နံ့ပါတ် (၆)

(ခ) သံဝဏ္ဏနာ-ဖြင့် ဝိညတ္တိအရ-တတွဖြစ်ဖက်ရှုပကာယကို နိုင်ခဲ့စေခြင်း ကောင်းစွာဆောင်ခြင်း, လှုပ်ရှားစေခြင်းငှါ စိတ္တဇဝါယောဓာတ်၏ အထောက်အပံ့ ဖြစ်ခြင်းငှါစွမ်းနိုင်သော စိတ္တဇ မဟာဘုတ်တို့၏ တစ်ခုသောအမူအရာအထူးကို ယူရမည်၏အဖြစ်ကို သိစေ။
(ဝ) သံဝဏ္ဏနာ-ဖြင့် ဝိညတ်၏ အဌကထာလာပ်ရုပ်တို့တဲ့သို့ ပရမတ္ထအားဖြင့် မရှိသည်၏အဖြစ်ကို သိစေ။

နံ့ပါတ် (၇)

(ခ) ပန- အန္ဓယ အနက်။
(ဃ)ပန- သမ္ဘာဝနာ အနက်။ အပိ- သမ္ဘိဏ္ဍနတ္ထ။
(တ+ဝ) န- ပဋိသေဓ အနက်။

နံ့ပါတ် (၈)

(ခ) အယံ ဝိညတ္တိ နာမ အရ- အမူအရာအထူး (အာကာရဝိကာရ)သည် ဒဿနတ္ထ။
စိတ္တဇမဟာဘုတ်တို့သည် ဒီပတတ္ထ။
စိတ်၏အလိုဆန္ဒ အကြံစည်ကိုသိခြင်းသည် ပတာသနတ္ထ။
စိတ်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
အလိုရှိအပ်သောအတျှိုး၏ ပြည့်စုံခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

စိတ္တသမုဋ္ဌာနာယ။ စိတ္တ-အရ စိတ်ပစ္စည်းတရားသည်၊စိတ္တသမုဋ္ဌာနာယ- အရ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ ဝိပ္ပယုတ္တ, အဓိပတိ, အာဟာရ, ဣန္ဒြိယ။

စိတ္တသမုဋ္ဌာနအရ- စိတ္တဇဝါယောဓာတ် ပစ္စည်းတရားသည်၊သဟဇာတ် ရုပ်တည်း အရ အဌကလာပ်ရုပ်အား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

၄၄ — ၈၀

ဝါကျစဉ် (၄၁)

(က)ဝိညာပနတ္တာ ဝနေသာ ဝိညတ္တီတိ ဝုစ္စတိ။

(ခ) တံ ဝိညာပေတီတိ? စော် ကာယိကတရဏံ။

(ဂ) စက္ခုပထသ္မိံ ဋ္ဌိတော ဟတ္ထံ ဝါ ပါဒံ ဝါ ဥက္ခိပတိ၊ သီသံ ဝါ ဘမုကံ ဝါ စာလေတိ။ အယံ ဟတ္ထာဒီနံ အာကာရော စက္ခုဝိညေယျော ဟောတိ၊

(ဃ)ဝိညတ္တိ ပန န စက္ခုဝိညေယျာ၊ မနောဝိညေယျာ ဧဝ။

(င) စက္ခုနာ ဟိ ဟတ္ထဝိကာရာဒိဝသေန ဝိပ္ဖန္ဒမာနံ ဝဏ္ဏာရမ္မဏမေဝ ပဿတိ၊

(စ) ဝိညတ္တိံ ပန မနောဒွါရိကစိတ္တေန စိန္တေတွာ "ဣဒဉ္စိဒဉ္စ ဧသ ကာရေတိ မညေ"တိ ဇာနာတိ။ [အဘိ။ ၄ ။ ၁၂၅]

နံပါတ် (၁)

(က)(နိယမာနိယမ)။ ယော။ ဧသော။အာကာရဝိကာရော။အတ္တိ၊ သော။ ဝိညာပနတ္တာ။ဝိညတ္တီတိ။ဝုစ္စတိ။ (ဟိတ်သမ္ဗန်) ဧတဿ အာကာရဝိကာရဿ။ (တစ်နည်း)ဧတာယ အာကာရဝိကာရဇာတိယာ။

(ခ) ကာယိကတရဏံ၊ ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သောစိတ်၏ ကြိယာဖြစ်သော အလိုဆန္ဒ အကြံအစည်ကို။ ဝိညာပေတိ။

(ဂ) ဟိ၊ခဲ့။ စက္ခုပထသ္မိံ၊ မျက်စိ၏အကြောင်းတော်သောခရီး၌။ ဘမုကံ၀ါ၊ မျက်မှောင်ကိုရင်း။ အယံ အာကာရော။ ဤချီခြင်း လှုပ်ခြင်းစသောကြိယာသည်။

(ဃ)ပန။ ဖျတိရိုက်။

(စ) ပန၊တိုမှုတစ်ပါး။ဣဒဥ္စကမ္မံ-ဣဒဥ္စကမ္မံ၊ဤမည်သောအမှု ဤမည်သော အမှုကို။ ဧသ-ဧသော ဇနော။ ကာရေတိမညေ၊ ပြုစေလိုယောင်တကား။

နံပါတ် (၂)

(ဂ+ဃ)သို့ ဝါဝနာဒိ။ ။ဆရာ (ခ)ဖြင့် ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သော အမူအရာကြိယာကို ဝိညတ်သည် သိစေတတ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့-သော်၊ ဝိညတ်ကိုမူလည်း စက္ခု ဝိညာဉ်ဖြင့်သာသိအပ်၏ ဤသို့ယုံမှားစရာ အနက်ရောက်ရာ၏။ ဝိညတ်ကို မနော

http://www.dhammadownload.com

ဝိညာဉ်ဖြင့်သာသိအပ် သိနိုင်ပုံကိုလည်း ဖွင့်ပြသင့်သေး၏။(ပြည်နိသျ)

ဝိညတ္တိ ပန စက္ခုဝိညေယျာတိ ကောစိ အာသင်္ကေယျ တံ နိဝါရဏတ္ထံ "စက္ခု ပထ"န္တိအာဒိမာဟ။ (ဋီကာ)

တစ်နည်း။ ။ ဥပနာတူ။ သော်။ ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သော အမူအရာကြိယာဖြစ်ပုံကို ၎င်း၊ ယင်းအမူအရာကိုသိပုံကို၎င်း အကျယ်အားဖြင့် မသိအပ်ဟူသောအနက် ရောက်ရာ၏။

မှတ်ချက်။ ။ ဤကား (ဂ)ဝါကျသက်သက်သာ တတ်သည်။

(င+စ)သို့ ဥပနာပဥ္စက။ ။ဆရာ၊ (ယ)ဖြင့် ဝိညတ်သည် စက္ခုဝိညေယျမဟုတ်၊ မနောဝိညေယျသာဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ လက်စသည်တို့၏ လှုပ်သော အခြင်းအရာစသည်ကို စက္ခုဝိညာဉ်ဖြင့်သိအပ်သကဲ့သို့ ဝိညတ်ကိုလည်း စက္ခုဝိညတ်ဖြင့် သိအပ် သိနိုင်သည်မဟုတ်ပါလော။

မနောဝိညေယျာဝေါတိ ဝုတ္တမတ္ထံ သာဓေတုံ "စက္ခုနာ ဟိ"တိ အာဒိဝုတ္တံ။ (ယောဇနာ)။

နံပါတ် (၃)

(က)ဖြင့် အဗျာပိတ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။ ဝိညတ်၏သရုပ်ကိုပြပြီး၍ ဝစ နတ္တကို ပြဆိုသောကြောင့်။

(ဝ+ဃ)ဖြင့် အဗျာပိတ, အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။ ဝိညတ်၏ မနောဝိညေယျ ဖြစ်ပုံကို အန္ဝယ, ဗျတိရေကနည်းတို့ဖြင့် ချဲ့ပြသောကြောင့်။

(ယ)အဗျာပိတ ဒေါသပယ်။ အာကာရ၏ စက္ခုဝိညေယျဖြစ်သည်မှတစ်ပါး ဝိညတ်၏ မနောဝိညေယျဖြစ်ပုံကိုပြဆိုသောကြောင့်။

(င+စ) ဩစိတျဟီန ဒေါသပယ်။ ဝိညတ်၏ မနောဝိညေယျဖြစ်ပုံ ယုတ္တိ ကြောင်းကိုပြသောကြောင့်။

(က)ဝုစ္စတိ-သဒ္ဒါ ထားရကြောင်း။ ။ ဝိညတ္တိပုဒ်၏ သကတ်ကိုပြလို၍၎င်း၊ အဖြေဝိသဇ္ဇနာကိုပြလို၍၎င်း၊ မနောဒွါရိကစိတ်ဖြင့်သိအပ်သော ဝိညတ်ကိုသာ- ဤ၌ ဝိညတ္တိအရ ကေဒေသျူပစာအားဖြင့်ယူအပ်သည်ကို ပြလို၍၎င်း၊ အာသက်ာ ကိုပြလို၍၎င်း ဝုစ္စတိ-သဒ္ဒါထား။

နိယံ ။ ။ သကတ်တထွေ, အဖြေဥပစာ, အာသက်ာ ထားရာဝုစ္စတိ။

နံပါတ် (၄)

ကာယိက တရဏံ။ ။ ကာယေ ပဝတ္တံ ကာယိကံ။ ကရိယတေ ကရဏံ။
ကာယိကံ ကရဏံ ကာယိကကရဏံ။

ကာယပုဒ်+ဣကပစ္စည်းသည်၎င်း၊ ကာယဒွါရ၏ ဖြစ်သောအမူအရာကြိယာ

http://www.dhammadownload.com

တို့နှင့်အကြောင်းကျိုး နိသျ + နိဿိတစပ် (ဗျ + နိ)။ အမှုအရာ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဝိညတ်သည် (ပ + နိ)။

စက္ခုပထ ‖ ‖ စက္ခတိ သမဝိသမံ အာစိက္ခန္တံဝိယ ပဝတ္တတီတိ စက္ခု။
စက္ခုဿ ပထော စက္ခုပထော။

ဘမုတ ‖ ‖ ဘမတိ စလတီတိ ဘမု။ ဘမုယေဝ ဘမုကော။

ဘမုဓာတ်+ဥပစ္စည်းသည်ရင်း၊ မတည်မြဲခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း (ဗျ+နိ)။ မတည်မြဲခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နိ)။

စက္ခုဝိညေယျ‖ ‖ ဝိညေတဗ္ဗောတိ ဝိညေယျော။
စက္ခုနာ ဝိညေယျော စက္ခုဝိညေယျော။

စက္ခု-ပုဒ်+ဝိညေယျ-ပုဒ်သည်ရင်း၊ စက္ခုပသာဒ၏ အာကာရနှင့် အကြောင်းအကျိုးစပ် (ဗျ + နိ)။ လက်ခြေစသည်တို့၏ လှုပ်ရှားခြင်းအမှုအရာသည် (ပ+နိ)။

နံ့ပါတ် (၅)

ကိ ‖	‖	အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + နိဂ္ဂဟိတန္တ + ပုန္နတ္တနိပါတ်။
(တစ်နည်း)။	‖	နပုံ + သဗ္ဗနာမ် + နိ + သဗ္ဗနာမ်။
စက္ခု။	‖	နပုံ + ရတ္တာဒိ + ဥ + ကိတ်။
ပါဒ ‖	‖	န + ပုံ + မနောဂဏာဒိ + အ + ကိတ်။
မညေ‖	‖	အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + ကောရန္တ + နိပါတ်။

နံ့ပါတ် (၆)

(က) ဝိညာဏနတ္တာ-ဖြင့် ဝိညတ္တိ၌ ဝိ+ဉာ+တိ။ ယင်း တိပစ္စည်း၏ ဟေတုကတ္တုသာဓနဖြစ်သက်သည်ကိုရင်း၊ အဓိပ္ပါယံ ဝိညာပေတီတိ ဝိညတ္တိ-ဟု ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုရင်း သိစေ။သော-ဖြင့် ဝိညတ္တိ-အရ တပါးသောအာကာရ ဝိကာရကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(ခ)ကော်ကာယိကာကရဏ-ဖြင့်သိစေတတ်၏ဟူသည် တစ်ပါးသောက္လတ္တိ ပုရိသစသည်ကိုသိသည်မဟုတ် ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သောအမှုအရာကြိယာကို သိစေတတ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံ့ပါတ် (၇)

(ဂ) ဝါ- ဝိကပ္ပနတ္တ။ (ယ)ပန- ဗျတိရေကတ္တ။ (စ)ပန- ပက္ခန္တရတ္ထ။
မညေ- ဝိယတ္ထ။
ဖနောဝိညေယျာ စေ ၌ စေ. . .
မနောဝိညာဉ်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္တ။

http://www.dhammadownload.com

စက္ခုဝိညာဉ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
ဝိညတ်၏ မနောဒွါရိကဖြင့်သိခြင်းဂုဏ်သည် အနုညာတတ္ထ။
ဝဏ္ဏာရမ္မဏာဓော ၌ ဓဝ. . .
ရူပါရုံသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
အခြားသောအာရုံတို့သည်၎င်း၊ ဝိညတ်သည်၎င်း နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
(အနုညာတမရ) (အတယ်၍မေးခဲ့သော်) ရူပါရုံ၏ စက္ခုပသာဒ၌ထိခိုက်နိုင်ခြင်းဂုဏ်သည် အနုညာတတ္ထ။ (တစ်နည်း)လက်အမူအရာကို ဂဟေတဗ္ဗယူသော်၊အခြားသော ခြေစသည်တို့၏ အမူအရာသည် အနုညာတတ္ထ။

နံပါတ် (၉)

ကာယိက တရဏ်-အရ- ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သော လှုပ်ရှားခြင်းအမူအရာကြိယာရုံ၏၊ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
စိတ္တဇဝါယောဓာတ်သည် ဒီပကတ္ထ။
အခြားသောပုဂ္ဂိုလ်တို့မြင်၍ မိမိအလိုဆန္ဒသိရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
မိမိအလိုဆန္ဒကို သိစေလိုခြင်းဝိညတ်သည်၎င်း, စိတ်သည်၎င်း ဝိဘာဝတ္ထ။
လိုအပ်သောဆန္ဒပြီးစီးခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝတ္ထ။
(အာကာရနည်းတူထုတ်)
ဇာနာတိ- အရ သညာပညာပြဓာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ရုံ၏။
ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
တဒနုဝတ္တကမနောဒွါရိကဝီထိစိတ်သည် ဒီပကတ္ထ။
သိ၍ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ဆန္ဒကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
ကိုယ်အမူအရာသည်၎င်း စိတ်သည်၎င်း ဝါယောဓာတ်သည်၎င်း ဝိဘာဝတ္ထ။
တဖက်ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုဆန္ဒပြည့်ခြင်းကြောင့် ကာယိကသုခ စေတသိကသုခ ခံစားရခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ဝဏ္ဏာရမ္မဏာဓော ဓဿတိ။ ဝဏ္ဏာရမ္မဏ အရ ရူပါရုံပစ္စည်းတရားသည်၊ ပဿတိ အရ-စက္ခုဝိညာဉ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ပြိုင်- အာရမ္မဏ, ပုရေဇာတ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။
စက္ခုနာ အရ- စက္ခုပသာဒပစ္စည်းတရားသည်၊ပဿတိ အရ- စက္ခုဝိညာဉ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ဝတ္ထုပုရေဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- ဝတ္ထုပုရေဇာတပစ္စည်း ၆-မျိုး။
ဝိညတ္တိ အရ- ကာယဝိညတ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဇာနာတိအရ- သညာပညာပြဓာန်းသော မနောဒွါရိကစိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

http://www.dhammadownload.com

ဓါတ္တုမခွီ (၄၂)

(က)န တေဝလခွေသာ ဝိညာပနတောဝ ဝိညတ္တိ နာမ၊ ဝိညေယျတောပိ ပန ဝိညတ္တိငံယေဝ နာမ။

(ခ) အယဉ္ဟိ ပရေသံ အန္တမသော တိရစ္ဆာနဂတာနမ္ပိ ပါကဋာ ဟောတိ၊

(ဂ) တတ္ထ တတ္ထ သန္နိပတိတာ ဟိ သောဏသိင်္ဂါလကာကဂေါဏာဒယော ဒဏ္ဍံဝါ လေဍ္ဍုံ ဝါ ဝဟေတွာ ပဟရဏာကာရေ ဒသိတေ "အယံ နော ပဟရိတုကာမော" တိ ဥတွာ ယေန ဝါ တေန ဝါ ပလာယန္တိ။

(ဃ)ပါကာရကုဋ္ဋာဒိအန္တရိကဿ ပန ပရဿ အပါကဋတာယောပိ အတ္ထိ။

[အဘိ။ ၄ ။ ၁၂၆]

နံပါတ် (၁)

(က)စ၊ အကြောင်းတစ်ပါးကား။ သော၊ ဤဝိကာရသဘောတရားသည်။ ဝိညာပတောဝ၊သိစေတတ်သောကြောင့်သာ။ ပန၊ အဟုတ်သော်ကား။

(ခ) ဟိ၊သစ္စံ။ အယံ-ဝိညတ္တိ။

(ဂ) သောဏသိင်္ဂါလကာကဂေါဏာဒယော၊ ခွေး၊ မြေခွေး၊ ကျီး၊ နွား သဏ္ဍာဝါ အစရှိသည်တို့သည်။ ဒဏ္ဍံဝါ၊ ဒုတ်ကိုသော်လည်းကောင်း။ လေဍ္ဍုံဝါ၊ ခဲကို သော်လည်းကောင်း။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ၄ပနာပဋ္ဌတ။ ။ ဆရာ သည် (က)ဖြင့် ဝိကာရသည် သိစေတတ်သော ကြောင့်သာ ဝိညတ်မည်သည်မဟုတ်၊ သိအပ်သောကြောင့်လည်း ဝိညတ်မည်၏ ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဤဝိကာရသည် စက္ခုဝိညေယျမဟုတ် မနောဝိညေယျဖြစ်၍ မသိအပ်မသိနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော။

(ဂ)သို့ ၄ပနာပဋ္ဌတ ။ ။ ဆရာ သည် (ခ)ဖြင့် ဤဝိကာရဟူသောဝိညတ်သည် တစ်ပါးသူတို့၏စိတ်၌ အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့် တိရစ္ဆာန်တို့၏ စိတ်၌သော်မှလည်း ထင်ရှား၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့-သော်လည်း၊ အောက်ထစ်ဆုံး တိရစ္ဆာန် တို့၏စိတ်၌သော်လည်း ဝိကာရဟူသောဝိညတ်ရုပ်၏ ထင်ရှားပုံကို ထင်လင်းစွာ မသိအပ်သေးသည်မဟုတ်ပါလော။

(ဃ)သို့ ပါပနာဒိ ။ ။ဆရာ သည် (ခ)ဖြင့် ဤဝိကာရဟူသောဝိညတ်ရုပ်သည် အခြားသူတို့၏စိတ်၌ အောက်ထစ်ဆုံး တိရစ္ဆာန်တို့၏စိတ်၌သော်မှလည်း ထင်ရှား၏ ဟုဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဤဝိကာရဟူသောဝိညတ်ရုပ်သည် အခါခပ်သိမ်း (အမြဲတမ်း) ထင်ရှား၏ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။ (အပါကဋတာယောပိ- ၌)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(ခ) တိရစ္ဆာနဂတာနမ္ပိ ၌ အပိ-သဒ္ဒါ...

ဝိကာရဟူသောဝိညတ်ရုပ်သည် အောက်ထစ်ဆုံး တိရစ္ဆာန်တို့၏စိတ်၌သော်မှလည်းထင်ရှားနိုင်သေး၏ တိရစ္ဆာန်ထက်အထက်တန်းကျသော လူတို့၏စိတ်၌ထင်ရှားသည်မှာ ဆိုဘွယ်မရှိဟူသော ဂရဟာဇောတက သမ္ဘာဝနာသမုစ္စည်း အနက်ကိုပြလို၍ အပိ-သဒ္ဒါဆို။

(ဂ)ဖြင့်အောက်ထစ်ဆုံး တိရစ္ဆာန်တို့၏စိတ်၌သော်မှလည်း ထင်ရှားပုံကို သိသာအောင်ပြဆိုသောကြောင့် ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။

တစ်နည်း။ ။တိရစ္ဆာန်တို့၏စိတ်သန္တာန် ထင်ရှားပုံကို ယုတ္တိအားဖြင့်ဖွင့်ပြသောကြောင့် ဩစိတျဟီနဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

တိရစ္ဆာနာ ။ ။ တိရိယံ အဉ္စန္တီတိ တိရစ္ဆာနာ။

တိရိယသဒ္ဒူပပဒ- အဉ္စ + ယုသည်ဧင်း၊ သွားခြင်းကြိယာသည်ဧင်း (ဗျု+နိ) တိရစ္ဆာန်ဇာတ်သည် (ပ + နိ)။

သောဏ ။ ။ သုဏာတီတိ သောဏော။

သု + ယု သည်ဧင်း။ နားထောင်ခြင်းကြိယာသည်ဧင်း (ဗျု + နိ)။ ခွေးဇာတ်သည် (ပ + နိ)။

သိင်္ဂါလ ။ ။ သသာဒယော သရတိ ဟိံသတီတိ သိင်္ဂါလော။

ကာက ။ ။ ကာကတိ သဒ္ဒံ ကာယတီတိ ကာကော။

ဒဏ္ဍ ။ ။ ဒဍတိ အာဏံ ကရောတိ ဧတေနာတိ ဒဏ္ဍော။

ဒမန္တိ ဧတေနာတိ ဒဏ္ဍော။

ဒမု + ဏ သည်ဧင်း။ ဆုံးမခြင်းကြိယာသည်ဧင်း (ဗျု + နိ)။ ဒုက်ခြဗ်သည်- (ဗျု + နိ)။

လေဍ္ဍု ။ ။ လေဍတိ သယ်ံရေဝတိ ဧတေနာတိ လေဍ္ဍု။

ပါကာရံ ။ ။ သမန္တတော ကရီယတေတိ ပါကာရော။

ကုဋ္ဋ ။ ။ ကုဋ္ဋတိ ဆိန္ဒတိ မဂ္ဂန္တိ ကုဋ္ဋံ။

နံပါတ် (၅)

ဂေဝလ ။ ။ နပုံ + စိ + နိ + ကိတ်။

နာမ ။ ။ အလိင် + ဂဏာဝိ + အ + နိပါတ်။

ပရေသံ ။ ။ ပုံ + သဗ္ဗနာမ် + အ + သဗ္ဗနာမ်။

အန္တရိက ။ ။ ပုံ + ပုရိသာဒိ + အ + တဒ္ဓိတ်။

တိရိယ ။ ။ အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + နိ၊ သတ္တမျန္တနိပါတ်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(က)နကေဝလဠ္ဌေသ-စသည်ဖြင့် ဝိညတ္တိအရ- ဝိကာရရုပ်ကိုကောက်၍ သိစေတတ်သောကြောင့်သာ ဝိညတ်မည်သည်မဟုတ်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ ဝိညေယျတောပိ-ဖြင့် ဝိညတ္တိ-၌ ဝိ+ဉာ+တိ။ ယင်းတိ-၏ကမ္မသာဓနေ၌ သက်သည် ကိုရင်း၊ ဝိညာယတီတိ ဝိညတ္တိဟု ကမ္မသာဓနေ ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ သိအပ်သောကြောင့်လည်း ဝိညတ်မည်သည်သာ ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကိုရင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(က) ဝိညာပနတော ၀ ၌ ဓဝ. . .

သိစေတတ်သည်၏အဖြစ်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။

သိတတ်သည်၏အဖြစ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

ဝိကာရ၏ဝိညတ်အမည်သည် အနုညာတ။

တစ်နည်း။ ။သိအပ်သောသဘောသည် အနုညာတ။ (ဝါကျရှု)

ဝိညတ္တိယော ၀ နာမ ၌ ဓဝ. . .

ကမ္မသာဓနေဝစနတ္ထကြောင့် ဝိညတ်အမည်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။

ကတ္တုသာဓနစသောဝစနတ္ထကြောင့် ဝိညတ်အမည်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

ဟေတုကတ္တုသာဓနေဝစနတ္ထဖြင့် သိစေတတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသောသဘော သည် အနုညာတ။

တစ်နည်း။ ။ ဝိညာပနတော ၀ ၌ ဓဝ. . .

ဝိကာရ၏ သိစေတတ်သောကြောင့်သာ ဝိညတ်မည်သည်မဟုတ်ဟူသော အနက်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။

သိတတ်သောကြောင့် ဝိညတ်မည်၏ဟူသောအနက်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

သိအပ် သိထိုက်သောကြောင့် ဝိညတ်မည်၏ဟူသောအမည်သည်- အနုညာတ။

နံပါတ် (၈)

(ဂ) ဥ တ္တာအရ-အိမ်ခွေးစသော တိရစ္ဆာန်တို့သန္တာန် ပုတ်ခတ်မည့်အခြင်း အရာကို သိသောသညာရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ပုတ်ခတ်မည့်အခြင်းအရာသည်ရင်း၊ ယင်းကိုမြင်ခြင်း ပြခြင်းသည်ရင်း - ဒိပကတ္ထ။

ဟူးဟူးငြားငြားသောအရပ်သို့ ပြေးခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

ရှေးယခင်ပုတ်ခတ်ခံခဲ့ရခြင်း ပုတ်ခတ်မည့်အခြင်းအရာကို တွေ့ကြုံခဲ့ရခြင်း သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

လွတ်မြောက်ခြင်း ပုတ်ခတ်မခံရခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) ဝဏ္ဏရဏာတာလေ ဒဿိတေ အရ- ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်/ဝိညတ်ရ၏။
ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ခွေး မြေခွေးစသည်တို့၏ မလျှော်သောအမူအရာသည် ဒီပတတ္ထ။
ပုတ်ခတ်မည့်အခြင်းအရာကို ခွေးစသောသတ္တဝါတို့ သိခြင်းသည် ဝဏ္ဏသနတ္ထ။
ခဲ, ဒုတ်တို့ကို အလွယ်တကူရရှိခြင်းသည်၎င်း၊ အယောနိသောမနသိကာရသည်၎င်း ဝိဘာဝတ္ထ။
ခွေး မြေခွေးစသည်တို့ လွတ်ရာသို့ထွက်ပြေးခြင်း မိမိ၌အတုသိုလ်တရား တိုးပွါးခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

အယံနော ဝထရိတုတာမောတိ ၌ အာတာရပုဒ်အရ-ပုတ်ခတ်မည့်အခြင်းအရာ အာကာရ ဝိကာရပစ္စည်းတရားသည်၊ဥ တ္တာ အရ-စတုတ္ထဇောဝိထိ၌ရှိသော သညာဒိစိတ္တုပ္ပါဒ်အား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ဥတ္တာ အရ-သညာဒိဇောစိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ ပလာယန္တိအရ-ကာယဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပက ကြောက်သောအချင်းအရာဒေါသ ဇောစိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအားပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ (တစ်နည်း)သဟဇာတပစ္စယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ (သိလျှက်ပြေး၊ သိပြေးပြေး)

ဓါတ်ချက်ခွဲ (၄၃)

(က) မူသာတိ ဝိသံဝါဒနာပုရေက္ခာရဿ အတ္ထဘဉ္ဇကော ဝစီပယောဂေါ, ကာယပယောဂေါဝါ။

(ခ) ဝိသံဝါဒနာဓိပ္ပါယေန ပနဿ ပရဝိသံဝါဒကကာယဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ စေတနာ မူသာဝါဒေါ။

(ဂ) အပရော နယော၊ မူသာတိ အဘူတံ အတစ္ဆံ ဝတ္ထု။

(ဃ)ဝါဒေါတိ တဿ ဘူတတော တစ္ဆတော ဝိညာပနံ။

(င) လက္ခဏတော ပန အတထံ ဝတ္ထုံ တထတော ပရံ ဝိညာပေတုကာမဿ တထာဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပိကာ စေတနာ မူသာဝါဒေါ။

(စ) သော ယမတ္ထံ ဘဉ္ဇတိ တဿ အပ္ပတာယ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ မဟန္တတာယ မဟာသာဝဇ္ဇော။ [အဘိ၊ ၄ ၊ ၁၄၁]

နံပါတ်-(၁)

(က+ခ) သံဝဏ္ဏနာ ၌-သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ အနတ်။
မုသာဝါဒ၊ ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန် မမှန်သောစကားကို ပြောဆိုကြောင်း -

http://www.dhammadownload.com

စေတနာကို(သဒ္ဒတ္ထ)။ (ဝါ) ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန်မမှန်သော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂဖြင့် သူတပါးကိုသိစေကြောင်းစေတနာကို (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။(ဝါ) ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန်မမှန်သော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို ဖြစ်စေကြောင်း စေတနာကို (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။

(ဝ+ဃ) ၌- မုသာဝါဒ်မဟုတ်မမှန်သောဝတ္ထုကို ပြောဆိုကြောင်းစေတနာကို (သဒ္ဒတ္ထ)။(ဝါ)မဟုတ်မမှန်သောဝတ္ထုကို ဟုတ်မှန်သောအားဖြင့် သူတပါးကို သိစေလိုသူ၏ ဝိညတ်ကိုဖြစ်စေတတ်သောစေတနာကို (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ဌပနာဝဠတ ။ ။ဆရာ (က)ဖြင့် မုသာ-နိပါတ်၏ ကြိယာဝါစကဖြစ်သည်ကိုရင်း၊ ယင်းအရ ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂ ကောက်ယူအပ်သည်ကိုရင်း ဖွင့်ပြအပ်၏။ ယင်းသို့သာ- သော်။ မုသာဝါဒအရကိုကား မသိအပ်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။

(ဝ)စသည်သို့ ဌပနာဝဠတ။ ။ဆရာ (က+ခ)တို့ဖြင့် မုသာဝါဒပုဒ်၏ သရုပ်အရကောက်တို့ကို အဓိပ္ပါယ်နှင့်တကွဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဆရာပြဆိုခဲ့သောအဖွင့်တို့ဖြင့် မုသာဝါဒ၏လက္ခဏာသုံးပါးကိုသာသိနိုင်၍ မုသာဝါဒ၏လက္ခဏာလေးပါးကို မသိနိုင်သည်မဟုတ်ပါလော။ မုသာဝါဒ၏ လက္ခဏာလေးပါးကို ပြဆိုနိုင်သော အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကိုလည်း ဖွင့်ဆိုသင့်သေး၏။

မှတ်ချက်။ ။ ဝဠမပြခဲ့သောနည်း၌ (၁)ဝိသံဝါဒနစိတ္တ (၂)ကာယ ဝစီပယောဂ (၃)ပရဿ တဒတ္ထဝိဇာနနတည်းသော အင်္ဂါသုံးပါးတို့သာပြနိုင်၏။ အတထံဝတ္ထုဟူသောအင်္ဂါလက္ခဏာကို မပြနိုင်၊ထို့ကြောင့် ထိုအင်္ဂါလက္ခဏာကို ပြနိုင်သောနည်းတစ်မျိုးကိုပြလို၍ အပရောနယော စသည်ကိုမိန့်သည်။

(စ)သို့ ဝါဝနာဒိ ။ ။ဆရာ (က)စသောဝါကျတို့ဖြင့် မုသာဝါဒပုဒ်၏ သရုပ်အရကောက်ကို အဓိပ္ပါယ်နှင့်တကွ နှစ်နည်းဖွင့်ဆိုအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ တမ္ပဝဏ မြောက်သော မုသာဝါဒ၏အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇ ကွဲပြားခြားနားနိုင်ပုံကို မသိဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။

နံပါတ် (၃)

အပရော နယော သဒ္ဒါ...

မုသာ-အရ ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂမှတစ်ပါး အဘူတဝတ္ထုကိုလဲပြလိုသောကြောင့်ရင်း (အတ္ထိုးလဲ)။ မုသာ-နိပါတ်၏ ကြိယာဝါစကသဒ္ဒါအဖြစ်မှတစ်ပါး ဒဗ္ဗဝါစကသဒ္ဒါအဖြစ်ကို လဲပြလိုသောကြောင့်ရင်း(သဒ္ဒါလဲ)။အပရောနယောသဒ္ဒါဆို။

(င)ဖြင့်အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်၊မုသာပုဒ်+ဝါဒပုဒ်ဟူသောအစိတ်

http://www.dhammadownload.com

ပုဒ်တို့၏ သရုပ်အရကောက်နှင့်တကွ အဓိပ္ပါယ်ကို ဖွင့်ပြီးနောက် မုသာဝါဒဟူသော အပေါင်းပုဒ်၏ တရားကိုယ်သဘောကို ပြလို၍ ဆက်လက်ဖွင့်ဆိုသောကြောင့်။

နံပါတ် (၄)

(က) မုသာဝါဒ ။ ။ ဝဒတိ ဝိညာပေတိ ဧတေနာတိ ဝါဒေါ။

မုသာ ဝါဒေါ မုသာဝါဒေါ။(မုသာ-၏ တတိယန္တအဖြစ်ကိုငဲ့)

(ချွတ်ယွင်းသော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂဖြင့် သိစေကြောင်းစေတနာတည်း)

တနည်း။ ။ ဝဒတိ သမုဋ္ဌာပေတိ ဧတေနာတိ ဝါဒေါ။

မုသာ ဝါဒေါ မုသာဝါဒေါ။(မုသာ-၏ ဒုတိယန္တ အဖြစ်ကိုငဲ့)

(ချွတ်ယွင်းသော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို ဖြစ်စေကြောင်း စေတနာတည်း)

ဝိသံဝါဒနပုရေက္ခာရ။ ။ ပုရေ ကရဏံ ပုရေက္ခာရော။သံဝါဒိယတေ သံဝါဒနံ။

န+သံဝါဒနံ ဝိသံဝါဒနံ။ ဝိသံဝါဒနဿ ပုရေက္ခာရော

ယဿာတိ ဝိသံဝါဒန ပုရေက္ခာရော။

ဝိသံဝါဒန+ပုရေက္ခာရ+ယ ပုဒ်သည်ရင်း။ချွတ်ယွင်းစေခြင်းကို ရှေ့ရှုပြုခြင်း၏ ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် နိဿိတ + နိဿယစပ် (ဗျု + နိ)။ ချွတ်ယွင်းစေခြင်း ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂသည် (ပ+နိ)။

ပရဝိသံဝါဒက ။ ။ ဝိသံ ဝါဒေတိ ဧတေနာတိ ဝိသံဝါဒကော။

ပရဿ ဝိသံဝါဒကော ပရဝိသံဝါဒကော။

ဝိသ-သဒ္ဒူပပဒ ဝဒဓာတ် ဏွုပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ချွတ်ယွင်းစေခြင်းကြိယာ သည်ရင်း (ဗျု+နိ)။ မုသာဝါဒ စေတနာသည် (ပ+နိ)။

တစ္ဆ ။ ။ တထေ သာဓု တစ္ဆံ။

တထပုဒ်+ယပစ္စည်းသည်ရင်း။ မှန်ခြင်းဂုဏ်၏ ဝတ္ထုနှင့် ဂုဏ်+ဂုဏေးစပ် (ဗျု+နိ)။ မှန်ကန်ခြင်းဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

အပ္ပသာဝဇ္ဇ ။ ။ အပ္ပံ ဘာဝေါ အပ္ပတာ။ဝဒိတဗ္ဗန္တိ ဝဇ္ဇံ။ ဝဇ္ဇမေဝ အဝဇ္ဇံ။

ဝဇ္ဇေန သဟ သာဝဇ္ဇံ။အပ္ပံ သာဝဇ္ဇံ ယဿာတိအပ္ပသာဝဇ္ဇော။

နံပါတ် (၅)

မုသာ။ ။အလိင်+ဂဏာဝိ+အာ+ဒုတိယန္တနိပါတ်(တနည်း)တတိယန္တနိပါတ်။

ဝစီ။ ။ဣတ္ထိ + ရတ္တာဒိ + ဤ + ကိတ်။

ဝိသံဝါဒက။ ။ ပုံ + ပုရိသာဒိ + ဏွ + ကိတ်။

အတစ္ဆံ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + သမာသ်။

နံပါတ် (၆)

(က)ဝစီပယောဂေါ ကာယပယောဂေါ-ဖြင့် မုသာနိပါတ်သည် ချွတ်ယွင်းခြင်း

http://www.dhammadownload.com

ကြိယာဝါစကဖြစ်သည်ကိုရင်း၊ ယင်းမုသာ-အရ ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုရင်း သိစေ။ **အတ္တဘဥ္ဇကော-ဖြင့်** ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂ ဟူသည်လည်း အကျိုးတရားကိုဖျက်ဆီးတတ်သော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။ **ဝိသံဝါဒနပုရေက္ခာရဿ- ဖြင့်** အကျိုးတရားဖျက်ဆီးခြင်းဟူသည် ချွတ်ယွင်းစေခြင်းကို ရှေးရှုပြုခြင်းရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ အကျိုးတရားကို ဖျက်ဆီးခြင်းပင်ဖြစ်၏ ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။

တနည်း။ ။ အတ္တဘဥ္ဇကော-ဖြင့် ကမ္မပထမြောက်သော မုသာဝါဒကိုသိစေ။ ကမ္မပထပ္ပတ္တမေဝ ဒဿေတုံ "အတ္တဘဥ္ဇကော"တိ ဝုတ္တံ။(ဋီကာ)

(ခ) **စေတနာဖြင့်** မုသာဝါဒအရ- စကားကိုမကောက်အပ်၊စေတနာကိုကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။**ကာယဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာပိတာဖြင့်**- ယင်းစေတနာသည် ကာယဝစီ ပယောဂကို ဖြစ်စေကြောင်း စေတနာဖြစ်သည်ကို သိစေ။ **ပရသံဝါဒကဖြင့်**- ယင်းကာယဝစီပယောဂသည်လည်း တပါးပုဂ္ဂိုလ်ကို ချွတ်ယွင်းစေကြောင်း အမှုအရာပင် ဖြစ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။**ဝိသံဝါဒနာဓိပ္ပါယေနဖြင့်** ဟသာဓိပ္ပါယကြောင့် မုသာဝါဒမဖြစ်၊ဝိသံဝါဒနာဓိပ္ပါယကြောင့်သာ မုသာဝါဒဖြစ်၏ ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဂ) **အဘူတံ ဘူတတော ဝတ္ထု-ဖြင့်** မုသာနိပါတ်သည် ဒဗ္ဗဝါစကဖြစ်၍ ယင်းအရ မဟုတ်မမှန်သော ဝတ္ထုကိုကောက်ယူအပ်သည်ကိုသိစေ။

(ဃ)**ဝိညာပနံဖြင့်**- ဝါဒေါ်၌ ဝဒ+ဏ၊ ယင်းဏ၏ အဝုတ္တကတ္တုသာနေ၌သက်၍ ဝဒီယတိ ဝုစ္စတိ ဧတေနာတိ ဝါဒေါ-ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ **တဿ ဘူတတော တစ္ဆတောဖြင့်**- သိစေလိုခြင်းဟူသည် မဟုတ်မမှန်သောဝတ္ထုကို ဟုတ်မှန်သောအနေအားဖြင့် သိစေခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဝိသံဝါဒက ၌ ဝိ- ပဋိသေဓတ္ထ။ သံ- သမ္မာအနက်။ (အဝိပရီတ အနက်)

(က)ဝါ- ဝိကပ္ပနတ္ထ။

(ခ) ပန- ဝါကျာရမ္ဘတ္ထ။

(စ) သော၌ တ-သည် မုသာဝါဒကို စွဲယူသုံးအပ်သောကြောင့် ပက္ကန္တဝိသယ။ တဿ၌ တ- သည် အတ္ထကိုစွဲယူသောကြောင့် ပက္ကန္တဝိသေယ။

ဝိသံဝါဒနာဓိပ္ပါယ နောင် ဧဝ ဆောင်သော်။

ဝိသံဝါဒနာဓိပ္ပါယသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

ဟသာဓိပ္ပါယသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

ဟသာဓိပ္ပါယသည် ဝိသံဝါဒန ပုရေက္ခာရဖြစ်သော် မုသာဝါဒ မည်နိုင်ခြင်းသည် အနုညာတတ္ထ။

ဟသာဓိပ္ပါယေန ဝိသံဝါဒနပုရေက္ခာရဿေဝ မုသာဝါဒေါ။ (ဋီကာ)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၉)

(က+ခ)မုသာအရ- ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂ ရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
စေတနာသည် ဒီပကတ္ထ။
နားထောင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ မှားယွင်းစွာ မှတ်သားမိခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
အယောနိသောမနသိကာရသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
နားထောင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ အကျိုးပျက်စီးခြင်း မုသားပြောသူ၏ စကားမပီ သွားမညီခြင်း စသောအကျိုးသည် အနုဘာဝတ္ထ။

(ဂ) မုသာအရ- အဘူတ အတစ္ဆ ဝတ္ထု ရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂသည် ဒီပကတ္ထ။
နားထောင်သူ၏ ဘူတတစ္ဆအဖြစ်ဖြင့် လွဲမှားစွာသိခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
စေတနာသည်၎င်း၊ အယောနိသောမနသိကာရသည်၎င်း ဝိဘာဝတ္ထ။
နားထောင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ အကျိုးတရားပျက်စီးခြင်း မုသားပြောသူ၏စကား မပီ သွားမညီခြင်း စသောအကျိုးတို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။

မုသာဝါဒအရ - စေတနာရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
အယောနိသောမနသိကာရသည်၎င်း အဘူတအတစ္ဆဝတ္ထုသည်၎င်း ဒီပကတ္ထ။
ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂသည် ပကာသနတ္ထ။
သူတပါးအား ချွတ်ယွင်းစေလိုခြင်း လွဲမှားစွာသိစေလိုခြင်းဆန္ဒသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
အနုဘာဝတ္ထ ရှေ့နည်းအတိုင်းရေး။

နံပါတ် (၁၀)

(က)မုသာဝါဒ- (ဝါဒ)အရ စေတနာပစ္စည်းတရားသည်၊မုသာအရ ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- ကြီး ၄၊ ဝိပ်, ကံ, အာဟာရ။

(ဂ) မုသာ အရ- အဘူတ အတစ္ဆဝတ္ထု ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဝါဒအရ- စေတနာပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- အာရမ္မဏ, ပုရေဇာတ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

*o*o*o*o*

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၄၄)

(က)ပိသုဏဝါစာတိအာဒီသု ယာယ ဝါစာယ ယဿ တံ ဝါစံ ဘာသတိ၊ တဿ ဟဒယေ အတ္တနော ပိယဘာဝံ,ပရဿ စ သုညဘာဝံ ကရောတိ၊ သာ ပိသုဏဝါစာ။

(ခ) ယာယ ပန အတ္တာနမ္ပိ ပရမ္ပိ ဖရုသံ ကရောတိ၊

(ဂ) ယာ ဝါစာ သယမ္ပိ ဖရုသာ နေဝ ကဏ္ဏသုခါ န ဟဒယင်္ဂမာ၊ အယံ ဖရုသဝါစာ။

(ဃ)ယေန သမ္ဖံ ပလပတိ နိရတ္ထကံ၊ သော သမ္ဖပ္ပလာပေါ။

(င) တေသံ မူလဘူတာ စေတနာပိ ပိသုဏဝါစာဒိနာမမေဝ လဘတိ၊

(စ) သာ ဧဝ စ ဣဓ အဓိပ္ပေတာတိ။ [အဘိ။ ၄ ။ ၁၄၂]

နံပါတ် (၁)

(ဂ) ယာဝါစာ၊သည်။ သယမ္ပိ၊သည်လည်း။ ဖရုသာ၊၏။ နေဝ ကဏ္ဏသုခါ-နားမချမ်းသာ။ အတ္တဝိပန္နတာယ၊ အနက်ဖောက်ပြန်ပျက်စီးသည်၏အဖြစ်ဖြင့်။ န ဟဒယင်္ဂမာ၊ နှလုံးသို့မသက်ဝင်။

(ဃ)ယေန ဓမ္မေန၊ ဖြင့်။ သမ္ဖံ နိရတ္ထကံ၊ အကျိုးမရှိသောစကားကို။ (ဝါ) အနက်မရှိသောစကားကို။ ပလပတိ၊ ပြောဆို၏။ သောဓမ္မော၊ သည်။

(င)တေသံ၊ ထိုပိသုဏဝါစာစသောစကားတို့၏။

(စ)စ၊ဆက်။ သာ ဧဝ၊ ထိုစေတနာကိုသာလျှင်။ဣဓ၊ ဤကမ္မပထအရာ၌။

နံပါတ် (၂)

(ဂ)သို့ ဌပနာပဋ္ဌက။ ။ ဆရာ (ခ)ဖြင့် မိမိ သူတပါးတို့၏ ကြမ်းတမ်းခြင်း ဖရုသာဟုဆိုအပ်သော ဒေါသ ဒေါမနဿကို ပြုကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် စကားသည် ဖလူပစာအားဖြင့် ဖရုသဝါစာမည်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဥပစာအားဖြင့်သာ စကားသည် ဖရုသဝါစာမည်၍ မုချအားဖြင့် ဖရုသာဝါစာမမည်ဟူသော အနက်ရောက်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။

(င)သို့ ပါပနာဒိ ။ ။ဆရာ (က)စသောဝါကျတို့ဖြင့် ပိသုဏဝါစာစသည်တို့ အရ စကားသဒ္ဒရုပ်ကို ကောက်ယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ယင်းပုဒ်တို့ အရ စကားသဒ္ဒရုပ်ကိုသာ ကောက်ယူအပ်၏ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။

နံပါတ် (၃)

(ဃ)အဗျာပိတ ဒေါသပယ်။

(င) အဗျာပိတ ဒေါသပယ်။

(စ) အတိဗျာပိတ ဒေါသပယ်။ [ဣဓာဓိပ္ပေတ ကိုပြသောကြောင့်]

http://www.dhammadownload.com

(စ) အဓိပ္ပေတ သဒ္ဒါထားရကြောင်း

ပိသုဏာဝါစာ စသည်တို့အရ စကား/စေတနာဟူသော သာမညမှ ကမ္မပထ အရာဖြစ်၍ စေတနာကိုသာအလိုရှိအပ်ပုံကိုပြလို၍ (ဝါ)စကား/စေတနာနှစ်ပါးတို့ တွင်ဤကမ္မပထ၌ စေတနာကိုသာယူအပ်၏ဟူသော စကားလုကိုပြလို၍ အဓိပ္ပေတ သဒ္ဒါဆို။

နိယံ ။ ။ သာမညမှ, အတ္တဝိသေ, တစ်ထွေစကားလု, ပြလိုမှု, မှတ်ရှု, ဓိပ္ပေတံ။ အဓိပ္ပေတံ, နည်းတူကြံ, လုရန်သဒ္ဒစကား။

နံပါတ် (၄)

ပိသုဏာဝါစာ ။ ။ ပိယာယိတဗ္ဗောတိ ပိယော၊ သုနတိ တုစ္ဆဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ သုညံ။ ပိယောစ သုညံစ ပိယသုညံ။ ပိယသုညံ ကရောတီတိ ပိသုဏာ။ ပိသတီတိ ဝါ ပိသုဏာ။ ဝစန္တိ ဧတာယာတိ ဝါစာ။ ပိသုဏာယ ဝါစာ ပိသုဏာဝါစာ။

ပိသုဏာ ပုဒ်+ဝါစာ ပုဒ်သည်ရင်း၊ ချောပစ်ကုန်းတိုက်ခြင်း၏ စကားနှင့် ဂုဏ် + ဏေးစပ် (ဗျု + နိ)။ချောပစ်ကုန်းတိုက်ခြင်းကြိယာသည်(ပ + နိ)။

ဟာဒယဂ်မ ။ ။ ဟရတိ အတ္တနော အာဓာရန္တိ ဟာဒယံ။ ဟာဒယံ ဂစ္ဆတီတိ ဟာဒယင်္ဂမာ။

ပိယ ။ ။ ပိယာယိတဗ္ဗောတိ ပိယော။

သုည ။ ။ သုနသ္သ ဟိတံ သုညံ။

ကဏ္ဏသုခါ ။ ။ ကဏ္ဏတိ သုဏာတိ ဧတေနာတိ ကဏ္ဏော။သုခံတိ ဧတာယာတိ သုခါ။ ကဏ္ဏာနံ သုခါ ကဏ္ဏသုခါ။

သမ္ဖပ္ပလာပ ။ ။ သံ သုခံ ဟိတဉ္စ ဖလတိ ဝိနာသေတီတိ သမ္ဖံ။ ပလပတိ ဧတေနာတိ ပလာပေါ။ သမ္ဖဿ ပလာပေါ သမ္ဖပ္ပလာပေါ။ သမ္ဖံ စ တံ ပလာပေါစာတိ သမ္ဖပ္ပလာပေါ။

သမ္ဖ ။ ။ သံ-ဖလ+ကွိ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ စီးပွားချမ်းသာ၏ အနက် အဓိပ္ပါယ်မရှိသော အကြောင်းအရာနှင့် ဂုဏ်+ဂုဏေးစပ် (ဝါ) ဖျက်ဆီးခြင်း ကြိယာသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။ ဖျက်ဆီးခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နိ)

နံပါတ် (၅)

ပိသုဏာ။ဖရုသာ။ ။ ဣတ္ထိလိင် + ကညာဒိ + အာ + သမာသ်နာမ်။

သမ္ဖ ။ ။နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + ကိတ်နာမ်။ (တစ်နည်း)ကိတန္တသမာသ်။

ဟာဒယ ။ ။နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + ကိတ်နာမ်။

ပိယ ။ ။ပုံ + ပုရိသာဒိ + ဩ + ကိတ်နာမ်။

သယံ ။ ။အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + နိ + နိပါတ်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(က)ယာယဝါစာယ ပိယဘာဝံ သုညဘာဝံ ကရောတိ-ဖြင့် ပိသုဏာ၌ ပိယေဿစ သုညတ္တ ပိယသုည်- ဟု ဒွန်သမာသ်ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုဎင်း၊ ယင်းပိယပုဒ် သုည ပုဒ်တို့၌ ဘာဝပစ္စ ဘာဝလောပ၏အဖြစ်ကိုဎင်း၊ပိယသုည် ကရောတိ ဧတာယာတိ ပိသုဏာ-ဟု ကရဏသာဓန ကိတန္တ ဒုတိယာတပ္ပုရိသ် သမာသ်- ကိုဎင်း။ ပိယ.သုည ကရဏဟုဆိုလိုလျှက် နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ချေ၍ ပိသုဏ ပြီးသည်ကိုဎင်း ပိသုဏ- အရ စကားကို အရကောက်ယူအပ်သည် ကိုဎင်းသိစေ။ ယဿတံဝါစံ- စသည်ဖြင့် ချောပစ်ကုန်းတိုက်စကားပြောဆိုတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်နှလုံးသွင်းကိုသိစေ။

(ခ) ယာယ ဖရုသံ ကရောတိ- ဖြင့် ဖရုသဝါစာကို ဖရုသံ ကရောတိ ယာယာတိ ဖရုသာ- ဟု ကရဏသာဓန ကိတန္တ ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ်- ကိုဎင်း၊ ဖရုသကရဏဟု ဆိုလိုလျှက် နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ချေ၍ ဖရုသာပုဒ်ပြီးသည်ကိုဎင်း သိစေ။ အတ္တာနမ္ပိ ပရမ္ပိ- ဖြင့် ကြမ်းတမ်းစကားကိုဆိုသောအခါ ပြောဆိုသောမိမိသည်ဎင်း ပြောဆိုခံရသောတစ်ပါးသူသည်ဎင်း ဒေါသ၏အစွမ်းကြောင့် ကြမ်းတမ်းမှုဖရုသာ ဖြစ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

မှတ်ချက်။ ။ အကျိုးကြမ်းတမ်းမှု ဒေါသ ဒေါမနဿ၏ ဖရုသာအမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်းဆဲဆိုစကား၌ တင်စား၍ ကြမ်းတမ်းသောစကားကိုလည်း ဖလူပစာအားဖြင့် ဤ၌ ဖရုသာ ဟုဆိုထားသည်။

(ဂ)ယာ ဝါစာ သယမ္ပိ ဖရုသာ- ဖြင့် ဖရုသ-သဒ္ဒါသည် ကြမ်းတမ်းခြင်း ကက္ခဠအနက်ကိုဟောသော ရုဠ္ဟီအနိပ္ဖန္နပါဋိပဒိကပုဒ်ဖြစ်သည်ကိုဎင်း ဖရုသာ-အရ စကားကိုကောက်ယူအပ်သည်ကိုဎင်း သိစေ။

(ဤ၌ဖရုသာ-အရ မုချအားဖြင့် ကြမ်းတမ်းသောစကားကို ကောက်ယူသည်) နေဝ ကဏ္ဏသုခါ န ဟဒယင်္ဂမာ-ဖြင့် ကြမ်းတမ်းသောစကားဟူသည် နားချမ်းသာမှုကို မဖြစ်စေသောစကား စိတ်နှလုံးသို့မရောက်သောစကားပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဃ)ယေန သမ္ဖံ ပလပတိ နိရတ္ထကံ- ဖြင့် သမ္ဖအရ-အနက်အဓိပ္ပါယ်မရှိသော အကြောင်းတရားကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုဎင်း (ဝါ)စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သောအကြောင်းအရာ သမ္ဖဟူသည် အနက်အဓိပ္ပါယ်မရှိသော အကြောင်းအရာပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုဎင်း၊ ပလာပေါ၌ ပ-လပ+ဏ၊ ယင်းဏပစ္စည်း၏ ကရဏသာဓန၌သက်၍ ပလပတိ ဧတေနာတိ ပလာပေါ-ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုဎင်း သမ္ဖဿ ပလာပေါ သမ္ဖပ္ပလာပေါ-ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ် သမာသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုဎင်း သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

သယမ္ပိ ၌ အပိ သဒ္ဒါ-သမုစ္စယတ္ထ။ (ဒေါသ ဒေါမနဿသည်သာ ကြမ်းတမ်းသည် မဟုတ် ဆဲဆိုစကားကိုယ်တိုင်လည်း ကြမ်းတမ်း၏ဟူလို။)

ပိသုဏဝါစာဗိန္နာမမေဝ ၌ ဧဝ. . .

စေတနာ၏ ပိသုဏဝါစာစသောအမည်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

စကားသဒ္ဒရုပ်၏ ပိသုဏဝါစာစသောအမည်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

စေတနာသည် အနုညာတတ္ထ။

သာဓေဝ ၌ ဧဝ. . .

စေတနာသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

စကားသဒ္ဒရုပ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

စကား၏ ပိသုဏဝါစာစသောအမည်သည် အနုညာတတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

(က)ပိသုဏဝါစာဟု သမာသ်ရှိခဲ့သော်၊ စေတနာကို မုချအားဖြင့်ရ၏။

ယင်းအလို စေတနာသည် ဒဿနတ္ထ။

မိမိကိုချစ်သည်၏အဖြစ် တစ်ပါးသူတို့ကိုချစ်ခြင်းမှကင်းဆိတ်သည်၏အဖြစ်ကို လိုလားသော လောဘ ဒေါသတို့သည် ဒီပကတ္ထ။

ချောပစ်ကုန်းတိုက်ကြောင်းစကားသည် ပကာသနတ္ထ။

အယောနိသောမနသိကာရစသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

တစ်ပါးသူတို့ချစ်ခြင်း ပျက်ပြားခြင်း ပြောဆိုသူ၌ ပိသုဏဝါစာဒုစရိုက်အမှုဖြစ်ရခြင်းစသော အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။

ပိသုဏာ+ဝါစာ ဤသို့ဝါကျယူခဲ့သော် စေတနာကို ဖလူပစာအားဖြင့်ရ၏။ စကားကို မုချအားဖြင့်ရ၏။ ယင်းအလို-

ချောပစ်ကုန်းတိုက်ကြောင်းစကားသည် ဒဿနတ္ထ။

မိမိကိုချစ်သည်၏အဖြစ် တစ်ပါးသူတို့ကို ချစ်ခြင်းမှကင်းဆိတ်သည်၏အဖြစ်ကို လိုလားသော လောဘ ဒေါသတို့သည် ဒီပကတ္ထ။

သူတပါးတို့ ချစ်ခြင်းမှကင်းဆိတ်ခြင်းပြောဆိုသူ၌ ပိသုဏဝါစာဒုစရိုက်ဖြစ်ရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

စေတနာသည်ငှင်း အယောနိသောမနသိကာရသည်ငှင်း ဝိဘာဝတ္ထ။

ပိသုဏဝါစာ ဒုစရိုက်အကုသိုလ်ကြောင့် အပါယ်ငရဲစသည်အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

သမာသဝိသယေ ဟိ မုချဝသေန အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော၊ ဗျာသဝိသယေ ဥပစာရဝသေနာပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ (သီ၊ ဋီ၊ သစ်။)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

ဘာသတိ- အရ လောဘမူ ဒေါသမူ စေတနာပစ္စည်းတရားသည်၊တံဝါစံ- အရ ချောပစ်ကုန်းတိုက်ခြင်းဟုဆိုအပ်သော စိတ္တဇသဒ္ဒရုပ် ဝစီဝိညတ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ဝိပ်။ ကမ္မ, အာဟာရ။

ပိယဘာဝံ-အရ လောဘပစ္စည်းတရားသည်၊ ကရောတိ- အရ ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပကအကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

(သုညဘာဝံ- အရ ဒေါသကောက်)

သမ္ဖံ- အရ စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးကြောင်း အကျိုးမဲ့အကြောင်းအရာ အာရုံ ပစ္စည်းတရားသည်၊ ပလပတိ အရ-ဝစီဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပကစိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣

ဝါကျစဉ် (၄၅)

(က)အဘိဇ္ဈာယတီတိ အဘိဇ္ဈာ၊

(ခ) ပရဘဏ္ဍာဘိမုခီ ဟုတွာ တန္နိန္နတာယ ပဝတ္တတီတိ အတ္ထော။

(ဂ) သာ "အဟော ဝတ ဣဒံ မမဿာ"တိ ဧဝံ ပရဘဏ္ဍာဘိဇ္ဈာယနလက္ခဏာ။

(ဃ)အဒိန္နာဒါနံ ဝိယ အပ္ပသာဝဇ္ဇာ,မဟာသာဝဇ္ဇာစ။

(င) တဿာ ဒွေ သမ္ဘာရာ ပရဘဏ္ဍံ, အတ္တနော ပရိဏာမနဉ္စာတိ။

(စ) ပရဘဏ္ဍဝတ္ထုကေ ဟိ လောဘေ ဥပ္ပန္နေပိ န တာဝ ကမ္မပထဘေဒေါ ဟောတိ၊ ယာဝ န "အဟော ဝတ ဣဒံ မမဿာ"တိ အတ္တနော ပရိဏာမေတိ။ [အဘိ၊ ၄ ၊ ၁၄၃]

နံပါတ် (၁)

(က)ယာဓမ္မဇာတိ။(ဘာ+ငှါ)ယာ တဏှာ၊ (ပြည်) ကတ္တား။ အဘိဇ္ဈာယတိ၊ သူတပါးစည်းစိမ်ကို ရှေးရှုကြံစည်တတ်၏။ (သဒ္ဒတ္ထ) ဝါ- မက်မောတတ်၏။(အဓိပ္ပါယတ္ထ)

(ခ) တန္နိန္နတာယ၊ ထိုသူတပါးဥစ္စာသို့ ရှေးရှုညွတ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်။

(ဂ) သာ အဘိဇ္ဈာ။ ဣဒံ၊ ဤဥစ္စာဘဏ္ဍာသည်။ မမ၊ အား။ အဿ- မူကား။ အဟောဝတ၊ ဩော်-ကောင်းလေစွ။ ပရဘဏ္ဍာဘိဇ္ဈာယနလက္ခဏာ၊ သူတစ်ပါးဘဏ္ဍာဥစ္စာသို့ ရှေးရှုကြံခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။

(စ) ဟိ၊ မှန်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ပါဠိနာဒိ ။ /ဆရာ (က)ဖြင့် အဘိဓမ္မာ၏ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ယင်းသို့-သော်။ အဘိဓမ္မာ၌ အဘိ-ဥပသာရသည် အတိရေကစသောအနက်တို့၌ ဖြစ်၍ ဈေ-ခာတ်သည် ဥဇ္ဈာယန ချဟန အနက်တို့၌လည်း ဖြစ်၏ဟူသောအနက် ရောက် ရာ၏။

(စ)သို့ဥပနာပဋ္ဌက။ ။ဆရာ (င)ဖြင့် အဘိဓမ္မာ၏ အဆောက်အဦးတို့သည် သူတစ်ပါးဥစ္စာဖြစ်ခြင်း မိမိထံသို့စိတ်ဖြင့်ညွတ်စေခြင်းအားဖြင့် နှစ်ပါးရှိသည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ အဘိဓမ္မာဟူသည်- သူတပါး၏စည်းစိမ်၌ လောဘဖြစ် လတ်သော် ပရဘဏ္ဍာဘိဓမ္မာယနလက္ခဏာ ပြီးရာသည်မဟုတ်ပါလော၊အဘိဓမ္မာ၏ အဆောက်အဦကို ပရဘဏ္ဍာတစ်မျိုးတည်းသာဆိုသင့်၏။ အတ္တနော ပရိဏာမန- ကို မဆိုသင့်။ နှစ်မျိုးဆိုနိုင်ခြင်း၏ ယုတ္တိကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။ [ဝါကျရှု စဉ်းစားပါ]

နံပါတ် (၃)

(ခ)ဖြင့်အတိဗျာပိတဒေါသပယ်။အဘိ-ဥပသာရ၏ အဘိမုခအနက် ဈေခာတ်၏ စိန္တန-အနက်ဟူသော ဤ၌အလိုရှိအပ်သော အနက်တို့ကိုပြသောကြောင့်။

(ဂ)ဖြင့်အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။ အဘိဓမ္မာ၏လက္ခဏာကို ပြည့်စုံပုံ့နှံ့ အောင် ဆက်လက်အားထုတ်သောကြောင့်။

(ဃ)ဖြင့် ဂန္တဂရုဒေါသပယ်။ အဘိဓမ္မာ၏ အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇဖြစ်နိုင်ပုံကို အတိဒေသသံဝဏ္ဏနာနည်းဖြင့် ဖွင့်ဆိုသောကြောင့်။

(စ)ဖြင့် ဩစိတျဟီနဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

ပရဘဏ္ဍာဘိမုခီ ။ ။ ဘဏ္ဍန္တိ ပရိဘာသန္တိ ဧတေနာတိ ဘဏ္ဍံ။ ပရဿ ဘဏ္ဍံ ပရဘဏ္ဍံ။ အဘိမုခံ အဿ အတ္ထီတိ အဘိမုခီ။ ပရဘဏ္ဍံ အဘိမုခီ ပရဘဏ္ဍာဘိမုခီ။

ဘဍိ+က ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ငြင်းခုံခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။ ငြင်းခုံခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (မ + နိ)။

တန္နိန္နတ္တာ ။ ။ နမတီတိ နိန္နော။ တဿ နိန္နော တန္နိန္နော။ တန္နိဿ ဘာဝေါ တန္နိန္နတ္တံ။

တန္နိန္နပုဒ်+တာ-သည်ရင်း၊သူတစ်ပါးဘဏ္ဍာကို ညွတ်ကိုင်းတတ်သောပုဂ္ဂိုလ် ၏ ညွတ်ကိုင်းခြင်းကြိယာနှင့် နိဿယ+နိဿိတစပ် (ဗျု + နိ)။ ညွတ်ကိုင်းခြင်းကြိယာသည် (ပ + နိ)။

ပရဘဏ္ဍဝတ္တုက ။ ။ ပရဘဏ္ဍံ ဝတ္ထု ယဿာတိ ပရဘဏ္ဍဝတ္ထုကော။

http://www.dhammadownload.com

ပရဘဏ္ဍ+ဝတ္ထု+ယပုဒ်သည်ရင်း သူတစ်ပါး၏ဘဏ္ဍာဟူသော တည်ရာ အာရုံ၏ လောဘနှင့် အာရုံ+အာရမ္မဏိကစပ် (ဗျု + နိ)။
အာရုံဖြစ်သောသူတစ်ပါးဘဏ္ဍာသည် (ပ + နိ)။

သမ္ဘာရာ ॥ ॥ သဟ ဘရီယန္တိ ဧတေဟီတိ သမ္ဘာရာ။
သံ+ဘရ+ဏ သည်ရင်း၊ ဆောင်ယူခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။
ဆောင်ယူခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နိ)။

ကမ္မပထဘေဒ ॥ ॥ ကမ္မမေဝ ပထော ကမ္မပထော။
ကမ္မပထဿ ဘေဒေါ ကမ္မပထဘေဒေါ။

နံပါတ် (၅)

ဘဏ္ဍံ ॥ ॥ ပုံ (နပုံ)+ပုရိသာဒိ (စိတ္တာဒိ)+အ + ကိတ်။
အဘိမုခီ။ ॥ ပုံ + ရတ္တာဒိ + ဤ +တဒ္ဓိတ်။
အပဟာဝတ။ ॥ အလိင် + ဂဏဝိ + အ + နိပါတသမုဒါယ။
အဿ ॥ ॥ အလိင် + ဘူဝါဒိ + အ + အာချာတ်။

နံပါတ် (၆)

(ခ) ပရဘဏ္ဍာဘိမုခီ ဟုတွာ- ဖြင့် အဘိဇ္ဈာ၌ အဘိ-ဥပသာရသည် အတိရေကတ္ထစသော အနက်တို့၌မဖြစ် အဘိမုခအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုရင်း၊ ထိုရှေးရှုခြင်းဟူသည်လည်း သူတစ်ပါးဘဏ္ဍာကို ရှေးရှုခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုရင်း သိစေ။ တန္နိန္နတာယ ပဝတ္တတိ- ဖြင့် အဘိဇ္ဈာ၌ အဘိ+ဈေဓာတ်သည် ဥဇ္ဈာယန+ဥဟန စသောအနက်တို့၌မဖြစ်၊ စိန္တနအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုရင်း၊ အဘိဇ္ဈာယတီတိ အဘိဇ္ဈာ-ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အ-ပစ္စည်း ကတ္တားအနက်၌သက်သည်ကိုရင်း သိစေ။

(ဂ) ပရဘဏ္ဍာ ဘိဇ္ဈာယနလက္ခဏာ- ဖြင့် အဘိဇ္ဈာ၏သူတစ်ပါးစည်းစိမ်ကို ရှေးရှုကြံစည်ခြင်းသဘောလက္ခဏာရှိသည်၏အဖြစ်ကို သိစေ။ အဟော ဝတ ဣဒံ မမဿ- ဖြင့် သူတပါးစည်းစိမ်အား ကြံစည်ပုံအခြင်းအရာကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(ဂ) သာအစွဲ- အဘိဇ္ဈာကိုစွဲသည်။ ဣဒံ- ပရဘဏ္ဍာကိုစွဲသည်။
(ဃ)ဝိယ- ဥပမာနဇောတကနိပါတ်။
(င) သမ္ဘာရာ၌သံ- သဟတ္ထ။
(စ) ဥပ္ပန္နေပိ ၌ အပိ- သမ္ဘာဝနာဇောတက ဂရဟာသမုစ္စည်း။
(တစ်နည်း) အရှုစျတ္ထ

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၉)

အတ္တနော ပရိဏာမေတိ- အရ သူတပါး၏ပစ္စည်းအား မိမိဥစ္စာဖြစ်လျှင် ကောင်းလေစွဟု ညွတ်သောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော လောဘရ၏။

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

သူတစ်ပါးတို့၏ဥစ္စာပစ္စည်းသည် ဒီပကတ္ထ။

မိမိ၌ အဘိဇ္ဈာစသောအကုသိုလ်တရားတိုးပွားခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

အယောနိသောမနသိကာရစသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ကာယိကဒုက္ခ စေတသိကဒုက္ခခံစားရခြင်း၊ တမလွန်ဘဝ၌ အပါယ်ဒုဂ္ဂတိရောက်ရှိရခြင်း အကျိုးတရားသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(ခ)ပရဘဏ္ဍာ-အရ သူတစ်ပါးပိုင် အာရုံပစ္စည်းတရားသည် ၊အဘိမုခီအရ လောဘ အဘိဇ္ဈာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

****

ဓါတ်ချောဥ် (၄၆)

(က)ယထာဘူတဂ္ဂဟဏာဘာဝေန မိစ္ဆာ ပဿတီတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊

(ခ) သာ "နတ္ထိဒိန္န"န္တိအာဒိနာ နယေန ဝိပရီတဒဿနလက္ခဏာ။

(ဂ) သမ္ဖပ္ပလာပေါ ဝိယ အပ္ပသာဝဇ္ဇာ မဟာသာဝဇ္ဇာ စ။

(ဃ)အပိစ အနိယတာ အပ္ပသာဝဇ္ဇာ၊ နိယတာ မဟာသာဝဇ္ဇာ။

(င) တဿာ ဒွေ သမ္ဘာရာ ဝတ္ထုနော စ ဂဟိတာကာရဝိပရီတတာ, ယထာ စ တံ ဂဏှာတိ၊ တထာဘာဝေန တဿုပဋ္ဌာနန္တိ။

(စ) တတ္ထ နတ္ထိကာဟေတုကအကိရိယဒိဋ္ဌီဟိ ဧဝ ကမ္မပထဘေဒေါ ဟောတိ၊ န အညဒိဋ္ဌီဟိ။ (၁၃၄၄-အစိုးရ) [အဘိ။ ၄ ။ ၁၄၄]

နံပါတ် (၁)

(က) ယာဓမ္မဇာတိ၊သည်။ ယထာဘူတဂ္ဂဟဏာဘာဝေန၊ဟုတ်မှန်တိုင်းသောသဘောကို ယူခြင်း မရှိခြင်းဖြင့်။ မိစ္ဆာ၊ ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန် မမှန် အမှားအားဖြင့်။

(ခ) သာ၊မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊သည်။ ဝိပရီတဒဿနလက္ခဏာ၊ဟုတ်မှန်သောသဘောမှ ဖောက်ပြန်မမှန် အမှားကိုမြင်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။

(င) တဿာ၊ထိုမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏။ သမ္ဘာရာ၊တို့သည်။ ဝတ္ထုနော၊၏။ ဂဟိတာကာရဝိပရီတတာ၊ယူအပ်သောအခြင်းအရာမှ ဖောက်ပြန်သည်၏အဖြစ်ငင်း၊ ယထာ၊အကြောင်အခြင်းအရာအားဖြင့်။တံ၊ထိုဝတ္ထုကို။ဂဏှာတိ။တထာဘာဝေန၊ ထိုမိမိယူအပ်သောအခြင်းအရာရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့်။ တဿဝတ္ထုဿ-၏။ ဥပဋ္ဌာနံ၊ ထင်ခြင်းငင်း။ ဣတိ။ ဒွေ။ ဟောန္တိ။

http://www.dhammadownload.com

(စ) တတ္ထ၊ထိုမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့တွင်။ အညဒိဋ္ဌိဟိ၊ တစ်ပါးသောဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့်။ ကမ္မပထဘေဒေါ။ နဟောတိ။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ပါပနာဒိ ။ ။ဆရာ (က)ဖြင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကိုရင်း၊ မိစ္ဆာ-နိပါတ်၏ ဝိပရီတအနက်ကိုရင်း ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသည် ပြဟ္မဇာလသုတ်၌လာသကဲ့သို့ သဿတော အတ္တာစ လောကောစ အစရှိသည်ဖြင့် လွဲမှားစွာမြင်ခြင်းသဘောရှိ၏ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။

(ဃ)သို့ ဋ္ဌပနာပဋ္ဌက ။ ။ ဆရာ (ဂ)ဖြင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည် သမ္မပ္ပလာပကဲ့သို့ အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇ ဖြစ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ သမ္မပ္ပလာပကဲ့သို့ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏ အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇဖြစ်ပုံကိုသာ သိရသည်မဟုတ်ပါလော။

(စ)သို့ ပါပနာဒိ ။ ။ဆရာ (က)စသောဝါကျဖြင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏ဝစနတ္ထ လက္ခဏာ အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇသမ္ဘာရ နှစ်ပါးတို့ကိုဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအားလုံးသည် ကမ္မပထမြောက်၏ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။-ကမ္မပထမြောက်သောမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ကမ္မပထ မမြောက်သောမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

နံပါတ် (၃)

(ဃ)အပိစ-သဒ္ဒါ--အာသေဝန နှံ့နှေးခြင်း များခြင်းတို့ကြောင့် အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇဖြစ်သည်မှတစ်ပါး အနိယတ နိယတ အကြောင်းတို့ကြောင့် အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇဖြစ်ပုံ နည်းတစ်ပါးကိုလဲပြလို၍ အပိစသဒ္ဒါဆို၊(အပိစသဒ္ဒါ အကြောင်းလဲ)

(ခ)ဖြင့် အတိဗျာပိတဒေါသပယ်။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအားလုံး ကမ္မပထ မမြောက်-သုံးပါးသောဒိဋ္ဌိတို့ကိုသာ ကမ္မပထမြောက်သည်ကို ဆိုသောကြောင့်။

နံပါတ် (၄)

ယထာဘူစ္စဂဟဏ ။ ။ ယောယော ဘူတော ယထာဘူတံ။
ယထာဘူတမေဝ ယထာဘူစ္စံ။
ယထာဘူစ္စံ ဂဟဏံ ယထာဘူစ္စဂဟဏံ။

ယထာဘူစ္စပုဒ်+ဂဟဏပုဒ်သည်ရင်း၊ ဟုတ်မှန်ခြင်းဂုဏ်၏ ယူခြင်းကြိယာနှင့် ဂုဏ်+ဏေးစပ် (ဗျ + နိ)။ ဟုတ်မှန်ခြင်းဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

ဝိပရီတဒဿနလက္ခဏာ ။ ။ ဝိပရီတံ ဒဿနံ ဝိပရီတဒဿနံ။ ဝိပရီတဒဿနံ လက္ခဏံ ယာယာတိ ဝိပရီတဒဿနလက္ခဏာ။

ဝိပရီတဒဿန ပုဒ်+လက္ခဏပုဒ်+ယပုဒ်သည်ရင်း၊ ဖောက်ပြန်သောမြင်ခြင်းလက္ခဏာ၏ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနှင့် ဂုဏ်+ဂုဏေးစပ် (ဗျ + နိ)။ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန်ဖြစ်ခြင်းကြိယာသည် (ပ + နိ)။

http://www.dhammadownload.com

နတ္ထိကာ ။ ။ နတ္ထီတိ မတိ ဧတေသံ အတ္ထီတိ နတ္ထိကာ။

နံပါတ် (၅)

အပ္ပသာဝဇ္ဇ-ဥပမာနပက္ခ ။ ။ ပုံလိင် + ပုရိသာဒိ + သြ + သမာသ်။
ဥပမေယျပက္ခ။ ။ ဣတ္ထိ + ကညာဒိ + အာ + သမာသ်။
ဝိပရီတ ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နီ + ကိတ်။
ဝိပရီတတာ ။ ။ ဣတ္ထိ + ကညာဒိ + အာ + တဒ္ဓိတ်။

နံပါတ် (၆)

(က) **ယထာဘုစ္စဂဟဏာဘာဝေန**- ဖြင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၌ မိစ္ဆာ-နိပါတ်သည် မိစ္ဆာစာရော၌ မိစ္ဆာကဲ့သို့လာမကအနက်၌မဖြစ် ဝိပရီတအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

မိစ္ဆာပဿတီတိ-ဖြင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဝယ် ဒိဋ္ဌိ၌ ဒိသ+တိ ယင်းတိ၏ကတ္တုသာဓန၌ သက်၍ မိစ္ဆာ ပဿတီတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-ဟု ကတ္တုသာဓ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ (ပဿတီတိ ဒိဋ္ဌိ။ မိစ္ဆာ ဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ)

(ခ) ဝိပရီတ ဒဿနလက္ခဏာ- ဖြင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏လက္ခဏာကို သိစေ။

တစ်နည်း။ ။ဝိပရီတဒဿနလက္ခဏာ- ဖြင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၌ မိစ္ဆာနိပါတ်၏ ဝိပရီတ အနက်၌ဖြစ်သည်ကိုရင်း ဒိဋ္ဌိ ၌ ဒိသ+တိ။ ယင်းတိ၏ ဘာဝသာဓန၌သက်သည်ကို ရင်း၊ မိစ္ဆာ ဒဿနံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း သိစေ။

နတ္ထိ ဒိန္နံ- စသည်ဖြင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏ ဖောက်ပြန်သောအမြင်ရှိပုံအခြင်းအရာကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(စ) ဝေသဒ္ဒါ၏ အနက်- နိဝတ္တာပန အဝဓာရဏ အနက်။
ယင်းဧဝဖြင့် နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ အဟေတုကဒိဋ္ဌိ အကိရိယဒိဋ္ဌိသုံးပါးသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
အခြားသောဒိဋ္ဌိတို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
ဝိပရီတဒဿနလက္ခဏာသည် အနုညာတတ္ထ။

(တစ်နည်း)။ ။ယင်းဒိဋ္ဌိ သုံးပါး၏ ကမ္မပထမြောက်ခဲ့လျှင် မနောကံသက်သက်မျှ ဖြစ်ခြင်းဂုဏ်သည် အနုညာတတ္ထ။

တတ္ထအစွဲ-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အားလုံးကိုစွဲ။
(ခ)သာအစွဲ-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ စွဲ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၈)

ဒိန္န- အရ ဒါနစေတနာရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

လှူဘွယ်ဝတ္ထု အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဒီပကတ္ထ။

အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့အား စိတ်ကျေနပ်စေခြင်း မိမိ၌ဒါနပါရမီဖြစ်ခြင်း အကျိုး တရားသည် ပကာသနတ္ထ။

ယောနိသောမနသိကာရသည်ရင်း အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်၏ကြည်ညိုဖွယ်သည်ရင်း ဝိဘာဝတ္ထ။

စီးပွားဥစ္စာပြည့်စုံခြင်း ဘဝကောင်း ဂတိကောင်း ရောက်ရှိခြင်းအကျိုး - တရားသည် အနုဘာဝတ္ထ။

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အရ-ဒိဋ္ဌိစေတသိက်ကောက်-

အယောနိသောမနသိကာရ စသည်ကိုအကုသိုလ်အတိုင်း ဒီပကတ္ထစသည်ထုတ်။

နံပါတ် (၁၀)

ယထာစ တံ ဂဏှာတိ ၌ တံ- အရ ဝတ္ထုဟူသော အာရုံပစ္စည်းတရားသည်၊ ဂဏှာတိ အရ-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ယထာရဟ အာရုံမျိုး ၈-ပစ္စည်း။

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ဝါကျစဉ် (၄၇)

(က)ပါဏာတိပါတာဒီဟိ ပန ဝိရတိယော, အနဘိဇ္ဈာ အဗျာပါဒသမ္မာဒိဋ္ဌိ ယော စာတိ ဣမေ ဒသ ကုသလကမ္မပထာ နာမ။

(ခ) တတ္ထ ပါဏာတိပါတာဒယော ဝုတ္တတ္ထာ ဧဝ။

(ဂ) ပါဏာတိပါတာဒီဟိ ဧတာယ ဝိရမန္တိ, သယံ ဝါ ဝိရမတိ, ဝိရမဏမတ္တ မေဝ ဝါ ဧတန္တိ ဝိရတိ။

(ဃ)ယာ ပါဏာတိပါတာ ဝိရမန္တဿ"ယာ တသ္မိံ သမယေ ပါဏာတိပါတာ အာရတိ ဝိရတီ"တိ ဧဝံ ဝုတ္တာ ကုသလစိတ္တသမ္ပယုတ္တာ ဝိရတိ၊ သာ ပဘေဒတော တိဝိဓာ ဟောတိ သမ္ပတ္တဝိရတိ သမာဒါနဝိရတိ သမုစ္ဆေဒ ဝိရတီတိ။ [အဘိ။ ၄ ။ ၁၄၅/၆]

နံပါတ် (၁)

(က)ပန၊-တစ်ပါး ။ပါဏာတိပါတာဒီဟိ၊ တို့မှ။ ဝိရတိယော၊ ကြဉ်ကြောင်း

http://www.dhammadownload.com

ဖြစ်သော အစဉ်အတိုင်း ခုနှစ်ပါးသောတရားတို့ငှာ။

(ခ) တတ္ထ၊ ထိုပါဏာတိပါတာဒီဟိ ပန ဝိရတိယော အစရှိသောပါဌ်၌။

(ဂ) စေတာယ ဓမ္မဇာတိယာ၊ဖြင့်။ ပါဏာတိပါတာဒီဟိ၊တို့မှ။ ဝိရမန္တိ၊ ကြဉ်တတ်ကုန်၏။ ဣတိတသ္မာ။ သာဓမ္မဇာတိ၊ သည်။ ဝိရတိ၊ ၏။ (ဝိရမန္တိ၏ ကတ္တား၊ တံသမင်္ဂီနော၊ ထိုတရားနှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်)

နံပါတ် (၂)

(က)သို့ ဥပနာပဉ္စက ။ ။ဆရာ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးဝါကျတို့ဖြင့် ကမ္မပထ-အရ စေတနာကို အရကောက်အပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ကမ္မပထ-အရ စေတနာကိုသာ ကောက်ယူအပ်၏ဟူသောအနက် ရောက်ရာသည်မဟုတ်ပါလော။

အဓိပ္ပါယ်ကား။ ။ ကမ္မပထ-အရ စေတနာကိုသာ ကောက်ယူအပ်သည်မဟုတ်သေး၊ စေတနာနှင့်သမ္ပယုတ္တဓမ္မဖြစ်သောကြောင့် ဝိရတီကိုလည်း ကမ္မပထအရ ကောက်ယူအပ်သေး၏ဟူလို။

(ခ)သို့ ပါပနာဒိ ။ ။ဆရာ (က)ဖြင့် ပါဏာတိပါတအစရှိသော ဒုစရိုက်တို့မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းတို့သည်ငှာ၊ အနဘိဇ္ဈာ အဗျာပါဒ သမ္မာဒိဋ္ဌိ တို့သည်ငှာ၊ ဤဆယ်ပါးတို့သည် ကုသလကမ္မပထမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ပါဏာတိပါတစသောပုဒ်တို့၏အနက်ကိုလည်း ဤ၌အကျယ်အားဖြင့် ဖွင့်ဆိုသင့်၏ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။

(ဃ)သို့ ဥပနာပဉ္စက။ ။ ဆရာ (ဂ)ဖြင့် ဝိရတိပုဒ်၏ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဝိရတိ၏ဝစနတ္ထသာသိ၍ အဓိပ္ပါယတ္ထနှင့် သရူပတ္ထကို မသိအပ်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

(က)ဖြင့် အဗျာပိတာ၊အပရိပုဏ္ဏာဒေါသပယ်၊ ဝိရတီ၏လည်း ကမ္မပထမည်ပုံကို ပြည့်စုံပုံ့နှံ့အောင် ဖွင့်ဆိုသောကြောင့်။

(ခ)ဖြင့် ဂန္ထဂရုဒေါသပယ်။ ပါဏာတိပါတစသောပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကို အတိဒေသသံဝဏ္ဏနာနည်းအားဖြင့် ဖွင့်ဆိုသောကြောင့်။

(ဂ) အဗျာပိတာ၊အပရိပုဏ္ဏာဒေါသပယ်။

(ဃ) ပုနရုတ္တိဒေါသပယ် ၊ (တစ်နည်း) အဗျာပိတာ၊ဖးပရိပုဏ္ဏာဒေါသပယ်။

(ဂ)သယံဝါ ဌ် ဝါ သဒ္ဒါ- ဝိရတိ၌ တိပစ္စည်း၏ ဟရဏတ္ထမှတစ်ပါး ကတ္တုဌကိုလဲပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါဆို။ဝိရမန္တိ တောယာတိ ဝိရတီဟူသော ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး ဝိရမတီတိ ဝိရတိဟူသော ဝစနတ္ထကိုလဲပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါဆို။ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းသကတ်အနက်ကြောင့် ဝိရတီမည်သည်မှတစ်ပါး ရှောင်ကြည်တတ်သောကြောင့်လည်း ဝိရတီမည်၏ဟု သကတ်အနက်အကြောင်းတစ်ပါးကိုလဲပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါဆို။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

ဗျာပါဒ ॥ ॥ ဟိတသုခံ ဗျာပါဒယတီတိ ဗျာပါဒေါ။

ဝိ-အာ-ပဒ+ဏ သည်ရင်း၊ ဖျက်ဆီးခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း (ဗျု+နိ) ဖျက်ဆီးခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နိ)။

အဗျာပါဒ॥ ॥ န ဗျာပါဒေါ အဗျာပါဒေါ။

ဝိရမန္တ ॥ ॥ ဝိရမတီတိ ဝိရမန္တော။

အာရတိ॥ ॥ အာရကာ ရမတီတိ အာရတိ။

ဝိရတိ ॥ ॥ ဝိနာ တေဟိ ရမတီတိ ဝိရတိ။

အာ-ရမု+တိ သည်ရင်း၊ ဝေးစွာမွေ့လျော်ခြင်း ကြိယာသည်ရင်း (ဗျု+နိ)။ ဝေးစွာမွေ့လျော်ခြင်း ကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နိ)။

နံပါတ် (၅)

အနဘိဇ္ဈာ ॥ ॥ ဣတ္ထိ + ကညာဒိ + အာ + သမာသ်။

ဒသ ॥ ॥ အလိင် + သင်္ချာနာမ် + အ + သင်္ချာနာမ်။

ဝုတ္တတ္တာ ॥ ॥ ပုံ + ပုရိသာဒိ + ဩ + သမာသ်။

ဝိရမန္တဿ॥ ॥ ပုံ + ဂစ္ဆန္တာဒိ + အ + ကိတ်။

အာရတိ ॥ ॥ ဣတ္ထိ + ရတ္တာဒိ + ဣ + ကိတ်။

နံပါတ် (၆)

(က)သံဝဏ္ဏနာ-ဖြင့် ကုသလကမ္မပထအရ-စေတနာကိုသာ ကောက်အပ်သည်မဟုတ်၊ စေတနာနှင့်သမ္ပယုတ္တမ္မဖြစ်သောကြောင့် ဝိရတီခုနစ်ပါးကိုရင်း၊ အလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့ကိုရင်း ကောက်ယူအပ်သည်ကိုသိစေ။

(ခ) တောယ ဝိရမန္တိ- ဖြင့် ဝိရတိ၌ ဝိ-ရမု+တိ၊ ယင်း တိ၏ ကရဏသာဓနေ၌သက်၍ ဝိရမန္တိ တောယာတိ ဝိရတိ-ဟု ကရဏသာဓနဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ ပါဏာတိပါတာဒီဟိ- ဖြင့် ရှောင်ကြဉ်ခြင်းဟူသည် ပါဏာတိပါတစသည်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ သယံ ဝိရမတိ- ဖြင့် ဝိရတိ၌ ဝိ-ရမု+တိ၊ယင်းတိ၏ ကတ္တုသာဓနေ၌သက်၍ ဝိရမတီတိ ဝိရတိဟု ကတ္တုသာဓ်ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ ဝိရမဏမတ္တမေဝ ဝေ- ဖြင့် ဝိရတိ၌ ဝိ-ရမု+တိ၊ ယင်းတိ၏ ဘာဝသာဓနေ၌သက်၍ ဝိရမဏံ ဝိရတိဟု ဘာဝသာဓ်ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဝိရမဏမတ္တမေဝ ၌ ဝေ. . .

ဝိရတီ၏ ဘာဝသတ္တိသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

ဝိရတီ၏ ကတ္တုသတ္တိ၊ ကရဏသတ္တိသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

ဝိရတီသည် အနုညာတတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

မဏ္ဍ-၏ အနက် -နိဝတ္တာပန အဝဓာရဏတ္ထ။
ဧဝ- ၏ အနက် -သန္နိဋ္ဌာပန အဝဓာရဏတ္ထ။
နိယံ။ ။ မဏ္ဍ, ဧဝ, နှစ်ပါးပြကာ, မဏ္ဍမြစ်ရန်, ဧဝ, သန္နိဋ္ဌာန်။

နံပါတ် (၉)

သမ္ပတ္တဝိရတိ- အရ ရောက်လာသောဝတ္ထု၌ မလွန်ကျူးဘဲ ရှောင်ကြဉ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ်စိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဝိရတီရ၏။

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ရောက်လာသော ဝီတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထုသည် ဒီပကတ္ထ။

ဒုဿီလအပြစ်ဟုဆိုအပ်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကို ပယ်စွန့်နိုင်ခြင်း အကျိုးသည် ပကာသနတ္ထ။

ဇာတိ, ဝယ, ဗာဟုသစ္စစသည်တို့ကို ဆင်ခြင်တတ်သောဉာဏ်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

သီလစင်ကြယ်ခြင်းဖြင့် ရအပ်သော အသက်ရှည်ခြင်းစသော အကျိုးတရားတို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

သမုစ္ဆေဒ ဝိရတိ၌ သမုစ္ဆေဒ အရ-အရိယာမဂ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဝိရတိအရ ဝိရတီစေတသိက် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဟေ, မိ, ကံ့, ဈာ, မဂ်။

ပါဏာတိပါတာ အရ-သူ့အသက်ကိုသတ်ခြင်း ဝဓကစေတနာပြဋ္ဌာန်းသော ဒေါသမူ စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ အာရတိ အရ-ကုသိုလ်နှင့်ယှဉ်သော ဝိရတီ စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣

ပါဠိမေးခွန်း (၄၈)

(က) ကသ္မာ ပနေတ္ထ ဖဿောဝ ပဌမံ ဝုတ္တောတိ? စိတ္တဿ ပဌမာဘိနိပါတတ္တာ။

(ခ) အာရမ္မဏသ္မိံ့ စိတ္တဿ ပဌမာဘိနိပါတော ဟုတွာ ဖဿော အာရမ္မဏံ ဖုသမာနော ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊

(ဂ) တသ္မာ ပဌမံ ဝုတ္တော။

(ဃ) ဖဿေန ပန ဖုသိတွာ ဝေဒနာယ ဝေဒယတိ၊ သညာယ သဉ္ဇာနာတိ၊ စေတနာယ စေတေတိ၊

(င) တေန ဝုတ္တံ "ဖုဋ္ဌော ဘိက္ခဝေ ဝေဒေတိ၊ ဖုဋ္ဌော သဉ္ဇာနာတိ၊ ဖုဋ္ဌော စေ တေတီ"တိ။ (၁၃၆၀-အစိုးရ) [အဘိ။ ၄ ။ ၁၅၀]

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(က) ဓတ္တေ ဖဿာဒီသု၊ တို့တွင်။ ကဿပန၊ ကြောင့်ကား။ ဖဿော၀၊ ကိုသာလျှင်။ပဌမံ၊ စွာ။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ဝုတ္တော၊ အပ်သနည်း။ ဣတိအယံ။ ပုစ္ဆာ။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ပဌမာဘိနိပါတတ္တာ၊ ရှေးဦးစွာအာရုံ၌ကျခြင်း၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဖဿော၊ ကို။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ပဌမံ။ ဝုတ္တော။

နံပါတ် (၂)

(က)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည် ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌ တသ္မိံ သမယေ ဖဿော ဟောတိ-စသည်ဖြင့် ဖဿကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့ပင်ဟောသော်လည်း၊ ဖဿဝေဒနာစသောတရားတို့သည် တပြိုင်နက်သော ခဏ၌ အတူတကွဖြစ်ကြသည်မဟုတ်ပါလော၊ ထိုသို့- ကြောင့်၊ ရှေးဦးစွာ ဟောရခြင်း၏ အကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။- စုဒ်ကြောင့် (က)ဝါကျမိန့်။
(ခ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့် စိတ်၏ ရှေးဦးစွာကျရောက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် ဖဿကိုသာ ရှေးဦးစွာဟောအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ဖဿ၏ ရှေးဦးစွာကျရောက်တတ်သည်ကို ထင်ရှားစွာ အကျယ်အားဖြင့် မသိအပ်သေးသည်မဟုတ်ပါလော။- စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။
(င)ဝါကျသို့။ ။ ဆရာသည် (ဃ)ဖြင့် ဖဿဖြင့်တွေ့၍ ဝေဒနာဖြင့်ခံစား၏- သညာဖြင့် သိမှတ်၏ စေတနာဖြင့် စေ့ဆော်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ဆရာ့ စကားမျှသာဖြစ်၍ မယုံကြည်နိုင်ကောင်းရာသည်မဟုတ်ပါလော။ စုဒ်ကြောင့် (င)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဝ)ဝါကျဖြင့် နိဂုမ်းကို ပြဆိုသောကြောင့် ပုနရုတ္တိဒေါသကိုပယ်။

တစ်နည်း။ ။ နိရတ္ထကဒေါသကိုပယ်။

(ဂ)ဝါကျ တသ္မာသဗ္ဗါဆိုရခြင်း- ဖဿကို ရှေးဦးစွာဟောဆိုရခြင်း၏ အကြောင်းအကျယ်ကို ပြဆိုပြီးနောက် နိဂုမ်းကိုဖွင့်ပြလို၍ ဆိုပါသည်။

တစ်နည်း။ ။(ခ)အကြောင်းပြဝါကျ ဖွင့်ဆိုခြင်းကြောင့် ရအပ်သောအကျိုးကို ပြလို၍ ဆိုပါသည်။

(ဃ)ဝါကျ္ တေန ဝုတ္တံ ဆိုရခြင်း- မိမိဖွင့်သောစကားကို မြတ်စွာဘုရား၏ စကားဖြင့် မြဲစေ ပြီးစေလိုသော သာကေ ဉာပကကို ပြလိုသောကြောင့် ဆိုပါသည်။

နံပါတ် (၄)

အဘိနိပတတိ ဧတေနာတိ အဘိနိပါတော။

ပဌမံ အဘိနိပါတော ပဌမာဘိနိပါတော။

http://www.dhammadownload.com

ပဌမာဘိနိပါတသာ ဘာဝေါ(မှ) [illegible] နိပါတတ္တံ။

[illegible] ကျရောက်ခြင်း

[illegible] (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်) [illegible] (ဓါ)

[illegible] နိမိတ်။

ရှေးဦးစွာကျရောက်တတ် [illegible] ဦးစွာကျရောက်ခြင်းကြိယာနှင့်

နိဿယ/နိဿိတ စပ် ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။ ရှေးဦးစွာကျရောက်ခြင်းသည်

ပဝတ္တိနိမိတ်။

နံပါတ် (၇)

ဓာတ္တု = အလိင်+ဂဏ္ဍဝိမုတ်+အာကာရန်+ကာရကာတွာဓောတကနိပါတ်ပုဒ်

စေဒ္ဒါ = ဓါတ်လိင် + ကညာဒိ + အာကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

ပဉ္စမီ = နပုလိင် + ဗိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

မှတ်ချက်။ ။ ကြိယာဝိသေသနသည် ဘာဝနပုံ(မြဲ)ဖြစ်ရ-

နိပါတ်မှ + အလိင် + ဂဏ္ဍဝိမုတ် + နိဂ္ဂဟိတန္တ။

(က)ကသ္မာ [illegible]

ရှေးဦးစွာ [illegible]

[illegible]

နံပါတ် (၇)

ဖဿော စ ဒွိ ဝေဒယတ္တ

ဖဿသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္တာ။

ဝေဒနာစသည်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္တာ။

စိတ်သည် အနုသာတတ္တာ။

ယင်းသည် ဒဿနတ္တ။

သဥ္စာယတနသည် ဝိဘာဝတ္တ(မှ)

တဏှာ ဥပါဒါန် စသည် [illegible]

တေန ဝုတ္တံ၊ ပဌမံဝုတ္တံ- [illegible]

http://www.dhammadownload.com

ဒေသနာ ... ပစ္စည်း ...

အရ- ဝေဒနာ ပစ္စယုပ္ပန်တရား ...

အာရမ္မဏံ အရ - အာရုံ ပစ္စည်းတရား ...

ဖဿယပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏ(ဗျာ)ပစ္စယ်ဖြစ်ဖို့ ကျေးဇူးပြု။

ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတ ...

(ဂ) အယဥ္စ အရူပဓမ္မောပိ သမာနော အာရမ္မဏော ဖုသနာ ...

(ဃ) ကေဒဒေသေန စ အနလ္လီယမာနေပိ ရူပံ ဝိယ စက္ခု, သဒ္ဒေါ ဝိယ စ

သောတံ, စိတ္တံ အာရမ္မဏံ သံဃဋ္ဋေတိ။ သံဃဋ္ဋနရသော,

(င) ဝတ္ထာရမ္မဏာ သမ္ဘန္နတော ဝါ ဥပန္နတ္တာ သမ္မတ္တိ ...

သံဃဋ္ဋနရသော တိ ... ဒေါ။ [အဘိ။ ဋ ။ ၁၂၁]

နံပါတ် (၁)

http://www.dhammadownload.com

(ခ) သွာယ်-သောအယ် ဖသော၊ သည်။ဖုသနလက္ခဏော၊ တွေ့ထိခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ သဃ်ဋ္ဋနရသော၊ စိတ်အာရုံကို ပွတ်ချပ်ထိခိုက်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ သန္နိပါတပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ ဝတ္ထု အာရုံ ဝိညာဉ်တို့၏ စုဝေးခြင်းကြောင့် (ဝါ)စုဝေးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဉာဏ်ဖြင့် ရှေးရှုထင်ခြင်းရှိ၏။ အာပါထဂတဝိသယဒဋ္ဌာနော၊ ထင်ခြင်းသို့ရောက်သောအာရုံလျှင် နီးစွာသောအကြောင်းရှိ၏။

(ဃ)ကဍ္ဍယာဒိဝိယ၊ သစ်သားနှစ်ခုစသည်ကဲ့သို့။ဧကဒေသေန၊တစ်စိတ် တစ်စောင်း တစ်နံတစ်ပါးဖြင့်။ အနလ္လီယမာနောဝေ၊ မပွတ်ချပ် မထိခိုက်သည်သာ လျှင်။ သမာနောပိ- သော်လည်း။ ရူပံ၊ ရူပါရုံသည်။ စက္ခုံကို။ ယဋ္ဋေတိဝိယ၊ ထိခိုက် ၏သို့ငှင်း။ သဃ်ဋ္ဋေတိ၊ ပွတ်ချပ်သကဲ့သို့ဖြစ်တတ်၏။

(င) သဃ်ဋ္ဋနရသော၊ ဝတ္ထုအာရုံတို့၏ ထိခိုက်ခြင်းဖြင့် ထိခိုက်ခြင်းကြောင့် ပြည့်စုံခြင်းရှိ၏။ (ဝါ) ဖြစ်ခြင်းရှိ၏။

နံပါတ် (၂)

(ဂ)သို့ ဌပနာပဥ္စက ॥ ॥ ဆရာ (ခ)ဖြင့် ဖဿသည် အာရုံ၌တွေ့ထိခြင်း လက္ခဏာ ရှိ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ပင်- သော်လည်း။ ဖဿသည် နာမ်တရားဖြစ်၍ အာရုံ၌ တွေ့ထိခြင်းငှါ မတတ်ကောင်းသည်မဟုတ်ပါလော။

(ဃ)သို့ ဌပနာပဥ္စက ॥ ॥ ဆရာ (ခ)ဖြင့် ဖဿသည် အာရုံစိတ်ကို ထိခိုက်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ပင်- သော်လည်း။ တစ်စိတ် တစ်ဖို့အားဖြင့် အာရုံနှင့် စိတ်သည် မငြိကပ်သောကြောင့် ထိခိုက်ခြင်းငှါမတတ်ကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

(င) ဝါသဒ္ဒါ ॥ ॥ ရသ- သဒ္ဒါ၏ ကိစ္စအနက်မှတစ်ပါး သမ္ပတ္တိအနက်ကိုလဲပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါဆို။ (တစ်နည်း) စိတ် အာရုံတို့ ထိခိုက်ခြင်းကိစ္စရသ ရှိ၏ဟူသောအနက်မှတစ် ပါး ဝတ္ထုအာရုံတို့၏ ထိခိုက်ခြင်းကြောင့် သမ္ပတ္တိရသရှိ၏ဟူသော အနက်တစ်ပါးကိုလဲပြ လို၍ ဝါ-သဒ္ဒါဆို။

ရှေးရှေးဝါကျ နောက်နောက်ဝါကျတို့ဖြင့် အဇ္ဈာပိတ, အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်ပုံကိုသိပါ။

နံပါတ် (၄)

ဖုသနလက္ခဏ ॥ ဖုသနံ လက္ခဏံ ယဿာတိ ဖုသနလက္ခဏော။

ဖုသန + လက္ခဏ + ယ ပုဒ်သည်ငှင်း၊ တွေ့ထိခြင်းလက္ခဏာ၏ ဖဿနှင့် လက္ခဏ/လက္ခဏဝန္တုဒြာနိ/ဌာနစပ် (ဗျ + နိ)။ တွေ့ထိခြင်းလက္ခဏာသည် (ပ + နိ)။

သံဃဋ္ဋနရသ ॥ ॥ သံဃဋ္ဋနံ ရသော ယဿာတိ သံဃဋ္ဋရသော (ကိစ္စရသရ၏)

သံဃဋ္ဋနေန ရသော သံဃဋ္ဋနရသော။

http://www.dhammadownload.com

သံယဋ္ဌနရသော အဿ အတ္ထီတိ သံယဋ္ဌနရသော (သမ္ဗန္ဓိရသရ၏)။

တစ်နည်း ။	။သံယဋ္ဌနေန ရသော ယဿာတိ သံယဋ္ဌနရသော။
သန္နိပါတပစ္စုပဋ္ဌာန ။	။သန္နိပါတေန ပစ္စုပဋ္ဌာတီတိ သန္နိပါတပစ္စုပဋ္ဌာနော။
	သန္နိပါတေန ပစ္စုပဋ္ဌာနံ အဿာတိ သန္နိပါတပစ္စုပဋ္ဌာနော။
အနလ္လီယမာနော။ ။	အလ္လီယတီတိ အလ္လီယမာနော။
	န အလ္လီယမာနော အနလ္လီယမာနော။
ရသ ။	။ ရသီယတိ နိပ္ဖါဒီယတီတိ ရသော (ကိစ္စရသ)
	ရသတိ သမ္ပဇ္ဇတီတိ ရသော (သမ္ပတ္တိရသ)
ရူပ ။	။ ရူပယတိ ပကာသတီတိ ရူပံ (ရူပါရုံ)

နံပါတ် (၅)

သေယျထိဒံ ။	။ အလိင် + ဂဏဝိ + နိ + နိပါတသမုဒါယ။
သမာနော ။	။ ပုံ + ပုရိသာဒိ + ဩ + ကိတ်။
ကေဒေသေန။	။ ပုံ + ပုရိသာဒိ + အ + သမာသ်။
စက္ခု ။	။ နပုံ + ရတ္တာဒိ + ဥ + ကိတ်။
သောတံ ။	။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + ကိတ်။
ဥပ္ပန္နတ္တာ ။	။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + အ + တဒ္ဓိတ်။

နံပါတ် (၆)

(က) ဖုသတီတိ- ဖြင့် ဖသော၌ ဖုသ+ဏ၊ ယင်းဏ၏ ကတ္တုသာဓနေ၌ သက်၍၊ ဖုသတီတိ ဖသောဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ ဖုသ-ကို ဖဿ-ပြု၍ပြီးသည်ကိုရင်း သိစေ။

(ဂ) သံဝဏ္ဏနာ- ဖြင့် ဖဿ ၏ ဖုသနလက္ခဏာရှိခြင်းဟူသည် အာရုံတွေ့ထိတတ်သောအခြင်းအရာအားဖြင့်သာ ဖြစ်သောကြောင့် ဖုသနလက္ခဏာရှိ၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဃ) ရူပံဝိယ- စသည်ဖြင့် ဖဿ၏ သံယဋ္ဌနရသရှိ၏ဟူသည် ရူပါရုံသည် စက္ခုပသာဒကိုထိခိုက်သကဲ့သို့ သဒ္ဒါရုံသည် သောတပသာဒကိုထိခိုက်သကဲ့သို့ စိတ်သည် အာရုံကိုထိခိုက်တတ်သောကြောင့် သံယဋ္ဌနရသရှိ၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ကေဒေသေန- စသည်ဖြင့် ထိုသို့ထိခိုက်ရာ၌ အရာဝတ္ထု အချင်းချင်း မကပ်မငြိဘဲ ခေတ်ခိုက်သည့်သဘောအားဖြင့် ထိခိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

ဖုဿနာကာရေနေဝ ဝေ...

တွေ့ထိသောအခြင်းအရာသည် ဂတောတပ္ပတ္တိ။

မတွေ့ထိသောအခြင်းအရာသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္တိ။

ဖုဿနလက္ခဏာသည် အနုညာတတ္တိ။

အရူပဓမ္မောပိ ဌ အပိ- အရုံရှတ္တိ။

ဝေဒိတဗ္ဗော-သဒ္ဒါ။ ။ စိတ္တ နှင့်အာရုံတို့ ထိခိုက်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော သံဃဋ္ဋန ရသသည် မုချစကား၊ နေယျတ္ထစကား၊ ဥပမာစကားကို ပြလို၍ ဝေဒိတဗ္ဗော သဒ္ဒါဆို။

နံပါတ် (၈)

ရူပံ ဝိယ စက္ခုံ သံဃဋ္ဋေတိ(၉)

ရူပါရုံ၊ စက္ခုပသာဒ ... ကြောင်းတို့သည် ဒီပကတ္ထ။

မြင်သိစိတ်သည် ... တ္ထ။

အကြောင်းအား ... ပေါင်းဆုံခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္တ။

အာရုံအားလျော်စွာ ... ဖြစ်ခြင်းသည် အနုဗ္ဗာဒတ္ထ။

စိတ္တံ အာရမ္မဏဉ္စ သံဃဋ္ဋေတိ

စိတ်အာရုံထိခိုက်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဖဿသည် ဒဿနတ္ထ။

စိတ်အာရုံတို့သည် ဒီပကတ္ထ။ (၁၀)

... ခိုက်ခြင်းရသတို့သည် ဗိကာသနတ္ထ။

တဏှာ ဥပါဒါနံ ဘဝ စသည်သည် အနုဘာဝတ္တ။

... ရုပ် အရ-ရူပါရုပ်စသည်းတရားသည်၊ စက္ခု အရ-စက္ခုပသာဒ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ (ရုပ်ချင်း အာရုံမျိုး ...

... ရူပါရုပ်စသည်းတရားသည် စက္ခု အရ ... အားဖြင့် စက္ခုဝိညာဉ် ... ကျေးဇူးပြု။

... အရ-စိတ်တိုးဆယ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ သံဃဋ္ဋေတိ အရ-ဖဿ ဘခုယုတ်ကိုးဆယ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဓိ, ဟာ, ဏ္ဍ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစည်း (၅၀)

(က) ဝေဒယိတတိ ဝေဒနာ၊

(ခ) သာ ဝေဒယိတလက္ခဏာ၊ အနုဘဝနရသာ, ကုသလာကာရသမ္ဘောဂရသာ ဝါ၊ စေတသိကအဿာဒပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ပဿဒ္ဓိပဒဋ္ဌာနာ။

(ဂ) စတုဘူမိကဝေဒနာ ဝေဒယိတလက္ခဏေန ဧကဝိဓာ...

(ဃ) "အနုဘဝနရသတာ ပန သမ္ပယုတ္တဓမ္မေသု ... ဝေဒနာ ဧဝ ..." ... (အဘိဓမ္မတ္ထ) ဒီပိတော။

(င) အာရမ္မဏရသာနုဘဝနံ ... မတ္တကမေဝ အနုဘဝန္တိ။ [...]

နံပါတ် (၁)

(၁) နာမသဒ္ဒါ ဥဒ္ဒေသပယုတ် အင်္ဂါနပုယုတ် ကြိယျက် အနက်...

ဟိ၊ ချဲ့။ "စတုဘူမိကဝေဒနာ၊ ဘုံလေးပါး၌ဖြစ်သော ဝေဒနာသည်။

နော ဝေဒယိတလက္ခဏာနာမ၊ ဝေဒယိတလက္ခဏာမရှိသည်မည်သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။

တစ်နည်း။ ။ ဟိ၊ ချဲ့။ နော ဝေဒယိတလက္ခဏာ၊ ဝေဒယိတလက္ခဏာမရှိသော။

စတုဘူမိကဝေဒနာ၊ ဘုံလေးပါး၌ဖြစ်သော ဝေဒနာမည်သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။

နံပါတ် (၂)

(ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် ဝေဒနာသည် ဝေဒယိတလက္ခဏာရှိ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဘူမကဝေဒနာသည် ဝေဒယိတလက္ခဏာရှိ၏ဟု မှတ်သားနိုင်သည် မဟုတ်လော- စသည့်အကြောင်း (ဂ)ဝါကျမိန့်။

(ဃ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ဂ)ဖြင့် ဝေဒယိတလက္ခဏာမရှိသော စတုဘူမိက ဝေဒနာမည်သည်မရှိဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဖွင့်ပြသော်။ သယံဝေဒနရသကို ပဋ္ဌာပါရ၌ ရအပ်သော ... အနုဘဝနရသကို ... ဝေဒနာ၌သာ ရ၏ဟု မှတ်သားနိုင်သည် မဟုတ်လော- စသည့်အကြောင်း (ဃ)ဝါကျမိန့်။

(င)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ဃ)ဖြင့် ဝေဒနာအားလုံးတို့၌ အနုဘဝနရသကို ရအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ဖွင့်ပြသော် ... စေတနာ ... တို့၌ အနုဘဝနရသ မရှိဟု ... စသည့်အကြောင်း (င)ဝါကျမိန့်။

(ခ)ဝါသဒ္ဒါ ဆိုရခြင်း- ဝေဒနာအားလုံးတို့၏ အနုဘဝနရသကိစ္စရှိသည် မှတပါး ဤ၌အလိုရှိအပ်သော ပဌမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၏ ကုသလာကာရသမ္ဘောဂရသ

http://www.dhammadownload.com

ရှိပုံကိုလဲပြလို၍ (တစ်နည်း) ဝေဒနာ၏ အနုဘဝနရသဟူသော ကိစ္စသာမညမှတပါး ဣဋ္ဌာကာရသမ္ဘောဂရသဟူသော ဝိသေသကိစ္စကိုလဲပြလို၍ ဝါသဒ္ဒါ ဆိုပါသည်။

ဝါကျအားလုံး- အဗျာဝိတ, အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

ဝေဒေန အယိတံ ပဝတ္တံ ဝေဒယိတံ။ (ယောဇနာ)

တစ်နည်း။ **။ဝေဒယတီတိ ဝေဒယိတံ။ (ဘာဋီ)**

ဝိဒဓာတ်+ဏယပစ္စည်း တပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ခံစားခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ခံစားခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဝေဒယိတံ လက္ခဏံ ယာယာတိ ဝေဒယိတလက္ခဏာ။

အနုဘဝနံ ရသော ယာယာတိ အနုဘဝနရသာ။

သမ္ဘုဉ္ဇနံ သမ္ဘောဂေါ။

ဣဋ္ဌာကာရဿ သမ္ဘောဂေါ ဣဋ္ဌာကာရသမ္ဘောဂေါ။

ဣဋ္ဌာကာရပုဒ်+ သမ္ဘောဂပုဒ်သည်ရင်း၊ ဣဋ္ဌအခြင်းအရာ၏ ခံစားခြင်းကိစ္စနှင့် အကြောင်း/အကျိုး စပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ဣဋ္ဌာရုံသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

စတသော ဘူမိယော စတုဘူမံ၊ စတုဘူမေ ဘဝါ စတုဘူမိကာ။

နံပါတ် (၅)

ပဿဒ္ဓိ	= ဣတ္ထိလိင် + ရတ္တာဒိဂိုဏ်း + ဣကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ် (ပဿမ္ဘနံ ပဿဒ္ဓိ)
ရသ	= ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိဂိုဏ်း + ဩကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
စေတသိက	= ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိဂိုဏ်း + ဩကာရန် + တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်။ (စေတသိ နိယုတ္တော စေတသိကော)
စေတ	= ပုလ္လိင်/နပုလ္လိင်+ မနောဂိုဏ်း + အကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(က)ဝေဒယတီဖြင့် ဝေဒနာ၌ ဝိဒဓာတ်+ယုပစ္စည်း၊ ယင်းယုပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓနဖြစ်သက်၍၊ဝေဒယတီတိ ဝေဒနာ-ဟု ကတ္တုသာဓ်ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကို သိစေသည်။

(ခ) စတုဘူမိက ဝေဒနာ စသည်ဖြင့် ဝေဒနာအရ ဘုံလေးပါး၌ဖြစ်သော ဝေဒနာကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုရင်း။ ယင်းဘုံလေးပါးရှိ ဝေဒနာအားလုံးသည် ဝေဒယိတလက္ခဏာရှိ၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုရင်း သိစေသည်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

သုခဝေဒနာယမေဝ ၌ ဝတ္ထ. . .

သုခဝေဒနာသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

ဒုက္ခဝေဒနာ အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

အနုဘဝနရသ ကိစ္စသည် အနုညာတတ္ထ။

ဧကဒေသ မတ္တကမေဝ ၌ ဝတ္ထ. . .

တစ်စိတ်တစ်ဒေသခံစားခြင်းသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

ပြည့်ပြည့်ဝဝခံစားခြင်းသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

ဖဿစသော ကြွင်းသမ္ပယုတ်တရားတို့သည် အနုညာတတ္ထ။

တစ်နည်း။ ။ယင်းသမ္ပယုတ်တရားတို့၏ တွေ့ထိခြင်းမျှစသည်သည် အနုညာတတ္ထ။

(ဃ)ဝါ သဒ္ဒါ ဝိတပ္ပနတ္ထ။

ပန- ဝါကျာရမ္ဘတ္ထ (တစ်နည်း) ပက္ခန္တရတ္ထ။

(ဂ) ဟိ- ဝိတ္ထာရတ္ထ၊

နံပါတ် (၈)

ပဿဒ္ဓိ အရ ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိကောက်

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ပါမောဇ္ဇ ပီတိသည် ဒီပကတ္ထ။

သုခ သမာဓိသည် ပကာသနတ္ထ။

သီလစင်ကြယ်ခြင်း ဝိပ္ပဋိသာရမဖြစ်ခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ယထာဘူတဉာဏ် နိဗ္ဗိဒါဉာဏ် စသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ဧကဒေသမတ္တကမေဝ-အရ တစ်စိတ်တစ်ဒေသသော အာရုံပစ္စည်းတရားသည်၊အနုဘဝန္တိ-အရ ဖဿစသော ကြွင်းသမ္ပယုတ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်၊- အာရုံမျိုး (၆)ပစ္စည်း ။

ဒီပိတော၌ ဒီပဓာတ်-အရ အဋ္ဌကထာဆရာ၏သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဉာဏ်ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ အယံ အတ္ထော-အရ သုခဝေဒနာ၊ပ၊အနုဘဝနရသာဟူသောအတ္ထပညတ် စိတ္တဇသဒ္ဒရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ ဝိပ္ပယုတ္တ, ဟေတု, အဓိပတိ, အာဟာရ, ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ။

http://www.dhammadownload.com

ဓါတ်ရွှေချိုး (၅၁)

(က)စေတယတီတိ စေတနာ၊
(ခ) သဒ္ဓိံ အတ္တနာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ အာရမ္မဏေ အဘိသန္ဒဟတီတိ အတ္ထော။
(ဂ) သာ စေတယိတလက္ခဏာ၊ စေတနာဘာဝလက္ခဏာတိ အတ္ထော။
(ဃ)အာယူဟနရသာ၊
(င) စတုဘူမိကစေတနာ ဟိ နော စေတယိတလက္ခဏာ နာမ နတ္ထိ၊ သဗ္ဗာ စေတယိတလက္ခဏာဝ။
(စ) အာယူဟနရသတာ ပန ကုသလာကုသလေသု ဧဝ ဟောတိ။
(ဆ)ကုသလာကုသလကမ္မာယူဟနဋ္ဌာနဉှိ ပတွာ သေသသမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ဧကဒေသမတ္တကမေဝ တိစွံ ဟောတိ၊
(ဇ) စေတနာ ပန အတိရေကဉဿာဟာ အတိရေကဝါယာမာ ဒိဂုဏုဿာဟာ ဒိဂုဏဝါယာမာ။ [အဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၁၅၄]

နံပါတ် (၁)

(ဂ) စေတနာဘာဝလက္ခဏာ၊ နှိုးဆော် ကြောင့်ကြ ဗျာပါရ ပယောဂ ရှိသည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။

(ဃ)အာယူဟနရသာ၊သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို မိမိ မိမိတို့ကိစ္စ၌ ဖရိုဖရဲ မရှိစေမူ၍ စည်းရုံးစေ့စပ် နှိုးဆော်ခြင်းကိစ္စရှိ၏။

(င) ဟိ၊ ချဲ့။

(စ) ပန၊အထူး။ အာယူဟနရသတာ၊အာယူဟနကိစ္စ ရှိသည်၏အဖြစ်သည်။

(ဆ) ဟိ၊ မှန်။ ကုသလာကုသလကမ္မာယူဟနဋ္ဌာနံ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကို ပြုခြင်းကိစ္စ ဗျာပါရ ပြုသောအရာသို့။

(ဇ) ပန၊အထူး။ အတိရေကဉဿာဟာ၊လွန်သောကြောင့်ကြဗျာပါရ ဉဿာဟ ရှိသည်။ ဒိဂုဏုဿာဟာ၊နှစ်ဆတက်သောကြောင့်ကြဗျာပါရ ဉဿာဟ ရှိသည်။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သိဒ္ဓပနာပဋ္ဌက ။ ။ ဆရာ (က)ဖြင့် စေတယတီတိ စေတနာဟု ဖွင့်ပြအပ်၏ ထိုသို့- သော် ၊ စိတ-ဓာတ်သည် သိခြင်း ကြံစည်ခြင်း အနက်တို့၌လည်း ဖြစ်သည် မဟုတ်လော။

တစ်နည်း ။ ။ ဆရာ (က)ဖြင့် စေ့ဆော်တတ်သောကြောင့် စေတနာမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ စေ့ဆော်ခြင်းဟူသည်ကို ထင်ရှားစွာမသိအပ်သည် မဟုတ်လော။

http://www.dhammadownload.com

(င)သို့ပါပနာဒိ॥ ။ဆရာ (ဂ)ဖြင့် စေတနာသည် စေတယိတလက္ခဏာရှိ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ယင်းသို့- သော်၊ ထို စေတယိတလက္ခဏာသည် စေတနာတစ်စိတ်တစ်ဒေသ၌သာရှိ၏ဟူသော အနက်လည်းရောက်ရာ၏။

(စ)သို့ပါပနာဒိ ॥ ။ ဆရာ (င)ဖြင့် အလုံးစုံသောစေတနာသည် စေတယိတလက္ခဏာရှိသည်သာဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ အာယူဟနရသသည်လည်း စေတနာအားလုံး၌ပင်ဖြစ်၏ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။

(ဆ+ဇ)သို့ဥပနာပဥ္စက॥ ။ဆရာ (စ)ဖြင့် အာယူဟနရသရှိသည်၏အဖြစ်ကို ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၌သာ ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ထိုအားထုတ်ခြင်း အာယူဟနရသအဖြစ်ရှိက ကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာတို့ကိုသာ စေတနာဟူ၍ပင် ခေါ် ဆိုနိုင်သည်မဟုတ်လော။ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့ကို စေတနာဟူ၍မခေါ်သင့်ပုံကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

နံပါတ်(၃)

(ခ+ဂ+ဃ) အဗျာပိတ, အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။
(င) သသံသယဒေါသပယ်။
(စ) အတိဗျာပိတဒေါသပယ်။
(ဆ)ဩစိတျဟီန/ဝိရောဓိဒေါသပယ်။
(ဇ) အဗျာပိတ, အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

စေတယိတ ॥ ။ စေတယတီတိ စေတယိတံ။
စေတေန အယိတံ ပဝတ္တံ စေတယိတံ။
စိတ+ဏယ+တ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ စေ့ဆော်ခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။ စေ့ဆော်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ဝါ) ကြောင့်ကြဗျာပါရသည် (ပ + နိ)။

အာယူဟန ॥ ။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ ဗျာပေတွာ ဦဟတီတိ အာယူဟနံ။
သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ ဗျာပေတွာ ဦဟနံ အာယူဟနံ။
အာ-ဦဟ+ယု သည်ရင်း၊ ပေါင်းစုခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း (ဗျု+နိ)။
ပေါင်းစုခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နိ)။

အတိရေကဉဿာဟ ॥ ။အတိရိစ္စတီတိ အတိရေကော။ ဥဒ္ဓံ သဟတိ ခမတီတိ ဥဿာဟော။ ဥဿာဟနံ ဥဿာဟော။
အတိရေကော ဥဿာ ၁ ယာယာဂ်ီ အတိရေကာ ဥဿာဟော။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

သဒ္ဒိ ။ ။ အလိင် + ဂဏာဝိ + နိ + နိပါတ်။

အတ္တနာ။ ။ ပုံ + ရာဇာဒိ + အာ + ကိတ်။

ဥဿာဟ။ ။ ပုံ + ပုရိသာဒိ + ဩ + ကိတ်။

ကိစ္စံ ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + ကိတ်။

ဒိဂုဏ ။ ။ ပုံ + ပုရိသာဒိ + အ + သမာသ်။

နံပါတ် (၆)

(ခ)အဘိသန္ဒဟတိ-ဖြင့် ‘စေတနာ၌ စိတ+ယု ပစ္စည်း၊ ယင်း ယု၏ ကတ္တုသာဓန၌သက်သည်ကိုငှ၊ စိတဓာတ်၏ အဘိသန္ဒဟန (စေ့ဆော်ခြင်း) အနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုငှ သိစေ။သဒ္ဓိ အတ္တနာ စသည်ဖြင့် စေ့ဆော်ခြင်းဟူသည် မိမိနှင့်အတူ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အာရုံ၌ဖွဲ့စပ်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဂ) စေတယိတလက္ခဏာ- ဖြင့် စေတနာသည်‘စေတယိတလက္ခဏာရှိ၏ ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ စေတနာဘာဝလက္ခဏာ- ဖြင့် ယင်းစေတယိတပုဒ်သည် ဘာဝပဓာန ဘာဝလောပပုဒ်၏အဖြစ်ကို သိစေ။

(စ) တုသလာကုသလေသု ဓဝ- ဖြင့် အာယူဟနရသအဖြစ်သည် တပါးသောဝိပါက်ကြိယာတို့၌မဖြစ်၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၌သာ ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဓ)အတိရေကဥဿာဟာ- ဖြင့် စေတနာသည် ကြွင်းသမ္ပယုတ်တရားတို့၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသမျှသာ ကိစ္စဖြစ်သည်မဟုတ်၊ လွန်ကဲသောအားထုတ်ခြင်း သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ ကိစ္စဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ အတိရေကဝါယာမာ- ဖြင့် လွန်ကဲသောအားထုတ်ခြင်းဟူသည် လွန်ကဲသောကြိုးစားခြင်းဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ဒိဂုဏုဿာဟာ ဒိဂုဏဝါယာမာ- ဖြင့် လွန်ကဲခြင်းဟူသည် နှစ်ဆတက်၍အားထုတ်ခြင်း ကြိုးစားခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

တုသလာကုသလေသု ဓဝ. . .

ကုသိုလ် အကုသိုလ်စိတ်တို့သည် ဂဟေတဗ္ဗ။

ဝိပါက် ကြိယာစိတ်တို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

အာယူဟနကိစ္စ ရသသည် အနုညာတ။

စေတယိတ လက္ခဏာဝ-၌ ဓဝ. . .

စေ့ဆော်ခြင်းလက္ခဏာရှိခြင်းဂုဏ်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။

စေ့ဆော်ခြင်းလက္ခဏာမရှိခြင်းဂုဏ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

အလုံးစုံသောစေတနာသည် အနုညာတ။

http://www.dhammadownload.com

(င) ဟိ-ဝိတ္ထာရဇောတက။
(စ) ပန- ဝိသေသတ္ထဇောတက။ ဧဝ- နိဝတ္တာပနအဝဓာရဏတ္ထ။
(ဆ)ဟိ-ဝိတ္ထာရဇောတက။ (တစ်နည်း) ဒဠှီဇောတက။
(ဇ) ပန- ဝိသေသတ္ထဇောတက။ (တစ်နည်း) ဝါကျာရမ္ဘဇောတက။
(ဃ)အာယူဟန ၌ အာ- ဗျာပနတ္ထ။

နံပါတ် (၉)

အဘိသန္ဓဟတိ- အရ စေ့ဆော်တတ်သောစေတနာရှင်။
ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
စိတ်သည် ဒီပကတ္ထ။
အာရုံ၌ အဆက်မပြတ် ထပ်ကာထပ်ကာ သမ္ပယုတ်တရားတို့ ဖြစ်နေကြခြင်း သည် ပကာသနတ္ထ။
ဝတ္ထု အာရုံတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
မိမိကိစ္စ တပါးသူကိစ္စ ပြီးစေခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

မှတ်ချက်။ ။ လက္ခဏာဒိစတုက္ကနည်းဖြင့်လည်း ထုတ်လေ။

နံပါတ် (၁၀)

အဘိသန္ဓတတိ- အရ စေတနာပစ္စည်းတရားသည်၊သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ- အရ စေတနာ၏ သမ္ပယုတ္တဓမ္မ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- ကြီး ၄၊ ည, သံ, ဝိ, ကံ, ဟာ။

ဝါကျစဉ် (၅၂)

(က)ဝိတက္ကေတီတိ ဝိတက္ကော၊
(ခ) ဝိတက္ကနံ ဝါ ဝိတက္ကော၊
(ဂ) ဦဟနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
(ဃ)သွာယံ အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အဘိနိရောပနလက္ခဏော။
(င) သော ဟိ အာရမ္မဏေ စိတ္တံ အာရောပေတိ။
(စ) ယထာ ဟိ ကောစိ ရာဇဝလ္လဘံ ဉာတိံ ဝါ မိတ္တံ ဝါ နိဿာယ ရာဇဂေဟံ အာရောဟတိ၊ ဧဝံ ဝိတက္ကံ နိဿာယ စိတ္တံ အာရမ္မဏံ အာရောဟတိ။
(ဆ)တသ္မာ သော အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အဘိနိရောပနလက္ခဏောတိ ဝုတ္တော။

[အဘိ၊ ဋ ။ ၁၅၇]

နံပါတ် (၁)

(က) ယောသဘောဝေါ၊ သည်။ အာရမ္မဏံ၊ ကို။ ဝိတက္ကေတိ၊ ကြံတတ်၏။
(ဂ) ဦဟနံ၊ ဤဝတ္ထုကား ဤသို့သဘောရှိ၏ - ဟု အာရုံကိုကြံခြင်း။

http://www.dhammadownload.com

(ယ)စိတ္တဿ၊ ကို။ အဘိနိရောပနလက္ခဏော၊ရှေးရှုထင်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။

(င) ဟိ၊ မှန်။ သော ဝိတက္ကော၊ သည်။

(စ) ဟိ၊ ယသ္မာ။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ တံ ပါကဋံ ကရောမိ- အံ့။ ကောစိ၊ တစုံ တယောက် မင်းစိုးမပေါက် မရောက်ဘူးသော သူသည်။ရာဇဝလ္လဘာ၊မင်းကျွမ်း ဝင်သော။

နံပါတ် (၂)

(င)စသည်သို့ ။ ။ ဆရာ၊ (ယ)ဖြင့် ဝိတက်သည် အာရုံအပေါ်၌ စိတ်ကို ရှေးရှုတက်ရောက်စေခြင်း လက္ခဏာရှိ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုသို့- သော်လည်း။ အာရမ္မဏံ စိန္တေတီတိ စိတ္တံ ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ စိတ်သည်သဘာဝအားလျော် စွာ အာရုံ၌ ကြံစည်တတ် တက်ရောက်တတ်သည် မဟုတ်လော။

(စ)သို့ဥပနာပဋ္ဌတ ။ ။ ဆရာ (င)ဖြင့် ဝိတက်သည် အာရုံ၌ စိတ်ကို တက်ရောက် စေတတ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဝိတက်သည် အာရုံ၌ စိတ်ကို တက် ရောက်စေပုံကို ဥပမာနှင့်တကွ ထင်ရှားစွာ မသိအပ်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဝါ-သဒ္ဒါထားရကြောင်း။ ။ကတ္တုသာဓန ဝစနတ္ထမှတပါး ဘာဝသာဓန ဝစနတတ္ထကို လဲပြလို၍ငင်း၊ အံ-ပစ္စည်း ကတ္တုသာဓန မှတပါး ဘာဝသာဓနကိုလဲ ပြလို၍ငင်း၊ပရိယာယဝစနတ္ထမှတပါး နိပ္ပရိယာယ ဝစနတ္ထကို လဲပြလို၍ငင်း ဝါသဒ္ဒါဆို။

(ဂ) အတိဗျာပိတ ဒေါသပယ်။

(စ) ပုနရုတ္တိ ဒေါသပယ်။

(ဆ) နိရတ္ထက ဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

ရာဇဝလ္လဘာ။ ။ဝလ္လတိ သံဝရဏံ ကရောတီတိ ဝလ္လဘော။

ရညော ဝလ္လဘော ရာဇဝလ္လဘော။

ဝလ္လဓာတ် +အဘ ပစ္စည်းသည်ငင်း၊ စောင့်စည်းခြင်းကြိယာသည်ငင်း (ဗျ+နိ)

အကျွမ်းဝင်ခြင်း ကြိယာသည် (ပ+နိ)။

ဉာတိ။ ။အယံ အမှတ္တိကောတိ ဉာယတီတိ ဉာတိ။

ဉာ+တိ သည်ငင်း၊ သိခြင်းကြိယာသည်ငင်း (ဗျ+နိ)။

တော်စပ်ခြင်း ကြိယာသည် (ပ+နိ)။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

ဥပဟန ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိတန္တ + ကိတ်။

ကောစိ ။ ။ ပုံ + သဗ္ဗနာမ် + ဣကာရန္တ + သဗ္ဗနာမ်။(တစ်နည်း-အလိင်+ဂဏဝိမုတ်+နိပါတ်)

ဉာတိ ။ ။ ပုံ + ရတ္တာဒိ + ဣကာရန္တ + ကိတ်။

နိဿာယ။ ။ အလိင် + ဂဏဝိ + အ ကာရန္တ + နိပါတ်။

နံပါတ် (၆)

(က) ဝိတက္ကေတိဖြင့်- ဝိတက္ကော၌ ဝိ+တက္က+အ၊ ယင်းအ-၏ ကတ္တုသာဓန၌သက်၍ ဝိတက္ကေတိတိ ဝိတက္ကော ဟုဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) ဝိတက္ကနံဖြင့်- ဝိတက္ကော ၌ ဝိ+တက္က+အ၊ ယင်းအ-၏ ဘာဝသာဓန၌သက်၍ ဝိတက္ကနံ ဝိတက္ကော-ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

(ဂ) ဥဟနံဖြင့်- တက္က ဓာတ်သည် သစ်စေးဟူသောအနက်၊ တောက်ပခြင်းဟူသောအနက်တို့၌ မဖြစ်၊ ကြံစည်ခြင်းအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(င) ဟိ- ဒဠှီ ဇောတက။ (တနည်း) ကာရဏတ္ထ။ (ဂဏ္ဌိ)

(စ) ဟိ- တပ္ပါ ကဋ္ဌိကရဏတ္ထ။ ဝါ- ဝိကပ္ပနတ္ထ။ ဓဝံ- သဒိသတ္ထ။

(ဆ)တသ္မာ- ထိုသို့ဝိတက်ကိုမှီ၍ စိတ်သည် အာရုံသို့ တက်ရောက်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

နံပါတ် (၈)

(စ) အာရောပတိအရ- သွားသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ပိရိယပြခန်းသောစိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

မင်းထံသွားရခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော စိတ်သည် ဒီပကတ္ထ။

မင်းနှင့် အကျွမ်းဝင်ခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

မင်းအကျွမ်းဝင်သော ဆွေမျိုးမိတ်ဆွေကို အမှီသဟဲပြုရခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ

မင်းချီးမြှောက်မှုကို ခံစားရခြင်း အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ်(၁၀)

အာရောပေတိအရ- ဝိတက်ပစ္စည်းတရားသည်၊ စိတ္တံအရ၊ ဝိတက်နှင့်ယှဉ်သောစိတ် ၅၅-ပါး ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ ည, သံ, ဝိပါက, ရူပ, မဂ်။ -

အာရမ္မဏအရ- အာရုံ ၆-ပါး ပစ္စည်းတရားသည်၊ အာရောပတိအရ သဝိတက္ကစိတ် ၅၅-ပါး ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ယထာရဟ အာရမ္မဏ (၈)ပစ္စည်း။

http://www.dhammadownload.com

ဓါတ်ချောစဉ် (၅၃)

(က) အာရမ္မဏေ တေန စိတ္တံ ဝိစရတီတိ ဝိစာရော၊

(ခ) ဝိစရဏံ ဝါ ဝိစာရော၊

(ဂ) အနုသဥ္စရဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

(ဃ) သွာယံ အာရမ္မဏာနုမဇ္ဇနလက္ခဏော၊ တတ္ထ သဟဇာတာနုယောဇနာ ရသော စိတ္တဿ အနုပ္ပဗန္ဓပစ္စုပဋ္ဌာနော။

(စ) သန္တေပိ စ နေသံ ကတ္ထစိ အဝိယောဂေ ဩဠာရိကဋ္ဌေန, ပုဗ္ဗင်္ဂမဋ္ဌေန စ ဃဏ္ဍာဘိဃာတော ဝိယ အဘိနိရောပနဋ္ဌေန စ စေတသော ပဌမာဘိ နိပါတော ဝိတက္ကော သုခုမဋ္ဌေန, အနုမဇ္ဇနသဘာဝဋ္ဌေန စ ဃဏ္ဍာနုရဝေါ ဝိယ အနုပ္ပဗန္ဓော ဝိစာရော။ [အဘိ၊ ဋ ။ ၁၅၈]

နံပါတ် (၁)

(င) စ၊ ဆက်။ နေသံ၊ ထိုဝိတက်ဝိစာရတို့၏။ ကတ္ထစိ၊ အချို့သော ဝိတက် ယှဉ်ရာ ငါးဆယ်ငါးပါးသောစိတ်၌။ အဝိပ္ပယောဂေ၊ မကွေမကွာယှဉ်ခြင်းသည်။ သန္တေပိ၊ သော်လည်း။ ဩဠာရိကဋ္ဌေန၊ အာရုံယူမှု၌ ကြမ်းတမ်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ၎င်း။ ပုဗ္ဗင်္ဂမဋ္ဌေနစ၊ ရှေ့သွား၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။ ဃဏ္ဍာဘိဃာတောဝိယ၊ ခေါင်းလောင်း၏ရှေးရှုထိုးခတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သောအသံကဲ့သို့။ အဘိနိရောပနဋ္ဌေန၊ ရှေးရှုတင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စေတသော၊ စိတ်၏။ ပဌမာဘိနိပါတော၊ အာရုံ၌ ရှေးဦးစွာ ကျရောက်ခြင်းသဘောသည်။ ဝိတက္ကော၊ ဝိတက်တည်း။ သုခုမ ဋ္ဌေန၊ အာရုံယူမှု၌ သိမ်မွေ့သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၎င်း။ အနုမဇ္ဇနသ ဘာဝဋ္ဌေနစ၊ အဖန်ဖန်ပွတ်တိုက်ခြင်း သဘောရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဃဏ္ဍာနု ရဝေါဝိယ၊ ခေါင်းလောင်း၏အဆက်မပြတ်မြည်သံကဲ့သို့(ဝါ)ကြေးညည်းသံကဲ့သို့။ အနုပ္ပဗန္ဓော၊ အာရုံ၌စိတ်ကို အစဉ်မပြတ်ဖွဲ့စပ်ခြင်း သဘောသည်။ ဝိစာရော၊ ဝိစာရ တည်း။

နံပါတ် (၂)

(င)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)စသော ဝါကျတို့ဖြင့် ဝိစာရပုဒ်၏ ဝစနတ္ထ လက္ခဏတ္ထစသည်ကိုဖွင့်ပြအပ်၏။ (တနည်း) ပါဠိတော် ဓမ္မဒေသကထာ၌ ဝိတက် ဝိစာရနှစ်ပါးကို ဟောတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်လည်း၊ ယင်းဝိတက် ဝိစာရနှစ်ပါး တို့သည် သဝိတက္ကစိတ် ငါးဆယ်ငါးပါး၌ မကွေမကွာ ယှဉ်သောကြောင့် တစုံတရာ ထူးခြားမှုမရှိဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။- ၎င်းကြောင့် (င)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ်(၃)

(ခ)ဝါကျ ဝါသဒ္ဒါထား၍ခြင်း- ဏပစ္စည်း ကရဏသာဓနတ္ထမှ တပါး ဘာဝသာဓနတ္ထကို လဲပြလို၍ ထားပါသည်။ (ဝါသဒ္ဒါအနက်လဲ)(တနည်း) ဥပစာရ

http://www.dhammadownload.com

ဝစနတ္တမှတပါး မုချသဒ္ဒါ ဝစနတ္တကို လဲပြလို၍ ဝါသဒ္ဒါထားပါသည်။(ဝါ-သဒ္ဒါ သဒ္ဒါလဲ)

သန္ဓေပိ၌ အပိသဒ္ဒါ- တစုံတခုသော သဝိတက္ကစိတ် ငါးဆယ်ငါးပါး၌ အတူ တကွယှဉ်ပါလျက် ပါဠိတော် ဓမ္မဒေသနာ၌ ဝိတက် ဝိစာရ်နှစ်ပါးစုံ ဟောထား သည်ကို မကျေနပ်၍ အပိသဒ္ဒါဆိုထားသည်။ ဝါကျအားလုံး အဗျာပိတဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

အဘိဟနန္တံ အဘိယာတော။ ယဒိတဗ္ဗော ပဟရိတဗ္ဗောတိ ယဣော။

ယဣဿ အဘိယာတော ယဣာဘိယာတော။

ယဒိ+ဓာတ် က ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ပုတ်ခတ်ခြင်း ကြိယာသာမညသည်ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ပုတ်ခတ်ခြင်း ကြိယာဝိသေသသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

သုခယတီတိ သုခမော။

အနုရဝတီတိ အနုရဝေါ။ ယဣဿ အနုရဝေါ ယဣာနုရဝေါ။

အနုရှေးရှိသော ရု+ဓာတ် ဏပစ္စည်းသည်ရင်း၊ အသံမြည်ခြင်းကြိယာသာမည သည်ရင်း(ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ အသံ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ပုတ်ခတ်ခြင်း (ဝါ) ခေါင်းလောင်းခြဲဗ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နံပါတ် (၅)

သဒ္ဒ = ပုလ္လိင် + ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်း + အကာရန် + ဂေိတ်နာမ်ပုဒ်။

ကတ္တစိ = အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + ဣကာရန် + နိပါတ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(က) တေန ဝိစရတိဖြင့် -ဝိစာရော၌ ဝိပုဗ္ဗ စရဓာတ် ဏပစ္စည်း ယင်းဏပစ္စည်း ကရဏသာဓန၌သက်၍ ဝိစရတိ ဧတေနာတိ ဝိစာရောဟု ကရဏသာဓန ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကို သိစေသည်။ **အာရမ္မဏေ စိတ္တံ**- ဖြင့် လှည့်လည်ခြင်းဟူသည် စိတ်သည် အာရုံ၌ လှည့်လည်ခြင်းပင်တည်းဟု သိစေသည်။ (ကြွင်းလွယ်ပြီ)

(ဂ)အနုသဥ္စရဏံဖြင့်- ဝိပုဗ္ဗ စရဓာတ်၏ သဉ္စရဏ အနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

အနုသဥ္စရဏံ ၌ အနု= ပုနပ္ပုနတ္ထ။

အဘိနိရောပန ၌ အဘိ = အဘိမုခတ္ထ၊ အဝိယောဂ ၌ အ = ပဋိသေဓတ္ထ။

ဝိကာ‌း = ဝိနာအနက် ။ သန္ဓေပိ ၌ ပိ= အရုစျတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

ဩဠာရိကအရ- ပုဗ္ဗင်္ဂမအရ ဝိတက် ကောက်

သုခုမ-အရဝိစာရကောက်(လက္ခဏာဒိစတုက္ကနည်းဖြင့် ကြိယာငါးတန်ထုတ်လေ)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

(က) တေနအရ- ဝိစာရ ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဝိစရတိအရ- သဝိစာရ စိတ် ၆၆-ပါး ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ပြုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- ကြီး ၄၊ လတ် ၃၊ ရျာန။

****

ဝါကျစဉ် (၅၄)

(က)သုခယတီတိ သုခံ၊
(ခ) ယဿ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တံ သုခိတံ ကရောတီတိ အတ္ထော။
(ဂ) သုဋ္ဌု ဝါ ခါဒတိ, ခနတိ စ ကာယစိတ္တာဗာဓန္တိ သုခံ၊
(ဃ)သောမနဿဝေဒနာယေတံ နာမံ။
(င) တဿ လက္ခဏာဒီနိ ဝေဒနာပဒေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။
အနိစ္စာဒိဝသေန ဝိဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ ဓမ္မေ ပဿတီတိ ဝိပဿနာ။
၁၃၁၆-ခု၊ အစိုးရ။ [အဘိ။ ဋ ။ ၁၆၀]

နံပါတ် (၁)

(က) ယံ ဓမ္မဇာတံ၊ သည်။ ကရဇကာယဋ္ဌ၊ ကိုရင်း၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေစ၊ တို့ကိုရင်း၊ သုခယတိ၊ချမ်းသာစေတတ်၏။

(ခ) ယဿ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်အား၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ တံ ပုဂ္ဂလံ၊ ကို။ သုခိတံ၊ ဖြစ်သောချမ်းသာခြင်းရှိသည်ကို။ (ဝါ) ချမ်းသာခြင်းသို့ ရောက်သည်ကို။ ကရောတိ၊ ၏။

(ဂ) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ယံဓမ္မဇာတံ၊ သည်။ ကာယစိတ္တာဗာဓံ၊ ကိုယ်၏ကျင်နာခြင်း စိတ်၏ကျင်နာခြင်းကို။ သုဋ္ဌု၊ ကောင်းစွာ။ ခါဒတိစ၊ ခဲလည်းခဲတတ်၏။ ခနတိစ၊ တူလည်းတူးဖြိုဖျက်ဆီးတတ်၏။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ဌပနာပဋ္ဌက ။ ။ ဆရာ (က)ဖြင့် သုခယတိ- ဟုဆိုတော်မူ၏။ ယင်းသို့ဆိုသော်။ ယင်းသုခယတိ ပုဒ်သည် စုရာဒိ ဏယ-ပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသောပုဒ်ဖြစ်၏ဟူသော အနက် ရောက်ရာသည်မဟုတ်ပါလော။

တစ်နည်း။ ။ ဆရာ (က)ဖြင့် သုခံပုဒ်၏ ဝစနတ္ထနှင့်တကွ သဒ္ဒတ္ထကို ဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်။ ဝစနတ္ထနှင့်တကွ သဒ္ဒတ္ထသည် အဓိပ္ပါယတ္ထနှင့် မကင်းကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(ဂ) ဝါ-သဒ္ဒါထားရကြောင်း- ချမ်းသာစေခြင်းအနက်ဟူသော အကြောင်း မှတပါး ကောင်းစွာခဲခြင်းအနက် ကောင်းစွာတူးဖြိုဖျက်စီးခြင်း အနက်ဟူသော အကြောင်းတပါးကိုလဲလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါထား။

(ဂ) စ- သဒ္ဒါထားရပုံ-ကိုယ်၏အနာ စိတ်၏အနာကို ကောင်းစွာခဲစားတတ်သောကြောင့်သာ သုခမည်သည်မဟုတ်သေး။ တူလည်းတူးဖြိုဖျက်ဆီးတတ်သောကြောင့်လည်း သုခမည်သေး၏ဟူသော သမုစ္စည်း သမ္ပိဏ္ဍနအနက်ကိုပြလိုသောကြောင့် စ-သဒ္ဒါထား။

(ဃ) နာမ သဒ္ဒါထားရပုံ - အပေါင်းဖြစ်သော ကာယိကသုခ စေတသိက သုခတို့၏ သုခဟူသောအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော စေတသိကသုခ၌ တင်စား၍ အစိတ်ဖြစ်သော စေတသိကသုခကို သုခဟုခေါ်ဆိုရသော ဧကဒေသူပစာ အဖြစ်ကို ပြလိုသောကြောင့် နာမသဒ္ဒါထား။

(ခ) အဗျာပိတ ဒေါသပယ်။
(ဂ) အဗျာပိတ ဒေါသပယ်။
(ဃ) အတိဗျာပိတ ဒေါသပယ်။
(င) အဗျာပိတ ဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

သောမနဿ ။ ။ မနတိ ဇာနာတီတိ မနော။ မနတိ ဝိဇာနာတိ ဧတေနာတိ ဝါ မနော။ မိနာတိ ပရိစ္ဆိန္ဒတီတိဝါ မနော။ သောဘနံ မနော သုမနော။ သောဘနံ မနော ဧတဿာတိဝါ သုမနော။ သုမနဿ ဘာဝေါ သောမနဿံ။

သုမန-ပုဒ်+ဏျ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ တင့်တယ်သောစိတ်၏။ (ဝါ) တင့်တယ်သောစိတ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ သောမနဿဝေဒနာနှင့် နိသျ+နိဿိတ၊ ဌာန+ဌာနီစပ် (ဗျ + နိ)။ သောမနဿ ဝေဒနာသည် (ပ + နိ)။

နံပါတ် (၅)

ကရဏန္တပုဒ်ထားရကြောင်း။ ။ ကျမ်းဆရာတို့သည် ကတ္တုသတ္တိကိုပြလို၍ တစ်ရံတစ်ခါ၌ ကမ္မသတ္တိကိုပြလို၍ ကရဏန္တပုဒ်ကို ထားကြရကုန်၏။ ထိုတွင် ဤ၌ ကတ္တုသတ္တိကိုပြလို၍ (င)ဝါကျရှိ အနိစ္စာဒိဝသေနဟူသော ကရဏန္တပုဒ်ကို ထားရပါသည်။

နံပါတ် (၆)

(ဂ) သုဋ္ဌု ခါဒတိ- ဖြင့်- သုခံ၌ သု+ခါဒ+ကွိ၊ သု-ဥပသာရပုဒ်၏ သုဋ္ဌု အနက် ဟောသည်ကိုရင်း၊ ကွိပစ္စည်း ကတ္တားအနက်၌သက်သည်ကိုရင်း သုဋ္ဌုခါဒတီတိ သုခံ-

http://www.dhammadownload.com

ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း သိစေ။ သုဋ္ဌု ခနတိ- ဖြင့်- သုခံ၌ သု+ခနု+ကွိ။ သု-၏ သုဋ္ဌုအနက်ဟောသည်ကိုရင်း၊ ကွိပစ္စည်း ကတ္တားအနက်၌သက်သည်ကိုရင်း။ သုဋ္ဌုခနတီတိ သုခံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း သိစေ၊ ကာယစိတ္တာဗာဓံ-ဖြင့် ခါဒတိ ခနတိတို့၌ ခဲခြင်း တူးဖြိုဖျက်ဆီးခြင်းဟူသည် ကိုယ်၏ကျင်နာခြင်း စိတ်၏ ကျင်နာခြင်းကို ခဲခြင်း တူးဖြိုဖျက်ဆီးခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဃဿ အစွဲ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသောအနက်။

စ- သဒ္ဒါ ဣဓာဓိပ္ပေတတ္ထ-သမုစ္စည်းအနက်၊ (တစ်နည်း) အတ္တန္တရဝိကပ်။

(ဂ) သုဋ္ဌု-သမ္မာအနက်(ဝါ) သုန္ဒရတ္ထ။

ဝါ-အတ္ထန္တရ ဝိကပ္ပနတ္ထ။

(ဃ)တေ- သုခဟူသော အမည်စွဲ။

နံပါတ် (၈)

သုခယတိ သုခံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ကရောတိ၊ခါဒတိ ခနတိတို့အရ သုခဝေဒနာရ၏။

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ပဿဒ္ဓိသည် ဒီပကတ္ထ။

သမာဓိသည် ပကာသနတ္ထ။

ပီတိ ပါမောဇ္ဇ စသည်တို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ယထာဘူတဉာဏ်, နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်, မဂ်ဉာဏ်, ဖိုလ်ဉာဏ်, ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်တိုင်အောင်သော အကျိုးဆက်တို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။

(င) ဝိပဿနာ၏ အရ- ဝိပဿနာဉာဏ်သည် ဒဿနတ္ထ။

တေဘူမကတရားတို့သည် ဒီပကတ္ထ။

မဂ်ဉာဏ်, ဖိုလ်ဉာဏ်တို့သည် ပကာသနတ္ထ။

ယောနိသောမနသိကာရသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(က) ယံ မေ့ဓာတံ ပါဠိသေသကတ္တာပုဒ်အရ- သောမနဿဝေဒနာပစ္စည်း တရားသည်၊သုခယတိ- အရ ဝေဒနာသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတ-ဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဣံ, ဈာ။

သုခယတိ- အရ သောမနဿဝေဒနာပစ္စည်းတရားသည်၊ကရဇကာယဥ္စ-ပါဠိသေသ ကံပုဒ်အရ- ခန္ဓာငါးပါးအား ပကတူပဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

http://www.dhammadownload.com

(င) ဓမ္မေ- အရ တေဘူမက ပစ္စည်းတရားသည်၊ပဿတိ- အရ ဝိပဿနာ ဉာဏ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- ယထာရဟ, အာရမ္မဏမျိုး ၈-ပစ္စည်း။

ဝါကျစဉ် (၅၅)

(က)သဒ္ဓဟတ္ထံ ဓောယ, သယံ ဝါ သဒ္ဓဟတိ, သဒ္ဓဟနမတ္တမေဝ ဝါ သောတိ သဒ္ဓါ၊

(ခ) သာဝ အဿဒ္ဓိယဿ အဘိဘဝနတော အဓိပတိယဋ္ဌေန ဣန္ဒြိယံ၊

(ဂ) အဓိမောက္ခလက္ခဏေ ဝါ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ ဣန္ဒြိယံ၊

(ဃ)သဒ္ဓါဝ ဣန္ဒြိယံ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ။

(င) သာ ပနေသာ သမ္ပသာဒနလက္ခဏာ စ သဒ္ဓါ, သမ္ပက္ခန္ဒနလက္ခဏာ စ။

၁၃၄၀-ခု၊ အစိုးရ [အဘိ။ ဋ ။ ၁၆၂]

နံပါတ် (၁)

(က) ဓောယ ဓမ္မဇာတိယာ၊ ဖြင့်။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ၊ တို့သည်။ တံသမင်္ဂီ ပုဂ္ဂလာ၊ ထိုသဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ သဒ္ဓဟတ္ထံ၊ ယုံကြည်တတ်ကုန်၏။ ဣတိတသ္မာ။ သာဓမ္မဇာတိ။သဒ္ဓါ၊ ၏။

(ခ) သာဝ၊ ထိုသဒ္ဓါသည်ပင်။ အဿဒ္ဓိယဿ၊ မသဒ္ဓါသောသူ၏အဖြစ်ကို။ အဘိဘဝနတော၊ နှိမ်နှင်းလွှမ်းမိုးတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ အဓိပတိယဋ္ဌေန၊ မိမိနှင့်စပ်သောတရားတို့ကို အစိုးရသည်၏အဖြစ် အကြီးအမှူး၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဣန္ဒြိယန္တိ၊ မည်သည်လည်း။ ဟောတိ။

(ဂ) အဓိမောက္ခလက္ခဏေ၊ ကြည်ညိုယုံကြည်ခြင်းဖြစ်၍ဖြစ်သော တရား အစရှိသောဝတ္ထု၌ဖြစ်သော ဆုံးဖြတ်ခြင်းလက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒဋ္ဌံ၊ မိမိ၏ အစိုးရသည်၏ အဖြစ်ကို။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ၊ တို့ကို။

(င) ပန၊-တပါး။ သာ ဧသာ သဒ္ဓါ၊ သည်။ သမ္ပသာဒနလက္ခဏာစ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုကြည်စေခြင်း လက္ခဏာရှိသည်လည်း။ ဟောတိ၊ သမ္ပက္ခန္ဒနလက္ခဏာစ၊ နောက်သို့မဆုတ် စုပ်စုပ်နစ်လျှက် သက်ဝင်သောလက္ခဏာရှိသည်လည်း။ ဟောတိ။

နံပါတ် (၂)

(ဂ)သို့ ။ ။ ဆရာ (၁)ဖြင့် သဒ္ဓါသည်သာ အဿဒ္ဓိယကိုလွှမ်းမိုးနိုင်သည့်အတွက် အကြီးအကဲ၏အဖြစ်ဟူသောအနက်ကြောင့် ဣန္ဒြိယမည်သောဟု ဖွင့်ပြ အပ်၏။ ထိုသို့သော်။ ဤသကတ်နက်အကြောင်းကြောင့်သာ ဣန္ဒြိယမည်၏ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။

http://www.dhammadownload.com

(င)သို့။ ။ဆရာ (ဃ)ဖြင့် သဒ္ဓိန္ဒြိယံကို သဒ္ဓါ၀ ဣန္ဒြိယံ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဟု အ၀ဓာရဏ ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ၏ ဝစနတ္ထကိုသာသိ၍ သဒ္ဓါ၏လက္ခဏာကို မသိရသေးသည်မဟုတ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

(၀)ဝါ- သဒ္ဓါ။ ။ အဘိဘဝန-အနက်ဟော ဣဒသ+ဏျ၊ (တစ်နည်း) အဓိပတိ ယတ္တဝါစီ အနိပ္ဖန္နပါဋိပဒိကပုဒ် အဖြစ်မှတပါး။ ဣဒိ+ဏျ- ဖြင့်ပြီးသည်ကိုလဲပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဓါဆို (သဒ္ဓါလဲ)။သဒ္ဓါမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို လွှမ်းမိုးနိုင်သည့်အတွက် အကြီးအကဲ၏အဖြစ်ဟူသောအနက်ကြောင့် ဣန္ဒြိယမည်သည် မှတပါး ဆုံးဖြတ်ခြင်းလက္ခဏာ၌ အစိုးရသည်၏အဖြစ်ကို ပြုစေတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဣန္ဒြိယမည်၏ဟု သကတ်အနက်ကိုလဲပြလို၍ ဝါ- သဒ္ဓါဆို။

တစ်နည်း။ ။ နံပါတ် (၆)ပါအတိုင်း ဝစနတ္ထလဲ။

ဝါကျအာလုံး အဗျာပိတ, အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

အဿဒ္ဓိယ ။ ။ နတ္ထိ သဒ္ဓါ ယဿာတိ အသဒ္ဓေါ။

အသဒ္ဓိယဿ ဘာဝေါ အဿဒ္ဓိယံ။

အဿဒ္ဓ ပုဒ်+ဏျ သည်ငှ၊သဒ္ဓါမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့် နိသျ+နိဿိတစပ် (ဗျု + နိ)။ သဒ္ဓါမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာအကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် (ဝါ)မိစ္ဆာဓိမောက္ခသည် (ပ + နိ)။

အဓိပတိယဋ္ဌ။ ။ အဓီနံ အတ္တနာ အာယတ္တာနံ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ပတိ အဓိပတိ။

အဓိပတိနော ဘာဝေါ အဓိပတိယံ။

အဓိပတိယံ အတ္ထော သဘာဝေါ ယဿာတိ အဓိပတိယဋ္ဌော။

အဓိမုစ္စနံ အဓိမောက္ခံ။

ဣန္ဒ ။ ။ ဣန္ဒတိ ပရမိဿရိယံ ကရောတီတိ ဣန္ဒော။

ဣဒိ+က သည်ငှ၊ လွန်စွာအစိုးရခြင်းကိုပြုခြင်းကြီးယာသည်ငှ (ဗျု+နိ)။ လွန်စွာအစိုးရခြင်းကို ပြုခြင်းကြီးယာသည် (ပ + နိ)။

နံပါတ် (၅)

အယံ ။ ။ အလိင် + ဇဏ္ဍဝိ + နိ + နိပါတ်။

ဣန္ဒဋ္ဌံ ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + တဒ္ဓိတ်။ (ဣန္ဒဿ ဘာဝေါ ဣန္ဒဋ္ဌံ)

နံပါတ် (၆)

(၁) အဿဒ္ဓိယဿ အဘိဘဝနတော- ဖြင့် ဣန္ဒြိယံ၌ ဣဒသ+ဏျ၊ ဣဒသဓာတ်၏ အဘိဘဝန-အနက်၌ဖြစ်သည်ကိုရင်း၊ ဣဒသတိ အဘိဘဝတီတိ -

http://www.dhammadownload.com

ဣန္ဒြိယံ-ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုငင်း၊ ဤသိယံ-ဟုဆိုလိုလျှက် နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဣန္ဒြိယပြီးသည်ကိုငင်း၊ သဒ္ဓါမရှိသူ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို လွှမ်းမိုးနိုင်ခြင်းကြောင့် ဣန္ဒြိယမည်သည်ကိုငင်း သိစေ။

အဓိပတိယဋ္ဌေန- ဖြင့် ဣန္ဒြိယသဒ္ဒါသည် အဓိပတိအနက်ကိုဟောသော အနိပ္ဖန္နပါတိပဒိကပုဒ်ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ သာဝ- ဖြင့် ဣန္ဒြိယအရ သဒ္ဓါကိုပင် ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

မှတ်ချက်။ ။ အဓိပတိယဋ္ဌေန- ဖြင့် ဣန္ဒြိယ-သဒ္ဒါ၏ အစိုးရခြင်း-အဓိပတိ အနက်ကိုဟောသော အနိပ္ဖန္နပါတိပဒိကပုဒ်ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

အဿဒ္ဓိယဿ အဘိဘဝနတော- ဖြင့် အစိုးရခြင်းဟူသည် သဒ္ဓါမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို လွှမ်းမိုးနိုင်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ (ဘာ+ဋီ)

(ဂ) ဣန္ဒလိင်္ဂ ကာရေတိ- ဖြင့် ဣန္ဒြိယံ၌ ဣဒိ+ဏျ၊ ဣဒိ ၏ ပရမိဿရိယ အနက်၌ဖြစ်သည်ကိုငင်း ဏျ၏ကတ္တုသာဓန၌ သက်သည်ကိုငင်း၊ ဣန္ဒတိ ပရမိဿ ရိယံ ကရောတီတိ ဣန္ဒြိယံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုငင်း၊ ဣန္ဒြိယံ-ဟုဆိုလိုလျှက် နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဣန္ဒြိယပြီးသည်ကိုငင်း သိစေ။

မှတ်ချက်။ ။ ဣန္ဒတိ ပရမိဿရိယံ ကရောတီတိ ဣန္ဒော။ (မြတ်စွာဘုရားနှင့် ကံကိုရ)။ ဣန္ဒေန ဒေသိတံ ဣန္ဒြိယံ။ ဣန္ဒဿ လိင်္ဂံ ဣန္ဒြိယံ။ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုထားသောနည်းများကို ဘာ+ဋီ ၌ရှု။

အဓိမောက္ခလက္ခဏေ- ဖြင့် အစိုးရသည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်သည်ဟူသည် ယုံကြည်ဘွယ်ဝတ္ထုကို ယုံကြည်သောအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်းလက္ခဏာ၌ အစိုးရသူ၏ အဖြစ်ကို ပြုစေခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

သဒ္ဒဟန မတ္တမေဝ. . .
ဘာဝသတ္တိသည် ဂဟေတဗ္ဗ။
ကတ္တုသတ္တိ, ကရဏသတ္တိသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။
သဒ္ဓါသည် အနုညာတ။
(င) စ- အညမညသမုစ္စည်း။
သာဝ. . .
သဒ္ဓါသည် ဂဟေတဗ္ဗ။
သတ္တဇီဝသည်ငင်း၊ ဣန္ဒြေမထိုက်သော ဖဿစသောတရားတို့သည်ငင်း နိဝတ္တေတဗ္ဗ။
ဣန္ဒြေထိုက်သော သတိ, ဝီရိယစသောတရားတို့သည် အနုညာတ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၉)

အသာဗ္ဗိယံ-အရ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် (တစ်နည်း) မိစ္ဆာမိမောက္ခ သည် ဒဿနတ္ထ။

အယောနိသောမနသိကာရသည်ငှင်း၊ ပုရာဏကဿပစသော မယုံကြည်ထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်ငှင်း ဒိပကတ္ထ။

ကိုယ်စိတ် ၂-ပါး ဆင်းရဲခြင်းသည်ငှင်း၊ အကုသိုလ်တရားတိုးပွါးရခြင်းသည်ငှင်း ပကာသနတ္ထ။

ဗာလူပသေဝန, အသဗ္ဗမွဿဝန စသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

အပါယ်ဆင်းရဲ မကောင်းဂတိရောက်ရှိရခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(က) တေဟယ- အရ သဋ္ဌါပစ္စည်းတရားသည်၊သဒ္ဓဟန္တိ- အရ သမ္ပယုတ်တရား ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၃၊ ငယ်။

သယံ- အရ သဋ္ဌါတရားတည်းဟူသော နာမက္ခန္ဓာ သုံးပါး နှစ်ပါး တစ်ပါး ပစ္စည်းတရားသည်၊သဒ္ဓဟတိ-အရ သဋ္ဌါတရားတည်းဟူသော နာမက္ခန္ဓာ တစ်ပါး နှစ်ပါး သုံးပါး ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ (တစ်နည်း) ရှေးရှေးသော သဋ္ဌါတရားပစ္စည်းသည်၊နောက်နောက်သော သဋ္ဌါတရားပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အနန္တရဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

အသာဗ္ဗိယဿ- အရ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပာဒ် (ဝါ) မိစ္ဆာမိမောက္ခ ပစ္စည်းတရားသည်၊အဘိဘဝနတော-အရ သဋ္ဌါ (ဝါ) သဋ္ဌါစိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပဖြင့် ပြု။

ဝါကျချစ် (၅၆)

(က)ဝီရဿ ဘာဝေါ ဝီရိယံ၊ ဝီရာနံ ဝါ ကမ္မံ ဝီရိယံ၊ ဝိဓိနာ ဝါ နယေန ဥပါယေန ဤရယိတဗ္ဗံ ပဝတ္တယိတဗ္ဗန္တိ ဝီရိယံ၊

(ခ) တဒေဝ ကောသဇ္ဇဿ အဘိဘဝနတော အဓိပတိယဋ္ဌေန ဣန္ဒြိယံ၊

(ဂ) ပဂ္ဂဟဏလက္ခဏေ ဝါ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ ဣန္ဒြိယံ။

(ဃ)ဝီရိယမေဝ ဣန္ဒြိယံ ဝီရိယိန္ဒြိယံ။

(င) တံ ပနေတံ ဥပတ္ထမ္ဘနလက္ခဏဥ္စ ဝီရိယံ, ပဂ္ဂဟဏလက္ခဏဥ္စ။

(စ) ယထာ ဟိ ဇိဏ္ဏကဃရံ အာဂန္တုကေန ထူဏုပတ္ထမ္ဘေန တိဋ္ဌတိ၊ ဧဝမေဝ ယောဂါဝစရော ဝီရိယုပတ္ထမ္ဘေန ဥပတ္ထမ္ဘိတော ဟုတွာ သဗ္ဗာကုသလဓမ္မေဟိ န ဟာယတိ န ပရိဟာယတိ။

(ဆ)ဧဝံ တာဝဿ ဥပတ္ထမ္ဘနလက္ခဏတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ [အဘိ။ ၄ ။ ၁၆၃]

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(ခ) တဒေဝ၊ ထိုဝီရိယသည်ပင်။ ကောသဇ္ဇဿ၊ ကောသဇ္ဇကို (ဝါ)ပျင်းရိသူ၏အဖြစ်ကို။ အဘိဘဝနတော၊ ကြောင့်(ဝါ)အတွက်။ အဓိပတိယဋ္ဌေန၊ ကြောင့်။ ဣန္ဒြိယံ၊ မည်၏။

(င) ပန၊ ဆက်။ (တစ်နည်း)။ပန၊ ပဒတ္ထမှတပါး လက္ခဏာဒျောတကား။ တံ ခဏံဝီရိယံ၊ သည်။ ဥပထမ္ဘန လက္ခဏဥ္စ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ထောက်ပံ့ခြင်းလက္ခဏာ ရှိသည်ငှင်း။ ပဂ္ဂဟဏလက္ခဏဥ္စ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ချီးမြှောက်ခြင်းလက္ခဏာ ရှိသည်ငှင်း။ ဟောတိ၊ ၏။

(စ) ဟိ၊ ဥပမာဆောင်ထင်အောင်ပြဦးအံ့။

(ဆ)ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ တာဝ၊ ပဂ္ဂဟဏလက္ခဏာမှရှေးဦးစွာ။အဿ၊ ထိုဝီရိယ၏။ ဥပထမ္ဘနလက္ခဏတာ၊ ဥပထမ္ဘနလက္ခဏာရှိသည်၏အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။

နံပါတ် (၂)

(စ)သို့ ။ ။ဆရာ သည် (င)ဝါကျဖြင့် ဝီရိယသည် ဥပထမ္ဘနလက္ခဏာရှိ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဝီရိယ၏ ဥပထမ္ဘနလက္ခဏာဖြစ်ပုံကို ဥပမာနှင့်တကွ ထင်ရှားစွာမသိအပ်ဟူသောအနက် ရောက်ရာ၏- စုဒ်ကြောင့် (စ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က) ဝါ- သဒ္ဒါ။ ဏျပစ္စည်း၏ ဘာဝတဒ္ဓိတ်အနက်မှတပါး ကမ္မတဒ္ဓိတ် အနက် လဲပြလို၍ ဝါသဒ္ဒါထားပါသည်။

တစ်နည်း။ ။ ဘာဝတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထမှတပါး ကမ္မတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထကို လဲပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါထားပါသည်။ (အနက်လဲ)။

တစ်နည်း။ ။ ဝီရိယပုဒ်၏ မုချသဒ္ဒါမှတပါး ဖလူပစာသဒ္ဒါဖြစ်သည်ကို လဲပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါထားပါသည်။ (သဒ္ဒါလဲ)

(အကြောင်းဝီရိယ၏အမည်ကို ဝီရိယဖြင့်လုပ်ရသော အကျိုးအလုပ်၌ တင်စား၍ဆိုသောကြောင့် ဖလူပစာ)

ဒုတိယ ဝါ-သဒ္ဒါ ဝီရိယသဒ္ဒါ၏ တဒ္ဓိတ်ပုဒ်အဖြစ်မှတပါး သမာသ်ပုဒ်အဖြစ်ကိုလဲပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါထား။

တစ်နည်း။ ။ ရဲရင့်သူ၏အဖြစ် ရဲရင့်သူတို့၏အလုပ်ဟူသော သကတ်နက်ကြောင့် ဝီရိယမည်သည်မှတပါး သင့်လျော်သော ပုဗ္ဗပယောဂ ဥပါယအစီအရင်ဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သောကြောင့် ဝီရိယမည်၏ဟု သကတ်နက်အကြောင်းတပါးကို လဲပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါထား။

(စ) ဝါကျဖြင့် (င)ဝါကျ၌ ဝီရိယသည် ဥပထမ္ဘန လက္ခဏာရှိ၏ဟုဆိုရာ-

http://www.dhammadownload.com

ဝီရိယ၏ ဥပထမ္ဘနလက္ခဏာဖြစ်ပုံသည် မထင်ရှားမပြည့်စုံ သို့အတွက် ယင်း(င)ဝါကျ၌ စကားမပြည့်စုံခြင်း မပျံ့နှံ့ခြင်း အဗျာပိတ အပရိပုဏ္ဏဒေါသသင့်ရောက်နေ၏။ (စ)ဝါကျဖြင့် ဝီရိယ၏ ဥပထမ္ဘနလက္ခဏာဖြစ်ပုံကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဥပမာနှင့်တကွ ထင်ရှားစွာဆိုသောကြောင့် (စ)ဝါကျသည် (င)ဝါကျ၌တင်သော အဗျာပိတ အပရိပုဏ္ဏဒေါသကို စင်စေသည်။

တစ်နည်း။ ။ ဝီရိယ၏ ဥပထမ္ဘနလက္ခဏာရှိပုံကို ဆိုပြီးဖြစ်သော်လည်း ဥပထမ္ဘနလက္ခဏာဖြစ်ပုံကား မန္ဒဗုဒ္ဓိပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက် မသိသာ မထင်ရှားသေး ထို့ကြောင့် ဥပမာနှင့်တကွ သိသာထင်ရှားအောင် ဆိုအပ်ရကား (စ)ဝါကျ၌ ပုနရုတ္တိဒေါသ မသင့်ရောက်။

နံပါတ် (၄)

ဝီရိယတီတိ ဝီရော။

တုဋ္ဌိတံ သီဒတီတိ ကုသီဒေါ၊ ကုသီဒဿ ဘာဝေါ ကောသဇ္ဇံ။

ဇိရတီတိ ဇိဏ္ဏံ၊ ဇိဏ္ဏဥ္စ တံ ယရဥ္စာတိ ဇိဏ္ဏယရံ၊ အာဂစ္ဆတီတိ အာဂန္တုကော။

ထရီယတိ အဘိတ္တိဝီယတီတိ ထူဏာ၊ ဓာရေတီတိ ဝါထူဏာ။

ထုဓာတ်+ဥနပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ချီးမွမ်းခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း - (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ချီးမွမ်းခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဥပထမ္ဘတီတိ ဥပတ္ထမ္ဘော၊ ထူဏာမေဝ ဥပတ္ထမ္ဘော ထူဏူပတ္ထမ္ဘော။ (ပြည် နိဿျ)
ဥပထမ္ဘတိ ဧတေနာတိ ဥပထမ္ဘံ၊ ဥပထမ္ဘံ ထူဏာ ထူဏူပတ္ထမ္ဘံ။ (ဘာ+ဋီ)

နံပါတ် (၅)

ဝိမိန ။ ။ ပုလ္လိင် + ရတ္တာဒိဂိုဏ်း + ဣကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ဥပထမ္ဘန။ ။ နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိဂိုဏ်း + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ဇိဏ္ဏ ။ ။ နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိဂိုဏ်း + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ထူဏာ ။ ။ ပုလ္လိင် + နပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + စိတ္တာဒိဂိုဏ်း+အကာရန်+ ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(က). ဝီရဿ ဘာဝေါ-ဖြင့် ဝီရိယံ၌ ဝီရိယပုဒ်+ဏျပစ္စည်း ယင်းပစ္စည်း၏ ဘာဝတဒ္ဓိတ်၌သက်၍၊ ဝီရဿ ဘာဝေါ ဝီရိယံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေသည်။ **ဝီရာနံ တမ္မံ-** ဖြင့် ဝီရိယံ၌ ဝီရပုဒ်+ဏျပစ္စည်း ယင်းဏျပစ္စည်း ကမ္မတဒ္ဓိတ် အနက်၌သက်၍ ဝီရာနံ ကမ္မံ ဝီရိယံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေသည်။ ဝိမိနာ ဤရယိတဗ္ဗံ ပဝတ္တယိတဗ္ဗံဖြင့် ဝီရိယံ၌ ဝိပုဒ်+ဤရိယပုဒ် ဝိ-ဥပသာရ၏ ဝိမိအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုဧင်း။ ဤရိယံ၌ ဤရဓာတ်+ဏျပစ္စည်း ဤရဓာတ်၏ ပဝတ္တနအနက်၌-

http://www.dhammadownload.com

ဖြစ်သည်ကိုင်း၊ ဇျာပစ္စည်း၏ ကမ္မသာဓနေ၌သက်သည်ကိုင်း၊ ဤရယိတဗ္ဗံ ပဝတ္တယိတဗ္ဗန္တိ ဤ ရိယံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုင်း၊ ဝိ-နှင့် ဤရိယ-ကို ဝိဓိနာ ဤရယိတဗ္ဗန္တိ ဝီရိယံဟု တတိယာတပ္ပုရိသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုင်း သိစေသည်။ နယေန ဥပါယေနဖြင့် ဤ၌ ဝိဓိ-အစီအရင်ဟူသည် နယ- နည်းလမ်း၊ ဥပါယ- သင့်သော အကြောင်းပင်ဖြစ်၏ဟု သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ဝီရိယမေဝ ၌ ဧဝတ္ထ. . .

ဝီရိယသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

သတ္တဇီဝသည်ငှင်း၊ ဝီရိယမထိုက်သော ဖဿစသောတရားတို့သည်ငှင်း နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

ဝီရိယမှတပါးသော သဒ္ဓါ သတိစသောတရားတို့သည် အနုညာတတ္ထ။

ဧဝမေဝ ၌ ဧဝတ္ထ. . .

ဝီရိယ၏ ထောက်တိုင်နှင့်တူခြင်း သဒိသဘောဂုဏ်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

ဝိသဒိသဘောဂုဏ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

ဝီရိယသည် အနုညာတတ္ထ။

(င) ပန-ဝါကျာရမ္ဘတ္ထ (ဝါ) ပက္ခန္တရတ္ထ။ (စ) ဟိ= တပ္ပါကဋီကရဏတ္ထ။

တာဝ = ပဌမတ္ထ, ကမတ္ထနှစ်နက်တို့တွင် ဤ၌ပဌမတ္ထအနက်ကိုယူ။

နံပါတ် (၈)

ကောသဇ္ဇအရ-ပျင်းရိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် (ဝါ) ထိန မိဒ္ဓ။ နဟာယတိအရ- ကုသိုလ်တရားတို့ မဆုတ်ယုတ်ခြင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ဝီရိယဟူသောထောက်တိုင်သည် ဒီပကတ္ထ။

ကုသိုလ်တရားတိုးပွားခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

သံဝေဂဖြစ်ခြင်းသည်ငှင်း၊ ဝီရိယာရမ္ဘဝတ္ထုသည်ငှင်း ဝိဘာဝတ္ထ။

အားထုတ်ခြင်းဖြင့်ရအပ်သော သမ္ပတ္တိတရားတို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ထူဏူပတ္ထမ္ဘေန အရ- ထောက်တိုင်ဟူသော ပညတ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ တိဋ္ဌတိအရ ဆွေးမြေ့သောအိမ်ဟူသော သမူဟပညတ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယ သတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု။

ဝိဓိနာနယေန အရ- သင့်လျော်သောအကြောင်း ဥပါယ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဤရယိတဗ္ဗံအရ ဝီရိယ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၅၇)

(က) သရန္တိ တေနာယ သယံ ဝါ သရတိ, သရဏမတ္တမေဝ ဝါ ဧသာတိ သတိ။

(ခ) သာဝ မုဋ္ဌဿစ္စဿ အဘိဘဝနတော အဓိပတိယဋ္ဌေန ဣန္ဒြိယံ၊

(ဂ) ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏေဝါ ဣန္ဒ္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ ဣန္ဒြိယံ။

(ဃ) သတိ စေဝ ဣန္ဒြိယံ သတိန္ဒြိယံ။

(င) သာ ပနေသာ အပိလာပနလက္ခဏာ စ သတိ ဥပဂ္ဂဏှနလက္ခဏာ စ။

(စ) ယထာ ဟိ ရညော ဘဏ္ဍာဂါရိကော ဒသဝိဓံ ရတနံ ဂေါပယန္တော သာယံ ပါတံ ရာဇာနံ ဣဿရိယသမ္ပတ္တိံ သလ္လက္ခာပေတိ သာရေတိ၊ ဧဝမေဝ သတိ ကုသလံ ဓမ္မံ သလ္လက္ခာပေတိ သရာပေတိ။

၁၃၂၉ - အစိုးရ (အဘိ။ ၄ ။ ၁၆၄)

နံပါတ် (၁)

(င)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)စသောဝါကျတို့ဖြင့် သတိန္ဒြိယ၌ သတိပုဒ် ဣန္ဒြိယပုဒ် သတိန္ဒြိယပုဒ်တို့၏ အစိတ်ဝစနတ္ထ အပေါင်းဝစနတ္ထတို့ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ယင်း၌ သတိပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကိုသာသိ၍ လက္ခဏာကို မသိအပ်သေး သည်မဟုတ်ပါလော- စုဒ်ကြောင့် (င)ဝါကျမိန့်။

(စ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (င)ဝါကျဖြင့် သတိ၏ အပိလာပနလက္ခဏာ၊ ဥပဂ္ဂဏှနလက္ခဏာတို့ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ သတိ၏ အမှတ်ရပုံကို ဥပမာနှင့်တကွ ထင်ရှားစွာမသိဟူသောအနက်သည် ရောက်ရာ၏။ သတိ၏အမှတ်ရ ပုံကို ဥပမာနှင့်တကွ ထင်ရှားစွာပြဆိုသင့်သေး၏။- စုဒ်ကြောင့် (စ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က)ဝါကျ (ပဌမ) ဝါသဒ္ဒါ ထားရခြင်း- တိ ပစ္စည်း ကရဏသာဓနဝစနတ္ထ မှတပါး ကတ္တုသာဓနဝစနတ္ထကိုလဲပြလို၍ ထားပါသည်။

ဒုတိယ ဝါ-သဒ္ဒါထားရခြင်း- တိ-ပစ္စည်း ကတ္တုသာဓနဝစနတ္ထမှတပါး ဘာဝသာဓနဝစနတ္ထကို လဲပြလို၍ ထားပါသည်။

(ဂ)ဝါကျ ဝါ-သဒ္ဒါထားရခြင်း- ဣန္ဒြိယသဒ္ဒါ၏ အဓိပတိအနက်ဟော အနိပ္ဖန္န ပါဒိပဋိကပုဒ်အဖြစ်မှတပါး ဣန္ဒဋ္ဌကာရ သဘာဝအနက်ဟော (တစ်နည်း) ဣန္ဒပုဒ် ဏျပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော နိပ္ဖန္နပါဒိပဋိကပုဒ် အဖြစ်ကို လဲပြလို၍ ထားပါသည်။ (တစ်နည်း) ဤသဓာတ်+ဏျပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ကတ္တုဝစနတ္ထ ကိတ် ဝိဂြိုဟ်မှတပါး ဣန္ဒပုဒ်+ဏျပစ္စည်း ကာရေတိအနက်၌သက်၍ တဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထကိုလဲပြလို၍ရင်း၊ (တစ်နည်း) ဣဒိဓာတ်+ဏျပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ကတ္တုဝစနတ္ထကိတ်ဝိဂြိုဟ်ကို လဲပြလို ၍ရင်း၊ (တစ်နည်း) ပျောက်ကင်းသောသတိရှိသူ၏အဖြစ်ကို လွှမ်းမိုးခြင်းဟူသော သကတ်နက်အကြောင်းမှတပါး အစိုးရသူ၏အဖြစ်ကို ပြုစေတတ်၏ဟူသော သကတ်နက်အကြောင်းကို လဲပြလို၍ ထားပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ)ဝါကျဖြင့် အဗျာပီတ၊အပရိပုဏ္ဏ ဒေါသပယ်။
(စ)ဝါကျဖြင့် အဗျာပီတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

မုဋ္ဌာ သတိ ယဿာတိ မုဋ္ဌဿတိ။ မုဋ္ဌသတိနော ဘာဝေါ မုဋ္ဌဿစ္စံ။

မုဋ္ဌသတိပုဒ်+ဏျပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ပျောက်ကင်းသောသတိရှိသူ၏ ပျောက်ကင်းသောသတိနှင့် နိဿယ/နိဿိတ စပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။

ပျောက်ကင်းသောသတိသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

အဓိနံ အတ္တနာ အာယတ္တာနံ သမ္ဘယုတ္တာဓမ္မာနံ ပတိ အဓိပတိ။

အဓိပတိနော ဘာဝေါ အဓိပတိယံ။

ဣန္ဒတိ ပရမိဿရိယံ ကရောတီတိဣန္ဒော။ ဣန္ဒေန ဒေသိတံ ဣန္ဒြိယံ။

ဣန္ဒဿ လိင်္ဂံ ဣန္ဒြိယံ။

ပိလာပေတီတိ ပိလာပနံ။ န ပိလာပနံ အပိလာပနံ။

ပ္လုဓာတ် (ပိလု)+ဏာပေပစ္စည်း ယုပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ရေပေါ်၌ ပေါ်၍သွားခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ဗူးတောင်းကဲ့သို့ ရေ၌မျော၍ သွားသကဲ့သို့ အာရုံကိုမျော၍ သွားခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နံပါတ် (၅)

ဣန္ဒြိယံ = နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + တဒ္ဓိတ်ပုဒ်။
အဓိပတိယဋ္ဌေန= ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + ဩကာရန် + သမာသနာမ်ပုဒ်။
ရညော = ပုလ္လိင် + ရာဇာဒိ + အာကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ဒဿဝိဓံ = နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။
သာယံ = ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + ဩကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
(သာယော သညာ ဒိနစ္စယော)

နံပါတ် (၆)

(က) သရန္တတောယဖြင့်- သံတိ၌ သရဓာတ်+တိပစ္စည်း၊ ယင်းတိပစ္စည်း ကရဏသာဓနဉ်သက်၍ သရန္တိ တောယာတိ သတိ-ဟု ဝစနတ္ထပြု ပြည်သည်ကိုရင်း၊ ရ- ကျေ၍ ရုပ်ပြီးသည်ကိုရင်း သိစေပါသည်။

သယံ ဝါ သရတိ- ဖြင့် (ကတ္တုသာဓန ဖော်လေ)

သရဏမတ္တမေဝ ဝါ သောဖြင့် (ဘာဝသာဓန ဖော်လေ)

(ခ) အဓိပတိယဋ္ဌေန-ဖြင့် ဣန္ဒြိယသဒ္ဒါသည် အဓိပတိအနက်ကိုဟောသော အနိပ္ဖန္နပါဒိပဋိကပုဒ် ဖြစ်သည်ကို သိစေပါသည်။ မုဋ္ဌဿစ္စဿ အဘိဘဝနတောဖြင့် အစိုးရခြင်းဟူသည် လွတ်ကင်းသောသတိရှိသူ၏အဖြစ်ကို လွှမ်းမိုးနိုင်ခြင်းပင်တည်း

http://www.dhammadownload.com

ဟု သိစေပါသည်။ သာဝ-ဖြင့် ဣန္ဒြိယ အရ သတိကိုပင် အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေပါသည်။ (တစ်နည်း) သတိဇဝ ဣန္ဒြိယံ သတိန္ဒြိယံ ဟု အဝဓာရဏကမ္မဓာရည်း သမာသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေပါသည်။ အဘိဘဝနတောဖြင့် ဣန္ဒြိယံ၌ ဤသဓာတ်+ဏပစ္စည်း ဤသဓာတ်၏ အဘိဘဝနအနက်ဟောသည်ကိုဂုင်း။ ဏပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓနေ၌ဖြစ်သည်ကိုဂုင်း၊ ဤသတိ အဘိဘဝတီတိ ဣန္ဒြိယံဟု ကတ္တုသာဓနေ ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုဂုင်း၊ ဤသိယံဟု ဆိုလိုလျက် နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဣန္ဒြိယပုဒ်ပြီးသည်ကိုဂုင်း သိစေပါသည်။ အဓိပတိယဋ္ဌေန-ဖြင့် လွှမ်းမိုးခြင်းဟူသည် အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ပင်တည်းဟု သိစေပါသည်။ မုဋ္ဌဿစ္စဿ-ဖြင့် လွှမ်းမိုးခြင်းဟူသည် ပျောက်ကင်းသောသတိရှိသူ၏ အဖြစ်ကိုလွှမ်းမိုးခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ သာဝဖြင့် ရှေးနည်းအတိုင်းဖော်။

(ဂ)ဣန္ဒ၌ ကာရေတိ-ဖြင့် ဣန္ဒြိယံ၌ ဣန္ဒပုဒ်+ဏျပစ္စည်း၊ ယင်းဏျပစ္စည်း ကာရေတိအနက်၌သက်၍ ဣန္ဒ၌ ကာရေတီတိ ဣန္ဒြိယံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုဂုင်း၊ ဣန္ဒိယံဟု ဆိုလိုလျက် နိရုတ္တိနည်းဖြင့် န္ဒ၏ အ-ကို ရ-ပြု၍ ပြီးသည်ကိုဂုင်း သိစေပါသည်။(တစ်နည်း) ဣန္ဒတိ ပရမိဿရိယံ ကရောတီတိ ဣန္ဒြိယံဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဣဒိဓာတ်+ဏျပစ္စည်း၊ ယင်းဏျပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓနေ၌ သက်သည်ကိုဂုင်း သိစေပါသည်။ ဥပဋ္ဌာန လက္ခဏေဖြင့်- အာရုံသို့ကပ်၍တည်ခြင်းလက္ခဏာ၌ အစိုးရသူ၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေပါသည်။ (ဂဏ္ဌိအလို ဖော်ပါသည်)။

နံပါတ် (၇)

သရဏမဂ္ဂမေဝ၌

မဂ္ဂသည် ကရဏသတ္တိ ကတ္တုသတ္တိကိုကန့်သော နိဝတ္တာပနအဝဓာရဏ ဧဝကား ဘာဝသတ္တိကိုပြသော သန္နိဋ္ဌာနအဝဓာရဏအနက်

နိယံ။ ။ မဂ္ဂ, ဧဝ, နှစ်ပါးပြက, မဂ္ဂမြစ်ရံ, ဧဝသန္နိဋ္ဌာန်။

ဧဝဖြင့်- ဘာဝသတ္တိဂုဏ်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

ကတ္တုသတ္တိ ကရဏသတ္တိသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

သတိသည် အနုညာတတ္ထ။

သာဝ၌ ဧဝတ္ထ. . ၊ သတိသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

အခြားသော ဖဿစသော ဣန္ဒြေမထိုက်သော တရားတို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

ဝိရိယ ပညာစသော ဣန္ဒြေထိုက်သောတရားတို့သည် အနုညာတတ္ထ။

တစ်နည်း။ ။သတိဗိုလ် သတိဗောဇ္ဈင် စသော အခြားအမည်များသည် အနုညာတတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၉)

(က)ဝါကျ-အရ သတိကိုကောက်

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

သညာသည် ဒီပကတ္ထ။

ကြာမြင့်စွာသောကာလကပြုအပ်သောကိစ္စတို့ကို သိခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ

သမာဓိစသောရှေးအကြောင်းတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ကုသိုလ်တရားတို့တိုးပွားခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

ဒသဝိဓံ ဂုတနံ ဂေါပယန္တော အရ- ဘဏ္ဍာစိုး၏ လုံခြုံစေသောအခြင်းအရာအား ဖြင့်ဖြစ်သော သတိ ဝီရိယ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

မင်းပြစ် မင်းဒဏ်ကျရောက်ခြင်းမှ စိုးရိမ်ခြင်းသည် ဒီပကတ္ထ။

ရတနာတို့၏ ပျောက်ပျက်မှုမရှိခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

မိမိ၏ ဘဏ္ဍာဂါရိကအဖြစ်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

မင်းထံမှချီးမြှောက်မှု လာဘသက္ကာရစသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

တေသ- အရ သတိပစ္စည်းတရားသည်၊သရန္တိ- အရ- သမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- ကြီး ၄၊ အညမည, သမ္ပယုတ္တ, ဝိပါက, ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ။

ကုသလံ ဓမ္မံ အရ- ကုသိုလ်ပစ္စည်းတရားသည်၊သလ္လက္ခေပေတိ အရ- သတိ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣♣

ဝါကျစဉ် (၅၈)

(က)ပဇာနာတီတိ ပညာ။

(ခ) ကိံ ပဇာနာတိ? "ဣဒံ ဒုက္ခံ"န္တိအာဒိနာ နယေန အရိယသစ္စာနိ။

(ဂ) အဋ္ဌကထာယံ ပန "ပညာပေတီတိ ပညာ"တိ ဝုတ္တံ။ ကိန္တိ ပညာပေတီတိ? "အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တာ"တိ ပညာပေတိ။

(ဃ)သာဝ အဝိဇ္ဇာယ အဘိဘဝနတော အဓိပတိယဋ္ဌေန ဣန္ဒြိယံ၊ ဒဿန- လက္ခဏေ ဝါ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ ဣန္ဒြိယံ၊

(င) ပညာဝ ဣန္ဒြိယံ ပညိန္ဒြိယံ။ [အဘိ။ ၄ ။ ၁၆၅]

နံပါတ် (၁)

(က) ယာ ဓမ္မဇာတိ၊ သည်။ ပဇာနာတိ၊ အပြားအားဖြင့်သိတတ်၏။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) ဣဒံ၊ ဤတဏှာကြဉ်သော တေဘူမကဝဋ်တရားသည် (ဝါ) ဇာတိစသောဝဋ်တရားသည်။ ဒုက္ခံ၊ တည်း။ ဣတိ။ ဇာနာတိ။

(ဂ) ပန၊ အထူး။

(ဃ) သာဝ၊ ထိုပညာသည်ပင်။ အဝိဇ္ဇာယ၊ ကို။ အဘိဘဝနတော၊ နှိမ်နှင်းလွှမ်းမိုးတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ အဓိပတိယဋ္ဌေန၊ မိမိနှင့်စပ်သောတရားတို့ကို တရားတို့၏ အစိုးရသည်၏အဖြစ် အကြီးအမှူး၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဣန္ဒြိယံ၊ မည်၏။ ဒဿနလက္ခဏေ၊ မြင်ခြင်းလက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒဋ္ဌံ၊ မိမိ၏ အစိုးရသည်၏အဖြစ်ကို။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ- တို့ကို။ ကာရေတိ- ၏။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ဌပနာပဋ္ဌက ။ ။ ဆရာ (က)ဖြင့် သိတတ်သောကြောင့် ပညာဟုဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်။ သိတတ်သောပညာဟူသည် သိအပ်သောဥေယျဓမ္မနှင့် မကင်းကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။ သိအပ်သော ဥေယျဓမ္မတို့ကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

(ဂ)သို့ပါပနာဒိ ။ ။ ဆရာ (က)ဖြင့် ပဇာနာတီတိ ပညာဟု ဆိုတော်မူ၏။ ယင်းသို့- သော်။ အခြားသောအဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်လည်း ဆရာဆိုနည်းတူ ဆိုကြသည်ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။ အခြားသော အဋ္ဌကထာဆရာတို့၏ အဆိုအမိန့်ကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

နံပါတ် (၃)

(ခ) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(ဂ) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(ဃ) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(င) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

အရိယသစ္စာနိ။ ။ အရဟာတိ အဓိဂစ္ဆတိ မဂ္ဂဖလဓမ္မေတိ အရိယော။
ကိလေသေဟိ အာရကာတိ အရိယော။
သန္တေသု သာဓူသု ဘဝံ သစ္စံ။
သရတိ အာယတိ ဒုက္ခံ ဟိံသတီတိ သစ္စံ။ သတာနံ သစ္စံ။
အရိယာနံ သစ္စာနိ အရိယသစ္စာနိ။

အရိယပုဒ်+သစ္စပုဒ်သည်ရင်း။ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၏ သစ္စာတရားနှင့် သာမိ+သံစပ် (ဈ + နိ)။ အရိယသစ္စာတို့၏ တပါးသည်- ဇာတ်သည် (ပ + နိ)။

အနိစ္စ ။ ။ န သဘာဝေန ဣစ္စံ ဂန္တဗ္ဗန္တိ နိစ္စံ။
ဣစ္စံ ဂန္တဗ္ဗန္တိ ဣစ္စံ ။န ဣစ္စံ နိစ္စံ။ န နိစ္စံ အနိစ္စံ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

ကိ ။ ။ အလိုင် + သဗ္ဗနာမ် + နိဂ္ဂဟိတန္တ + သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။
ဣဒံ ။ ။ နပုံ + သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း + နိဂ္ဂဟိတန္တ + သဗ္ဗနာမ်။
အရိယ ။ ။ ပုံ + ပုရိသာဒိ + ဩ + တဒ္ဓိတ် (ကိတ်)
အဘိဘဝနတော။ ။ အလိုင် + ဂဏာဝိမုတ် + ဩ + နိပါတ်။
(တော ပစ္စည်း ဆုံးနေသည်။)
အနတ္တ ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + သမာသ်။

နံပါတ် (၆)

(က) ပဇာနာတီတိ- ဖြင့် ပညာ၌ ပ+ဉာ+အ ပစ္စည်း ယင်းအပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓနေ၌သက်၍ ပဇာနာတီတိ ပညာ-ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

(ဃ) အဘိဘဝနတော- ဖြင့် ဣန္ဒြိယံ၌ ဣသ+ဏျ ပစ္စည်း ဣသဓာတ်၏ အဘိဘဝနတ္ထ၌ ဖြစ်သည်ကိုင်း၊ဏျပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓနေ၌ဖြစ်သည်ကိုင်း၊ ဣသတိ အဘိဘဝတီတိ ဣသိယံ။ ဣသိယမေဝ ဣန္ဒြိယံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုင်း၊ ဣသိယဟုဆိုလိုလျှက် နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဣန္ဒြိယဟုပြီးသည်ကိုင်း သိစေ။

သာဝ အဝိဇ္ဇာယ အဓိပတိယဋ္ဌေန- ဖြင့် အဝိဇ္ဇာကိုလွှမ်းမိုးနှိပ်စက်၍ အစိုးရသောကြောင့် ဣန္ဒြိယမည်သည်၏အဖြစ်ကို သိစေ။ဣန္ဒ၌ ကာရေတိ- ဖြင့် ဣန္ဒြိယံ၌ ဣန္ဒပုဒ်+ဏျပစ္စည်း ယင်းဏျပစ္စည်း၏ ကာရေတိ တဒ္ဓိတ်အနက်၌သက်၍ ဣန္ဒ၌ ကာရေတီတိ ဣန္ဒြိယံ-ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုင်း၊ ဣန္ဒသဒ္ဒါ၏ ဘာဝပ္ပဓာန ဘာဝလောပအဖြစ်ကိုင်း၊ ဣန္ဒိယဟုဆိုလိုလျှက် ဣန္ဒြိယဟုပြီးသည်ကိုင်း သိစေ။

ဒဿနလက္ခဏေဝါ- ဖြင့် မိမိအစိုးရသည်၏အဖြစ်ကိုပြုခြင်းဟူသည် မြင်ခြင်းလက္ခဏာ၌ မိမိအစိုးရသည်၏အဖြစ်ကို ပြုခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

သာဝ ၌ ဧဝ. . . ပညာသည် ဂဟေတဗ္ဗ။
သတ္တဇီဝသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။
အခြားသော ဣန္ဒြေထိုက်သောတရားများသည် အနုညာတတ္ထ။
ဧဝ၏ အတ္ထုဒ္ဓေသ-နိဝတ္တာပနအဝဓာရဏတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

အဝိဇ္ဇာယ-အရ မောဟရ၏။
စိတ္တဿ အန္ဓဘာဝလက္ခဏာသည် ဒဿနတ္ထ။
အယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာန်သည် ဒီပကတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

အသမ္ပဋိဝေဓသမ္ပတ္တိရသသည် ပကာသနတ္ထ။
အာရမ္မဏသဘာဝဇ္ဈာဒနကိစ္စရသသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
အသမ္ပာပဋိပတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာန်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(က) ကံ ပုဒ်အရ- အရိယသစ္စာဟူသော မွှေ့ရုံ ပစ္စည်းတရားသည်၊ ပဇာနာတိ- အရ ပညာပြခန်းသော မဟာကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- အာ, ဓိ, ဥပ, ပုရေ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

<<<<<<<<<

ဝါကျစဉ် (၅၉)

(က) မနတီတိ မနော၊
(ခ) ဝိဇာနာတီတိ အတ္ထော။
(ဂ) အဋ္ဌကထာစရိယာ ပနာဟု "နာဠိယာ မိနမာနော ဝိယ, မဟာတုလာယ ဓာရယမာနော ဝိယ စ အာရမ္မဏံ မိနတိ ပဇာနာတီတိ မနော"တိ။
(ဃ) တဒေဝ မနနလက္ခဏေ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ ဣန္ဒြိယံ၊
(င) ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တစိတ္တသောဝေတံ ဝေဝစနံ။
(စ) ပီတိသောမနဿသမ္ပယောဂတော သောဘနံ မနော အဿာတိ သုမနော၊ သုမနဿ ဘာဝေါ သောမနဿံ။ [အဘိ၊ ၄ ။ ၁၆၆]

နံပါတ် (၁)

(က) ယောသဘာဝေါ၊ အာရမ္မဏံ၊ ကို။ မနတိ၊ သိတတ်၏။

(ခ) ဝိဇာနာတိ၊ သညာ ပညာတို့မှ ထူးသောအားဖြင့် သိတတ်၏။(ဝါ)ပိုင်းခြား၍သိခြင်း လက်ဦးသိခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် သိတတ်၏။

(ဂ) ပန၊ အထူး။ နာဠိယာ၊ ကွမ်းစားဖြင့်။ မိနမာနောဝိယ၊ ခြင်၏သို့ရင်း။ မဟာတုလာယ၊ ကြီးစွာသောချိန်ခွင်ဖြင့်။ ဓာရယမာနောဝိယ၊ နှိုင်းချိန်သကဲ့သို့ရင်း။ အာရမ္မဏံ၊ ကို။ မိနတိ၊ ခြင်တတ်ချိန်တတ်၏။

(စ) ပီတိသောမနဿသမ္ပယောဂတော၊ ပီတိဖြင့် မှတ်အပ်သော သောမနဿနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်။(ဝါ) ပီတိနှင့်ယှဉ်သော သောမနဿနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ သောဘနံ၊ တင့်တယ်သော။ မနော၊ သည်။ သုမနဿ၊ တင့်တယ်သော စိတ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏။

နံပါတ် (၂)

(ဂ)သို့ ။ ။ ဆရာ၊ (က+ခ)တို့ဖြင့် မနော၌ မန ဓာတ်ဖြစ်သည်ကိုရင်း၊ သိခြင်း

http://www.dhammadownload.com

အနက်ဟောသည်ကိုရင်း(ဝါ)သညာသိ ပညာသိကို မယူအပ်၊ ဝိညာဉ်သိယူအပ်၊ သည်ကိုရင်း ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်လည်း ဆရာကဲ့သို့ပင် ဖွင့်ဆို၏ဟု မှတ်သားနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

(ခ) အတိဗျာပိတ ဒေါသပယ်။

(ဂ) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(င) အတိဗျာပိတ ဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

နာဠိ။ ။ နဠတိ တဏ္ဍုလာဒယော ဗန္ဓတိတိ နာဠိ။

နဠ + ဏ္ဍကျံသည်ရင်း၊ နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု+နိ)။

နှောင်ဖွဲ့ခြင်း ကြိယာဝိသေသသည် (ပ+နိ)။

မဟာတုလာ။ ။ တုလီယတိ နိမ္မီယတိ တောယာတိ တုလာ။

မဟတီ တုလာ မဟာတုလာ။

မိနမာန ။ ။ ပီတိစ သောမနဿဥ္စ ပီတိသောမနဿံ။

ပီတိယာ ဥပလက္ခိတံ သောမနဿံ ပီတိသောမနဿံ။

ပီတိသောမနဿေန သမ္ပယောဂေါ ပီတိသောမနဿသမ္ပယောဂေါ။

နံပါတ် (၅)

နာဠိ ။ ။ ဏ္ဍတ္ထိ + ရတ္တာဒိ + ဏ္ဍ + ကိတ်။

ဟေဋ္ဌာ ။ ။ အလိင် + ဂဏဝိ + အာ + နိပါတ်။

ဝေဝစနံ ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + တဒ္ဓိတ်။ (ဝိဝိဓံ ဝစနံ ဝိဝစနံ။ ဝိဝစနမေဝ ဝေဝစနံ)၊

နံပါတ် (၆)

(ခ) ဝိဇာနာတိဖြင့်- မနော၌ မန ဓာတ်သည် မာန်မူခြင်းအနက်၌ မဖြစ် သိခြင်းအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။(တစ်နည်း) သညာသိ ပညာသိကို မယူအပ် ဝိညာဉ်သိ ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(ဂ) မိနတိဖြင့်- မနော၌ မိ+ယု။ ယင်း-ယု၏ ကတ္တုသာဓနေ၌ သက်၍ မိနတီတိ မနောဟု-ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ မိနမာနော ဓာရယမာနောဖြင့် မိ-ဓာတ်သည် နှိုင်းချိန်ခြင်းအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။အာရမ္မဏံဖြင့်-နှိုင်းချိန်ခြင်းဟူသည် အာရုံကိုနှိုင်းချိန်ခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ ပဇာနာတိဖြင့်- အာရုံကို နှိုင်းချိန်ခြင်းဟူသည် အာရုံကိုသိခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။နာဠိယာ စသည်ဖြင့် နှိုင်းချိန်ခြင်း၌ ဥပမာကို သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

ဝုတ္တစိတ္တသေဟ ၌ ဧဝ. . .

ဖဿပဉ္စမကရာသိ၌ စိတ္တသဒ္ဒါဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သောစိတ်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။

ဖဿ ဝေဒနာ သညာ စေတနာတို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

မနိန္ဒြိယ-သဒ္ဒါဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော စိတ္တဟူသော အမည်သည် အနုညာတ။

(ခ) ဝိဇာနာတိ ၌ ဝိ- ဝိသေသတ္ထ။

(ဂ) ပန- ဝိသေသတ္ထ၊ ပက္ခန္တရတ္ထ။

(ဃ) ဝေဝစနံ ၌ ဝိ- ဝိဝိဓ အနက်။ ဧတံ- ဖြင့် မနိန္ဒြိယ သဒ္ဒါကိုစွဲ။

နံပါတ် (၈)

အဋ္ဌကထာစရိယာ ပနာဟု။ ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဝိညတ္တိ သမုဋ္ဌာပက ဝိရိယပြဆန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

မန-ပုဒ်၏ အဖွင့်ကို သောတုဇနတို့အား သိစေလိုသော ကောင်းမြတ်သော သမ္မာဆန္ဒသည် ဒီပကတ္ထ။

နာဠိယာ မိနမာနော စသည်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုအပ်သော သဝိညတ္တိက စိတ္တဇသဒ္ဒ သည် ပကာသနတ္ထ။

ယောနိသောမနသိကာရစသော အကြောင်းတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

သောတုဇနတို့အား သုတမယဉာဏ်၊ စိန္တာမယဉာဏ် တိုးပွားခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

သောမနဿံ၌ ဗာဟျတ္ထအရ- သောမနဿဝေဒနာတရားသည်၊ အန္တတ္ထ- အရ- သောမနဿသဟဂုတ်စိတ် (၆၂)ခု ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ, ဝိစိကိစ္ဆာ ကြဉ် စေတသိက် (၄၇)ခု ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား၊ သဟဇာတဖြင့်ပြု။

မြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၃၊ ဏ္ဍ။

အဋ္ဌကထာစရိယာ=ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာများသန္တာန်၌ဖြစ်သောသတိဝီရိယဉာဏ် ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စည်းတရားသည်၊အာဟုအရ-ဝစီဝိညတ္တိစိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန် တရားအား သဟဇာတ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

မြိုင်-ကြီး(၄)လတ်(၁)ဝိပ္ပယုတ္တ၊ငယ်-ဟောဓိ၊ဏ္ဍ။မဂ်။

(တစ်နည်း)အာဟုအရ-မနသာဝဝတ္တပိတ သဒ္ဒရုပ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ အဋ္ဌကထာစရိယအရ-ရှေးနည်းအတိုင်း ကောက်၍ အာရုံမျိုးမြိုင်။

%%%%%%%%%%

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၆၀)

(က)ဇိဝန္တိ တေန တံသမ္ပယုတ္တကာ ဓမ္မာတိ ဇီဝိတံ၊

(ခ) အနုပါလနလက္ခဏေ ဣန္ဒဋ္ဌံ ကာရေတီတိ ဣန္ဒြိယံ၊ ဇီဝိတမေဝ ဣန္ဒြိယံ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ။

(ဂ) တံ ပဝတ္တသန္တတာဓိပတေယ္ယံ ဟောတိ။

(ဃ)လက္ခဏာဒီဟိ ပန အတ္တနာ အဝိနိဗ္ဘုတ္တာနံ ဓမ္မာနံ အနုပါလနလက္ခဏံ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ၊ တေသံ ပဝတ္တနရသံ၊ တေသံယေဝ ဌပနပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ယာပယိတဗ္ဗဓမ္မပဒဋ္ဌာနံ။

(င) သန္တေပိ စ အနုပါလနလက္ခဏာဒိမှိ ဝိဓာနေ အတ္ထိက္ခဏေယေဝ တံ တေ ဓမ္မေ အနုပါလေတိ, ဥဒကံ ဝိယ ဥပ္ပလာဒီနိ။

(စ) ယထာသကံပစ္စယုပ္ပန္နေပိ စ ဓမ္မေ ပါလေတိ ဓာတိ ဝိယ ကုမာရံ။

(ဆ)သယံပဝတ္တိတဓမ္မသမ္ဗန္ဓေနေဝ စ ပဝတ္တတိ နိယာမကော ဝိယ။

[အဘိ။ ၄ ။ ၁၆၇]

နံပါတ် (၁)

(က) တေန ဓမ္မဇာတေန၊ ဖြင့်။ တံသမ္ပယုတ္တကာဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဇီဝန္တိ၊ ရှင်တတ်ကုန်၏။

(ခ) အနုပါလနလက္ခဏေ၊ သဟဇာတ်တရားတို့ကို အစဉ်စောင့်ခြင်း လက္ခဏာ၌။

(ဂ) တံ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ၊ သည်။ ပဝတ္တသန္တတာဓိပတေယ္ယံ၊ မပြတ်မစဲ ဖြစ်တတ်သည်ဖြစ်၍ ပဝတ္တဟု ဆိုအပ်သော ဥပါဒိန္နကခန္ဓာ အစဉ်၌ အစိုးရသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သည်။ ဟောတိ။

(င) စ၊ ဆက်။ အတ္ထိက္ခဏေယေဝ၊ မိမိစောင့်အပ်သောတရား မိမိရှိစဉ်ခဏ၌သာလျှင်။ တံ၊ ထို ဇီဝိတိန္ဒြေသည်။ တေဓမ္မေ၊ထို ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို။ အနုပါလေတိ၊ အစဉ်စောင့်၏။ ဥဒကံ၊သည်။ဥပ္ပလာဒီနိ၊ တို့ကို။ အနုပါလေတိဝိယ၊တည်း။

(စ) စ၊ဆက်။ ယထာသကံပစ္စယုပ္ပန္နေပိ၊ အကြင်ကြင်မိမိဥစ္စာဖြစ်သော အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော်လည်း။ဓမ္မေ၊ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို။ပါလေတိ။ဓာတိ၊ အထိန်းသည်။ ကုမာရံ။ပါလေတိ ဝိယ။

(ဆ) စ၊ ဆက်။ သယံပဝတ္တိတဓမ္မသမ္ဗန္ဓေနေဝ၊မိမိသည် ဖြစ်စေအပ်သော ရုပ်နာမ်တရားနှင့် စပ်သဖြင့် သာလျှင်။ ဇီဝိတံ၊ သည်။ ပဝတ္တတိ၊ ၏။ နိယာမကော၊ လှေသူကြီးသည်။ အတ္တနာ၊ မိမိသည်။ ပဝတ္တိတနာဝါသမ္ဗန္ဓေန၊ တည်စေအပ်သော လှေနှင့်စပ်သဖြင့်။ ပဝတ္တတိဝိယ- တည်း။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(င)သို့ ။ /ဆရာ (ယ)ဖြင့် ဇီဝိတသည် မိမိနှင့်အတူဖြစ်ဖက်တရားတို့ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် မချုပ်ပျက်ဘဲ တသမတ်တည်းတည်၏ဟူသောအနက် ရောက်ရာ၏။- စောင့်ရှောက်ပုံကိုလည်း ဥပမာနှင့်တကွပြဆိုသင့်သေး၏။

(စ)သို့ ။ ။ဆရာ(ယ)ဖြင့်- ၏။ သော်-လည်း။ တကွဖြစ်ဖက်တရားတို့သည် မိမိဥစ္စာဟူသောအကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်ကြသည်မဟုတ်ပါလော။

(ဆ)သို့ ။ ။ဆရာ (ယ)ဖြင့်- ၏။ ထိုသို့- သော်၊ ဇီဝိတသည် မိမိဟူသောဇီဝိတကို မစောင့်ရှောက်ဟူသောအနက် ရောက်ရာ၏။

နံပါတ် (၃)

ဝါကျအားလုံး အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(င) **သန္တေပိ ၌** အပိ- သဟဇာတ်တရားတို့၏ ဌီခဏ ထင်ရှားခိုက်၌သာ မချုပ်ပျက်အောင်စောင့်ရှောက်၏ဟု ဇီဝိတိန္ဒြေကို ချီးမြှောက်ခြင်းသမ္ဘာဝနာကို ပြလို၍ အပိ- သဒ္ဒါဆို။

(စ) အပိ-သဟဇာတ်တရားတို့ကို မိမိသည် မဖြစ်စေသော်လည်း၊ အကြောင်းအားလျော်စွာဖြစ်လာသော သဟဇာတ်တရားတို့ကို ဌီခဏ၌ဖြစ်တည်ခြင်းရှိအောင် စောင့်ရှောက်၏ဟု ဇီဝိတိန္ဒြေကို ချီးမြှောက်ခြင်းသမ္ဘာဝနာအနက်ကိုပြလို၍ အပိ သဒ္ဒါဆို။

နံပါတ် (၄)

ပဝတ္တသန္တတာဓိပတေယျ ။ ။ ပဝတ္တတီတိ ပဝတ္တံ။ ပဝတ္တံစ တံ သန္တတိစာတိ ပဝတ္တသန္တတိ။ အဓိပတိ မေဝ အာဓိပတေယျံ။
ပဝတ္တသန္တတိယာ အာဓိပတေယျံ ပဝတ္တသန္တတာဓိပတေယျံ။

အဝိနိဘုတ္တ ။ ။ ဝိနိဘုဇ္ဇန္တေတိ ဝိနိဘုတ္တာ။ န ဝိနိဘုတ္တာ အဝိနိဘုတ္တာ။
ဝိ-နိ-ဘုဇ+တ သည်ရင်း၊ အသီးသီးခွဲခြားခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု+နိ)။
သဟဇာတ်တရားတို့၏ အတူတကွဖြစ်ခြင်းဂုဏ်သည် (ပ+နိ)။

ဥဒက ။ ။ ဥန္ဒတိ ဒြဝံ ကရောတီတိ ဥဒကံ။

ဥပ္ပလ ။ ။ ဥဒကံ ပါလေတီတိ ဥပ္ပလံ။

ဓာတိ ။ ။ ဓာရေတီတိ ဓာတိ။

နိယာမက ။ ။ နိယစ္ဆတိ ပေါတန္တိ နိယာမကော။
နိ-ယမု+ဏွု-သွားခြင်းကြိယာသည်(ဗျု +နိ)။လှေသူကြီး
အဖြစ်ဟူသော အကြီးအမှူးဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

ဥပ္ပလ ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + ကိတ်နာမ်။

ဓာတိ ။ ။ ဣတ္တိ + ရတ္တာဒိ + ဣ + ကိတ်။

နံပါတ် (၆)

(က) ဇီဝန္တိတေန ဖြင့် -ဇီဝိတံ၌ ဇီဝ+တ၊ ယင်း တ၏ ကရဏသာဓန၌ သက်၍ ဇီဝန္တိ တေနာတိ ဇီဝိတံဟု-ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုသိစေ။ တံသမ္ပယုတ္တကာ ဓမ္မာဖြင့် - အသက်ရှင်ခြင်းဟူသည် နာမ်ဇီဝိတ အရာဖြစ်၍ ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ်တရား တို့ပင် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဂ) သံဝဏ္ဏနာဖြင့်- ထိုဇီဝိတသည် အဆက်မပြတ်ဖြစ်သော ခန္ဓာအစဉ်၏ အကြီးအကဲဖြစ်၏ဟု ဇီဝိတန္ဒြေ၏ သဘာဝတ္ထကို သိစေ။

(င) သံဝဏ္ဏနာဖြင့်- ဇီဝိတိန္ဒြေ သဟဇာတ်တရားတို့ကို စောင့်ရှောက်ရာ၌ ထင်ရှားရှိခိုက်၌သာ စောင့်ရှောက်နိုင်၏။(အန္ဓယ) သဟဇာတ်တရားတို့၏ မချုပ်ပျက်ပဲ တသမတ်တည်းရှိအောင် မစောင့်ရှောက်နိုင်။ (ဗျတိရေက) ရေသည်ကြာရှိ ခိုက်၌သာ စောင့်ရှောက်နိုင်သကဲ့သို့ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

တေသံယေဝ ၌ ဝေ. . .

တကွဖြစ်ဖက် ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ဂဟေတဗ္ဗ။

တကွဖြစ်ဖက် မဟုတ်သော ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

ရှေးရှေးဇီဝိတသည် မိမိ၏နောက်၌ အလားတူသဟဇာတ်တရားတို့ဖြစ်ဖို့ရန် ကျေးဇူးပြုနိုင်ခြင်းသည် အနုညာတ။ (ဘာ+ဋ္ဌိ)

အတ္တိက္ခဏေယေဝ ၌ ဝေ---

အနုပါလေတဗ္ဗမွေတို့၏ ဋ္ဌီခဏသည် ဂဟေတဗ္ဗ။

ဘင်ခဏသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

အနုပါလနလက္ခဏာသည် အနုညာတ။

နံပါတ် (၈)

(င) တေဓမ္မအရ- ဇီဝိတ၏ သမ္ပယုတ်တရားတို့ရ၏။ ယင်းတို့သည် ဒဿနတ္ထ။

ဇီဝိတိန္ဒြေသည် ဒီပကတ္ထ။

ဥပါဒ်ခဏ ဋ္ဌီခဏ၌တည်ခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

ဝတ္ထုအာရုံ စိတ်တို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

တစ်ဘဝအတွက် စုတိတိုင်အောင်ရှင်၊ သတ္တဝါတယောက်အတွက် ပဋိသန္ဓေမှ စ၍သည့်တိုင်အောင်ရှင်း အဆက်ဆက်ကျေးဇူးပြုနိုင်ခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

တေန-အရ ဇီဝိတိန္ဒြေပစ္စည်းသည်၊ဇီဝိတိန္ဒြေ အရ-ယင်း၏သမ္ပယုတ္တဓမ္မ ပစ္စယုပ္ပန် တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၃၊ ငယ်။

ကုမာရကံ- အရ မင်းသားငယ်ဟူသောခန္ဓာပဋ္ဌက အာရုံပစ္စည်းသည်၊ ဓာတိဝိယ ပါလေတိအရ နို့ထိန်းသဏ္ဍာန်၌ဖြစ်သော မေတ္တာ ကရုဏာပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အာ (၈)ပစ္စည်း။

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

ပါဠိမျှေ၁ဉ်း (၆၁)

(က)တတ္ထ ပုရိမာနိ ပဉ္စ ဟေဋ္ဌာ လက္ခဏာဒီဟိ ပကာသိတာနေဝ။

(ခ) ပစ္ဆိမဒွယေ ကာယဒုစ္စရိတာဒီဟိ ဟိရိယတီတိ ဟိရီ၊

(ဂ) လဇ္ဇာယေတံ အဓိဝစနံ။

(ဃ)တေဟိ ဧဝ ဩတ္တပ္ပတီတိ ဩတ္တပ္ပံ၊

(င) ပါပတော ဥဗ္ဗေဂဿေတံ အဓိဝစနံ။

(စ) တေသံ နာနာကရဏဒီပနတ္ထံ“သမုဋ္ဌာနံ, အဓိပတိ, လဇ္ဇာဘယ, လက္ခဏေ နစာ”တိ ဣမံ မာတိကံ ဌပေတွာ အယံ ဝိတ္ထာရကထာ ဝုတ္တာ။

[အဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၁၆၈]

နံပါတ် (၁)

(က) တတ္ထ၊ ထိုသဒ္ဓါဗလစသော ခုနှစ်ပါးတို့တွင်။ ပဉ္စငါးပါးသောသဒ္ဓါဗလ စသည်တို့ကို။

(ခ) ပစ္ဆိမဒွယေ၊ နောက်ဖြစ်သော ဟိရီဗလ, ဩတ္တပ္ပဗလ နှစ်ပါးအပေါင်း၌။ အတ္ထော။ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကာယဒုစ္စရိတာဒီဟိ၊ တို့ကို (ဝါ)တို့ကြောင့်။

(ဃ) တေဟိ ဧဝ ကာယဒုစ္စရိတာဒီဟိ၊- တို့ကြောင့်ပင်လျှင်။

(စ) တေသံ၊ ထိုဆိုအပ်ပြီးသောဟိရီ ဩတ္တပ္ပ နှစ်ပါးတို့၏။ နာနာကရဏ ဒီပနတ္ထံ၊ အသီးသီးကွဲပြားသည်၏အဖြစ်ကို ပြတတ်သော အထူးကိုပြခြင်းငှါ။

နံပါတ် (၂)

(င)သို့ ။ ။ ဆရာ (ဃ)ဖြင့် ထိုကာယဒုစရိုက်စသည်တို့ကြောင့်ပင် ထိတ်လန့် တတ်သည်ဖြစ်၍ ဩတ္တပ္ပမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။-သော်။ ဩတ္တပ္ပအရ ထိတ်လန့် တတ်သောဒေါသကို ကောက်ယူအပ်၏ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။

(စ)သို့ ။ ။ ဆရာ (ခ)စသောဝါကျတို့ဖြင့် ဟိရီဩတ္တပ္ပတို့၏ ဝစနတ္ထနှင့်တကွ အဘိဓေယျတ္ထတို့ကိုဖွင့်ပြအပ်၏။-သော်။ ဟိရီ, ဩတ္တပ္ပတရားတို့သည် တစ်စုံတစ်ခု

http://www.dhammadownload.com

သော်စိတ်၌ အတူယှဉ်သောကြောင့် ထူးခြားမှုမရှိဟူသောအနက်ရောက်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

ဝါကျအားလုံး အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။တစ်နည်း(ဂ/ဃ)ဝါကျတို့ သည် အဘိဓေယျတ္ထဝါကျများဖြစ်၍ အတိဗျာပိတဒေါသလည်းပယ်။

နံပါတ် (၄)

ပစ္ဆိမဒ္ဒယ ॥ ॥ ပစ္ဆာ ဘဝံ ပစ္ဆိမံ။ ဒွိန္နံ သမူဟော ဒွယံ။ ပစ္ဆိမံ ဒွယံ ပစ္ဆိမဒွယံ။
ပစ္ဆိမပုဒ်+ ဒွယပုဒ်သည်ရင်း၊ နောက်၌ဖြစ်သော ပစ္ဆိမဘောဂဏ်၏ နှစ်ခုအ ပေါင်းနှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေးစပ် (ဗျု + နိ)။ နောက်၌ဖြစ်ခြင်း ပစ္ဆိမဘောဂဏ် သည် (ပ + နိ)။

ဒုစ္စရိတာဒယော ॥ ॥ ဒုဋ္ဌံ စရိတံ ဒုစ္စရိတံ။
ကာယတော ပဝတ္တံ ဒုစ္စရိတံ ကာယဒုစ္စရိတံ။
တစ်နည်း ॥ ॥ ကာယေန နိပ္ဖါဒိတံ ဒုစ္စရိတံ ကာယဒုစ္စရိတံ။
ဒုစ္စရိတံ အာဒိ ယေသန္တိ ဒုစ္စရိတာဒယော။
ကာယပုဒ်+ ဒုစ္စရိတပုဒ်သည်ရင်း၊ ကာယဒွါရ၏ ဖြစ်သောဒုစရိုက်နှင့် နိသျ+ နိဿိတ စပ် (ဗျု + နိ)။ ဝီတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထုသည် (ဝါ) ဒုစရိုက်တရားတို့၏ တစ်ပါးသည်- ဇာတ်သည်။ (ပ + နိ)။

ပါပ ॥ ॥ ဒုဂ္ဂတိံ ပါပေတီတိ ပါပံ။

ဥပ္ပေဂ။ ॥ ဥဗ္ဗိဇ္ဇနံ ဥပ္ပေဂေါ။

သမုဋ္ဌာန॥ ॥ သမုဋ္ဌာတိ ဧတေနာတိ သမုဋ္ဌာနံ။

ဝိတ္ထာရကထာ။ ॥ ဝိတ္ထာရေတိ ဧတာယာတိ ဝိတ္ထာရာ။
ဝိတ္ထာရာ စ သာ ကထာစာတိ ဝိတ္ထာရကထာ။

နံပါတ် (၅)

အာဒိ ॥ ॥ နပုံ + ရတ္တာဒိ + ဣ + ကိတ်။
(ကာယဒုစ္စရိတံနှင့်အရတူ၍ ဤ၌ ပုလ္လိင်မဟုတ်)
ပါပတော။ ॥နပုံ+စိတ္တာဒိ+နိ+ကိတ်။(တော-ဆုံး၍ နိပါတ်ဟုလည်းဖြေ)
ဥပ္ပေဂ။ ॥ ပုံ + ပုရိသာဒိ + ဩ + ကိတ်။
မာတိကာ။ ॥ ဣတ္ထိ + ကညာဒိ + အာ + တဒ္ဓိတ်။

နံပါတ် (၆)

(ခ) ဟိရိယတိ- ဖြင့် ဟိရိ၌ ဟိရိ+ဤ။ ယင်း ဤ-၏ ကတ္တုသာနေ၌သက်၍ ဟိရိယတီတိ ဟိရီ-ဟု ဝစနတ္ထပြု သိစေ။ ကာယဒုစ္စရိတာဒီဟိ-ဖြင့် ရှက်ခြင်းဟူသည်

http://www.dhammadownload.com

ကာယဒုစရိုက်စသည်တို့ကြောင့် ရှက်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဂ) လဇ္ဇာယေတံ အဓိဝစနံ- ဖြင့် ဟိရီ အရ ကာယဒုစရိုက်စသည်တို့ကြောင့် ရှက်ခြင်းသဘောတရားကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။(တစ်နည်း)ဟိရီသဒ္ဒါသည် ရှက်ခြင်းလဇ္ဇာအနက်ကိုဟောသောသဒ္ဒါဖြစ်သည်ကို သိစေ။

(ဃ) ဩတ္တပ္ပတိ- ဖြင့် ဩတ္တပ္ပံ၌ ဥ-တပ+ဏျ။ ယင်းဏျ၏ကတ္တုသာဓနေ၌ သက်၍ ဩတ္တပ္ပတီတိ ဩတ္တပ္ပံဟု ဝစနတ္ထပြု- ကို သိစေ။ တေဟိ ဧဝ- ဖြင့် ကြောက်လန့်၏ဟူသည် ကာယဒုစရိုက်စသည်တို့ကြောင့် ကြောက်လန့်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(င) ပါပတော စသည်-ဖြင့် ဩတ္တပ္ပအရ မကောင်းသောဒုစရိုက်ကြောင့် ထိတ်လန့်တတ်သောသဘောကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) ဩတ္တပ္ပသဒ္ဒါသည် ထိတ်လန့်ခြင်းဥဗ္ဗေဂအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ပကာသိတာနေဝ. . .

ထင်ရှားပြအပ်ပြီးသော သဒ္ဒါဗိုလ်စသောရှေးငါးပါးတို့သည် ဂဟေတဗ္ဗ။

ရှေး၌ထင်ရှားမပြအပ်သေးသော ဟိရီဗိုလ် ဩတ္တပ္ပဗိုလ်နှစ်ပါးအပေါင်းသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

အဿဒ္ဓိယေ န ကမ္ပတိ စသည်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုအပ်သော သဒ္ဓါဗလံစသည်တို့၏ ဘာဝတ္ထသံဝဏ္ဏနာသည် အနုညာတ။

တေဟိ ဧဝ. . .

ကြောက်ထိုက်သော ကာယဒုစရိုက်စသည်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။

မကြောက်ထိုက်သော အဘာယိတဗ္ဗဝတ္ထုသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

ထိုကာယဒုစရိုက်စသည်တို့၏အကျိုးဖြစ်သော ဒုက္ခဝိပါကသည် အနုညာတ။

နံပါတ် (၈)

(ဂ) ဝါကျ အရ- ဟိရီရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ဇာတိ, ဝယ, သူရဘာဝ, ဗာဟုသစ္စတို့ကို ရှုဆင်ခြင်ခြင်းသည် ဒီပကတ္ထ။

ဒုစရိုက်မှုမပြုလုပ်မိခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

ယောနိသောမနသိကာရ သဒ္ဓမ္မဿဝန သပ္ပုရိသူပနိဿယစသည် သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ဒုစရိုက်တရားတို့၏ အကျိုးဒုက္ခမှလွတ်မြောက်ခြင်း မခံစားရခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

(က) ပကာသိတာနေဝ ၌ဓာတ်အရ- အဋ္ဌကထာဆရာ၏သန္တာန်၌ဖြစ်သော သတိ ဝိရိယ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

သဒ္ဓါဗိုလ်စသော ငါးပါးတို့၏လက္ခဏာစသည်ကို သောတုဇနတို့အား သိစေ

http://www.dhammadownload.com

လိုသောဆန္ဒ မေတ္တာတို့သည် ဒီပကတ္ထ။
သဒ္ဓါဗိုလ်စသောငါးပါးတို့၏ လက္ခဏာစသည်ကို သောတုဇနတို့ လွယ်ကူစွာ သိရခြင်းအကျိုးသည် ပကာသနတ္ထ။
ယောနိသောမနသိကာရ စသည်သည် (ဝါ) အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာကို သင်ယူဖူးခြင်း ကောင်းစွာမှတ်သားဖူးခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
သောတုဇနတို့အား ဗိုလ်ငါးပါးနှင့်စပ်၍ သုတမယဉာဏ် စိန္တာမယဉာဏ် တိုးပွားခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ကာရဒုစ္စရိတာတီဟိ- အရ ကာယဒုစရိုက်စသော ပစ္စည်းတရားသည်၊ဟိရိယတိ အရ-ဟိရီစိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။(တစ်နည်း) ပကတူပနိဿယပြိုင်။

(က) ပဥ္စနှင့် ပကာသိတာနိဒ္ဒ တပစ္စည်းအရ သဒ္ဓါဗိုလ်စသော ဗိုလ်ငါးပါး ပစ္စည်းတရားသည်၊အနုတ္တ-ဓာတ်အရ သတိ, ဝိရိယ, ဉာဏ်ပြဒ္ဒါန်းသော ●ာသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်အား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- အာ, မိ, ဥပ။

ဝါကျစဉ် (၆၂)

(က)န လုဗ္ဘန္တိ ဧတေန, သယံ ဝါ န လုဗ္ဘတိ, အလုဗ္ဘနမတ္တမေဝ ဝါ တန္တိ အလောဘော။

(ခ) အဒေါသာမောဟေသုပိ ဧသေဝ နယော။

(ဂ) တေသု အလောဘော အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အဂေဓလက္ခဏော, အလဂ္ဂဘာဝလက္ခဏော ဝါ ကမလဒလေ ဇလဗိန္ဒု ဝိယ။

(ဃ)အပရိဂ္ဂဟဏရသော မုတ္တဘိက္ခု ဝိယ။

(င) အနလ္လီနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော အသုစိမှိ ပတိတပုရိသော ဝိယ။

[အဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၁၇၀]

နံပါတ် (၁)

(က) ဧတေနဓမ္မေန၊ ဖြင့်။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ၊ တို့သည်။ တံသမင်္ဂီနော၊ ထိုအလောဘနှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ နလုဗ္ဘန္တိ၊ မတပ်တတ်ကုန်။ ဣတိ တသ္မာ။ သောဓမ္မော။ အလောဘော။

(ဂ)တေသု၊ထိုအလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့တွင်။ အဂေဓလက္ခဏော၊ မမက်မောခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ (ဝါ) မတောင့်တခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ အလဂ္ဂဘာဝလက္ခဏော၊ မငြိကပ်သည်၏အဖြစ်လျှင်လက္ခဏာရှိ၏။ ကမလဒလေ၊ ကြာဖက်၌။ ဇလဗိန္ဒုဝိယ- ရေပေါက်ကဲ့သို့တည်း။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) အပရိဂ္ဂဟာကာရသော၊ ငါ၏ဥစ္စာ ငါ့ဟာဟူ၍ မသိမ်းဆည်းခြင်းကိစ္စရှိ၏။ မုတ္တာဘိက္ခုဝိယ၊ ကိလေသာမှလွတ်ပြီးသောရဟန္တာကဲ့သို့တည်း။

(င) အနလ္လီနဘာဝပစ္စုဋ္ဌာနော၊ မငြိကပ်သောအလိုရှိသောတရားဟူ၍ ဉာဏ်အားရှေးရှုထင်တတ်၏။ အသုစိမှိမစင်တွင်း၌၊ ပတိတပုရိသောဝိယ၊ကျသောယောကျ်ားကဲ့သို့တည်း။

နံပါတ် (၂)

(ဂ)သို့ ဌပနာပဌက ။ ။ ဆရာ (က)ဖြင့် အလောဘ၏ဝစနတ္ထကိုပြဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်၊ အလောဘ၏လက္ခဏာကို မပြဆိုဟူသောအဓိပ္ပါယ်ရောက်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။

(ဃ)သို့ ပါပနာဒိ ။ ။ ဆရာ (ဂ)ဖြင့် အလောဘ၏လက္ခဏာကို ဆိုတော်မူ၏။ ယင်းသို့- သော်၊ လက္ခဏာသာရှိ၍ ရသမရှိဟူသောအနက်သည်ရောက်ရာ၏။

နံပါတ် (၃)

(က)ဝါ-သဒ္ဒါလဲပုံ- အလောဘော၌ ဏ-ပစ္စည်း၏ ကရဏသာဓ်အနက်အကြောင်းမှတပါး ကတ္တုသာဓ်အနက်အကြောင်းတပါးကိုလဲပြလို၍ သယံဝါ၌ ဝါ-သဒ္ဒါထား။ ဏပစ္စည်း၏ကတ္တုသာဓနအနက်ဟူသော အကြောင်းမှတပါး ဘာဝသာဓနအနက်ဟူသောအကြောင်းတပါးကို လဲပြလို၍ အလုဗ္ဘနမတ္တမေဝဝါ၌ ဝါ-သဒ္ဒါထား။

နံပါတ် (၄)

အာရမ္မဏ ။ ။ အာဂန္တွာ စိတ္တစေတသိကာ ရမန္တိ ဧတ္ထာတိ အာရမ္မဏံ။

အာ-ရမု+ယု သည်ရင်း၊ လာ၍မွေ့လျော်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။

လာ၍မွေ့လျော်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နိ)။

အဂေဓလက္ခဏာ။ ။ ဂိဇ္ဈနံ ဂေဓော။ န ဂေဓော အဂေဓော။

အဂေဓော လက္ခဏံ အဿာတိ အဂေဓလက္ခဏော။

ဂိဓု + ဏ သည်ရင်း၊ မက်မောခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။

မက်မောခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နိ)။

အနလ္လီနဘာဝ။ ။ အလ္လီယတီတိ အလ္လီနော၊ န အလ္လီနော အနလ္လီနော။

အနလ္လီနော ဘာဝေါ ဧတဿာတိ အနလ္လီနဘာဝေါ။

မကပ်ငြိသောအလို၏ အလောဘနှင့် ဂုဏ်+ဧကားစပ် (ဗျု + နိ)။

အလောဘ၏ မကပ်ငြိသောအလိုရှိခြင်းဟူသောဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

နံပါတ် (၅)

လုဗ္ဘန္တိ ။ ။ အလိုင် + ဒိဝါဒိ + အ + အာချာတ်။

http://www.dhammadownload.com

ကမလဒလေ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + သမာသ်။
ဇလဗိန္ဒု ။ ။ နပုံ + ရတ္တာဒိ + ဥ + သမာသ်။
မုတ္တာဘိက္ခု ။ ။ ပုံ + ရတ္တာဒိ + ဥ + သမာသ်။

နံပါတ် (၆)

(က) နလုဗ္ဘန္တိ ဧတေန- ဖြင့် အလောဘော၌ န-လုဘ+ဏ၊ ယင်း ဏ၏ ကရဏသာဓနေ၌သက်၍ လုဗ္ဘန္တိ ဧတေနာတိ လောဘော။ န လောဘော အလောဘော-ဟုဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ သယံ နလုဗ္ဘတိ- ဖြင့် အလောဘော၌ န-လုဘ +ဏ၊ ယင်းဏ၏ကတ္တုသာဓနေ၌သက်၍ လုဗ္ဘတီတိ လောဘော။န လောဘော အလောဘော-ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ အလုဗ္ဘနမတ္တမေဝ တံ- ဖြင့် အလောဘဝယ် လောဘ၌ လုဘ+ဏ၊ ယင်း ဏ၏ ဘာဝသာဓနေ၌သက်၍ လုဗ္ဘနံ လောဘော ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ န လောဘော အလောဘော-ဟုဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုရင်း ၊အ- သဒ္ဒါ န-၏ကာရိယဖြစ်သည်ကိုရင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(က) အလုဗ္ဘနမတ္တမေဝ ၌ ဧဝ. . .
ဘာဝသာဓနေသည် ဂဟေတဗ္ဗ။
ကရဏသတ္တိ ကတ္တုသတ္တိသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။
အလောဘသည် အနုညာတ။
(ခ) ဧသေဝ ၌ ဧဝ. . .
အဒေါသ အမောဟတို့၌ ကရဏသာဓ် ကတ္တုသာဓ် ဘာဝသာဓ် ဝစနတ္ထ ပြုနည်းတို့သည် ဂဟေတဗ္ဗ။
ကမ္မသာဓနစသော ဝစနတ္ထပြုနည်းတို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။
အလောဘ အဒေါသတို့သည် အနုညာတ။

နံပါတ် (၈)

(ဂ) အလောဘ။ ကိုယ်ပြု၍ ကြိယာ ၅-တန်။
အလောဘသည် ဒဿနတ္ထ။
ယောနိသောမနသိကာရသည် ဒီပကတ္ထ။
ပေးကမ်းစွန့်ကြဲခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
သဒ္ဓမ္မဿဝန သပ္ပုရိသူပနိဿယသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ဥစ္စာစည်းစိမ်ပြည့်စုံခြင်းသည် အနုညာတတ္ထ။

နံပါတ်(၁၀)

(ဂ) အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ၌ အာရမ္မဏေ- အရ အာရုံ ၆-ပါး ပစ္စည်းတရား

http://www.dhammadownload.com

သည်။စိတ္တသ-အရ အလောဘသမ္ပယုတ်စိတ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- ယထာရဟ အာရမ္မဏမျိုး ၈-ပစ္စည်း။

ပါဠိကျမ်းစဉ် (၆၃)

(က)ယံ တသ္မိံ သမယေတိ ဧတ္ထ ကိဉ္စာပိ "ကတမာ တသ္မိံ သမယေ ဝေဒနာ ဟောတီ" တိ အာရဒ္ဓံ၊

(ခ) သာတပဒဝသေန ပန "ယ"န္တိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) တဇ္ဇာမနောဝိညာဏဓာတုသမ္ဘဿဇန္တိ- ဧတ္ထ တဇ္ဇာ ဝုစ္စတိ တဿ သာတသုခဿ အနုစ္ဆဝိကာ သာရုပ္ပါ၊

(ဃ)အနုစ္ဆဝိကတ္တောပိ ဟိ အယံ တဇ္ဇာသဒ္ဒေါ ဟောတိ။ ယထာဟ "တဇ္ဇံ တဿာရုပ္ပံ ကထံ မန္တေတီ"တိ။

(င) တေဟိ ဝါ ရူပါဒီဟိ အာရမ္မဏေဟိ ဇာယတိ ကမ္မဿ စ သုခဿ ပစ္စယေဟိ ဇာတာတိပိ တဇ္ဇာ။

(စ) မနောဝိညာဏမေဝ နိဿတ္တနိဇ္ဇီဝဋ္ဌေန ဓာတူတိ မနောဝိညာဏဓာတု။

[အဘိ၊ ဋ္ဌ ။ ၁၈၃]

နံပါတ် (၁)

(ဂ) တဿ သာတသုခဿ၊ တံသမင်္ဂီပုဂ္ဂလ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို မိမိဋ္ဌသာယာစေတတ်သော ထိုသုခအား။ အနုစ္ဆဝိကာ၊ သင့်လျော်သော။ သာရုပ္ပါ၊ လျောက်ပတ်သောမနောဝိညာဏဓာတ်ကို။ တဇ္ဇာ၊ ဟူ၍။

(ဃ) ဟိ၊ သစ္စံ။ မယာ။ ဝုတ္တဿ၊ ၏။ သာဓကံ၊ သော။ ယထာ ကိံဝစနံ။ ဘဂဝါ။ အာဟ၊ နည်း။ တဇ္ဇံ တဿ ဖလနုစ္ဆဝိကံ၊ ထိုအကျိုးအားလျော်သော။

နံပါတ် (၂)

(က+ခ)သို့ ဋ္ဌပနာပဋ္ဌက။ ။ ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ ယံ တသ္မိံ သမယေစသည်ဖြင့် ဝိသဇ္ဇနာပါဠိကို နပုလ္လိင်၏အစွမ်းဖြင့် ဟောတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့ပင်- သော်လည်း၊ ယင်း၏ပုစ္ဆာပါဠိတော်၌ ကတမာ တသ္မိံသမယေ ဝေဒနာ ဟောတိဟူ၍ ဣတ္ထိလိင်၏အစွမ်းဖြင့်သာ မေးထားအပ်သည်မဟုတ်ပါလော။-- ထိုကြောင့် ဣတ္ထိလိင်၏အစွမ်းဖြင့်သာဆိုသင့်၏။ အဘယ့်ကြောင့် နပုလ္လိင်၏အစွမ်းဖြင့်ဆိုအပ်ပါသနည်း—ဝိရောဓိဒေါသတင်။

(ဃ)သို့ ဋ္ဌပနာပဋ္ဌက ။ ။ ဆရာသည် (ဂ)ဖြင့် တဇ္ဇာပုဒ်သည် အနုစ္ဆဝိကတ္ထဝါစီ အနိပ္ဖန္နပါဋိပဒိက ရုဠှီပုဒ်ဖြစ်သည်ကိုဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်လည်း။ တဇ္ဇာသဒ္ဒါသည် တ-ပုဒ် ဇာတ-ပုဒ်တို့ဖြင့်ပြီးသော နိပ္ဖန္နပါဋိပဒိကပုဒ်လည်း ဖြစ်နိုင်ကောင်းရာသည် မဟုတ်ပါလော။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(က)ကိဥ္စာပိ-သဒ္ဒါ. . . ကတမာ တသ္မိံသမယေ ဟောတိဟူ၍ ဣတ္ထိလိင်၏ အစွမ်းဖြင့်မေးထားပါလျက် ယံ တသ္မိံသမယေ-စသည်ဖြင့် နပုလ္လိင်၏အစွမ်းဖြင့် ဖြေဆိုထားသည်ကို (ဝါ)ယံ တသ္မိံသမယေ ဟောတိ၌ ယံ-ဟူသော နပုလ္လိင်သဒ္ဒါကို မနှစ်သက်၍ ကိဥ္စာပိ-သဒ္ဒါဆို။

(င) ဝါ-သဒ္ဒါ. . . တဇ္ဈာသဒ္ဒါ၏ အနုစ္ဆဝိကတ္တဝါစီ အနိပ္ဖန္နပါဋိပဒိက ရှင်မှ တပါး တ-ပုဒ် ဇန-ဓာတ် ကွိတ်ဖြင့်ပြီးသော နိပ္ဖန္နပါဋိပဒိကပုဒ်အဖြစ်ကို လဲပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါဆို။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဒါလဲ (တစ်နည်း) ဝဒန္တပုဂ္ဂိုလ်တို့အလိုအရ အကျိုးလဲ။ သုဏန္တပုဂ္ဂိုလ်တို့အလိုအရ အကြောင်းလဲ။

တစ်နည်း ။ ။ ထိုသာတသုခအားလျော်က်ပတ်သော မနောဝိညာဏဓာတ်ဟူသောသကတ်အနက်မှတပါး သုခ၏အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော ရူပါရုံစသည်တို့ကြောင့် ဖြစ်သော မနောဝိညာဏဓာတ်ဟူသော သကတ်နက်ကို လဲပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါဆို။

နံပါတ် (၄)

သာတ ။ ။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ သာဒယတီတိ သာတံ။

သာဒ + ဏ သည်ရင်း၊ ကြည်လင်စေခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။

ကြည်လင်တတ်သော သုခဝေဒနာသည် (ပ + နိ)။

အာရမ္မဏ။ ။ အာဂန္တွာ ရမန္တိ ဧတ္ထာတိ အာရမ္မဏံ။

အာ+ရမု+ယု သည်ရင်း၊ မွေ့လျော်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။

အာရုံတို့၏ မွေ့လျော်ဘွယ်ရာ ကောင်းခြင်းဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

တစ်နည်း ။ ။ အာရုံတို့၏တစ်ပါးသည်တစ်ပါးနှင့် တူသောအခြင်းအရာဟုဆို အပ်သောဇာတ်သည် (ပ + နိ)။

အနုစ္ဆဝိကာ။ ။ ဆဝိံ အန္ဝေတိ အနုဂစ္ဆတီတိ အနုစ္ဆဝိကာ။

ဆဝိယာ အနုရူပံ အနုစ္ဆဝိကာ။

နံပါတ် (၅)

ကိဥ္စာပိ ။ ။ အလိင် + ဂဏဝိ + ဣ + နိပါတသမုဒါယ။

သာတ ။ ။ နပုံ + စိ + နိ + ကိတ်။ (မဝုရအနက်ဟော အနိပ္ဖန္နပဋိပဒိ ကရှင်ပုဒ်)

တဇ္ဇာ ။ ။ ဣတ္ထိ + ကညာဒိ + အာ + အနုစ္ဆဝိကအနက်ဟော အနိပ္ဖန္န ပါဋိပဒိက ရှင်ပုဒ် (ဂ)အလို- (င)အလို သမာသ်။

သာရုပ္ပါ။ ။ ဣတ္ထိ + ကညာဒိ + အာ + တဒ္ဓိတ်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(ဂ) အနုစ္ဆဝိကာ- ဖြင့် တဗ္ဗာသဒ္ဒါသည် အနုစ္ဆဝိကအနက်ဟောသည်ကို သိစေ။ သာရုပ္ပါ- ဖြင့် အနုစ္ဆဝိကသဒ္ဒါသည် သာရုပ္ပအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ တဿ သာတသုခဿ- ဖြင့် တဗ္ဗာ၌ တ-သဒ္ဒါသည် ပါဠိတော်ဝယ် ဟောတော်မူအပ်ဆဲဖြစ်သော သာတသုခတို့ကိုညွှန်းပြသည်ကို သိစေ။ ဝုစ္စတိ- ဖြင့် ထိုအနုစ္ဆဝိက အနက်ကိုဟောရာ၌ ဓာတ် ပစ္စည်းခွဲဘွယ်မလို၊ အထင်ရုဠှီကေဒေသျှုပစာအဖြစ်ကို သိစေ။

(င) တေဟိ။ ပ ။ပစ္စယေဟိ- ဖြင့် တဗ္ဗာ၌ တ-သဒ္ဒါဖြင့် သမယနိဒ္ဒေသ၌ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော ရူပါရုံစသည်ကိုစွဲယူသုံးသပ်အပ်သည်ကိုငင်း၊ ထိုအာရုံတို့သည် ဣဋ္ဌာရုံများဖြစ်၍ သာတသုခ၏အကြောင်းဖြစ်သည်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုငင်း သိစေ။

(စ) မနောဝိညာဏ မေဝ ဓာတု- ဖြင့် မနောဝိညာဏဓာတု ကို အဝဓာရဏ ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ နိဿတ္တဋ္ဌေန-ဖြင့် ဓာတုသဒ္ဒါသည် နိဿတ္တအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုသိစေ။

နံပါတ် (၇)

(စ) မနော ဝိညာဏမေဝ ၌ ဧဝ-

ပဌမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ဟူသော မနောဝိညာဏ်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။

သတ္တဇီဝသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

မနာယတနဟူသော အမည်သည် အနုညာတ။

(ဃ) အပိ- သဒ္ဒါ သည် ဆိုလတ္တံ့သော (င)ဝါကျရှိ တေဟိ ဇာတာဟူသော ဝစနတ္ထကို ဆည်းသောကြောင့် ဝုစ္စမာနာပေက္ခသမုစ္စည်း။

(င) အပိ- သဒ္ဒါ ဆိုအပ်ပြီးသော (ဃ)ဝါကျ အနုစ္ဆဝိကတ္ထကိုဆည်းသော ကြောင့် ဝုတ္တာပေက္ခသမုစ္စည်း။

နံပါတ် (၈)

အာရဒ္ဓ၌ ဓာတ်အရ- ဝိရိယရှေးရှိသော ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော- မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ဣန္ဒြိယ ပရောပရိယတ္တိဉာဏ်, အာသယာနုသယဉာဏ်စသော ဒသဗလဉာဏ်တော်သည် ဒီပကတ္ထ။

ကတမာ တသ္မိံသမယေ ဝေဒနာ ဟောတိ-ဟူသော စိတ္တဇသဒ္ဒါသည် ပကာသနတ္ထ။

သဗ္ဗညုတဉာဏ်နှင့် မဟာကရုဏာဉာဏ်တော်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်ကိုနာကြားခွင့်ရသဖြင့် ရရှိအပ်သောပစ္စုပ္ပန်သံသရာ

http://www.dhammadownload.com

အကျိုးစီးပွားသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

တင္ဟာ ၌ တ အရ- ရှုပါရုံစသော အာရုံပစ္စည်းတရားသည်၊ဇာ- အရ ပဌမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ဟူသော မနောဝိညာဏဓာတ်အား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အာရမ္မဏ, ပုရေဇာတ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

သမ္ဗဿ အရ- ပဌမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌ရှိသော ဖဿပစ္စည်းတရားသည်၊ ဇ- အရ ယင်းပဌမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌ရှိသော သုခဝေဒနာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂ အာဟာရ။

တစ်နည်း။ ။ရှေးရှေးသော ဖဿပစ္စည်းတရားသည်၊နောက်နောက်သော ဝေဒနာပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အနန္တရ, သမနန္တရ, ဥပနိဿယ, ကမ္မ, နတ္ထိ, ဝိဂတ။

ဝါကျစဉ် (၆၄)

(က)မာနသတ္တိ မနော ဝေ။

(ခ) အင်္ဂုလိတ္တစရော ပါသော၊ ယွာယံ စရတိ မာနသော တိ ဟိ ဧတ္ထ ပန သမ္ပယုတ္တကမေ္မာ "မာနသော"တိ ဝုတ္တော။

(ဂ) "ကထံ ဟိ ဘဂဝါ တုယှံ၊ သာဝကော သာသနေ ရတော။ အပ္ပတ္တမာနသော သေက္ခော၊ ကာလံ ကယိရာ ဇနေ သုတာ" တိ။ ဧတ္ထ အရဟတ္တံ "မာနသ"န္တိ ဝုတ္တံ။

(ဃ)ဣဓ ပန မနောဝ မာနသံ၊

(င) ဗျဉ္ဇနဝသေန ဟေတံ ပဒံ ဝဍ္ဎိတံ။ [အဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၁၈၄]

နံပါတ် (၁)

(ဂ) ဘဂဝါ၊ မြတ်စွာဘုရား။ တုယှံ၊ အရှင်ဘုရား၏။ သာသနေ၊ ၌။ ရတော၊ မွေ့လျော်သော၊ ဇနေ၊ လူအပေါင်း၌။ သုတော၊ ထင်ရှားသော။ သာဝကော၊ သည်။ အပ္ပတ္တမာနသော၊ မရောက်အပ်သေးသော အရဟတ္တဖိုလ်ရှိသည်။(ဟုတ္တာ၊၍) သေက္ခော၊ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သည်။ (သမာနော၊လျက်) ကထံ၊ ကြောင့်။ ကာလံ၊ သေခြင်းကို။ ကယိရာ၊ ပြုရာပါသနည်း။

နံပါတ် (၂)

(ဃ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာ သည် (ခ-ဂ)ဝါကျတို့ဖြင့် မာနသအရ သမ္ပယုတ္တမေ္မ ဖြစ်သော တဏှာ အရဟတ္တဖိုလ်တို့ကို ကောက်ယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။

http://www.dhammadownload.com

ထိုသို့- သော်၊ ဤစိတ္တနိဒ္ဒေသ၌လည်း မာနသအရ ထိုသမ္ပယုတ္တဓမ္မရာဂနှင့် အရဟတ္တဖိုလ်တို့ကိုသာ ကောက်ယူအပ်၏ဟူသော အနက်သည်ရောက်ရာ၏။-ဤနေရာ၌ရအပ်သောမာနသအရကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။- စုဒ်ကြောင့်(ဃ)ဝါကျမိန့်။

(င)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ဃ)ဖြင့် ဤစိတ္တနိဒ္ဒေသ၌ မာနသအရ စိတ်ကိုသာကောက်ယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ မနောဟုသာဆိုသင့်၏။ မာနသံဟူ၍ မဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော- စုဒ်ကြောင့် (င)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဃ) ဝါကျဖြင့် သမ္ပယုတ္တဓမ္မရာဂနှင့် အရဟတ္တဖိုလ်တို့ကို မာနသအရ ကောက်ယူအပ်၏ဟု (ခ-ဂ)ဝါကျတို့ဖြင့် ဖွင့်ဆို၍ ယင်းတို့ကိုလည်း ဤစိတ္တနိဒ္ဒေသ၌ မာနသအရ ကောက်နိုင်ခွင့်ရှိ၍ ယင်းတို့ကိုစင်စေရကား (ဃ)ဝါကျဖြင့် မာနသအရ အလိုရှိအပ်သော စိတ်ကိုဖွင့်ဆိုသောကြောင့် အတိဗျာပိတဒေါသပယ်။

(င) ဝါကျဖြင့် စိတ်အနက်ကို မနောသဒ္ဒါက ဟောသော်လည်း ဤ၌သ-ဗျည်း လာသည်၏အစွမ်းဖြင့် မာနသံဟု ပုဒ်တိုးလာနိုင်ကြောင်း ယုတ္တိကိုပြသောကြောင့် ဝိရောဓိဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

အာရမ္မဏံ မိနာတီတိ မနော။

မနတိ ဇာနာတီတိ မနော။

မာဓာတ်+ယုပစ္စည်းသည်ငင်း၊ နှိုင်းယှဉ်ခြင်းကြိယာသည်ငင်း(ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။

မန၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ စိတ်ဒြပ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ပသတိ ဗန္ဓတီတိ ပါသော။

ပသဓာတ်+ဏပစ္စည်းသည်ငင်း၊ နှောင်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာသည်ငင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။နှောင်ဖွဲ့တတ်သောရာဂ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ တပ်မက်တတ်သော သဘောသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

အပ္ပတ္တံ မာနသံ ယဿာတိ အပ္ပတ္တမာနသော။

အပ္ပတ္တပုဒ်+မာနသပုဒ်+ယအညပုဒ်သည်ငင်း၊ မရောက်အပ်သေးသော အရဟတ္တဖိုလ်၏ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ဂုဏ်/ဂုဏေးစပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။

အရဟတ္တဖိုလ်ကို မရခြင်း မရောက်ခြင်း မျက်မှောက်မပြုနိုင်ခြင်းသည် (တစ်နည်း) မရအပ်သေးသော အရဟတ္တဖိုလ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

အရဟန္တဿ ဘာဝေါ အရဟတ္တံ။

နံပါတ် (၅)

မနော = ပုလ္လိင် + နပုလ္လိင် + မနောဂိုဏ်း + အကာရန္တ + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

http://www.dhammadownload.com

အန္တလိက္ခ = နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိဂိုဏ်း + နိဂ္ဂဟိတန္တ + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။
ကထံ = အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + နိဂ္ဂဟိတန္တ + နိပါတ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(တ) မနောဓဝ ဖြင့် မာနသံ၌ မနပုဒ်+ဏပစ္စည်း၊ ယင်း ဏပစ္စည်း၏ သွတ္တ အနက်၌သက်သည်ကိုရင်း၊ မနောယေဝ မာနသံဟု သွတ္တတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ ဝုဒ္ဓိပြု သ-လာ၍ ရုပ်ပြီးသည်ကိုရင်း သိစေပါသည်။

(ခ) ဝါကျ ဖြင့် အန္တလိက္ခစရော-စသောပြယုဂ်တို့၌ မာနသံအရ မနသိ ဘဝေါ မာနသော-ဟုဝစနတ္ထပြု၍ သမ္ပယုတ္တမဗ္ဗဖြစ်သောရာဂကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေပါသည်။

(ဂ) ဝါကျ ဖြင့် ကဏ်ဟိ ဘဂဝါစသောပြယုဂ်တို့၌ မာနသံအရ မာနံ သာတိ ဩသာနံ ကရောတီတိ မာနသံဟုဝစနတ္ထပြု၍ မာနဆုံးအောင်ပြုတတ်သော အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်ကို ကောက်ယူအပ်သည်၏အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။

နံပါတ် (၇)

မနောဓဝ ၌ ဓဝ...
စိတ်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
သမ္ပယုတ္တမဗ္ဗရာဂနှင့် အရဟတ္တဖိုလ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
မာနသံ ဟူသောအမည်သည် အနုညာတတ္ထ။
က္လစ = စိတ္တနိဒ္ဒေသကိုစွဲ
ပန - ဝိသေသတ္ထဇောတက

နံပါတ် (၈)

(ခ) ဝါကျ မာနသ အရ- ရာဂကိုကောက်
ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
တပ်မက်ဖွယ်က္လဍာရုံသည် ၎င်း၊ ဝေဒနာသည်၎င်း ဒီပကတ္ထ။
အဘိညာဉ်ငါးပါးရရှိသော ဈာန်ရပုဂ္ဂိုလ်တို့သော်မှလည်း နှောင်ဖွဲ့နိုင်ခြင်း အကျိုးသည် ပကာသနတ္ထ။
အယောနိသောမနသိကာရသည်၎င်း၊ ဖဿသည်၎င်း ဝိဘာဝတ္ထ။
ရာဂလောင်သဖြင့် ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း စိတ်ဆင်းရဲခြင်း သောက ပရိဒေဝ စသည်ဖြစ်ရခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) ဝါကျ မာနသ၌ မန- အရ လောဘမူစိတ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ဏပစ္စည်း အရ လောဘပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) ဝါကျ မာနသ ၌ မာန အရ- မာနပစ္စည်းတရားသည်၊သာခာတ်အရ အရဟတ္တဖိုလ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပါဠိကျမ်းစဉ် (၆၅)

(က)ပမုဒိတဿ ဘာဝေါ ပါမောဇ္ဇံ။

(ခ) အာမောဒနာကာရော အာမောဒနာ။ ပမောဒနာကာရော ပမောဒနာ။

(ဂ) ယထာ ဝါ ဘေသဇ္ဇာနံ ဝါ တေလာနံ ဝါ ဥဏှောဒကသီတောဒကာနံ ဝါ ဧကတောကရဏံ "မောဒနာ"တိ ဝုစ္စတိ၊ ဧဝမယမ္ပိ ပီတိ ဓမ္မာနံ ဧကတော ကရဏေန မောဒနာ၊

(ဃ)ဥပသဂ္ဂဝသေန ပန မဏ္ဍေတွာ "အာမောဒနာ ပမောဒနာ" တိ ဝုတ္တာ။

[အဘိ။ ၄ ။ ၁၈၇]

နံပါတ် (၁)

သံဝဏ္ဏနာတို့ကိုရှု၍ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ အနက်။

ပါမောဇ္ဇံ ဝမ်းမြောက်သည်၏အဖြစ်သည်။ (ဝါ)ဝမ်းမြောက်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ်သည်။ (ဝါ)ဝမ်းမြောက်သော စိတ်သည်။

ပမောဒနာ၊ အပြားအားဖြင့် ဝမ်းမြောက်ခြင်းသည်။ (ဝါ) သဟဇာတ်တရား တို့ကိုရောနှောတတ်သောတရားသည်။ (ဝါ)သဟဇာတ်တရားတို့ကို တကွနက်ပြု တတ်သောတရားသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ပမောဒနာ-၊အပြားအားဖြင့်ဝမ်းမြောက်ခြင်း ပီတိသည်- ဟု လည်းရေးနိုင်၏။ အာမောဒနာ၊ လွန်စွာဝမ်းမြောက်ခြင်းသည်။

နံပါတ် (၂)

(ဃ)သို့ ဋ္ဌပနာပဥှာ ။ ။ ဆရာ (ဂ)ဖြင့် ပီတိသည် သဟဇာတ်တရားတို့ကို တကွနက်ပြုတတ်သောကြောင့် မောဒနမည်သောဟု ဖွင့်တော်မူ၏။ ထိုသို့ပင်- သော် လည်း။ ဘုရားရှင်သည် ပီတိကို (မောဒနာ-ဟု မဟောပဲ) အာမောဒနာ ပမောဒနာ ဟု ဟောထားသည်မဟုတ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

(ဂ) ယထာဝါ ၌ ဝါ-သဒ္ဒါ။ ။ အာမောဒနာ ပမောဒနာတို့၌ အာ-ပ ဥပသာရတို့ ၏သာတ္ထကအဖြစ်မှတပါး အနတ္ထကအဖြစ်ကိုရင်း၊ မုဒ-ဓာတ်၏ဝမ်းမြောက်ခြင်း အနက်မှတပါး တကွနက်ပြုခြင်း (ရောနှောခြင်း)အနက်ကိုရင်း လဲလိုသောကြောင့် ဝါ- သဒ္ဒါထား။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

တေလ ။ ။ တိလတိ ဂစ္ဆတီတိ တိလံ။ တိလေတိ သိနေဟေတီတိ တိလံ။

တိလဿ ဣမာနိ တေလာနိ။(တိလဿ ဣဒံ တေလံ)

တိလ-ပုဒ် ဏပစ္စည်းသည်ရင်း၊ နှမ်း၏ ဆီနှင့် ဌာန+ဌာနီ (ဝိကာရ+ဝိကာရီ) စပ် (ဗျ + နိ)။ နှမ်းသည် (ပ + နိ)။

နံပါတ် (၅)

ပမုဒိတ ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + အ + ကိတ်။

(တနည်း)။ ။ ပုံ + ပုရိသာဒိ + အ + ကိတ်။

ဘောသန္တ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + အ +တဒ္ဓိတ်။

သီတ ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + အ + ကိတ် (ဝါ) တဒ္ဓိတ်။

နံပါတ် (၆)

အာရမ္မဏေ စိတ္တံ အဘိနိရောပေတိ ပတိဋ္ဌာပေတီတိ စေတသော အဘိနိရောပနာ။

စိတ္တံ ဖြင့် စေတသော ၌ စေတသည် စိတ္တ၏ ပရိယာယ်တည်း (ဝါ) စေတသဒ္ဒါသည် စိတ်အနက်ကိုဟောသည်ကိုရင်း၊ ဆဋ္ဌီဧကဝုစ် သ-ဝိဘတ်သည် ကံအနက်ကိုဟောသည်ကိုရင်း သိစေ။ အဘိနိရောပေတိဖြင့်- အဘိနိရောပနာ ၌ အဘိ+နိ+ရုဟ+ဏာပေ ပစ္စည်း ယုပစ္စည်း၊ ယုပစ္စည်း၏ ကတ္တားအနက်ဟော၍ အဘိနိရောပေတီတိ အဘိနိရောပနာဟု ဟေတုကတ္တုသာဓန ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ ပတိဋ္ဌာပေတီဖြင့်- ရှေးရှုစေ၏ဟူသည် တည်စေခြင်းပင်တည်းဟု သိစေ။ အာရမ္မဏေ- ဖြင့် အာဓာရကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(က) ဝါ- သဒ္ဒါ အတ္ထုဒ္ဓါရ။ သမုစ္စည်း၊ ဥပမာ၊ ယုံမှားခြင်း၊ ပဒပူရဏ၊ ဝဝတ္ထိတ ဝိဘာသာ၊(ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း) စွန့်ခြင်း၊ ဝိကပ္ပန (အထူးကြံခြင်းအနက်) စသည် တို့တည်း။

ပထမဝါကား နယန္တရ ဝိကပ္ပန အနက်။

ဒုတိယ၊ တတိယ၊ စတုတ္ထဝါကား သမုစ္စည်း၊ အနိယမဝိကပ်အနက်။

(ဂ) အပိကား- သမုစ္စည်း (သမ္ဘိဏ္ဍန၊ အပေက္ခာ)အနက်

(ဃ)ပန- သမ္ဘာဝနာ အနက်။

နံပါတ် (၈)

ပမုဒိတအရ- ဝမ်းမြောက်သောစိတ်သည် ဒဿနတ္ထ။

ပီတိသည် ဒီပကတ္ထ။

ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိသည် ပကာသနတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

အဝိပ္ပဋိသာရ ဝမ်းမြောက်ဖွယ်အာရုံစသည်တို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

သုခ သမာဓိစသော အဆက်ဆက်သော အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။

တနည်း။ ။ ပီတိပြစာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် အသနတ္ထ။

အဝိပ္ပဋိသာရ (ဝမ်းမြောက်ဖွယ်အာရုံစသည်)သည် ဒီပကတ္ထ။

ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိသည် ပကာသနတ္ထ။

သီလစသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

သုခ သမာဓိစသော အဆက်ဆက်သော အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

မွှာနံအရ- ပီတိသဟဂုတ်စိတ် ၅၁-ခု (ပီတိ, ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ, ဝိစိကိစ္ဆာ ကြဉ်သော) စေတသိက် ၄၆-ခုရ၏။

ပီတိအရ- ပီတိပစ္စည်းတရားသည်၊ မွှာနံအရ- ပီတိသဟဂုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်=ယဏာရဟာ-ကြီး ၄၊ အညာ, ဝိပါက, သမ္ပယုတ္တ, ဈာန။

၁၃၅၇-ခု အစိုးရ အဖြေမှန်အတိုင်း။

◆◆◆◆◆◆◆◆◆

ပါဠိတော် (၆၆)

(က)ဟာသေတီတိ ဟာသော၊ ပဟာသေတီတိ ပဟာသော၊

(ခ) ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌာကာရာနမေတံ အဓိဝစနံ။

(ဂ) ဝိတ္တီတိ ဝိတ္တံ၊

(ဃ)ဓနဿေတံ နာမံ။

(င) အယံ ပန သောမနဿပစ္စယတ္တာ ဝိတ္တိသရိက္ခတာယ ဝိတ္တိ။

(စ) ယထာ ဟိ ဓနိနော ဓနံ ပဋိစ္စ သောမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ဧဝံ ပီတိမတောပိ ပီတိံ ပဋိစ္စ သောမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ [အဘိ၊ ၄ ။ ၁၈၇]

နံပါတ် (၁)

(ခ) ဧတံ၊ ဤဟာသော ပဟာသော ဟူသောအမည်သည်။ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌာကာရာနံ၊ ရွှင်လန်းခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ အပြားအားဖြင့်ရွှင်လန်းခြင်းဟူသော အခြင်းအရာတို့၏။

(ဂ) ဝိတ္တီတိ၊ ဟူသည်ကား။(ဣတိသဒ္ဒါ သဒ္ဒပဒတ္ထက)။ ဝိတ္တံ၊ ဥစ္စာတည်း

တနည်း။ ။ ဝိတ္တံ၊ ဥစ္စာကို။ ဝိတ္တီတိ၊ ဟူ၍ (ဣတိသဒ္ဒါ အာကာရတ္ထ) ဝုစ္စတိ၏။

တနည်း။ ။ ဝိတ္တံ၊ ဥစ္စာသည်။ ဝိတ္တီတိ၊ ဝိတ္တိမည်၏။ (ဣတိသဒ္ဒါနာမတ္ထ)

တနည်း။ ။ ယံဝိတ္တံ၊ သည်။ အတ္ထိ။ တံဝိတ္တံ၊ သည်။ ဝိတ္တီတိ၊ မည်၏။ (နိယတ် အနိယတ်ထည့်)။

http://www.dhammadownload.com

(င) ပန၊ သော်လည်း။ အယံ (ဣမာယ ပီတိယာ)ပီတိသည်(ဝါ)၏။ (ဟိတ်သမ္ဗန်) သောမနဿ ပစ္စယတ္တာ၊ ကြောင့်။ (အကူ မူလဟိတ်) ဝိတ္တိသရိက္ခတာယ၊ ကြောင့်။ (မူလဟိတ်) ဝိတ္တိ၊ မည်၏။

နံပါတ် (၂)

(ခ) ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာ၊ သည် (က)ဖြင့် ရွှင်စေတတ်သောကြောင့် ဟာသ၊ အပြားအားဖြင့် ရွှင်စေတတ်သောကြောင့် ပဟာသမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့-သော်၊ ၂၁ဟာသ+ပဟာသသည် သောနမဿဝေဒနာစသည်၏ အမည်ဖြစ်၏ဟူသောအနက် ရောက်ရာသည်မဟုတ်လော- စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။

(ဃ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာ၊ သည် (ဂ)ဖြင့် ဝိတ္တိကို ဝိတ္တံဟူ၍ ပရိယာယ်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ဝိတ္တိနှင့် ဝိတ္တသည် ပစ္စည်းမျှသာထူးခြား၍ သဒ္ဒတ္ထအား ဖြင့်မထူးခြားသောကြောင့် ပီတိနိဒ္ဒေသဖြစ်သည့် အားလျော်စွာ ဝိတ္တိအရ ပီတိကိုပင်ကောက်ယူရမည်ဟု မှတ်ရပါမည်လော။- စုဒ်ကြောင့် (ဃ)ဝါကျမိန့်။

(င) ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာ၊ သည် (ဃ)ဖြင့် ဝိတ္တိသည်ပစ္စည်းဥစ္စာ၏ အမည်ဟုဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ဝိတ္တိအရ ပစ္စည်းဥစ္စာကိုသာရ၍ ပီတိကိုကား မရဟူသောအနက်သည်ရောက်ရာ၏။- စုဒ်ကြောင့် (င)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတ (တနည်း) အတိဗျာပိတ ဒေါသပယ်။

(ဂ) ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတ, အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(ဃ)ဝါကျဖြင့် အတိဗျာပိတဒေါသပယ်။

(င) ဝါကျဖြင့် ပီတိနိဒ္ဒေသ၌ ဝိတ္တိအရ ဥပမာအားဖြင့် ပီတိကိုယူရမည်ဟု ဆက်လက်ပြသောကြောင့် အဗျာပိတ, အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(စ)ယထာ ဟိ-ဥစ္စာနှင့် သောမနဿတူကြပုံကို ထင်ရှားအောင် ပြလို၍ ယထာ ဟိ-သဒ္ဒါထား။

နံပါတ် (၄)

သုခသောမနဿံ ဝိန္ဒတိ ဧတာယာတိ ဝိတ္တိ။ သုခသောမနဿံ ဝိန္ဒတိ ဧတေနာတိ ဝိတ္တိ။ "မမ ဏ္ဏဒ "န္တိ ဓနိတဗ္ဗံ သဒ္ဒါယိတဗ္ဗန္တိ ဓနံ။ (ဓန + အ)

သမာနာ ဝိယ ဒိဿတေတိ သရိက္ခာ၊ ဝိတ္တိယာ သရိက္ခာ ဝိတ္တိသရိက္ခာ။

ဝိတ္တိပုဒ် + သရိက္ခပုဒ်သည်ရင်း ပစ္စည်းဥစ္စာ၏ ပီတိနှင့် သဒိသ/သဒိသီ စပ်သမ္ဗန်သည် (ဗျပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ သဒိသဘောဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဓနံ အဿ အတ္ထီတိ ဓနိနော။ ပီတိ အဿ အတ္ထီတိ ပီတိမာ။

ဥစ္စာ၏ ဥစ္စာရှင်နှင့် သာမီ+သံအစပ်သမ္ဗန်(ဗျ+နိ)ဥစ္စာသည်(ပ+နိ)

http://www.dhammadownload.com

ဝိတ္တိသရိက္ခာယ ဘာဝေါ ဝိတ္တိသရိက္ခတာ။

ဝိတ္တိသရိက္ခပုဒ် + တာ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ပစ္စည်းဥစ္စာနှင့်တူသော ပီတိ၏

သဒိသဘောဂုဏ်နှင့် ဂုဏေး/ဂုဏ်စပ် (ဗျ+နိ)။သဒိသဘောဂုဏ်သည်(ပ+နိ)။

(င) အလို ဝိတ္တိဝိယာတိ ဝိတ္တိ။ ။ဝိတ္တိပုဒ် + က္လပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ပစ္စည်းဥစ္စာ၏

ပီတိနှင့် သဒိသ/သဒိသီစပ် (ဗျ+နိ)။ သဒိသဘောဂုဏ် (ဝါ)ပီတိဒြပ် သည် (ပ+နိ)။

မှတ်ချက်။ ။ ဥပမာတဒ္ဓိတ်၌ အဆုံးကာရန်ကိုကြည့်၍ ယင်းကာရန်နှင့်အတူ ပစ္စည်းကိုယူရ၏။

နံပါတ် (၅)

ဟဋ္ဌ = ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + ဩကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

အယံ = က္လတ္တိလိင် + သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း + အာကာရန် + သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။

သောမနဿပစ္စယ= ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + ဩကာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။

ဝိတ္တိသရိက္ခ= က္လတ္တိလိင် + ကညာဒိ + အာကာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။

ဓနိနော = ပုလ္လိင်+ရတ္တာဒိ+က္လကာရန်+တဒ္ဓိတ်နာမ်။

ပီတိမတော= ပုလ္လိင်+ဂစ္ဆန္တာဒိ+အာကာရန်+တဒ္ဓိတ်နာမ်

နံပါတ် (၆)

(ခ) ဖြင့် ဟာသ ပဟာသအရ- ရွှင်ခြင်း အပြားအားဖြင့် ရွှင်ခြင်းဟူသော စိတ်၏ အမူအယာကြိယာကို ယူရမည်ကိုရင်း၊ ဟာသ ပဟာသ သဒ္ဒါတို့၏ အထင်ရှူဠ္ဌိ ဧကဒေသျူပစာ သဒ္ဒါ၏အဖြစ်ကိုရင်း သိစေသည်။

(ဂ) ဝိတ္တံဖြင့် ဝိတ္တိ၏ ဝိတ္တသဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်အဖြစ်ကိုသိစေသည်။

တစ်နည်း။ ။ ဝိတ္တိသဒ္ဒါသည် ဥစ္စာအနက်ကိုဟောသည်၏ အဖြစ်ကိုသိစေသည်။

(ဃ) ဓနသေဟိ နာမ်ဖြင့် ဝိတ္တိအရ နှစ်သက်ကြောင်း ချမ်းသာသုခကို ရကြောင်းဖြစ်သော အရာဝတ္ထုမှန်သမျှကို မယူရ ။ပစ္စည်းဥစ္စာကိုသာ ဧကဒေသျူပစာ အထင်ရှူဠ္ဌိနည်းဖြင့် ယူရမည်၏အဖြစ်ကို သိစေသည်။(၃)နံပါတ်၌ ကာရဏူ ထုတ်ခဲ့သည်။

(င) ဝိတ္တိသရိက္ခတာယဖြင့် ဝိတ္တိကို ဝိတ္တိဝိယာတိ ဝိတ္တိဟု ဥပမာ တဒ္ဓိတ် ဝဓနတ္ထ ပြုရမည်၏ အဖြစ်ကိုရင်း၊ဝိတ္တိပုဒ်+က္လပစ္စည်း ယင်း က္လပစ္စည်း၏ ဥပမာအနက်၌ သက်သည်ကိုရင်းသိစေသည်။ သောမနဿပစ္စယတ္တာဖြင့်- ပီတိသည် နှစ်သက်ဝမ်း မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍ ပစ္စည်းဥစ္စာနှင့် တူသောကြောင့် ဝိတ္တိဟုအမည်ရှိ သည်၏ အဖြစ်ကိုသိစေသည်။

(တစ်နည်း)ဝိတ္တိအရ-ဥစ္စာကိုမယူအပ်၊သဒိသူပစာအားဖြင့်ပီတိကို ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

(က) ပဟာသော၌ ပ သည် ပကာရတ္ထ။

(င) ပန- ကျမ်းဂန်တို့၌ မုချတ္ထကိုပြသော ဝါကျနှင့် ဥပစာရတ္ထကို ပြသော ဝါကျဟုနှစ်မျိုးရှိရာ မုချတ္ထသည် ဗလဝဖြစ်၏၊ ဥပစာရတ္ထသည် ဒုဗ္ဗလဖြစ်၏။ ဤ၌ ပနသဒ္ဒါသည် ဒုဗ္ဗလဖြစ်သော ဥပစာရတ္ထပြဝါကျ၌ ထိုင်သောကြောင့် ဂရဟာဖြစ်ပါသည်။

နံပါတ် (၈)

ဝိတ္တိ အရ- ပစ္စည်းဥစ္စာကိုကောက် (ဂ)ဝါကျအလို။ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ထက်ကြွလုံ့လ ဝီရိယနှင့် ပြည့်စုံခြင်း ဥဋ္ဌာနသမ္ပဒါသည် ဒီပကတ္ထ။

ငါ၌ ပစ္စည်းဥစ္စာရှိ၏ဟု ပစ္စည်းဥစ္စာရှိခြင်းကို အစွဲပြု၍ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြစ်ရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

ပတိရူပဒေသဝါသ, ကလျာဏမိတ္တတာ, ပုဗ္ဗေဝကတပုညတာ စသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

အာနဏျသုခ စသောချမ်းသာများနှင့် ပီတိကို ဝိတ္တိဟု ခေါ်ရခြင်းစသော အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။

တနည်း။ ။ ဝိတ္တိ အရ ပီတိကိုကောက်(င)ဝါကျအလို။ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ဣဋ္ဌာရုံကိုရခြင်း (ဝါ)နုသောပီတိ ပါမောဇ္ဇသည် ဒီပကတ္ထ။

သောမနဿဖြစ်ရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

အဝိပ္ပဋိသာရ-စသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ပဏီတဖြစ်သောစိတ္တဇရုပ်တို့ခန္ဓာကိုယ်၌ တိုးပွားခြင်း ကိုယ်ချမ်းသာ၊ စိတ်ချမ်းသာခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(က) ပဟာသေတိ၏ ကံပုဒ်ကို တံသမင်္ဂီပုဂ္ဂလံ, သမ္ပယုတ္တခမ္မေ ဟုထည့် ပဟာသေတိအရ- ပီတိပစ္စည်းတရားသည်၊သမ္ပယုတ္တေခမ္မေအရ- သမ္ပယုတ်တရား ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဈာန။

ပဟာသေတိအရ ပီတိပစ္စည်းတရားသည်၊ တံသမင်္ဂီပုဂ္ဂလံအရ- ပီတိနှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ ဝိပ္ပယုတ္တ၊ဈာန၊

(စ)ခနံအရ-ဥစ္စာပစ္စည်းသည်၊ဥပ္ပန္နတိအရ-သောမနဿဝေဒနာပစ္စယုပ္ပန် တရား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။(ပီတိနှင့်ပြိုင်သော်-အနန္တရသဟဇာတ)

ပြိုင်- အာရမ္မဏ, ပုရေဇာတ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

http://www.dhammadownload.com

(င) ဝိတ္တိဟူသော-အန္တတ္ထပုဒ်အရ ပစ္စည်းဥစ္စာရ၏၊ ဣပစ္စည်းဟူသော ဗာဟျတ္ထအရ-ပီတိရ၏။ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့်(တစ်နည်း) အာရမ္မဏ
ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ပြိုင်- မရှိ။

♠♠♠♠♠♠♠♠♠♠

ဝါကျစဉ် (၆၇)

(က) အတ္တနော မနတာ အတ္တမနတာ။

(ခ) အနဘိရဒ္ဓဿ ဟိ မနော ဒုက္ခုပဒ္ဒုာနတ္တာ အတ္တနော မနော နာမ န ဟောတိ၊ အဘိရဒ္ဓဿ သုခုပဒ္ဒုာနတ္တာ အတ္တနော မနော နာမ ဟောတိ။

(ဂ) ဣတိ အတ္တနော မနတာ အတ္တမနတာ၊

(ဃ) သကမနတာ၊ သကမနဿ ဘာဝေါတိ အတ္ထော။

(င) သာ ပန ယသ္မာ န အညဿ ကဿစိ အတ္တနော မနတာ၊

(စ) စိတ္တဿေဝ ပနေသော ဘာဝေါ စေတသိကော ဓမ္မော၊ တသ္မာ "အတ္တမနတာ စိတ္တဿာ"တိ ဝုတ္တာ။ [အဘိ။ ဠ ။ ၁၈၈]

နံပါတ် (၁)

(ခ) ဟိ ဧသ္မာ အနဘိရဒ္ဓဿ၊ မငြိမ်သက်သော ကိုယ်စိတ်ရှိသောသူ၏။ (ဝါ) အမျက်ထွက်သောသူ၏။ မနော၊ သည်။ ဒုက္ခုပဒ္ဒုာနတ္တာ၊ ဒုက္ခ၏ နီးစွာသော အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဣတိအယံ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

(င) ပန- ဆက်။ သာ အတ္တမနတာ၊ ထိုမိမိ စိတ်၏အဖြစ်ကို။(ဝါ)သည်။

(စ) ပန၊ အဟုတ်သော်ကား။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ။ ။ ဆရာ၊ (က)ဖြင့် အတ္တမနတာပုဒ်၏ ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ မိမိစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့် ပီတိသည် အတ္တမနတာမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ဆို. . . သော်လည်း။ ခပ်သိမ်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ စိတ်သည် အတ္တမန-ပင် မည်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။

(င+စ)သို့။ ။ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ ပီတိနိဒ္ဒေသဝယ် အတ္တ မနတာ စိတ္တဿဟု ဟောတော်မူအပ်၏။ထိုသို့. . . သော်။ ပီတိမည်သော စေတသိက်တရားကို အတ္တမနတာဟု ဆိုလျှင် လိုအပ်သောအနက်ပြီး၍ စိတ္တဿဟူသော ဝိသေသန သမ္ဗန်ထည့်၍ မဟောဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။

နိယံ။ ။တသ္မာကို ကြောင်းပြဆိုမှု ထိုတသ္မာ နောက်၌သာ လိုရာအရကောက်။-
ယသ္မာနောက် တသ္မာရောက်သော် ရှေ့နောက်မျှော် အာဘော်အကြောင်းပြ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(ခ) အဗျာပိတ, အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ် (တစ်နည်း) ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။
(တစ်နည်း) ဝိရောဓိဒေါသပယ်။

(ဂ) ပုနရုတ္တိ ဒေါသပယ်။

(ဃ) အဗျာပိတ, အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(င) နိရတ္ထကဒေါသ, ဂန္ထဂရုဒေါသပယ် (တစ်နည်း) ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်(ဂဏ္ဌိ)

နံပါတ် (၄)

အတ္တမနတာ။ ။ အတ္တနော မနော ယဿာတိ အတ္တမနော။
အတ္တမနဿ ဘာဝေါ အတ္တမနတာ။

အနဘိရဒ္ဓိ ။ ။ အဘိရာဓယတီတိ အဘိရဒ္ဓေါ။
န အဘိရဒ္ဓေါ အနဘိရဒ္ဓေါ။

အဘိ-ရာဓ+တ သည်ငှင်း၊ ပြီးစေခြင်း နှစ်သက်ခြင်းကြိယာသည်ငှင်း (ဗျု + နိ)။ ပီတိသည် (ပ + နိ)။

ဒုက္ခပဒဋ္ဌာနတ္တာ။ ။ ဒုက္ခဿ ပဒဋ္ဌာနံ ဒုက္ခပဒဋ္ဌာနံ။
ဒုက္ခပဒဋ္ဌာနဿ ဘာဝေါ ဒုက္ခပဒဋ္ဌာနတ္တံ။

ဒုက္ခပဒဋ္ဌာနပုဒ်+တ္တ-သည်ငှင်း၊ဒုက္ခ၏ နီးစွာသောအကြောင်း၏ အမျက်ထွက်ခြင်းနှင့် နိသျ+နိဿိတစပ် (ဗျု + နိ)။ အမျက်ထွက်ခြင်း မနှစ်သက်ခြင်းကြိယာသည် (ပ + နိ)။

နံပါတ် (၅)

မနတာ ။ ။ ဣတ္ထိ + ကညာဒိ + အာ + တဒ္ဓိတ်။
အဘိရဒ္ဓဿ။ ။ ပုံ + ပုရိသာဒိ + ဿ + ကိတ်။
အညဿ ။ ။ ပုံ + သဗ္ဗနာမ် + အ + သဗ္ဗနာမ်။
ကဿစိ ။ ။ အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + က္က + နိပါတ်
(တစ်နည်း) သဗ္ဗနာမ်ပုဒ် စသည်ခွဲ။

နံပါတ် (၆)

(ဂ) အတ္တနော မနတာ- ဖြင့် အတ္တမန ဘာ၌ အတ္တပုဒ် +မနတာပုဒ် အတ္တနော မနတာ အတ္တမနတာ-ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

(ဃ)သကမနတာ- ဖြင့် အတ္တ-သဒ္ဒါသည် မိမိဟူသောအနက်၌ဖြစ် သည်ကို သိစေ။ သကမနဿ ဘာဝေါ- ဖြင့် အတ္တမနတာ ဝယ် အတ္တမနပုဒ်+တာ ပစ္စည်း၊ အတ္တသဒ္ဒါ၏ မိမိဟူသောအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုငှင်း၊ အတ္တနော မနော အတ္တမနောဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထ- ကိုငှင်း တာ-ပစ္စည်း ဘာဝတဒ္ဓိတ်အနက်၌သက်၍

http://www.dhammadownload.com

အတ္တမနသ ဘာဝေါ အတ္တမနတာဟု ဘာဝတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

စိတ္တဿေဝ. . . စိတ်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။
စိတ်မှတပါး အခြားသောတစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်+သတ္တဝါသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။
စိတ်၏ စေတသိက်တို့မှီရာ၏အဖြစ်သည် အနုညာတ။
(ခ) ဟိ- ဝိတ္ထာရဇောတ္ထ(ဘာဋ္ဌိ)။ကာရဏတ္ထ(ဂဏှိ)။ဒဠှီကရဏတ္ထ(ပြည်)။
(ဂ) ဣတိ- နိဒဿနတ္ထ။(တစ်နည်း) သမာပနတ္ထ (နိဂုံး)။

နံပါတ် (၈)

ဒုက္ခုပဒ္ဒဝနတ္တာ အရ-ဒေါသရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
အာဃာတ ဝတ္ထုသည် ဒီပကတ္ထ။
ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း စိတ်ဆင်းရဲခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
အယောနိသောမနသိကာရစသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ဒေါသအားလျှော်စွာလွန်ကျူးမိ၍ မကောင်းဂတိရောက်ရှိရခြင်း စသော အကျိုးတရားသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

သာ အရ- အတ္တမနတာဟူသော မနသာဝတ္ထုပိတ သဒ္ဒရုပ်ပစ္စည်းတရား သည်၊ဝုတ္တာ၌ ဓာတ်အရ ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏ- ပြိုင်။
ဝုတ္တာ၌ ဓာတ်အရ ပစ္စည်းတရားသည်၊အတ္တမနတာ စိတ္တဿ-အရ ဝစီ ဘေဒစိတ္တဇသဒ္ဒရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတ။
ပြိုင်- ကြီး ၄၊ ဝိပ်, ဟေ, မိ, ဣံ, မဂ်။

ဓါတ်ချောစဉ် (၆၈)

(က) သဒ္ဒဟနာတိ သဒ္ဒဟနာကာရော။ ဗုဒ္ဓါဒီနံ ဂုဏေ ဩဂါဟတိ ဘိန္ဒိတွာ ဝိယ အနုပဝိသတီတိ ဩကပ္ပနာ။
(ခ) ဗုဒ္ဓါဒီနံ ဂုဏေသု တောယ သတ္တာ အတိဝိယ ပသီဒန္တိ, သယံ ဝါ အဘိပ္ပ သီဒတီတိ အဘိပ္ပသာဒေါ။
(ဂ) ဣဒါနိ ယသ္မာ သဒ္ဓိန္ဒြိယာဒီနံ သမာသပဒါနံ ဝသေန အညသ္မိံ ပရိယာယေ အာရဒ္ဓေ အာဒိပဒံ ဂဟေတွာဝ ပဒဘာဇနံ ကရီယတိ၊ အယံ အဘိဓမ္မေ ဓမ္မတာ၊ တသ္မာ ပုန သဒ္ဓါတိ ဝုတ္တံ။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ)ယထာ ဝါ ဣက္ကတ္ထိယံ ဣက္ကန္တိယံ ဣက္ကတ္ထိန္တိယံ၊ န တထာ ဣက္ခံ။ ဣက္ခံ ပန သဒ္ဒါ၀ ဣက္ကန္တိယံ သဒ္ဒိန္တိယန္တိ ဧဝံ သမာနာဓိကရဏဘာဝဉာပနတ္ထမ္ပိ ပုန "သဒ္ဒါ"တိ ဝုတ္တံ။

(င) ဧဝံ သဗ္ဗပဒနိဒ္ဒေသေသု အာဒိပဒဿ ဖုန ဝစနေ ပယောဇနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၁၃၁၈-ခု အစိုးရ ။ [အဘိ။ ၄ ။ ၁၈၉]

နံပါတ် (၁)

(က) သဒ္ဒဟနာကာရော၊ စိတ်၏ယုံကြည်ခြင်းအမူအရာကြိယာတည်း။ အနုပဝိသတိဝိယ၊ ဝင်သကဲ့သို့။ ကပ္ပေတိ၊ ယုံကြည်တတ်၏။

(ဂ) အယံ၊ ဤသို့ အစပုဒ်ကိုယူ၍ ပုဒ်ကိုဝေဖန်ခြင်းသည်။

(ဃ) ဣက္ခံ၊ ဤသဒ္ဒိန္ဒြေသည်။ သမာနာဓိကရဏဘာဝဉာပနတ္ထမ္ပိ၊ တူသော တည်ရာရှိသည်၏အဖြစ်ကို သိစေခြင်းငှါလည်း။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ပါပနာဒိ ။ ။ ဆရာ (က)ဖြင့် သဒ္ဒဟနာ ဩကပ္ပနာ ဟူကုန်သော ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာဇကို ဆိုတော်မူ၏။ ယင်းသို့သာ- သော်။ အဘိပ္ပသာဒေါဟူသောပုဒ်ကို မြတ်စွာဘုရားမဟောဟူသောအနက်သည် ရောက်ရာ၏။

(ဂ)သို့ ဌပနာပဋ္ဌက။ ။ ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ သဒ္ဒါပုဒ်ကို နောက်ထပ်ဟောတော်မူ၏။ ထိုသို့ပင်- လည်း။ ထိုသဒ္ဒါပုဒ်ကိုရှေ့အစ၌ ဟောပြီးသည် မဟုတ်ပါလော။- တပါးသောမဟောရသေးသော ပုဒ်တို့ကိုသာဟောသင့်၏။ အဘယ့်ကြောင့် သဒ္ဒါပုဒ်ကို ဘုရားရှင်ထပ်မံ၍ ဟောတော်မူပါသနည်း။

(ဃ)သို့ ။ ။ ဆရာ (ဂ)ဖြင့် သဒ္ဒါပုဒ်ကို ထပ်မံဟောရခြင်းအကြောင်းကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်။ ဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်းကြောင့်သာ သဒ္ဒါပုဒ်ကို ထပ်မံ၍ ဟောပါသလော။ သဒ္ဒါပုဒ်ကို ထပ်မံဟောရခြင်း၏ တပါးသောအကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

(င)သို့ ။ ။ ဆရာ (ဃ)ဖြင့် သဒ္ဒါနှင့်ဣန္ဒြိယပုဒ်တို့၏ တူသောတည်ရာရှိသည်၏ အဖြစ်ကို သိစေခြင်းငှါ သဒ္ဒါပုဒ်ကို ထပ်မံ၍ ဟောတော်မူ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။အလုံးစုံသော ပဒနိဒ္ဒေသတို့၌ အစပုဒ်ကို တဖန်ဟောတော်မူခြင်း၌ ဤသို့အကျိုးကို သိအပ်သည်ဟုနိဂုံးကိုလည်း ညွှန်ပြသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

(ဃ) ဝါ သဒ္ဒါ- သဒ္ဒါပုဒ်ကို ထပ်၍ဟောရာဝယ် အဘိဓမ္မာ၌ သဘော တံထွာ ထုံးစံမဲ့တာဟူသော အကြောင်းမှတပါး။ သဒ္ဒါနှင့် ဣန္ဒြိယပုဒ်တို့၏ တူသော တည်ရာအနက်ရှိသည်၏အဖြစ်ကို သိစေလိုသည်၏အဖြစ် ဟူသောအကြောင်း-

http://www.dhammadownload.com

တပါးကိုလဲလို၍ ဝါ- သဒ္ဒါထား။

(ခ) အဗျာပိတဒေါသပယ်။

(ဂ) ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း) ဂန္ထဂရုဒေါသပယ်။

(ဃ) အဗျာပိတဒေါသပယ်။

(င) ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း) နိရတ္ထကဒေါသပယ်။

(င) ဝေဒိတဗ္ဗံ သဒ္ဒါ- အလုံးစုံသော ပဒနိဒ္ဒေသတို့၌ အစပုဒ်ကို တဖန်ဟော တော်မူခြင်း၌ အကျိုးကိုသိအပ်၏ဟု သံသယအားဖြင့် ရအပ်သောအနက်သဘော ကို ပြလိုသောကြောင့် ဝေဒိတဗ္ဗံ-သဒ္ဒါထား။

နံပါတ် (၄)

ဝုဏာ ။ ။ ဂေါဏာပိယန္တိ, အာမန္တာပိယန္တိ, အတ္တာနိ ပတိဋ္ဌိတော ပုဂ္ဂလော ဒဠှံ သောတုံ ပူဇိတုဉ္စ ဣစ္ဆန္တေဟိ ဇနေဟိတိ ဂုဏာ။

ဂုဏ+အ သည်ရင်း၊ ခေါ်စေခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။

ခေါ်စေခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နိ)။

ပယောဇနံ ။ ။ ပယောဇေတဗ္ဗန္တိ ပယောဇနံ။

ပ-ယုဇ+ယု သည်ရင်း၊ ယှဉ်စေခြင်း ဖြစ်စေခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု+နိ)။

ယှဉ်စေခြင်း ဖြစ်စေခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နိ)။

သမာနော အဓိကရဏံ အတ္တော ဧတေသန္တိ သမာနာဓိကရဏာနိ။

တေသံ ဘာဝေါ သမာနာဓိကရဏဘာဝေါ။

နံပါတ် (၅)

အာဒိ ။ ။ ပုံ + ရတ္တာဒိ + ဣ + ကိတ်။

အဘိ ။ ။ အလိင် + ဂဏာဝိ + ဣ + ဥပသာရ။

အာရဒ္ဓ ။ ။ ပုံ + ပုရိသာဒိ + အ + ကိတ်။

နံပါတ် (၆)

(က) သဒ္ဒဟနာကာရော- ဖြင့် သဒ္ဒဟနာ ၌ ယု ပစ္စည်း ဘောအနက်ဟော သည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊ သဒ္ဒဟီယတေ သဒ္ဒဟနာ-ဟု ဘာဝသာနေဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုရင်း သိစေ။ ဩဂါဟတိ- ဖြင့် ဩကပ္ပနာ၌ အဝပုဗ္ဗ ကပ္ပဓာတ်+ယုပစ္စည်း အဝဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထဝိသေသက၏အဖြစ်ကိုရင်း၊ ကပ္ပဓာတ်၏ ဩဂါဟန အနက်ဟောသည်ကိုရင်း၊ ယုပစ္စည်း ကတ္တားအနက်ဟောသည်ကိုရင်း၊ ဩကပ္ပတီတိ ဩကပ္ပနာဟု ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုရင်း သိစေ။ ဂုဏော- ဖြင့် ဩဂါဟတိ- သက်ဝင် ခြင်းဟူသည် ဂုဏ်တို့သို့ သက်ဝင်ခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ ဗုဒ္ဓါဒီနံ- ဖြင့် ဂုဏေ၌ ဂုဏ်ဟူသည် စန္ဒီ ပရမီသွာစသည်တို့၏ ဂုဏ်မဟုတ်၊ ဘုရားစသည်တို့

http://www.dhammadownload.com

၏ဂုဏ်ပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ ဘိန္နိတွာ ဝိယ အနုပဝိသတိ ဖြင့် ဩဂါဟတိ၌ သက်ဝင်ခြင်းဟူသည် ခွဲ၍သက်ဝင်သကဲ့သို့ သက်ဝင်ခြင်းပင်တည်း ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(က) ဝိယ- ဥပရိက္ခာဇောတက။

(ခ) ဝိယ- ဇဝ အနက်။ ဝါ- ဝိကပ် အနက်။

(ဂ) ဂဟေတွာ၀ ၌ ဇဝ...

ဂဟေတွာကြိယာသည် ဂဟေတဗ္ဗ။

အဂ္ဂဟေတွာကြိယာသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

ပဒဘာဇနီကို ပြုတတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသောဂုဏ်သည်၊ (အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်သည်) အနုညာတတ္ထ။

(ဃ) အပိ သဒ္ဒါ သမ္ဘာဝနာကာရ-သက်သက် သဘောဟုတ္တာ ဓမ္မတာကြောင့်သာ တဖန်ဟောတော်မူအပ်သည်မဟုတ်သေး၊ စင်စစ်သော်ကား တူသောတည်ရာ ရှိသည်၏အဖြစ်ကို သိစေခြင်းအကျိုးငှါလည်း တဖန်ဟောတော်မူအပ်၏ဟူလို။

နံပါတ် (၈)

(င) ဝေဒိတဗ္ဗံ ၌ ဓာတ်အရ... ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ယောနိသောမနသိကာရသည် ဒီပကတ္ထ။

ဉာဏ်ပညာတိုးပွားခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

သဒ္ဓမ္မဿဝန စသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ပါမောဇ္ဇ ပီတိ စသော အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

အတိဝိယ ပသီဒန္တိ အရ... သဒ္ဓါ စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

သဒ္ဓေယျဝတ္ထုဖြစ်သော ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်တော်တို့သည် ဒီပကတ္ထ။

စိတ်ကြည်လင်ခြင်း အကျိုးတရားသည် ပကာသနတ္ထ။

ယောနိသောမနသိကာရ သဒ္ဓမ္မဿဝန စသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

သဒ္ဓါတရားကိုအခြေခံ၍ ရအပ်သော လောကီအကျိုး သံသရာအကျိုးတို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ဂုဏေသု အရ သီလစသော ဂုဏ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ပသီဒန္တိ- အရ သဒ္ဓါပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အာရမ္မဏ, အဓိပတိ, ဥပနိဿယ, ပုရေဇာတ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

http://www.dhammadownload.com

ဓါတ်ချောင်သြိုး (၆၉)

(က) အနုပဝိသနသင်္ခါတေန ဩဂါဟနဋ္ဌေန အပိလာပနဘာဝေါ အပိလာ
ပနတာ။

(ခ) ယထာ ဟိ လာဗုကဃဋာဟာဒီနိ ဥဒကေ ပ္လဝန္တိ န အနုပဝိသန္တိ၊

(ဂ) န တထာ အာရမ္မဏေ သတိ၊

(ဃ) အာရမ္မဏံ ဩဂါဟတိ အနုပဝိသတိ၊

(င) တသ္မာ အပိလာပနတာတိ ဝုတ္တာ။ [အဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၁၉၁]

၁၃၅၀-ခုနှစ်ဦး အစိုးရ။

နံပါတ် (၁)

(က) အနုပဝိသနသင်္ခါတေန၊ အာရုံသို့သက်ဝင်ခြင်းဟုဆိုအပ်သော။ ဩဂါဟနဋ္ဌေန၊ အာရုံကိုသက်ဝင်တတ်သော အနက်ကြောင့်။ အပိလာပနဘာဝေါ၊ အာရုံကို မပေါ် မမျော မလွတ်စေတတ်သည်၏အဖြစ်သည်။ အပိလာပနတာ၊ မည်၏။

(ခ) ဟိ တံပါကဌ် ကရောမိ၊ အံ့။ လာဗုကဃဋာဟာဒီနိ၊ ဗူးတောင်းစသည်တို့သည်။ ဥဒကေ၊ ရေ၌။ ပ္လဝန္တိယထာ၊ ပေါလောမျောကုန်၏သို့။ နအနုပဝိသန္တိ ယထာ၊ မနစ် မငုပ်ကုန်၏သို့။

(ဂ) တထာ၊ တူ။ သတိ၊ သည်။ အာရမ္မဏေ၊ ၌။ န ပ္လဝတိ၊ မေ့လွတ်သောအားဖြင့် ပေါလောမျောသည်မဟုတ်။ န အနုပဝိသတိ၊ မနစ်မငုပ် စုပ်စုပ်မဝင် မဟုတ်။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ဋ္ဌပနာပဥ္စက ။ ။ ဆရာ (က)ဖြင့် အာရုံကို မပေါ် မမျော မလွတ်စေတတ်သည်၏အဖြစ်သည် အပိလာပနတာမည်သောဟုဆိုတော်မူ၏။ ယင်းသို့- သော်။ ထိုစကားရပ်၏အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို အသဒိသူပမာအားဖြင့် ထင်ရှားအောင်မပြဆိုဟူသော အဓိပ္ပါယ်ရောက်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။

(ဃ)သို့ ဋ္ဌပနာပဥ္စက။ ။ ဆရာ (ဂ)ဖြင့် သတိသည် အာရုံ၌ မေ့လွတ်သောအားဖြင့် ပေါလောမျောသည်မဟုတ် မနစ်မငုပ် စုပ်စုပ်မဝင်သည် မဟုတ်ဟု ယုတ္တိဒဋ္ဌိယကို ဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်။ ယုတ္တိဒဋ္ဌိယသည် ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏနှင့် မကင်းကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။

(ဃ) ဝိရောဓိဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း) ဩစိတျဟီနဒေါသပယ်။

(င) နိရတ္ထကဒေါသပယ်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

လာဗုကဍ္ဍာဟာဒိ။ ။ လမ္ဗတီတိ လာဗု။ (တစ်နည်း) လမ္ဗိယတီတိ လာဗု။ ဩသဓာဒိကံ ကဍ္ဍန္တိ မဒ္ဒန္တိ ဧတ္ထာတိ ကဍ္ဍာဟော။ လာဗုယာ ကဍ္ဍာဟော လာဗုကဍ္ဍာဟော။ (တစ်နည်း) လာဗုစ သာ ကဍ္ဍာဟော စာတိ လာဗုကဍ္ဍာဟော။ လာဗုကဍ္ဍာဟော အာဒိ ယေသန္တိ လာဗုကဍ္ဍာဟာဒီနိ။

ဗူးတောင်းဟူသောအစ၏ အခြားသော ပေါပေါ်မျောသောဝတ္ထုတို့နှင့် အာဒိ+ အာဒိဝန္တစပ် အစိတ် အပေါင်းစပ် (ဗျ + နိ)။ ဗူးတောင်းဟူသော အစရှိခြင်း ဂုဏ်သည် (မ + နိ)။

အပိလာပနတာ ။ ။ ပိလာပေတီတိ ပိလာပနံ။ န ပိလာပနံ အပိလာပနံ။ အပိလာပနဿ ဘာဝေါ အပိလာပနတာ။

အပိလာပန ပုဒ်+တာသည်၎င်း၊ အာရုံကို မပေါ်မမျော မလွှတ်စေတတ်သော သတိ၏အာရုံကို မပေါ် မမျော မလွှတ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်နှင့် ဂုဏ်/ဂုဏေးစပ် (ဗျ + နိ)။ အာရုံကို မပေါ် မမျော မလွှတ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသောဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

နံပါတ် (၅)

ပိလာပန	။	။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + ကိတ်။
လာဗု	။	။ ဣတ္ထိ + ရတ္တာဒိ + ဥ + ကိတ်။
ပ္လဝန္တိ	။	။ အလိင် + ဘူဝါဒိဂိုဏ်း + အ (ဥ) + အာချာတ်။

နံပါတ် (၆)

(က) ဩဂါဟနဋ္ဌေန- ဖြင့် သတိသည် အာရုံ၌ ပေါလောမျောတတ်သော အနက်သဘောကြောင့် အပိလာပနတာမည်သည်မဟုတ် အာရုံ၌သက်ဝင်တတ်သော အနက်သဘောကြောင့် အပိလာပနတာမည်သည်၏အဖြစ်ကို သိစေ။အနုပဝိသနသင်္ခါတေန-ဖြင့် ဩဂါဟနဋ္ဌေန-၌ သက်ဝင်ခြင်းဟူသည် အစဉ်မဟုတ်သော အားဖြင့် သက်ဝင်သည်မဟုတ် အစဉ်အတိုင်းသက်ဝင်ခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) ဩဂါဟနဋ္ဌေန-၌ ဩဂါဟအရ အစဉ်မဟုတ်သော အားဖြင့် သက်ဝင်ခြင်းကိုမယူရ အစဉ်အားဖြင့်သက်ဝင်ခြင်းကို ယူရမည်၏ အဖြစ်ကို သိစေ။ အပိပနဘာဝေါ- ဖြင့် အပိလာပနတာ ၌ တာ ပစ္စည်း ဘာဝ ဘဒ္ဒိတ်၌သက်၍ အပိလာပနဿ ဘာဝေါ အပိလာပနတာ- ဟု ဝစနတ္ထပြု အပ်သည်ကိုသိစေ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

(ခ) ယထာဟိ- ၌ ယထာ=ပဋိဘာဂတ္ထ။ ဟိ= တပ္ပါကဋီကရဏဇောတက။

(ဃ) ဟိ= ယုတ္တိဒဋီကရဏ။

နံပါတ် (၈)

(က) အဝိလာပနတာ ၏ အရ- သတိ ရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ထိရသညာသည် ဒီပကတ္ထ။

စိရကတ-စသောအာရုံ၏ မပျောက်မပျက်ခြင်းသည် ဝကာသနတ္ထ။

ယောနိသောမနသိကာရသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

သီလသမွုတ္တိစသော အဆက်ဆက်သောအကျိုးသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(ဃ) အာရမ္မဏံအရ-ဆံပင် မွှေးညှင်းစသော ကာယရုပ် အာရုံပစ္စည်းတရား သည်၊အနုပဝိသတိအရ-သတိ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ပြိုင်- အာရမ္မဏ, ပုရေဇာတ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

မမမမမမမမမမမမမ

ဓါတ်ရှုခန်း (၃၈)

(က)ဘူရိတိ ပထဝိယာ နာမံ၊

(ခ) အယမ္ပိ သဏှဋ္ဌေန, ဝိတ္ထဋဋ္ဌေန စ ဘူရိ ဝိယာတိ ဘူရိ။

(ဂ) ထေန ဝုတ္တံ "ဘူရိ ဝုစ္စတိ ပထဝီ၊ တာယ ပထဝီသမာယ ဝိတ္ထဋာယ ဝိပု လာယ ပညာယ သမန္နာဂတောတိ ဘူရိပညော" တိ။

(ဃ)အပိစ ပညာယ ဧတံ အဓိဝစနံ ဘူရိတိ၊

(င) ဘူတေ အတ္ထေ ရမတီတိပိ ဘူရိ။

(စ) အစ္စုဂ္ဂတဋ္ဌေန ပညာဝ ပါသာဒေါ ပညာပါသာဒေါ။ [အဘိ။ ဋ ၊ ၁၉၂]

နံပါတ် (၁)

(က)ဘူရိပညော၊ မြေကြီးနှင့်တူသော ပညာရှိသော။ (ဝါ) ကျယ်ပြန့်သော ပညာရှိသော။ (ဝါ)ပြန့်ပြောသော ပညာရှိသော။

(ဂ) ဝုတ္တံ- ၏ တတ္တာ။ ဘာဝဝတာ။

(ဃ)အဓိဝစနံ၊ စပ်ဆိုင်သော စကားတည်း (အဓိနံ ဝစနံ အဓိဝစနံ)

(ဝါ) အထက်၌ဖြစ်သော စကားတည်း (အဓိဥပရိ ဝစနံ အဓိဝစနံ)

(ဝါ) စွဲ၍ဖြစ်သော စကားတည်း (အဓိကိစ္စ ပဝတ္တံ ဝစနံ အဓိဝစနံ)

ဘူရိ၊ မြေကြီးတည်းဟူသော ပညာ (ရူပက)။မြေကြီးနှင့်တူသော ပညာ (သဒိသ)။ မြေကြီးကဲ့သို့သော ပညာ (ဥပမာ) ။မြေကြီး ပညာ (သမူပစာ)။

http://www.dhammadownload.com

နိုယံ ။ ။ တည်းတူသောရှုဝတံ ဥေယ်နှ တူသောတိ သဒိသံ မတံ။
တဲ့သို့တိ, ဥပမာဥေယ်နှ, သမ္မပေတ္တာတိ, အပြိုင်မတော။

နံ့ဝါတ် (၂)

(ခ)သို့ ဌပနာဝဋ္ဋတ ။ ။ ဆရာ (က)ဖြင့် ဘူရိသဒ္ဒါသည် ပကတိမြေအနက်ကို ဟော၏ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ဘူရိသဒ္ဒါသည် ပကတိမြေအနက်ကိုသာ ဟောနိုင်၏။ ပညာအနက်ကို လုံးဝမဟောနိုင်ဟူသော အနက်ရောက်ရာသည် မဟုတ်ပေလော။- ပညာအနက်ဟောနိုင်ပုံကိုလည်း ဖွင့်ဆိုသင့်သေး၏။
(ဂ)သို့ ဝါဟနာဒိ ။ ။ ဆရာ (ခ)ဖြင့် ပညာသည်လည်း သိမ်မွေ့ခြင်း, ပြန့်ကျယ်ခြင်း, အနက်သဘောကြောင့် မြေကြီးနှင့်တူ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့ပင်- သော်လည်း၊ ပညာသည် နာမ်တရားဖြစ်၍ မြေကြီးသည် ရုပ်တရားဖြစ်ရကား တူ၏ဆိုခြင်းသည် စင်စစ်အားဖြင့် မသင့်နိုင်ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။ ပညာသည်လည်း မြေကြီးနှင့်တူနိုင်ပုံ အာဂမ, သာဓက, ဉာပက ဒင်္ဂိစကားကိုလည်း ပြဆိုသင်သေး၏။

နံ့ဝါတ် (၃)

(ဝ) တေန ဝုတ္တံ- ဘူရိသဒ္ဒါသည် သဒိသူပစာ ဥပမာတဒ္ဓိတ်နည်းအရ ပညာကိုဟောသောကြောင့် ခိုင်မာသော ယုတ္တိသာဓက ဉာပက ဒင်္ဂိကို ပြလိုသောကြောင့် တေန ဝုတ္တံ သဒ္ဒါဆို။
နိုယံ ။ ။ တေနာတပြ, ယထာတနှင့်, ထဖန်ဝုတ္တဥ, ထစ်ဝဝုတ္တဥေတံ ဝုတ္တမ္ဗိန္တို
ထုတ်ဆိစုဒ်ရ, ဉာဝတ။
(ဃ) အပိစ- ဘူရိ သဒ္ဒါ၏ ဥပစာသဒ္ဒါအဖြစ်မှ မူချသဒ္ဒါဖြစ်သည်ကို လဲပြလိုသောကြောင့်၎င်း၊ ဘူရိဝိယာတိ ဘူရိ- ဟူသော ဥပမာတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထသကတ်အနက်မှတပါး ဘူတေ အတ္တေ ရမတီတိ ဘူရိ-ဟူသော တတ္တုသာဓ် ကိတ်ဝစနတ္ထသတတ်အနက်တပါးကို လဲပြလိုသောကြောင့်၎င်း၊ ဘူရိပုဒ်+ဏပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့်ပြီးသော တဒ္ဓိတ်ပုဒ်အဖြစ်မှတပါး ဘူတသဒ္ဒူပ ပဒ-ရမုဓာတ်+တွိပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ကိတန္တ သမာသ်ပုဒ်ဖြစ်သည်ကို လဲပြလိုသောကြောင့်၎င်း အပိစ- သဒ္ဒါဆို။
(စ) အဗျာပိတ, အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

နံ့ဝါတ် (၄)

ပထဝီ ။ ။ ပတ္ထရတီတိ ပထဝီ။
ပ-ထရ+ဏ ဣတ္ထိဧ ာတတ ဤပစ္စည်းသည်၎င်း၊ ဖျံ့နှံ့ခြင်းကြိယာသည်၎င်း
(ဈ + နိ)။ ကျယ်ပြန့်ခြင်းဝုဏ်, သိမ်မွေ့ခြင်းဝုဏ်သည် (ပ + နိ)။
သဏှာ ။ ။ သီယတိ တနုကရီယတီတိ သဏှာ
သိ+ဏှ ပစ္စည်းသည်၎င်း၊ ဖြန့်ခြင်း (ဝါ)နည်းပါးအောင်ပြုခြင်း ကြိယာသည်

http://www.dhammadownload.com

ရင်း(ဗျု + နီ)။ နူးညံ့သော မြေသားဖြစ်သည် (ပ + နီ)။

ဝိတ္ထရာ ॥ ॥ ဝိဝိဓေန တနောတိ ဝိတ္ထာရေတီတိ ဝိတ္ထရာ။

ဝိ-တနု+တ သည်ရင်း၊ ချဲ့ခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု + နီ)။

ချဲ့ခြင်း ကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နီ)။

ဘူရိပညာ ॥ ॥ ဘူရိ ဝိယာတိ ဘူရိ။ ဘူရိ စ သာ ပညာစာတိ ဘူရိပညာ။

ဘူရိပညာ အဿ အတ္ထီတိ ဘူရိပညော။

ဘူရိ ပညာ ယဿာတိ ဘူရိပညော။

နံပါတ် (၅)

ဘူရိ ॥ ॥ ဣတ္ထိ + နဒါဒိ + ဤကာရန္တ + ကိတ်။

သဏှာ ॥ ॥ ဣတ္ထိ + ကညာဒိ + အာ + ကိတ်။

အဓိဝစနံ ॥ ॥ နပုံ + စိ + နိ + သမာသ်။

ပါသာဒ ॥ ॥ ပုံ + ပု + ဩ + ကိတ်။ (ပသီဒန္တိ နယနမနာနိ အတြာတိ ပါသာဒေါ)။

နံပါတ် (၆)

(က) ပထဝိယာ နာမံ- ဖြင့် ဘူရိ- သဒ္ဒါသည် ဘဝန္တိ သတ္တာ ဧတ္ထာတိ ဘူရိ- ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ပကတိမြေကြီးအနက်ဟောသည်ကို သိစေ။

(ခ) အယမ္ပိ ဘူရိဝိယ- ဖြင့် ဘူရိ- ၌ ဘူရိ ပုဒ်+ဏာ ပစ္စည်း၊ ယင်း ဏာ၏ ဥပမာအနက်၌သက်၍၊ ဘူရိဝိယာတိ ဘူရိ-ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ ဘူရိ အရ သဒိသူပစာအားဖြင့် ပညာကိုအရကောက်ယူအပ်သည်ကိုရင်း သိစေ။ သဏှာဋ္ဌေန ဝိတ္ထရဋ္ဌေန စ- ဖြင့် မြေကြီးသည် ကျောက်, ကျောက်စရစ်, သဲ စသည်တို့မှ ကင်း၍ နူးညံ့သကဲ့သို့ ပညာသည်လည်း ကိလေသာစသော ခက်မာမှုမှကင်း၍ သိမ်မွေ့သောကြောင့်ရင်း၊ ကြီးမားပြန့်ကျယ်သောအနက် သသောကြောင့်ရင်း၊ မြေကြီးနှင့်တူသဖြင့် ပညာကို ဘူရိဟု ဆိုအပ်သည်၏အဖြစ်ကို သိစေ။

(ဃ) ပညာယ စေတံ အဓိဝစနံ- ဖြင့် ဘူရိ သဒ္ဒါသည် မုချအားဖြင့် ပညာအနက်ဟောသည်ကိုသိစေ။

(င) ဘူတေ အတ္ထေ ရမတိ- ဖြင့် ဘူရိ၌ ဘူတ သဒ္ဒူပဒ ရမု+ကွိ၊ ယင်းကွိ၏ ကတ္တုသာဓန၌သက်၍ ၊ဘူတေ အတ္ထေ ရမတီတိ ဘူရိဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ ဘူတ အရ ထင်ရှားဟုတ်မှန်သော ပရမတ္ထအနက်ကို ယူအပ်သည်ကိုရင်း၊ တ-ကျေ၍ ပြီးသည်ကိုရင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

အယမ္ပိ ၌ အပိ၊ မြေကြီးသာ ဘူရိမည်သည်မဟုတ်သေး ပညာလည်းဘူရိ မည်သေး၏ဟု သမုစ္စည်းအနက်ကို ထွန်းပြသည်။

http://www.dhammadownload.com

ပညာ၀ ၌ ဧဝ: : .
ပညာသည် ဂဟေတဗ္ဗ။
သစ်, ဝါး စသော ပကတိပြသာဒ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။
ပြသာဒ်ကဲ့သို့ ပညာ၏ အထက်သို့စွင့်စွင့်မြင့်တက်သည်၏အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်သည် အနုညာတ။

နံပါတ် (၉)

(စ) အရ ပညာရ၏။
ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
သမာဓိသည် ဒီပကတ္ထ။
အကြောင်းအကျိုးခွဲခြား သိခြင်း မကောင်းသော တရားတို့မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း ကောင်းသောတရားတို့ကို အားထုတ်ခြင်းစသည် ပကာသနတ္ထ။
ကိလေသာ ဝေးကွာခြင်း တိဟိတ် ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်း ဣန္ဒြေရင်ကျင့်ခြင်း အကြောင်းတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ပညာဖြင့်သိအပ်သော လောကီ လောကုတ္တရာ အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(င) ဘူတေ အတ္ထေ- အရ ထင်ရှားသော ပရမတ္ထတရားဟူသော အာရုံ ပစ္စည်းတရားသည် ၊ရမတိ-အရ ပညာပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- အာ, အဓိ, ဥပနိဿယ, ပုရေ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

တေနဝုတ္တံ ။ ဝုတ္တံ ၌ ခါတ်အရ မြတ်စွာဘုရား၏ ဒေသနာဉာဏ် ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စည်းတရားသည်၊တ ပစ္စည်းအရ ဘူရိ ဝုစ္စတိ ပထဝီ စသော သဒ်ဒတ္တိက ဝစီဘေဒ စိတ္တဇသဒ္ဒရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- ကြီး ၄၊ ဝိပ်, ဟေ, မိ, ဣံ, မဂ်။
တစ်နည်း။ ။ တ ပစ္စည်း အရ- ဘူရိ ဝုစ္စတိ ပထဝိစသော မနသာဝဝတ္ထပိတ ဒေသနာဟူသော နာမပညတ္တိ ပစ္စည်းတရားသည်၊ဝစခါတ်အရ ဒေသနာဉာဏ် ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်-အာရမ္မဏ (၁)ပစ္စည်းသာ။

(င)ကိလေသေ အရ ကိလေသာ(၁၀)ပါးပစ္စည်းတရားသည်၊မေဒတိအရ မဟာကုသိုလ် ပဋမစိတ်၌ရှိသော ပညာပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယ ဖြင့် ကျေးဇူးပြု။(ဤကဲ့သို့သောအရာတို့၌ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန် ပြောင်းပြန် ပြန်၍လည်း- ပြိုင်နိုင်သည်။

!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

http://www.dhammadownload.com

ပါဠိမေးခွန်း (၅၁)

(က) ရတိကရဏဋ္ဌေန, ပန ရတိဒါယကဋ္ဌေန, ရတိဇနကဋ္ဌေန, စိတ္တီကတဋ္ဌေန, ဒုလ္လဘပါတုဘာဝဋ္ဌေန, အတုလဋ္ဌေန, အနောမသတ္တပရိဘောဂဋ္ဌေန စ ပဉ္စာဝ ရတနံ ပဉ္စာရတနံ။

(ခ) န တေန သတ္တာ မုယှန္တိ, သယံ ဝါ အာရမ္မဏေ န မုယှတီတိ အမောဟော။

(ဂ) မေတ္တာဝိစယာဒီ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။

(ဃ) တသ္မာ ပနေတံ ပုန ဝုတ္တန္တိ? အမောဟဿ မောဟပဋိပက္ခဘာဝဒီပနတ္ထံ။

(င) ခေနေတံ ဒီပေတိ "ယွာယံ အမောဟော၊ သော န ကေဝလံ မောဟ ဘာ အညော ဓမ္မော၊ မောဟဿ ပန ပဋိပက္ခော ဓမ္မဝိစယသင်္ခါတော အမောဟော နာမ ဣဓ အဓိပ္ပေတော"တိ။ [အဘိ၊ ၄ ၊ ၁၉၂/၃]

နံပါတ် (၁)

(က) ရတိကရဏဋ္ဌေန၊ မွေ့လျော်ခြင်းကို ပြုတတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်ရင်း။ ရတိဒါယကဋ္ဌေန၊ မွေ့လျော်ခြင်းကို ပေးတတ်သည်၏အဖြစ်ဟူ သော အနက်ကြောင့်ရင်း။ ရတိဇနကဋ္ဌေန၊ မွေ့လျော်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသောအနက်ကြောင့်ရင်း။ စိတ္တီကတဋ္ဌေန၊ စိတ်မဟုတ်သော်လည်း စိတ်ကဲ့သို့ အလေးဂရုပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသောအနက်ကြောင့်ရင်း။ ဒုလ္လဘ ပါတု ဘာဝဋ္ဌေန၊ ခဲယဉ်းစွာရအပ်သည်ဖြစ်၍ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာသည်၏ အဖြစ်ဟူ သော အနက်ကြောင့်ရင်း။ အတုလဋ္ဌေန၊ အတုမရှိသည်၏အဖြစ်ဟူသောအနက် ကြောင့်ရင်း။ အနောမသတ္တ ပရိဘောဂဋ္ဌေန၊ မယုတ်ညံ့သော အထက်တန်းသတ္တဝါ တို့၏ အသုံးအဆောင်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်ရင်း။ ပဉ္စာဝ၊ သည်ပင်။ ရတနံ၊ တည်း။

နံပါတ် (၂)

(ဃ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာ (ဂ)ဖြင့် ဓမ္မဝိစယပုဒ်သည် ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိ သည်သာဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ဓမ္မဝိစယပုဒ်ကို ဤ၌ထပ်၍ မဟောဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ ထပ်၍ဟောဆိုရခြင်းအကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။ စုဒ်ကြောင့် (ဃ)ဝါကျမိန့်။

မှတ်ချက်။ ။ ပါဠိတော်၌ ဓမ္မဝိစယပုဒ်ကို ဟောတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော် လည်း ရှေ့၌ ယင်းဓမ္မဝိစယပုဒ်ကို ဟောဆိုအပ်ပြီးတော့ပါလော။

(င)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာ သည် (ဃ)ဖြင့် အမောဟ၏ မောဟပဋိပက္ခအဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ ဓမ္မဝိစယပုဒ်ကို ထပ်၍ဟောတော်မူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ အမောဟ၏ မောဟပဋိပက္ခဘာဝဖြစ်ပုံ ဒီပနာကာရကို မသိအပ်ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။ အမောဟ၏ မောဟပဋိပက္ခဘာဝ ဒီပနာကာရကိုလည်း ပြဆို သင်သေး၏။- စုဒ်ကြောင့် (င)ဝါကျမိန့်။

http://www.dhammadownload.com

နံ့ဝါတ် (၃)

(၀) ဝါကျဖြင့် ဝန္တဝရှုဒေါသပယ်။

(၎) ဝါကျဖြင့် နိရုတ္တာဒေါသ (တစ်နည်း) အဗျာပိတဒေါသပယ်။

(ခ) ဝါကျ ဝါ-သဒ္ဒါထားရကြောင်း- အမောဟော၌ မောဟဝယ် မုဟဓာတ်+ဏ ပစ္စည်း၊ ယင်း ဏပစ္စည်း၏ တရဏသာဓနအနက်မှတပါး တတ္တုသာဓန အနက်တိုလဲပြလို၍ ထားပါသည်။

(င) ဝါကျ အဝိဇ္ဇာတော သဒ္ဒါ-ဆိုရကြောင်း- မောဟမှတပါးသော အမောဟ မောဟ၏ဆန့်ကျင်ဘက် ဓမ္မဝိစယဟုဆိုအပ်သော အမောဟနှစ်မျိုးတွင် ဤ၌ မောဟ၏ဆန့်ကျင်ဘက် ဓမ္မဝိစယဟုဆိုအပ်သော အမောဟကို အလိုရှိအပ်၏ဟု စောဒကပုဂ္ဂိုလ်နှင့် စကားလုလိုပြလို၍ ဆိုပါသည်။

နံ့ဝါတ် (၄)

မုယှန္တိ သတ္တာ တေနာတိ မောဟော၊ န မောဟော အမောဟော၊

(တစ်နည်း) အာရမ္မဏေ မုယှတီတိ မောဟော၊ န မောဟော အမောဟော၊

န-ပုဒ်+မောဟ-ပုဒ်သည်ရင်း၊ ဆန့်ကျင်ဘက် ပဋိပက္ခဂုဏ်၏ အမောဟနှင့် ဂုဏ်/ဂုဏေး စပ် (ဖျူပွတ္တိနိမိတ်)၊ မောဟ၏ဆန့်ကျင်ဘက် ပဋိပက္ခသော ဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နတ္ထိ တုလော ယဿာတိ အတုလံ၊

န-ပုဒ်+တုလ-ပုဒ်+ယပုဒ်သည်ရင်း၊ အတုမရှိခြင်းဂုဏ်၏ ရတနာနှင့် ဂုဏ်/ဂုဏေးစပ် (ဖျူပွတ္တိနိမိတ်)၊ အတုမရှိခြင်းဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဓမ္မေ ဝိစိနာတီတိ ဓမ္မဝိစယော၊

ဓမ္မပုဒ်+ဝိစယပုဒ်သည်ရင်း၊ သစ္စာလေးပါးတရား၏ စိစစ်တတ်သော ပညာနှင့် အာရုံ/အာရမ္မဏိကစပ် (ဖျူပွတ္တိနိမိတ်)။

ဓမ္မတို့ကို စိစစ်၍သိခြင်းဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နံ့ဝါတ် (၅)

ရတိ = ဣတ္ထိလိင် + ရတ္တာဒိ + ဣတာရန် + တိတ်နာမ်ပုဒ်။

စိတ္တီကတ= နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိတ်တာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။

မုယှတိ = အလိင် + ဒိဝါဒိ + ဣတာရန် + အာချာတ်ပုဒ်။

ဝုတ္တတ္တံ = နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိတ်တာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။

(ဝုတ္တော အတ္တော ယဿာတိ ဝုတ္တတ္တံ)

နံ့ဝါတ် (၆)

ဝညာဝ ရတနံ ဖြင့် ပညာရတနံကို ဝညာဝ ရတနံ ဝညာရတနံတု အဝဓာရ ;

http://www.dhammadownload.com

ဏာ ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေပါသည်။

ရတိကရဏာဌေနဖြင့် ရတနကို ရတိံ ကရောတီတိ ရတနံဟု ကိတန္တဒုတိယာ တပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုငင်း၊ရတိ+ကရ+ယု ပစ္စည်း၊ ယင်းယုပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓနေ၌သက်၍ ၊ရတိကရဏဟု ဆိုလိုလျက် နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့် ရတနံဟု ပြီးသည်ကိုငင်း၊ နှစ်သက်ခြင်းကိုပြုတတ်သောအနက်သဘောကြောင့် ရတနမည် သည်ကိုငင်း သိစေပါသည်။

ရတိဒါယကဌေနဖြင့် ရတနံကို ရတိံ ဒဒါတီတိ ရတနံဟု ကိတန္တဒုတိယာတပ္ပု ရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုငင်း၊ရတိ+ဒါ+ယု ပစ္စည်း၊ ယင်းယုပစ္စည်း ကတ္တု သာဓနေ၌သက်သည်ကိုငင်း၊ ရတိဒါန ဟုဆိုလိုလျက် ရတနံဟု နိရုတ္တိနည်းဖြင့်ပြီးသည် ကိုငင်း၊ နှစ်သက်ခြင်းကို ပေးတတ်သောအနက်သဘောကြောင့် ရတနမည်သည် ကိုငင်း သိစေပါသည်။

ရတိဇနကဌေနဖြင့် ရတနံကို ရတိံ ဇနေတီတိ ရတနံဟု ကိတန္တန တပ္ပုရိသ် သမာသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုငင်း၊ ရတိ+ဇန+ယု ပစ္စည်း၊ ယင်းယုပစ္စည်း ကတ္တု သာဓနေ၌ သက်သည်ကိုငင်း၊ ရတိဇနန ဟုဆိုလိုလျက် နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ရုပ်ပြီးသည်ကို ငင်း၊ နှစ်သက်ခြင်းကိုဖြစ်စေတတ်သော အနက်သဘောကြောင့် ရတနမည်သည်ကို ငင်းသိစေပါသည်။

စိတ္တီကတဌေနဖြင့် ရတနသဒ္ဒါသည် စိတ္တီကတအနက်ကိုဟောသော အနိပ္ဖန္နပါဋိပဒိကပုဒ်အဖြစ်ကိုငင်း၊ အလေးအမြတ်ပြုအပ်သောအနက်သဘောကြောင့် ရတနမည်သည်ကိုငင်း သိစေပါသည်။ (ကြွင်းနည်းတူဖော်)

နံပါတ် (၇)

ပညာဝရတနံ ၌ ဓေ. . . ပညာသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

ရွှေ၊ ငွေ၊ ကျောက်သံပတ္တမြား စသော ပကတိရတနာသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

သဒ္ဓါသီလစသော သူတော်ကောင်းဥစ္စာရတနာသည် အနုညာတတ္ထ။

တစ်နည်း။ ။ ရတိကရဏစသော ဂုဏ်များသည် အနုညာတတ္ထ။

ဝုတ္တမေဝ ၌ ဓေ. . . ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသောဂုဏ် သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

မဆိုအပ်သေးသောအနက်ရှိသည်၏အဖြစ်ဟူသောဂုဏ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

ပေါ်လွင်ထင်ရှားသော အနက်ရှိသောပုဒ်တို့သည် အနုညာတတ္ထ။

(ယ) ဓေ = ဓမ္မဝိစယပဒံ- စွဲ

(င) ဓေ = အတ္ထဇာတံ- စွဲ။ဣမ = ဣမသ္မိံ ပညိန္ဒြိယ နိဒ္ဒေသေ (ပြည်)

http://www.dhammadownload.com

တစ်နည်း။ ။ ဣဓ = ဣမိသံ ပါဠိယံ- ဤဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌ (ဘာဋီ)

နံပါတ် (၉)

ဒိပေတိ အရ- ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်၊ ယင်းသည် ဒေသနတ္ထ။

မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်, သဗ္ဗညုတဉာဏ်တို့သည် ဒီပကတ္ထ။

ဓမ္မဝိစယပုဒ်ဖြင့်ပြအပ်သောအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သိခြင်းအကျိုးသည် ပကာသနတ္ထ။

ပါရမီဉာဏ်, ဝိပဿနာဉာဏ်တို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

အဘိဓမ္မာ၏ ခက်ခဲသောအနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ကို သိသည့်အားလျော်စွာ အားထုတ်ခြင်း အားထုတ်ခြင်းကြောင့် မဂ်ဉာဏ်, ဖိုလ်ဉာဏ်တို့ကို ရရှိခြင်း အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

တေန- အရ အမောဟ ပစ္စည်းတရားသည် ၊န မုယှန္တိအရ ယင်း၏ သမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- ကြီး ၄၊ လတ် ၃၊ ဟေတု, အဓိပတိ, ဣန္ဒြိယ,မဂ္ဂ။

အာရမ္မဏေ-အရ အာရုံခြောက်ပါးပစ္စည်းတရားသည်၊န မုယှတိ-အရ အမောဟစေတသိက်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိကား- အာရမ္မဏ, အဓိပတိ, ဥပနိဿယ, ပုရေဇာတ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

ဓမ္မဝိစယ၌ ဓမ္မ-အရ သစ္စာလေးပါးတရားသည်၊ ဝိစယ-အရ ပညာစေတသိက် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား-မရှိ အာရမ္မဏ တစ်ပစ္စည်းသာ။

တစ်နည်း။ ။ အာ, ပု, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

ဝါကျစဉ် (၇၂)

(က)ယံ တသ္မိံ သမယေတိ ယေန ဓမ္မေန, တသ္မိံသမယေ၊

(ခ) လိင်္ဂဝိပလ္လာသံ ဝါ ကတွာ "ယော ဓမ္မော တသ္မိံ သမယေ" တိပိ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဂ) ဟိရိယိတဗ္ဗေနာတိ ဥပယောဂတ္ထေ ကရဏဝစနံ၊

(ဃ)ဟိရိယိတဗ္ဗယုတ္တကံ ကာယဒုစ္စရိတာဒိဓမ္မံ ဟိရိယတိ ဇိဂုစ္ဆတီတိ အတ္ထော။

(င) ပါပကာနန္တိ လာမကာနံ၊ [အဘိ။ ၄ ။ ၁၉၃]

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

ယံ တသ္မိံသမယေ ဟိရိယိတဗ္ဗေန ဟိရိယတိ ပါပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ။ (ပါဠိတော်)

(က) ရှု။ ယံ ယေန ဓမ္မေန-အကြင်ဟိရီတရားကြောင့်(တံသဂ်ီ ပုဂ္ဂလော)ကတ္တား။ တသ္မိံသမယေ။ ဟိရိယတိ၊စက်ဆုပ်တတ်၏။ (ခ) ရှု။ ယံ ယော ဓမ္မော၊ သည်။ တသ္မိံသမယေ။ ဟိရိယတိ။

တစ်နည်း။ ။ တသ္မိံယမယေ။ ယံ ဟိရိယတိ၊ အကြင်စက်ဆုပ်၏။ (မူလဋီကာ)၌ အလို ယံသဒ္ဒါကို ဘာဝနပုံသကဟုဆို၏။

ဟိရိယိတဗ္ဗေန၊ ရှက်အပ်သည်နှင့်ယှဉ်သော ကာယဒုစရိုက်စသည်ကို (ဝါ) ရှက်အပ်သည်နှင့်ယှဉ်သော ကာယဒုစရိုက်စသည်ကြောင့်။ (မူလဋီကာ) ဟိရိယတိ။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ပါပနာဝဒိ ။ ။ ဆရာ (က)ဖြင့် ယံ တသ္မိံသမယေဌ် ယံသဒ္ဒါသည် ကာရဏတ္ထနိပါတ်ဖြစ်၍ ဓမ္မကိုစွဲယူအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ယံသည် ကာရဏတ္ထနိပါတ်သာဖြစ်၏ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။- လိင်္ဂဝိပလ္လာသ ဖြစ်ပုံကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

(ဃ)သို့ ဌပနာပဋ္ဌက။ ။ ဆရာ (ဂ)ဖြင့် ဟိရိယိတဗ္ဗေနဌ် နာဝိဘတ်သည် ဒုတိယအနက်၌ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ အတ္ထယုတ္တိမရှိက မဖွင့်ဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ အတ္ထယုတ္တိကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။ (မင်းတဲဂဏ္ဌိ)

နံပါတ် (၃)

(ဃ)ဖြင့် အတ္ထယုတ္တိကိုဖွင့်ဆိုသောကြောင့် ဝိရောဓိဒေါသကိုပယ်။

(ခ)ဝါ- သဒ္ဒါ။ ။ ယံ သဒ္ဒါသည် ကာရဏတ္ထနိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်သည်မှတပါး လိင်္ဂဝိပလ္လာသပုဒ်ဖြစ်သည်ကို လဲပြလို၍ ဝါ- သဒ္ဒါဆို။

တစ်နည်း။ ။ ယံ ၌ ပဌမာဝိဘတ်သည် ကာရဏတ္ထအနက်၌ ဖြစ်သည်မှတပါး ပဌမာအနက်၌ဖြစ်သည်ကို လဲပြလို၍ ဝါ- သဒ္ဒါဆို။

နံပါတ် (၄)

ဝိပလ္လာသ ။ ။ ဝိပရိ အသနံ ဝိပလ္လာသော။

ဝိ - ပရိ - အသု + ဏသည်ရင်း၊ ဖောက်ပြန်စွာဖြစ်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။ ဖောက်ပြန်စွာဖြစ်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နိ)။

လိင်္ဂဝိပလ္လာသ။ ။ လိင်္ဂဿ ဝိပလ္လာသော လိင်္ဂဝိပလ္လာသော။

လိင်္ဂပုဒ်+ ဝိပလ္လာသပုဒ်သည်ရင်း၊ လိင်၏ ဖောက်ပြန်ခြင်းနှင့် ဝိကာရ+ ဝိကာရီ စပ် (ဗျု + နိ)။ လိင်၏ ဖောက်ပြန်ခြင်းကြိယာသည် (ပ + နိ)။

ဟိရိယိတဗ္ဗယုတ္တက။ ။ ဟိရိယိတဗ္ဗေန ယုတ္တော ဟိရိယိတဗ္ဗယုတ္တကော။

http://www.dhammadownload.com

ဟိရိယိတဗ္ဗပုဒ်+ယုတ္တပုဒ်သည်ရင်း၊ရှက်ထိုက်သည်၏အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်၏ ယှဉ်သောကာယဒုစရိုက်တရားတို့နှင့် ဂုဏ်+ဂုဏောစပ် (ဗျ + နိ)။

ရှက်ထိုက်သည်၏အဖြစ်နှင့် ယှဉ်ခြင်းဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

လာမက ॥ ॥ လာတိ ဂဏှာတိ ဟီနဘာဝန္တိ လာမကော။

လာ + ဏွု- သည်ရင်း၊ ယူခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျ + နိ)။

ကုသိုလ်တရားတို့၏ ယုတ်ညံ့ခြင်းဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

နံပါတ် (၅)

ယေန ॥ ॥ ပုံ + သဗ္ဗနာမ် + ဩ + သဗ္ဗနာမ်။

ယံ ॥ ॥ နပုံ + တစ်နည်း (အလိင်) +သဗ္ဗနာမ် + နိ + သဗ္ဗနာမ်၊ (တစ်နည်း) ကာရကတ္တနိပါတ်။

လိင် ॥ ॥ နပုံ + စီ + နိ + သမာသ်။

ဟိရိယိတဗ္ဗ॥ ॥ ပုံ + ပု + ဩ + ကိတ်။

ပါပက ॥ ॥ ပုံ + ပု + ဩ + တဒ္ဓိတ်။

နံပါတ် (၆)

(က) ယေနဝဓေ္မန- ဖြင့် ယံ၌ ပဌမာဝိဘတ်သည် ကရဏတ္တ၌ဖြစ်၍ ယ- ဖြင့် ဓမ္မကိုစွဲယူသုံးသပ်အပ်သည်ကို သိစေ။ (နိသျ) (တစ်နည်း) ယေန ဓမ္မေန- ဖြင့် ယံသည် ကရဏတ္တနိပါတ်ဖြစ်၍ ယင်းဖြင့် ဓမ္မကိုသုံးသပ်အပ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) ယောဓမ္မော ဖြင့် ယံ- သဒ္ဒါသည် နပုလ္လိင်မှ ပုလ္လိင်ဖြစ်သော လိင်ဝိပလ္လာသ သဒ္ဒါဖြစ်သည်ကိုရင်း ဓမ္မကိုစွဲယူသုံးသပ်အပ်သည်ကိုရင်း သိစေ။

(ဃ) ဟိရိယိတဗ္ဗ ယုတ္တကံ ကာယဒုစ္စရိတာဒိ ဓမ္မံ- ဖြင့် ဟိရိယိတဗ္ဗေန၌ ဘဗ္ဗ ပစ္စည်းသည် ကံအနက်၌သက်၍ ဟိရိယံတေတိ ဟိရိယိတဗ္ဗံ ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ ယင်းအရ ကာယဒုစရိုက်စသောဓမ္မကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုရင်း၊ ယင်းနောင် နာဝိဘတ်သည် ကရိုဏ်းအနက်၌မဖြစ်၊ ကံအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုရင်း သိစေ။ ဇိဂုစ္ဆတိ- ဖြင့် ဟိရီဓာတ်သည် ရှက်ခြင်း လဇ္ဇာ-အနက်၌မဖြစ် စက်ဆုပ်ခြင်း ဇိဂုစ္ဆန-အနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုရင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဝိပလ္လာသ- ၌။ ဝိ= ဝိရုပတ္ထ။ ပရိ= ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက။

(ခ) အပိ. . . ယေန ဓမ္မေန ဟူသော ကရဏတ္ထအနက်ကိုသာ သိအပ်သည် မဟုတ်၊ ယော ဓမ္မောဟူသော ပစ္စတ္တအနက် (ကတ္တတ္ထအနက်)ကိုလည်း သိအပ်သေး၏ဟု ပေါင်းဆည်းခြင်းသမုစ္စည်းအနက်ကို ထွန်းပြသည်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၉)

တသ္မိံသမယေ- အရ. . . မဟာကုသိုလ် ပဌမစိတ်။
ဟိရိယတိ-အရ ဟိရိစေတသိက်ရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
အတ္တာဓိပတိ အတ္တဂါရဝသည် ဒီပကတ္ထ။
ကာယဒုစရိုက်စသည်မှ မလွန်ကျူးခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
ဇာတိ, ဝယ, သူရဘာဝ, ဗာဟုသစ္စတို့ကို ရှုငဲ့ခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
အကုသိုလ် သာဝဇ္ဇတရားတို့ကိုပယ်ခြင်း၊ ကုသိုလ် အနဝဇ္ဇတရားတို့ကို
ပွားများခြင်း မိမိကိုယ်ကို စင်ကြယ်အောင် ရွက်ဆောင်ခြင်းတို့သည်
အနုဘာဝတ္ထ။ [ဋ။ ၁၆၈/၉]

နံပါတ် (၁၀)

ကာယဒုစ္စရိတာဒိဓမ္မံ- အရ ကာယဒုစရိုက်စသော အကုသိုလ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ဟိရိယတိ အရ ဟိရီစေတသိက် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ (တစ်နည်း) ပကတူပဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

(က) တသ္မိံသမယေ အရ ပဌမ မဟာကုသိုလ်စိတ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ ယံ အရ ဟိရီစေတသိက် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဓိ, ဟာ, ဣံ။

ဝါကျေစဉ် (၇၃)

(က)ပစ္စယသဒ္ဒါတေန အာဟာရဋ္ဌေန တယောဝေတ္ထ မေ့ာ အာဟာရာ ဟောန္တိ အဝသေသာ နော အာဟာရာ။
(ခ) ကိံ ပနေတေ အညမည ဝါ တံသမုဋ္ဌာနရူပဿ ဝါ ပစ္စယာ န ဟောန္တီတိ? နော န ဟောန္တိ၊
(ဂ) ဣမေ ပန တထာ စ ဟောန္တိ အညထာ စာတိ သမာနေပိ ပစ္စယတ္တေ အတိရေကပစ္စယာ ဟောန္တိ တသ္မာ "အာဟာရာ"တိ ဝုတ္တာ။
(ဃ)ဥပတ္ထမ္ဘကဋ္ဌေန ဝါ ဣမေ"တယော အာဟာရာ"တိ ဝုတ္တာ။
(င) ဣမေ ဟိ သမ္ပယုတ္တမ္မောနံ ကဗဠီကာရာဟာရော ဝိယ ရူပကာယဿ ဥပတ္ထမ္ဘကပစ္စယာ ဟောန္တိ။
(စ) တေနေဝ ဝုတ္တံ "အရူပိနော အာဟာရာ သမ္ပယုတ္တကာနံ မ္မောနံ, တံသမုဋ္ဌာနာနဥ္စ ရူပါနံ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော" တိ၊ ၁၃၂၃- အစိုးရ။
[အဘိ။ ဋ ။ ၁၉၆/၇]

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(က) ပစ္စယသင်္ဂါဟေန၊ ဥပတ္ထမ္ဘနဟု ဆိုအပ်သော။ အာဟာရဋ္ဌေန၊ ကြောင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤ (၅၀)ကျော်သောတရားတို့တွင်။ အဝသေသာ၊ သုံးပါးမှကြွင်းသော (၅၃)ပါးသောတရားတို့သည်။

(ခ) ဧတေ အဝသေသာဓမ္မာ၊ တို့သည်။ (ပြည်)။ဧတေ တယောဓမ္မာ။ (ဘာ+ဋီ) အညမည်ဝါ၊ အားရင်း။ တံသမုဋ္ဌာနရူပဿဝါ၊ ထိုတရားတို့သည် ဖြစ်စေအပ်သောရုပ်အားရင်း။ ပစ္စယာ၊ ကျေးဇူးပြုတတ်ကုန်သည်။

(ဂ) ပန၊ အထူး (ပြည်) ။ပန၊- သော်လည်း (ဘာ+ဋီ) ။ဣမေ- တယောဓမ္မာ။ တထာစ၊ သဟဇာတစသော အခြင်းအရာဖြင့်လည်း၊ အညထာစ၊ တပါးသော ဥပတ္ထမ္ဘန အခြင်းအရာဖြင့်လည်း။ ဟောန္တိ။ဣတိ-တသ္မာ။ ပစ္စယတ္တေ၊ ပစ္စည်း၏အဖြစ် သည်။ သမာနေပိ၊ သော်လည်း။ အတိရေကပစ္စယာ၊ (၅၃)ပါးထက်လွန်ကဲသော အားဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ။ တသ္မာ။တယောဝဓမ္မာ၊ တို့ကိုသာလျှင်။

(ဃ) ဥပတ္ထမ္ဘကဋ္ဌေန၊ ထောက်ပံ့ခိုင်ခန့်စေတတ်သည်၏ အနက်ကြောင့်။

(င) ဟိ -သစ္စံ။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ။ ။ ဆရာ (က)ဖြင့် အာဟာရပစ္စည်းဟုဆိုအပ်သော အာဟာရအနက်အားဖြင့် သုံးပါးသောတရားတို့သည် အာဟာရမည်၏ ကြွင်းတရားတို့သည် အာဟာရ မမည်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့-သော် ။ကြွင်း(၅၃)ပါးသောတရားတို့သည်အချင်းချင်း အားရင်း၊ တံသမုဋ္ဌာန်ရုပ်အားရင်း ကျေးဇူးမပြုဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။

(ဂ)သို့ ။ ။ ဆရာ (ခ)ဖြင့် ကြွင်း (၅၃)ပါးသော တရားတို့သည် အချင်းချင်းအားရင်း၊ တံသမုဋ္ဌာန်ရုပ်အားရင်း ကျေးဇူးပြု၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ထိုသို့-သော်။ သုံးပါးသောတရားတို့သည် (၅၃)ပါးသောတရားတို့နှင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏အဖြစ်တူရကား သုံးပါးသောတရားတို့ကိုသာ အာဟာရဟူ၍မဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။

(င)သို့ ။ ။ ဆရာ (ဃ)ဖြင့် ထောက်ပံ့တတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသောအနက်ကြောင့်လည်း သုံးပါးသောတရားတို့ကို အာဟာရဟူ၍ဆိုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့-သော်။ သုံးပါးသောတရားတို့၏ ဥပတ္ထမ္ဘကဖြစ်နိုင်ပုံကိုလည်း ဥပမာနှင့်တကွ ယုံကြည်အောင် ပြဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

(ဂ) ဣမေ ပန- (၅၃)ပါးသော တရားတို့သည်လည်း အချင်းချင်းအားရင်း တံသမုဋ္ဌာန်ရုပ်အားရင်း ကျေးဇူးပြုပါလျက် အာဟာရပစ္စည်းဟုမဆိုမူ၍ သုံးပါးသောတရားတို့ကိုသာ အာဟာရဟုဆိုရသည်ကို မကျေနပ်မနှစ်သက်၍ ပနသဒ္ဒါဆို။

သမာနေပိ- အတိရေကပစ္စယာဟူသောစပ်ပုဒ်သည် မြတ်သောကြောင့်-

http://www.dhammadownload.com

သမ္ပာဝနာသမုစ္စည်းအနက်ကိုပြလို၍ အပိ- သဒ္ဒါဆို။

(ဃ)ဝါ - အာဟာရပစ္စည်းဟူသောအကြောင်းကြောင့် သုံးပါးသောတရားတို့၏ အာဟာရမည်သည်မှတပါး ဥပတ္ထမ္ဘကအကြောင်းကြောင့် အာဟာရမည်သည်ကိုလည်းပြလို၍ ဝါ- သဒ္ဒါဆို။

(င) ဝိရောစိဒေါသပယ်။

(စ) ဩစိတျဟီနဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

ပစ္စယ ။ ။ ပဋိစ္စ ဖလံ ဧတိ ပဝတ္တာတိ ဧတေနာတိ ပစ္စယော။

အာဟာရ ။ ။ အတ္တနော ဖလံ အာဟရန္တီတိ အာဟာရာ။

အာ-ဟရ+ဏ သည်ရင်း၊ ဆောင်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။

ဆောင်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နိ)။

တံသမုဋ္ဌာနရူပံ။ ။ သမုဋ္ဌာပေတီတိ သမုဋ္ဌာနံ။ တေန သမုဋ္ဌာနံ တံ သမုဋ္ဌာနံ။ တံသမုဋ္ဌာနံ ရူပံ တံသမုဋ္ဌာနရူပံ။

အတိရေကပစ္စယာ။ ။ အတိရိစ္စန္တီတိ အတိရေကာ။ အတိရေကာ ပစ္စယာ အတိရေကပစ္စယာ။

ကဗဠီကာရာဟာရ။ ။ ကဝတိ သဒ္ဒံ ကရောတီတိ ကဗဠံ (ကု+အလ) (ကဗိ-ဝဏ္ဏေ ဝါ အလော)။ ကေန တောယေန ဗလံ အဿာတိ ကဗဠံ။ ကဗဠံ ကရီယတေတိ ကဗဠီကာရော။ ကဗဠီကာရောစ သော အာဟာရောစာတိ ကဗဠီကာရာဟာရော။

နံပါတ် (၅)

အာဟာရဋ္ဌေန။	။	ပုံ + ပုရိသာဒိ + အ + သမာသ်။
အညမည် ။	။	အလိင် + ဂဏာဝိ + နိဂ္ဂဟိတန္တ + ဝိစ္ဆာပုဒ်။
အရူပိနော ။	။	ပုံ + ရတ္တာဒိ + ဤ + သမာသ်။

နံပါတ် (၆)

(က) ပစ္စယသဓိတေန အာဟာရဋ္ဌေန- ဖြင့် အာဟာရသဒ္ဒါသည် စားမျိုအပ်သော အစားအသောက်ဟူသောအနက်၌ မဖြစ်၊ အာဟာရဟူသောအနက်၌ ဖြစ်၍ ယင်းအရ အာဟာရပစ္စည်းကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) အာဟာရဋ္ဌအရ ဇနကအကြောင်းမဟုတ်၊ ဥပတ္ထမ္ဘကအကြောင်း၏အဖြစ်ကို သိစေ။ တယော ဝ မွှာ- ဖြင့် အာဟာရ အရ ဖဿ စေတနာဝိညာဉ်ဟူသောသုံးပါးကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ အဝသေသာနော အာဟာရာ ဖြင့် ကြွင်းသော (၅၃)ပါးသော စိတ်တို့ကို မကောက်ယူအပ်ဟူသော ဗျတိရေကကို သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) ဥပတ္ထမ္ဘကဋ္ဌေန- ဖြင့် အတိရေကပစ္စယာဟူသော အကြောင့်ကြောင့်သာ သုံးပါးသောတရားတို့သည် အာဟာရမည်သည်မဟုတ်သေး၊ ဥပတ္ထမ္ဘက အကြောင်းကြောင့်လည်း အာဟာရမည်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။

နံပါတ် (၇)

(က) တယော ဓဝ. . .

ဖဿ စေတနာ ဝိညာဉ်သုံးပါးသည် ဂဟေတဗ္ဗ။

ကြွင်း (၅၃)ပါးသော တရားတို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

အာဟာရပစ္စယသတ္တိ (ဝါ)ဥပတ္ထမ္ဘကပစ္စယသတ္တိသည် အနုညာတ။

တစ်နည်း။ ။ ဖဿ စေတနာ ဝိညာဉ်တို့၏ မိမိ၏အကျိုးကို ဆောင်တတ်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသောဂုဏ်သည် အနုညာတ။

(စ) တော်နေဝ. . .

ဥပတ္ထမ္ဘကပစ္စယသတ္တိဟူသော အကြောင်းကြောင့် အာဟာရဟုဆိုခြင်းသည် ဂဟေတဗ္ဗ။

ဥပတ္ထမ္ဘကပစ္စယသတ္တိဟူသော အကြောင်းကြောင့် အာဟာရဟုမဆိုခြင်းသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

အတိရေကပစ္စယာဟူသော အကြောင်းကြောင့် အာဟာရဟူ၍ဆိုနိုင်ခြင်းသည် အနုညာတ။

နံပါတ် (၈)

(က) အာဟာရ- အရ အာဟာရတရားကိုယ်သုံးပါးသည် ဒဿနတ္ထ။

အတိရေကပစ္စယာဟူသော အကြောင်းသည် ဒီပကတ္ထ။

သောတုဇနတို့သိရခြင်း အကျိုးသည် ပကာသနတ္ထ။

အာဟာရပစ္စည်းဟူသော အကြောင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

သောတုဇနတို့အား သုတမယဉာဏ် စိန္တာမယဉာဏ် တိုးပွားခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

(ဂ) ဝုတ္တာ ပုဒ်အရ- ဖဿ စေတနာ ဝိညာဉ်တို့သည် ဒဿနတ္ထ။

သဠာယတန အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရတို့သည် ဒီပကတ္ထ။

မိမိမှကြွင်းသော စိတ်စေတသိက်တို့ ကျေးဇူးပြုရာတရားတို့သည်၎င်း၊ဝေဒနာ ဝိညာဉ် နာမ်ရုပ်တို့သည်၎င်း ပကာသနတ္ထ။

နာမ်ရုပ် အာသဝေါတရား အဝိဇ္ဇာတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

တဏှာ နာမ်ရုပ် သဠာယတနတို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။

ဝုတ္တာ၌ ဓာတ်အရ အဌကထာဆရာ၏သန္တာန်၌ သတိ, ဝီရိယ, ဉာဏ် ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) ၀ုတ္တံ ၌ ဓာတ်အရ ဒေသနာဉာဏ် ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏ သမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) တေ- ကတ္တားပုဒ်အရ (၅၃)ပါးသောတရားများသည်၊အညမည် ဝါ တံသမုဋ္ဌာန ရူပဿာအရ အချင်းချင်းအားရင်း၊ ထိုတရားတို့သည် ဖြစ်စေအပ်သော ရုပ်အားရင်း သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ပြိုင်- ကြီး ၄။

(င) ကမ္မေ အရ-ဖဿ စေတနာ ဝိညာဉ် ပစ္စည်းသည်၊ သမ္ပယုတ္တာနံ အရ ယင်းသုံးပါးကြဉ် သမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် (စိတ္တဇရုပ်၊ ကဋတ္တာရုပ်) ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတ ဖြင့်ပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၃၊ ကံ, ဟာ, ဣန္ဒြိ။

ကဗဠီကာရာဟာရော- အရ ကဗဠီကာရာဟာရ ပစ္စည်းသည်၊ရူပကာယဿ အရ ဧကဇ ဒွိဇ, တိဇ, စတုဇ, ကာယအား ရုပ်အာဟာရဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အာဟာရ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

ᴥᴥᴥᴥᴥᴥᴥᴥᴥᴥᴥ

ဝါကျစဉ် (၇၄)

(က) နိယျာနဋ္ဌေန စ ဟေတွဋ္ဌေန စ ပဉ္စေဝ ဈာနင်္ဂါနိ ဟောန္တိ။

(ခ) တေနဝုတ္တံ "ပဉ္စင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ ဟောတိ"တိ။

(ဂ) ကိဉ္စာပိ ဟိ အဋ္ဌင်္ဂိကော အရိယမဂ္ဂေါ။

(ဃ) လောကိယစိတ္တေ ပန ဧကက္ခဏေ တိဿော ဝိရတိယော န လဗ္ဘန္တိ၊ တသ္မာ "ပဉ္စင်္ဂိကော"တိ ဝုတ္တော။ [အဘိ။ ၄ ။ ၁၉၇/၈]

နံပါတ် (၁)

(က) ပဉ္စေဝ ဈာနာ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပ သမ္မာဝါယာမ သမ္မာသတိ သမ္မာသမာဓိ-ဟူသော ငါးပါးသောတရားတို့သည်သာလျှင်။ မဂ္ဂင်္ဂါနိ။ ဟောန္တိ။

(ဂ) စတုတ္ထအနက်ပေးနည်း- အာစရိယ။ အရိယမဂ္ဂေါ။ အဋ္ဌင်္ဂိကော။ ဟောတိနနု။ အထကသ္မာ။ ပဉ္စင်္ဂိကောတိ။ ဝုတ္တော။ ဣတိအယံ။ စောဒနာ။ ဘဒြမုခ။ အရိယာမဂ္ဂေါ။ အဋ္ဌင်္ဂိကော။ ကိဉ္စာပိဟောတိ။

(ဃ) ပနတထာပိ။ ပ ။ ပဉ္စင်္ဂိကောတိ ဝုတ္တော။ (တစ်နည်း) ဆတ္တ အနက်ပေး နည်း- နနု။အရိယာမဂ္ဂေါ ။အဋ္ဌင်္ဂိကော ။ဟောတိ။

တသ္မာ ။အဋ္ဌင်္ဂိကောတိ ။ဝတ္တဗ္ဗော။

ပဉ္စင်္ဂိကောတိ။ နဝတ္တဗ္ဗော။

အထကသ္မာ။ ပဉ္စင်္ဂိကောတိ ။ဝုတ္တော။ (ကြွင်းတူပြီ)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(က)ဝါကျသို့။ ။ ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ ပဋိဃ်ကောမဂ္ဂေါ ဟောတိ-ဟု ဟောတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်။ ယင်း၌ မဂ္ဂ -သဒ္ဒါသည် သမ္မာဒိဋ္ဌိစသော မဂ္ဂင် ပကတိလမ်းခရီးစသောအနက်တို့ကို ဟောသည်ဟု မှတ်ရပါမည်လော- စုဒ်ကြောင့် (က)ဝါကျမိန့်။

(ဂ-ဃ)ဝါကျသို့။ ။ ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ ပထမ မဟာကုသိုလ် စိတ်ကို ပဋိဃ်ကမဂ်ဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်။ လောကုတ္တရာ အရိယာမဂ် ၌ အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိသကဲ့သို့ လောကီမဟာကုသိုလ်စိတ်၌လည်း ဝိရတီသုံးပါးယှဉ်နိုင် သဖြင့် အဋ္ဌင်္ဂိကမဂ်ဟူ၍ ဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။-

အဓိပ္ပါယ်ကား- လောကုတ္တရာအရိယာမဂ်၌ အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိသော်လည်း လောကီမဟာ ကုသိုလ်စိတ်၌ကား ဝိရတီသုံးပါး တပြိုင်နက်မယှဉ်နိုင်သောကြောင့် ပဋိဃ်ကမဂ်ဟူ၍ သာ ဟောရပါ၏ဟူလို-။

(ဃ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ဂ)ဖြင့် အရိယာမဂ်သည် ရှစ်ပါးသောအင်္ဂါရှိ၏ ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ပဋိဃ်ကော မဂ္ဂေါ ဟောတိဟူ၍ ပါဠိတော်၌ မဟော သင့်ဟူသောအနက် ရောက်ရာ၏။(တစ်နည်း) အဋ္ဌင်္ဂိကော အရိယမဂ္ဂေါ ဟောတိ ဟူ၍ ဟောသင့်၏ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။ -ပဋိဃ်ကော မဂ္ဂေါဟောတိဟူ၍ ဟောရခြင်း၏ အကြောင်းကိုလည်းပြဆိုသင့်သေး၏။- စုဒ်ကြောင့် (ဃ)မိန့်။

မှတ်ချက်။ ။ ဌပနာပဋ္ဌကတက်သော် (ခ)ဝါကျလာ အာကာရပါဠိတော်ကိုဌပနာ ထားရမည်။

နံပါတ် (၃)

(ဂ)ဝါကျ ကိဋ္ဌာပိ-သဒ္ဒါ ထားရခြင်း-မဂ်သည် အဋ္ဌင်္ဂိကဖြစ်ပါလျက် ပဋိဃ်ကော မဂ္ဂေါ ဟောတိဟု မဂ်ငါးပါးရှိ၏ဟု ဒေသနာတော်သဒ္ဒါဟောဆိုသည်ကို မနှစ်သက် ၍ ကိဋ္ဌာပိသဒ္ဒါထားပါသည်။

နိယံ ။ ။ ကိဋ္ဌာပိ ကာမဋ္ဌနှင့်, တကွယှဉ်လျက်, စကားတက်မူ, အနက်ဝါစ္စ, ကျိုးဖလဝယ်, မုချမနှစ်သက်၍, တက်ရာသော်။ နနုစနှင့်, ပြသည့်စောဒ နာ, တက်တုံပါမူ, သဒ္ဒါအနက်, တစ်ချက်ကြောင်းကျိုး, မပြတ်နိုးလျက်, မနှစ်သက်၍ တက်ရာသော်။

(ခ) ဝါကျဖြင့် နိရတ္ထဒေါသပယ်။

(ဂ+ဃ) ဝါကျတို့ဖြင့် စောဒကာဘောဂ ပရိဟာရဘောဂ ပရိဟာရ အပြည့် အစုံဆိုထားသောကြောင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏ (တစ်နည်း) မဂ်သည် အဋ္ဌင်္ဂိကဖြစ် လျက် ဤ၌ ပဋိဃ်ကဟုဆိုရကား ဝိရောဓိသင့်ဘွယ်ရှိ၏။ ပဋိဃ်ကဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို ပြဆိုသောကြောင့် ဝိရောဓိဒေါသပယ်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

နိယျန္တိ ဧတေနာတိ နိယျာနံ၊ အရိယတေ ဂမိယတေတိ အတ္ထော။

နိယျာနမေဝ အတ္ထော နိယျာနတ္ထော။

နိပုဗ္ဗ-ယာ ဓာတ်+ယုပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ထွက်မြောက်ခြင်း ကြိယာသည်ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ထွက်မြောက်တတ်သောအရိယာမဂ်တို့၏ တပါးသည် တပါးနှင့် တူသောအခြင်းအရာဆိုအပ်သောဇာတ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဟိနောတိ ပဝတ္တတိ ဖလံ ဧတေနာတိ ဟေတု။

ပဉ္စ အင်္ဂါနိ ယဿာတိ ပဉ္စင်္ဂိကော၊

ပဉ္စပုဒ်+အင်ပုဒ်+ယပုဒ်သည်ရင်း၊ ငါးပါးသောအင်္ဂါ၏ မင်နှင့်သချာ/သင်္ချေ ယျ စပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ မဂ်အင်္ဂါငါးပါးပြားဖြင်း ဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဝိရမန္တိတိ ဝိရတိယော။

နံပါတ် (၅)

နိယျာန = နပုံလ္လိင် + စိတ္တာဒိဂိုဏ်း + နိဂ္ဂဟိတန္တ + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ဟေတု = ပုလ္လိင် + ရတ္တာဒိဂိုဏ်း + ဥကာရန္တ + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ပဉ္စ = အလိင် + သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း + အကာရန္တ + သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။
ပဉ္စင်္ဂိက = ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိဂိုဏ်း + ဩကာရန္တ + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။
ကိဥ္စာပိ = အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + ဣကာရန္တ + နိပါတသမုဒါယပုဒ်။
တိဿော= ဣတ္ထိလိင် + သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း + ဣကာရန္တ + သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(က) နိယျာနဋ္ဌေန ဟေတုဋ္ဌေန-ဖြင့် မဂ္ဂသဒ္ဒါသည် မူလအနက် ဥပါယ အနက်၌မဖြစ် နိယျာနအနက် ဟေတုအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေပါသည်။

ပဉ္စေဝမဂ္ဂါဖြင့် မဂ္ဂင်္ဂါနိအရ မဂ္ဂဿ အင်္ဂါနိ မဂ္ဂင်္ဂါနိဟု ဝစနတ္ထပြု၍ သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပ သမ္မာဝါယာမ သမ္မာသတိ သမ္မာသမာဓိ ဟူသော ငါးပါးကိုကောက် ယူအပ်သည်ကို သိစေပါသည်။

နံပါတ် (၇)

(က)ဝါကျ- စသဒ္ဒါ-အညမညသမုစ္စည်း။

ပဉ္စေဝ၌ ဧဝ. . .

သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပ သမ္မာဝါယာမ သမ္မာသတိ သမ္မာသမာဓိ ငါးပါးတို့ သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တ သမ္မာအာဇီဝ သုံးပါးသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

သမ္မာဒိဋ္ဌိစသော တရားငါးပါးအပေါင်း၏ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်တတ် သည်၏အဖြစ်ဟူသောဂုဏ်၊ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်စေတတ်သော သတ္တိဂုဏ် တို့သည် အနုညာတတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

တစ်နည်း။ ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိစသော ငါးပါးသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
ဖဿစသော မဂ္ဂင်မထိုက်သောတရားတို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တ သမ္မာအာဇီဝ သုံးပါးသည် အနုညာတတ္ထ။
(ဃ)ဝါကျ ပန သဗ္ဗါ- အရှုဈတ္တ ဂရဟာဇောတက။

အရိယာမဂ်သည် အဋ္ဌင်္ဂိကဖြစ်၍ အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ ဟောတိဟု ဟောသင့်ပါ၏။ သို့သော် လောကီစိတ်၌ တပြိုင်နက်သောခဏဝယ် ဝိရတီသုံးပါး မရနိုင်သောကြောင့် ပဉ္စင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ ဟောတိဟု ဟောဆိုရတုံဘိ၏ဟု ထွန်းပြသည်။

နံပါတ် (၉)

လောကိယစိတ္တေ၌- ဈာနာနုရူပအရ မဟာကုသိုလ်ပဌမစိတ်ကိုကောက်ယင်းသည် ဒေသနတ္ထ။
ယောနိသောမနသိကာရသည် ဒီပကတ္ထ။
ဣဋ္ဌာရုံကိုတွေ့ကြုံခံစားရခြင်း အကျိုးသည် ပကာသနတ္ထ။
သဒ္ဓမ္မဿဝန သပ္ပုရိသူပနိဿယ စသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ဘဝသမ္ပတ္တိ ဘောဂသမ္ပတ္တိ စသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ပဉ္စင်္ဂိကောအရ. . . သမ္မာဒိဋ္ဌိစသော မဂ္ဂင်ငါးပါး မနသာဝဝတ္တပိတ ဒေသနာတော်ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဝုတ္တော ၌ ဓာတ်အရ- ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- အာရမ္မဏ, ပုရေဇာတ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။
တစ်နည်း။ ။ ဝုတ္တော၌ ဓာတ်အရ ဒေသနာဉာဏ် စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စည်းတရားသည်။ ပဉ္စင်္ဂိကောတိ အရ သမ္မာဒိဋ္ဌိစသော ငါးပါးသော ဝစီဝိညတ္တိ သဒ္ဒစိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- သဟကြီး ၄၊ သဟလတ် ၁၊ ဟေတု, အဓိပတိ, ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ။

အရိယမဂ္ဂေါ အရ. . . မဂ္ဂင်(၈)ပါး ပစ္စည်းတရားသည်၊ယင်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား-သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်--ကြီး(၄)၊လတ်(၂)၊ငယ်-ဟေ, ဓိ, ဣံ, ဈာ, မဂ်။

❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖❖

http://www.dhammadownload.com

ပါဠိမျောစဉ် (၇၅)

(က)ဣဒါနိ ရူပါဝစရ ကုသလံ ဒဿေတုံ "ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ"တိ အာဒိ အာရဒ္ဓံ။

(ခ) တတ္ထ ရူပူပပတ္တိယာ မဂ္ဂံ ဘာဝေတီတိ ရူပံ ဝုစ္စတိ ရူပဘဝေါ။

(ဂ) ဥပပတ္တီတိ နိဗ္ဗတ္တိ ဇာတိ သဉ္ဇာတိ။

(ဃ)မဂ္ဂေါတိ ဥပါယော။

(င) ဝစနတ္ထော ပနေတ္ထ တံ ဥပပတ္တိံ ဂစ္ဆတိ ဇနေတိ နိပ္ဖါဒေတီတိ မဂ္ဂေါ။

(စ) ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ ယေန မဂ္ဂေန ရူပဘဝေ ဥပပတ္တိ ဟောတိ နိဗ္ဗတ္တိ ဇာတိ သဉ္ဇာတိ၊ တံ မဂ္ဂံ ဘာဝေတိ။ [အဘိ။ ၄ ။ ၂၀၇]

နံပါတ် (၁)

(က) ဧဝံ၊ ကာမာဝစရကုသလံ။ ဒဿေတွာ။ (ပုဗ္ဗာနုသန္ဓေ)

ကတမေဓမ္မာ ကုသလာတိ အာဒိနာ။ (ဒဿေတုံ၏ ကရိုဏ်း)

နိယံ ။ ။ အာဒိဟ၏ ကံပုဒ်, မယုတ်တိတိ, ဒဿေတိ ဖြစ်ဘိ, ကရိုဏ်းပေ။

နံပါတ် (၂)

(င)သို့ ဌာပနာပဋ္ဌက ။ ။ ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် မဂ္ဂသဒ္ဒါသည် အကြောင်းဟော ဥပါယ အနက်၌ ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ မဂ္ဂသဒ္ဒါ၏ သဒ္ဒါဟော အဘိဓေယျတ္ထကိုသာ သိအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ဝစနတ္ထကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။ (င)မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(စ) ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ ဆိုရကြောင်း- ရူပူပပတ္တိယာ မဂ္ဂံ ဘာဝေတိ-၌ မဂ္ဂ ပုဒ်၏ ဆိုလိုရင်း ပဒပိဏ္ဍတ္ထကို ပြလို၍ "ဣဒံ ဝုတ္တံ" ဟောတိကို ဆိုသည်။

(ခ)ဖြင့် အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။(တစ်နည်း) ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

ဥပါယ ။ ။ ဖလံ ဥပါယတိ ဥပဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ ဥပါယော။

ဥပ+ဣ+အ သည်ရင်း၊ ကပ်ရောက်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။ အကြောင်းချာနတရားတို့၏ တပါးသည် တပါးနှင့်တူသော အခြင်းအရာဟု ဆိုအပ်သောဇာတ်သည် (ပ + နိ)။ (တစ်နည်း)အကြောင်းချာနတရားဖြစ်သည် (ပ + နိ)။

ရူပါဝစရကုသလာ။ ။ ရူပါဝစရဥ္စ တံ ကုသလဉ္စာတိ ရူပါဝစရကုသလံ။

ရူပဘဝ ။ ။ ရူပယုဿ ဘဝေါ ရူပဘဝေါ။

ရူပပုဒ်+ဘဝပုဒ်သည်ရင်း၊ ရုပ်၏ဖြစ်ရာဘုံနှင့် ဌာနီ+ဌာနစပ် (ဗျု + နိ)။ ရူပဘုံ သည် (ပ + နိ)။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

ကုသလံ။ ။ နပုံ + စိ + နိ + ကိတ်။
အာဒိ ။ ။ နပုံ + ရတ္တာဒိ + က္က + ကိတ်။
ဥပပတ္တိ ။ ။ ဣတ္ထိ + ရတ္တာဒိ + က္က + ကိတ်။
ဣဒံ ။ ။ နပုံ + သဗ္ဗနာမ် + နိ + သဗ္ဗနာမ်။
မဂ္ဂတိ ။ ။ အလိင် + ဘူဝါဒိ + က္က + အာချာတ်။

နံပါတ် (၆)

(ခ) ရူပဘဝေါ- ဖြင့် ရူပကို ဘဝတိ ဧတ္ထာတိ ဘဝေါ၊ ရူပဿ ဘဝေါ ရူပံ ဟု ဥတ္တရပဒ လောပသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

မှတ်ချက်။ ။ ဝုစ္စတိဟု လာရာ၌ ဥပစာတင်ရခြင်းများ၏။ သို့သော် ဤနေရာ၌ ဥပစာမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ဌာနီရုပ်တရား၏ ရူပအမည်ကို ဌာနဖြစ်သော ရုပ်ရှိရာ ဘုံ၌ တင်စား၍ "ကုန္တာ ပစာရန္တိ "ကဲ့သို့ ဌာနျူပစာအားဖြင့် ရူပဘဝကို ရူပဟုတင်စား သည်မဟုတ်။

(ဂ) နိဗ္ဗတ္တိဖြင့်- ဥပပတ္တိ၌ ဥ+ပဒ+တိ ဖြင့်ပြီးသော ဥပပတ္တိ သဒ္ဒါသည် ယုဟ္တိအနက် ဟောသော်လည်း ဤ၌ ယုတ္တိအနက်မဟုတ်၊ ဖြစ်ခြင်းအနက်ဟော သည်ကိုသိစေ။ ဇာတိဖြင့်-နိဗ္ဗတ္တိအရ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ဖြစ်ခြင်း၊ ပဝတ္တိအခါ၌ဖြစ်ခြင်းဟု နှစ်မျိုးရှိရာ ဤ၌ ပဋိသန္ဓေဖြစ်ခြင်းကို ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ သဥ္ဇာတိ ဖြင့်- ဇာတိ အရ တစ်ဘဝလုံးဖြစ်ခြင်း ဘဝဇာတိကို မယူအပ်၊ ပဋိသန္ဓေနေသောအားဖြင့်ဖြစ်ခြင်း အနက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(င) ပနအနက်။ ။ဝါကျာရမ္ဘေ ဝိသေသေစ၊ ဟေတု ဖလေသု အန္ဓယေ။
ဒဠှီတပ္ပါကဋီကရေ၊ ဗျတိရေကေ ပက္ခန္တရေ။
သမ္ဘာဝနေ ဂရဟေစ၊ ပနသဒ္ဒေါ ပကာသိတော။ (၁၀)အနက် တို့တွင်ဤ၌ ဝါကျာရမ္ဘ (တစ်နည်း) ပက္ခန္တရ။
ဒုတိနောင် ဝေ ဆောင်၍ ဝေး . .
ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ဖြစ်ခြင်းသည် ဂဟေတဗ္ဗ။
ကေမ္ပိ ဇာတိစသည်ဖြင့် တဘဝလုံးဖြစ်ခြင်းသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။
ဈာနစေတနာသည်ရင်း၊ ယင်း၏ ပဋိသန္ဓေအကျိုး ပဝတ္တိအကျိုး ဖြစ်စေ နိုင်ခြင်းသည်ရင်း အနုညာတဗ္ဗ။

နံပါတ် (၈)

မဂ္ဂဘာဝေတိ- အရ၊ ဥပစာရ ဘာဝနာပြဓာန်းသော မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ်

http://www.dhammadownload.com

စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ကသိုဏ်း အာရုံစသော နီးစွာသောအကြောင်းတို့သည် ဒီပကတ္ထ။
အာဒိကမ္မိက ဈာန်ကိုရခြင်း အကျိုးသည် ပကာသနတ္ထ။
တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်း ပဋ္ဌာနန္တရိယကံမှ လွတ်ကင်းခြင်း စသော ရှေးရှေးအကြောင်းတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ဈာနသမာပတ်ကို ခံစားရခြင်း ရူပဘုံသို့ရောက်ခြင်း စသော အဆက်ဆက် ကျိုးသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

မဂ္ဂံ ဘာဝေတီ၌- ဘာဝေတီ အရ- ဘာဝနာ စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ မဂ္ဂံအရ- ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဟူသောဈာန်အား အနန္တရဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- အနန္တရ, သမနန္တရ, ဥပနိဿ, အာသေဝန, နတ္ထိ, ဝိဂတ။
တနည်း။ ။ မဂ္ဂံ အရ ဈာန်ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဘာဝေတီအရ- ဘာဝနာ စိတ္တုပ္ပါဒ် အား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
တံဉပပတ္တိ မဂ္ဂတိ ဂဝေသတီ၌- မဂ္ဂတိ ဂဝေသတီအရ- ဈာနစေတနာ ပစ္စည်း တရားသည်၊ တံ ဥပပတ္တိ အရ- ရူပါဝစရ ပဋိသန္ဓေ စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား နာနက္ခဏိကကမ္မသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- နာနက္ခဏိကကမ္မ, ပကတူပနိဿယ။(ပကတူပကမ္မ)

%%%%%%%%%%

ဓါတ်ချေခဉ် (၇၆)

(က) ကိံ ပနေ တေန နိယမတော ရူပဘာဝေ ဥပပတ္တိ ဟောတီတိ?
(ခ) နဟောတိ။
(ဂ) သမာဓိံ ဘိက္ခဝေ ဘာဝေထ သမာဟိတော ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ ပဿတီ"တိ ဧဝံ ဝုတ္တေန ဟိ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယေန ရူပဘာဝါတိက္ကမောပိ ဟောတိ။
(ဃ) ရူပူပပတ္တိယာ ပန ဣတော အညော မဂ္ဂေါ နာမ နတ္ထိ။
(င) တေန ဝုတ္တံ "ရူပူပပတ္တိယာ မဂ္ဂံ ဘာဝေတီ"တိ။
(စ) အတ္ထတော စာယံ မဂ္ဂေါ နာမ စေတနာပိ ဟောတိ စေတနာယ သမ္ပယုတ္တ ဓမ္မာပိ တဒုဘယမ္ပိ။ ၁၃၄၁-ခု-အစိုးရမေးခွန်း။ [အဘိ။ ၄ ။ ၂၀၇]

နံပါတ် (၁)

(က) တေန မဂ္ဂေန၊ ဤဈာန်ဟူသော အကြောင်းဖြင့်။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) ဟိ၊ မှန်၊ ဟုမှေ၊ တို့သည်။ သမာဓိ၊ ကို။ ဘာဝေထ၊ ပွားစေကုန်လော့။ သမာဟိတော၊ တည်ကြည်သောသူသည်။(ဝါ) သမာဓိဖြင့် အညီအညွတ် ကောင်းစွာအာရုံ၌ ထားအပ်သော စိတ်ရှိသောသူသည်။ ယထာဘူတံ၊ ဟုတ်မှန်တိုင်း။ပဇာနာတိ၊ ပဿတိ၊ မြင်၏။ ကြတိ ဧဝံ၊သို့။ ဝုတ္တေန၊ သော။ ရူပဘာဝဿ၊ ရူပဘာဝကို။ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယေန၊ ဖောက်ခွဲဖျက်ဆီးခြင်းအဘို့၌ဖြစ်သော။ မဂ္ဂေန၊ ဖြင့်။ ရူပဘာဝါတိက္ကမောပိ၊ ရူပဘာဝကို လွန်မြောက်ခြင်းသည်လည်း။

(ယ) ပန၊ ထိုသို့ နိယမအားဖြင့် ရူပဘုံ၌ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းမဟုတ်သော်လည်း။ ရူပူပပတ္တိယာ၊ ၏။ ကြတော၊ ဤစျာန်မှ။

နံပါတ် (၂)

(ယ)သို့ ပါပနာဒိ။ ။ ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဤစျာန်ဟူသောအကြောင်းဖြင့် အမြဲအားဖြင့် ရူပဘုံ၌ဖြစ်ခြင်းသည် မဖြစ်ဟုဆိုတော်မူ၏။ (တစ်နည်း) ဤစျာန်သည် နိယမအားဖြင့် ရူပဘုံ၌ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းမဟုတ်ဟု ဆိုတော်မူ၏။ ယင်းသို့- သော်။ ရူပဘုံ၌ ဖြစ်ခြင်း၏ ဤစျာန်မှတပါးသောအကြောင်းမည်သည် ရှိသေး၏ဟူသော အနက် ရောက်ရာ၏။

နံပါတ် (၃)

(ဂ)ဖြင့် ဩစိတျဟီနဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း) ဝိရောဓိဒေါသပယ်။

(ယ)ဖြင့် ဝိရောဓိဒေါသပယ်။ သမ္ဘာဝနာဝါကျကို ပြဆိုသောကြောင့်။

တေနဝုတ္တံ ထားရကြောင်း။ ။လဒ္ဓဂုဏ်ကိုပြလိုသောကြောင့် (ဝါ)နိဂုံးကိုပြလိုသောကြောင့် တေနဝုတ္တံ သဒ္ဒါထား။

(စ)ဖြင့် အတိဗျာပိတဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း) အဗျာပိတဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

သမာဟိတ ။ ။ သမ္မာ အာဓိယတိ ဌပီယတီတိ သမာဟိတံ။
သမာဟိတံ အဿ အတ္ထီတိ သမာဟိတော။

သမာဟိတပုဒ်+ အ-ပစ္စည်းသည်ရင်း ၊ကောင်းစွာအာရုံ၌ ထားအပ်သောစိတ်၏ ယင်းစိတ်ရှိသူနှင့် ဌာနီ+ဌာနစပ် (ဗျ + နိ)။ ကောင်းစွာအာရုံ၌ ထားအပ်သော စိတ်ဒြဗ်သည် (ပ + နိ)။

နံပါတ် (၅)

ရူပဘာဝေ ။ ။ ပုံ + ပုရိသာဒိ + အ + သမာသ်။
ဥပပတ္တိ ။ ။ ကြတ္ထိ + ရတ္တာဒိ + ကြ + ကိတ်။
သမာဓိ ။ ။ ပုံ + ရတ္တာဒိ + ကြ + ကိတ်။
ယထာဘူတံ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + သမာသ်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(ဃ) သံဝဏ္ဏနာပါဠိဖြင့် ထိုသို့ နိယမအားဖြင့် ရူပဘုံ၌ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း မဟုတ်သော်လည်း ရူပဘုံ၌ဖြစ်ခြင်း၏ ဤဈာန်မှတပါးသော အကြောင်းမည်သည် မရှိသည်၏ အဖြစ်ကို သိစေ။

(စ) သံဝဏ္ဏနာဖြင့်မဂ္ဂအရ- စေတနာကိုဂှင်း , စေတနာ၏သမ္ပယုတ္တမဂ္ဂကိုဂှင်း, ထိုနှစ်ပါးစုံကိုဂှင်း , ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(က) ပန-ပက္ခန္တရ အနက်။ ဣတိ နိဒဿန အနက်။ (တစ်နည်း)ဣဒံ အနက်။

(ဃ)ပန- သမ္ဘာဝနာ အနက်။ ဣတိ- ပရိသမာပန အနက်။

(င)အပိ-နိပါတ်ဖြင့်ပေါင်းပုံ။ သက်သက်ဤဈာန်ဟုဆိုအပ်သော အကြောင်းဖြင့် ရူပဘုံ၌ ဖြစ်ခြင်းသည်သာ ဖြစ်သည်မဟုတ်သေး စင်စစ်သော်ကား ရူပဘဝကို လွန်မြောက်ခြင်းသည်လည်း ဖြစ်သည်ဟု ပေါင်းသည်။

(စ) အပိသဒ္ဒါ- အညမညသမုစ္စည်း။

နံပါတ် (၈)

(င) ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ အရ- ယထာဘူတဉာဏ်သည် ဒဿနတ္ထ။

သမာဓိသည် ဒီပကတ္ထ။

နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်သည် ပကာသနတ္ထ။

သုခသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ဝိရာဂ၊ ဝိမုတ္တိ၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန၊အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင်သော အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

သမာဟိတော ပဇာနာတိ ကတ္တားပုဒ်၏ အန္တတ္ထအရ- သမာဓိဖြင့် အာရုံ၌ ကောင်းစွာထားအပ်သော ရူပါဝစရဈာန်စိတ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ ကြိယာပုဒ်၌ ဓာတ်အရ- သမ္ပယုတ် ဖြစ်သောဉာဏ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂။ ဓိ, ဟာ,က္က။

နိဗ္ဗေဓဘာဂိယေနအရ-ရူပဘဝကို ဖေါက်ခွဲတတ်သော အရူပဈာန်ပစ္စည်းတရားသည်၊ ရူပဘဝါတိက္ကမောအရ-ရူပဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယပစ္စယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိမရှိ။

♦♦♦♦♦♦♦♦

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၇၇)

(က)"သဒ္ဓါ ဟိရိယံ ကုသလဉ္စ ဒါနံ၊ ဓမ္မာ ဧတေ သပ္ပုရိသာနုယာတာ။
ဧတံ ဟိ မဂ္ဂံ ဒိဝိယံ ဝဒန္တိ၊ ဧတေန ဟိ ဂစ္ဆတိ ဒေဝလောက"န္တိ ဧတ္ထ စေတနာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ မဂ္ဂေါ နာမ။

(ခ) "အယံ ဘိက္ခဝေ မဂ္ဂေါ၊ အယံ ပဋိပဒါ"တိ သင်္ခါရုပတ္တိသုတ္တာဒီသု စေတနာပိ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ မဂ္ဂေါ နာမ။

(ဂ) ဣမသ္မိံ ပန ဌာနေ "ဈာန"န္တိ ဝစနတော စေတနာသမ္ပယုတ္တာ အဓိပ္ပေတာ၊

(ဃ)ယသ္မာ ပန ဈာနစေတနာ ပဋိသန္ဓိံ အာကဍ္ဎတိ၊ တသ္မာ စေတနာပိ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ ဝဋ္ဋန္တိယေဝ။

(င) ဘာဝေတီတိ ဇနေတိ ဥပ္ပါဒေတိ ဝဍ္ဎေတိ။ [အဘိ၊ ၄ ။ ၂၀၇]

နံပါတ် (၁)

(က)ဟိရိယံ၊ ရှက်ခြင်းသည်ရင်း ။(ဝါ)ရှက်ခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်သည်ရင်း။
ဒါနံ၊ပေးလှူကြောင်း အလောဘသည်ရင်း(ဝါ)ပေးလှူကြောင်း ဒါနစေတနာသည်ရင်း။

ဂစ္ဆတိ ၏ကတ္တားကို ဇနော-ဟုထည့်။

ဝဒန္တိ ၏ကတ္တား- ဗုဒ္ဓါဒယော ပဏ္ဍိတာ။

(ဃ) ဝါကျ- သမ္ဗန္ဒါန် မဂ္ဂေါတိ ဝတ္တုံ။

နံပါတ် (၂)

(ဃ)ဝါကျသို့။ ။ ဆရာ၊ သည် (ဂ)ဖြင့် ဤဌ်ဈာန်ဟုဆိုသောကြောင့် စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မကို မဂ္ဂဟူ၍ အလိုရှိအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ထိုသို့- သော်၊ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မကိုသာ မဂ္ဂဟူ၍ဆိုခြင်းငှါသင့်၏ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏ စေတနာကိုလည်း မဂ္ဂဟူ၍ဆိုခြင်းငှါ သင့်နိုင်သည်ကိုလည်း ဆိုသင့်သေး၏။- စုဒ် ကြောင့် (ဃ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဂ) ဝါကျဖြင့် အလွန်ပျံ့နှံ့နေသော ရှေ့ဝါကျရှိ မဂ္ဂအရသုံးမျိုးတွင် ဤဌ်အလိုရှိအပ်သော စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မအနက်ထူးကို ထုတ်ပြသောကြောင့် အဓိပ္ပာဝိတဒေါသပယ်။

နိယံ ။ ။ အတ္ထုဒ္ဓါရ, ဟူတုံက, ပယ်ကြိတ်ဗျာပင်။

အဓိပ္ပေတာ သဒ္ဒါထားချခြင်း- စေတနာ, စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မ, တဒုဘယ သုံးမျိုးတွင် စေတနာ, တဒုဘယတို့ကို အလိုမရှိအပ် စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မကိုသာ ဤဌ် အလိုရှိအပ်၏ဟု စကားလုကိုပြောလို၍ အဓိပ္ပေတာသဒ္ဒါဆိုထားပါသည်။

နိယံ ။ ။ အဓိပ္ပေတံ, နည်းတူကြံ, လုရန်သဒ္ဒစကား။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

ဟိရိဓဝ ဟိရိယံ။ ဟိရိနော ဘာဝေါ ဟိရိယံ။

ဟိရိပုဒ်+ဏျပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ရှက်တတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ ရှက်ခြင်းကြိယာနှင့် နိဿယ/နိဿိတစပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ရှက်ခြင်းကြိယာသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဒီယတိ ဧတေနာတိ ဒါနံ။

ဒါဓာတ်+ယုပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ပေးလှူခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ဒါနစေတနာသည်ရင်း၊ အလောဘသည်ရင်း တပါးသည် တပါးနှင့်တူသော (တစ်နည်း) ပေးလှူခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဒိဝံ ဂမေတီတိ ဒိဝိယံ။

ဒိဝပုဒ်+ဏျပစ္စည်းသည်ရင်း၊ နတ်ပြည်နှင့်ရောက်စေတတ်သော သဒ္ဓါဟိရိ ကုသလဒါနတို့နှင့် ဇနက/ဇည အကြောင်း/အကျိုးစပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ နတ်ပြည်သို့ ရောက်စေနိုင်ခြင်းဂုဏ်သတ္တိသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဒေဝါနံ လောကော ဒေဝလောကော။

နတ်တို့၏ နတ်ပြည်နှင့် ဌာနီ/ဌာနစပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ နတ်ပြည်ဟူသော အမည်သည် (ဝါ)နတ်တို့၏ စုဝေးတည်နေရာဘုံဖြစ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နံပါတ် (၅)

သဒ္ဓါ = ဣတ္ထိလိင် + ကညာဒိ + အာကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ဟိရိယံ = နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်။
သပ္ပုရိသာ= ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + အကာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။
ဈာနစေတနာ= ဣတ္ထိလိင် + ကညာဒိ + အာကာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။
ပဋိသန္ဓိ = ပုလ္လိင် + ရတ္တာဒိ + ဣကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(င) ဇနေတိ ဥပ္ပါဒေတိဖြင့်- ဘာဝေတိ၌ ဘူဓာတ်သည် ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း အနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။ဝဍ္ဎေတိဖြင့်- ဘာဝေတိ၌ ဘူဓာတ်သည် ဝဍ္ဎန အနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုသိစေသည်။ (တစ်နည်း) ဘာဝနာဟူသည် ဥပ္ပါဒနဝဍ္ဎနတ္ထပင် ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ဝဋ္ဋေန္တိယေဝ ၌ ဧဝ. . .

သင့်ခြင်းကြိယာသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
မသင့်ခြင်းကြိယာသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
စေတနာနှင့် စေတနာသမ္ပယုတ်တရားတို့သည်ရင်း ဈာနစေတနာ၏ ပဋိသန္ဓေကို ငင်နိုင်ခြင်းဂုဏ်သတ္တိသည်ရင်း အနုညာတတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

(က) ဝါကျ- ဟိကား- ဒဠှီဇောတကတ္ထ။
ဒုတိယဟိကား- ကာရဏတ္ထ ဇောတက။
(ဂ) ဝါကျ- ပန ဝိသေသတ္ထ။
(ဃ)ဝါကျ- ပန သမ္ဘာဝနတ္ထ (တစ်နည်း)ဝါကျာရမ္ဘတ္ထ။

နံပါတ် (၉)

(က) ဝါကျသဒ္ဒါ- သမ္ပသာဒန လက္ခဏာသည် ဒဿနတ္ထ။
သဒ္ဓေယျဝတ္ထုပဒဋ္ဌာန်သည် ဒီပကတ္ထ။
ပသာဒနသမ္ပတ္တိရသသည် ပကာသနတ္ထ။
ပက္ခန္ဒနကိစ္စရသသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
အကာလုသိယပစ္စုပဋ္ဌာန်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)-

စေတေန အရ- သဒ္ဓါ ဟိရီ အလောဘ ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဒေဝလောကံ အရ- ပဋိသန္ဓေကိစ္စတပ်သော မဟာဝိပါက် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ကဋတ္တာရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
တနည်း။ ။ စေတေန အရ- ကုသိုလ်စေတနာ ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဒေဝလောကံ ဂစ္ဆတိ အရ- မဟာဝိပါက် ဉာဏသမ္ပယုတ် ပဋိသန္ဓေစိတ္တုပ္ပါဒ်ကဋတ္တာရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား နာနက္ခဏိက ကမ္မသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိကား--- နာနာက္ခဏိကကမ္မ, ပကတူပကမ္မ။
ကုသလံ ဒါနံအရ- အလောဘ (တနည်း) စေတနာ ပစ္စည်းတရားသည်၊ သဒ္ဓါဟိရီယံ အရ- သဒ္ဓါ ဟိရီ-ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိကား- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဟေတု, ကမ္မ, အာဟာရ။

ဝါကျစဉ် (၇၈)

(က)ကသ္မာ ပနေတ္ထ ယထာ ကာမာဝစရကုသလနိဒ္ဒေသေ ဓမ္မပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဒေသနာ ကတာ၊ တထာ အကတွာ ပုဂ္ဂလပုဗ္ဗင်္ဂမာ ကတာတိ?
(ခ) ပဋိပဒါယ သာဓေတဗ္ဗတော။
(ဂ) ဣဒဉှိ စတူသု ပဋိပဒါသု အညတရာယ သာဓေတဗ္ဗံ၊ န ကာမာဝစရံ ဝိယ ဝိနာ ပဋိပဒါယ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။
(ဃ)ပဋိပဒါစ နာမေသာ ပဋိပန္နကေ သတိ ဟောတီတိ ဧတမတ္ထံ ဒဿေတုံ ပုဂ္ဂလပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဒေသနံ ကရောန္တော "ရူပူပပတ္တိယာ မဂ္ဂံ ဘာဝေတီ" တိ အာဟ။ [အဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၂၀၈]

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(က) ဧတ္ထ၊ ဤရူပါဝစရ ကုသလစိတ္တနိဒ္ဒေသ၌။အကတ္ဝာ- ၏ကဲ -(ဓမ္မပုစ္ဆာ၏ ဒေသနံ)

(ခ) ဟေတုဖလသမ္ဗန္ဓ ယောဇနာနည်း-အနက်။

(ဂ) ဟိ၊ မှန်။ ဣဒံ- ရူပါဝစရ ကုသလစိတ္တံ။

နံပါတ် (၂)

(ခ)စသည်သို့ ဥပနာပဥ္စက။ ။ ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ ဤရူပါဝစရ နိဒ္ဒေသ၌ ရူပူပပတ္တိယာ မဂ္ဂံ ဘာဝေတိ ဟူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်ရှေးသွားရှိသော ဒေသနာတော်ကို ဟောတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်လည်း။ အောက်ကာမာဝစရ နိဒ္ဒေသ၌ ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိဟူ၍ ဓမ္မရှေးသွားရှိသော ဒေသနာတော်ကို ဟောသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း ယသ္မိံသမယေ ရူပါဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိဟု ဟောဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။- ဟောဆိုသင့်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

(ဂ)သို့ ပါပနာဒိ ။ ။ ဆရာ (ခ)ဖြင့် ပုစ္ဆာဘာဂ ပဋိပဒါ-ဖြင့် ပြီးစေထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဤရူပါဝစရကုသလနိဒ္ဒေသ၌- ပုဂ္ဂိုလ်ပြဋ္ဌာန်းခြင်းရှိသော ဒေသနာတော်ကို ပြုအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဗုဒ္ဓဘာသိတအဖြစ်ဖြင့်တူသောကြောင့် ကာမာဝစရကုသိုလ်သည်လည်း အကျင့်ဖြင့်သာပြီးစေထိုက်၏ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။- ရူပါဝစရကုသိုလ်၏ အကျင့်နှင့်ကင်း၍မဖြစ်နိုင်ပုံ ယုတ္တိကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဝိရောဓိဒေါသပယ်။

(ဂ) ဩစိတျဟီနဒေါသပယ် (တစ်နည်း) ဝိရောဓိဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း) ပုနရုတ္တိဒေါသပယ် (တစ်နည်း) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(ဃ) အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

ဓမ္မပုစ္ဆာ ။ ။ ဓမ္မော ပုစ္ဆာမော ယာယာတိ ဓမ္မပုစ္ဆာ။

ဓမ္မပုဒ်+ ပုစ္ဆာမပုဒ်+ ယပုဒ်သည်ရင်း၊ ဓမ္မရှေးသွားရှိခြင်းဂုဏ်၏ ဒေသနာတော်နှင့် ဂုဏ်+ဂုဏီ၊ အကြောင်း+အကျိုးစပ်၊ (ဗျု + နိ)။

ဓမ္မရှေးသွားရှိခြင်း ဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

ဒေသနာ ။ ။ ဒေသီယတိ အတ္တော ဧတာယာတိ ဒေသနာ။

ဒိသီ+ယု သည်ရင်း၊ရွတ်ဆိုခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။

ရွတ်ဆိုအပ်သော စိတ္တဇသဒ္ဒရုပ်ဖြစ်သည် (ဝါ)ရွတ်ဆိုခြင်း ကြိယာဝိသေသ

http://www.dhammadownload.com

သည် (ပ + နိ)။ (တစ်နည်း) ဒေသနာဉာဏ်သည် (ပ + နိ)။
ပဋိပဒါ ။ ။ ပဋိပဇ္ဇန္တိ ဧတာယာတိ ပဋိပဒါ။

နံပါတ် (၅)

ဓတ္တွ ။ ။ အလိင် + ဂဏာဝိ + အ + နိပါတ်။
အကတွာ။ ။ အလိင် + ဂဏာဝိ + အာ + နိပါတ်။
ဣဒံ ။ ။ နပုံ + သဗ္ဗနာမ် + နိဂ္ဂဟိတန္တ + သဗ္ဗနာမ်။
သတိ ။ ။ ပုံ + ဂစ္ဆန္တာဒိ + အ + ကိတ်။
အာဟ ။ ။ အလိင် + ဘူဝါဒိ + အ (ဦကာရန္တ) အာချာတ်။

နံပါတ် (၇)

(ဂ) ဟိ- ဒဋ္ဌဗောတက (တစ်နည်း) ဝိတ္ထာရ။
(ဃ) စ- သဒ္ဒါအနက်= ဝါကျာရမ္ဘေ ဖလေစေဝ၊ ကာရဏေစ ဝိသေသကေ။
တပ္ပါကဋီ ကရေစေဝ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗမ္ဘိစ ပက္ခန္တရေ။
အနွယေ ဗျတိရေကေစ၊ စသဒ္ဒေါပိ ပဝတ္တတေ။

ဤ၌ဝါကျာရမ္ဘ။
မဂ္ဂ ပုဗ္ဗင်္ဂမာဝ ဒ၌ ဝေ...
မဂ္ဂပဓာနရှိခြင်းဂုဏ်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။
ပုဂ္ဂိုလ်ပဓာနရှိခြင်းဂုဏ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။
ယသ္မိံသမယေ။ ပ ။ စိတ္တံ ဉပ္ပန္နံ ဟောတိဟူသော ကာမာဝစရ ကုသလနိဒ္ဒေ
သ-လာ ဒေသနာတော်သည် အနုညာတတ္တ။

နံပါတ် (၈)

(ဃ)အရ-ဆန္ဒရှေ့ရှိသော ဒေသနာဉာဏ်ကိုကောက်၊ ယင်းသည် ဒဿနတ္တ။
နိယံ ။ ။ ဒဿေတုံ, အာဟ နှစ်ပါး, ပြမ္မ ဆန္ဒ, ရှေ့ရှု ဉာဏ်ကိုယူ၊
သကလဗုဒ္ဓဂုဏ်သည် ဒီပကတ္တ။
ဝေနေယျသတ္တဝါတို့အား အဘိဓမ္မာဒေသနာနာကြားရခြင်းသည်
ပကာသနတ္တ။
သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည် ဝိဘာဝတ္တ။
ဝေနေယျတို့အား အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်ကို နာရသဖြင့် သုတမယဉာဏ်
စိန္တာမယဉာဏ်တိုးပွားခြင်း အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္တ။

နံပါတ် (၁၀)

(ဂ) အညတရာယ အရ- ဈာန်၏ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော အားထုတ်ခြင်း ဉာဏ်
ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စည်းတရားသည် သာဓေတဗ္ဗ-အရ ရူပါဝစရ

http://www.dhammadownload.com

ဟျာန် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ဖြိုင်- အနန္တရ, သမနန္တရ, ဥပနိဿယ, အာသေဝန, နတ္ထိ, ဝိဂတ။
မှတ်ချက်။ ။ အာဒိကမ္မိကဈာန ဝီထိတွင်းကို ရည်ညွှန်းသည်။
တစ်နည်း။ ။ ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
မှတ်ချက်။ ။ သုဒ္ဓ မနောဒွါရိက ဝီထိအခိုက်ကို ရည်ညွှန်းသည်။

ဒေသနံ ကရောန္တော- ကရောန္တော၌ ကရဓာတ် အရ- ဒေသနာဉာဏ် ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စည်းတရားသည် ၊ဒေသနံ- အရ- ဝစီဝိညတ္တိ စိတ္တဇသဒ္ဒ ပဗန္ဓရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ဖြိုင်- ဟေ, မိ, သဟ, နိ, ကံ, မဂ်, ဝိပ်, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

ဝါကျစဉ် (၇၉)

(က) ဝိဝိစ္စေဝကာမေဟိတိ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စိတ္ဝာ ဝိနာ ဟုတွာ အပက္ကမိတွာ။
(ခ) ယော ပနာယမေတ္ထ ဧဝကာရော၊ သော နိယမတ္ထော တိ ဝေဒိတဗ္ဗော။
(ဂ) ယသ္မာ စ နိယမတ္ထော၊ တသ္မာ တသ္မိံ ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရဏ သမယေ အဝိဇ္ဇမာနာနမ္ပိ ကာမာနံ တဿ ပဌမဇ္ဈာနဿ ပဋိပက္ခဘာဝံ ကာမပရိစ္စာဂေနေဝ စဿ အဓိဂမံ ဒီပေတိ။ [အဘိ။ ၄ ။ ၂၀၈]

နံပါတ် (၁)

(က) အပက္ကမိတွာ၊ ဖဲခွာရှောင်ရှား စွန့်ခွာသွား၍ (သဒ္ဒတ္ထ) (ဝါ) မငြိမစပ် မယှဉ်မကပ် ဖယ်စွန့်ကြဉ်ကွင်း၍ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။
(ဂ) ဝါကျ ဒီပေတိကရိုက်း- ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟီတိ ဣမိနာ။

နံပါတ် (၂)

(ခ)ဝါကျသို့။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့် ဝိဝိစ္စေဝကာမေဟိ၌ ဝိဝိစ္စပုဒ်၏ ဓာတွတ္ထ ပစ္စယ အဓိပ္ပါယတ္ထတို့ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဝိဝိစ္စပုဒ်၏ ဓာတွတ္ထ ပစ္စယ အဓိပ္ပါယတ္ထအဖွင့်သာရှိ၍ ဧဝသဒ္ဒါ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်မရှိ ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။- ဧဝသဒ္ဒါ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်း ဖွင့်ဆိုသင့်သေး၏။- စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။
(ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် ဝိဝိစ္စေဝ၌ ဧဝနိပါတ်သည် နိယမတ္ထ အနက်၌ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဧဝသဒ္ဒါ၏ နိယမအနက်ဖြစ်ပုံကို ၎င်း၊ နိယမ အနက်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပြအပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း ဖွင့်ဆိုသင့် သေးသည် မဟုတ်ပါလော။- စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(ခ)ဝါကျဖြင့် ဝိဝိစ္စေဝ၌ ဧဝနိပါတ်ကို နိယမအနက်ရှိ၏ဟု ပြည့်စုံပုံနှံ့အောင် ဖွင့်ပြသောကြောင့် အဗျာပိတဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း)ဤ၌ အလိုရှိအပ်သော ဧဝ နိပါတ်၏ နိယမတ္ထအနက်ကိုပြရကား အဝဓာရဏစသော အခြားအနက်တို့၌ အလွန်ပျံ့နှံ့ခြင်းမရှိသောကြောင့် အတိဗျာပိတဒေါသပယ်။

(ဂ)ဝါကျဖြင့် မန္ဒဗုဒ္ဓိပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် နိယမတ္ထဖြစ်ပုံ၊ နိယမတ္ထဖြစ်ခြင်း ကြောင့် ပြအပ်သောအနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ကို အကျယ်ဖွင့်ဆိုရသောကြောင့် ပုနရုတ္တိ ဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း) အဗျာပိတဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း)ဧဝနိပါတ်၏ နိယမတ္ထ အနက်ရှိခြင်းကြောင့် ရနိုင်သောအကျိုးကိုပြသောကြောင့် နိရတ္ထကဒေါသပယ်။

(ဃ)ဝါကျ တဿာသဒ္ဒါထားရခြင်း- ဧဝနိပါတ်၏ နိယမတ္ထအနက်ရှိခြင်း ကြောင့် ရအပ်သောအကျိုးပြလို၍ ထားပါသည်။

(ခ)ဝါကျ ဝေဝိတဗ္ဗော-သဒ္ဒါထားရခြင်း- ဧဝနိပါတ်၏ အဝဓာရဏစသော အခြားအနက်တို့၌မဖြစ် နိယမအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိထိုက်၏ဟု သံသယကိုပြလို ၍ ထားပါသည်။

နိယံ ။ ။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံကား သန္နိဋ္ဌာန်, ဝေဒိတဗ္ဗံကား သံသယ, သိဒ္ဓံရှိက စကားကျ။

နံပါတ် (၄)

ကာမေတီတိ ကာမော၊ (ကိလေသာကာမ)

ကာမီယတေတိ ကာမော၊ (ဝတ္ထုကာမ) ကာမောစ ကာမောစ ကာမာ၊

ဝတ္ထုကာမ ကိလေသာကာမတို့၏ ကာမအမည်၌ အချင်းချင်းငဲ့ခြင်း အညမညာပေက္ခာသမွန်သည် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ကာမတရားတို့၏ တပါးသည် တပါး နှင့် တူသောအခြင်းအရာဟုဆိုအပ်သော ဇာတ်သည် (ဝါ) ကာမအမည် သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဧဝ ဧဝ ဧဝကာရော၊ (ကာယပစ္စည်းအနက်မဲ့) ဧဝ ဣတိ ကရိယတိ ဥစ္စာရိ ယတီတိ ဧဝကာရော၊ နိယမနံ နိယမော၊ နိယမော အတ္ထော ယဿာတိ နိယမတ္ထော၊

နိယမအနက်၏ ဧဝနိပါတ်နှင့် အကြောင်း/အကျိုးစပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ နိယမအနက်သည်ဝင်း၊ နိယမအနက်ရှိခြင်း ဂုဏ်သည်ဝင်း (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နံပါတ် (၅)

ဟုတွာ = အလိုင် + ဂဏာဝိမုတ် + အာကာရန် + နိပါတ်ပုဒ်။

ဧဝကာရော = ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + ဩကာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ် (တစ်နည်း)ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

နိယမတ္ထော = ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + ဩကာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။

ဈာနံ = နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟီကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(က) ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စိတွာဖြင့်- ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ၌ ကာမေဟိပုဒ် ကို နောက်ဖြစ်သော ဝိဝိစ္စပုဒ်နှင့်မစပ်အပ် ရှေ့ဖြစ်သော ဝိဝိစ္စေဝပုဒ်နှင့်စပ်၍ အနက်သမွန်အပ်သည်ကိုရင်း၊ ဝိဝိစ္စ၌ ဝိပုဗ္ဗ ဝိစဓာတ်+တွာပစ္စည်း ဖြစ်၍ စွသည် တွာပစ္စည်း၏ ကာရီယဖြစ်သည်ကိုရင်း သိစေသည်။ ဝိနာဟုတွာဖြင့် ဝိစဓာတ်သည် ပုထုက္ကရဏ- သီးခြားပြုခြင်းအနက်ကိုမဟော ဝိဝေစန-ကင်းဆိတ်ခြင်းအနက်ဟောသည်ကိုရင်း၊ ဝိ-ဥပသာရသည် ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက ဖြစ်သည်ကိုရင်း သိစေသည်။ အပက္ကမိတွာဖြင့် မငြိမစပ် မယှက်မကပ် မလူးလည်ခြင်းသည်လည်း သဘာဝအားဖြင့် ဖြစ်သည်မဟုတ် စွန့်ခွာရှောင်လွှဲ ဝေးစွာရှဲလျက် ဖဲဆုတ်ကြဉ်ကွင်း၍သာ ဖြစ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ဝိဝိစ္စေဝ ၌ ဧဝ. . ကင်းခြင်းကြိယာသည် ဂယောတဗ္ဗတ္ထ။

အတူတကွဖြစ်ခြင်းကြိယာသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

ဈာန်တရားတို့သည်ရင်း၊ ကာမတရားနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ခြင်းဂုဏ် ကာမတို့ကိုစွန့်နိုင်ခြင်းဂုဏ်တို့သည် အနုညာတတ္ထ။

ကာမ ပရိစ္စာဂေနေဝ ၌ ဧဝ. . ကာမတို့ကို စွန့်ခြင်းကြိယာသည် ဂယောတဗ္ဗတ္ထ။

ဂ. မတို့ကို မစွန့်ခြင်းကြိယာသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌ ဧဝသဒ္ဒါသည် နိဝတ္တာပန အဝဓာရဏမဟုတ် သန္နိဋ္ဌာနတ္ထ အဝဓာရဏဖြစ်သောကြောင့် အနုညာတတ္ထမရှိနိုင်။

(မေးလာခဲ့သော်) ဥပစာရသမာဓိနှင့် ဥပစာရဈာန်တို့ကို ရနိုင်ခြင်းဂုဏ်သည် အနုညာတတ္ထ။ ဤသို့သာ ထုတ်ရပေမည်။

အဝိဇ္ဇမာနာနမ္ပိ ၌ ပိသဒ္ဒါ- သမ္ဘာဝနတ္ထ

တဿပဋ္ဌမဈ္ဈာနဿ- ဤ၌ တ-သဒ္ဒါသည် ဝါကျတွင်း၌ တိုက်ရိုက်ပါသော ပဋ္ဌမဈ္ဈာနဿဟု စွဲရာရှိသောကြောင့် ပသိဒ္ဓဝိသယ-တ ဖြစ်ပါသည်။

နံပါတ် (၈)

ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ၌ ဝိဝိစ္စအရ- ကာမတို့မှ အသီးအခြားဖြစ်ခြင်း ကင်းဆိတ်ခြင်း ဥပစာရသမာဓိဈာန်ရ၏။

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ပထမဈာန်၏ ကာမတို့၏ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ်ယည်ရင်း၊ ကသိုဏ်းအာရုံတိုသည်ရင်း ဒီပကတ္ထ။

ပထမဈာန်ကိုရရှိခြင်းသည် ဝကာသနတ္ထ။

ပဋ္ဌာနဓ္ဌရိယကမ်မှကင်းခြင်း တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်းတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

ဈာနသမာပတ်ချမ်းသာကို ခံစားရခြင်း ရူပဘုံ၌ပဋိသန္ဓေနေရခြင်း စသော အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထု။

နံပါတ် (၁၀)

ကာမေဟိ အရ- ဝတ္ထုကာမ ကိလေသာကာမ ပစ္စည်းတရားသည်၊

ဝိဝိစ္စေဝ အရ- ပဌမဈာန်၏ရှေးရှိ ဥပစာရဈာန်ဟုဆိုအပ်သော မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ဝေကာရော အရ- နိယမတ္ထအနက်ရှိသော ဝေသဒ္ဒါတည်းဟူသော အာရုံပစ္စည်းတရားသည်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော၌ ဝိဒဓာတ်အရ သတိ ဝီရိယ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- မရှိ အာရမ္မဏ(၁)ပစ္စည်းသာ။

မှတ်ချက်။ ။ ကံဟောဝါကျ၌ ကံနှင့် ကြိယာတို့သည် အရတူသောကြောင့် ပစ္စည်းပြိုင်ရန်ခဲယဉ်း၏ ထိုအခါ ဓာတ်အရကိုကောက်၍ ပစ္စည်းပြိုင်ရသည်။

ဓဓဓဓဓဓဓဓဓဓဓဓဓဓဓ

ဝါကျစဉ် (၈၀)

(က)တတ္ထသိယာ "ကသ္မာပနေသ ပုဗ္ဗပဒေယေဝ ဝုတ္တော န ဥတ္တရပဒေ၊ ကိံ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ အဝိဝိစ္စာပိ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရေယျာ"တိ။

(ခ) န ခေါပနေတံ ဧဝံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

(ဂ) တံ နိဿရဏတော ဟိ ပုဗ္ဗပဒေ ဧသ ဝုတ္တော။

(ဃ)ကာမဓာတုသမတိက္ကမနတော ဟိ ကာမရာဂပဋိပက္ခတော စ ဣဒံ ဈာနံ ကာမာနမေဝ နိဿရဏံ။

(င) ယထာဟ "ကာမာနမေတံ နိဿရဏံ ယဒိဒံ နေက္ခမ္မ"န္တိ။

[အဘိ။ ၄ ။ ၂၀၈/၉]

နံပါတ် (၁)

(ခ) ဧဝံ ၊ သင်စောဒကကြံဆအပ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် (အာကာရ)။

ဧဝံ ၊ ဤသင်စောဒတ ကြံဆအပ်သကဲ့သို့ (နိဒဿန)

ဧဝံ ၊ ဤသင်စောဒက ကြံဆအပ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်သာ (အဝဓာရဏ)

ဧဝံ ၊ ဤရှေးပုဒ်၌သာ ဧဝသဒ္ဒါကို ဆိုခြင်းကို။

(ခ) ကာမေဟိ ဧဝါတိ၊ ကာမေဟိဧဝ ဟူ၍။ အဝဓာရဏေသ။ ၏။ အက တတ္ထာ၊ ကြောင့်။ ပဏ္ဍိတေန၊ သည် (ကတ္တား)။ နဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

(ဂ) ဟိကသ္မာ၊ အဘယ်ကြောင့်။ (တစ်နည်း) ဟိယသ္မာ၊ ကြောင့်။

http://www.dhammadownload.com

ဈာနသော၊ ပဌမဈာန်၏ (သမ္ဗန်)
(ဃ)ဟိ၊ ဆက်။ (တစ်နည်း) ဟိ-ယုတ္တံ။

နံပါတ် (၂)

(ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် ရှေ့ပုဒ်၌သာ ဧဝသဒ္ဒါဆိုခြင်းကို စောဒက ကြီးဆသည့်အတိုင်း မမှတ်သားထိုက်ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ရှေ့ပုဒ်၌ သာ ဧဝသဒ္ဒါကို မဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။- စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။
(ဃ)ဝါကျသို့။ ။ ဆရာသည် (ဂ)ဖြင့် ကာမတို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း ထွက် မြောက်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့် ရှေ့ပုဒ်၌ ဧဝသဒ္ဒါကိုဆိုအပ်၏ဟု ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ဈာန်သည် ကာမတို့၏သာထွက်မြောက်၍ ဗျာပါဒ နီဝရဏစသည် တို့မှ မထွက်မြောက်ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။- ဈာန်သည် ကာမတို့၏သာ ထွက်မြောက်ရာဖြစ်၏ဟု ဆိုနိုင်ခြင်း၏ ယုတ္တိကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။ - စုဒ်ကြောင့် (ဃ)ဝါကျမိန့်။
နီယံ ။ ။ အာဂမရှေ့, ယုတ္တိတွေ့, အလေ့ဓမ္မတာ။

နံပါတ် (၃)

(ဂ)ဝါကျ- အဗျာပိတဒေါသပယ် (တစ်နည်း) ဝိရောဓိဒေါသပယ်။

(င)ဝါကျ- ဝိရောဓိဒေါသပယ်။

(ဃ)ဝါကျလာ မိမိစကားကို မဆန့်ကျင်အောင် မြတ်စွာဘုရား၏စကားဖြင့် ထောက်ခံအပ်သောကြောင့် ဝိရောဓိဒေါသပယ်။

(ခ)ဝါကျ ဒဠှဖွံ့သဒ္ဒါထားရခြင်း- စောဒကကြီးဆသော (က)ဝါကျလာ စကား အတိုင်း ရှေ့ပုဒ်၌သာဧဝသဒ္ဒါဆိုရသည်ကို မမှတ်သားထိုက်ဟု သန္နိဋ္ဌာန်ကျ မုချဧကန္တ ကေန္တ မှတ်သားရသည်ကိုပြလို၍ ထားပါသည်။

နံပါတ် (၄)

နိဿရဏံ့ နိဂ္ဂစ္ဆန္တိ ဧတေန တေ့ာတိ ဝါ နိဿရဏံ။

နိပုဗ္ဗ-သရဓာတ်+ယု ပစ္စည်းသည်ငင်း၊ ထွက်မြောက်ခြင်းကြိယာသည်ငင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ထွက်မြောက်ကြောင်း ပဌမဈာန်တရားဖြစ်သည်(ဝါ)ပဌမ ဈာန်၏ ဝိက္ခမ္ဘနပဟာနသတ္တိသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

တေသံ ကာမာနံ နိဿရဏံ တံနိဿရဏံ။

တ-ပုဒ်+နိဿရဏပုဒ်သည်ငင်း၊ ကာမတို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း ပဌမ ဈာန်နှင့် ပဟာယကဂ/ပဟာတဗ္ဗ စပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ကာမတို့မှ ထွက် မြောက်ကြောင်းကြိယာသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

http://www.dhammadownload.com

နိက္ခမတီတိ နိက္ခမံ။ နိက္ခမံဧဝ နေက္ခမ္မံ။ နိက္ခမတီတိ နေက္ခမ္မံ။
နိပုဗ္ဗ-ကမဓာတ်+ဏျပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ထွက်မြောက်ခြင်းကြိယာသာမည သည်ရင်း (ဖျူပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ထွက်မြောက်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နံပါတ် (၅)

သိယာ = အလိင် + ဘူဝါဒိ + အာကာရန် + အာချာတ်ပုဒ်။
ကိံ = အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + နိဂ္ဂဟိတန္တ + နိပါတ်ပုဒ်။
တစ်နည်း = နပုလ္လိင် + သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း + နိဂ္ဂဟိတန္တ + သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။
ဥပသမ္ပန္န =အလိင်+ဂဏာဝိမုတ်+အံကာရန် +နိပါတ်(တစ်နည်း)ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
တံနိဿရဏာတော = အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + နိဂ္ဂဟိတန္တ + နိပါတ်ပုဒ်။
(တစ်နည်း)နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိတန္တ + သမာသ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟီတိ ကိလေသကာမေတိ သဗ္ဗာကုသလေဟိ ဝါ ဝိဝိစ္စာ တိ အတ္ထော ယုဇ္ဇတိ။

ကိလေသကာမေဟိဖြင့်- အကုသလေဟိအရ ကိလေသာကာမကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။ သဗ္ဗာကုသလေဟိဝါ ဖြင့်- အလုံးစုံသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို နည်းတစ်ပါးအားဖြင့် အကုသလေဟိ-အရ ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။ အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့်- အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိကို ရှေးဖြစ်စေ၍ ဝိဝိစ္စပုဒ်နှင့်ပြန်စပ်၍ အနက်သမ္ဗန်အပ်သည်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ပုဗ္ဗပဒေဧဝ ၌ ဓဝ. . . ဝိဝိစ္စေဝကာမေဟိ၌ ဝိဝိစ္စဟူသော ရှေ့ပုဒ်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
ဝိဝိစ္စ အကုသလေ့ဟိ၌ ဝိဝိစ္စဟူသော နောက်ပုဒ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
ဝိဝိစ္စဟူသော နောက်ပုဒ်တို့လည်း ဝေသဒ္ဒါကိုဆောင်၍ အနက်ပေးနိုင်ခြင်း ဂုဏ်သည် အနုညာတတ္ထ။
ကာမာနမေဝ ၌ ဓဝ. . . ကာမစ္ဆန္ဒ နိဝရဏသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
ဗျာပါဒ နိဝရဏစသည်တို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
ပဌမစျာန်၏ ဗျာပါဒနိဝရဏတို့မှရင်း အကုသိုလ်တရားတို့မှရင်း ဝိက္ခမ္ဘန ပဟာန်ဖြင့် ခွါထားနိုင်ခြင်းဂုဏ်သည် အနုညာတတ္ထ။
(ဂ) ဝါကျ- ဟိ =ကရဏပ္ပစ္စနတ္ထ/ဝိတ္ထာရတ္ထ/ကာရဏတ္ထ
(ဃ)ဝါကျ- ဟိ =ဝါကျာရမ္ဘတ္ထ/ဒဠှီကရဏတ္ထ။စ=သမုစ္စယတ္ထ/သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထ

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၉)

ဤကွစ်ဈာန် အရ- ပထမဈာန်ကို ကောက်၊ ယင်းသည် ဒသနတ္ထ။
ပရိကံ ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘူဟူသော ဥပစာရသမာဓိဇောတို့သည်ရင်း
ကာမတရားတို့ကို လွန်မြောက်ခြင်းသည်ရင်း ဒီပကတ္ထ။
ပထမဈာန်သမာပတ်ချမ်းသာသည် ပကာသနတ္ထ။
ကသိုဏ်းအာရုံတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။ (တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ နေရခြင်းစသည်
လည်း ရေးနိုင်သည်)။
ဒုတိယဈာန်စသော အထက်ဈာန်တို့ကိုရရှိခြင်း ရူပဘုံ၌ပဋိသန္ဓေနေရခြင်း
အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(ဃ)ကာမာနံ အရ ဝတ္ထုကာမ ကိလေသာကာမ ပစ္စည်းတရားသည်(ဝါ)
ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏသည်၊ နိဿရဏံ အရ- ပဌမဈာန် စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား
ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

(င) ကာမာနမေတံ နိဿရဏံ ယဒိဒံ နေက္ခမ္မံဟူသော မနသာဝဝတ္ထုပိတ
သဒ္ဒရုပ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ အာဟ အရ- ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာ
ဉာဏ သမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
မှတ်ချက်။ ။တရားဟောရာ၌ ဒေသနာတော်ကို ဝစီဝိညတ္တိ စိတ္တဇသဒ္ဒရုပ်ကောက်
ကသဟဇာတပြိုင်။[မနသာဝဝတ္ထုပိတ သဒ္ဒရုပ်ကောက်က အာရမ္မဏပြိုင်]

ႌႌႌႌႌႌႌႌႌႌႌႌ

ဝါကျစဉ် (၈၁)

(က)ကိလေသကာမပက္ခေ ပန"ဆန္ဒော"တိ စ"ရာဂေါ"တိစ ဓမ္မာဗီဟိ အနေ
ကဘေဒေါ ကာမစ္ဆန္ဒောယေဝ "ကာမော"တိ အဓိပ္ပေတော။
(ခ) သော စ အကုသလပရိယာပန္နောပိ သမာနော "တတ္ထ ကတမော ကာ
မစ္ဆ န္ဒော ကာမော"တိ အာဒိနာ နယေန ဝိဘင်္ဂေ ဈာနပဋိပက္ခတော
ဝိသုံ ဝုတ္တော
(ဂ) ကိလေသကာမတ္တာ ဝါ.ပုရိမပဒေ ဝုတ္တော၊ အကုသလပရိယာပန္နတ္တာ
ဒုတိယပဒေ။
(ဃ)အနေကဘေဒတော စဿ"ကာမတော"တိ အဝတွာ "ကာမေဟီ" တိ
ဝုတ္တံ။ [အဘိ။ ၄ ။ ၂၀၉/၁၀]

နံပါတ် (၁)

(က) အနေကဘေဒေါ၊ ကာမဆန္ဒ, ကာမရာဂသံယောဇဉ်, ရူပတဏှာ စ
သည်ဖြင့် များသောအပြားရှိသော။ (ဂ) ဟိတ်သမ္ဗန်- တဿကာမစ္ဆန္ဒဿ။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ)အနေကဘေဒတော၊ ကာမာသဝ ကာမရာဂသံယောဇဉ်စသည် ရုပ တဏှာစသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့် များသောအပြားရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

နံပါတ် (၂)

(ခ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့် ကိလေသာကာမအဖို့၌ ကာမစ္ဆန္ဒကိုသာ ကာမအရ အလိုရှိအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်လည်း၊ ကာမစ္ဆန္ဒသည် အကုသိုလ်၌ အကျုံးဝင်သောကြောင့် အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိအရတွင် ပါဝင်သင့် သည် မဟုတ်ပါလော။- ကာမစ္ဆန္ဒကို သီးခြားဟောဆိုရခြင်း၏ အကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။- စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။

(ဃ)ဝါကျသို့။ ။ ဆရာသည် (ဂ)ဖြင့် ကိလေသာကာမ၏ အဖြစ်ကြောင့် ရှေ့ပုဒ် ၌ ကာမစ္ဆန္ဒကိုဟောအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ကာမေဟိအရ ကာမစ္ဆန္ဒ နီဝရဏ တစ်ပါးတည်းဖြစ်သောကြောင့် ကာမေဟိဟူ၍ ဗဟုဝုစ်ဖြင့်မဟောသင့် ကာမေတောဟု ဧကဝုစ်ဖြင့်ဟောသင့်၏ဟူသောအနက် ရောက်ရာ၏။- ကာမေဟိ ဟု ဗဟုဝုစ်ဖြင့် ဟောဆိုရခြင်း၏အကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။- စုဒ်ကြောင့် (ဃ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က)ဝါကျ အဓိပ္ပေတော သဒ္ဒါထားရခြင်း- ကာမစ္ဆန္ဒ, ကတ္တုကမျတာဆန္ဒ, ကုသလစ္ဆန္ဒ, စသောဆန္ဒသာမညအနက်မှ ကာမစ္ဆန္ဒဟူသော ဝိသေသအနက်ကို ယူစေလိုသောကြောင့်ရင်း၊ စောဒကနှင့်စကားလုံ၍ အချက်ကျကျဆုံးဖြတ်ရဌာန ဖြစ်သောကြောင့်ရင်း ထားပါသည်။

(ဂ)ဝါကျ ဝါသဒ္ဒါထားရခြင်း- ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ်ဟူသော အကြောင်း မှတပါး ကိလေသာကာမ၏အဖြစ် အကုသိုလ်၌အကျုံးဝင်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အကြောင်းတို့ကို လဲပြလိုသောကြောင့် ဝါ-သဒ္ဒါထားပါသည်။

နံပါတ် (၄)

န ဧကော အနေကော။အနေကော ဘေဒေါ ယဿာတိ အနေကဘေဒေါ။

များစွာသောအပြား၏ ကာမစ္ဆန္ဒနှင့် ဘေဒ/ဘေဒဝန္တ စပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။

များသောအပြားရှိခြင်းဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဆန္ဒယတီတိ ဆန္ဒော။ ဆန္ဒေတီတိ ဆန္ဒော။ ကာမောယေဝ ဆန္ဒော ကာမစ္ဆန္ဒော။

ကာမ၏အဖြစ်ဟူသော အဝဓာရဏဘောဂုဏ်သည် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။

လိုလားခြင်းကြီယာသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဈာယတိ ဥပနိဇ္ဈာယတီတိ ဈာနံ။ပဋိဝိရုဒ္ဓေါ ပစ္စော ပဋိပစ္စော။

ဈာနဿ ပဋိပစ္စော ဈာနပဋိပစ္စော။

ဈာန်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏနှင့် ပဟာယက/ပဟာတဗ္ဗ စပ်

http://www.dhammadownload.com

(ပျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ဆန့်ကျင်ခြင်းဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နံပါတ် (၅)

ကိလေသ = ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + ဩကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ကာမ = ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + ဩကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ပင်္က = ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + ဩကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ကိလေသကာမပင်္က = ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + ဩကာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။
ကတမော = ပုလ္လိင် + သဗ္ဗနာမ်ပုဒ် + ဩကာရန် + သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(က) ကာမစ္ဆန္ဒောယေဝ အဓိပ္ပေတာဖြင့်- ကာမေဟိဣ ကာမအရ ကာမစ္ဆန္ဒနီဝရဏကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။ ဆန္ဒောတိ။ ပ ။ အနေကဘေဒေါဖြင့် ကာမစ္ဆန္ဒဟု တရားကိုယ်အားဖြင့် တစ်ပါးတည်းရှိသော်လည်း ဆန္ဒဟူ၍ရင်း၊ ရာဂဟူ၍ရင်း၊ ကာမာသဝစသည်အားဖြင့်ရင်း အမည်များစွာရှိ၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ ကိလေသ ကာမပင်္ကေဖြင့်- ယင်းအမည်များစွာရှိခြင်းသည်လည်း ဝတ္ထုကာမအဖို့၌မဟုတ် ကိလေသကာမအဖို့၌ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ကာမစ္ဆန္ဒောယေဝ ၌ ဧဝ. . . ကာမစ္ဆန္ဒသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
ကုသလစ္ဆန္ဒ, ကတ္တုကမျတာဆန္ဒသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
ကာမစ္ဆန္ဒ၏ (ကာမသဘော) အလိုရှိတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်သည် (တစ်နည်း) ကာမစ္ဆန္ဒ၏ ဈာန်၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ခြင်းဂုဏ်, အနေကဘေဒဂုဏ်တို့သည် အနုညာတတ္ထ။
ဣတိသဒ္ဒါ- အာဟာရတ္ထ (တစ်နည်း)ဝိပ္ပလ္လာသတ္ထ။

ဣတိဟေတု ပကာရေသွ အာဒိမှိစာဝဓာရဏေ။
နိဒဿနေ ပဒတ္ထသ်၊ ဝိပ္ပလ္လာသေ သမာပနေ။

နံပါတ် (၈)

(ခ)ဝါကျ ကြီးယာငါးတန်. . . ကာမစ္ဆန္ဒသည် ဒဿနတ္ထ။
မြတ်စွာဘုရား၏ ဒေသနာဉာဏ်တော်သည် ဒီပကတ္ထ။
တတ္ထ ကတမော ကာမစ္ဆန္ဒော ကာမေ။ အစရှိသော ဒေသနာတော်အစဉ်သည် ပကာသနတ္ထ။
မြတ်စွာဘုရား၏ မဟာကရုဏာတော်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ကာမစ္ဆန္ဒ၏ ဈာန်၏ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ်ကို သိရခြင်းဟူသော ဝိဘင်း ပါဠိ

http://www.dhammadownload.com

တော်ကို နာရသဖြင့် ရရှိအပ်သော အကျိုးတရားများသည် အနုဘာဝတ္ထု။
မှတ်ချက်။ ။ဤ၌ တစ်ဝါကျလုံးကို ရှု၍ကောက်ထားသည်။အကယ်၍ သောစ
"တစ်ပုဒ်ချင်းကိုရင်း၊ ဝုတ္တော၌ ဓာတ်အရကိုရင်း မေးခဲ့သော်-
ကာမစ္ဆန္ဒသည် ဒဿနတ္တ။
အယောနိသောမနသိကာရသည် ဒီပကတ္တ
ဒေသနာဉာဏ်သည် ဒဿနတ္တ။
သတ္တဝါတို့၏အကျိုးစီးပွားကို လိုလားတော်မူခြင်းသည် ဒီပကတ္တ
ဤသို့ စသည်ဖြင့် ထုတ်ပါလေ။

နံပါတ် (၁၀)

ကာမစ္ဆန္ဒောဃေဝ အရ- လောဘပစ္စည်းတရားသည်၊ အဓိပ္ပေတော-အရ ကြွင်းလောဘသမ္ပယုတ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဟေတု။
တစ်နည်း။ ။ ကာမစ္ဆန္ဒောအရ- ရှေးရှေးသော လောဘပစ္စည်းတရားသည်၊
အဓိပ္ပေတောအရ- နောက်နောက်သောလောဘ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- အနန္တရ, သမနန္တရ, ဥပနိဿယ, အာသေဝန, နတ္ထိ, ဝိဂတ။

●●●●●●●●●●●●●

ဝါကျစဉ် (၈၂)

(က) တွောဝတာစ ပဌမဿဈာနဿ မဟာနင်္ဂ ဒသေတွာ သမ္ပယောဂင်္ဂ ဒဿေတုံ "သဝိတက္ကံ သဝိစာရ"န္တိ အာဒိ ဝုတ္တံ။
(ခ) တတ္ထ ယေဌာ ဝုတ္တလက္ခဏာဒိဝိဘာဂေန အပ္ပနာသမ္ပယောဂတော ရူပါဝစရဘာဝပ္ပတ္တေန ဝိတက္ကေန စေဝ ဝိစာရေနစ သဟ ဝတ္တတိ ရုက္ခောဝိယ ပုပ္ဖေနစ ဖလေနစာတိ ဣဒံ ဈာနံ "သဝိတက္ကံ သဝိစာရ"န္တိ ဝုစ္စတိ။
(ဂ) ဝိဘင်္ဂေ ပန ကမိနာ စ ဝိတက္ကေန ကမိနာစ ဝိစာရေန ဥပေတော ဟောတိ သမုပေတော "တိ အာဒိနာ နယေန ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာ ဒေသနာ ကတာ။
(ဃ) အတ္ထော ပန တတြာပိ ဧဝမေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ [အဘိ။ ၄ ။ ၂၁၀]

နံပါတ် (၁)

(ခ) အပ္ပနာသမ္ပယောဂတော၊ အပ္ပနာဟုဆိုအပ်သောသမာဓိနှင့် အညီ အညွတ် အပြားတို့ဖြင့်ယှဉ်ခြင်းကြောင့်။
(ဂ) ပန၊ အထူး။ ကတာ၏ ကတ္တား ဘဂဝတာ။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ)ပန္န- တထာပိ၊ ထိုသို့ဝိဘင်း၌ ပုဂ္ဂလအဓိဋ္ဌာန်ဒေသနာ၏ ပြုတော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်သည်ရှိသော်လည်း။ (ဣမ၊ ဤအဌကထာ၌။ ဣမိနာဝ စိတ္တေန ဝတ္တေနာတိ အာဒိနာ၊ ဖြင့်။ ဧဝံဝသေန၊ ဖြင့်။ ဝုတ္တောယထာ။

နံပါတ် (၂)

(ဝ)သို့ ဌပနာပဋ္ဌက။ ။ ဆရာ (ခ)ဖြင့် သဝိတက္ကသဝိစာရပုဒ်၏ ဝစနတ္ထ အဓိပ္ပါယ်ကို ဥပမာနှင့်တကွ ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ဝိဘင်းပါဠိတော်၌လည်း သဝိတက္ကံ သဝိစာရံဟူ၍သာ ဟောဆို၏ဟု မှတ်သားနိုင်သည်မဟုတ်ပါလော။

(ဃ)သို့ ပါပနာဒိ ။ ။ ဆရာ (ဂ)ဖြင့် ဝိဘင်း၌ ဣမိနာဝ ဝိတက္ကေန စသည်ဖြင့် ပုဂ္ဂလအဓိဋ္ဌာန်ဒေသနာကို ဟောအပ်၏ဟုဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ အနက်ကိုလည်း ပုဂ္ဂလအဓိဋ္ဌာန်အားဖြင့်သာ မှတ်သားအပ်၏ဟူသော အနက် ရောက်ရာ၏။- အနက်အားဖြင့်တူသည်ကိုလည်း ဖွင့်ဆိုသင့်သေး၏။ (တစ်နည်း) ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်နှင့် ဝိဘင်းပါဠိတော်တို့သည် အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် ထူး၏ဟူသောအနက် ရောက်ရာ၏။

နံပါတ် (၃)

(က) ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း) နိရတ္ထကဒေါသပယ်။

နိယံ ။ ။ အနုသန္ဓေပြ, ယင်းဝါကျ, ပုနရုတ္တိတင်။

(ဂ) အတိဗျာပိတဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း) အဗျာပိတဒေါသပယ်။

(ခ) ဝုစ္စတိ သဒ္ဒါထားရကြောင်း- အပေါင်းဖြစ်သော ဝိတတ်ဝိစာရနှင့် ယှဉ်သော သမ္ပယုတ်တရားအားလုံး၏ သဝိတက္ကံ သဝိစာရံအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သောပဌမဈာန်ကို သဝိတက္ကံ သဝိစာရံဟု၍ ဧကဒေသျူပစာအားဖြင့်ခေါ်အပ်သည်ကို ပြလိုသောကြောင့် ဝုစ္စတိသဒ္ဒါဆို။

နိယံ ။ ။ ဝုစ္စတိ, ဝုတ္တံ, နာမံ, ရှိရာ ဥပစာ။

နံပါတ် (၄)

ပဟာနင်္ဂ ။ ။ ပဟာတဗ္ဗန္တိ ပဟာနံ။ ပဟာနဉ္စ တံ အင်္ဂဉ္စာတိ ပဟာနင်္ဂံ။

ပဟာနပုဒ်+အင်္ဂပုဒ်သည်ရင်း၊ ပယ်အပ်သည်၏အဖြစ်၏ ကာမအကုသလ ဓမ္မဟူသော အစိတ်အပိုင်းနှင့် ဂုဏ်+ဂုဏေးစပ် (ဗျ+နိ)။ ကာမအကုသလ ဓမ္မ အစိတ်အပိုင်းတို့၏ ပဌမဈာန်မှ ကင်းကွာခြင်းကြိယာသည် (ပ+နိ)။

ရုက္ခ ။ ။ ရုဟတိ ဇာယတီတိ ရုက္ခော။

ရုဟ + ခ သည်ရင်း၊ ဖြစ်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျ+နိ)။ သစ်ပင်တို့၏တစ်ပင်သည် တစ်ပင်နှင့် တူသောအခြင်းအရာဟုဆိုအပ်သော ဇာတ်သည် (ပ+နိ)။

ပုပ္ဖ ။ ။ ပုပ္ဖတိ ဝိကသတီတိ ပုပ္ဖံ။

ပုပ္ဖ + ဒ သည်ရင်း၊ ပွင့်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျ + နိ)။ လှပခြင်းဂုဏ်

http://www.dhammadownload.com

မွေးကြိုင်ခြင်းဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။ (တစ်နည်း ဇာတ်-ထုတ်ပါ)

ဖလ ။ ။ ဖလတိ နိပ္ဖဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ ဖလံ။

ဝိဘင် ။ ။ ဝိဘဇီယန္တိ ဓမ္မော ဧတ္ထ ဧတေနာတိဝါ ဝိဘင်္ဂေါ။

ဝိ-ဘဇ+ဏ သည်ရင်း။ ဝေဘန်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။

ဝေဘန်ကြောင်းဖြစ်သော ဒေသနာဉာဏ်သည် (ပ + နိ)။

ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန၊ ။ပုဂ္ဂလော အဓိဋ္ဌာနံ ဧတိဿာ ဒေသနာယာတိ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနာ။

ပုဂ္ဂလ+အဓိဋ္ဌာန+ဧတပုဒ် သည်ရင်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသောတည်ရာ၏ ဒေသနာတော်နှင့် ဌာန+ဌာနီစပ် (ဗျု + နိ)။ ပုဂ္ဂိုလ်ပဓာနဖြစ်ခြင်း ဂုဏ်သည် (ပ+နိ)။

နံပါတ် (၅)

တွေ့ဝတာ။ ။ ပုံ + ဂုဏ်ဝါ + အာ + တဒ္ဓိတ် + နာဝိဘတ်။
(တစ်နည်း) ပရိစ္ဆေဒ-အနက်ဟောနိပါတ်)။

ယေဒွာ ။ ။ အလိင် + ဂဏဝိ + အာ + သတ္တမျန္တနိပါတ်။

ဒွေဓာ။ ။ ပုံ + ပု + ဩ + ကိတ်။ (တစ်နည်း) အလိင်+ဂဏဝိ+နိပါတ်။

က္ကမိနာ ။ ။ ပုံ + သဗ္ဗနာမ် + နိ + သဗ္ဗနာမ်။

နံပါတ် (၆)

(ခ) ဝိတက္ကေန စေဝ သဟာဝတ္တတိ- ဖြင့် သဝိတက္ကံကို သဟ ဝိတက္ကေန ယံ ဝတ္တတီတိ သဝိတက္ကံဟု ဗဟုဗ္ဗီသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ သ သည် သဟ သဒ္ဒါ၏ ကာရိယဖြစ်သည်ကိုရင်း သိစေ။(သဟာဝိစာရေန နည်းတူဖော်။) ဣဒံ ဈာန်-ဖြင့် သဝိတက္ကံ သဝိစာရံ- အရ ဉာဏ်ပဌမဈာန်ကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ ရုက္ခော၀ိယ စသည်ဖြင့် သစ်ပင်သည် အပွင့် အသီးနှင့်တကွဖြစ်သကဲ့သို့ (ဝါ)ကင်း၍ မဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ဝိတက်ဝိစာရ အစိတ်အင်္ဂါမှကင်းလွတ်သော ဈာန်မည်သည် မရှိသော်လည်း ဉာဏ်ပဌမဈာန်ကို သဝိတက္ကံ သဝိစာရံဟု ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ ရူပါဝစရ ဘာဝပ္ပတ္တေန-ဖြင့် ဝိတက်ဝိစာရဟူသည် ကာမစိတ်နှင့်ယှဉ်သော ဝိတက်ဝိစာရမဟုတ်၊ ရူပါဝစရအဖြစ်သို့ရောက်သော ဝိတက်ဝိစာရဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ အပ္ပနာ သမ္ပယောဂတော-ဖြင့် ရူပါဝစရအဖြစ်သို့ရောက်ခြင်းသည် အပ္ပနာဟုဆိုအပ်သောသမာဓိနှင့် အညီအမျှယှဉ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ ယေဒွာ ဝုတ္တလက္ခဏာဒိ ဝိဘာဝေန-ဖြင့် ဉာဏ်ဝိတက် ဝိစာရဟူသည် အောက်၌ဆိုအပ်ပြီးလက္ခဏာစသည်ရှိသော ဝေဘန်အပ်ပြီးသော ဝိတက်ဝိစာရပင် ဖြစ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(ခ) စေဝ + စ။ အညမညသမုစ္စည်း။

http://www.dhammadownload.com

(ယ)ပန- သဒ္ဒါ။ဝိဘင်း၌ ပုဂ္ဂလအဓိဋ္ဌာန်ဒေသနာတော်ကို ပြုထားဘိ၏ဟု မနှစ် သက်- ကဲ့ရဲ့သည်ကို ထွန်းပြသောကြောင့် အရုစျုတ္တ ဂရဟာဓောတက။

အနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုကား- ထိုအတိုင်းမှတ်သားထိုက်၏ဟု ချီးမွမ်းခြင်းကို ဆည်းသောကြောင့် သမ္ဘာဝနာသမ္ပုစ္စည်း။ (တစ်နည်း) ဧဝမေဝ ဒဠှဗ္ဗောပုဒ်၏ အနက်သည် မြတ်သောကြောင့် စပ်ရာပုဒ်၏ အနက်ကိုစွဲ၍ သမ္ဘာဝနတ္ထ အနုဂ္ဂဟတ္ထ။

ဧဝမေဝ ၌ ဧဝ. . .

ဓမ္မသင်္ဂဏီနှင့် ဝိဘင်းတို့၏ အနက်တူသည်၏အဖြစ်ဟူသော သဒိသဘော ဂုဏ်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။

ဝိသဒိသဘောဂုဏ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

ဒေသနာတော်ပါဠိသည် အနုညာတ။

တစ်နည်း။ ။ ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ဒေသနာတော်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။

ပုဂ္ဂလဓိဋ္ဌာန်ဒေသနာတော်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ဒေသနာတော်၏ ပုဂ္ဂလဓိဋ္ဌာန်ဒေသနာတော်နှင့် အနက် တူခြင်း သဒိသဘောဂုဏ်သည် အနုညာတ။

နံပါတ် (၉)

ဒဠှဗ္ဗော ၌ ဓာတ်အရ- သောတဇနတို့သန္တာန်- သတိ ဝီရိယ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်း သော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ယောနိသောမနသိကာရသည် ဒီပကတ္ထ။

ယုံမှားသံသယကင်းစွာ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သိရှိခြင်းအကျိုးသည် ပကာသနတ္ထ။

အဘိဓမ္မာလာအနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ကို သိရှိပြီးနောက် သိရှိသည့်အတိုင်း ကျင့်ကြံကြိုးကုတ်အားထုတ်သဖြင့် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်ရခြင်း အဘိဓမ္မာ ဆောင်ရဟန္တာဖြစ်ရခြင်းစသောအကျိုးသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(ခ)အပ္ပနာ-အရ ပဌမစျာန်သမာဓိ ပစ္စည်းတရားသည်၊ သမ္ပယောဂတော- အရ ပဌမစျာန်ဟူသော ဝိတက်ဝိစာရ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ က္က၊ ဈာ၊ မဂ်။

□□□□□□□□□□□□□□

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၈၃)

(က)ဝိဝေကဇန္တိ ဧတ္ထ ဝိဝိတ္တိ ဝိဝေကော၊ နီဝရဏဝိဂမောတိ အတ္ထော။
(ခ) ဝိဝိတ္တောတိ ဝါ ဝိဝေကော၊ နီဝရဏဝိဝိတ္တော ဈာနသမ္ပယုတ္တဓမ္မရာသီတိ အတ္ထော။
(ဂ) တသ္မာ ဝိဝေကာ တသ္မိံ ဝါ ဝိဝေကေ ဇာတန္တိ ဝိဝေကဇံ။
(ဃ)ပီတိသုခန္တိ ဧတ္ထ ပီတိသုခါနိ ဟေဋ္ဌာ ပကာသိတာနေဝ။
(င) တေသုပန ဝုတ္တပ္ပကာရာယ ပဉ္စဝိဓာယ ပီတိယာ ယာ အပ္ပနာသမာဓိသ္သ မူလံ ဟုတွာ ဝဍ္ဎမာနာ သမာဓိသမ္ပယောဂံ ဂတာ ဖရဏာပီတိ၊ အယံ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ အဓိပ္ပေတာ ပီတီတိ။ [အဘိ။ ၄ ။ ၂၁၁]

နံပါတ် (၁)

သံဝဏ္ဏနာရှု၍ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ အနက်-

ဝိဝေကဇံ ၊ နီဝရဏတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော။

တစ်နည်း။ ။ဝိဝေကဇံ ၊နီဝရဏတို့မှကင်းဆိတ်သော ဈာနသမ္ပယုတ်တရားအစု၌ ဖြစ်သော။တစ်နည်း။ ။ဝိဝေကဇံ၊ နီဝရဏတို့သည်ကင်းဆိတ်စေအင်သော ဈာနသမ္ပယုတ်တရားအစု၌ဖြစ်သော။

နံပါတ် (၂)

(ခ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့် ဝိဝေကဇံ၌ ဝိဝေကပုဒ်၏ ဘာဝသာဓန ဝစနတ္ထနှင့် ဝိဝေကဟူသည် နီဝရဏတို့မှကင်းခြင်းပင်တည်းဟု အဓိပ္ပါယတ္ထကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ဝိဝေက၌ ဘာဝသာဓနဝစနတ္ထသာပြအပ်၏ အခြား ဝစနတ္ထမပြအပ်ဟူသောအနက်သည်ရင်း၊ နီဝရဏတို့မှကင်းဆိတ်ခြင်းဟူသော အဓိပ္ပါယတ္ထသာရှိ၍ အခြားအဓိပ္ပါယတ္ထမရှိဟူသောအနက်သည်ရင်း ရောက်ရာ၏။ အခြားဖြစ်သင့်သော ဝစနတ္ထနှင့် အဓိပ္ပါယတ္ထကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။- စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။

(ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က-ခ)တို့ဖြင့် ဝိဝေကဇံ၌ ဝိဝေကပုဒ်တစ်စိတ်၏ ဝစနတ္ထ အဘိဓေယျတ္ထ အဓိပ္ပါယတ္ထတို့ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၌ ဝိဝေကဇံဟု ရှိသောကြောင့် ယင်းအပေါင်းပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကိုလည်း ပြဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော- စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

(င)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ဃ)ဖြင့် ပီတိသုခံ၌ ပီတိသုခတို့သည် အောက်၌ ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးဖြစ်၍ ထင်ရှားကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ဤ၌လည်း အောက်ကာမာဝစရကုသလအဖွင့်၌ဆိုသည့်အတိုင်း ပီတိအရ ပီတိငါးမျိုးလုံး ယူအပ်၏ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။- ဤ၌ ..လိုရှိအပ်သော ပီတိကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။- စုဒ်ကြောင့် (င)ဝါကျမိန့်။

http://www.dhammadownload.com

(င)ဝါကျ အစိပ္ပေတ သဒ္ဒါထားရခြင်း- ပီတိသုခ်၌ ပီတိအရ ပီတိငါးမျိုးလုံးနှင့်ဆက်ဆံ၍ ငါးမျိုးလုံးကိုယူသင့်သော်လည်း ပဌမံ ဈာနံ-ဟူသော သဒ္ဒန္တရိတ်ကိုထောက်၍ ဤ၌ဖရဏာပီတိကိုသာ ယူအပ်၏။ ဤသို့ ပီတိငါးမျိုးဟူသောသာမညမှ ဖရဏာ ပီတိဟူသော ဝိသေသကို စကားလုယူသောအားဖြင့် ဆိုအပ်သည်ကိုပြလို၍ ထားပါ သည်။

(ခ)ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(င)ဝါကျဖြင့် အတိဗျာပိတဒေါသပယ်။

နံပါတ်(၄)

စိတ္တံ နီဝရဏ္ဏ ပရိယောနန္ဓန္တီတိ နီဝရဏာနိ။

နိပုဗ္ဗ-ဝရဓာတ်+ယုပစ္စည်းသည်ရင်း၊ နှောင့်ဖွဲ့ခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ နီဝရဏတရားတို့၏ တစ်ပါးသည်တစ်ပါးနှင့်တူသော အခြင်းအရာဟု ဆိုအပ်သော ဇာတ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နီဝရဏေဟိ ဝိဝေဓာ နီဝရဏဝိဝေဓာ။

နီဝရဏပုဒ်+ဝိဝမပုဒ်သည်ရင်း၊ နီဝရဏတရားတို့၏ ကင်းဆိတ်ခြင်းကြိယာနှင့် အကြောင်း/အကျိုးစပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ နီဝရဏတို့မှ ဝေးကွာခြင်းဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ပဥ္စ ဝိဓာ ယာယာတိ ပဥ္စဝိဓာ။

ငါးပါးအပြား၏ ပီတိနှင့် ပကာရ/ပကာရဝန္တ စပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ငါးပါးပြားခြင်းဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နံပါတ် (၅)

ဧတ္ထ = အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + အကာရန် + နိပါတ်ပုဒ်။

ဝိဝိတ္တံ = ဣတ္ထိလိင် + ရုဏ္ဍာဒိ + ဣကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

နီဝရဏ = နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

တသ္မိံ = ပုလ္လိင် + သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း + ဩကာရန် + သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။

ဟုတ္ဝာ = အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + အကာရန် + နိပါတ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(က) ဝိဝိတ္တိဖြင့်- ဝိဝေကောဒ္ဓ ဝိပုဗ္ဗ-ဝိစဓာတ် + ဏပစ္စည်း။ ယင်းဏပစ္စည်း၏ ဘာဝသာဓနေ၌သက်၍၊ဝိဝေစနံ ဝိဝေကောဟု ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို သိစေသည်။ နီဝရဏဝိဝေဓာဖြင့်- ဝိဝေကဟူသည် နီဝရဏတို့မှကင်းဆိတ်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ (တစ်နည်း) ဝိဝေကော၌ ဝိစဓာတ်၏ ဝိဂမနအနက်ဟော သည်ကို သိစေသည်။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) ဝိဝိစ္စောဖြင့်- ဝိဝေကော၌ ဝိပုဗ္ဗ-ဝိစဓာတ် + ဏပစ္စည်း၊ ယင်းဏပစ္စည်း ကတ္တုသာဓန၌သက်၍ ဝိဝိစ္စတီတိ ဝိဝေကောဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုသိစေသည်။ (တစ်နည်း) ဏပစ္စည်း ကမ္မသာဓန၌သက်၍၊ ဝိဝေစီယတေတိ ဝိဝေကောဟု ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကို သိစေသည်။နီဝရဏာဝိဝိစ္စောဖြင့်-ကင်းဆိတ်၏ဟူသည် နီဝရဏတို့မှ ကင်းဆိတ်သည်ပင်ဖြစ်ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ဈာနသမ္ပယုတ္တာဓမ္မာသိ ဖြင့်- ဝိဝေကအရ ဈာန်နှင့်ယှဉ်သော သမ္ပယုတ်တရားအစုကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

တသ္မိံ ဝိဝေကေ/ဝိဝေကာ-ဟု အရွဲ့တိုက်ရိုက်ရှိသောကြောင့် ပသိဒ္ဓိဝိသယ-တ။

ပတာသိတာနေဝ၌ ဧဝ. . . ပကာသိတကြိယာသည် ဇောတကဗ္ဗတ္တ။

အပကာသိတကြိယာသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္တ။

ဤ၌ ဧဝသဒ္ဒါသည် သန္နိဋ္ဌာနအနက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အနုညာတတ္ထ မရနိုင် သန္နိဋ္ဌာနတ္ထဖြစ်ပုံကား ပီတိသုခတို့ကို အောက်၌မပြအပ်သေးသည်မဟုတ် စင်စစ်မုချ ပြအပ်ပြီးသည်သာတည်းဟု မြဲစေခြင်း ဆုံးဖြတ်ခြင်းကို ဆိုသော ကြောင့် ဧဝ-သဒ္ဒါ သန္နိဋ္ဌာနတ္ထ အကယ်၍ အနုညာတတ္ထထုတ်ခိုင်းလျှင် ပီတိသုခသည် (တစ်နည်း) အောက်၌ပြအပ်ပြီးသော ဖဿ.ဝေဒနာ စသည့် သည် အနုညာတတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

နီဝရဏဝိဝေကဇံ၏ရ - ပရိကမ် ဥပစာ အနုလုံ ဂေါတြဘု ဟုဆိုအပ်သော ကာမာဝစရ ဥပစာရ သမာဓိဇော ကောက်။- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ကသိုဏ်း အာရုံတို့သည်၎င်း သီလစင်ကြယ်ခြင်းသည်၎င်း ဒီပကတ္ထ။

ပဌမဈာန်ကို ရရှိခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်း ပဥ္စာနန္တရိယကံငါးပါးမှလွတ်ကင်းခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

အထက်အထက်ဈာန်တို့ကိုရရှိခြင်း ရူပဘုံ၌ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

ပီတိ - သမ္ပိယာယနလက္ခဏာသည် ဒဿနတ္ထ။

ပီညာဏပဒဋ္ဌာန်သည် ဒီပကတ္ထ။

ကာယစိတ္တပီနန ကိစ္စရသသည် ပကာသနတ္ထ။

ကာယစိတ္တဖရဏ သမ္ပတ္တိရသသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ဩဒဂျပစ္စုပဋ္ဌာန်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

(က) ဝါကျအလို - ဝိဝေကဇံ၌ ဝိဝေကအရ နီဝရဏတို့မှကင်းဆိတ်ခြင်း ဥပစာရသမာဓိပစ္စည်းတ ၁သည်၊ ဇ-အရ ပဋ္ဌမဈာန် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား မဟာတ္ထ ပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု (တစ်နည်း)အနန္တရပစ္စယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

(ခ) ဝါကျအလို၊ ဇ-အရ ပဋ္ဌမဈာန်ပစ္စည်းတရားသည် ဝိဝေက-အရ ဈာန သမ္ပယုတ်ကရားအစုအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသင့်ကား- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဣန္ဒြိယ, ဈာန, မဂ္ဂ။

●●●●●●●●●●●

ဓါတ်ရှုစဉ် (၈၄)

(က) အယဥ္စ ပီတိ ဣဒဥ္စသုခံ အဿဈာနဿ အသ္မိံ ဝါ ဈာနေ အတ္ထီတိ ဣဒံ ဈာနံ "ပီတိသုခ"န္တိ ဝုစ္စတိ။

(ခ) အထဝါ ပီတိစ သုခဥ္စ ပီတိသုခံ ဓမ္မဝိနယာဒယောဝိယ။ ဝိဝေကဇံ ပီတိ သုခမဿ ဈာနဿ အသ္မိံဝါ ဈာနေ အတ္ထီတိ ဧဝမ္ပိ ဝိပေကဇံ ပီတိသုခံ။

(ဂ) ယထေဝ ဟိ ဈာနံ၊ ဧဝံ ပီတိသုခမ္ပေတ္ထ ဝိဝေကဇမေဝ ဟောတိ၊ တဥ္စဿ အတ္ထိ၊ တသ္မာ ဧကပဒေနေဝ "ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခ" န္တိ ဝတ္တုံ ယုဇ္ဇတိ။

(ဃ) ဝိဘင်္ဂေ ပန "ဣဒံ သုခံ ဣမာယ ပီတိယာ သဟဂတ"န္တိ အာဒိနာ နယေန ဝုတ္တံ

(င) အ ၁ တ္ထာ ပန တတ္ထာပိ ဧဝမေဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ [အဘိ။ ၄ ။ ၂၁၁]

နံပါတ် (၁)

(က)ဝိဝေကဇံ ၊ ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော (ဝါ) ဝိဝေက၌ဖြစ်သော။

ပီတိသုခံ၊ ပီတိသုခရှိသော။ (ဈာနံ၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ၊ ဝိဟရတိ)

(ခ) ဝိဝေကဇံပီတိသုခံ ၊ ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော ပီတိသုခရှိသော။ (ဈာနံ) ဧဝမ္ပိ၊ ဤသို့ အညပဒတ္ထသမာသ် အနက်အားဖြင့်လည်း။

(ဂ) တဥ္စ၊ ထိုနီဝရဏကင်းခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ပီတိသုခသည်လည်း။

နံပါတ် (၂)

(ဂ) သို့ဌပနာပဥ္စက။ ။ ဆရာ (ခ)ဖြင့် ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံပုဒ်သည် ဒွန်အတွင်း ငုပ်သော ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ဝစနတ္တဖြစ်၍ တစ်ပုဒ်တည်း၏အဖြစ်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့-သော်။ ပီသေသျဈာန်သည်သာ ဝိဝေကဇမည်သည်ဖြစ်က ပီတိသုခကို ဝိဝေကဇဆိုခြင်းသည် မသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ (ဂဏ္ဌိ) (တစ်နည်း) ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ ပုဒ်တို့သည် အသီးအသီး ဝိဘတ်အဆုံးရှိသည်ဖြစ်၍ နှစ်ပုဒ်ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါ လော။ တစ်ပုဒ်တည်းအဖြစ်ကို ဆိုနိုင်ခြင်း၏ ယုတ္တိကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ)သို့ပါပနာဒိ။ ။ ဆရာ (က) စသောဝါကျတို့ဖြင့် ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံပုဒ်တို့၏ ဒွိပဒ ကေပဒဖြစ်သည်ကို ဝစနတ္ထ အဓိပ္ပါယ်ယတ္ထနှင့်တကွ ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဝိဘင်းကျမ်း၌လည်း ဆရာကဲ့သို့ ထူးခြားစွာမဆို ဤအတိုင်းသာ ဟောဆို၏ဟူသောအနက် ရောက်ရာ၏။

နံပါတ် (၃)

(က)ဝါ-သဒ္ဒါ. . . အ ပစ္စည်း (တစ်နည်း) ဏ ပစ္စည်း အဿအတ္ထိအနက်၌ သက်သည်မှုတပါး အသ္မိ အတ္ထိအနက်၌သက်သည်ကို လဲ့ပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါထား။

(ခ)အထဝါ။ ဝိဝေကဇံ ပုဒ် ပီတိသုခံပုဒ် နှစ်ပုဒ်ဖြစ်သည်မှတပါး ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံဟူသော အလုတ္တသမာသ်တစ်ပုဒ်တည်းဖြစ်သည်ကို လဲပြလို၍ အထ ဝါ-သဒ္ဒါထား။ (သဒ္ဒါလဲ) (တစ်နည်း) ဝိဝေကဇံ- အရ ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သောစျာန်ကို ယူအပ်သည်မှတပါး ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သောပီတိသုခကို ယူအပ်သည်ကို လဲပြလို၍ အထဝါ-သဒ္ဒါထား (အကျိုးလဲ) (တစ်နည်း) ပီတိသုခံ၌ ဒွန္ဒဂဗ္ဘ အဿတ္ထိ ဝစနတ္ထ မှတပါး သမာဟာရဒွန်သမာသ်ဝစနတ္ထကို လဲပြလို၍ အထဝါ-သဒ္ဒါထား (အနက်လဲ)။

(ဃ) ဝတ္တုံ ယုဇ္ဇတိ။ ။ စျာန်သည် ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခ နှစ်မျိုးလုံးနှင့် ဆက်ဆံ၍သာမည်ဖြစ်၏။ ပီတိသုခသည် စျာန်ကဲ့သို့ ဝိဝေကဇမည်သည်သာ ထိုပီတိသုခ၌လည်း စျာန်ရှိ၏ဟု အတ္ထယုတ္တိကို ကြံစည်တွေးဆ၍ ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ ဟူသော ကေပဒဝိသေသဖြစ်၍ စျာန်ကိုယူနိုင်၏ဟု အတ္ထယုတ္တိကိုစမ်း၍ ယူဆ ဆုံး ဖြတ်ထားသောအရာဖြစ်သောကြောင့် ဝတ္တုံယုဇ္ဇတိ-ထား။

နိယံ။ ။ဂဗ်ဟေတဗ္ဗာ, ဝတ္တဗ္ဗာနှင့်, ပဋ္ဌာ တစ်ဖုံ, ဝတ္တုံ ယုဇ္ဇတိ, သင့်ကာရိက, သာမညမှ ခွဲကြဝိသေ, လျှော်စွာပေ, စမ်းလေအတ္ထမှာ။

(ဃ) အတိဗျာပ်တဒေါသမဲယ်။

နံပါတ် (၄)

ပီတိ ။ ။ ပီနယတီတိ ပီတိ။

ပီန+တိသည်ငင်း၊ နှစ်သက်ခြင်း ကြိယာသည်ငင်း (ဗျူ+ နိ)။

နှစ်သက်ခြင်းသည်ကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နိ)။

သုခ ။ ။ သုခယတီတိ သုခံ။

သုခ+အသည်ငင်း၊ ချမ်းသာခြင်းကြိယာသာမညသည်ငင်း(ဗျူ+နိ)၊

ချမ်းသာခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နိ)။

ပီတိသုခ။ ။ ပီတိစ သုခဥ္စ ပီတိသုခံ။ ပီတိသုခံ အဿ အတ္ထိတိ ပီတိသုခံ။

ပီတိသုခံ အသ္မိံ အတ္ထိတိ ပီတိသုခံ။

http://www.dhammadownload.com

ပီတိသုခပုဒ်+အပစ္စည်း (က)သည်ရင်း ပီတိသုခ၏ ပဌမဈာန်နှင့် အညာယ၀+
အ၀ယဝီ စပ် (ဏျ + နိ)။
ပီတိသုခရှိခြ ၊ဏ်သည် (ဝ + နိ)။
ဈာန ။ ။ ဈာယတိ ဥပနိဇ္ဈာယတီတိ ဈာနံ။

နံပါတ် (၅)

အယံ ။ ။ ဣတ္ထိ+သဗ္ဗနာမ်+ဣ+သဗ္ဗနာမ်။
အသေ ။ ။ နပုံ+သဗ္ဗနာမ်+နိ+သဗ္ဗနာမ်။
အတ္ထိ ။ ။ အလိင်+ဘူဝါဒိ+ဣ+အာချာတ်။
ဝတ္တုံ ။ ။ အလိင်+ဂဏာဝိ+နိ+နိပါတ်။

နံပါတ် (၆)

(ခ)ပီတိစ သုခဉ္စ ဖြင့် ပီတိသုခံကို ပီတိစ သုခဉ္စ ပီတိသုခံ-ဟု ဒွန်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ ဓမ္မဝိနယာဒယော ဝိယဖြင့် ပီတိသုခံပုဒ်သည် ဓမ္မ ဝိနယပုဒ်ကဲ့သို့ သမာဟာရဒွန်၏အဖြစ်ကို သိစေ။အထဝါ ဖြင့် ပီတိသုခံပုဒ်သည် ဒွန္ဒဂဗ္ဘ အညတ္ထိ တဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထပြု၍ ဈာန်ကိုအရကောက်အပ်သည်မဟုတ်သေး ဒွန်သမာသ်ဝစနတ္ထသာပြု၍ ပီတိသုခကိုလည်း အရကောက်နိုင်သေး၏ဟု နယန္တရ ကို သိစေ။

ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခသ ဈာနသ- ဖြင့် ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ ပုဒ်သည် ဒွိပဒပုဒ် မဟုတ်၊ ဧ ၁ပဒ-ပုဒ်ဖြစ်၍ ပထမာဝိဘတ်မကျေသော အလုတ္တသမာသ်ပုဒ်ဖြစ်သည် ကိုရင်း၊ ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ အဿတိ ဝိဝေကဇံပီတိသုခံ ဟု စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ-အရ ပထမဈာန်ကို အရကောက် ယူအပ်သည်ကိုရင်း သိစေ။အသို့ ဝါ ဈာနေ-ဖြင့် သတ္တမီ ဗဟုဗ္ဗီသမာသ် ဝစနတ္ထပြု။

နံပါတ် (၇)

(ဂ) ဧတ္ထ- အသို့ ဈာနေ-၌ အပိ- ဈာန်သာ ဝိဝေကကြောင့် ဖြစ်သည် မဟုတ်၊ ပီတိသုခလည်း ဝိဝေကကြောင့် ဖြစ်သည်သာဟု ဈာန်ကိုဆည်းသော သမုစ္စည်းအနက်။

ဝိဝေကဇမေဝ ၌ ဧဝ. . . ပီတိသုခ၏ ဝိဝေကဇအဖြစ်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။
ပဌမဈာန်၏ ယှဉ်ဖက် ဖဿ ဝေဒနာစသည်တို့၏ ဝိဝေကဇအဖြစ်သည်
နိဝတ္တေတဗ္ဗ။
ပဌမဈာန်၏ ဝိဝေကဇအဖြစ်သည် အနုညာဘ။
ဧတပဒေ နေဝ ၌ ဧဝ. . . ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ-ဟူသော အလုတ္တသမာသ် တစ်ပုဒ်တည်းအဖြစ်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။
တိပဒအဖြစ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။
ဝိဝေကဇံ နှင့် ပီတိသုခံ ... ဒွိပဒ်သည် အနုညာဘ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၉)

(၇) ဥပမေယျပက္ခ ဝိဝေကဇမေဝ။ ပဌမစျာန်ရှိ ပီတိသုခရင်း။

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ပဌမစျာန်စိတ်သည် ဒီပကတ္ထ။

ပဌမစျာန်သမာပတ်ချမ်းသာသည် ပကာသနတ္ထ။

အဓိကာရဆန္ဒသည်ရင်း ကသိုဏ်းအာရုံတို့သည်ရင်း ဝိဘာဝတ္ထ။

ရူပဘုံ၌ပဋိသန္ဓေနေရခြင်း အထက်စျာန်တို့ကိုရရှိခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ဝိဝေကဇံ ပီတိသုခံ အဿမျာနဿ- ဝိဝေက-အရ နီဝရဏတို့မှကင်းဆိတ်သောဥပစာရ ဘာဝနာ ပစ္စည်းတရား သည် ဇ- အရ ပဌမစျာန်ရှိ ပီတိသုခအား ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု (တစ်နည်း) အနန္တရ-ပြိုင်။

ပီတိသုခံ- အရ ပဌမစျာန်ရှိ ပီတိသုခပစ္စည်းတရားသည်၊ အဿ မျာနဿ အရ-ကြွင်း ပဌမစျာန်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့်ကျေးဇူးပြု။ ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂။ ငယ်-မဂ်။

****

ဝါကျစဉ် (၈၅)

(က)ပထဝီကသိဏန္တိ တွေ ပထဝီမဏ္ဍလမ္ပိ သကလဋ္ဌေန ပထဝီကသိဏန္တိ ဝုစ္စတိ။

(ခ) တံ နိဿာယ ပဋိလဒ္ဓံ နိမိတ္တမ္ပိ ပထဝီကသိဏနိမိတ္တေ ပဋိလဒ္ဓဇ္ဈာနမ္ပိ။

(ဂ) တတ္ထ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ ဈာနံ ပထဝီကသိဏန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

(ဃ)ပထဝီကသိဏသင်္ခါတံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတီတိ အယမေတ္ထ သင်္ခေပတ္ထော။

(င) ဝိတ္ထာရော ပန ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော။

[သီ။ ၄ ။ ၂၁၂]

နံပါတ် (၁)

(ခ) တံ ပထဝီမဏ္ဍလံ။ နိဿာယ။ ပဋိလဒ္ဓံ၊ နိမိတ္တမ္ပိ။ ပထဝီကသိဏန္တိ။ ဝုစ္စတိ။ (ယထာ၊ မဉ္စာ ဥက္ကုဋ္ဌိံ ကရောန္တီတိ) ပထဝီကသိဏနိမိတ္တေ။ ပဋိလဒ္ဓဇ္ဈာနမ္ပိ။ (တံ သဟာစရဏ္ဏတော၊ ထိုပထဝီကသိုဏ်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟူသော အာရုံနှင့်တကွ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်)။ ပထဝီကသိဏန္တိ။ ဝုစ္စတိ။ (ယထာ ကုန္တာ ပစရန္တီတိ)။

နံပါတ် (၂)

(ခ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည်(က)ဖြင့် ပထဝီကသိဏအရ မြေအဝန်းအဝိုင်းကို

http://www.dhammadownload.com

မုချကောက်ယူအပ်သည်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော် ပထဝီကသိဏအရ မြေ အဝန်းအဝိုင်းကိုသာ ကောက်ယူအပ်၏ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။ ပထဝီကသိဏ အရ ဥပစာအားဖြင့် ကောက်ယူအပ်သောတရားကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။ စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။

(ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည်(က-ခ)ဝါကျတို့ဖြင့် ပထဝီကသိဏအရ မြေအဝန်း အဝိုင်း, ပဋိဘာဂနိမိတ်တို့ကို အာရုံပြု၍ရအပ်သောဈာန်, သုံးပါးတို့ကို ဆိုအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော် ဤ၌သုံးပါးလုံးကို ကောက်ယူအပ်၏ဟူသောအနက် ရောက်ရာသည်မဟုတ်ပါလော- စုဒ်ကြောင့်(ဂ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဝ) ဝါကျဖြင့် အတိဗျာပိတ ဒေါသဝယ်

(င) ဝါကျဖြင့် ပထဝီကသိုဏ်း ဝင်စားပုံအကျယ်ကို မိမိအဋ္ဌကထာ၌ မရေးသားမူ၍ အတိဒေသသံဝဏ္ဏနာနည်းဖြင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကို ညွှန်ပြသောကြောင့် ဂန္ထဂရုဒေါသပယ်။

(က)ဝါကျ ဝုစ္စတိသဒ္ဒါထားရခြင်း- ပထဝီကသိဏသဒ္ဒါသည် (၁)ပထဝီက သိုဏ်း၊ (၂)ပဋိဘာဂနိမိတ်၊ (၃)ပဋိလဒ္ဓဈာန် ဟူ၍သကတ်အနက်တွေများနေ၏။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် မည်သည့်တရားကို ပထဝီကသိဏအရယူရမည်ကို စောဒက ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ အားကြီးသော ယုံမှားအာသက်ဖြစ်နေ၏။ ထိုကိုပယ်လို၍ ဝုစ္စတိ-သဒ္ဒါ ထားပါသည်။

နံပါတ် (၄)

ပထဝတိ ဝွတ္ထာတိ ပထဝီ။ သဗ္ဗတ္ထ ပတ္ထရတီတိ ပထဝီ။

ပပုဗ္ဗ -ထဝဓာတ်+အပစ္စည်း ဣတ္ထိဇောတ ဤပစ္စည်းသည်ငှင်း၊ သွားခြင်း ကြိယာသည်ငှင်း ဖျူပ္ပတ္တိနိမိတ်။

မြေကြီး၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ခက်မာသောဂုဏ်သည်(ဝါ) မြေကြီးဟူသော အမည်သည် ပဝတ္တိနိမိတ်။

တသတိ ဝမတီတိ တသိဏံ။ ပထဝီယေဝ တသိဏံ ပထဝီတသိဏံ။

ပထဝီပုဒ်+တသိဏပုဒ်သည်ငှင်း၊ မြေကြီး၏ကသိုဏ်းဝန်း၏အဖြစ်ဟူသော အဝတာရဏာသောဂုဏ်သည် (ဖျူပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ မြေအဝန်းအဝိုင်းသည် (ပဝတ္တိ နိမိတ်)။

ဈာယတေ တိ မဏ္ဍလံ။

မဒိဓာတ်+အလပစ္စည်းသည်ငှင်း၊ တန်ဆာဆင်ခြင်းကြိယာသည်ငှင်း(ဖျူပ္ပတ္တိ နိမိတ်)။ ကသိုဏ်းဝန်း၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ မြေသားဒြပ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)

နံပါတ် (၅)

ပထဝီ ။ ။ ဣတ္ထိလိင် + နဒါဒိ + ဤကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

http://www.dhammadownload.com

သကလ॥ ॥ နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်॥
နိဿာယ॥ ॥ အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + အကာရန် + တွာပစ္စယန္တနိပါတ်ပုဒ်॥
တတ္ထ ॥ ॥ နပုလ္လိင် + သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း + နိဂ္ဂဟိကာရန် + သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်॥
(တစ်နည်း)॥ ॥ အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + အကာရန် + နိပါတ်ပုဒ်॥
ဥပသမ္ပန္န॥ ॥ အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + အကာရန် + တွာပစ္စယန္တနိပါတ်ပုဒ်॥
ဝိသုဒ္ဓိ ॥ ॥ ဣတ္ထိလိင် + ရတ္တာဒိ + ဣကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်॥

နံပါတ် (၆)

(တ) ပထဝီ မဏ္ဍလမ္ပိ ဝုစ္စတိ- ဖြင့် ပထဝီကသိဏ-အရ မြေအဝန်းအဝိုင်းကို မုချအားဖြင့် ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။ သကလဋ္ဌေန- ဖြင့် ကသိဏသဒ္ဒါသည် အလုံးစုံအနက်ဟောသည်ကို သိစေသည်။

(ခ) တံနိဿာယ ပဋိလဒ္ဓံ နိမိတ္တမ္ပိ- ဖြင့် ပထဝီကသိဏအရ မြေအဝန်း အဝိုင်းကို အာရုံပြု၍ရအပ်သော ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို သဒိသူပစာ (ဝါ) ဌာနူပစာအား ဖြင့် အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။ ပထဝီကသိဏနိမိတ္တေ ပဋိလဒ္ဓဈာနမ္ပိ ဖြင့် ပထဝီကသိုဏ်းအဝန်းကို အာရုံပြု၍ရအပ်သောဈာန်ကိုလည်း ကာရဏူပစာ အားဖြင့် အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

တတ္ထ - ထိုပထဝီမဏ္ဍလ ပဋိဘာဂနိမိတ္တဈာနတို့တွင်- ဤသို့စွဲ
ဧတ္ထ - ပဌမံဈာန် ဥပသမ္ပန္န ဝိဟရတိ ပထဝီကသိဏံဟူသော ဝါကျကိုစွဲယူသည်။
ဝုတ္တနယေန ဌ.ဓေ. . . ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောနည်းသည် ဂတေတဗ္ဗတ္ထ။
မဆိုအပ်သောနည်းသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောနည်းအား လျော်သောနည်းသည် အနုညာတတ္ထ၊

(က-ခ)ဝါကျတို့၌ ဝိတား အညမညသမုစ္စည်း။

နံပါတ် (၈)

(ခ) နိမိတ္တမ္ပိ အရ- ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းကြောင့်ဖြစ်သော ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းနှင့်တူ သောအဖို့ရှိသော ပဋိဘာဂနိမိတ်- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ပထဝီကသိုဏ်းကိုအာရုံပြု၍ဖြစ်သော ဥပစာရဘာဝနာသည် ဒီပကတ္ထ။
ဈာန်တရားကိုရရှိခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
မြေအဝန်းအဝိုင်းသည်ရင်း ပရိကမ္မဘာဝနာသည်ရင်း ဝိဘာဝတ္ထ။
အာဝဇ္ဇနစသော ဝသီဘောင်းပါးကိုရရှိခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) ပထဝီကသိဏ နိမိတ္တေ အရ- ပထဝီကသိုဏ်း ပဋိဘာဂနိမိတ် ပစ္စည်း တရားသည် ၊ပဋိလဒ္ဓဈာနမ္ပိ အရ- ပဌမဈာန်အား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့်

http://www.dhammadownload.com

ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- မရှိ အာရမ္မဏပစ္စယ တစ်ပစ္စည်းသာ။

▶▶▶▶▶▶▶▶▶▶▶▶▶▶▶▶

ဓါတ်ရှုမှု (၈၆)

(က) ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာတိ ဝိတက္ကဿစ ဝိစာရဿစာတိ ဣမေသံ ဒွိန္နံ ဝူပသမာ သမတိက္ကမာ။

(ခ) ဒုတိယဇ္ဈာနက္ခဏေ အပါတုဘာဝါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

(ဂ) တတ္ထ ကိဉ္စာပိ ဒုတိယဇ္ဈာနေ သဗ္ဗေပိ ပဌမဇ္ဈာနဓမ္မာ န သန္တိ။

(ဃ) အညေယေဝ ဟိ ပဌမဇ္ဈာနေ ဖဿာဒယော၊ အညေ ဣဓ။

(င) ဩဠာရိကဿ ပန ဩဠာရိကဿ အင်္ဂဿ သမတိက္ကမာ ပဌမဇ္ဈာနတော ပရေသံ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒီနံ အဓိဂမော ဟောတီတိ ဒီပနတ္ထံ "ဝိတက္က ဝိစာရာ နံဝူပသမာ"တိ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ [အဘိ၊ ဌ ။ ၂၁၃]

eßg¤ £(1)

(၁) တတ္ထ၊ (တသ္မိံ ဒုတိယဇ္ဈာန နိဒ္ဒေသေ) ဒုတိယဇ္ဈာနေ။ သဗ္ဗေပိ။ ပဌမဇ္ဈာနဓမ္မာ။ န သန္တိနနူ။ တသ္မာ။ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာတိ။ န ဝတ္တဗ္ဗံ။ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ။ တံသဟဂတာနဉ္စ ဝူပသမာတိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ အထ ကိမတ္ထံ။ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာတိ ဝုတ္တံ။ ဣတိအာဟ။ စောဒနာ။ တတ္ထ ဒုတိယဇ္ဈာနေ။ သဗ္ဗေပိ။ ပဌမဇ္ဈာနဓမ္မာ။ ကိဉ္စာပိ န သန္တိ။ ပန တထာပိ၊ ဩဠာရိကဿ ဩဠာရိကဿ။ ပ ။ ဒီပနတ္ထံ။ "ဝိတက္ကဝိစာရာနံ။ ဝူပသမာ"တိ ဧဝံဝုတ္တံ။ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ။ တံ သဟဂတာနဉ္စ။ ဝူပသမာတိ။န ဝုတ္တံ။ ဣတိ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

နံပါတ် (၂)

(ဂ)ဓါတ်ရှုစသည်သို့။ ။ ဆရာမြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာဟု ဟောတော်မူအပ်၏။ (တစ်နည်း) (ခ)ဝါကျဖြင့် ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာ ဟူသည် ဒုတိယဈာန်အခိုက်၌ ဝိတက်ဝိစာရတို့ ထင်ရှားမရှိခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ဒုတိယဈာန်အခိုက်၌ ဝိတက်ဝိစာရသာ မရှိသည် မဟုတ် အလုံးစုံသော ပဌမဈာနဓမ္မတို့သည်လည်း မရှိသည်မဟုတ်ပါလော- စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

(ဃ)ဝါကျသို့။ ။ ဆရာသည် (ဂ)ဖြင့် ဒုတိယဈာန်၌ အလုံးစုံသော ပဌမဈာန် တရားတို့သည် မရှိကုန်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ဒုတိယဈာန်၌ ဝိတက်ဝိစာရ တို့နှင့်အတူ ဖဿစသောကြွင်းသမ္ပယုတ်တရားတို့သည်လည်း မရှိဟူသောအနက် ရောက်ရာ၏။- စုဒ်ကြောင့် (ဃ)ဝါကျမိန့်။

မှတ်ချက်။ ။ ဌပနာပဋ္ဌတတတ်သော် ဒုတိယဈာန်၌ ဖဿစသော သမ္ပယုတ်

http://www.dhammadownload.com

တရားတို့ ရှိကြတုန်သည် မဟုတ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

(ခ)ဝါကျ ဝုတ္တံ ဟောတိ-သဒ္ဒါဆိုရခြင်း- ဝိတက်ဝိစာရတို့ကို လွန်မြောက်၏ဟူသည့် အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် ဒုတိယဈာန်ခဏ၌ မဖြစ်ခြင်းဟု ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုဥဇုကတ္ထပိဏ္ဍတ္ထကို ပြလို၍ဆိုပါသည်။

(ဂ)ဝါကျ ကိဉ္စာပိ-သဒ္ဒါ ဆိုရခြင်း- ဒုတိယဈာန်၌ အလုံးစုံသော ပဌမဈာန်တရားတို့ကို လွန်မြောက်ပြီးဖြစ်ပါလျက် ဝိတက်ဝိစာရနှစ်ပါးကို လွန်မြောက်သည်ကိုသာ ပြဆိုသော ဝိတက္ကဝိစာရနံ ဝူပသမာဟူသော ဒေသနာတော်ကို မနှစ်သက်၍ ဆိုပါသည်။

(ဂ)ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

ဝိတက္ကေတီတိ ဝိတက္ကော။ ဝိတက္ကနံ ဝါ ဝိတက္ကော။

အာရမ္မဏေ တေနစိတ္တံ ဝိစရတီတိ ဝိစာရော။

ဝိပုဗ္ဗ-စရဓာတ်+ဏ ပစ္စည်းသည်ငင်း၊ လှည့်လည်ခြင်းကြိယာသည်ငင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ စေတသိက်၏ ဝိစာရအမည်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဝူပသမနံ ဝူပသမော။ သမတိက္ကမနံ သမတိက္ကမော။

သံရှေ့-အတိရှေ့ရှိသော-ကမုဓာတ်+ဏ ပစ္စည်းသည်ငင်း၊ လွန်မြောက်ခြင်း ကြိယာသာမညသည်ငင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ လွန်မြောက်ခြင်း ကြိယာဝိသေသသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဥဇ္ဇာရေနိယုတ္တံ ဩဠာရိကံ။

ဥဠာရပုဒ်+ဏိက ပစ္စည်းသည်ငင်း၊ ရုန့်ရင်းသောတရားနှင့်ယှဉ်သော ဈာန်အင်္ဂါတို့၏ နိဿယ/နိဿိတစပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းခြင်း ဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

တစ်နည်း။ ။ ဥဠာရမေဝ ဩဠာရိကံ။
ဒုတိယံ သမာပဇ္ဇတီတိ ဒုတိယံ။
အာရမ္မဏံ ဈာယတိ ဥပနိဇ္ဈာယတီတိ ဈာနံ။
ပစ္စနီကဓမ္မေ ဈာပေတီတိ ဈာနံ။
ဒုတိယဉ္စ တံ ဈာနဉ္စာတိ ဒုတိယဈာနံ။
ခဏတီတိ ခဏော။ (ခဏု-ဟိံသာယံ)
ဒုတိယဈာနဿ ခဏော ဒုတိယဈာနက္ခဏော။

နံပါတ် (၅)

ဝိနံ ။ ။ အလိင်+သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း +က္ကကာရန်(ဧကာရန်)+သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။

http://www.dhammadownload.com

သမတိက္ကမာ။ ။ ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိဂိုဏ်း + ဩကာရန် + တိတ်နာမ်ပုဒ်။
အဒေသ။ ။ ပုလ္လိင် + သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း + ဩကာရန် + သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။
ပဒေသ။ ။ နပုံလ္လိင် + သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၇)

အဒေသံ ၌ ဧဝ... အညဘောဂုဏ်သည် ဝဟေတဗ္ဗတ္ထ။
အနညဘောဂုဏ် (ဝါ)တုလျဘောဂုဏ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
ပဌမစျာန်ရှိ ဖဿအစရှိသည်တို့သည် အနုညာတတ္ထ။

တနည်း။ ။ ပဌမစျာန်ရှိ ဖဿစသည်သည် ဝဟေတဗ္ဗတ္ထ။
ဒုတိယစျာန်ရှိ ဖဿစသည်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
ပဌမစျာန် ဒုတိယစျာန်တို့ရှိ ဖဿစသည်တို့၏ ဖုသနလက္ခဏာစသည်တူခြင်းဂုဏ်သည် အနုညာတတ္ထ။
(ဂ)ဝါကျ ကိဉ္စာပိ = အနုဂ္ဂဟတ္ထ သမ္ဘာဝနတ္ထ။
(င)ဝါကျ ပန = အရုစျတ္ထ၊ဂရဟတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာ အရ- ဒုတိယစျာန်၏ ရှေးအဖို့၌ဖြစ်သော ဥပစာရယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ဝိတက်ဝိစာရတို့ငြိမ်းခြင်း ပဌမစျာန်ကိုလွန်မြောက်ခြင်းအကြောင်းသည် ဒီပကတ္ထ။
ဒုတိယစျာန်ကိုရရှိခြင်းအကျိုးသည် ပကာသနတ္ထ။
တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်း ပဉ္စာနန္တရိယကံမှ လွတ်မြောက်ခြင်း ပဌမစျာန်ကိုရရှိပြီးခဲ့ခြင်းအကြောင်းတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ဒုတိယစျာန်သမာပတ်ချမ်းသာကိုခံစားရခြင်း ဒုတိယစျာန်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

အဝိသာ အရ- ရှုန်းရင်းသော ဝိတက်ဝိစာရ ပစ္စည်းတရားသည်၊
သမတိက္ကမာရ အရ- ဥပစာရဘာဝနာစိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
သမတိက္ကမာ အရ- ဥပစာရဘာဝနာစိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စည်းတရားသည်၊
ဒုတိယဈာနာဒိနံ အဓိဂမာအရ- ဒုတိယစျာန်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရား အား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ (တစ်နည်း) အနန္တရ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၈၇)

(က)သမ္ပသာဒနန္တိ သမ္ပသာဒနံ ဝုစ္စတိ သဒ္ဓါ။
(ခ) သမ္ပသာဒနယောဂတော ဈာနမ္ပိ သမ္ပသာဒနံ၊ နီလဝဏ္ဏယောဂတော နီလဝတ္ထံ ဝိယ။
(ဂ) ယသ္မာ ဝါ တံ ဈာနံ သမ္ပသာဒနသမန္နာဂတတ္တာ၊ ဝိတက္ကဝိစာရက္ခောဘ ဝူပသမေန စ စေတော သမ္ပသာဒယတိ၊ တသ္မာပိ "သမ္ပသာဒန"န္တိ ဝုတ္တံ။
(ဃ)ဣမသ္မိဉ္စ အတ္ထဝိကပ္ပေ "သမ္ပသာဒနံ စေတသော"တိ ဧဝံ ပဒသမ္ဗန္ဓော ဝေဒိတဗ္ဗော။
(င) ပုရိမသ္မိံ ပန အတ္ထဝိကပ္ပေ "စေတသော"တိ ဧတံ ဧကောဒိဘာဝေန သဒ္ဓိံ ယောဇေတဗ္ဗံ။ [အဘိ။ ဋ ။ ၂၁၃]

နံပါတ် (၁)

သမ္ပသာဒနံ စေတသော ဧကောဒိဘာဝံ ။(ပါဠိတော်)

(ဂ+ဃ) ရှု။ စေတသော၊ ကို။ သမ္ပသာဒနံ၊ သဒ္ဓါနှင့်ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် ကြည်လင်စေတတ်သော။ (ဝါ)ဝိတက်ဝိစာရ လှုပ်ချောက်ချားခြင်းမှ ငြိမ်းအေးခြင်း ကြောင့် ကြည်လင်စေတတ်သော။ (ဒုတိယံဈာနံ)

(ခ+င)ရှု။သမ္ပသာဒနံ၊ သမ္ပသာဒန အမည်ရသော သဒ္ဓါနှင့်ယှဉ်ခြင်းကြောင့် သမ္ပသာဒန မည်သော။ စေတသော၊ ၏။ ဧကောဒိဘာဝံ၊ မြတ်သည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော သမာဓိကိုတိုးပွါးစေတတ်သော။

နံပါတ် (၃)

(ဂ)ဝါ သဒ္ဒါ- (ခ)ဝါကျ သမ္ပသာဒနသဒ္ဒါသည် ဥပစာသဒ္ဒါဖြစ်၏။ (ဂ)ဝါကျ သမ္ပသာဒနသဒ္ဒါသည် မုချသဒ္ဒါဖြစ်၏။ ဤသို့ သဒ္ဒါ(အကျိုး) လဲပြလို၍ ဝါသဒ္ဒါထား။ (တစ်နည်း)-သမ္ပသာဒနမည်သောသဒ္ဓါနှင့်ယှဉ်ခြင်းကြောင့် သမ္ပသာဒနမည်သည်မှ ဘပါး- စိတ်ကိုကြည်လင်စေသောကြောင့် သမ္ပသာဒနမည်၏ဟု သမ္ပသာဒနမည် ကြောင်းကို လဲပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါထား။

(ဃ)အဗျာဝိတ ဒေါသဝယ်- ပြည့်စုံအောင် ပဒသမ္ဗန္ဓ သံဝဏ္ဏနာကို ဆက်ပြ သောကြောင့်တည်း။

နံပါတ် (၄)

သမ္ပသာဒန ။ ။ သမ္ပသီဒတီတိ သမ္ပသာဒနံ။

သံ-ပ-သဒ+ယု သံည်ရင်း။ ကြည်လင်ခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း

(ဏျ + နီ)။ ကြည်လင်ခြင်း ကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နီ)။

နီလဝတ္ထ ॥ ॥ ဝသီယတေ အစ္ဆာဒီယတေတိ ဝတ္ထံ။
ဝုဏီယတိ သံဝရီယတီတိ ဝတ္ထံ။
နီလဥ္စ တံ ဝတ္ထဥ္စာတိ နီလဝတ္ထံ။
နီလ+ဝတ္ထ သည်ငှင်း၊ အညိုဂုဏ်၏ အဝတ်ဖြစ်နှင့် နီသျ+နီသိတ စပ်
(ဗျ+နိ)။ အညိုဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။
အတ္ထဝိကပ္ပ ॥ ॥ ဝိဝိခံ ကပ္ပီယတိ ဓေတနာတိ ဝိကပ္ပေါ။
အတ္ထဿ ဝိကပ္ပေါ အတ္ထဝိကပ္ပေါ။
ပုရိမ ॥ ॥ ပုရေ + ဝုတ္တော ပုရိမော (ပုရေ ဘဝေါ ပုရိမော)
ပုရပုဒ်+က္ကမ သည်ငှင်း၊ ရှေးကာလ၏ အတ္ထဝိကပ်နှင့် ကာလ+ကာလဝန္တစပ်
(ဗျ + နိ)။ ရှေးဖြစ်ခြင်း ဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

နံပါတ် (၅)

သဒ္ဒါ ॥ ॥ ကတ္တိ + ကညာဒိ + အာ + ကိတ်။
နီလ ॥ ॥ နပုံ + စိ + နိ + ဂုဏနာမ်။
စေတော။ ॥ ပုံ + နပုံ + မနောဂိုဏ်း + ဩ + ကိတ်။
ပုရိမသို့ ॥ ॥ ပုံ + ပု + ဩ + တဒ္ဓိတ်။

နံပါတ် (၆)

(က) သဒ္ဒါ ဝုစ္စတိ- ဖြင့် သမ္ပသာဒန အရ သဒ္ဒါကိုကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(ခ) ဈာနမ္ပိ- ဖြင့် သဒ္ဒါ-သာ သမ္ပသာဒနအရ ကောက်ယူအပ်သည်မဟုတ် ဈာန်ကိုလည်း သမ္ပသာဒနအရ ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

သမ္ပသာဒန ယောဂတော- ဖြင့် သမ္ပသာဒနမည်သောသဒ္ဒါနှင့်ယှဉ်ခြင်း ကြောင့် ဂုဏူပစာအားဖြင့် ဈာန်၏သမ္ပသာဒန အမည်ရကြောင်းကို သိစေ။ နီလဝတ္ထ ယောဂတော နီလဝတ္ထံဝိယ- ဖြင့် ဈာန်၏သမ္ပသာဒနမည်ရာ၌ ဥပမာကို သိစေ။

(ဂ) တံဈာန် ဝုတ္တံ- ဖြင့် သမ္ပသာဒန အရ ထိုဒုတိယဈာန်ကို မုချအားဖြင့် ကောက်ယူအပ်သည်ကိုသိစေသည်။ စေတောသမ္ပသာဒယတိ- ဖြင့် သမ္ပသာဒနံ၌ သံ -ပ ရှေးရှိသော ပဒ + ယု ယင်းယု-၏ ဟေတုကတ္တုသာဓနေ၌သက်၍ သမ္ပသာဒယတီတိ သမ္ပသာဒနံ-ဟု ဟေတုကတ္တုသာဓ်ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုငှင်း၊ တပါးသောတရားကို ကြည်လင်စေသည်မဟုတ်၊ ယှဉ်ဖက်စိတ်ကို ကြည်လင်စေ၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုငှင်း သိစေ။ သမ္ပသာဒန သမန္နာဂတတ္တာ- ဖြင့် သမ္ပသာဒနဟု ဆိုအပ်သော သဒ္ဒါနှင့်ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် ဈာန်၏သမ္ပသာဒန မည်ကြောင်းကို သိစေ။ ဝိတက္က ဝိစာရက္ခောဘဝူပသမေန- ဖြင့် သမ္ပသာဒနမည်သောသဒ္ဒါနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့် သာ ထိုဈာန်သည် သမ္ပသာဒနမည်သည်မဟုတ်သေး၊ ဝိတက်ဝိစာရ လှုပ်ခြောက်

http://www.dhammadownload.com

ခြားခြင်းမှ ငြိမ်းခြင်းကြောင့်လည်း ထိုဈာန်၏သမ္ပသာဒနမည်ကြောင်းကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဈာနမ္ပိ ဿ အပိ။ သဒ္ဓါသာ သမ္ပသာဒနမည်သည်မဟုတ် ဈာန်လည်း သမ္ပသာဒနမည်၏ဟု ဈာန်ကိုဆည်းသည်။

(ဂ) ဝါ။ အတ္ထန္တရ ဝိကပ္ပနတ္ထ။

တဿာပိ ဿ အပိ. . . ဆိုအပ်ပြီးသော သမ္ပသာဒနယောဂတောဟိတ်ကို ပေါင်းဆည်းသောကြောင့် ဝုတ္တာပေက္ခသမ္ပိဏ္ဍနတ္ထ။

ဝဏ္ဏ ။ ။ ဝဏ္ဏော သဏ္ဌာန ရူပေသု၊ ဇာတိဆ္ဆဝိသု ကာရဏေ။
ပမာဏေစ ပသံသာယံ၊ အက္ခရေစယသေ ဂုဏေ။

နံပါတ် (၈)

ဝိတက္ကဝိစာရက္ခောဘ ဝူပသမေန-အရ ဒုတိယဈာန်၏ ရှေးအဘို့၌ ရှိသော ဥပစာရဘာဝနာကောက်။

နံပါတ် (၁၀)

စေတော သမ္ပသာဒယတိ။ ။ သမ္ပသာဒယတိ-အရ ဒုတိယဈာန် ပစ္စည်းတရားသည်၊ စေတော- အရ ယင်းနှင့်ယှဉ်သော ဒုတိယဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဣ, ဈာ, မဂ်။

ဝါကျစဉ် (၈၉)

(က) ခေါ ဥဒေတီတိ ခေါဒိ။
(ခ) ဝိတက္ကဝိစာရေဟိ အနဇ္ဈာရူဠတ္တာ အဂ္ဂေါ သေဋ္ဌော ဟုတွာတိပိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ
(ဂ) သေဋ္ဌောပိ ဟိ လောကေ "ခေါ"တိ ဝုစ္စတိ။
(ဃ) ဝိတက္ကဝိစာရဝိရဟတော ဝါ ခေါ အသဟာယော ဟုတွာတိပိ ဝတ္တုံ ဝဋ္ဋတိ။
(င) အထဝါ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ ဥဒ္ဒါယတီတိ ဥဒိ။
(စ) ဥဋ္ဌာပေတီတိ အတ္ထော။ [အဘိ။ ဋ ။ ၂၁၇/၄]

နံပါတ် (၁)

(ခ)ဝါကျ ဟိတ်သမ္ဗန် =ဒုတိယဈာနသမာဓိဿ။အနဇ္ဈာရူဠတ္တာ၊မတက်ရောက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။

(ဂ)ဝါကျ ယာဝ ပရေ ကောဟံ တေ ကရောမိတိ အာဒီသု- တို့၌ (အာဓာရ)

(စ)အတ္ထောသမ္ဗန်= ဥဒါယတီတိ ပဒဿ။

နိယံ ။ ။ အတ္ထောရှိက, သံဝဏ္ဏနာ, ထွက်စာနာ၏။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(ခ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့် ကောဒိပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ကေသဒ္ဓါ၏အနက်ကို မသိအပ်သေးသည်မဟုတ်ပါလော။ (ကေသဒ္ဓါသည် သချ်ာစသောအနက်တို့၌လည်းဖြစ်၏ဟူသောအနက် ရောက်နိုင်ရာသည် မဟုတ်ပါလော) စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။

(ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် ကေသဒ္ဓါသည် သေဋ္ဌအနက်ဟောဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ သေဋ္ဌကို ကေဟူ၍ဆိုအပ်သော်သာသင့်ရာ၏ မဆိုအပ်သော် မသင့်ရာဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။ သေဋ္ဌကို ကေဟူ၍ဆိုနိုင်ပုံ ယုတ္တိကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။- စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

(ဃ)ဝါကျသို့။ ။ ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် ကေသဒ္ဓါသည် သေဋ္ဌအနက်ဟောဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ဤ၌ ကေသဒ္ဓါသည် သေဋ္ဌအနက်၌သာဖြစ်၏ဟူသော အနက် ရောက်ရာသည်မဟုတ်ပါလော- စုဒ်ကြောင့် (ဃ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဃ)ဝါကျ ဝါသဒ္ဒါထားရခြင်း- ကေသဒ္ဒါ၏ သေဋ္ဌအနက်ဟော သကတ်နက်အကြောင်းမှတပါး အသဟာယအနက်ဟော သကတ်နက်အကြောင်းကို လဲပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါထားပါသည်။

(င)ဝါကျ အထဝါ-သဒ္ဒါထားရခြင်း- ဏိုပစ္စည်း၏ သုဒ္ဓကတ္တုသာဓ်ဝစနတ္ထမှတပါး ဟေတုကတ္တုသာဓ်အနက်ကိုလဲပြလို၍ ထားပါသည်။ (တစ်နည်း) ကောဒိသဒ္ဒါ၏ ဝိတက်ဝိစာရ မလွှမ်းမိုးအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် မြတ်သည်ဖြစ်၏ဟူသော အနက်, ဝိတက်ဝိစာရကင်းခြင်းကြောင့် အဖော်မပါသည်ဖြစ်၍ဖြစ်၏ဟူသော အနက်တို့မှတပါး မြတ်သည်ဖြစ်၍ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ထစေတတ်၏ဟု သကတ်အနက်အကြောင်းကို လဲပြလို၍ အထဝါ-သဒ္ဒါထားပါသည်။

(ဃ)ဝါကျ ဟုတွာတိပိ၌ အပိသဒ္ဒါထားရခြင်း- မြတ်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်တတ်၏ဟူသော သကတ်နက်အကြောင်းမှတပါး အဖော်မပါသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်တတ်၏ဟူသော သကတ်နက်အကြောင်းတပါးကို လဲပြလို၍ ထားပါသည်။

(ခ)ဝါကျဖြင့်- အတိဗျာပိတဒေါသပယ်ပါသည်။

နံပါတ် (၄)

ပသတ္ထာနံ ဝိသေသော သေဋ္ဌော။

ပသတ္ထပုဒ်+ဣဋ္ဌ ပစ္စည်းသည်ဝင်၊ ချီးမွမ်းအပ်သော သဒ္ဒိန္ဒြေစသည်၏ အထူးသဖြင့် ချီးမွမ်းအပ်သော သမာဓိန္ဒြေနှင့် သာမညာ/ဝိသေသစပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ အထူးသဖြင့် ချီးမွမ်းအပ်သောဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

http://www.dhammadownload.com

အဇတိ သေဋ္ဌဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ အဂ္ဂေါ။ အဗ္ဘာ ရုယှတေတိ အဗ္ဘာရုဠှော။
န အဗ္ဘာရုဠှော အနဗ္ဘာရုဠှော။ အနဗ္ဘာရုဠှဿ ဘာဝေါ အနဗ္ဘာရုဠှတ္တံ။

အနဗ္ဘာရုဠှပုဒ်+တ္တ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ မလွှမ်းမိုးအပ်သောသမာဓိ၏ မလွှမ်းမိုးနိုင်သောဂုဏ်နှင့် နိဿယ/နိဿိတစပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ မလွှမ်းမိုးနိုင်ခြင်းဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

သဟ အယတိ သဗ္ဗကိစ္စေသူတိ သဟာယော။

နတ္ထိ သဟာယော ယဿာတိ အသဟာယော။

န-ပုဒ်+သဟာယပုဒ်+ယပုဒ် သည်ရင်း၊ အဖော်မရှိခြင်း အဘာဝဘောဂုဏ်၏ သမာဓိနှင့် ဂုဏ်/ဂုဏေးစပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ဝိတက်ဝိစာရ အဖော်မရှိခြင်းဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နံပါတ် (၅)

ကော ။	။	ပုလ္လိင် + သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း + ဩကာရန် + သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။
သေဋ္ဌော။	။	ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + ဩကာရန် + တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်။
ဝတ္တုံ	။	အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + နိဂ္ဂဟိကာရန် + နိပါတ်ပုဒ် (စတုတ္ထီသဝိဘတ်)

နံပါတ်(၆)

(ခ) အဂ္ဂေါ သေဋ္ဌော- ဖြင့် ကောဒိဋ္ဌ ကေသဒ္ဒါသည် သင်္ချာစသော အနက်ဘို့ဋ္ဌမဖြစ် အမြတ်ဟောသေဋ္ဌအနက်ဋ္ဌဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။ ဥဒေတိ- ဖြင့် ဥဒိဋ္ဌ ဥပုဗ္ဗ-ဣဓာတ်+ဏ ပစ္စည်း၊ ယင်း ဏပစ္စည်း ကတ္တုသာဓနဋ္ဌသက်၍ ဥဒေတီတိ ဥဒိဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ ဒ-အာဂုမ်လာ၍ ပြီးသည်ကိုရင်း သိစေပါသည်။

အပေါင်း- ဖြင့် ကော သေဋ္ဌော ဟုတွာ ဥဒိ ကောဒိဟု သမ္ဘာဝနာကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေသည်။ ဝိတက္က ဝိစာရေဟိ အနဗ္ဘာရုဠှတ္တာ- ဖြင့် မြတ်သည်ဖြစ်၍ဖြစ်တတ်၏ဟူသည့် ဝိတက်ဝိစာရတို့သည် မလွှမ်းမိုး မနှိပ်စက်အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

(ဃ) အသဟာယော ဟုတွာ- ဖြင့် ကေသဒ္ဒါသည် သေဋ္ဌအနက်ဋ္ဌမဖြစ် အသဟာယအနက်ဋ္ဌဖြစ်သည်ကိုရင်း၊ ကော (အသဟာယော)ဟုတွာ ဥဒိ ကောဒိဟု သမ္ဘာဝနာကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း သိစေသည်။ ဝိတက္က ဝိစာရ ဝိရဟတော- ဖြင့် အဖော်မဲ့သည်ဖြစ်၍ဖြစ်၏ဟူသည် ဝိတက်ဝိစာရ မှကင်းခြင်းကြောင့်ဖြစ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

(င) ဥဒါယတီတိ- ဖြင့် ဥဒိဋ္ဌ ဥပုဗ္ဗ-ဣဓာတ်+ဏ ပစ္စည်း၊ ယင်းဏပစ္စည်း၏ ဟေတုကတ္တုသာဓနအနက်ဋ္ဌသက်၍ ဥဒါယတီတိ ဥဒိ-ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ ဒ-အာဂုမ်လာ၍ ရုပ်ပြီးသည်ကိုရင်း သိစေသည်။ ဆမ္ဗယုတ္တ ဓမ္မေ- ဖြင့် ထစေ

http://www.dhammadownload.com

တတ် ဖြစ်စေတတ်၏ဟူသည် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ထစေခြင်း၊ ဖြစ်စေခြင်းပင် ဖြစ်၏ ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

(စ) ဥဌာပေတိ- ဖြင့် ဥဒိဌ ဥပုဇ္ဇ-ဣဓာတ် ၏ ပဝတ္တနဂတိအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ဧကောဒိ အရ- သမာဓိကို ကောက်။- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ဝိတက် ဝိစာရတို့သည် မလွှမ်းမိုး မနှိပ်စက်နိုင်ခြင်း ယင်းတို့မှကင်းခြင်း အကြောင်းတို့သည် ဒီပကတ္ထ။

ဒုတိယဈာန်ကို ရရှိခြင်းအကျိုးသည် ပကာသနတ္ထ။

ပထမဈာန်ကို ရရှိခြင်းအကျိုးသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ဒုတိယဈာန်သမာပတ်ချမ်းသာကို ခံစားရခြင်း တတိယဈာန်စသောအထက်ဈာန်တို့ကို ရရှိခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(င)ဝါကျ- သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ ဥဒါယတိ-

ဥဒါယတိအရ သမာဓိပစ္စည်းတရားသည်၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ အရ- ယင်းနှင့်ယှဉ်သော သမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- ကြိး ၄၊ လတ် ၂၊ ဣန္ဒြိယ, မဂ္ဂ, ဈာန။

ပါဠိချပ်ဦး (၈၅)

(က)သေဋ္ဌဒွေန ဧကော စ သော ဥဒိစာတိ ဧကောဒိ။

(ခ) သမာဓိဿေတံ အဓိဝစနံ။

(ဂ) ဣတိ ဣမံ ဧကောဒိံ ဘာဝေတိ ဝဍ္ဎေတီတိ ဣဒံ ဒုတိယဈာနံ ဧကောဒိဘာဝံ။

(ဃ)သော ပနာယံ ဧကောဒိ ယသ္မာ စေတသော၊ န သတ္တဿ န ဇီဝဿ။ တသ္မာ စေတံ "စေတသော ဧကောဒိဘာဝ"န္တိ ဝုတ္တံ။ [အဘိ။ ဌ ။ ၂၁၄]

နံပါတ် (၁)

(ဂ) ဣတိ-ဇေဝုတ္တပကာရံ၊ ဤသို့ ဝစနတ္ထဒွယအဖြစ် ဆိုအပ်ပြီးသော အကာရရှိသော။ ဣမံ ဧကောဒိံ၊ ဤသို့ ဧကောဒိမည်သောသမာဓိကို။

(ဃ)သတ္တဿ၊ ဝေါဟာရဖြစ်သောသတ္တ၏။ န ဧကောဒိ၊ဧကောဒိမဟုတ်။ ဇီဝဿ၊ မိစ္ဆာဝါဒီတို့သည်ကြံဆအပ်သော ဇီဝ၏။ န ဧကောဒိ။ တသ္မာ။ စေတံ၊ ဤ

http://www.dhammadownload.com

ဈာန်ကို၊ ကောဒိဘာဝံ၊ မြတ်သောသမ္ဗုယုတ်တရားတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော သမာဓိကို တိုးပွားစေတတ်သော။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ပါပနာဒိ ။ ။ ဆရာ (က)ဖြင့် ဧကောဒိပုဒ်၏ အဘိဓေနတ္ထကို ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ထိုသို့- သော်။ဧကောဒိ- အရ မြတ်သည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော သဒ္ဓိန္ဒြေ သတိန္ဒြေတို့ကို ကောက်ယူအပ်၏ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။ ဧကောဒိ-အရ အဘိဓေယျတ္ထကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

(ဃ)သို့ ဋ္ဌပနာပဋ္ဌက၊ ။ ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ သမ္ပသာဒနံ စေတသော ဧကောဒိဘာဝံဟု ဟောတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်လည်း၊ ဧကောဒိ ဘာဝံ-ဟု ဟောလျှင်ပင် လိုအပ်သောအနက် ပြီးကောင်းသည်မဟုတ်ပါလော။ စေတသော-ပုဒ်ထည့်၍ ဟောဆိုရခြင်းအကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

နံပါတ် (၃)

(ခ) အဓိဝစနံ သဒ္ဓါထားရကြောင်း- ဧကောဒိ-အရ မြတ်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော သဒ္ဓိန္ဒြေ ပညိန္ဒြေတို့ကို ကောက်သင့်သော်လည်း ဤ၌ ထိုတရားတို့ကိုမယူမူ၍ သမာဓိန္ဒြေကိုသာယူအပ်၏ဟု အထင်ရှားအားဖြင့် ယူဆအပ်သောအရာဌာန ဖြစ်သောကြောင့် အဓိဝစနံ-သဒ္ဓါဆို။

နိယံ ။ ။ အဓိဝစနံ, နာမံရှိရာ, ဥပစာ, မြို့စွာညာဏ်ဖြင့်ရှု။
အဓိဝစနံ, နာမရှိက, များလှနက်တွင်, လိုအင်နက်မှီ အထင်ရှား။

(ခ) အတိဗျာပိတဒေါယပယ်။

(ဂ) နိရတ္ထကဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

သမာဓိ ။ ။ အာရမ္မဏေ စိတ္တံ သမ္မာ အာဓိယတိ ဌပေတီတိ သမာဓိ။
သံ-အာ-ဓာ+က္က သည်ရင်း၊ အာရုံ၌ စိတ်ကို ကောင်းစွာထားခြင်းသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။ သမာဓိဟူသောအမည်သည် (ပ + နိ)။

ဇီဝ ။ ။ ဇီဝန္တိ သတ္တာ ယေနာတိ ဇီဝေါ။
ဇီဝ+အ သည်ရင်း၊ အသက်ရှင်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။
မိစ္ဆာဝါဒီတို့ ကြံဆအပ်သောအခြင်းအရာသည် (ပ + နိ)။

နံပါတ် (၅)

သော ။ ။ ပုံ + သဗ္ဗနာမ် + သြ + သဗ္ဗနာမ်။
သမာဓိ ။ ။ ပုံ + ရတ္တာဒိ + က္က + ကိတ်။
ဇီဝသံ ။ ။ ပုံ + ပု + သြ + ကိတ်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(က) သေဋ္ဌဗ္ဗေန- ဖြင့် ကောသဗ္ဗါသည် အသဟာယ-အနက်၌မဖြစ်၊ (သဋ္ဌ အနက်၌ဖြစ်သည်ဟု သိစေ။ ကော စ သော ဥဒိစာတိ- ဖြင့် ကောဒိကို ကော စ သော ဥဒိစာတိ ကောဒိဟု ဝိသေသနပုဗ္ဗပဒကမ္မဓာရယ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြု အပ်သည်ကို သိစေ။

(ဂ) ကောဒိ ဘာဝေတိ- ဖြင့် ကောဒိဘာဝံကို ကောဒိ ဘာဝေတီတိ ကောဒိဘာဝံ-ဟု ကိတန္တဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ ဘာဝံ၌ ဘူဓာတ်+ဏပစ္စည်း၊ ယင်းဏ-၏ ကတ္တုသာဓနေ၌သက်သည်ကိုရင်း သိစေ။ ဝဍ္ဎေတိ- ဖြင့် ဘာဝံ၌ ဘူဓာတ်သည် ဖြစ်ခြင်း ဥပ္ပါဒန-အနက်၌မဖြစ် တိုးပွားခြင်း ဝဍ္ဎန-အနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ ဣဒံ ဒုတိယဇ္ဈာနံ- ဖြင့် ကောဒိဘာဝံ အရ ဒုတိယစျာန်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

တသ္မာ- အစွဲ- ထိုသို့ စိတ်၏ ကောဒိဖြစ်၍ သတ္တဇီဝ၏ ကောဒိမဖြစ် သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

(ယ)တော်- အစွဲ- ဒုတိယဇ္ဈာနံ။

ဣတိ- နိဒဿနတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

ဝုတ္တံ-၌ ဓာတ်အရ. . . ဒေသနာတော်ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်-စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တိဉာဏ် အာသယာနုသယဉာဏ်တော်တို့သည် ဒီပကတ္ထ။

စေတသော ကောဒီဘာဝံဟူသော ဒေသနာတော်သည် ပကာသနတ္ထ။

ပါရမီဉာဏ်, မဂ်ဉာဏ်, ဖိုလ်ဉာဏ်တို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

သတ္တဇီဝ၏ ကောဒိမဟုတ်၊ ဒုတိယစျာန်စိတ်၏ ကောဒိဖြစ်သည်ကို သိရခြင်းစသော အဘိဓမ္မာနှင့်သက်ဆိုင်သည့် အသိတိုးပွားခြင်း စသည် သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ကောဒိ ဘာဝေတိ- ကောဒိ အရ သမာဓိ ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဘာဝေတိ အရ ဒုတိယစျာန်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ၊ ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဣ, စျာ, မဂ်။

✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤✤

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၉၀)

(က)နနု စာယံ သဒ္ဒါ ပဌမဇ္ဈာနေပိ အတ္ထိ အယဉ္စ ကောဒိနာမကော သမာဓိ အထ ကသ္မာ ဣဒမေဝ သမ္ဗ သာဒနံ စေတသော ဧကောဒိဘာဝဥ္စာ"တိ ဝုတ္တန္တိ ?

(ခ) ဝုစ္စတေ

(ဂ) အဒုံ ဟိ ပဌမဇ္ဈာနံ ဝိတက္ကဝိစာရက္ခောဘေန ဝီစိတရင်္ဂသမာကုလမိဝ ဇလံ န သုပ္ပသန္နံ ဟောတိ၊ တသ္မာ သတိယာပိ သဒ္ဓါယ သမ္ပသာဒနန္တိ န ဝုတ္တံ။

(ဃ)န သုပ္ပသန္နတ္တာ ဝေ စေတ္ထ သမာဓိပိ န သုဋ္ဌု ပါကဋော။ တသ္မာ ကောဒိ ဘာဝန္တိ ပိ န ဝုတ္တံ၊ [အဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၂၁၄]

နံပါတ် (၁)

(ဃ) န သုပ္ပသန္နတ္တာဧဝ စ၊ရင်း။(ဝိတက္ကဝိစာရက္ခောဘေနေဝ စ-ရင်း၊ ဣန္ဒြိ ယသမတ္တော၊ သဒ္ဓိန္ဒြေတို့၏ မျှသည်၏အဖြစ်သည်။ သတိစ၊-သော်ရင်း၊ ဝီရိယ သမတာယ၊ ဝီရိယ၏ သမာဓိနှင့်မျှသည်၏အဖြစ်သည်။ သတိယာစ၊ သော်ရင်း)ဧတ္ထ၊ ဤပဌမစျာန်၌။ သမာဓိပိ၊ သည်လည်း။ ဗဟာလေ၊ တလယ်နောက်နှစ်ပြစ်ချဲသော။ ဇလေ၊ ရေ၌။ မစ္ဆောဝိယ၊ ကဲ့သို့။ သမာဓိပိ။ သုဋ္ဌု၊ ပါကဋော။ န ဟောတိ။

နံပါတ် (၂)

(ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ စောဒနာကို ဖြေဆိုအံ့ ဟု စကားပျိုးသခ်ေပကို ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ စကားပျိုးသခ်ေပသည် စကားရိုးဝိတ္ထာရနှင့် မကင်းကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော-

တစ်နည်း။ ။ ဆရာမြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ ဒုတိယစျာန်ကို သမ္ပသာဒနံ ဟူ၍ ဟောဆိုအပ်၏။ ထိုသို့ပင်- သော်လည်း၊ ဒုတိယစျာန်၌သာ သဒ္ဓါရှိသည်မဟုတ် ပဌမစျာန်၌လည်း သဒ္ဓါရှိရကား ပဌမစျာန်ကိုလည်း သမ္ပသာဒနံဟူ၍ ဟောသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။- စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

(ဃ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ဂ)ဖြင့် လှိုင်းပုတ်သောရေကဲ့သို့ ဝိတက်ဝိစာရတို့ တုန်လှုပ်ခြင်းကြောင့် အလွန်ကြည်လင်မှုမရှိ၍ သဒ္ဓါရှိသော်လည်း ပဌမစျာန်ကို သမ္ပသာဒနဟူ၍ မဆိုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့-သော်၊ ပဌမစျာန်ကို သမ္ပ သာဒနဟူ၍သာ မဆိုအပ်သည်မဟုတ် စေတသော ဧကောဒိဘာဝံဟူ၍လည်း မဆို အပ်သည်မဟုတ်ပါလော။- စုဒ်ကြောင့် (ဃ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဂ)ဝါကျဖြင့် ဝိရောဓိဒေါသပယ်- ပဌမစျာန်၌သဒ္ဓါရှိ၍ သမ္ပသာဒနံဟု ဆိုသင့်၏။ သို့သော် ထိုစျာန်၌မဆို ဒုတိယစျာန်ကိုသာ သမ္ပသာဒနံဟု ဆိုရကား

http://www.dhammadownload.com

ယင်း၌ဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသသင့်ရောက်နေ၏။ ထိုအခါ (ဂ)ဝါကျဖြင့် ပထမစျာန်ကို သမ္ပသာဒနံဟုမဆိုနိုင်ခြင်း ယုတ္တိကြောင်းကိုပြဆိုသောကြောင့် ဝိရောဓိဒေါသပယ် /မသင့်တော့။ (တစ်နည်း) အဗျာပိတဒေါသပယ်။

(ဃ)ဝါကျ နနုစ-သဒ္ဒါ ဆိုရခြင်း- ပဌမစျာန်၌ သဒ္ဓါ သမာဓိတို့ရှိပါလျက် ယင်းစျာန်ကို သမ္ပသာဒနံ စေတသော ဧကောဒိဘာဝံ-ဟု မဟောမူ၍ ဒုတိယစျာန်ကိုသာ သမ္ပသာဒနံ စေတသော ဧကောဒိဘာဝံဟု ဟောသည်ကို မနှစ်သက်သော ကြောင့် စောဒကာဘောဂနှင့် စောဒနာကို ပြလို၍ဆိုပါသည်။

နိယံ ။ ။ နနု အတက် စလည်းစွက်မူ နှစ်ချက်မသေချာ စောဒနာလည်းရ အာဘော်လည်းပြ။

နံပါတ် (၄)

ဝိမ္ဟယံ ဝိစိတ္တံ စိနောတီတိ ဝီစိ။

ဝိပုဗ္ဗ-စိဓာတ် + ကွိပစ္စည်းသည်ရင်း၊ စိခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။

လှိုင်းငယ်ဟူသောအမည်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

တရန္တော ဂစ္ဆတီတိ တရင်္ဂေါ။ တီရံဝါ ဂစ္ဆတီတိ တရင်္ဂါ။

တီရသဒ္ဒူပပဒ-ဂမုဓာတ်+ကွိ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ဗီလာကန့်လန့်သွားခြင်း ကြိယာသည်ရင်း ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။

တရင်္ဂဟူသောအမည်သည် ပဝတ္တိနိမိတ် (ရေဒြပ်)

ဇလတိ သန္ဒတီတိ ဇလံ။

ဇလဓာတ်+အပစ္စည်းသည်ရင်း၊ စီးဆင်းခြင်းကြိယာသည်ရင်း ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။

ရေ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ယိုစီးခြင်းဂုဏ်သတ္တိသည် ပဝတ္တိနိမိတ်။

သုဋ္ဌု ပသန္နံ သုပ္ပသန္နံ။

ကောင်းခြင်းဂုဏ်၏ ကြည်လင်သောရေနှင့် ဂုဏ်/ဂုဏေးစပ် ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။

ကြည်လင်သောရေဒြပ်သည် ပဝတ္တိနိမိတ်။

နံပါတ် (၅)

နနု ॰ အလိင်+ဂဏဝိမုတ်+ဥကာရန်+နိပါတ်ပုဒ်။

အဒုံ॰ နပုလ္လိင်+သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း+ဥကာရန်(နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်)သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။

ဝီစိ ॰ ပုလ္လိင် (ဣတ္ထိလိင်)+ရတ္တာဒိ+ဣကာရန်+ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

သုဋ္ဌု ॰ အလိင်+ဂဏဝိမုတ်+ဥကာရန်+နိပါတ်ပုဒ်။

(တစ်နည်း) နပုလ္လိင်+ရတ္တာဒိ+ဥကာရန်+ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

သုန္ဒရ ဘာဝေန ဌာတိ ပဝတ္တတီတိ သုဋ္ဌု။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

နသုပ္ပသန္တံ ဟောတိ တသ္မာ-ဖြင့် ပဌမစျာန်၌ သဒ္ဒါယှဉ်သော်လည်း ကောင်းစွာကြည်လင်မှု မရှိသောကြောင့် သမ္ပသာဒနဟူ၍ မဟောဆိုနိုင်ခြင်း၏အကြောင်းကို သိစေသည်။ ဝိတက္ကဝိစာရက္ခောဘေန-ဖြင့် သဒ္ဒါ၏ကောင်းစွာမကြည်လင်ခြင်းအကြောင်းကို သိစေသည်။ ဝီစိတရင် သမာကုလမိဝ ဇလံ-ဖြင့် ကောင်းစွာကြည်လင်မှု မရှိပုံဥပမာကို သိစေသည်။ အဒုံ ပဌမဈာနံ-ဖြင့် ကောင်းစွာကြည်လင်မှုမရှိခြင်းဟူသည် ပဌမစျာန်ပင်ဖြစ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ဣဒမေဝ၅ ဓေဝ. . . ဒုတိယဈာန်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

ပထမစျာန်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

ဒုတိယစျာန်ကို ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာ အဇ္ဈတ္တံ အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ သမာဓိဇံ-ဟူ၍လည်း ဟောခြင်းသည် အနုညာတတ္ထ

(တစ်နည်း) ဒုတိယစျာန်၏ ကောင်းစွာကြည်လင်ခြင်းဂုဏ် သမာဓိ၏အလွန်ထင်ရှားခြင်းဂုဏ်သည် အနုညာတတ္ထ

န သုပ္ပသန္နတ္တာ စေစ-ဝေသဒ္ဒါဖြင့် တသ္မာဟူ၍ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော သုပ္ပသာဒါဘာဝသည်ပင် အကြောင်းဖြစ်၏ မဆိုရသေးသောအသစ်စက်စက်အကြောင်းမဟုတ်ဟု ပြ၏။

စသဒ္ဒါဖြင့် ဆိုအပ်ပြီး အဟောင်းဖြစ်သော ဝိတက္ကဝိစာရက္ခောဘ-ဟိတ်ကို ဆည်းသတည်း။ (ပြည်နိဿယ)

တသ္မာဟူ၍ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော သုပ္ပသာဒါဘာဝ-အကြောင်းသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

မဆိုရသေးသော အသစ်စက်စက် တပါးအကြောင်းသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

ဆိုအပ်ပြီး အဟောင်းဖြစ်သော ဝိတက္ကဝိစာရက္ခောဘ-အကြောင်းသည် အနုညာတတ္ထ။

နနု- စောဒနတ္ထ (တစ်နည်း) ဝိရောဓနတ္ထ။

အယဥ္စ- သဒ္ဒါ-သာ ပဌမစျာန်၌ရှိသည်မဟုတ် သမာဓိလည်း ပဌမစျာန်၌ ရှိ၏ဟု ပဌမစျာန်ရှိသဒ္ဒါကို ပေါင်းစည်းသည်။

အထ- မင်္ဂလတ္ထ

အဓိကာရေ မင်္ဂလေစေဝ၊ နိပ္ဖန္နေစာဝဓာရဏေ။

အနန္တရေစ ပါဒါနေ၊ အထသဒ္ဒေါ ပဝတ္တတိ။

နံပါတ် (၈)

သမ္ပသာဒနံ အရ- မုချအားဖြင့် သဒ္ဒါစေတသိက်။- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

သဒ္ဒေယျဝတ္ထုသည် ဒီပကဝတ္ထု။
စိတ်ကြည်လင်ခြင်းအကျိုးသည် ပကာသနဝတ္ထု။
ယောနိသောမနသိကာရ, သဒ္ဓမ္မသဝန, သပ္ပုရိသူပနိဿယသည် ဝိဘာဝဝတ္ထု။
ကြည်လင်ခြင်းဖြင့်ရအပ်သော သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်စသည်သည် အနုဘာဝဝတ္ထု။

နံပါတ် (၁၀)

သဒ္ဒါအရ = သဒ္ဒါပစ္စည်းတရားသည်၊ ပဌမဗျာနေပိ အတ္ထိအရ = ပဌမစျာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်အား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပါသည်။
ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဣန္ဒြိယ။

■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■■

ဝါကျစဉ် (၉၁)

(က) အဝိတက္ကအဝိစာရန္တိ ဘာဝနာယ ပဟီနတ္တာ ဧတေသံ, ဧတေသ ဝါ ဝိ-တက္ကော နတ္ထီတိ အဝိတက္ကံ။

(ခ) ဣမိနာဝ နယေန အဝိစာရံ။

(ဂ) ဝိဘင်္ဂေပိ ဝုတ္တံ "ဣတိ အယဉ္စ ဝိတက္ကော အယဉ္စ ဝိစာရော သန္တာ ဟောန္တိ သမိတာ ဝူပသန္တာ အတ္ထင်္ဂတာ အဗ္ဘတ္ထင်္ဂတာ အပ္ပိတာ ဗျပ္ပိတာ သောသိတာ ဝိသောသိတာ ဗျန္တီကတာ၊ တေန ဝုစ္စတိ အဝိတက္ကံ အဝိစာရ"န္တိ။

(ဃ) ဧတ္ထာဟ "နနု စ 'ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာ'တိ ဣမိနာပိ အယမတ္ထော သိဒ္ဓေါ၊ အထ ကသ္မာ ပုန ဝုတ္တံ 'အဝိတက္ကံ အဝိစာရ' န္တိ"။

[အဘိ၊ ဌ ။ ၂၁၄]

နံပါတ် (၁)

(က) ဝါကျ (ဟိတ်သမ္ဗန်၊) ဝိတက္ကဿ။ (တစ်နည်း) ဝိတက္ကဝိစာရာနံ (ဂဏ္ဌိ)။

(ဂ) သန္တာ၊ ငြိမ်းကုန်ပြီးသည်။ သမိတာ၊ ငြိမ်းစေအပ်ကုန်သည်။ ဝူပသန္တာ၊ လွန်စွာငြိမ်းကုန်သည်။ ဤသို့ သဒ္ဒတ္ထပေး။ (တစ်နည်း) သန္တာ၊ သမံ နိရောဓံဂတာ၊ ချုပ်ခြင်းသို့ရောက်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ သမိတာ၊ ဘာဝနာဖြင့် ချုပ်ခြင်းသို့ရောက်စေအပ်ကုန်သည်။ ဝူပသန္တာ၊ ဘာဝနာဖြင့်ချုပ်စေအပ်သည်ဖြစ်၍ လွန်စွာငြိမ်းကုန်သည်။ အတ္ထင်္ဂတာ၊ ပျက်ခြင်းသို့ရောက်ကုန်သည်။ အဗ္ဘတ္ထင်္ဂတာ၊ လွန်စွာပျက်ခြင်းသို့ရောက်ကုန်သည်။ အပ္ပိတာ၊ ပျက်ခြင်းသို့ရောက်စေကုန်သည်။ ဗျပ္ပိတာ၊ အထူးသဖြင့် ပျက်ခြင်းသို့ ရောက်စေအပ်ကုန်သည်။ သောသိတာ၊ ပဝတ္တိဟုဆိုအပ်သော သန္တာန်၏မရှိခြင်းဖြင့် ခြောက်သွေ့ခြင်းသို့ရောက်ကုန်သည်။ ဝိသောသိတာ၊ အထူးသဖြင့် -ကုန်သည်။ ဗျန္တီကတာ- ဝိတန္တကတာ၊ အစွန်းအမြိတ် အစအနမျှမကျန် အသန့်

http://www.dhammadownload.com

ကင်းသည်ကို ပြအပ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ။

နံပါတ် (၂)

(ခ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့် အဝိတက္ကံပုဒ်ကို သတ္တမီဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် (ဝါ)စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- ပြသော်၊ အဝိစာရံပုဒ်၏ဝစနတ္ထကို ဗဟုဗ္ဗီဟိဝစနတ္ထမှတပါး အခြားသမာသ်ဝစနတ္ထ ပြအပ်၏ ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏၊ အဝိစာရံပုဒ်၏ဝစနတ္ထကိုလည်း အတိဒေသနည်းဖြင့် ပြဆိုသင့်သေး၏။- စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။

(ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့် ဝိတက်ဝိစာရမရှိခြင်းသည် ဘာဝနာဖြင့် ပယ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် မရှိခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်လည်း၊ အဝိတက္ကံ အဝိစာရံဟု သာမညဆိုသောကြောင့် သဘာဝအားဖြင့် မရှိခြင်းသည်လည်း ဖြစ်နိုင်ကောင်းသည်မဟုတ်လော။- ဆိုနိုင်ခြင်း၏ အာဂမယုတ္တိ ကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။- စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ်(၃)

(ခ)ဝါကျဖြင့် အဝိစာရံပုဒ်၏ဝစနတ္ထကို အတိဒေသသံဝဏ္ဏနာနည်းဖြင့် ဖွင့်ဆိုသောကြောင့် ဝဏ္ဏဂရုဒေါသပယ်။

(ဂ) ဝါကျဖြင့် ဝိရောဓိဒေါသပယ်။

(ဃ)ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(က)ဝါကျ ဝါ-သဒ္ဒါဆိုရခြင်း- အဝိတက္ကံပုဒ်၏ သတ္တမီဗဟုဗ္ဗီဟိဝစနတ္ထမှတပါး စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗီဟိဝစနတ္ထကို လဲပြလို၍ ဆိုပါသည်။

(ဃ)ဝါကျ နနု-သဒ္ဒါဆိုရခြင်း- ဝိတက်ဝိစာရမရှိခြင်းသည် ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာ-ပါဠိဖြင့် ပြဆိုပြီးဖြစ်၍ တဖန် အဝိတက္ကံ အဝိစာရံကိုဆိုရာ၌ ကျေနပ်ဖွယ် မရှိ စောဒနာဘွယ်ရှိ၍ နနု-သဒ္ဒါဆိုပါသည်။

နံပါတ် (၄)

ပဟီယိတ္ထာတိ ပဟီနော။ ပဟီနသ္သ ဘာဝေါ ပဟီနတ္တံ။

ပဟီနပုဒ် + တ္တ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ပယ်အပ်ပြီးသောဝိတက်၏ မရှိခြင်း ကင်းခြင်းဂုဏ်နှင့် နိဿယ/နိဿိတစပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ဝိတက်မရှိခြင်း/ကင်းခြင်းဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

သမိသု နိရုဇ္ဈိံသူတိ သန္တာ။

သမုဓာတ် + တ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ငြိမ်းခြင်းကြိယာသကတ်သည်ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ဝိတက်ဝိစာရတို့၏ မရှိခြင်းအဘာဝဘောဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

http://www.dhammadownload.com

သမိယိတ္ထာတိ သမိတာ။ အတ္ထံ ဝဓိသူတိ အတ္ထင်္ဂတာ။

နံပါတ် (၅)

ဘာဝနာယ။ ။ ဣတ္ထိလိင် + ကညာဒိ + အာကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

သန္တာ ။ ။ ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + ဩကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

မှတ်ချက် ။ ။ ဤ၌ သမ္မာတတ် + တပစ္စည်းဖြင့်ပြီး၍ ပုရိသာဒိဂိုဏ်းနေသည်၊ အန္တ-ပစ္စည်းဖြင့်ပြီးက ဝစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်း။

အတ္ထင်္ဂတာ။ ။ ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + ဩကာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(က)တေသွံ တေသဝါ ဝိတက္ကော နတ္ထီတိဖြင့် အဝိတက္ကံ၌ န-ပုဒ်+ဝိတက္ကပုဒ် အ-သည် န-၏ ကာရိယဖြစ်သည်ကိုရင်း၊ အဘာဝအနက်ဟောသည်ကိုရင်း၊ နတ္ထိ ဝိတက္ကော တေသွံ တေသ ဝါ တိ အဝိတက္ကံဟု သတ္တမီဗဟုဗ္ဗိဟိ(ဝါ)စတုတ္ထီ ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း သိစေသည်။ ဘာဝနာယ ပဟီနတ္တာ-ဖြင့် ဝိတက်မရှိခြင်းဟူသည် သဘာဝအားဖြင့်မရှိသည်မဟုတ် ဘာဝနာဖြင့်ပယ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် မရှိခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ဣမိနာ ၀ ၌ ဓေ....

သတ္တမီ စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗိသမာသ် ဝစနတ္ထနည်းသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

ဝိစာရဿ အဘာဝေါ အဝိစာရံ။ န ဝိစာရံ အဝိစာရံဟူသော အဗျယီဘော သမာသ်တပ္ပုရိသ်သမာသ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

သတ္တမီ စတုတ္ထီဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်နည်းဖြင့် သိအပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်သည် အနုညာတတ္ထ။

(ဂ) ဝါကျ ပိသဒ္ဒါ သမုစ္စည်းအနက်- ဘာဝနာဖြင့် ပယ်ခြင်းကြောင့် ဝိတက် ဝိစာရမရှိခြင်းဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို ဤအဋ္ဌကထာ၌သာဆိုသည်မဟုတ် ဝိဘင်း၌ လည်းဆိုအပ်၏ဟု ပေါင်းဆည်းသည်။

နံပါတ် (၈)

ဘာဝနာယ အရ- ဒုတိယဈာန်၏ရှေ့အဘို့၌ဖြစ်သော ဥပစာရဘာဝနာရ၏။

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ပဌမဈာန်ကို ရရှိပြီးခြင်းသည် ဒီပကတ္ထ။

ဒုတိယဈာန်ကို ရရှိခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

ကသိုဏ်းအာရုံတို့သည်ရင်း တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ခြင်းသည်ရင်း ဝိဘာဝတ္ထ

http://www.dhammadownload.com

အထက်ဖြစ်သော တတိယစျာန် စတုတ္ထစျာန်တို့ကို ရရှိခြင်း ရူပဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ဘာဝနာယ အရ-ဒုတိယစျာန်၏ရှေးအဘို့၌ဖြစ်သော ဥပစာရဘာဝနာ ပစ္စည်းတရားသည်၊ပဟီနတ္တာ၌ ပဟီနအရ- ပယ်အပ်ပြီးသော ဝိတက်အား(တစ်နည်း) ဝိတက်ဝိစာရ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ဘာဝနာယ အရ-ဒုတိယစျာန်၏ရှေ့အဘို့၌ဖြစ်သော ဥပစာရဘာဝနာ ပစ္စည်းတရားသည် ၊တေသို့-အရ ဒုတိယစျာန်အား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- အနန္တ, သမနန္တရ, ဥပနိဿယ, အာသေဝန, နတ္ထိ, ဝိဂတ။

တစ်နည်း။ ။ ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။

ဒဒဒဒဒဒဒဒဒဒဒဒဒဒဒဒဒဒဒ

ဝါကျစဉ် (၉၂)

(က)သမာဓိဇန္တိ ပဌမဇ္ဈာနသမာဓိတော, သမ္ပယုတ္တသမာဓိတော ဝါ ဇာတန္တိ အတ္ထော။

(ခ) တတ္ထ ကိဉ္စာပိ ပဌမမ္ပိ သမ္ပယုတ္တသမာဓိတော ဇာတံ၊ အထခေါ် အယမေဝ သမာဓိ "သမာဓိ"တိ ဝတ္တဗ္ဗတံ အရဟတိ။

(ဃ)ဝိတက္ကဝိစာရက္ခောဘဝိရဟေန အတိဝိယ အစလတ္တာ, သုပ္ပသန္နတ္တာစ။

(င) ပီတိသုခန္တိ ဣဒံ ဝုတ္တနယမေဝ။ [အဘိ။ ၄ ။ ၂၁၅]

နံပါတ် (၁)

သမာဓိဇံ၊ ဥပနိဿယပစ္စည်းဖြစ်သော ပဌမစျာန်သမာဓိကြောင့်ဖြစ်သော။ (ဝါ)သမ္ပယုတ်သမာဓိကြောင့် ဖြစ်သော။

(ခ) တတ္ထ- တသ္မိံ ဒုတယဇ္ဈာနာဓိကာရေ။ တတ္ထ ဝေ-သု ဒွိသု ဈာနေသု။ တတ္ထ-တေသု ဒွိသု သမာဓိသု။ တတ္ထ တိဿံ ပါဠိယံ။ တတ္ထ တသ္မိံ သမာဓိဇန္တိ ပဒေ။

(ဃ)တသ္မာ၊ ထိုသို့ဒုတိယစျာန်သမာဓိ၏သာလျှင် သမာဓိဟူ၍ ဆိုခြင်းငှါ ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။

နံပါတ် (၂)

(ခ)စသည်သို့။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့် ဒုတိယစျာန်ကို သမာဓိဇံဟု ဆိုခြင်းသည် သမ္ပယုတ်သမာဓိကြောင့်ဖြစ်၍ ဆိုအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထို... သော်၊ ပဌမစျာန် သည်လည်း သမ္ပယုတ်သမာဓိကြောင့်ပင်ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းပဌမစျာန်ကိုလည်း

http://www.dhammadownload.com

သမာဓိဇံဟုဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။- ဒုတိယဈာန်ကိုသာ သမာဓိဇံဟူ၍ ဆိုခြင်း၏အကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။- စုဒ်ကြောင့် (ခ)စသည်မိန့်။ (တစ်နည်း) မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ ဒုတိယဈာန်ကို သမာဓိဇံဟု ဟောတော်မူအပ်၏ ဤသို့လည်းဥပနာ့ တစ်နည်းထား။

(ခ)ဝါကျ အထခေါ စသည်သို့။ ။ ဆရာ ကိဥ္စာပိစသည်ဖြင့်ပဌမဈာန်သည်လည်း သမ္ပယုတ်သမာဓိကြောင့်ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ပဌမဈာန်သမာဓိကို လည်း သမာဓိဟူ၍ဆိုခြင်းငှါထိုက်၏ဟူသောအနက် ရောက်ရာ၏။- စုဒ်ကြောင့် အထခေါ-စသည်မိန့်။

(ဂ)ဝါကျသို့။ ။ ဆရာ (ခ)ဖြင့် ပဌမဈာန်သည်လည်း သမ္ပယုတ်သမာဓိကြောင့် ဖြစ်သော်လည်း စင်စစ်ဒုတိယဈာန်သမာဓိကိုသာ သမာဓိဟူ၍ ဆိုခြင်းငှါထိုက်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ဒုတိယဈာန်သမာဓိကိုသာ သမာဓိဟူ၍ ဆိုခြင်းငှါထိုက်ခြင်းအကြောင်းကိုလည်း ဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။- (ရှေ့ အာဘော်လည်းရေးနိုင်သည်) စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတ ဒေါသပယ်။

(ဂ) ဝါကျဖြင့် ဝိရောဓိ ဒေါသပယ်။

(ဃ)ဝါကျဖြင့် နိရတ္ထက ဒေါသပယ်။

(င) ဝါကျဖြင့် ဂန္ထဂရု ဒေါသပယ်။

(က)ဝါကျ ဝါ-သဒ္ဒါထားရခြင်း။ ။ သမာဓိဇံ၌ သမာဓိအရ ပဌမဈာန်သမာဓိကို ကောက်ယူအပ်သည်မှတပါး သမ္ပယုတ်သမာဓိကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို လဲ ပြလို၍ထားပါသည် (အဘိဓေယျတ္ထလဲ၍ အကျိုးလဲဟုဆို) (တစ်နည်း) ပဌမဈာန် သမာဓိကြောင့်ဖြစ်၏ဟူသော သကတ်နက်မှတပါး သမ္ပယုတ်သမာဓိကြောင့် ဖြစ်၏ ဟူသော သကတ်နက်အကြောင်းတပါး လဲပြလို၍ ထားပါသည်။

ကိဥ္စာပိ သဒ္ဒါဆိုရခြင်း။ ။ သမ္ပယုတ္တ သမာဓိတော ဇာတံဟု ဖွင့်ဆိုသော သံဝဏ္ဏနာကို မနှစ်သက်၍ဆိုပါသည်။ (သံဝဏ္ဏနာကို မနှစ်သက်သောကြောင့် အနက်ကိုမနှစ်သက်ဟုဆို) (တစ်နည်း) ဒုတိယဈာန်ကို သမာဓိဇံဟူ၍ ဟောဆိုအပ် သည်ကိုမနှစ်သက်၍ ဆိုပါသည်။ (ပါဠိတော် သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗကို မနှစ်သက်သောကြောင့် သဒ္ဒါ-မနှစ်သက်ဟုဆို)

နံပါတ် (၄)

ပဌီယတေ ဥစ္စာရီယတေတိ ပဌမံ။ ပဌမဥ္စ တံ ဈာနဥ္စာတိ ပဌမဈာနံ။

ပဌမပုဒ် + ဈာနပုဒ်သည်ငင်း၊ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ခြင်းဂုဏ်၏ ဈာန်နှင့် ဂုဏ်/ ဂုဏေးစပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ရှေးဦးစွာဖြစ်ခြင်းဂုဏ် (ဝါ)ရှေးဦးစွာ ဝင်စားရ

http://www.dhammadownload.com

ခြင်းကြိယာသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

စလနံ စလံ၊နတ္ထိ စလံ ယဿာတိ အစလော၊အစလဿ ဘာဝေါ အစလတ္တံ၊

နပုဒ် + စလပုဒ် + ယပုဒ် သည်ရင်း၊ မတုန်လှုပ်ခြင်း အဘာဝဘောဂုဏ်၏ ဒုတိယဈာန်သမာဓိနှင့် ဂုဏ်/ဂုဏေး စပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။

မတုန်လှုပ်ခြင်းဂုဏ်သည် (ဂပဝတ္တိနိမိတ်)။

ပသီဒတီတိ ပသန္နော၊ သုဋ္ဌု ပသန္နော သုပ္ပသန္နော၊

သုပ္ပသန္နဿ ဘာဝေါ သုပ္ပသန္နတ္တံ၊

သုပ္ပသန္နပုဒ် + တ္တ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ကောင်းစွာကြည်လင်သောသမာဓိ၏ ကောင်းစွာကြည်လင်ခြင်းဂုဏ်နှင့် နိဿယ/နိဿိတစပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။

ကောင်းစွာကြည်လင်ခြင်းဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နံပါတ် (၅)

တတ္ထ ။ ။ အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + အကာရန် + နိပါတ်ပုဒ်။
(တစ်နည်း)သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။

ဝတ္တဗ္ဗတံ ။ ။ ဣတ္ထိလိင် + ကညာဒိ + အာကာရန် + တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်။

ဣမဿ ။ ။ နပုလ္လိင် + သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

ပဋ္ဌမဈ္ဈာနသမာဓိတော ဇာတံဖြင့်။ ။ သမာဓိဇံကို သမာဓိတော ဇာတံ သမာဓိဇံ-ဟု ပဉ္စမီတပ္ပုရိသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ သမာဓိ-အရ ပဌမဈာန်သမာဓိကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုရင်း သိစေသည်။သမ္ပယုတ္တသမာဓိတောဇာတံ(နည်းတူဖော်)

နံပါတ် (၇)

အယမေဝ သမာဓိဒ္ဓ ဧဝ. . .

ဒုတိယဈာန်သမာဓိသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

ပဌမဈာန်သမာဓိသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိခြင်းဂုဏ်သည်, ကောင်းစွာကြည်လင်ခြင်းဂုဏ်တို့သည် အနုညာတတ္ထ။

ဣဓမေဝ ဌ ဧဝ. . .

ဒုတိယဈာန်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

ပဌမဈာန်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

ဒုတိယဈာန်ကို ဧကောဒိဘာဝံ သမာဓိဇံဟူ၍ ဟောဆိုရခြင်း၏အဖြစ်သည် အနုညာတတ္ထ။

ပဌမမ္ပိ ဌ ပိသဒ္ဒါ- ဒုတိယဈာန်သာ သမ္ပယုတ်သမာဓိကြောင့်ဖြစ်သည်

http://www.dhammadownload.com

မဟုတ်သေး၊ ပထမဈာန်လည်း သမ္ပယုတ်သမာဓိကြောင့်ဖြစ်၏ဟု ပေါင်းစည်းသော ကြောင့် သမုစ္စယ။ သမ္ပိဏ္ဍန။

ဒုတိယသန္တတ္ထာစ ၌စ-သဒ္ဒါ= ဒုတိယဈာန်သမာဓိသည် လှုပ်ရှားခြင်းမရှိသည် သာမဟုတ် ကောင်းစွာကြည်လင်ခြင်းလည်းဖြစ်၏ဟု ပေါင်းစည်းသည်။

ကိဥ္စာပိ = အနုဂ္ဂဟတ္ထ- သမ္ဘာဝနတ္ထ။

အထခေါ်= ဂရဟတ္ထ။

နံပါတ် (၉)

ဝုတ္တနယမေဝ ၌ ဝုတ္တဝယ် ဓာတ်အရ။ ။ အယဥ္စပီတိ ဣဒဥ္စသုခံစသည်ဖြင့် ပထမဈာန်၌ဖွင့်ဆိုသော အဋ္ဌကထာဆရာ၏သန္တာန်၌ သတိ ဝီရိယ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ယောနိသော မနသိကာရသည်၎င်း၊ သောတုဇနတို့အား ပီတိသုခံပုဒ်၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကို သိစေလိုသော ကလျာဏဇ္ဈာသယသည်၎င်း ဒီပကတ္ထ။ သဒ္ဒမ္ပသဝန သပ္ပုရိသူပနိဿယ စသည်သည်၎င်း၊ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ ဆည်းပူးခဲ့သော သုတမယဉာဏ် စိန္တာမယဉာဏ်တို့သည်၎င်း ဝိဘာဝတ္ထ။ ပီတိသုခံ-ပုဒ်၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကို ကြည့်ရှုမှတ်သားသင်အံ့ လေ့ကျက်ကြသဖြင့် ရရှိအပ်သောအကျိုးတို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

သမာဓိဇံ၌ သမာဓိအရ။ ။ပဌမဈာန်သမာဓိပစ္စည်း တရားသည် ဇ-အရ ဒုတိယဈာန်အား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။(တစ်နည်း) သမာဓိအရ သမ္ပယုတ်သမာဓိပစ္စည်းတရားသည်၊ဇ-အရ ဒုတိယဈာန်အား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- ကြီး ၄၊ လတ် ၂ ဣန္ဒြိယ, ဈာန, မဂ္ဂ။

ဓါတ်ချောင်းဦး (၉၃)

(က) ပီတိယာ စ ဝိရာဂါတိ ဝိရာဂေါနာမ ဝုတ္တပ္ပကာရာယ ပီတိယာ ဇိဂုစ္ဆနံ ဝါ သမတိက္ကမော ဝါ။

(ခ) ဥဘိန္နံ ပန အန္တရာ စသဒ္ဒေါ သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော။

(ဂ) သော ဝူပသမံ ဝါ သမ္ပိဏ္ဍေတိ ဝိတက္ကဝိစာရ ဝူပသမံ ဝါ။

(ဃ) တတ္ထ ယဒါ ဝူပသမမေဝ သမ္ပိဏ္ဍေတိ၊ တဒါ ပီတိယာ ဝိရာဂါစ- ကိဥ္စ ဘိယျော ဝူပသမာစာတိ ဧဝံ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

(င) ဣမိဿာစ ယောဇနာယ ဝိရာဂေါ ဇိဂုစ္ဆနတ္ထော ဟောတိ။

http://www.dhammadownload.com

(စ)တဿာ ပီတိယာ ဝိဂ္ဂနာစ ဥပသမာစာတိ အယမေတ္ထာ ဒွေဒွော။

[အဘိ။ ၄ ။ ၂၁၆]

နံပါတ် (၁)

သံဝဏ္ဏနာဣ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ အနက်။ ။ပီတိယာ၊ ကို။ ဝိရာဂါ၊ စက်ဆုပ်ခြင်း ကြောင့်ငှင်း။ ပီတိယာ၊ ၏။ ဥပသမာ စ၊ ဖယ်ခွါလွန်မြောက်ငြိမ်းပျောက်ခြင်း ကြောင့်ငှင်း။(တစ်နည်း)ပီတိယာ၊ ကို။ ဝိရာဂါ စ၊ လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်ငှင်း။ပီတဋ္ဌ ဝိစာရာနံ၊ တို့ကို/တို့၏။ ဥပသမာစ၊ ငြိမ်းခြင်းကြောင့်ငှင်း။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ဝါဝနာဒိ ။ ။ ဆရာ (က)ဖြင့် ပီတိယာ ဝိရာဂါ၌ ပီတိအရကိုငှင်း ဝိရာဂပုဒ် ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ကိုငှင်း ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ယင်းနှစ်ပုဒ်တို့၏ အလယ်၌ရှိသော စ-သဒ္ဒါ၏အနက်ကို မသိအပ်ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။

(ဂ)သို့ ဌပနာဝစ္ဆတ။ ။ ဆရာ (ခ)ဖြင့် ပီတိယာပုဒ် ဝိရာဂပုဒ်တို့၏အလယ်၌ ရှိသော စ-သဒ္ဒါသည် သမ္ပိဏ္ဍနအနက်၌ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်လည်း၊ စ-သဒ္ဒါသည် နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်၍ အနေကတ္ထဝိသယာ နိပါတာဟူသော ပရိဘာသာနှင့် အညီများစွာသော အနက်တို့ကို ဟောနိုင်သည်မဟုတ်ပါလော။ သမ္ပိဏ္ဍန-အနက်မှ ယုတ္တိကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

နံပါတ် (၃)

(ဃ)ဖြင့် အဗျာပိတဒေါသပယ်။ ပေါင်းဆည်းပုံ သမ္ပိဏ္ဍနာကာရကို ပဒယော ဇနာနှင့်တကွ ဆက်ပြသောကြောင့်။

(င)ဖြင့် အဗျာပိတဒေါသပယ်။ ဥပသမသက်သက်ပေါင်းဆည်းရာ၌ ဝိရာဂသဒ္ဒါ၏ အနက်ကို ပံ့နှံ့အောင်ဆက်လက်ပြသောကြောင့်။ (တစ်နည်း) အတိဗျာပိတဒေါသ ပယ်။ ဝိရာဂ-သဒ္ဒါ၏ ဇိဂ္ဂုစ္ဆနအနက် သမတိက္ကမန အနက်တို့တွင် ဥပသမသက်သက် ကိုပေါင်းဆည်းခိုက် ဝိရာဂသဒ္ဒါ၏ ဇိဂ္ဂုစ္ဆနအနက်၌ဖြစ်၏ဟု လိုအပ်သောအနက်ကို ဖွင့်ဆိုသောကြောင့်။။

(ဃ)ဝေဒိတဗ္ဗာ သဒ္ဒါ. . . စ-သဒ္ဒါ ဥပသမသက်သက်ကိုပေါင်းဆည်းခိုက် ပီတိယာ ဝိရာဂါစ ဥပသမာစ ဟု ပဒယောဇနာကို သံသယတ္ထ နေယျတ္ထအားဖြင့် ပြလိုသောကြောင့် ဝေဒိတဗ္ဗာ-သဒ္ဒါဆို။

(စ) ဒွေဒွော သဒ္ဒါ. . . ပီတိယာ၊ ကို။ ဝိရာဂါ၊ စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်ငှင်း။ ဥပသမာစ၊ ငြိမ်းခြင်းကြောင့်ငှင်း။ဤသို့အနက်ကို သန္နိဋ္ဌာနတ္ထ မုချတ္ထအားဖြင့် ပြလိုသော ကြောင့် ဒွေဒွော-သဒ္ဒါဆို။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

ဝုတ္တပကာရ ။ ။ ဝုတ္တော ပကာရော ယာယာတိ ဝုတ္တပကာရာ။

ဝုတ္တ+ ပကာရ+ ယပုဒ်သည်ရင်း။ ဆိုအပ်ပြီးသောအပြား၏ ပီတိနှင့် ပကာရ+ ဝန္တ စပ် (ဗျု + နိ)။ ပီတိ၏ ငါးပါးပြားခြင်းဝုဏ်သည် (ပ + နိ)။

သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထ ။ ။ သမ္ပိဏ္ဍီယတေ သမ္ပိဏ္ဍနံ။သမ္ပိဏ္ဍနံ အတ္ထော ယဿာတိ သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထော။

ပေါင်းဆည်းခြင်းအနက်၏ စ-သဒ္ဒါနှင့် ဝါစ္စ + ဝါစက အကြောင်းအကျိုးစပ် (ဗျု + နိ)။ ပေါင်းစည်းခြင်း ကြိယာသည် (ပ + နိ)။

ဇိဂုစ္ဆနတ္ထ ။ ။ ဇိဂုစ္ဆီယတေ ဇိဂုစ္ဆနံ။ ဇိဂုစ္ဆနံ အတ္ထော ယဿာတိ ဇိဂုစ္ဆနတ္ထော။

ယောဇနာ ။ ။ ယောဇီယတေ ယောဇနာ။

နံပါတ် (၅)

ဥဘိန္နံ ။ ။ ပုံ + သဗ္ဗနာမ် + ဩ + သဗ္ဗနာမ်။
အန္တရာ ။ ။ အလိင် + ဝဏ္ဏဝိ + အာ + သတ္တမျန္တနိပါတ်။
ကိဥ္စ ။ ။ အလိင် + ဝဏ္ဏဝိ + အ + အပ္ပတတ္တနိပါတ်။
ဘိယျော။ ။ အလိင် + ဝဏ္ဏဝိ + ဩ + အတိရေကတ္ထနိပါတ်။
ဝူပသမ။ ။ ပုံ + ပု + ဩ + ကိတ်။ (ဝူပသမနံ + ဝူပသမော)

နံပါတ် (၆)

(က)ဝုတ္တပ္ပကာရာယ- ဖြင့် ပီတိယာ အရ အောက်၌ဆိုအပ်ပြီးသောအပြား ရှိသောပီတိကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ဇိဂုစ္ဆနံဝါ သမတိက္ကမောဝါ- ဖြင့် ဝိရာ ဂေါ ၌ ဝိ+ရဉ္ဇ+ဏ၊ ယင်းဏ၏ ဘာဝသာဓနေ၌သက်၍ ဝိရဇ္ဇနံ ဝိရာဂေါ-ဟုဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ မတပ်မက်ခြင်းဟူသည် ငြီးငွေ့ခြင်းကိုအညီပြုသဖြင့် စက်ဆုပ် ခြင်း ထို့၌ဖွဲ့စပ်အပ်သောရာဂကို ဖယ်ခွါလွန်မြောက်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ် ကို သိစေ။[ဝိရဇ္ဇနံ ဝိရာဂေါ၊ ဝံ ပန ဝိရဇ္ဇနံ နိဗ္ဗန္ဓနဓုဓေန တိဋ္ဌနံ ဝါ တပ္ပဋိဗဒ္ဓရာဝ ပဟာနံ ဝါတိ ဒဿေတုံ "တဿပီတိယာ ဇိဂုစ္ဆနံ ဝါ သမတိက္ကမောဝါ"တိ ဝုတ္တံ။]

တစ်နည်း။ ။ ဝိရာဂသဒ္ဒါသည် ဇိဂုစ္ဆနအနက် သမတိက္ကမအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

(ခ)သံဝဏ္ဏနာ- ဖြင့် ပီတိယာပုဒ် ဝိရာဂပုဒ်တို့၏ အလယ်၌ရှိသော စ- နိပါတ်သည် သမ္ပိဏ္ဍနအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ဝူပသမမေဝ ၌ ဧဝ. . . သက်သက်သောဝူပသမသည် ဂဟေတဗ္ဗ။
ဝိတက္ကဝိစာရဝူပသမသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

http://www.dhammadownload.com

မှတ်ချက်။ ။ဝိတက်ဝိစာရမဖက် သက်သက်သောဝူပသမကိုသာ ဟူသော (ဘာ+ငြီ)ကို ရှုသည်။

တစ်နည်း။ ။ပြည်နိုသျှ အလို။ ဝူပသမကြိယာသည် ဂဟေတဗ္ဗ။
ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမကြိယာသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။
ပီတိငြိမ်းခြင်း ဂုဏ်သည် အနုညာတ။

(စ)တသ္မာ- ထိုသို့ ဝိရာဂသဒ္ဒါ၏ ဇိဂုစ္ဆနအနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။

(က)ဝါ သဒ္ဒါ- စက်ဆုပ်ခြင်း လွန်မြောက်ခြင်း အချင်းချင်းကို ဆည်းသောကြောင့် အညမညသမုစ္စည်း။

နံပါတ် (၉)

ဝိရာဝ အရ- တတိယဈာန်၏ ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော ဥပစာရဘာဝနာရ၏။
ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ဝိတက်ဝိစာရတို့၏ငြိမ်းခြင်းသည် ဒီပကတ္ထ။
တတိယဈာန်ကိုရရှိခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
ပဌမဈာန် ဒုတိယဈာန်တို့ရရှိပြီးခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
တတိယဈာန်သမာပတ်ချမ်းသာကိုခံစားရခြင်း ဣတိယဈာန်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ပီတိယာ-အရ။ ။ ဒုတိယဈာန်နှင့်ယှဉ်သော ပီတိပစ္စည်းတရားသည်၊ ဇိဂုစ္ဆနံ ဝါ သမတိက္ကမောဝါ အရ တတိယဈာန်၏ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော မဟာကုသိုလ်ဉာဏသမ္ပယုတ် ဥပစာရဘာဝနာစိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- အာရမ္မဏ, အဓိပတိ, ဥပနိဿယ။

ဧဧဧဧဧဧဧဧဧဧဧဧ

ဓါတ္တေ့စဉ် (၉၄)

(က)ကာမဠ္ဌေတေ ဝိတက္ကဝိစာရာ ဒုတိယဇ္ဈာနေယေဝ ဝူပသန္တာ ဣမဿ ပန ဈာနဿ မဂ္ဂပရိဒီပနတ္ထံ, ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထဉ္စေတံ ဝုတ္တံ။

(ခ) "ဝိတက္ကဝိစာရာနဉ္စ ဝူပသမာ"တိ ဟိ ဝုတ္တေ ဣဒံ ပညာယတိ "နူန ဝိတက္ကဝိစာရဝူပသမော မဂ္ဂေါ ဣမဿ ဈာနဿာ"တိ။

(ဂ) ယထာစ တတိယေ အရိယမဂ္ဂေ အပ္ပဟီနာနမ္ပိ သက္ကာယဒိဋ္ဌာဒိနံ "ပဉ္စန္နံ ဩရမ္ဘာဂိယာနံ သံယောဇနာနံ ပဟာနာ"တိ ဧဝံ ပဟာနံ ဝုစ္စမာနံ ဝဏ္ဏဘဏနံ ဟောတိ၊ တဒဓိဂမာယ ဥဿုက္ကာနံ ဥဿာဟဇနကံ၊ ဧဝ မေဝ ဣဓ အဝူပသန္တာနမ္ပိ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ [illegible]သမော ဝုစ္စမာနော ဝဏ္ဏဘဏနံ ဟောတိ။ [အဘိ၊ ၄ ။ ၂၁၆]

http://www.dhammadownload.com

နံ့ပါတ် (၁)

(က)ဧတေ၀ိတက္ကဝိစာရာ ဒုတိယဈာနေဟေ၀ ၀ူပသန္တာ နနု။
အထကိမတ္ထံ ဣဓ ဝိတက္ကဝိစာရာနဥ္စ ဝူပသမာတိ ဝုတ္တံ။
ဧတေ ဝိတက္ကဝိစာရာ ဒုတိယဈာနေဟေ၀ ကာမဥ္စဝူပသန္တာ။
ပနတာထာပိ ဣမဿဈာနဿ မဂ္ဂဝရိဒီပနတ္ထံ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထဥ္စ ဟောတိနနု။
တသ္မာ ဝေါ ဝုတ္တံ။

(ဂ) ၈၊ ထိုမှတပါး။ တတိယေ အရိယမဂ္ဂေ၊ ၌။ အပ္ပဟီနာနမွိ၊ မပယ်အပ်ကုန်သော် လည်း။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဒီနံ၊တို့ကို။ ပဋ္စန္နံဩရမ္ဘာဂိယာနံ သညောဇနာနံ ပဟာနာတိ၊ ဟူ၍။ ဝေ၊ သို့။ ပဟာနံ၊ ကို။ ဝုစ္စမာနံ၊ ဆိုအပ်သည်ရှိသော။ ဝဏ္ဏဘဏနံ၊ ကျေးဇူးကိုချီးမွမ်းခြင်းသည်။ ဟောတိယထာ၊ ဖြစ်၏သို့။ တဒဓိဂမာယ၊ထိုတတိယမဂ်ကိုရခြင်းငှါ။ ဥဿုက္ကာနံ၊ အားထုတ်ပေကုန်သသူတို့၏။ဥဿာဟဇနကံ၊ အားထုတ်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည်။ ဟောတိယထာ၊ ၏သို့။ ဧဝမေဝ၊ တူ။ ဣဓ၊ ဤတတိယဈာန်၌။

နံ့ပါတ် (၂)

(က)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် ဆိုခဲ့ပြီးဝါကျတို့ဖြင့် ဧ-သဒ္ဒါသည် ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာဟူသောပုဒ်ကို ပေါင်းစည်း၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်လည်း။ ထိုဝိတက်ဝိစာရတို့သည် ဒုတိယဈာန်၌ပင် ငြိမ်းကုန်ပြီးသည်မဟုတ်ပါလော။- ဖွင့် ဆိုရခြင်း၏ အတိုးကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။ စုဒ်ကြောင့် (က)ဝါကျမိန့်။

(ခ+ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့် ဝိတက်ဝိစာရတို့ ဒုတိယဈာန်၌ ငြိမ်းကုန်ပြီးသော်လည်း ဤတတိယဈာန်၏ အကြောင်းဥပါယ်ကို ပြခြင်းငှါ ဤဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာ-ဟူသောစကားကို ဆိုအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ တတိယဈာန်ကိုရခြင်းသည် ဝိတက်ဝိစာရငြိမ်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော်သင့်ရာ၏။ မဖြစ်သော်မသင့်ဟူသောအနက် ရောက်ရာ၏။-ဝိတက္ကဝိစာရာနဥ္စ ဝူပသမာဟူသောစကားကိုဆိုရခြင်း ယုတ္တိကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။ စုဒ်ကြောင့် (ခ+ဂ)ဝါကျမိန့်။

နံ့ပါတ် (၃)

(ခ) ဝါကျဖြင့် ဝိတက္ကဝိစာရာနဥ္စ ဝူပသမာဟူသောစကားကို ထပ်ဆိုရာ၌ မဂ္ဂပရိဒီပနဖြစ်ပုံကို မန္ဒဗုဒ္ဓိပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက် အကျယ်အားဖြင့် ဖွင့်ပြသောကြောင့် ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း) ဝိရောဓိဒေါသပယ်။

(ဂ)ဝါကျဖြင့် ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထဖြစ်ပုံကို ဥပမာနှင့်တကွ မန္ဒဗုဒ္ဓိပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက် ထင်ရှားအောင်ပြသောကြောင့် ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း) မဂ္ဂ ပရိဒီပနတ္ထ အကျယ်မှတပါး ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထအကျယ် အဖို့တပါးကို ပြည့်စုံပြန့်အောင်--

http://www.dhammadownload.com

ဖွင့်ပြသောကြောင့် အဖျာပိတ်ဒေါသပယ်။
ကာမဠ္ဓသဒ္ဒါဆိုရခြင်း- စ-သဒ္ဒါဖြင့် ဝိတက္ကဝိစာရာနဉ္စ ဝူပသမာဟူသောပုဒ်ကို ပေါင်းစည်း၏ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ၏ ဖွင့်ဆိုအပ်သောအနက်ကို မနှစ်သက်၍ ဆိုပါသည်။

နံပါတ် (၄)

သန္တော ကာယော သတ္တာယော။ သတ္တာယေ ပဝတ္တာ ဒိဋ္ဌိ သတ္တာယဒိဋ္ဌိ။
(တစ်နည်း) ကာယေ ဒိဋ္ဌိ ကာယ ဒိဋ္ဌိ။ သတိ ကာယဒိဋ္ဌိ သတ္တာယဒိဋ္ဌိ။

သတ္တာယပုဒ် + ဒိဋ္ဌိပုဒ်သည်ငှး၊ ထင်ရှားရှိသောခန္ဓာငါးပါး၏ ဒိဋ္ဌိနှင့် အာရုံ/အာရမ္မဏိက စပ် (ဗျူပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ထင်ရှားရှိသော ခန္ဓာငါးပါးကို ငါဘဲဟု မှားယွင်းစွာ ပြင်းစွာစွဲလမ်းခြင်းသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။
ဘဇန္တီတိ ဘာဝိယာနိ။ ဩရံ ဘာဝိယာနိ ဩရမ္ဘာဝိယာနိ။
[အောက်ကာမဘုံသို့ ဆည်းကပ်တတ်ကုန်သော။]
ဩရံ ဘာဝဿ ဟိတာနိ ဩရမ္ဘာဝိယာနိ။
[အောက်ကာမဓာတ်၏ အစီးအပွားဖြစ်ကုန်သော။]

သင္ဂိတဗ္ဗာနိ ဝဏ္ဏာတဗ္ဗာနီတိ ဘာဝိယာနိ။ ဩရေတိ ဘာဝိယာနိ ဩရမ္ဘာဝိယာနိ။

[အောက်မဂ်သုံးပါးတို့သည် ပယ်အပ်ကုန်သော။]
ဩရပုဒ် + ဘာဂိယပုဒ်သည်ငှး၊ အောက်မဂ်သုံးပါး၏ သံယောဇဉ်တရားတို့နှင့် ပဟာယက/ပဟာတဗ္ဗ စပ် (ဗျူပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ သံယောဇဉ်တရားတို့၏ တစ်ပါးသည် တစ်ပါးနှင့် တူသောအခြင်းအရာဟုဆိုအပ်သောဇာတ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။
ဥဒ္ဓာနံ သုဋ္ဌု ကာယတီတိ ဥဿုတော။ ဥဿုတောယေဝ ဥဿုတ္တော။

နံပါတ် (၅)

ကာမဠ္ဌ ။ ။ အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + အတာရန် + နိပါတသမုဒါယပုဒ်။
ဝူပသန္တာ။ ။ ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + ဩတာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
တတိယ။ ။ ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + ဩတာရန် + တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၇)

ဒုတိယဇ္ဈာနေယေဝ ဦ စေ. . . ဒုတိယဈာန်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္တာ။
တတိယဈာန်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္တာ။
ဒုတိယဈာန်၏ ဝိတက်ဝိစာငြိမ်းခြင်းဂုဏ်သည် အနုညာတတ္တာ။
ကာမဠ္ဌ = အနုဂ္ဂဟတ္ထ သမ္ဘာဝနတ္ထ။
ပန = အရုစျတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

ရှုနံ = ကေန္တတ္တ။
အပ္ပဟိနာနမ္ပိ အပိ = သမ္ဘာဝနတ္ထ အနုဂ္ဂဟတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

ပဟာနံ ၌ ဓာတ်အရ . . အနာဂါမိမဂ်- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
အနာဂါမိဂ်၏ ရှေးအဘို့၌ဖြစ်သော ဥပစာရသမာဓိဇောတို့သည် ဒီပကတ္ထ။
အနာဂါမိဖိုလ်ဇောသည် ပကာသနတ္ထ။
အောက်မဂ် အောက်ဖိုလ်ရရှိပြီးခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ကာမဘုံသို့ပြန်မလာခြင်း အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ရရှိခြင်းသည်
အနုဘာဝတ္ထ။

(က)ဝုတ္တံ ၌ ဓာတ်အရ အဌကထာဆရာ၏ သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဉာဏ် ဝီရိယ ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။

နံပါတ် (၁၀)

သံယောဇနာနံအရ . . . ဩရမ္ဘာဂိယ သံယောဇဉ်ငါးပါး ပစ္စည်းတရားသည်၊ ပဟာနံအရ- အနာဂါမိမဂ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပတတ္ထုပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပါသည်။

ဓါတ်ရှုခဉ် (၉၅)

(က)ဥပေက္ခကော စ ဝိဟရတီတိ ဧတ္ထ ဥပပတ္တိတော ဣက္ခတီတိ ဥပေက္ခာ
(ခ) သမံ ပဿတိ အပက္ခပတိတာ ဟုတွာ ပဿတီတိ အတ္ထော။
(ဂ) တာယ ဝိသဒါယ ဝိပုလာယ ထာမဂတာယ သမန္နာဂတတ္တာ တတိယဇ္ဈာန သမင်္ဂီ "ဥပေက္ခကော"တိ ဝုစ္စတိ။
(ဃ)ဥပေက္ခာ ပန ဒသဝိဓာ ဟောတိ ဆဠင်္ဂုပေက္ခာ ဗြဟ္မဝိဟာရုပေက္ခာ ဗောဇ္ဈင်္ဂုပေက္ခာ ဝီရိယုပေက္ခာ သင်္ခါရုပေက္ခာ ဝေဒနုပေက္ခာ ဝိပဿနု ပေက္ခာ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ ဈာနုပေက္ခာ ပါရိသုဒ္ဓုပေက္ခာတိ။
[အဘိ။ ဌ ။ ၂၁၆]

နံပါတ် (၁)

ဥပေက္ခကော၊ အသင့်အားဖြင့် ရှုတတ်သော တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာရှိသည် (ဟုတွာ၊ ဝိဟရတိ)

(က)ဝကတိကတ္တား -တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီ။

(ဂ)ဝိသဒါယ- သံကိလေသကင်းသဖြင့် သန့်ရှင်းသော၊ ဝိပုလာယ- သာတိ သယ မဟဂ္ဂတ အဖြစ်သို့ရောက်သဖြင့် ပြန့်ပြောကြီးမားသော၊ ထာမဂတာယ-

http://www.dhammadownload.com

ပီတိကင်းခြင်းကြောင့် မြဲမြံခိုင်ခံ့သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်သော။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ပါဝနာဒိ ။ ။ ဆရာ (က)ဖြင့် ဥပေက္ခာ၏ ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဥပေက္ခာ၏အဓိပ္ပါယတ္ထ အကျယ်မရှိဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။

(ဃ)သို့ဌပနာဝဠတ။ ။ဆရာ (ဂ)ဖြင့် တတိယဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်ကို ဥပေက္ခကော ဟူ၍ဆိုအပ်သောဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်လည်း။ ဤတတိယဈာန်၌ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာဟပင် မရှိသည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်ကြောင့် တတိယဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်ကို ဥပေက္ခကောဟူ၍ ဆိုအပ်ပါသနည်း။

အဓိပ္ပါယ်တား- ဥပေက္ခာဝေဒနာရှိသော ဥပေက္ခာဟူ၍ ဆိုအပ်သည်မဟုတ်၊ တတိယဈာန်၌ ဝေဒနုပေက္ခာမရှိသော်လည်း ဥပေက္ခာ ၁၀-မျိုးအနက်၊ တတြမဇ္ဈတ္တု ပေက္ခာနှင့်ပြည့်စုံသောကြောင့် တတိယဈာန်သမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်ကို ဥပေက္ခကောဟုဆို အပ်၏ဟူလို။

နံပါတ် (၃)

(ခ) အဗျာပိတ(တစ်နည်း)ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။ ဣက္ခာတတ်၏အနက်ကိုင်း။ ဥပေက္ခာ၏ အဓိပ္ပါယတ္ထကိုင်း ပျံ့နှံ့အောင်ဖွင့်ပြသောကြောင့်။

(ဂ) အဗျာပိတဒေါသပယ်၊ ဥပေက္ခာပုဒ်၏ အဖွင့်မှတပါး ဥပေက္ခကောပုဒ်၏ အဖွင့်ကို ပျံ့နှံ့အောင်ဆက်လက်အားထုတ်သောကြောင့်။

(ဃ)အဗျာပိတ (တစ်နည်း) ဝိရောဓိဒေါသပယ်။ တတိယဈာန်၌ ဥပေက္ခာ ဝေဒနာမရှိသော်လည်း တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာရှိ၍ တတိယဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်ကို ဥပေက္ခ ကောဟု ဆိုနိုင်ပုံ ယုတ္တိကိုပြသောကြောင့်။

နံပါတ် (၄)

အဝတ္ထဝတိတာ။ ။ပက္ခေ ပတိတာ ပက္ခပတိတာ။န ပက္ခပတိတာ အပက္ခပတိတာ။

န-ပုဒ်၊ ပက္ခပတိတာ ပုဒ်သည်ငှါး ပဋိသေဓဒောဝုဏ်၏ သုခဒုက္ခအဖို့၌ မကျတတ်သောဥပေက္ခာနှင့် ဝုဏ် + ဝုဏေးစပ် (ဗျ + နိ)။

ဥပေက္ခာ၏ အသင့်အားဖြင့်ရှုခြင်းဝုဏ်သည် (ပ + နိ)။

န ဝက္ခော အဝက္ခော။ အပက္ခေ ဝတိတာ အဝက္ခဝတိတာ။

တတိယဈာနသမင်္ဂီ။ ။ သမိဥ္စနံ သမင်္ဂေါ။ သမင်္ဂေါ အဿ အတ္ထီတိ သမင်္ဂီ။
တတိယဈာနေန သမင်္ဂီ တတိယဈာနသမင်္ဂီ။

သမင်္ဂပုဒ်+ ဤပစ္စည်းသည်ငှါး ပြည့်စုံခြင်း၏ ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် နိဿိတ+နိဿျစပ် (ဗျ + နိ)။ ပြည့်စုံခြင်းဝုဏ်သည် (ပ + နိ)။

http://www.dhammadownload.com

နံ့ပါတ် (၅)

ဥပပတ္တိတော ။ ။ဣတ္ထိ + ရတ္တာဒိ + ဣ + တိတ်။
(တစ်နည်း)တောပစ္စည်းဆုံးသောကြောင့် နိပါတ်ပုဒ်။
အပက္ခပတိတာ။ ။ ဣတ္ထိ + ကညာဒိ + အာ + သမာသ်။
သမံ ။ ။ နပုံ + စိ + နိ + တိတ်။
တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီ။ ။ ပုံ + ရတ္တာဒိ + ဤ + သမာသ်။

နံ့ပါတ် (၆)

(က) ဥပပတ္တိတော ဣက္ခတိ- ဖြင့် ဥပေက္ခာ၌ ဥပ+ဣက္ခ+ဏ၊ယင်း ဏ၏ တတ္တသာစနေ၌ သက်သည်ကိုရင်း၊ ဥပ- ဥပသာရ၏ ယုတ္တိအနက်ဟောသည်ကိုရင်း၊ ဥပပတ္တိတော ဣက္ခတီတိ ဥပေက္ခာဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်းသိစေ။

(ခ) သမံ ပဿတိ- ဖြင့် ဣက္ခဓာတ်၏ အမှတ်အသားပြုခြင်းအနက်၌မဖြစ်၊ ကြည့်ရှုခြင်းအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုရင်း။ အသင့်အားဖြင့်ရှု၏ဟူသည် အညီအမျှကြည့်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုရင်းသိစေ။ အပက္ခပတိတာ ဟုတွာ ပဿတိ- ဖြင့် အညီအမျှကြည့်ခြင်းဟူသည် သုခဒုက္ခဟူသောအဖို့၌ မကျသည်ဖြစ်၍ ကြည့်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။

(ဂ) တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီ ဝုစ္စတိ- ဖြင့် ဥပေက္ခကော အရ တတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုသိစေ။ တာယသမန္နာဂတတ္တာ- ဖြင့် ဥပေက္ခကော၌ ဥပေက္ခာပုဒ်+က ပစ္စည်း၊ ယင်း က-၏ အဿတ္ထိအနက်၌သက်၍ ဥပေက္ခာ အဿအတ္ထီတိ ဥပေက္ခကောဟု အဿတ္ထိတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ ဝိသဒါယ စသည်ဖြင့် ထိုဥပေက္ခာသည်လည်း ဝိသဒါဂုဏ် ထာမဂတဂုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံသော ဥပေက္ခာပင်ဖြစ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံ့ပါတ် (၇)

တာယ- ဥပေက္ခာယကို စွဲယူသုံးသပ်အပ်သောကြောင့် ပက္ကန္တဝိဘတ်။

(ဃ) ပန- ဝါကျာရမ္ဘတ္ထ။ (တစ်နည်း) ဒဋ္ဌကရဏတ္ထ။

စ- သဒ္ဒါ။ တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ပီတိကိုသာစက်ဆုပ်အပ်သည် သာမဟုတ်သေး၊ အသင့်အားဖြင့်ရှုတတ်သော တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာရှိ၍လည်း နေနိုင်၏ဟု ပေါင်းဆည်းသော သမုစ္စည်း (ဝါ) သမ္ပိဏ္ဍန- အနက်။

နံ့ပါတ် (၈)

ဥပေက္ခာယ အရ- တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ စေတသိက်ရ၏။
ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ဝိသာဒဂုဏ်၊ ဝိပုလဂုဏ်၊ ထာမဂတဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာအကြောင်းသည် ဒီပကတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

အညီအမျှရှုနိုင်ခြင်း သုခဒုက္ခအဖို့သို့မကျရောက်သည်ဖြစ်၍ ရှုခြင်းအကျိုးသည် ပကာသနတ္တ။
တတိယစျာန်သည် ဝိဘာဝတ္တ။
တတိယစျာန်သမာပတ်ချမ်းသာကို ခံစားနိုင်ခြင်းသည် အနုဘာဝတ္တ။
ဆဠင်္ဂုပေက္ခာ ဖြဟ္မဝိဟာရုပေက္ခာ၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂုပေက္ခာ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ ဈာနုပေက္ခာ ပရိသုဒ္ဓုပေက္ခာ ၆-ပါးသည် တတြမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်။
ဝိရိယုပေက္ခာ- ဝိရိယ စေတသိက်။
ဝေဒနုပေက္ခာ- ဉပေက္ခာ။
သင်္ခါရုပေက္ခာ၊ ဝိပဿနုပေက္ခာ- ပညာ။
ဆဠင်္ဂုပေက္ခာ အရ- ရဟန္တာ၏သန္တာန်၌ဖြစ်သော တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ စေတသိက်။ယင်းသည် ဒဿနတ္တ။
ဝိပလ္လာသတရား ပယ်ထားပြီးခြင်းသည် ဒီပကတ္တ။
ဒွါရ ၆-ပါး အာရုံ ၆-ပါး တွေ့ဆုံရာ၌ သုမန ဒုမ္မနမဖြစ်ခြင်းသည် ပကာသနတ္တ။
အရဟတ္တမဂ် ဖိုလ်ဉာဏ်တို့သည် ဝိဘာဝတ္တ။
အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန် ဝင်ခံရခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝတ္တ။

နံပါတ် (၁၀)

တာယအရ-တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ ဈာနုပေက္ခာ ပစ္စည်းတရားသည်၊သမန္တာ ဂတ အရ တတိယစျာန်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂။

တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီအရ- တတိယစျာန်နှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ် အာရုံပစ္စည်းတရားသည်၊ဝုစ္စတိ၌ ခါတ်အရ သတိ ဝိရိယ ဉာဏ် ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

★★★★★★★★★

ဝါကျစဉ် (၉၆)

(က)ဌတွာ ဟ နနုစာယံ အတ္ထတော တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာဝ ဟောတိ။ သာစ ပဌမဒုတိယဇ္ဈာနေသုပိ အတ္ထိ၊ တသ္မာ တတြာပိ ဉပေက္ခကောစ ဝိဟာရ တီတိ ဧဝမယံ ဝတ္တဗ္ဗာ သိယာ၊ သာ ကသ္မာ န ဝုတ္တာတိ။
(ခ) အပရိဗျတ္တကိစ္စတော။
(ဂ) အပရိဗျတ္တဥှိ တဿာ တတ္ထ ကိစ္စံ ဝိတက္ကာဒီဟိ အဘိဘူတတ္တာ။
(ဃ)ဣဓ ပနာယံ ဝိတက္ကဝိစာရပီတီဟိ အနဘိဘူတတ္တာ ဥက္ခိတ္တသိရာ ဝိယ ဟုတွာ ပရိဗျတ္တကိစ္စာ ဇာတာ၊ တသ္မာဝုတ္တာတိ။

http://www.dhammadownload.com

(င) သရတီတိ သတော၊ သမ္ပဇာနာတီတိ သမ္ပဇာနော။

(စ) ဣတိ ပုဂ္ဂလေန သတိ စ သမ္ပဇညဉ္စ ဝုတ္တံ။ [အဘိ။ ဌ ။ ၂၁၇/၉]

နံပါတ် (၁)

(က)အပရိဗျတ္တကိစ္စတော၊မထင်ရှားသောကိစ္စရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်[ယုတ္တသမာသ်] (ဝါ) ထင်ရှားသောကိစ္စ မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။[အယုတ္တသမာသ်]

ဟိတ်သမ္ဗန်- တဿာ-တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာယ။

(ဃ)ဟိတ်သမ္ဗန်- ဣမိဿာ-တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာယ။

(က+ခ)ဝါကျတို့ အနက်ဖြည့်ရန်။

နံပါတ် (၂)

(က)ဝါကျ စသည်သို့။ ။ ဆရာမြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ တတိယစျာန် အရာဝယ် ဥပေက္ခကောစ ဝိဟရတိဟု ဟောတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ တရားကိုယ်အားဖြင့် တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာသာဖြစ်၍ ထိုသည် ပထမစျာန် ဒုတိယစျာန်တို့၌ ရှိ၍ ထိုစျာန်တို့၌လည်း ဥပေက္ခကောစ ဝိဟရတိဟု ဟောသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။ -ပထမစျာန် ဒုတိယစျာန်တို့၌ မဟောဆိုရခြင်း၏အကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။- စုဒ်ကြောင့် (က)စသည်မိန့်။

(ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် မထင်ရှားသောကိစ္စရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ပထမစျာန် ဒုတိယစျာန်တို့၌ ဥပေက္ခကောစ ဝိဟရတိဟု မဟောဆိုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်လည်း၊ မထင်ရှားသောကိစ္စရှိပုံကို အကျယ်အားဖြင့် မသိအပ်သေးသည်မဟုတ်ပါလော။ -စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

(စ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (င)ဖြင့် သရတီတိ သတော၊ သမ္ပဇာနာတီတိ သမ္ပဇာနောဟု ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန-ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်လည်း၊ သတိ ပညာတို့သာ အမှတ်ရခြင်း သိခြင်းကိစ္စကို ပြီးနိုင်ရာသည်မဟုတ်လော။- စုဒ်ကြောင့် (စ)ဝါကျမိန့်။ [ထိုသို့- သော်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကသာ အောက်မေ့ခြင်း သိခြင်းကိစ္စပြီး၍ သတိ ပညာတို့သည် အောက်မေ့အမှတ်ရခြင်း သိခြင်းကိစ္စကို မပြီးဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။]

နံပါတ် (၃)

(က)ဝါကျ ထွေ့ဘဟ ထားရခြင်း- တတိယစျာန်ဖြင့် ဥပေက္ခကောစ ဝိဟရတိ ဟောရာတွင် ဥပေက္ခာအရ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာကို ကောက်ယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ဆိုခြင်းအနက်ကို ယုံမှားအာသင်္ကာရှိသောကြောင့်၎င်း၊ ပထမစျာန် ဒုတိယစျာန်တို့၌ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာရှိ၍ ယင်းစျာန်တို့၌ ဥပေက္ခကောစ ဝိဟရတီဟူ၍ ဟောသင့်သည်ဟူသော အကျိုး၌ယုံမှားမှု ဖလအာသင်္ကာရှိသဖြင့်၎င်း၊မေးမြန်းစောဒနာလိုသောစကားရပ်ကို ထုတ်ပြလို၍ ထားပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

နိုယ် ॥ ॥ တွောဟမှာ, စောဒကာ နှစ်ဖြာလုံးပင် မဟုတ်လျှင်ဟု ပယ်ခြင်းစွ ပုဒ်တွောဟ ရှိလတ်က စောဒနာစကား။

(ခ)ဝါကျဖြင့် ပဌမစျာန် ဒုတိယစျာန်တို့၌ တကြမ္ဗုဗ္ဗတ္တုပေက္ခာရှိသော်လည်း ဥပေက္ခကောစ ဝိဟာရတိ-ဟုမဟောဆိုနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြဆိုသောကြောင့် ဝိရောဓိဒေါသပယ်။

(ဂ) ဝါကျဖြင့် ပုနရုတ္တိဒေါသပယ် (တစ်နည်း)ဝိရောဓိဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

ကုသုမာဒီဟိ သေဝိယတေတိ သိရော။ ဥက္ကံပိယတေတိ ဥက္ခွော။
ဥက္ခွော သိရော ယာယာတိ ဥက္ခွတ္တသိရာ။
သိခာတ် + ရပစ္စည်းသည်ရင်း၊ မှိုဲခြင်းကြိယာသကတ်သည်ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ဦးခေါင်းဖြပ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။
ပရိဗျတ္တံ ကိစ္စံ ယာယာတိ ပရိဗျတ္တကိစ္စာ။
ပရိဗျတ္တပုဒ်+ကိစ္စပုဒ်+ယပုဒ်သည်ရင်း၊ထင်ရှားသောကိစ္စ၏ တကြမ္ဗုဗ္ဗတ္တုပေက္ခာနှင့် ဂုဏ်/ဂုဏေးစပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ တကြမ္ဗုဗ္ဗတ္တုပေက္ခာ၏ ကိစ္စ ထင်ရှားခြင်းဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။
သမ္မဇာနာတီတိ သမ္ပဇာနော။ သမ္ပဇာနဿ ဘာဝေါ သမ္ပဇည်း။
သမ္ပဇာနပုဒ် + ဏျပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိတတ် သောပုဂ္ဂိုလ်၏ ပညာနှင့် နိဿယ/နိဿိတစပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ပညာသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နံပါတ် (၅)

အဟု ॥ ॥ အလိင် + ဘူဝါဒိဂုဏ်း + ဥကာရန် + အာချာတ်ပုဒ်။
အပရိဗျတ္တကိစ္စတော။ ॥ ဣတ္ထိလိင် + ကညာဒိဂိုဏ်း + အာကာရန်+ သမာသ်နာမ်ပုဒ်။
(တောပစ္စည်းဆုံး၍ နိပါတ်ဟုလည်းဖြေ)
သိရာ ॥ ॥ ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိဂိုဏ်း + ဩကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
သမ္ပဇည။ ॥ နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိ + အကာရန် + တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(က) အပရိဗျတ္တံ တဿာ ကိစ္စံဖြင့်- အပရိဗျတ္တကိစ္စတော၌ အပရိဗျတ္တကိစ္စ ပုဒ်ကို အပရိဗျတ္တံ တဿာ ကိစ္စာတိ အပရိဗျတ္တကိစ္စာ-ဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝဓနတ္တ ပြုအပ်သည်ကို သိစေသည်။ တတ္ထဖြင့်- မထင်ရှားသောကိစ္စရှိ၏ဟူသည် ပဌမစျာန် ဒုတိယစျာန်၌ ဖြစ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

http://www.dhammadownload.com

ဝိတက္ကာဒီဟိ အဘိဘူတတ္တာ-ဖြင့် ဝိတက်စသည်တို့ လွှမ်းမိုးအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် မထင်ရှားသောကိစ္စရှိ၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

(င)သရတိဖြင့်- သတော၌ သရဓာတ်+တပစ္စည်း ယင်းတပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓန၌ဖြစ်၍ သရတီတိ သတော-ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ ရ-ကျေ၍ ရုပ်ပြီးသည်ကိုရင်း သိစေပါသည်။ သမ္ပဇာနာတိဖြင့်- သမ္ပဇာနော၌ သံရှေး-ပရှေးရှိသော ဉာဓာတ်+အပစ္စည်း၊ ယင်းအ-ပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓန၌သက်၍ သမ္ပဇာနာတီတိ သမ္ပဇာနောဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ ဉာဓာတ်ကို ဇာ-ပြု၍ရုပ်ပြီးသည်ကိုရင်း သိစေသည်။

(စ) ဝါကျ သံဝဏ္ဏနာဖြင့်- ဒေသနာတော်သည် ဓမ္မာဓိဋ္ဌာနဒေသနာ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနဒေသနာနှစ်ပါးရှိရာ ဤ၌ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန်ဖြစ်၍ သတောသမ္ပဇာနော-အရ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုရခြားသော်လည်း မုချအားဖြင့် သတိ ပညာတို့ကို သတောသမ္ပဇာနော-အရ ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခဝ၌ ဧဝ. . .

တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

သခိရုပေက္ခာ စသည်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

အာရုံကို သုခ ဒုက္ခအဖို့သို့ မကျအောင် ရှုနိုင်ခြင်းသည် အနုညာတတ္ထ။

ပဌမဒုတိယဈာနေသုပိ ၌ အပိ =တတိယဈာန်ကို ပေါင်းစည်းသောကြောင့် သမုစ္စည်းအနက်။

နံပါတ် (၈)

အပရိဗျတ္တ ကိစ္စတော အရ- ပဌမဈာန် ဒုတိယဈာန်၌ရှိသော တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ -ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိတို့ လွှမ်းမိုးခံရခြင်းသည် ဒီပကတ္ထ။

ထင်ရှားသောကိစ္စမရှိ၍ ယင်းဈာန်တို့၌ ဥပေက္ခကောစ ဝိဟာရတိဟု မဟော ဆိုရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

ဝိတက်ဝိစာရတို့ကို မလွန်မြောက်ခြင်း ပီတိကို မစက်ဆုပ်ခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ဥပေက္ခကောစ ဝိဟာရတိကို မဟောဆိုရခြင်း၏ အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာကို သောတုဇနတို့ လေ့လာရခြင်း တတိယဈာန်၌ ဥပေက္ခာကောစ ဝိဟာရတိဟော ဆိုရခြင်းကို သိရှိရခြင်းအကျိုးတရားသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ဝိတက္ကာဒီဟိ အရ-ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန်ရှိ ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိပစ္စည်း တရားသည်၊ အဘိဘူတတ္တာ-၌ အဘိဘူတအရ ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန်ရှိ တတြ

http://www.dhammadownload.com

မဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ စေတသိက်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ပြုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- ကြီး ၄၊ လတ် ၂။ ဈာန, မဂ္ဂ။

ဝါကျစဉ် (၉၇)

(က)တတ္ထ ကိဥ္စာပိ ဣဒံ သတိသမ္ပဇညံ ပုရိမဇ္ဈာနေသုပိ အတ္ထိ။

(ခ) မုဋ္ဌဿတိဿ ဟိ အသမ္ပဇာနဿ ဥပစာရမတ္တမ္ပိ နသမ္ပဇ္ဇတိ ပဂေဝ အပ္ပနာ။

(ဂ) ဩဠာရိကတ္တာ ပန တေသံ ဈာနာနံ ဘူမိယံဝိယ ပုရိသဿ စိတ္တဿ ဂတိ သုခါ ဟောတိ၊ အဗျတ္တံ တတ္ထ သတိသမ္ပဇညကိစ္စံ။

(ဃ)ဩဠာရိကင်္ဂပ္ပဟာနေန ပန သုခုမတ္တာ ဣမဿဈာနဿ ပုရိသဿ ခုရဓာရာယံ ဝိယ သတိသမ္ပဇညကိစ္စပရိဂ္ဂဟိတာ ဧဝ စိတ္တဿ ဂတိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာတိ ဣဓေဝ ဝုတ္တံ။ [အဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၂၁၉]

နံပါတ် (၁)

(ခ) ပန၊ထိုသို့ရှေးဖြစ်သော ပဌမဈာန်, ဒုတိယဈာန်တို့၌ရှိသော်လည်း။တေသံ ဈာနာနံ၊ တို့၏။ ဩဠာရိကတ္တာ၊ရုန်းရင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ဘူမိယံ၊၌။ပုရိသဿ၊ ၏။ ဂတိ၊ အလားသည်။ သုခါ၊ လွယ်သည်။ ဟောတိဝိယ၊ သို့။ တတ္ထ၊ဈာနေသု၊ထို ပဌမဈာန်, ဒုတိယဈာန်တို့၌။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ဂတိ၊ အလားသည်။ သုခါ၊ ဟောတိ။ ဒုက္ကရံ၊ ခဲယဉ်းသော။ ဣဒံ နာမ၊ဤမည်သော အမှုကို။ကရိယတိ၊ ပြုအပ်၏ဟူ၍။ တတ္တဗ္ဗဿ၊ ဆိုအပ်သောကိစ္စ၏။ အဘာဝတော၊ မရှိခြင်းကြောင့်။ တတ္ထ၊ဈာနေသု၊ တို့၌။ သတိသမ္ပဇညကိစ္စံ၊ သည်။ အဗျတ္တံ၊ မထင်ရှားသည်။ ဟောတိ၊ ၏။

(ခ) အပ္ပနာ၊ အပ္ပနာဈာန်သည်။ ပဂေဝ၊ ရှေးဦးမဆွအစကပင်။ နသမ္ပဇ္ဇတိ၊ နိုင်။ (တစ်နည်း) အပ္ပနာ၊ သည်။ ပဂေဝ၊ အဘယ်မှာ ပြီးစီးနိုင်ပါအံ့နည်း။

(ဂ) ဥပမာဝါကျ၌ ဒုက္ကရံ ခဲယဉ်းသော။ ဣဒံနာမ၊ဤမည်သောအမှုကို။ကရိယတိ၊ ပြုအပ်၏ဟူ၍။ ဝတ္တဗ္ဗဿ၊ ဆိုအပ်သောကိစ္စ၏။ အဘာဝတော။

(ဃ)ဣတိ၊ ဤသို့ ဤတတိယဈာန်၏ နူးညံ့သည်အတွက် သတိသမ္ပဇညဖြင့် သိမ်းဆည်းအပ်သောစိတ်၏ ဖြစ်ခြင်းကို အလိုရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

နံပါတ် (၂)

(က)စသည်သို့ ။ ။ ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ တတိယဈာန်အရာဝယ် သတောသမ္ပဇာနောဟူ၍ သတိသမ္ပဇညကိုဟောတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်။ ဤသတိသမ္ပဇညသည် ပထမဈာန်, ဒုတိယဈာန်တို့၌လည်း ရှိသည်မဟုတ်ပါလော။ ဟောဆိုနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

http://www.dhammadownload.com

(ခ)သို့ ပါပနာဒိ ॥ / ဆရာ (က)ဖြင့် ဤသတိသမ္ပဇညသည် ပထမစျာန် ဒုတိယ စျာန်တို့၌ရှိ၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ပထမစျာန် ဒုတိယစျာန်တို့၌လည်း သတော သမ္ပဇာနောဟူ၍ သတိသမ္ပဇညကို ဟောဆို၏ဟူသောအနက်ရောက် ရာ၏။ ပထမစျာန် ဒုတိယစျာန်တို့၌လည်း သတိသမ္ပဇည ရှိနိုင်ပုံယုတ္တိကိုလည်း ပြဆိုသင့် သေး၏။

(ဂ)(ဃ)သို့ ဌပနာပဋ္ဌက။ ॥ ဆရာ (က-ခ)တို့ဖြင့် ပထမစျာန် ဒုတိယစျာန်တို့၌ သတိသမ္ပဇညရှိနိုင်ပုံကို ယုတ္တိကြောင်းနှင့်တကွ ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော် ထိုပထမ စျာန်, ဒုတိယစျာန်တို့၌ သတောသမ္ပဇာနောဟူ၍လည်း သတိသမ္ပဇညကို မဟော သင့်သည် မဟုတ်ပါလော။တ-စျာန်ကိုသာ သတောသမ္ပဇာနာဟူ၍ ဟောဆိုရခြင်း ကို ဥပမာနှင့်တကွ ပြဆိုသင့်၏။

နံပါတ် (၃)

ကိဥ္စာပိ သဗ္ဗါ. . . ပထမစျာန် ဒုတိယစျာန်တို့၌လည်း သတိသမ္ပဇညရှိ၍ သတော သမ္ပဇနောဟု ဟောသင့်လျက် မဟောသည်ကို မနှစ်သက်၍ ကိဥ္စာပိသဗ္ဗါဆို။ **တစ်နည်း။** ॥တ-စျာန်ကို သတောသမ္ပဇာနောဟု ဟောသည်ကို မနှစ်သက်၍ဆို။

(ခ) ဝိရောဓိဒေါသပယ်၊ ရှေးစျာန်တို့၌လည်း သတိသမ္ပဇညရှိနိုင်ပုံကို ယုတ္တိ ကြောင်း ဖြင့် ဖွင့်ပြသောကြောင့်။

(ဂ) အဗျာပိတဒေါသပယ်။

(ဃ)အဗျာပိတဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

မုဋ္ဌဿတိ ॥ ॥ မုဋ္ဌာ သတိ ယဿာတိ မုဋ္ဌဿတိ။

မုဋ္ဌပုဒ်+ သတိပုဒ်+ ယပုဒ်သည်ရင်း၊ ပျောက်ကင်းသောသတိ၏ ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် နိဿိတ+နိဿျစပ် (ဗျ + နိ)။ သတိပျောက်ကင်းခြင်း ကြိယာသည် (ပ+နိ)။

ဩဠာရိကတ္တံ။ ॥ ဥဠာရေ နိယုတ္တာနိ ဩဠာရိကာနိ။
ဩဠာရိကာနံ ဘာဝေါ ဩဠာရိကတ္တံ။

မှတ်ချက် ॥ ॥ ÷ကသံ စျာနာနံ နှင့်အရတူ၍ "ဘာဝသမ္ဗန်·တာ-သမ္ဗန် လာ ဟန်လိင်ဝုစ်တူ" နိယံအရ ဩဠာရိက နပုလ္လိင် ဗဟုဝုစ်ဆိုထားသည်။

အပ္ပနာ ॥ ॥ အပ္ပေတိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ ပါပေတိ အာရမ္မဏန္တိ အပ္ပနာ။
အပ + ယု သည်ရင်း၊ ရောက်စေခြင်း ကြိယာသည်ရင်း (ဗျ + နိ)။
အပ္ပနာစျာန်တို့၏ တစ်ပါးသည်တစ်ပါးနှင့်- ဇာတ်သည် (ပ + နိ)။

သုခုမ ॥ ॥ သုခယတိ အနုဘဝတီတိ သုခုမံ။

ခုရဓာရေ ॥ ॥ ခုရတိ ဆိန္ဒတိ ဗေဒနာတိ ခုရံ။ ဓေဝံ ဓာရေတီတိ ဓာရာ။
ခုရဿ ဓာရာ ခုရဓာရာ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

သတိ	။	။	ဣတ္ထိ + ရတ္တာဒိ + ဣ + ကိတ်။
မုဋ္ဌသတိ ။		။	ပုံ + ရတ္တာဒိ + ဣ + သမာသ်။
သြဋ္ဌာရိက ။		။	နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + တဒ္ဓိတ်။
အဗျတ္တ	။	။	နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ +သမာသ်။
သုခုမ	။	။	နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + ကိတ်။

နံပါတ် (၆)

(ဃ)သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂ ပရိဂ္ဂဟိတာ ဧဝ စသည်ဖြင့်- သတိသမ္ဗောဇ္ဈင် ကိစ္စဖြင့် စိတ်၏ဖြစ်ပုံအလားကို အလိုရှိအပ်သောကြောင့် တတိယစျာန်၌ သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်ကို ဟောအပ်၏ဟု ဟောဆိုရခြင်းအကြောင်းကို သိစေ။ ပုရိသဿစသည်ဖြင့် သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်ကိစ္စဖြင့် သိမ်းဆည်းအပ်ပုံဥပမာကို သိစေ။ **သုခုမတ္တာ ဣမဿ ဈာနဿ** ဖြင့်- တတိယစျာန်၏ သိမ်မွေ့သည်၏အဖြစ်ကြောင့် သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်ကိစ္စဖြင့် သိမ်းဆည်းအပ်၏ဟု သိမ်းဆည်းအပ်ပုံအကြောင်းကို သိစေ။ **သြဋ္ဌာရိကင်္ဂပဟာနေန** ဖြင့်- တတိယစျာန်သိမ်မွေ့ခြင်းသည် ရှုန်းရင်းသော ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိဈာန်အင်္ဂါကို ပယ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ကိဋ္ဌာပိ- အနုဂ္ဂဟတ္ထ။

(ဂ) ပန - အရုစျတ္ထ၊ ဂရဟတ္ထ။

(ဃ) ပန - ဝိသေသသတ္ထ။ (တစ်နည်း) အန္ဝယတ္ထ။

ဣဓေဝ ဌ ဧဝ. . . တတိယစျာန်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

ပဌမစျာန်, ဒုတိယစျာန်တို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

တတိယစျာန်၏ သိမ်မွေ့ခြင်းဂုဏ်သည် အနုညာတတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

မုဋ္ဌသတိ အရ- သတိပျောက်ကင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

အယောနိသောမနသိကာရသည်၎င်း၊ လောဘ ဒေါသဖြစ်စရာအာရုံတို့သည်၎င်း ဒီပကတ္ထ။

ဥပစာရျာန်မျှမပြည့်စုံခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

ဗာလူပသေဝနစသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

သတိပျောက်ကင်းသဖြင့် ရရှိနိုင်သော ပစ္စုပ္ပန်သံသရာအစီးအပွားမှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း တရားထူးတရားမြတ်များမရရှိနိုင်ခြင်းအကျိုးသည် အနုဘာဝတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

y&dpmaeo k & -ပထမစျာန် ဒုတိယစျာန်ပစ္စည်းတရားသည်၊အတ္ထိအရ- သတိ ပညာအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဣ, စျာ, မဂ်။

ဩဠာရိကဂ်အရ-ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိစျာန်အင်္ဂါပစ္စည်းတရားသည်၊ပဟာန အရ - တတိယစျာန်၏ရှေး၌ဖြစ်သော ဥပစာရဘာဝနာစိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရား အား ပကတူပဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ဩဠာရိကဂ်ပဟာနေန အရ-တတိယစျာန်၏ရှေး၌ဖြစ်သော ဥပစာရဘာဝနာစိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ဣမဿ စျာနဿအရ- တတိယစျာန်အား အနန္တရ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အနန္တရ, သမနန္တရ, ဥပနိဿယ, အာသေဝန, နတ္ထိ, ဝိဂတ။

ဓါတ်ကျေ့စဉ် (၉၈)

(က) ဣဓဒါနိ သုခဋ္ဌ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတီတိ ဧတ္တ ကိဉ္စာပိ တတိယဇ္ဈာန သမင်္ဂိနော သုခပဋိသံဝေဒနာဘောဂေါ နတ္ထိ၊ ဧဝံ သန္တေပိ ယသ္မာ တဿ နာမကာယေန သမ္ပယုတ္တံ သုခံ။

(ခ) ယံ ဝါ တံ နာမကာယသမ္ပယုတ္တံ သုခံ။

(ဂ) တံ သမုဋ္ဌာနေနဿ ယသ္မာ အတိပဏီတေန ရူပေန ရူပကာယော ဖုဋ္ဌော၊ ယဿ ဖုဋ္ဌတ္တာ စျာနဝုဋ္ဌိတောပိ သုခံ ပဋိသံဝေဒေယျ။

(ဃ) တသ္မာ ဧတမတ္ထံ ဒဿေန္တော"သုခဋ္ဌ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတီ"တိအာဟ။

[အဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၂၁၉]

နံပါတ် (၁)

သံဝဏ္ဏနာ ရှု၍ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗအနက်။

ကာယေန၊ စျာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟူသော နာမကာယဖြင့်။ သုခံ၊ စေတသိကသုခကို။ ပဋိသံဝေဒေတိ၊ စျာန်ဝင်စားဆဲအခိုက်၌ ခံစား၏။ ကာယေန၊ တတိယစျာန် စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟူသောနာမကာယဖြင့်။ သုခံ၊ ကာယိကသုခကို။ ပဋိသံဝေဒေတိ၊ စျာန်မှ ထသောအခါ ခံစား၏။ ကာယေန၊ စျာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကာယဝိညာဉ်ဟူသောနာမကာယ ဖြင့်။ သုခံ၊ ကာယိကသုခကို။ ပဋိသံဝေဒေတိ၊ စျာန်မှထသောအခါ ခံစား၏။ ကာယေန၊ စျာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟူသောနာမကာယဖြင့်။ သုခံ၊ စေတသိကသုခ ကာယိကသုခကို။ ပဋိသံဝေဒေတိ၊ စျာန်ဝင်စားဆဲအခိုက်၌ ခံစား၏။

(၁) ယသ္မာ၊ တဿနာမကာယေန၊ သမ္ပယုတ္တံ၊ ယံသုခံ။ တံသုခံ၊ သော ပဋိဝေဒေယျ၊ တသ္မာ ဧတမတ္ထံ ဒဿေန္တော။ ပ ။ အာဟ။

http://www.dhammadownload.com

(၂) ယံ ဝါ တံ။ ပ ။ အာပာ။[ယှဉ်သင့်စပ်သင့်ရာကို ဝါကျတို့ဖြင့် ယှဉ်စပ် အနက်ပေး]

နံပါတ် (၂)

(က)ဝါကျ စသည်သို့။ ။ ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ တတိယစျာန်ကို သုခဋ္ဌ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိဟု ဟောတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်လည်း၊ တတိယစျာန်သမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်အား သုခဝေဒနာကို ခံစားအံ့ဟူသော အာဘောဂသည် မရှိသည်မဟုတ်ပါလော။- ဟောဆိုရခြင်း၏ အကြောင်းကိုလည်းပြဆိုသင့်သေး၏။ - စုဒ်ကြောင့် (က)ဝါကျစသည်မိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား- သုခကိုခံစားအံ့ဟူသော အာဘောဂမရှိသော်လည်း-

(၁)ဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟူသော နာမကာယနှင့် သုခဝေဒနာတို့ ယှဉ်နေ၏ ထိုသုခဝေဒနာကို ခံစားလိုက ခံစားနိုင်၏ဟူသော အနက်ကိုပြလိုသောကြောင့်ရင်း၊

(၂) ဈာန်စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ပဏီတစိတ္တဇရုပ်ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော ကာယိကသုခကို ဈာန်မှထသောအခါလည်း ခံစား၏ဟူသောအနက်ကို ပြလိုသော ကြောင့်ရင်း၊ ဤသို့ဟောဆိုအပ်၏ဟူလိုသော်။

(ခ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့် ဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့်ယှဉ်သော စေတသိက သုခကို တတိယဈာနလာဘီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဈာန်ဝင်စားဆဲအခိုက်၌ ခံစားလိုက ခံစား နိုင်၏ဟူသောအနက်ကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် သုခဋ္ဌ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိဟူ၍ ဟောရကြောင်းကိုပြဆို၏။ ယင်းသို့ဆိုလျှင် ဈာန်ဝင်စားခိုက်၌ ကာယိကသုခကို မခံစားဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏ (သာရတ္ထ)။ **(တစ်နည်း)** ဈာန်မှထသောအခါ၌မူ သုခကို မခံစားဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏ (ဝိမတိ)။- စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ခ)ဝါကျ-ဝါသဒ္ဒါသားရခြင်း-တတိယဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟူသောနာမကာယဖြင့် စေတသိကသုခ(မုခ) ကာယိသုခ(ဖလ္လ)ကို ဈာန်ဝင်စားဆဲခဏ၌ ခံစားသည်ဟူသော အနက်မှတပါး တတိယဈာန်ကာယဝိညာဉ်ဟူသောနာမကာယဖြင့် ကာယိကသုခ ကို ဈာန်မှထသောအခါ၌လည်း ခံစား၏ဟူသော အနက်အကြောင်းကို လဲပြလို သောကြောင့် ထားပါသည်။ **(တစ်နည်း)** ကာယေန အရ တတိယဈာန်ဟူသော နာမ ကာယယူအပ်သည်မှတပါး တတိယဈာန်ကာယဝိညာဉ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟူသော နာမကာယ ယူအပ်သည်ကို လဲပြလိုသောကြောင့်ရင်း၊ သုခ အရ- စေတသိကသုခ ကာယိကသုခ (သာရတ္ထ) (ဝါ) စေတသိကသုခ (ဝိမတိ) ယူအပ်သည်မှတပါး ကာယိကသုခ ယူအပ်သည်ကို လဲပြလို၍ရင်း၊ ဈာန်ဝင်စားဆဲခဏ၌ ခံစားသည်မှတပါး ဈာန်မှထသောအခါ၌ ခံစားသည်ကို လဲပြလိုသောကြောင့်ရင်း ထားပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

ကိဥ္စာပိ-သဒ္ဒါ ထားရခြင်း- တတိယဈာန်သမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ ဈာန်ဝင်စားဆဲခဏ၌ သုခကို ခံစားအံ့ဟူသော အာဘောဂမရှိပါဘဲလျက် သုခဥ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိ ဟု-ဟောသောပါဠိတော်ကို မနှစ်သက်၍ ထားပါသည်။

(ဂ)ဝါကျဖြင့်- နာမကာယဖြင့် ကာယိကသုခကို ဈာနလာဘီပုဂ္ဂိုလ်သည် ခံစားနိုင်ပုံကို ပြည့်စုံပျံ့နှံ့အောင် ဖွင့်ပြသောကြောင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း) ဈာနလာဘီပုဂ္ဂိုလ်သည် နာမကာယဖြင့် ကာယိကသုခ ခံစားနိုင်ပုံ ယုတ္တိကြောင်းကိုပြသောကြောင့် ဩစိတျဟီန၊ဝိရောဓိဒေါသပယ်ပါသည်။

နံပါတ် (၄)

ကုစ္ဆိတာနံ ကေသာဒီနံ အာယော ပဝတ္တိဋ္ဌာနန္တိ ကာယော။

နာမဿ ကာယော နာမကာယော။

ကု-ပုဒ်+အယပုဒ်သည်ရင်း၊ စက်ဆုပ်အပ်သော ဆံပင်စသည်တို့၏ဖြစ်ရာ အရပ်ခန္ဓာကိုယ်နှင့် ဌာနီ/ဌာနစပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ခန္ဓာကိုယ်ဖြစ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

တေန သမုဋ္ဌာနံ တံ သမုဋ္ဌာနံ။

တံ-ပုဒ်+သမုဋ္ဌာန ပုဒ်သည်ရင်း၊ သုခဝေဒနာ၏ အတိပဏီတရုပ်နှင့် အကြောင်း/အကျိုးစပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။

အတိပဏီတရုပ်တို့၏ အလွန်မွန်မြတ်ခြင်းဂုဏ်သည် ပဝတ္တိနိမိတ်။

ဖရတီတိ ဖုဋ္ဌော။

ဖရဓာတ်+တ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ပျံ့နှံ့ခြင်း ကြိယာသာမညသည်ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ပျံ့နှံ့ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နံပါတ် (၅)

သမင်္ဂီနော ॥	॥ ပုလ္လိင်+ရတ္တာဒိဂိုဏ်း+ဣကာရန်+တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်။
နတ္ထိ ॥	॥ အလိင်+ဂဏဝိမုတ်+ဣကာရန်+နိပါတ်ပုဒ်။
သန္တ ॥	॥ နပုလ္လိင်+ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်း+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ဒသေယန္တော။	॥ ပုလ္လိင်+ပုရိသာဒိဂိုဏ်း+(တစ်နည်း)ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်း+ဩကာရန်+ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(က)နာမကာယေန ဖြင့် - ကာယအရ ရူပကာယကိုမယူအပ် ဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟူသော နာမကာယကို ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။

သမ္ပယုတ္တံ သုခံဖြင့်- သုခအရ စေတသိကသုခကို (ဝိမတိ) (ဝါ) စေတသိကသုခ ကာယိကသုခကို (သာရတ္ထ) အရကောက်ယူအပ်သည်ကိုသိစေသည်။

http://www.dhammadownload.com

ကိဉ္စာပိ စသည်ဖြင့်- တတိယဈာန် သမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်အား သုခဋ္ဌကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိ ဟောရာ၌ စောဒကာဘောဂကို သိစေသည်။ဝေံ သန္တေပိစသည် ဖြင့်- ထိုသို့ဈာန်ဝင်စားဆဲခဏ၌ တတိယဈာန်သမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်အား သုခကိုခံစားအံ့ဟု အာဘောဂ မရှိသော်လည်း ဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟူသောနာမကာယနှင့် ယှဉ်သော သုခဝေဒနာ (ကာယိကသုခ)ရှိရကား ထိုသုခကို ခံစားလိုက ခံစားနိုင်၏ဟူသောအနက်ကို ပြလိုသောကြောင့် သုခဋ္ဌ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိ ဟုဟောသည်၏အဖြစ်ကို သိစေသည်။

[တသ္မာ၊ ထိုသို့ ဈာန်ဝင်စားဆဲခဏ၌ တတိယဈာန်သမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်အား သုခကို ခံစားအံ့ဟူသော နှလုံးသွင်းမရှိသော်လည်း ဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟူသော နာမကာယနှင့် ယှဉ်သော သုခဝေဒနာကို ခံစားရာ၏အဖြစ်ကြောင့်။]

(ခ) ယံဝါ တံဝါ-စသည်ဖြင့် သုခအရ ကာယိကသုခကို ယူရမည်ကိုရင်း၊ ကာယေနအရ ဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့် ကာယဝိညာဉ်ဟူသော နာမကာယကို ယူရမည်ကို ရင်းသိစေသည်။

(ဂ) တံသမုဋ္ဌာနေန စသည်ဖြင့် ဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့်ယှဉ်သော သုခဝေဒနာကြောင့်ဖြစ်သော အတိပဏီတ စိတ္တဇရုပ်သည် အခြား တိဇကာယနှင့် ရောနှောပျံ့နှံ့နေရကား ဈာနလာဘီ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဈာန်မှထသောအခါ၌လည်း ထိုကာယိကသုခကို ခံစားလိုက ခံစားနိုင်၏ဟူသောအနက်ကို ပြလိုသောကြောင့် သုခဋ္ဌ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိဟု ဟောသည်၏အဖြစ်ကို သိစေသည်။

[တသ္မာ၊ ထိုသို့ သုခဝေဒနာကြောင့်ဖြစ်သော မွန်မြတ်သော စိတ္တဇရုပ်ဖြင့် တတိယဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ တိဇကာယ၏ ပျံ့နှံ့သည်ဖြစ်၍ ဈာန်မှထသော်လည်း ထိုကာယိကသုခကို ခံစားရာ၏အဖြစ်ကြောင့်။]

နံပါတ် (၇)

သန္တေပိ၌ အပိကား-အနုဂ္ဂဟတ္ထ သမ္ဘာဝနတ္ထ။တတိယဈာန်သမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ သုခဝေဒနာကို ခံစားအံ့ဟု နှလုံးသွင်းမရှိသော်လည်း ဈာန်နှင့် သုခဝေဒနာ ယှဉ်သောကြောင့် ခံစားလိုက ခံစားနိုင်၏ဟု ချီးမွမ်းမြှောက်ပင့်သောကြောင့်။

ကိဉ္စာပိကား-ဂရဟတ္ထ။

ဈာနာ ဝုဋ္ဌိတောပိ၌ အပိကား-သမုစ္စယတ္ထ။ ဈာန်ဝင်စားဆဲခဏကို ပေါင်းစည်းသည်။

နံပါတ် (၈)

တံ သမုဋ္ဌာနေန-အရ အတိပဏီတရုပ်။- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

တတိယဈာန်သုခသည် ဒီပကတ္ထ။

တိဇကာယကို ပျံ့နှံ့၍ ဈာန်မှထရာအခါ၌လည်း ကာယိကသုခ ခံစားနိုင်-

http://www.dhammadownload.com

ခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
တတိယစျာန်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
သုခဋ္ဌ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိဟု ဒေသနာတော်ဟောဆိုရခြင်း သာဝက
တို့ နာကြားရခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

တံအရ-တတိယစျာန်သုခ ပစ္စည်းတရားသည်၊သမုဋ္ဌာန-အရ အတိပဏီတရုပ်(စိတ္တဇရုပ်)ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- ကြီး ၄၊ လတ် ၁၊ ဣန္ဒြိယ၊ ဈာန။

ရူပေနအရ-စိတ္တဇရုပ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ ရူပကာယော-အရ တိဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ကာယေနအရ-ဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ် ဟူသော နာမကာယပစ္စယုပ္ပန်တရားအား၊ သုခ-အရ ထိုနှင့်ယှဉ်သော သုခဝေဒနာပစ္စည်းတရားသည် သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

တစ်နည်း။ ။ သုခ-အရ ကာယိကသုခပစ္စည်းတရားသည်၊ကာယေန-အရ ဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟူသော နာမကာယအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

တစ်နည်း။ ။ သုခ-အရ ကာယိကသုခ ပစ္စည်းတရားသည်၊ကာယ-အရ ကာယဝိညာဉ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- ကြီး ၄၊ လတ် ၃၊ ဣန္ဒြိယ၊ ဈာန။

⊛⊛⊛⊛⊛⊛⊛⊛⊛

ပါဠိမေးခွန်း (၉၉)

(က) ကသ္မာ ပန တံ တေ ဧဝံ ပသံသန္တိတိ? ပသံသာရဟတော။
(ခ) အယဉှိ ယသ္မာ အတိမဓုရသုခေ သုခပါရမိပ္ပတ္တေပိ တတိယဈ္ဈာနေ ဥပေက္ခကော၊ န တတ္ထ သုခါဘိသင်္ဂေန အာကဍ္ဎိယတိ။
(ဂ) ယထာ စ ပီတိ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဧဝံ ဥပဋ္ဌိတသတိတာယ သတိမာ။
(ဃ) ယသ္မာစ အရိယကန္တံ အရိယဇနသေဝိတမေဝ အသံကိလိဋ္ဌံ သုခံ နာမ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိ။
(င) တသ္မာ ပသံသာရဟော။
(စ) ဣတိ ပသံသာရဟတော နံ အရိယာ တေ ဧဝံ ပသံသာဟေတုဘူတေ ဂုဏေ ပကာသေန္တာ "ဥပေက္ခကော သတိမာ သုခဝိဟာရီ" တိ ဧဝံ ပသံသန္တိတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ [အဘိ၊ ဋ္ဌ ၊ ၂၂၀]

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

ဥပေက္ခကော ၊အလွန်ချိုမြိန်ကောင်းမြတ်၍ အထွဋ်အထိပ်သို့ရောက်သော တတိယစျာန်သုခ၌သော်မှလည်း လျစ်လျူရှုနိုင်သေး၏။ သတိမာ ၊ တဖန်ပီတိ မကပ်ငြိအောင် အာရုံမြတ်၌ ကပ်၍တည်သော သတိရှိပါပေ၏။ သုခဝိဟာရီ၊ အရိယာတို့ နှစ်သက်အပ်သော တတိယစျာန်သုခကို နာမကာယဖြင့်ခံစားလျှက် နေလေ့ရှိနိုင်ပါပေ၏။

(က)ဓေ၀်..ဤသို့ ဥပေက္ခကော သတိမာ သုခဝိဟာရီဟူ၍။

(ခ)ဟိတ်သမ္ဗန် - ဣမဿ တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂလဿ။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့၌ပနာပဋ္ဌက ॥ ॥ ဆရာသည် (က)ဖြင့် ချီးမွမ်းခြင်း၄၊ထိုက်သောကြောင့် တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်ကို အရိယာတို့သည် ချီးမွမ်းကြကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ယင်းသို့- သော်လည်း၊ ပဌမစျာန် ဒုတိယစျာန်ရသော စျာနလာဘီပုဂ္ဂိုလ်တို့ ကဲ့သို့ စျာနလာဘီပုဂ္ဂိုလ်ချင်းတူ၍ အထူးဝိသေသ မချီးမွမ်းထိုက်သည်မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်သို့သော အကြောင်းများကြောင့် ဥပေက္ခကော သတိမာ သုခဝိဟာရီဟူ၍ အထူးဝိသေသပြုလျှက် ချီးမွမ်းရခြင်း၏အကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

(ဂ) သို့ ပါပနာဒိ ॥ ॥ဆရာ (ခ)ဖြင့် တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် သုခ၏ အထွဋ်အထိပ်သို့ရောက်သော တတိယစျာန်၌သော်လည်း လျစ်လျူရှုတတ်၏။ သုခနှင့် ယှဉ်သောတဏှာသည် မဆွဲငင်အပ်သောကြောင့် ဥပေက္ခကောဟု ချီးမွမ်းထိုက်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ယင်းတတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်ကို သတိမာဟူ၍ ချီးမွမ်းခြင်း၄ါထိုက်ပုံကို မသိအပ်ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။

နံပါတ် (၃)

(ဃ)အဗျာပိတ ဒေါသပယ်- တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီ ပုဂ္ဂိုလ်ကို သုခဝိဟာရီ ဟူ၍လည်း ချီးမွမ်းထိုက်ပုံကို ပြည့်စုံပုံ့နှံ့အောင် ဖွင့်ပြသောကြောင့်။

(စ) ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်- တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ ချီးမွမ်းခြင်း၄ါ ထိုက်ပုံ အကျယ်ကိုပြပြီးနောက် ချုပ်၍ နိဂုံးကို ဖွင့်ပြသောကြောင့်။

တတိယဇ္ဈာနေသု ပိ- ၌ အပိ- ထိပ်ဆုံးရောက်သော တတိယစျာန်သုခ၌သော်မှ လည်း လျစ်လျူရှုနိုင်သေး၏။ အောက်စျာန်ရှိ သုခတို့၌ လျစ်လျူရှုနိုင်သည်ကား ဆိုဘွယ်မရှိ ဤသို့သမ္ဘာဝနာအနက်ကို ပြလိုသောကြောင့် အပိ-သဒ္ဒါဆို။

နံပါတ် (၄)

အတိမဓုရသုခ ॥ ॥ အတိမဓုရံ သုခံ ယသ္မိန္တိ အတိမဓုရသုခံ။

အတိမဓုရ ပုဒ်+သုခ ပုဒ်သည်ရင်း ၊အလွန်ချိုမြိန်သောသုခ၏ တတိယစျာန်

http://www.dhammadownload.com

နှင့် နိသျ+နိဿိတ စပ် (ဗျ+နိ)။ တတိယစျာန်၏ အလွန်ချိုမြိန်သော သုခ ရှိခြင်းဂုဏ်သည် (ပ+နိ)။

သုခပါရမိပ္ပတ္တံ ။ ။ ပရံ ပစ္စနီကံ မာရေတီတိ ပရမံ။
(တစ်နည်း) ပရတိ အတ္တနော ဥတ္တမဘာဝံ ပါလေတီတိ ပရမံ။
ပရမံယေဝ ပါရမီ။ သုခဿ ပါရမီ သုခပါရမီ။
သုခပါရမိံ ပတ္တံ သုခပါရမိပ္ပတ္တံ။

သုခပါရမီပုဒ်+ပတ္တပုဒ်သည်ရင်း၊သုခ၏ အထွဋ်အထိပ်သို့ရောက်သော တတိယစျာန်နှင့်အကြောင်း+အကျိုးစပ် (ဗျ+နိ)။တတိယစျာန်၏ သုခ အထွဋ်အထိပ်သို့ရောက်ခြင်းဂုဏ်သည် (ပ+နိ)။

သုခါဘိသင်္ဂေ ။ ။ အဘိသဇ္ဇတီတိ အဘိသင်္ဂေါ။
သုခသ္မိံ အဘိသင်္ဂေါ သုခါဘိသင်္ဂေါ။

သုခပုဒ်+အဘိသင်္ဂပုဒ်သည်ရင်း၊သုခဝေဒနာ၏ ငြိကပ်တတ်သော တဏှာနှင့် အာရုံ+အာရမ္မဏိက စပ် (ဗျ+နိ)။ သုခ၌ ငြိကပ်ခြင်းကြီးယာသည် - (ပ+နိ)။

ဥပဋ္ဌိတသတိတာ။ ။ ဥပဋ္ဌိတာ သတိ ယဿတ္ထိ ဥပဋ္ဌိတသတိ။
ဉပဋ္ဌိတသတိနော ဘာဝေါ ဥပဋ္ဌိတသတိတာ။

အရိယကန္တံ ။ ။ အရိယေဟိ ကန္တံ အရိယကန္တံ။

နံပါတ် (၅)

တေ ။ ။ ပုံ + သဗ္ဗနာမ် + ဩ + သဗ္ဗနာမ်။
ပါရမီ ။ ။ ဣတ္ထိ + နဒါဒိ + ဤ + တဒ္ဓိတ်။
သတိမာ။ ။ ပုံ + ဂုဏဝါ + အာ + တဒ္ဓိတ်။
ဂုဏော ။ ။ ပုံ + ပုရိသာဒိ + ဩ + ကိတ်။

နံပါတ် (၆)

(ခ) အယံ- ဖြင့် ဥပေက္ခကော-အရ တတိယဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ တတိယဈာနေ- ဖြင့် လျစ်လျူရှုတတ်၏ဟူသည် တတိယစျာန်ကို လျစ်လျူရှုတတ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ အတိမဓုရသုခေသုခပါရမိပ္ပတ္တေ -ဖြင့်၊ယင်းတတိယစျာန်ဟူသည် သုခအထွဋ်အထိပ်သို့ရောက်သော တတိယစျာန်ပင်ဖြစ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။န တတ္ထ-စသည်ဖြင့် လျစ်လျူရှုခြင်း၏ အကြောင်းကို သိစေ။

(ဂ) ဥပဋ္ဌိတသတိတာယ- ဖြင့် သတိမာ၌ သတိပုဒ်+မန္တုပစ္စည်း၊ ယင်းမန္တုပစ္စည်း ၏ အဿတ္ထိအနက်၌သက်၍ သတိ အဿ အတ္ထီတိ သတိမာဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ကပ်၍တည်တတ်သောသတိရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် တတိယဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်ကို သတိမာဟူ၍ ချီးမွမ်းထိုက်သည်ကိုရင်း သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

ယထာစသည်ဖြင့် ဥပမာကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(ခ) အပိ- အမြတ်နေ‌ာင်ထိုင်ပြီး ဥပေက္ခကောဟူသောအမြတ်ပုဒ်ကို စပ်သော ကြောင့် သမ္ဘာဝနတ္ထ။

အရိယဇနသေဝိတ မေဝဒ္ဓ ဧဝ. . .

အရိယာသူတော်ကောင်းတို့သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

ပုထုဇဉ် ဈာန်မရသောပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်ငှင်း ပဋ္ဌမဈာန် ဒုတိယဈာန်ရသူတို့ သည်ငှင်း' နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

တတိယဈ္ဈာနလာဘီ ကလျာဏပုထုဇဉ်သည် အနုညာတတ္ထ။

မှတ်ချက်။ ။ အရိယာသူတော်ကောင်းတို့သည်သာ မှီဝဲထိုက်သည်လည်းဖြစ် သော-ဟူသော ပြည်နိသျှရှုသည်။

တစ်နည်း။ ။ အရိယာဇနသေဝိတ (အရိယကန္တိ) သုခသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။ အသေဝိတ (အကန္တ) သုခသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။ တတိယဈ္ဈာနလာဘီ ကလျာဏပုထုဇ္ဇန သေဝိသ (ကန္တ) သုခ သည် အနုညာတတ္ထ။

မှတ်ချက်။ ။ အရိယာတို့မှီဝဲအပ်သည်သာ ဖြစ်သော- ဟူသော ဘာ+ဋီ ကို ရှုသည်။

(င) တသ္မာ၊ ထိုသို့သုခများမြောက် ထိပ်ဆုံးရောက်သော တတိယဈာန်သုခ ၌သော်မှလည်း လျစ်လျူရှုတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် (ခ) ရှု။

(တစ်နည်း) တသ္မာ၊ ထိုသို့ တဖန်ပီတိ မကပ်ငြိအောင် သတိမပြတ်အောက်မေ့တတ် သည်၏အဖြစ်ကြောင့် (ဂ) ရှု။

(တစ်နည်း) တသ္မာ၊ ထိုသို့အရိယာတို့ မှီဝဲအပ်သည်သာဖြစ်သော စေတသိကသုခကို နာမကာယဖြင့်ခံစားလျှက် ချမ်းမြေ့သာယာ-နေတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် (ဃ)ရှု။

နံပါတ် (၈)

ပသံသန္တိအရ- ချီးမွမ်းခြင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ချီးမွမ်းထိုက်ခြင်းဂုဏ်သည် ဒီပကတ္ထ။

တတိယဈာန်ရခြင်း၌ အားထုတ်နေကြသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ရွှင်လန်း အားတက်ခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

တတိယဈာန်၏ ပရိကမ္မ ဥပစာရ ဘာဝနာတို့သည်ငှင်း၊အတိမ‌ဓုရ ပါရမိပ္ပတ္တဖြစ်သော တတိယဈာန်သုခ၌သော်လည်း လျစ်လျူရှုနိုင်ခြင်း စသော အကြောင်းတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

တတိယဈာန်မရသေးသောပုဂ္ဂိုလ်တို့ တတိယဈာန်ရခြင်းသည်အနုဘာဝတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

တစ်နည်း။ ချီးမွမ်းသော ဘုရားစသောအရိယာတို့သန္တာန် သတိ၊ ဝိရိယ၊ ဉာဏ် ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ် ကောက်လေ။

တတိယဈာနေ ဥပေက္ခကော အရ သုခပါရမိပ္ပတ္တ၌ပင် လျစ်လျူရှုနိုင်ခြင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

တတိယဈာန်သည် ဒီပကတ္ထ။

ဥပေက္ခကောဟု ချီးမွမ်းခံရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

ပရိကမ္မဘာဝနာ ဥပစာရဘာဝနာသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

တတိယဈာန်ရရန် အားထုတ်နေကြသော ယောဂီအပေါင်းတို့ ရွှင်လန်းတက်ကြွ ြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(က)တံအရ-တတိယဈာန သမင်္ဂီ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ခန္ဓာပဉ္စက ပစ္စည်းတရားသည်၊ ပသံသန္တိ-အရ ချီးမွမ်းကြကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သန္တာန် သတိ၊ ဝိရိယ၊ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ် ကြိယာစိတ္တ ါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏာဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အာရမ္မဏ ၈-မျိုး။

တေအရ- အရိယာတို့၏ ခန္ဓာပဉ္စကပစ္စည်းတရားသည်၊ အာစိက္ခန္တိ-အရ ငှင်းပင်ဖြစ်သောကြောင့် တပါးခန္ဓာပစ္စည်းသည်၊ သုံးပါး နာမက္ခန္ဓာနှင့်စိတ္တဇရုပ် ကမ္မဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

❦ ❦ ❦ ❦ ❦ ❦ ❦ ❦ ❦

ဝါကျချုပ် (၁၀၀)

(က)သုခဿစ ပဟာနာ ဒုက္ခဿစ ပဟာနာတိ ကာယိကသုခဿစ ကာယိကဒုက္ခဿစ ပဟာနာ။

(ခ)ပုဗ္ဗေဝါတိ တဉ္စခေါ ပုဗ္ဗေဝ၊ န စတုတ္ထဈာနက္ခဏေ။

(ဂ)သောမနဿဒေါမနဿာနံ အတ္ထင်္ဂမာတိ စေတသိကသုခဿစ စေတသိကဒုက္ခဿ စာတိ ဣမေသမ္ပိ ဒွိန္နံ ပုဗ္ဗေဝ အတ္ထင်္ဂမာ။

(ဃ)ပဟာနာ ဣစ္စေဝ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

(င) ကဒါ ပန နေသံ ပဟာနံ ဟောတိ? စတုန္နံ ဈာနာနံ ဥပစာရက္ခဏေ။

(စ) သောမနဿံ ဟိ စတုတ္ထဈာနဿ ဥပစာရက္ခဏေ ယေဝ ပဟီယတိ၊ ဒုက္ခ ဒေါမနဿသုခါနိ ပဌမဒုတိယတတိယဈာနာနံ ဥပစာရက္ခဏေသု။

[အဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၂၂၀]

နံပါတ် (၁)

သုခဿစ ပဟာနာ ဒုက္ခစ ပဟာနာ ပုဗ္ဗေဝ သောမနဿ ဒေါမနဿနံ အတ္ထင်္ဂမာ။

http://www.dhammadownload.com

ပုဗ္ဗေဝ၊ ရှေးမဆွ၌ပင်။ သုခဿ၊ ကာယိကသုခကို။ ပဟာနာစ၊ ပယ်ခြင်းကြောင့်ရင်း။ ဒုက္ခဿ၊ စေတသိကဒုက္ခကို။ ပဟာနာစ၊ ကြောင့်ရင်း။ သောမနဿဒေါမနဿာနံ၊ တို့၏။ ပုဗ္ဗေဝ၊ ရှေးမဆွ၌ပင်။ အတ္ထင်္ဂမာ၊ ချုပ်ခြင်းသို့ရောက်ခြင်းကြောင့်ရင်း (သဒ္ဒတ္ထ) (ဝါ) ပယ်ခြင်းကြောင့်ရင်း (အဓိပ္ပါယတ္ထ)။

နံပါတ် (၂)

(င)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)စသောဝါကျတို့ဖြင့် သုခ ဒုက္ခ သောမနဿ ဒေါမနဿတို့ကို ရှေးမဆွကပင်လျှင် ပယ်အပ်ကုန်ပြီဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ ထိုသို့-သော် ပုဗ္ဗေဝဟုသာမည ဆိုသောကြောင့် ပယ်ရာကာလအထူးကို မသိအပ်သေးသည် မဟုတ်ပါလော-

တစ်နည်း။ ။ ပုဗ္ဗေဝဟုဆိုသောကြောင့် ယင်းလေးပါးလုံးတို့ကို စတုတ္ထဈာန်တို့၏ ဥပစာရက္ခဏ၌ ပယ်အပ်သည်ဟု မှတ်သားအပ်ပါသလော- ပယ်ရာကာလ အထူးကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏- စုဒ်ကြောင့်(င)ဝါကျမိန့်။

(စ) ဝါကျမိန့်။ ။ ဆရာသည် (င)ဖြင့် သုခ ဒုက္ခ သောမနဿ ဒေါမနဿတို့ကို လေးပါးသောဈာန်တို့၏ ဥပစာရက္ခဏ၌ပယ်အပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော် သုခကို ပဋ္ဌမဈာန်၏ ဥပစာရက္ခဏ, ဒုက္ခကို ဒုတိယဈာန်၏ ဥပစာရက္ခဏ, သောမနဿကို တတိယဈာန်၏ ဥပစာရက္ခဏ, ဒေါမနဿကို စတုတ္ထဈာန်၏ ဥပစာရက္ခဏ၌ ပယ်အပ်၏ဟု ယထာက္ကမနည်းဖြင့် အနက်ရောက်ရာ၏- ယထာလာဘ နည်းဖြင့် ဒုက္ခ ဒေါမနဿ သုခ သောမနဿတို့ကို ပဌမဈာန်စသည်တို့၏ ဥပစာရက္ခဏ၌ ရသင့်သည့်အားလျော်စွာ ပယ်အပ်သည်ကိုလည်း ဖွင့်ပြသင့်သေး၏- စုဒ်ကြောင့်(စ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဃ)ဝါကျဖြင့်-ချုပ်ခြင်းသို့ရောက်ခြင်းဟူသည် ပယ်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟု အတ္ထင်္ဂမာပုဒ်၏အဓိပ္ပါယတ္ထကို ဖွင့်ဆိုသောကြောင့် အဗျာပိတဒေါသပယ်။

(စ) ဝါကျဖြင့်-သုခ ဒုက္ခ သောမနဿ ဒေါမနဿတို့ကို ဈာန်လေးပါးတို့၏ ဥပစာ ရက္ခဏ၌ပယ်အပ်ကုန်၏ဟု ဆိုရာတွင် ယထာက္ကမနည်းအားဖြင့် အနက်ကိုမမှတ်သားမူ၍ ဒုက္ခကို ပဌမဈာန်၏ ဥပစာရက္ခဏ, ဒေါမနဿကို ဒုတိယဈာန်၏ ဥပစာရက္ခဏ, သုခကို တတိယဈာန်၏ ဥပစာရက္ခဏ, သောမနဿကို စတုတ္ထဈာန်၏ ဥပစာရက္ခဏ၌ ပယ်၏ဟု ယထာလာဘနည်းအားဖြင့် ချဲ့ပြသောကြောင့် အဗျာပိတဒေါသ/ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

ကာယေ ပဝတ္တံ ကာယိကံ။

ကာယပုဒ်+ဣကပစ္စည်းသည်ရင်း+ကာယဒွါရ၏ သုခဝေဒနာနှင့် နိဿယ/နိဿိတ စပ် ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။

ကိုယ်၌မှီ၍ ဖြစ်ခြင်းကြိယာသည် ပဝတ္တိနိမိတ်။

စေတသိ ပဝတ္တံ စေတသိကံ။

သုန္ဒရော မနော သုမနော။ (စိတ္တံ) ။(တစ်နည်း) သုန္ဒရံ မနော ယဿာတိ သုမနော။ (ပုဂ္ဂလော)။ သုမနဿ ဘာဝေါ သောမနဿံ။

သုမနပုဒ်+ဏျပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ကောင်းသောစိတ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ စေတသိကသုခနှင့် နိဿယ/နိဿိတ စပ် ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။

ကောင်းသောစိတ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကောင်းသောစိတ် (ဝါ) စေတသိကသုခသည် ပဝတ္တိနိမိတ်။

နံပါတ် (၅)

ကာယိက	=	နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိကာရန် + တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်။
ပဟာန	=	နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
သောမနဿ	=	နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိကာရန် + တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်။
ဣဒါ	=	အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + အာကာရန် + ပစ္စတ္တနိပါတ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(က)ကာယိက သုခံ-ဖြင့် သုခဿအရ ကာယိကသုခကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုသိစေသည်။ ကာယိကဒုက္ခံ-ဖြင့် ဒုက္ခဿအရ ကာယိကဒုက္ခကိုကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။

(ခ) တဒ္ဓ ခေါ ပုဗ္ဗေဝ-ဖြင့် ပုဗ္ဗေဝကို သောမနဿဒေါမနဿာနံ အတ္ထင်္ဂမာ ဟူသော နောက်ပုဒ်တို့နှင့်သာစပ်အပ်သည်မဟုတ် မဇ္ဈေဒီပက ကာကောလောကန နည်းဖြင့် သုခဿစ ပဟာနာ ဒုက္ခဿစ ပဟာနာပုဒ်တို့နှင့်လည်း စပ်အပ်သည်ကို သိစေသည်။ န စတုတ္ထဇ္ဈာနက္ခဏေ-ဖြင့် ပုဗ္ဗေဝဟုဆိုသောကြောင့် လေးပါးသော ဈာန်တို့၏ ဥပစာရက္ခဏကိုသာယူအပ်၏ စတုတ္ထဈာန်ခဏကိုမယူအပ်ဟု ပုဗ္ဗေဝ၌ ဧဝ၏ ဂဟေတဗ္ဗ နိဝတ္တေတဗ္ဗကို သိစေသည်။ စေတသိကသုခဿစ စေတသိက ဒုက္ခဿစ-ဖြင့် သောမနဿဒေါမနဿံ တို့ကို သောမနဿံ စ ဒေါမနဿံစ သောမ နဿဒေါမနဿာဟု ဒွန်သမာသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ သောမနဿ-အရ စေတသိကသုခကို ကောက်ယူအပ် သည်ကိုရင်း၊ဒေါမနဿ-အရ စေတသိကဒုက္ခ ကောက်ယူအပ်သည်ကိုရင်း သိစေသည်။ပုဗ္ဗေဝအတ္ထင်္ဂမာဖြင့် ပုဗ္ဗေဝကို အတ္ထင်္ဂမာ ပုဒ်နှင့်စပ်၍ အနက်သမ္ဗန်အပ်သည်ကိုရင်း သိစေသည်။ (သမ္ဗန္ဓ)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

ပုဗ္ဗေဝ၌ ဓေ. . . စျာန်လေးပါးတို့၏ ဥပစရက္ခဏာသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

စတုတ္ထဈာနက္ခဏာသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

ဣန္ဒြေတို့ကိုပယ်ခြင်းသည် အနုညာတတ္ထ။

ပဟာနာဣန္ဒြေဝ၌ ဓေ. . . ပယ်ခြင်းဟူသောအနက်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

အကြွင်းမဲ့ချုပ်ခြင်းဟူသောအနက်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

ချုပ်ခြင်းအနက်သည် အနုညာတတ္ထ။

စတုတ္ထဈာနဿ ဥပစာရက္ခဏေယေဝ၌ ဓေ. . .

စတုတ္ထစျာန်၏ ဥပစာရက္ခဏာသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

စတုတ္ထစျာန်၏ ခဏသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

ပ-ဒု-တစျာန်တို့၏ ဥပစာရက္ခဏာသည် အနုညာတတ္ထ။

ဣမေသမ္ပိ ဝိနိုင္ဒြ အပိ - အဝယဝသမုစ္စည်း။

တစ်ပါးစီ တစ်ပါးစီသော စေတသိကသုခ စေတသိကဒုက္ခကို ဆည်းသောကြောင့်။

နံပါတ် (၈)

သုခဿ စ ပဟာနာ ၌ ဓာတ်-အရ တတိယစျာန်၏ ဥပစာရဘာဝနာ

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ပရိကမ္မဘာဝနာသည် ဒီပကတ္ထ။

တတိယစျာန်သည် ပကာသနတ္ထ။

တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်း ပ-ဒု စျာန်တို့ကို ရရှိပြီးခြင်းအကြောင်းတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

တ-စျာန်၏ သမာပတ်ချမ်းသာစသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ဒုက္ခဿ စ ပဟာနာ၌ ဒုက္ခဿအရ-ဒုက္ခဝေဒနာပစ္စည်းတရားသည်၊ ပဟာနာ၌ ဓာတ်အရ ပထမစျာန်၏ရှေ့အဘို့၌ဖြစ်သော ကာမာဝစရဥပစာရသမာဓိဇော ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ကာယိက သုခဿ၌ ကာယေအရ-သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဣကပစ္စည်း-အရ သုခဝေဒနာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိ- ကြီး ၄၊ လတ် ၃၊ ကမ္မ၊ အာဟာရ၊ ဣန္ဒြိယ။

တစ်နည်း။ ။ကာယ-အရ ကာယပသာဒ ပစ္စည်းတရားသည်၊ဣကပစ္စည်းအရ ကာယဝိညာဉ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ဝတ္ထုပုရေဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိ- ဝတ္ထုပုရေဇာတ၊ နိဿယ၊ ဝိပ္ပယုတ္တ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ။

http://www.dhammadownload.com

ဓါတ်ကျွမ်းစဉ်း (၁၀၀)

(က) ဧတ္တာဟ "အထေဝံ တဿ တဿ ဈာနဿုပစာရေ ပဟီနာပိ ဧတာ ဝေဒနာ ဣတ္ထေ ကသ္မာ သမာဟဋာ" တိ။

(ခ) သုခဂ္ဂဟဏတ္ထံ။

(ဂ) ယာဟိ အယံ "အဒုက္ခ မသုခ"န္တိ ဧတ္ထ အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာ ဝုတ္တာ၊သာ သုခုမာ ဒုဗ္ဗိညေယျာ၊ န သက္ကာ သုခေန ဂဟေတုံ။

(ဃ)တသ္မာ ယထာ နာမ ဒုဋ္ဌဿ ယထာ တထာ ဝါ ဥပသင်္ကမိတွာ ဂဟေတုံ အသက္ကုဏေယျဿ ဂေါဏဿ ဂဟဏတ္ထံ ဂေါပေါ ဧကသ္မိံ ဝဇေ သဗ္ဗာ ဂါဝေါ သမာဟရတိ၊ အထေကေကံ နီဟရန္တော ပဋိပါဋိယာ အာဂတံ "အယံ သော၊ ဂဏှထ န"န္တိ တမ္ပိ ဂါဟာပယတိ။ ဧဝမေဝ ဘဂဝါ သုခဂ္ဂဟဏတ္ထံ သဗ္ဗာပိ ဧတာ သမာဟရိတိ။

(င) ဧဝဉှိ သမာဟဋာ ဧတာ ဒဿေတွာ "ယံ နေဝသုခံ, န ဒုက္ခံ, န သောမနဿံ န ဒေါမနဿံ, အယံ အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာ" တိ သက္ကာ ဟောတိ ဧသာ ဂါဟယိတုံ။ (ဘီ၊ ၄။ ၂၂၁/၂)

နံပါတ် (၁)

(က)အထ၊ ထိုမြို့[မဂ်လတ္တု] (တနည်း) သမာဟဋာအထ သမာဟဋာန၊ စု၍ဆိုအပ်ကုန်သနည်း [နုအနက်]

(ဂ) ဟောတုမန္တ= သာ၊ ထို အဒုက္ခမသုခဝေဒနာသည်။ သုခုမာ၊ သုခဒုက္ခတို့ကဲ့သို့ မရုန်းရင်း သိမ်မွေ့စွာ၏။သုခမတ္တာ၊သိမ်မွေ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ဒုဗ္ဗိညေယျာ၊ သိနိုင်ခဲ၏။

(ဃ)ဒုဋ္ဌဿ၊ ပျက်သောပယောဂရှိသော [သံဒ္ဓတ္တု]။

(ဝါ)ဆုံးမခက်သော [ဝေါဟာရတ္တု]။

(ဝါ)ရိုင်းစိုင်းကြမ်းတမ်းသော [အဓိပ္ပါယတ္တု]။

နံပါတ် (၂)

(ခ)ဝါကျသိမ့် ။ ။ ဆရာသည် ပါဠိတော်၌ သုခ ဒုက္ခ သောမနဿ ဒေါမနဿတို့ကို ထိုထိုစျာန်၏ဥပစာရက္ခဏ၌ ပယ်အပ်ကုန်၏ ချုပ်ခြင်းသို့ရောက်ကုန်၏ဟု ဟောတော်မူအပ်၏။ [အဋ္ဌကထာကိုလည်း ဌပနာထားနိုင်သည်] ထိုသို့- သော်၊ ထိုထိုစျာန်၏ ဥပစာရက္ခဏ၌ ပယ်အပ်ပြီးဖြစ်ရကား ဤဝေဒနာတို့ကို ထိုထိုစျာန်တို့၌သာ ဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။- ဤစတုတ္ထစျာန်၌ သုခဿစပဟာနာစသည်ကို မဟောဆိုသင့် ဤစတုတ္ထစျာန်၌ ထိုဝေဒနာတို့ကို ပေါင်း၍ဆိုရခြင်းကိုလည်း

http://www.dhammadownload.com

ပြဆိုသင့်သေး၏။ အာဘယ်အကျိုးငှါ ထိုဝေဒနာတို့ကို ဤစတုတ္ထစျာန်၌ ပေါင်း၍ဆို အပ်ပါသနည်း- စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။

(ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် ယူလွယ်စေခြင်းအကျိုးငှါ ထိုဝေဒနာတို့ကို ဤစတုတ္ထစျာန်၌ ပေါင်း၍ဆောင်အပ်ကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ယူလွယ် စေပုံ၊ ပေါင်း၍ဆောင်အပ်ပုံကို အကျယ်အားဖြင့် မသိအပ်ဟူသောအနက်ရောက် ရာ၏။- စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

(ဃ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ဃ)ဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် လွယ်ကူစွာယူခြင်း အကျိုးငှါ အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော ဤဝေဒနာတို့ကို ပေါင်း၍ဟောတော်မူပြီဟု ဖွင့်ပြ တော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်လည်း၊ ယင်းဝေဒနာတို့ကို ထိုထိုစျာန်၏ ဥပစာရက္ခဏ၌ ပယ်အပ်ကုန်ပြီးမဟုတ်လော။- စုပေါင်း၍ဟောတော်မူခြင်းကြောင့် ရအပ်သော အကျိုးကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။- စုဒ်ကြောင့် (ဃ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဂ) ဝါကျဖြင့် သုခဂ္ဂဟဏတ္ထဖြစ်ပုံကို မန္ဒ ဗုဒ္ဓိပုဂ္ဂိုလ်တို့အား သိသာထင်ရှား အောင် ချဲ့ပြသောကြောင့် ပုနရုတ္တိဒေါသပယ် (တစ်နည်း) အဗျာပိတဒေါသပယ်။

(ဃ)ဝါကျဖြင့် (ဂ)ဝါကျဆိုသဖြင့် ရအပ်သောအကျိုးကိုပြသောကြောင့် နိရတ္ထ ကဒေါသပယ် (တစ်နည်း) လွယ်ကူစွာယူနိုင်ပုံကို အန္ဓယနည်းအားဖြင့် ဥပမာနှင့် တကွဖွင့်ဆိုသောကြောင့် အဗျာပိတဒေါသပယ်။

ပဟီနာပိဧ္ဌ အပိ-သဒ္ဒါဆိုရခြင်း-သုခစသောဝေဒနာတို့ကို ထိုထိုစျာန်၏ဥပစာ ရက္ခဏ၌ ပယ်အပ်ပြီးကုန်သော်လည်း ယူလွယ်စေခြင်းအကျိုးငှါ ပေါင်း၍ ဆောင်အပ်၏ဟု အနုဂ္ဂဟတ္ထကို ပြလို၍ ဆိုပါသည်။

နံပါတ် (၄)

သင်္ဂဟေတွာ အာဟရိယန္တေတိ သမာဟဋာ။

သံရှေ့-အာရှေ့ရှိသော-ဟရဓာတ်+ဋ ပစ္စည်းသည်ငင်း၊ ဆောင်ခြင်းကြိယာ သည်ငင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ပေါင်း၍ဆောင်အပ်သောဝေဒနာတို့၏ ပဟာ တဗ္ဗအဖြစ်ဖြင့် တူသောအခြင်းအရာဟုဆိုအပ်သောဇာတ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဒုက္ခေန ဝိဇာနိတဗ္ဗာတိ ဒုဗ္ဗိညေယျာ။

ဒုရှေ့-ဝိရှေ့ရှိသော-ဉာဓာတ် + ဏျ ပစ္စည်းသည်ငင်း၊ ခဲယဉ်းသဖြင့် သိနိုင် ခဲခြင်းကြိယာသကတ်သည် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာ၏ သိမ် မွေ့ခြင်းဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

http://www.dhammadownload.com

ဒုသိယတေတိ ဒုဋ္ဌော။ ဂါဝေါ ပါတိ ရက္ခတီတိ ဂေါပေါ။ ဝဇန္တိ ဧတ္ထာတိ ဝဇော။

နံပါတ် (၅)

ပဟီနဂ္ဂု = ကွတ္တိလိင် + ကညာဒိဂိုဏ်း + အာကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ဂေါဏသ = ပုလ္လိင် + ရတ္တာဒိဂိုဏ်း + ဩကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ဂါဝေါ = ပုလ္လိင် + ရတ္တာဒိဂိုဏ်း + ဩကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ဧကေကံ = အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + နိဂ္ဂဟီကာရန် + ဝိစ္ဆာပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(၁) အဒုက္ခ မသုခါဝေဒနာ-ဖြင့်-အဒုက္ခမသုခံအရ အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။ သုခုမာဖြင့်- သုခဝေဒနာစသည်တို့ကဲ့သို့ ပေါ်လွင်ထင်ရှားမှုမရှိ၍ သိမ်မွေ့၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ ဒုဗ္ဗိညေယျာ-ဖြင့်-သိမ်မွေ့သည်၏အဖြစ်ကြောင့် သိနိုင်ခဲ၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ နသက္ကာ သုခေန ဂဟေတုံဖြင့်- သိမ်မွေ့သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဉာဏ်ဖြင့်ဖမ်းယူခြင်းငှါ မလွယ်ကူဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ဝေမေဝ၌ ဝေ. . . အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာ၏ ပျက်သောနွားနှင့် အဖမ်းခက်ခြင်းအားဖြင့်တူသော သဒိသဘောဂုဏ်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
ဝိသဒိသဘောဂုဏ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာသည် အနုညာတတ္ထ (ဝါ) သုခဝေဒနာ စသည်တို့သည် အနုညာတတ္ထ။
သမာဟရန္တော ၌ သံ = သင်္ဂဟအနက် (ဝါ) သမာဂတအနက်။
ပဟီနာပိ ၌ အပိ = အနုဂ္ဂဟအနက် (ဝါ) သမုစ္စယအနက်။
နီဟရန္တော ၌ နိ = အတိရေကတ္ထ (ဝါ) ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တကတ္ထ။
အယံ သော ၌ အယံ = အာသန္န ပစ္စက္ခအနက်။
ဂဏှထ နံ ၌ နံ = ပရမ္မုခ ဒူရ အနက်။

နံပါတ် (၈)

ဂါဟာပယတိ အရ-နွားကျောင်းသား၏ သန္တာန်၌ သတိ ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော ကာယဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပကစိတ္တုပ္ပါဒ်- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ကြမ်းတမ်းသောနွားသည် ဒီပကတ္ထ။
ကြမ်းတမ်းသောနွားကို လွယ်ကူစွာဖမ်းယူနိုင်ခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
နွားအားလုံးကို နွားခြံ၌သွင်းယူခြင်း တစ်ကောင်စီ အစဉ်အတိုင်း ထုတ်

http://www.dhammadownload.com

ဆောင်ခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ကြမ်းတမ်းသောနွားကို မိမိအလိုရှိသလိုဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း စသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။
(င)ဝါကျ အယ်စသည်- ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသောစိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုကောက်-ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
အဒုက္ခမသုခဝေဒနာသည် ဒီပကတ္ထ။
သုခဝေဒနာစသည်တို့ကဲ့သို့မဟုတ်ဟု ဆိုရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
စတုတ္ထဈာန်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်ချမ်းသာသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ဂါဝေါ အရ-နွားတို့၏ခန္ဓာပဋ္ဌက အာရုံပစ္စည်းတရားသည်၊ သမာဟရတိ-အရ ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပကစိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- အာရမ္မဏ, အဓိပတိ, ဥပနိဿယ, ပုရေဇာတ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

ဝါကျစဉ် (၁၀၂)

(က)ယထာဝါ အညတ္ထ ပဟီနာပိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိအာဒယော တတိယမဂ္ဂဿ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထံ တတ္ထ ပဟီနာတိ ဝုတ္တာ၊ ဧဝံ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထမေ္ဝတဿ ဈာနဿေတာ ဣမေ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
(ခ) ပစ္စယဃာတေန ဝါ ဧတ္ထ ရာဂဒေါသာနံ အတိဒူရဘာဝံ ဒဿေတုမေ္ဝတာ ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
(ဂ) ဧတာသု ဟိ သုခံ သောမနဿဿ ပစ္စယော၊ သောမနဿံ၊ ဒုက္ခံ ဒေါမနဿဿ၊ ဒေါမနဿံ ဒေါသဿ။
(ဃ) အဒုက္ခမသုခန္တိ ဒုက္ခာဘာဝေန အဒုက္ခံ၊ သုခါဘာဝေန အသုခံ။
[အဘိ၊ ဋ္ဌ ၊ ၂၂၂]

နံပါတ် (၁)

(က)အညတ္ထ၊ တတိယမဂ်မှတပါးသော အောက်မဂ်တို့၌။ တတ္ထ၊ ထိုတတိယမဂ်၌။ ဣမေ၊ ဤစတုတ္ထဈာန်၌။ ဧတာ၊ ဤဝေဒနာတို့ကို။
(ဂ) ဟိ၊ မှန်။ သုခံ၊ နံ့သာထုန်ခြင်း, နံ့သာလိမ်းခြင်း, ပန်းပန်ခြင်းစသည်ဖြင့်ဖြစ်သော ကာယိကသုခသည်။ သောမနဿဿ၊ ၏။ ပစ္စယော၊ ပကတူပနိဿယ ဖြစ်သောအကြောင်းတည်း။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ)သပ္ပစ္စယာ၊သောမနဿ ဒေါမနဿဟူသော အကြောင်းနှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ဠပနာပဋ္ဌက ။ ။ ဆရာ (က)ဖြင့် စတုတ္ထစျာန်၏ကျေးဇူးကို ချီးမွမ်းခြင်းငှါ ဤစတုတ္ထစျာန်၌ ထိုဝေဒနာတို့ကို ပေါင်း၍ဟောတော်မူသည်ကို သိထိုက်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ဝဏ္ဏဘဏနဟူသောအကြောင်းသာ ရှိသည်မဟုတ် အခြားတပါးအကြောင်းလည်း ရှိနိုင်သေးသည်မဟုတ်ပါလော။-

(ဂ)သို့ ပါပနာဒိ ။ ။ ဆရာ (ခ)ဖြင့် အကြောင်းကိုသတ်သဖြင့် ဒေါသတို့၏ အလွန်ဝေးသည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းငှါလည်း ထိုသုခစသောဝေဒနာတို့ကို ဟောအပ်သည်ကို သိထိုက်သောဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ (က)ဝါကျဖြင့် ဝဏ္ဏဘဏနဟူသော အကြောင်းသုခစသောဝေဒနာတို့ကို စတုတ္ထစျာန်၌ ဟောဆိုအပ်၏ဟု ဖွင့်ဆိုပြီးဖြစ်ရကား ပစ္စယယာတစသော အကြောင်းတပါးကိုဆိုသော ဆရာ့စကားမယုံကြည်နိုင်ရာဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။

နံပါတ် (၃)

(က)ယထာဝါ ၌ ဝါ-သဒ္ဒါ- ပစ္စယဒဿနဟူသောအကြောင်းမှတပါး ဝဏ္ဏဘဏနဟူသော အကြောင်းတပါးကိုလဲလိုသောကြောင့် ဝါ-သဒ္ဒါထား။

(ခ) ဝါ-သဒ္ဒါ-ဝဏ္ဏဘဏနဟူသောအကြောင်းမှတပါး ပစ္စယယာတေန ရာဂ ဒေါသ အတိဒူရဘာဝဒဿနဟူသော အကြောင်းတပါးကို လဲပြလိုသောကြောင့် ဝါ-သဒ္ဒါထား။

နိယံ ။ ။ တုံ တ္ထံ နှစ်မျိုး အကျိုးမြန်မာ အနက်ပေးရာ အကြောင်းသာ မှတ်လေမြဲ။

(ဂ) ဝိရောဓိဒေါသပယ်။(တစ်နည်း)ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။(တစ်နည်း)အဗျာပိတဒေါသပယ်။

(ဃ)အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

ပဟီနာ ။ ။ ပဟီယိံသူတိ ပဟီနာ။

ပ + ဟာ + တ သည်ရင်း၊ ပယ်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု + နိ) ပယ်အပ်ပြီးသောသက္ကာယဒိဋ္ဌိစသောတရားတို့၏ ပဟာတပ္ပအဖြစ်ဖြင့် တစ်ပါးသည်တစ်ပါးနှင့် တူသောအခြင်းအရာဟုဆိုအပ်သော ဇာတ်သည် (ပ + နိ)။

ပစ္စယယာတ။ ။ ဟာနန်ံ ယာတော။ ပဋိစ္စ ဖလံ ဧတိ ပဝတ္တတိ ဧတေနာတိ ပစ္စယော။ ပစ္စယာနံ ယာတော ပစ္စယယာတော။

ပစ္စယပုဒ်+ ယာတပုဒ်သည်ရင်း၊ သုခ ဒုက္ခစသော အကြောင်းတရားတို့၏ သတ်ခြင်းကြိယာနှင့် ပဟာယက + ပဟာတဗ္ဗစပ် (ဗျု + နိ)။

http://www.dhammadownload.com

အကြောင်းတရားတို့၏ သတ်ခြင်းကြိယာသည် (ဝါ) အကြောင်းတရားတို့မှ ဝေးကွာခြင်းဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

သပ္ပစ္စယာ ။ ။ သဟ ပစ္စယေန ယေ ဝတ္တန္တီတိ သပ္ပစ္စယာ။

ဟတာ ။ ။ ဟညီသူတိ ဟတာ။

နံပါတ် (၅)

အညတ္ထ ။ ။ အလိင် + ဂဏာဝိ + အ + နိပါတ်။

ပစ္စယယာတေန။ ။ ပုံ + ပုရိသာဒိ + ဩ + သမာသ်။

တောသု ။ ။ ဣတ္ထိ + သဗ္ဗနာမ် + အာ + သဗ္ဗနာမ်။

ဒသေယတုံ ။ ။ အလိင် + ဂဏာဝိ + နိ + နိပါတ်။

အညာ ။ ။ နပုံ + သဗ္ဗနာမ် + နိ + သဗ္ဗနာမ်။

နံပါတ် (၆)

(င) ဒုက္ခာဘာဝေန ဖြင့်- အဒုက္ခမသုခံ၌ အဒုက္ခကို နတ္ထိ ဒုက္ခံ ဧတသ္မိန္တိ အဒုက္ခံ-ဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ဝစနတ္ထကိုရင်း၊ အ-သည် န-၏ ကာရိယဖြစ်သည်ကိုရင်း အဘာဝ-အနက်ဟောသည်ကိုရင်း သိစေ။ [သုခါဘာဝေန နည်းတူဖော်]

အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာ ဖြင့်- အဒုက္ခမသုခံကို အဒုက္ခဉ္စ တံ မသုခဉ္စာတိ အဒုက္ခမသုခံဟု ကမ္မဓာရာယ်သမာသ်ဝစနတ္ထကိုရင်း၊ မ-၏ အာဂုံအဖြစ်ကိုရင်း သိစေ။

မှတ်ချက်။ ။ **ပါရာဇိကဏ် ဂဏ္ဌိသစ်၌ န ဒုက္ခာ အဒုက္ခာ၊ န သုခါ အသုခါ၊- ဟု ဝစနတ္ထပြုသည်။**

နံပါတ် (၇)

ပဟီနာပိ ၌ အပိ- အခြားမဂ်တို့၌ပယ်အပ်ပါသော်လည်း ထိုတတိယမဂ်၏ ကျေးဇူးကို ချီးမွမ်းပြလိုသောကြောင့် တတိယမဂ်၌ ယင်းတိုကိုပဟောအပ်ဝါ၏ဟု ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထံ တတ္ထ ပဟီနာတိ ဝုတ္တာ-ကို ပေါင်းဆည်းသောကြောင့် သမ္ဘာဝနာ အနက်။ အဒုက္ခ ၌ အ- အညတ္ထ (တစ်နည်း) အဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထံ- စတုတ္ထဈာန်၏ဂုဏ်ကိုပြခြင်းသည် ဒသနတ္ထ။
ပြလိုသော စေတနာ မေတ္တာ ကရုဏာပြဋ္ဌာန်းသောစိတ်ပွါဒ်သည် ဒီပကတ္ထ
ဝေနေယျတို့၏အသိဉာဏ်သည် ပကာသနတ္ထ။
ပါရမီဉာဏ်စသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ဝေနေယျတို့၏ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ်မှစ၍ အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

အညတ္ထ ပဟီနာ ဌ် ဟာ-ခာတ်အရ- သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်။
တတ္ထ ပဟာနာ ဌ် ဟာ -ခာတ်အရ- အနာဂါမိမဂ်ဉာဏ်။

နံပါတ် (၁၀)

ပစ္စယဃာတေန- ပစ္စယအရ သုခ ဒုက္ခ သောမနဿ ဒေါမနဿ ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဃာတဌ် ခာတ် အရ- လေးပါးသောစျာန်တို့၏ ဥပစာရဘာဝနာအားပကတူပဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

သုခံ သောမနဿဿ ပစ္စယော-သုခအရ ကာယိကသုခ ဝေဒနာပစ္စည်းတရားသည်၊ သောမနဿဿ အရ စေတသိကသုခဝေဒနာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအားပကတူပဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

သောမနဿံ ရာဂဿ- သောမနဿ အရ သောမနဿဝေဒနာ ပစ္စည်းတရားသည်၊ ရာဂဿ အရ လောဘပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဣံ, ဈာ။ (တစ်နည်း) ပကတူပပြိုင်။

ဝါကျစဉ် (၁၈၃)

(က) ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိန္တိ ဥပေက္ခာယ ဇနိတသတိပါရိသုဒ္ဓိံ။
(ခ) ဣမသ္မိံဥ္ဟိ ဈာနေ သုပရိသုဒ္ဓါ သတိ။
(ဂ) ယာ စ တဿာ သတိယာ ပါရိသုဒ္ဓိ၊ သာ ဥပေက္ခာယ ကတာ၊ န အညေန၊
(ဃ) တသ္မာ ဧတံ "ဥပေက္ခာ သတိပါရိသုဒ္ဓိ"တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိဘင်္ဂေပိ ဝုတ္တံ "အယံ ဣမာယ ဥပေက္ခာယ ဝိသဒါ ဟောတိ ပရိသုဒ္ဓါ ပရိယောဒါတာ၊ တေန ဝုစ္စတိ 'ဥပေက္ခာ သတိပါရိသုဒ္ဓိ'တိ"။
(င) ယာယ စ ဥပေက္ခာယ ဧတ္ထ သတိ ပါရိသုဒ္ဓိ ဟောတိ၊ သာ အတ္ထတော တတြမဇ္ဈတ္တတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
(စ) န ကေဝလဥ္စေတ္ထ တာယ သတိယေဝ ပရိသုဒ္ဓါ၊ အပိ စ ခေါ သဗ္ဗေပိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ။
(ဆ) သတိသီသေန ပန ဒေသနာ ဝုတ္တာ။ [အဘိ။ ဌ ။ ၂၂၂]

နံပါတ် (၁)

(ဃ) တသ္မာ၊ ထိုသို့ သတိစင်ကြယ်ခြင်း၏ ဥပေက္ခာသည် ပြုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဧတံ၊ ဤစတုတ္ထစျာန်ကို။ ဥပေက္ခာ သတိပါရိသုဒ္ဓိတိ၊ ဟူ၍။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ဝုစ္စတိ။

http://www.dhammadownload.com

(စ) စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤစတုတ္ထဈာန်၌။ ကေဝလံ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့် မဖက်သက်သက်။ တာယ၊ထိုဥပေက္ခာကြောင့်။ သတိယေဝ၊ သည်သာလျှင်။ပရိသုဒ္ဓါ။ -သည်။ န၊ မဟုတ်သေး။ အပိစခေါ ၊ စင်စစ်ကား။ သမ္ပေ၊ ကုန်သော။ သမ္ပယုတ္တ ဓမ္မာပိ၊ တို့သည်လည်း။ ပရိသုဒ္ဓါ။

(ဆ) ပန၊ ထိုသို့ပင် သမ္ပယုတ်တရားတို့ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ပါသော် လည်း။ သတိသီသေန၊ သတိကို ဦးခေါင်းတပ်သဖြင့်။ ဒေသနာ၊ ကို။ဘဂဝတာ၊ သည်။ ဝုတ္တာ။

နံ့ပါတ် (၂)

(ခ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့် ဥပေက္ခာသည်ဖြစ်စေအပ်သော သတိ၏ ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်ခြင်းရှိသောကြောင့် စတုတ္ထဈာန်ကို ဥပေက္ခာ သတိပါရိသုဒ္ဓိ ဟု ဟောဆိုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်လည်း၊ ဤစတုတ္ထဈာန်၌သာ သတိရှိသည်မဟုတ် အောက်အောက်ဈာန်တို့၌လည်း သတိရှိသည်သာမဟုတ်လော ဤဈာန်ကိုသာ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိဟု ဟောဆိုရခြင်း၏အကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။- စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား- အောက်အောက်ဈာန်တို့၌ သတိရှိသော်လည်း ပါရိသုဒ္ဓိသာမည သာဖြစ်၏။ ဤဈာန်၌ကား သတိသည် သုပရိသုဒ္ဓဖြစ်၍ ဤဈာန်ကိုသာ သတိပါရိ သုဒ္ဓိဟု အထူးပြု၍ဆိုအပ်၏ ဟူလို။

(ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် ဤစတုတ္ထဈာန်၌ သတိသည် အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သောကြောင့် သတိပါရိသုဒ္ဓိဟု အထူးဆိုရကြောင်းကို မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ ယင်းသို့ဖြစ်လျှင် သတိပါရိသုဒ္ဓိဟူ၍သာ ဟောသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။- အဘယ် ကြောင့် ဥပေက္ခာ သတိပါရိသုဒ္ဓိဟု ဥပေက္ခာကို ထည့်၍ဆိုအပ်ပါသနည်း။ စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။ (တစ်နည်း) ယင်းသတိ၏ စင်ကြယ်ခြင်းကို ဥပေက္ခာမှတပါး အခြား သောတရားသည် ပြုအပ်ပါသလော။

(စ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ဂ)ဖြင့် သတိ၏ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းကို ဥပေက္ခာသည် ပြုအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော် သတိသာစင်ကြယ်၏ဟူ သောအနက်သည်ရောက်ရာ၏။ (တစ်နည်း) ဆရာသည် (င)ဖြင့် ဥပေက္ခာအရ တတြမဇ္ဈတ္တတာကို ယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ယင်းသို့ တတြမဇ္ဈတ္တတာကို ယူခဲ့လျှင် သတိမှတပါး အခြားသောသမ္ပယုတ်တရားတို့သည်လည်း ပါရိသုဒ္ဓိဖြစ်သင့် သည်မဟုတ်ပါလော။- အဘယ်သို့လျှင် သတိကိုသာ ပါရိသုဒ္ဓိဖြစ်၏ဟု ဆိုအပ်ပါ သနည်း။ [ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ]

[အခြားသော သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုလည်း ပါရိသုဒ္ဓိဖြစ်၏ဟု ဆိုသင့်သေး၏]- စုဒ် ကြောင့် (စ)ဝါကျမိန့်။

http://www.dhammadownload.com

(ဆ)ဝါကျသို့ ။ / ဆရာသည် (စ)ဝါကျဖြင့် သတိ-သာ ပါရိသုဒ္ဓိဖြစ်သည်မဟုတ် အခြားသောသမ္ပယုတ်တရားတို့လည်း ပါရိသုဒ္ဓိဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ဆိုအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ပါဠိတော်၌ စတုတ္ထဈာန်ကို ဥပေက္ခာ သတိပါရိသုဒ္ဓိဟု သတိစင်ကြယ်ခြင်းကို-သာ မဆိုသင့်ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။- သတိကိုသာ ပါရိသုဒ္ဓိဟု ဆိုနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြဆိုသင့်သေး၏။- စုဒ်ကြောင့် (ဆ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဝါကျဖြင့် ဩစိတျဟီနဒေါသပယ်။

(ဂ) ဝါကျဖြင့် သတိပါရိသုဒ္ဓိဟုသာမညမဆိုဘဲ ဥပေက္ခာ သတိပါရိသဒ္ဓိဟု ဥပေက္ခာကိုပါ ထည့်ဆိုရခြင်း၏အကြောင်းကို ပြသောကြောင့် ဩစိတျဟီနဒေါသပယ်။

နကေဝလံ-ပုဒ် ထားရခြင်း-ပါဠိတော်၌ ဟောဆိုအပ်သော သတိ-သာ စင်ကြယ်သည်မဟုတ် စတုတ္ထဈာန်ရှိ သမ္ပယုတ်တရားတို့သည်လည်း စင်ကြယ်၏ဟု ပါဠိတော်၌ မဆိုအပ်သည်တို့ကို ပေါင်းစည်းခြင်းအနက်ကို ပြလို၍ နကေဝလံ-ပုဒ်ထား ပါသည်။

နိယံ ။ ။ ကေဝလံပုဒ် န-မြစ်ထုတ် အဝုတ်သမုစ္စည်း။

နံပါတ် (၄)

ပရိသုဇ္ဈန့် ပါရိသုဒ္ဓိ။

ပရိရှေးရှိသော-သုဓာတ်+တိပစ္စည်းသည်ရင်း၊စင်ကြယ်ခြင်းကြိယာသာမည သည်ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ စင်ကြယ်ခြင်း ကြိယာဝိသေသသည် (ပဝတ္တိ နိမိတ်)။

မဇ္ဈေ ဘဝေါ အတ္တာ ယဿာတိ မဇ္ဈတ္တော။ တတြ-တေသု မဇ္ဈတ္တော တတြမဇ္ဈတ္တော။ တတြမဇ္ဈတ္တဿ ဘာဝေါ တတြမဇ္ဈတ္တတာ။

တတြမဇ္ဈတ္တပုဒ် + တာ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့၌ အလယ် အလတ်ရှုခြင်းသဘောရှိသောတရား၏ တတြမဇ္ဈတ္တတာနှင့် နိဿယ/ နိဿိတ စပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ တတြမဇ္ဈတ္တတာသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်) (ဝါ) သမ္ပယုတ်တရားတို့၌ အလယ်အလတ်ဖြစ်ခြင်းသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

သတိယေဝ သီသံ သတိသီသံ။ ကေဝတိ ပဝတ္တတီတိ ကေဝလံ။

နံပါတ် (၅)

အညေန။ ။ ပုလ္လိင် + သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း + ဩကာရန္တ + သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။
အတ္တတော။ ။ အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + ဩကာရန္တ + နိပါတ်ပုဒ်။
(တစ်နည်း)။ ။ ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိဂိုဏ်း + ဩကာရန္တ + အတ္တပုဒ်။
မဇ္ဈတ္တာ ။ ။ ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိဂိုဏ်း + ဩကာရန္တ + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။

http://www.dhammadownload.com

ကေဝလံ။ ။ နပုလ္လိင် (တစ်နည်း) အသမ္ဘိန္န အနက်ဟောသောအခါ
တိလိင်။

နံပါတ် (၆)

(က) ဥပေက္ခာယ ဇနိတ သတိပါရိသုဒ္ဓိ ဖြင့်- ဥပေက္ခာ သတိပါရိသုဒ္ဓိကို ဥပေက္ခာယ ဇနိတာ ဥပေက္ခာ။ သတိယာ ပါရိသုဒ္ဓိ သတိပါရိသုဒ္ဓိ။ ဥပေက္ခာ ဇနိတာ သတိပါရိသုဒ္ဓိ ဧတ္ထာတိ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိ-ဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုငင်း၊ ဥပေက္ခာဟူသော ရှေ့ပုဒ်၌ ဇနိတာဟူသော နောက်ပုဒ်ကျေသည်ကိုငင်း သိစေသည်။

(ခ) ဣမသ္မိံ ဈာနေ စသည်ဖြင့်- အောက်ဈာန်တို့၌လည်း သတိယှဉ်ပါသော်လည်း ထိုသတိသည် ပရိသုဒ္ဓသာမန်သာဖြစ်၍ သတိပါရိသုဒ္ဓိဟု မဆိုရ ဤစတုတ္ထဈာန်သတိသည်သာ အလွန်စင်ကြယ်သောကြောင့် သုပရိသုဒ္ဓိ သတိဖြစ်၍ ဤစတုတ္ထဈာန်ကိုသာ သတိပါရိသုဒ္ဓိဟု ဆိုအပ်သည်ကိုငင်း၊ သတိပါရိသုဒ္ဓိကို သတိပါရိသုဒ္ဓိ ဣမသ္မိံ ဈာနေတိ သတိပါရိသုဒ္ဓိဟု သတ္တမီဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်-သည်ကိုငင်း သိစေသည်။

(ဃ) တဿာ တေ ဝုစ္စတိဖြင့်- ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိအရ စတုတ္ထဈာန်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုငင်း၊ ထိုသတိ၏ စင်ကြယ်ခြင်းကို ဥပေက္ခာသည် ပြုအပ်၏၊ အခြားသောတရားတို့သည် မပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် စတုတ္ထဈာန်ကို ဥပေက္ခာ သတိပါရိသုဒ္ဓိဟု ဆိုရကြောင်းကိုငင်း သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ကေဝလ = အသမ္ဘိဿ အနက် ဝိယောဂအနက်။

နိယံ ။ ။ **ခပ်သိမ်းယူရ, တစ်ခုမျှကို, အစဦးထား, ယင်းစကားကို, ပြငြားအရာ ပါသည့်ကေဝလ, အသမ္ဘိဿ, ဝိယောဂကိုဟောမြဲ။**

အဝိစ = ဇော်သတ္တ။

နိယံ ။ ။ **ယင်းနောက်ဝါကျ, ရှိကြနိပါတ်, ဇော်သတ်ကို, ထွန်းပြမြဲ။**

သဗ္ဗေပိ = သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထ။

နိယံ ။ ။ **နောက်ထပ်ဝါကျ, သမူဟ၌, ရှိကြနိပါတ်, သမ္ပိဏ္ဍတ်ကိုထွန်းပြမြဲ။**

သတိယေဝ၌ ဧဝ. . . သတိသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

ကြွင်းသမ္ပယုတ်တရားတို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

သတိ၏စင်ကြယ်ခြင်းဂုဏ်သည် အနုညာတတ္ထ။

[ဤကား န-သဒ္ဒါကို မငဲ့မူ၍ထုတ်ခြင်းတည်း]

တစ်နည်း။ ။သတိသည်သာစင်ကြယ်သည်မဟုတ်ဟူသော အနက်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

သတိသာ စင်ကြယ်၏ဟူသောအနက်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
ကြွင်းသမ္ပယုတ်တရားတို့သည်လည်း စင်ကြယ်၏ဟူသောအနက်သည် အနုညာတတ္ထ။
[ဤကား န-သဒ္ဒါကိုငဲ့လျက် ထုတ်ခြင်းတည်း]

နံပါတ် (၉)

သတိပါရိသုဒ္ဓိ အရ- သတိ၏စင်ကြယ်ခြင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ဥပေက္ခာ [တတြမဇ္ဈတ္တတာ]သည် ဒီပကတ္ထ။
စတုတ္ထဈာန်ကို ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိဟုဆိုရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
ဥပေက္ခာဝေဒနာကိုအဖော်ရခြင်း ဝိတက်စသောသြဠာရိကရုပ်တရားကို ငြိမ်းခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
သတိမှတပါး သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ စင်ကြယ်ခြင်းသည်ရင်း ဝေနေယျတို့၏ အသိဉာဏ်သည်ရင်း အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ဣမသ္မိံ ဈာနေ အရ-စတုတ္ထဈာန် ပစ္စည်းတရားသည်၊ သတိ အရ- ယင်းနှင့် ယှဉ်သော သတိစေတသိက် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဣန္ဒြိယ, ဈာန, မဂ္ဂ။

တသ္မာတေ်၌ တေ အရ-စတုတ္ထဈာန် ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဝုစ္စတိ ၌ ဓာတ် အရ ဒေသနာဉာဏ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- အာရမ္မဏ, အဓိပတိ, ဥပနိဿယ။

ဓါဠ္ဈာစဉ် (၁၈၄)

(က) တတ္ထ ဒုက္ခာပဋိပဒါ အဿာတိ ဒုက္ခပဋိပဒံ။
(ခ) ဒန္ဓာ အဘိညာ အဿာတိ ဒန္ဓာဘိညံ။
(ဂ) ဣတိ"ဒုက္ခပဋိပဒ"န္တိ ဝါ"ဒန္ဓာဘိည"န္တိ ဝါ"ပထဝီကသိဏ"န္တိ ဝါ တီဏိပိ ဈာနဿေဝ နာမာနိ။
(ဃ) ဒုက္ခပဋိပဒံ ခိပ္ပါဘိညန္တိ အာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။
(င) တတ္ထ ပဌမသမန္နာဟာရတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ တဿ တဿ ဈာနဿ ဥပစာရံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တာဝ ပဝတ္တာ ဈာနဘာဝနာ"ပဋိပဒါ"တိ ဝုစ္စတိ။
(စ) ဥပစာရတော ပန ပဋ္ဌာယ ယာဝ အပ္ပနာ၊ တာဝ ပဝတ္တာ ပညာ"အဘိညာ"တိ ဝုစ္စတိ။ [အဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၂၂၇]

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(င) တတ္ထ၊ ထိုပဋိပဒါစသည်တို့တွင်။ ပဌမသမန္နာဟာရတော၊ ပြုအပ်ပြီးသော ပုဗ္ဗကိစ္စရှိသသူ၏ ပထဝီကသိုဏ်းစသည်တို့၌ လက်ဦးစွာ 'ပထဝီ ပထဝီ' စသည်ဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းမှ။ ပဋ္ဌာယ၊ စ၍။ ယာဝ၊ အကြင်ရွေ့လောက်။တဿ တဿ ဈာနဿ၊ထိုထို ပဌမ ဒုတိယစသော ဈာန်၏။ ဥပစာရော၊ နီဝရဏ၏ငြိမ်းခြင်း၊ ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိသုခတို့၌ တပ်သောနိကန္တိတို့၏ ငြိမ်းခြင်းကြောင့် မြဲမြံသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော ကာမာဝစရသမာဓိဟုဆိုအပ်သော ဥပစာရဈာန်သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တာဝ၊ ထိုရွေ့လောက်။ ပဝတ္တာ၊ သော။ဈာနဘာဝနာ၊ အပ္ပနာဈာန်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ဘာဝနာကို (ဝါ) အပ္ပနာဈာန်အလို့ငှါ ပွားစေအပ်သောဘာဝနာကို။ ပဋိပဒါတိ၊ ဈာန်သို့ရောက်ကြောင်း အကျင့်ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ။

နံပါတ် (၂)

(ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က-ခ)ဝါကျတို့ဖြင့် ဒုက္ခပဋိပဒံ ဒန္ဓာဘိညံပုဒ်တို့၏ အဘိဓာနတ္ထကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ထိုပုဒ်တို့အရ ဈာနဘာဝနာ ပညာနှင့် ပထဝီကသိုဏ်းတို့ကို ကောက်ယူရမည်လော (တစ်နည်း) ယင်းတို့သည် ဈာနဘာဝနာ ပညာ ပထဝီကသိုဏ်းတို့၏ အမည်ဖြစ်ပါသလော- အဘယ်၏အမည်ဖြစ်ပါသနည်း စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

(င-စ)ဝါကျတို့သို့။ ။ ဆရာသည် (ဃ)ဝါကျဖြင့် ဒုက္ခပဋိပဒါ ခိပ္ပါဘိညာပုဒ် အစရှိသည်တို့၌လည်း၊ ဤနည်းအတိုင်း ဈာန်ကိုသာ ကောက်အပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ဒုက္ခပဋိပဒါ ဒန္ဓာဘိညာ စသည်၌ ပဋိပဒါအရ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးစသည် အဘိညာအရ ကုသိုလ်ကြိယာအဘိညာစသည်ကို ကောက်ရမည်လော- စုဒ်ကြောင့် (င-စ)ဝါကျတို့မိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဖြင့် ဒုက္ခပဋိပဒါပုဒ်၏ အဘိဓာနတ္ထမှတပါး ဒန္ဓာဘိညပုဒ် အဘိဓာနတ္ထကိုပြသောကြောင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(ဂ) ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ် (တစ်နည်း) ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။ အဘိဓာနတ္ထမှတပါး အဘိဓေယျတ္ထကို ပြသောကြောင့်။

(ဃ)ဝါကျဖြင့် ညွှန်းသောအားဖြင့် ပြဆိုသောကြောင့် ဂန္ထဂရုဒေါသပယ်။

(င) ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(စ) ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(င) ဝုစ္စတိ သဒ္ဒါ ထားရခြင်း- မဂ်၊ ဖိုလ်၊ သမထ၊ ဝိပဿနာ စသည်တို့၏ ပဋိပဒါအမည်ကို ဈာနဘာဝနာ၌တင်စား၍ဆိုသော ဧကဒေသျူပစာ အထင်ရှင်း၏ အဖြစ်ကိုပြလို၍ ဝုစ္စတိ-သဒ္ဒါ ထားပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

ပဋိပဇ္ဇတိ ဈာနံ ဧတာယာတိ ပဋိပဒါ။

ပဋိပုဗ္ဗ-ပဒဓာတ် + အ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ကျင့်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။ ကျင့်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် ပဝတ္တိနိမိတ်။

အဘိဇာနာတီတိ အဘိညာ။ဒမိတဗ္ဗောတိ ဒန္တော၊(တစ်နည်း)ဒန္တတီတိ ဒန္တာ။

တသတိ ပဝတ္တတီတိ ကသိဏံ၊ ပထဝီယေဝ ကသိဏာ ပထဝီကသိဏံ၊

(တစ်နည်း) ပထဝီ ကသိဏံ ဧတ္ထ အတ္ထီတိ ပထဝီကသိဏံ။

ဥပ သမီပေ စရတီတိ ဥပစာရော။

ဥပရှေးရှိသော-စရဓာတ် + ဏ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ လှည့်လည်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ နီဝရဏတို့ကို ငြိမ်းသတ်နိုင်ခြင်းဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နံပါတ် (၅)

ဒုက္ခပဋိပဒံ၊ ဒန္ဓာဘိညံ ရုပ်ပြီးပုံ- "ထိယံ တုလျာဓိကရဏေ စေ ဘာသိတ ပုန္နပုံသကာ ယထာရုပံ ပုန္နပုံသကာဝ"ဟူသော သဒ္ဒနီတိ စသောသုတ်ဖြင့် ဣတ္ထိ ဝါစကတုလျာဓိကရဏ်ဖြစ်သော ရှေ့ပုဒ်နောက်မှ နှောင်းသော ဟောအပ်သော နပုလ္လိင်ရှိသော ပဋိဂဒါဟူသော ဣတ္ထိလိင်ကို နပုလ္လိင်ကဲ့သို့၍ ဒုက္ခာပဋိပဒံ ပြီးသည်။

နံပါတ် (၆)

(က)ဖြင့် ဒုက္ခပဋိပဒံ ပုဒ်ကို ဒုက္ခာပဋိပဒါ အဿာတိ ဒုက္ခပဋိပဒံဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိ ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုသိစေသည်။

(ခ)ဖြင့် ဒန္ဓာဘိညံပုဒ်ကို ဒန္ဓာအဘိညာ အဿာတိ ဒန္ဓာဘိညံဟု ဝစနတ္ထပြု အပ်သည်ကို သိစေသည်။

(ဂ) ဖြင့် ဒုက္ခပဋိပဒံစသောအမည်သုံးပါးတို့သည် ဈာန်၏အမည်တို့သာဖြစ် သည်၏အဖြစ်ကို သိစေသည်။

(ဃ) ဈာန ဘာဝနာဖြင့် ပဋိပဒါအရ အပ္ပနာဈာန်ကို ဖြစ်စေတတ်သော ဘာဝ နာကို ယူရမည်ကို သိစေသည်။ပဌမ သမန္နာဟာရတော စသည်ဖြင့် ဈာနဘာဝနာဟူ သည် ရှေးဦးစွာ ပထဝီ ပထဝီစသည်ဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းမှစ၍ ထိုထိုဈာန်၏ နီဝရဏ ငြိမ်းခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ကာမာဝစရသမာဓိဟုဆိုအပ်သော ဥပစာရဈာန်ပင် ဖြစ် ၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ဒေသဝနယော၃ ဝေ. . . ဒုက္ခပဋိပဒံ ခိပ္ပါဘိညံ ပုဒ်တို့၏ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထနှင့်ယင်းတို့၏အရ ရူပါဝစရဈာန်တို့သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထနှင့် ဈာနဘာဝနာ အဘိညာဉ်တို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

ဒုက္ခပဋိပဒံ ဒန္ဓာဘိညံ၏ ဆိုခဲ့ပြီးသောပဟုဗ္ဗိဝစနတ္ထနှင့် စျာန်ဟူသော အဘိဓေယျတ္ထတို့သည် အနုညာတတ္ထ။

ဈာနသော၀ နာမာနိ၌ ဖေ၀. . . ဈာန်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

ကာမာဝစရ ဥပစာရသမာဓိဇောဟူသော ဈာနဘာဝနာ ကုသိုလ်ကြိယာ အဘိညာဉ် ပထဝီကသိုဏ်းတို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

ထိုဈာန်၏ ဒုက္ခပဋိပဒ, ဒန္ဓာဘိညာ, ပထဝီကသိဏ ဟူသောအမည်တို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။

အဘိညာ ၌ အဘိသည် = ဝိသေသတ္ထ။

နံပါတ် (၉)

ဒုက္ခပဋိပဒံ ၌ အန္တတ္ထအရ- ဆင်းရဲသောအကျင့် ဥပစာရဈာနဘာဝနာ- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ဆန့်ကျင်ဘက်နီဝရဏတို့၏ မျှားပြားခြင်းသည် ဒီပကတ္ထ။

ရူပါဝစရဈာန်ကိုရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ခြင်းစသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ဈာနသမာပတ္တိသုခစသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

ဒန္ဓာအဘိညာ အရ - ဈာနဝီထိတွင်ပါဝင်သော ဥပစာရဇောမှစ၍ အပ္ပနာဈာန်တိုင်အောင်သောပညာ- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

နာနာဝဇ္ဇနဖြစ်သော ဥပစာရကာမာဝစရ သမာဓိဇော [ဥပစာရ]ဈာန်သည် ဒီပကတ္ထ။

ဈာန်သည် ပကာသနတ္ထ။

တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ဈာနသမာပတ္တိသုခ စသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ဒုက္ခပဋိပဒံ၌ အန္တတ္ထအရ-ကာမာဝစရ ဥပစာရ သမာဓိဇော ပစ္စည်းတရားသည်၊ဗာဟျတ္ထ အရ- ရူပါဝစရဈာန် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ဒန္ဓာဘိညံ ၌-ဒန္ဓာဘိညာဟူသော အန္တတ္ထပုဒ် အရ-ဈာန်၏ရှေ့အဘို့၌ဖြစ်သော [ဂေါတြဘူတိုင်အောင်သော] ပညာပစ္စည်းတရားသည်၊ ဗာဟျတ္ထ အရ- ထိုထို ဈာန်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အနန္တရ ပကတူပသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

တစ်နည်း။ ။သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပထဝီကသိဏံ၌ အန္တတ္ထအရ-ပထဝီကသိုဏ်း အာရုံပစ္စည်းတရားသည်၊ ဗာဟျတ္ထအရ- ဈာန် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

http://www.dhammadownload.com

ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- မရှိ အာရမ္မဏ(၁)ပစ္စည်းသာ။

တဿတဿချာနဿအရ-ထိုထိုဈာန် ပစ္စည်းတရားသည် ၊

ဥပစာရ် အရ-နိဝရဏ ဝိတက်ဝိစာရစသည်ကို ငြိမ်းရာအခါ၌ဖြစ်သော ကာမာဝစရသမာဓိဇော ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ဓဓဓဓဓဓဓဓဓဓ

ပါဠိတော်ခြီ (၁၈၅)

(က)တတ္ထ "တဒနုဓမ္မတာ သတိ သန္တိဋ္ဌတိ၊ ဋ္ဌိတိဘာဂိနီ ပညာ"တိ ဓဝံ ဝုတ္တ သတိယာဝါ တံတံဈာနနိကန္တိယာ ဝါ ဝိတ္တ္ထနေ ပဋိပဒါ တံတံဈာနုပစာ ရပ္ပတ္တဿ အပ္ပနာယ ပရိဂ္ဂါဟေ အဘိညာစ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

(ခ) အာဝဇ္ဇနဝသေနာပိ စ ပဋိပဒါ အဘိညာ ယောဇ္ဇေယျုံ။

(ဂ) ဒုက္ခပဋိပဒဥ္စ ဒန္ဓာဘိည်ဥ္စ ပဌမဈာနံ ပတ္တာ ပဝတ္တံ ဒုတိယမ္ပိ တာဒိသမေဝ ယောတိ။

(ဃ)တတိယ စတုတ္ထေသုပိ စေသေဝနယော။ [အဘိ၊ ၄ ၊ ၂၂၉]

နံပါတ် (၁)

(က)တတ္ထ၊ ထိုပဋိပဒါ, အဘိညာဉ်တို့တွင် ထိုဒုတိယဈာန်စသည်တို့၌။ (တစ်နည်း)တတ္ထဈာနာဝိကာရေ ထိုဈာန်အရာ၌။ [ယောဇနာ]။ တဒနုဓမ္မတာ၊ ထိုသို့ပဌမဈာန်စသည်တို့အား လျောက်ပတ်သောသဘောရှိသော။ သတိ၊ သတိသည်။ (ဝါ) ထိုပဌမဈာန်စသည်ကို သာယာတတ်သော တဏှာ, ထိုတဏှာနှင့်ယှဉ် သော သမ္ပယုတ္တကန္ဓာဖြစ်သော မိစ္ဆာသတိသည် [မူလဋီကာ] (ဝါ)ထိုထိုပဌမဈာန်စသည်ကို တပ်တတ်သော ထိုထိုဈာန်ကိုဆောင်ကြောင်းဖြစ်သော သတိသည်။[မူလဋီကာ] (ဝါ)ထိုပဌမဈာန်စသည်ကို စောင့်တတ်သောသတိသည် [အနုဋီကာ]။ သန္တိဋ္ဌတိ၊ကောင်း စွာတည်အံ့။ ပညာ၊ သည်။ ဋ္ဌိတိဘာဂိနီ၊ မဆုတ်မယုတ်တည်ခြင်း အဖို့ရှိသည်။ ဟောတိ။ ဣတိဓဝံ၊ သို့။ ဝုတ္တသတိယာဝါ၊ ဟောအပ်သော ဈာနနိကန္တိနှင့်သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော တရား၌၎င်း (ဝါ) မိစ္ဆာသတိ၌၎င်း [ကေစိဝါဒ] (ဝါ) ဈာနနိကန္တိ လျှင် အကြောင်းရှိ သောဈာန်နှင့်သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော သတိ၌၎င်း။ တံတံဈာနနိကန္တိယာဝါ၊ ထိုထိုဈာန် ကိုတပ်ခြင်းနိကန္တိ၌၎င်း။ ဝိတ္တ္ထနေ၊ ခွါခြင်း၌။ ပဋိပဒါစ၊ ကိုင်၎င်း။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တံတံ ဈာနုပ္ပစာရံ၊ ထိုထိုဒုတိယစသောဈာန်တို့၏ ဥပစာရသမာဓိသို့။ ပတ္တဿ ၊ရောက် ပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ အပ္ပနာယ၊ အပ္ပနာဈာန်ကို။ ပရိဂ္ဂါဟေ၊ ဖြစ်စေ ခြင်း၌။ အဘိညာစ၊ ကိုလည်း။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

နံပါတ် (၂)

(က)ပါဠိတျသို့ ။ ။ ဆရာသည် ဆိုခဲ့ပြီးပါဠိတျတို့ဖြင့် ပဌမဈာန်၌ ပဋိပဒါ, အဘိညာဉ်တို့၏ အထူးကိုပြဆိုတော်မူခဲ့၏။ ထိုသို့- သော်၊ ဒုတိယဈာန်စသည်တို့၌

http://www.dhammadownload.com

ပဋိပဒါ, အဘိညာဉ်တို့၏ ဒုက္ခ+သုခ၊ ဒန္ဓ+ခိပ္ပ ဖြစ်ရခြင်း၏ အကြောင်းသည် အထူးမရှိ အတူတူသာဟူသောအနက်သည် ရောက်ရာ၏။ ဒုတိယစျာန်စသည်တို့၌ ပဋိပဒါ အဘိညာတို့၏ အထူးကားအဘယ်ပါနည်း။- စုဒ်ကြောင့် (က)ဝါကျမိန့်။

(ခ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့် ဒုတိယစျာန်စသည်တို့၌ (ထိုပဌမစျာန်စသည်တို့အား လျောက်ပတ်သောသတိ၊ ထိုထိုစျာန်တို့ကို သာယာတတ်သော နိကန္တိတို့ကိုပယ်ခွါရာ၌ ခက်ခက်ခဲခဲပယ်ခွါရလျှင် ဒုက္ခပဋိပဒါ, ဥပစာရစျာန်သို့ ရောက်သောယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အား အပ္ပနာကိုရောက်စေရာ၌ နှံ့နှေးလျှင် ဒန္ဓာဘိညာဟု) ဒုက္ခပဋိပဒါ, ဒန္ဓာဘိညာဖြစ်ပုံအထူးကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်၊ ထိုဒုတိယစျာန်စသည်တို့၌ ဒုက္ခပဋိပဒါ, ဒန္ဓာဘိညာဖြစ်ရခြင်းအကြောင်း (ဝါ) ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာသည် ယင်းမျှသာရှိပါသလော- အခြားသော အကြောင်းကား (ဝါ) အခြားသော ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာကား အဘယ်ပါနည်း။- စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။

(ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် လာရာအကြောင်းအာဂုမ်၏အစွမ်းဖြင့်လည်း ဒုတိယစျာန်စသည်တို့၏ ပဋိပဒါ, အဘိညာတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏ဟုဆို၏။ ထိုသို့- သော်၊ ထိုစကားသည် မထင်ရှားသေးသည် မဟုတ်ပါလော- အဘယ်သို့လျှင် လာရာအကြောင်းအာဂုမ်၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း ပဋိပဒါ, အဘိညာတို့ ဖြစ်ကြရပါသနည်း။- စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

နံ့ပါတ် (၃)

(ခ) ဝါကျဖြင့် အာဂမန၏အစွမ်းဖြင့်လည်း ပဋိပဒါ, အဘိညာတို့ ဖြစ်နိုင်သေးပုံကို ဆက်လက်အားထုတ်သောကြောင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(ဂ) ဝါကျဖြင့် ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။

(ဃ)ဝါကျဖြင့် ဂန္ထဂရုဒေါသပယ်။

နံ့ပါတ် (၄)

အနုရူပေါ မေ္မာ အနုဓမ္မော။ အနုဓမ္မောယေဝ အနုဓမ္မတာ။

တဿ အနုဓမ္မတာ တဒနုဓမ္မတာ။

ထိုထိုပဌမစျာန်၏ လျောက်ပတ်သောသတိနှင့် အကြောင်း/အကျိုးစပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ သတိ၏ ထိုထိုပဌမစျာန်ကိုအမှတ်ရခြင်းကြိယာသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

+ဠိတိ ဘာဝေါ ဇေါသာတိ ဠိတိဘာဂိနီ။

အာဂစ္ဆတိ ဧတေနာတိ အာဂမနံ၊ [ပထမဈာနံ]

အာဂမနဿ ဝသော အာဂမနဝသော။

တံ [ပထမ ...] ဝိယ ဒိဿတေတိ တာဒိသော။

http://www.dhammadownload.com

နိကာမေတီတိ နိကန္တိ။ [နိ+ကမု+တိ]
တံတံဈာနံ နိကန္တိ တံတံဈာနနိကန္တိ။

နံပါတ် (၅)

ဋ္ဌိတိဘာဂိနီ။ ။ဣတ္ထိလိင် +ဝဟာပတာဒိဂိုဏ်း + ဏ္ဍကာရန္တ + သမာသ် နာမ်ပုဒ်။

ဝိကမ္ဘန ။ ။ နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန္တ + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(က)တဒနုဓမ္မတာ သတိ သန္တိဋ္ဌတိ စသည်ဖြင့်- တဒနုဓမ္မတာ။ ပ ။ပညာ ဟူ၍ပြောတော်မူအပ်သော [ထိုပဋ္ဌမဈာန်ကို အမှတ်ရသော] သတိနှင့် ထိုထိုဈာန် ကို နှစ်သက်တပ်မက်သော သနိကန္တိ [တဏှာ]ကိုခွါခြင်း၌ ဆင်းရဲလျှင်၊ ခက်ခဲလျှင် ဒုတိယဈာန်သည် ဒုက္ခပဋိပဒါဖြစ်သည်ကိုင်။တံတံဈာနုပစာရပ္ပတ္တဿ စသည်ဖြင့်- ထိုထိုဥပစာရဈာန်သို့ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်အား အပ္ပနာကို ဖြစ်စေရာ၌ နှံ့နှေးလျှင် ဒန္ဓာဘိညဖြစ်သည်ကိုရင်း သိစေသည်။

(ခ) အာဂမန ဝသေနာပိစ စသည်ဖြင့်- ပထမဈာန်ဟူသော လာကြောင်း တရား၏အစွမ်းဖြင့်လည်း ဒုတိယဈာန်သည် ဒုက္ခပဋိပဒါ၊ ဒန္ဓာဘိညာသည် ဖြစ်ရသည် ဟူသော [အနေကန္တိက] အကြောင်းတပါးကိုရင်း သိစေသည်။

(ဂ) ဒုက္ခ ပဋိပဒဿ စသည်ဖြင့်- ဒုက္ခပဋိပဒ၊ ဒန္ဓာဘိညာဖြစ်သော ပထမ ဈာန်ကိုရ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသောဒုတိယဈာန်သည် [အကြောင်းဖြစ်သော ပထမဈာန်ကို စွဲ၍] ဒုက္ခပဋိပဒ ဒန္ဓာဘိညဖြစ်ရသည်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ယောဇ္ဇိယေဝ ၌ ဓဝ. . . ဖြစ်ခြင်းကြိယာသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
မဖြစ်ခြင်းကြိယာသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
ပဋိပဒါအဘိညာတို့သည် အနုညာတတ္ထ။
တာဒိသမေဝ ယောတိ၌ ဓဝ. . .
ပထမဈာန်နှင့်အလားတူသော ဒုတိယဈာန်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
ပထမဈာန်နှင့်မတူသော ဒုတိယဈာန်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
ဒုတိယဈာန်နှင့် ဒုက္ခပဋိပဒ, ဒန္ဓာဘိညာ၏အဖြစ်[ဂုဏ်]သည်အနုညာတတ္ထ။
ဓသေဝ နယော ၌ ဓဝ. . .
ဒုတိယဈာန်၏ သတိ, နိကန္တိ ပဟာန အာဂမနတို့ကြောင့် ဒုက္ခပဋိပဒါ ဒန္ဓာဘိညာဖြစ်ရခြင်းသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
ဆန့်ကျင်ဘက်အကြောင်းများသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

အသပ္ပါယသေဝီစသောအကြောင်းများသည် အနုညာတတ္တ။
(ဂ) ဟိ = ဝိတ္ထာရဇောတကတ္တ။
အာဂမနဝသေနာပိ၌ အပိသဒ္ဒါ = အနေကန္တိကတ္တ၊
[အာဂမန၏အစွမ်းဖြင့် ထိုပဋိပဒါ, အဘိညာတို့ကို ဧကန္တိက မမှတ်သင့်]
အာဂမန၏ အစွမ်းကြောင့်သာ ပဋိပဒါအဘိညာတို့ ဖြစ်ကြသည် မဟုတ်သေး "ယော အသပ္ပါယသေဝီ"စသည်ဖြင့် ပြခဲ့သောအကြောင်းကြောင့်လည်း ပဋိပဒါ အဘိညာတို့ အမျိုးမျိုးဖြစ်ကြသေး၏ဟူလို။

နံပါတ် (၉)

တဒနုဓမ္မတာသတိ- ပဌမစျာန် (စသည်) ကို အောက်မေ့အမှတ်ရသော သတိ-ယင်းသည် ဒဿနတ္တ။
ယင်းပဌမစျာန်၌ ဟပ်မက်ခြင်းသည် ဒီပကတ္တ။
ပညာ[အဘိညာဉ်]တန့်နေခြင်း၊အထက်စျာန်ကိုမရရှိခြင်းသည် ပကာသနတ္တ။
ဝိတက်စသည်ကို အပြစ်မမြင်ခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္တ။
ဒုတိယစျာန်၏ ဒုက္ခပဋိပဒါ ဒန္ဓာဘိညာစသည်ဖြစ်ရခြင်းသည် အနုဘာဝတ္တ။
ဌိတိ ဘာဂိနီပညာ- အထက်စျာန်ကို မရဘဲတန့်နေသော ပညာ-ယင်းသည် ဒဿနတ္တ။
ပထမစျာန်ကို အဖန်ဖန်ရသောသတိနှင့် ယင်းကိုတပ်မက်သော သန္နိကန္တိသည် ဒီပကတ္တ။
ဒုတိယစျာန်၏ ဒန္ဓာဘိညဖြစ်ရခြင်းသည် ပကာသနတ္တ။
ဝိတက် ဝိစာရစသည်ကို အပြစ်မမြင်ခြင်းစသည်သည် ဝိဘာဝတ္တ။
ဒုတိယစျာန် ချမ်းသာစသည်သည် အနုဘာဝတ္တ။

နံပါတ် (၁၀)

တဒနုဓမ္မတာ ၌ တ အရ-ပထမစျာန် (ဝါ) ပထမစျာန်စသည် ပစ္စည်းတရားသည်၊ အနုဓမ္မတာ-အရ ယင်းကိုအောက်မေ့အမှတ်ရသော သတိပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြုနိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- အာရမ္မဏ, အဓိပတိ, ဥပနိဿယ။
ထံတံစျာနနိကန္တိယာဝါ ဝိက္ခမ္ဘနေ- ၌ ရှေ့ပုဒ်အရ-ထိုထိုစျာန်ကို တပ်မက်သောတဏှာ နိကန္တိပစ္စည်းတရားသည်၊ ဝိက္ခမ္ဘနေ အရ ကာမဝစရသမာဓိဇော [ဥပစာရစျာန်] ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
အဘိညာ ဝေဒိတဗ္ဗာ၌ အဘိညာအရ- အဘိညာ[ပညာ]ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၌ ဓာတ်အရ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်+ကြိယာစိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

http://www.dhammadownload.com

ဖြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- အာရမ္မဏ, အဓိပတိ, ဥပနိဿယ။

အာဝဇ္ဇနမှ ပစ္စည်းအရ ပထမဈာန် ပစ္စည်းတရားသည်၊ဓာတ်အရ-ဒုတိယ ဈာန်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

တာဒိသမေဝဿ ရှေ့ပုဒ်အရ-ပထမဈာန်ပစ္စည်းတရားသည်၊နောက်ပုဒ် ဓာတ်အရ ဉာဏ်ပြဌာန်းသော်စိတ္တုပ္ပါဒ်အား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ဖြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- အာရမ္မဏ, အဓိပတိ, ဥပနိဿယ။

နောက်ပုဒ်အရ [ပစ္စည်းအရ] ဒုတိယဈာန် ပစ္စယုပ္ပန်ယှဉ် ပကတူပဖြိုင်။

ပါဠိကျမ်းညွှန် (ခစဓိ)

(က)တတ္ထ ပရိတ္တံ ပရိတ္တာရမ္မဏန္တိ အာဒီသု ယံ အပ္ပဂုဏံ ဟောတိ၊

(ခ) ဥပရိဈာနဿ ပစ္စယော ဘဝိတုံ န သက္ကောတိ၊ ဣဒံ ပရိတ္တံနာမ။

(ဂ) ယံ ပန အဝဍ္ဍိတေ သုပ္ပမတ္တေဝါ သရာဝမတ္တေဝါ အာရမ္မဏေ ပဝတ္တံ တံ ပရိတ္တံ အာရမ္မဏံ အဿာတိ ပရိတ္တာရမ္မဏံ။

(ဃ)ယံ ပဂုဏံ သုဘာဝိတံ၊

(င) ဥပရိဈာနဿ ပစ္စယော ဘဝိတုံ သက္ကောတိ၊ ဣဒံ အပ္ပမာဏံနာမ။

(စ) ယံ ဝိပုလေ အာရမ္မဏေ ပဝတ္တံ၊ တံ ဝုဍ္ဍိပ္ပမာဏတ္တာ အပ္ပမာဏံ အာရမ္မဏံ အဿာတိ အပ္ပမာဏာရမ္မဏံ။ [အဘိ။ ၄ ။ ၂၂၉]

နံပါတ် (၁)

(က)ယံ၊ အကြင်ဈာန်သည်။ အပ္ပဂုဏံ၊ အဝါးဝစွာ မလေ့လာအပ်သည်။ (ဝါ)ငါးပါးသော ဝသီဘော်တို့ဖြင့် အလေ့အလာမပြုအပ်သည်။ ဟောတိ(ဂ)ပန၊ အဖို့ တပါးကား။ ယံ၊ အကြင်ဈာန်သည်။ အဝဍ္ဍိတေ၊ အကျယ်မပွားစေအပ်သော။ သုပ္ပ မတ္တေ ဝါ၊ ဇန်း, စကော အတိုင်းအရှည်ရှိသည် မူလည်းဖြစ်သော။ သရာဝမတ္တေဝါ၊ ခွက်ငယ်အတိုင်းအရှည်ရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော။ အာရမ္မဏေ၊ ပထဝီကသိုဏ်းစသော ပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံ၌။ ပဝတ္တံ၊ ၏။

(ဃ)ယံ၊ အကြင်ဈာန်သည်။ ပဂုဏံ၊ အဝါးဝစွာ လေ့လာအပ်ပြီးသည်။ သုဘာဝိတံ၊ကောင်းစွာပွားစေအပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ။

ပရိတ္တံ၊ အဝါးဝစွာ မလေ့လာအပ်သည်ဖြစ်၍ ထက်ဝန်းကျင်မှ ပိုင်းခြား၍ ယူအပ်သော (ဝါ) နည်းသော အာနုဘော်ရှိသော (ဝါ) အထက်ဈာန်ရခြင်း၏ အကြောင်းမဖြစ်၍နည်းသော အာနုဘော်ရှိသော။ ပရိတ္တာရမ္မဏံ၊ မပွားစေ အပ်သော ဇန်း, စကော ခွက်ငယ်ပမာဏမျှလောက်သော ပထဝီကသိုဏ်း စသော ပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံရှိသော။

နံပါတ် (၂)

http://www.dhammadownload.com

(ခ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့် အဝါးဝစွာ မလေ့လာအပ်သောစျာန်သည် ပရိတ္တမည်၏ဟုဆို၏။ ထိုသို့- သော်၊ အဝါးဝစွာ မလေ့လာအပ်ကာမျှဖြင့် ပရိတ္တမည်သည်ဟု မှတ်ရမည်လော [အသက်ထက်ဆုံး ကြိမ်ဖန်များစွာ ပွားများအပ်လျှင် ပရိတ္တမမည်ဟုမှတ်ရမည်လော] စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။

(ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ ပရိတ္တာရမ္မဏဟု ဟောတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်၊ အဘယ်မျှလောက် သေးငယ်သောအာရုံသည် ပရိတ္တာရမ္မဏမည်၏ဟု မပြဆိုရသေးသည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်မျှလောက်သေးငယ်သော အာရုံရှိလျှင် ပရိတ္တာရမ္မဏဟု ဆိုရမည်နည်း- စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

(င)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ဃ)ဝါကျဖြင့် အဝါးဝစွာ လေ့လာပါများအပ်သော စျာန်သည် အပ္ပမာဏဟုဆို၏။ ထိုသို့- သော်၊ အထက်စျာန်ကို ရခြင်း၏အကြောင်း မဟုတ်သော်လည်း အကြိမ်များစွာ[အဝါးဝစွာ] လေ့လာအပ်လျှင် အပ္ပမာဏမည်သည်ဟု မှတ်ရမည်လော၊- စုဒ်ကြောင့် (င)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဝါကျစသည် အဇ္ဈာပိတဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

ပရိသမန္တတော ဒီယတေ အဝခဏ္ဍီယတေတိ ပရိတ္တံ။

ပရိတ္တံ အဿ အတ္ထီတိ ပရိတ္တံ။

ပရိတ္တပုဒ် + ဏပစ္စည်းသည်ငင်း၊ နည်းသော အာနုဘော်၏ စျာန်နှင့် ဂုဏ်/ ဂုဏေးစပ် (ဖျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ အာနုဘော်နည်းခြင်းဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ပတာရေဟိ ဝုဏာတိ ပဝုဏာံ။ (တစ်နည်း) ဝုဏီယတေတိ ဝုဏာံ။

ပတာရေဟိ ဝုဏာံ ပဝုဏာံ၊ [အနုဋ္ဌိ] (တစ်နည်း) ပတတော ဝုဏော ယေနာတိ ပဝုဏာံ။

ပကဋ္ဌော ဝုဏော ယဿာတိ ပဝုဏာံ၊ [ထောမ]

ပမိနာတိ ဧတေနာတိ ပမာဏာံ။ ဝုမ္မိတံ ပမာဏာံ အပ္ပမာဏာံ။

သုပဏ္ဍိ တွေ့ သုနခါဒယောတိ သုပ္ပံ။ သရတိ ပဝတ္တတီတိ သရာဝေါ။

နံပါတ် (၅)

သုပ္ပ = နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိဂိုဏ်း + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

သရာဝ = ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိဂိုဏ်း + ဩကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

ဝိပုလ = နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိဂိုဏ်း + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

ဝုမ္မိ = ဣတ္ထိလိင် + ရတ္တာဒိဂိုဏ်း + ဣကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(က)ယံ အပ္ပဝုဏံ ဟောတိ- ဣဒံ ပရိတ္တံနာမဖြင့် အဝါးဝစွာ မလေ့လာအပ်သောစျာန်သည် ပရိတ္တစျာန်မည်သည်၏ အဖြစ်ကိုသိစေသည်။

(ခ) ဥပရိဋ္ဌာနဿ ပစ္စယော ဘဝိတုံ နသက္ကောတိ- ဣဒံ ပရိတ္တံနာမဖြင့် အဝါးဝစွာမပွားစေအပ် [အပ္ပဂုဏ]ဟူသည် တစ်သက်ပတ်လုံးပွားများသော်လည်း အထက်စျာန်ကို ရစေနိုင်လောက်အောင်မပွားလျှင် အပ္ပဂုဏတည်းဟု သိစေသည်။

(ဂ) ယံ ပန အဝမိတေ စသည်ဖြင့်- ကျယ်ပြန့်စွာမပွားစေအပ်သော ဗန်း, စကော, ခွက်ငယ်ပမာဏမျှလောက်သောအာရုံကို ပရိတ္တအာရုံဟုရင်း၊ ထိုအာရုံကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သောစျာန်ကို "ပရိတ္တာရမ္မဏစျာန်"ဟုရင်း ခေါ်သည်၏အဖြစ်ကို သိစေသည်။

(ဃ)ယံ ပဂုဏံ သုဘာဝိတံဖြင့်- အဝါးဝစွာ ဝသီဘော်ငါးပါးဖြစ်လောက်အောင်ပွား စေအပ်သောစျာန်သည် အပ္ပမာဏစျာန်မည်သည်၏ အဖြစ်ကိုသိစေသည်။

(င) ဥပရိဋ္ဌာနဿ စသည်ဖြင့်- ဉာဏ်ထက်သောပုဂ္ဂိုလ်သည် တစ်ထိုင်တည်းဖြင့် အထက်စျာန်ကိုရစေလျှင် ခဏခေတ္တသာပွားစေသော်လည်း ယင်းကို ပဂုဏ, သုဘာဝိတဟု ဆိုရသည်၏အဖြစ်ကို သိစေသည်။

(စ) ယံ ဝိပုလေ အာရမ္မဏေ စသည်ဖြင့်- ကြီးကျယ်ပြန့်ကားသော အာရုံသည် အပ္ပမာဏမည်သည်ကိုရင်း၊ ယင်းကိုအာရုံပြု၍ဖြစ်သောစျာန်သည် အပ္ပမာဏာရမ္မဏစျာန်မည်သည်ကိုရင်း သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

သုပ္ပမတ္တေ ဝါ- မတ္တ အဝဓာရဏတ္ထ။ ဝေကား သန္နိဋ္ဌာနတ္ထ။

နိယံ ။ ။ မတ္တဓေဝ နှစ်ပါးပြက မတ္တဖြစ်ရန် ဝေသန္နိဋ္ဌာန်။

အပ္ပမာဏဉ် အသဒ္ဒါ = ဝုမိုအနက်။

နံပါတ် (၈)

ပရိတ္တံ အရ- ပရိတ္တရူပါဝစရစျာန်- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ဥပစာရစျာန်သည်ရင်း၊ အဝါးဝစွာမပွားခြင်း [အထက်စျာန်ရအောင် မပွားခြင်း]သည် ဒီပကတ္ထ။

အထက်စျာန်ကို မရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ခြင်းစသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ပြဟ္မာ့ဘုံ၌ဖြစ်ရခြင်း စသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

အပ္ပမာဏံ အရ- အပ္ပမာဏရူပါဝစရစျာန်- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ဥပစာရစျာန်သည်ရင်း၊ အဝါးဝစွာ ပွားရခြင်း[အထက်စျာန်ရအောင် ပွားများခြင်း]သည်ရင်း ဒီပကတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

အထက်စျာန်ကိုရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ဖြဟ္မာ့ဘုံ၌ဖြစ်ရခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။
ပရိတ္တာရမ္မဏံ အရ- ပရိတ္တာရမ္မဏ ရူပါဝစရစျာန်- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
သုပ္ပမတ္တ, သရာဝမတ္တ, ပရိတ္တအာရုံသည် ဒီပကတ္ထ။
စျာနသမာပတ္တိသုခသည် ပကာသနတ္ထ။
တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ဖြဟ္မာ့ဘုံ၌ဖြစ်ရခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ပရိတ္တာရမ္မဏံ ၌ အန္တတ္ထအရ-ဗန်း, စကော, ခွက်ငယ်ပမာဏရှိသော ပထဝီကသိုဏ်းစသော အာရုံပစ္စည်းတရားသည်၊ ဗာဟျတ္ထအရ ရူပါဝစရစျာန် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- မရှိ။

ပဂုဏ်၌ ဓာတ်အရ-အဖန်ဖန်ပွားများအားထုတ်သော ကာမာဝစရ ဥပစာရစျာန်ပစ္စည်းတရားသည်၊ ပစ္စည်းအရ ရူပါဝစရစျာန် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ အပ္ပမာဏာရမ္မဏံ- နည်းတူဖော်။

■■■■■■■■■■

ဝါကျစဉ် (၁၀၈)

(က)အာကာသကသိဏန္တိ ပန ကသိဏုဂ္ဃာဋိမာကာသမ္ပိ တံ အာရမ္မဏံကတွာ ပဝတ္တက္ခန္ဓာပိ ဘိတ္တိစ္ဆိဒ္ဒါဒီသု အညတရသ္မိံ ဂဟေတဗ္ဗနိမိတ္တပရိစ္ဆေဒါကာသမ္ပိ တံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဥပ္ပန္နံ စတုက္ကပဉ္စကဇ္ဈာနမ္ပိ ဝုစ္စတိ။
(ခ) တတ္ထ ပုရိမနယော အာရုပ္ပဒေသနံ ဘဇတိ၊ ပစ္ဆိမနယော ရူပါဝစရဒေသနံ။
(ဂ) ဣတိ မိဿကတ္တာ ဣဓမံ ရူပါဝစရဒေသနံ န အာရုဠှံ၊
(ဃ)ပရိစ္ဆေဒါကာသေ နိဗ္ဗတ္တဇ္ဈာနံ ပန ရူပူပပတ္တိယာ မဂ္ဂေါ ဟောတိ၊ တသ္မာ တံ ဂဟေတဗ္ဗံ။
(င) တသ္မိံ ပန စတုက္ကပဉ္စကဇ္ဈာနမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အရူပဇ္ဈာနံ နုပ္ပဇ္ဇတိ။

[အဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၂၃၁]

နံပါတ် (၁)

(က)ပန၊ ထိုမှတပါး။ ကသိဏုဂ္ဃာဋိမံ၊ ကသိုဏ်းကိုးပါးတို့တွင် တပါးပါးကို ခွာခြင်းကြောင့်ရအပ်သော။ အာကာသမ္ပိ၊ ကောင်းကင်ပညတ်ကိုလည်းကောင်း။ တံ၊ ထိုကောင်းကင်ပညတ်ကို။ အာရမ္မဏံကတွာ၊ ၍။ ပဝတ္တက္ခန္ဓာပိ၊ ဖြစ်သော ခန္ဓာတို့ကိုရင်း။ ဘိတ္တိစ္ဆိဒ္ဒါဒီသု၊ နံရံအပေါက်အစရှိသည်တို့တွင်။အညတရသ္မိံ-

http://www.dhammadownload.com

အမှတ်မထား တပါးပါးသောအပေါက်၌။ ဂဟေတဗ္ဗနိမိတ္တ ပရိစ္ဆေဒါကာသမှ၊ယူထိုက်သောအာရုံနိမိတ်ဖြစ်သော ပရိစ္ဆေဒါကာသကိုဒင်း။ တံ၊ ထိုပရိစ္ဆေဒါကာသကို။ အာရမ္မဏံကတွာ၊ ၍။ ဥပ္ပန္နံ၊ သော။ စတုက္ကပဉ္စကဈာနမှ၊ ကိုဒင်း။ အာကာသကသိဏန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ။

(ဂ) ဣတိ၊ သို့။ မိဿကတွာ၊ ရူပ အရူပရောနှောနေသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဣမံ၊ဤအာကာသကသိုဏ်းကို။ ရူပါဝစရဒေသနံ၊ သို့။ နအာရုဠှံ၊ အပ်။

(ဃ)ပန၊ ထိုသို့ပင် ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌ ရူပါဝစရဒေသနာတော်ကို မတင်အပ်ပါသော်လည်း။

(င) ပန၊ ဆက်။ (ဝါ)- ဂရဟာကို ဆိုဦးအံ့။

ဝိ

နံပါတ် (၂)

(က)ဝါကျသို့။ ။ ဆရာ ပါဠိတော်၌ ဈာန်အရာဝယ် ပထဝီကသိုဏ်းစသောကသိုဏ်းရှစ်ပါးတို့ကို ဟောတော်မူခဲ့၏။ ထိုသို့- သော်၊ အာကာသကသိုဏ်းကိုလည်းဟောသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။- ဈာန်အရာဝယ် ပထဝီကသိုဏ်းစသောရှစ်ပါးတို့ကိုသာ မဟောသင့်- အဘယ်ကြောင့် အာကာသကသိုဏ်းကို မဟောပါသနည်း။- စုဒ်ကြောင့် (က)ဝါကျမိန့်။

(ခ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့် အာကာသကသိဏလေးပါး၏သရုပ်ကိုဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်၊ ယင်းလေးပါးလုံးပင် အာရုပ္ပဒေသနာသို့ သက်ဝင်သည်ဟုမှတ်ရမည်လော၊- အဘယ်သို့ သိမှတ်ရမည်နည်း၊- စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။

အဓိပ္ပါယ်ကား- (ခ)ဝါကျဖြင့် ကသိဏုဂ္ဃါဋိမာကာသ, တဒါရမ္မဏခန္ဓာဟူသောရှေ့နှစ်ပါးသည် အရူပဒေသနာသို့ သက်ဝင်၍ နောက်ရှစ်ပါးသည် ရူပါဝစရဒေသနာသို့သက်ဝင်ရကား ရူပ အရူပ နှစ်ပါးရောနှောသောကြောင့် မဟောဟူလို။

တစ်နည်း။ ။ ကသိုဏ်းလေးပါးကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော စတုက္ကဈာန် ပဉ္စကဈာန်ကိုလည်း အာကာသကသိဏဟူ၍ ဆိုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ရူပါဝစရဒေသနာသို့ တင်အပ်တင်ကောင်းသည်မဟုတ်ပါလော- စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။ [ဂဏ္ဌိ] န အာရုဠှံ တိုင်အောင်မျှော်။

(ဃ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာ ပါဠိတော်၌ အာကာသကသိုဏ်းကို မတင်[မဟော]ဟုဆို၏။ ထိုသို့- သော်၊ အဋ္ဌကထာနည်းအားဖြင့်လည်း ယင်းအာကာသကသိုဏ်းကိုဤရူပါဝစရဒေသနာ၌ မယူအပ်ဟုပင် မှတ်ရမည်လော၊- စုဒ်ကြောင့် (ဃ)ဝါကျမိန့်။

(င)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ဃ)ဖြင့် အဋ္ဌကထာနည်းအလို အာကာသကသိုဏ်းကို ယူအပ်၏ဟုဆို၏။ ထိုသို့- သော်၊ ဤအဋ္ဌကထာနည်း၌လည်း ထိုအာကာသကသိုဏ်းသည် ရူပ အရူပ နှစ်မျိုးရောနှောသည်ဟု မှတ်ရမည်လော- စုဒ်ကြောင့် (င)ဝါကျမိန့်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဝါကျဖြင့် ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်(တစ်နည်း)အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်

(ဂ) ဝါကျဖြင့် နိရတ္ထကဒေါသပယ်။

(ဃ)ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတဒေါသပယ်။

(င) ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

နကသာတီတိ အာကာသော။ အာကာသောယေဝ အာကာသံ။

အာကာသေ ပဝတ္တံ ကသိဏံ အာကာသကသိဏံ။အာကာသံယေဝ ကသိဏံ

အာကာသကသိဏံ။

ပရိသမန္တတော ဆိန္ဒတေတိ ပရိစ္ဆေဒေါ။ ပရိစ္ဆေဒေါ အာကာသော ပရိစ္ဆေဒါကာသော။

ဥဃ္ဃာဋိမန် ဥဃ္ဃာဋိမော။ ကသိဏာသာ ဥဃ္ဃာဋိမော ကသိဏုဃ္ဃာဋိမော။

ကသိဏုဃ္ဃာဋိမေန နိဗ္ဗတ္တံ ကသိဏုဃ္ဃာဋိမံ။

ကသိဏုဃ္ဃာဋိမပုဒ် + က္ကမ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ကသိုဏ်းကိုခွါခြင်း၏ရအပ်သော ကောင်းကင်ပညတ်အာရုံနှင့် အကြောင်း/အကျိုးစပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ကသိုဏ်းကိုခွါခြင်း နှလုံးမသွင်းခြင်းကြိယာသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဘိဒိယတိ ဒွိဓာ ကရိယတီတိ ဘိတ္တိ။ ဆိန္ဒတေတိ ဆိဒ္ဒံ။ ဘိတ္တိယံ ဆိဒ္ဒံ ဘိတ္တိဆိဒ္ဒံ။

ဘိတ္တိပုဒ် + ဆိဒ္ဒပုဒ်သည်ရင်း၊ နံရံ၏ အပေါက်နှင့် နိဿယ/နိဿိတစပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ပေါက်ခြင်းကြိယာသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နံပါတ် (၅)

စတုက္က ။ ။ နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်။
[စတုန္နံ သမူဟော စတုက္ကံ]

ပဉ္စက ။ ။ နည်းတူ။

တတ္ထ ။ ။ အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + အကာရန် + နိပါတ်ပုဒ်။

တစ်နည်း။ ။ ပုလ္လိင် + သဗ္ဗနာမ်ပုဒ် + ဩကာရန် + သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။

အာရုပ္ပံ ။ ။ နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(က)ကသိဏုဃ္ဃာဋိမမာတာသမ္ဗိ။ပ။ပဝတ္တာကာနန္တာပိ ဖြင့်- အာကာသကသိဏအရ ကသိုဏ်းကိုပါးကို ခွါ၍ရအပ်သော ကောင်းကင်ပညတ်ကိုရင်း၊ ယင်းကောင်းကင်ပညတ်ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သောခန္ဓာကိုရင်း ကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။ ပရိစ္ဆေဒါကာသမ္ဗိ။ပ။စတုက္က ပဉ္စကဈာနမ္ဗိဖြင့်- အာကာသကသိဏအရ ပရိစ္ဆေဒါကာသကိုရင်း၊ ထိုကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော စတုက္ကဈာန် ပဉ္စကဈာန်ကိုရင်း ကောက်ယူအပ်

http://www.dhammadownload.com

သည်ကို သိစေသည်။ဘိတ္တိစ္ဆိဒ္ဒါဒိသု စသည်ဖြင့်-ပရိစ္ဆေဒါကာသဟူသည် နံရံပေါက် စသည်တို့တွင် အမှတ်မထားတပါးပါးသောအပေါက်၌ ယူအပ်သော နိမိတ်ပင်ဖြစ်၏ ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

(ခ) တတ္ထ = ထိုပုရိမနည်း, ပစ္ဆိမနည်း တို့ကိုစွဲသည်။

(ဃ)ပန = လက္ခဏာ အရုဗျတ္တ။

(င) စတုက္က ပဉ္စကဈာန မေဝ၌ ဝေ...

စတုက္ကဈာန် ပဉ္စကဈာန်ဟူသော ရူပဈာန်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

အရူပဈာန်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

ရူပဈာန်၏ ပရိစ္ဆေဒါကာသကို အာရုံပြု၍ဖြစ်ရခြင်းသည် အနုညာတတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

(က)ပဝတ္တကွန္နာပိ အရ- အာကာသာနဉ္စာယတန စိတ္တုပ္ပါဒ်-

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ရူပ ပဥ္စမဈာန်ကို လွန်မြောက်ခြင်းသည် ဒီပကတ္ထ။

(ကသိုဏ်းကိုခွါနိုင်ခြင်းကြောင့် ရအပ်သောကောင်းကင်ပညတ်ကို အာရုံ ပြုနိုင်ခြင်းကိုလည်း ဒီပကတ္ထထုတ်နိုင်သည်။)

အထက်ဖြစ်သောအရူပဈာန်တို့ကို ရနိုင်ခြင်းအကျိုးသည် ပကာသနတ္ထ။

တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်း ရူပဈာန်တို့ကိုရရှိခဲ့ခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

အရူပဘုံ၌ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်း စသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(င) တသ္မိံ ၌ တအရ- ပရိစ္ဆေဒါကာသ ပစ္စည်းတရားသည် ၊စတုက္က ပဥ္စကဈာနမေဝ ဥပ္ပန္နတိအရ- ရူပါဝစရဈာန် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ အာရမ္မဏ(၁)ပစ္စည်းသာ။

▬▬▬▬▬▬▬▬▬

ဓါတ်ချောစဉ် (၈၈)

(တ)ဇဝံ အဋ္ဌသု ကာမာဝစရကုသလ် နိဒ္ဒိသိတွာ ဣဒါနိ ယသ္မာ သမာနေပိ အာရမ္မဏေ ဘာဝနာယ အသမာနံ ဣမေသု အဋ္ဌသု ကာမာဝစရေသု အညမ္ပိ အဘိဘာယတနသင်္ခါတံ ရူပါဝစရကုသလံ ပဝတ္တတိ၊ တသ္မာ တံ ဒဿေတုံ ပုန "ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ"တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) တတ္ထ အဠတ္တံ အရူပသညီတိ အလာဘိတာယ ဝါ အနတ္ထိကတာယ ဝါ အဠတ္တရူပေ ပရိကမ္မသညာဝိရဟိတော။

(ဂ) ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတီတိ ဗဟိဒ္ဓါ အဠသု ကသိဏေသု ကတပရိကမ္မတာယ ပရိကမ္မဝသေန စေဝ အပ္ပနာဝသေန စ တာနိ ဗဟိဒ္ဓါ အဠသု ကသိဏေသု ရူပါနိ ပဿတိ။ [အဘိ၊ ဋ္ဌ ၊ ၂၃၂/၃]

နံပါတ် (၁)

(က)တသ္မာ။ တံ၊ ထိုအဘိဘာယတနဟုဆိုအပ်သော ရူပါဝစရကုသိုလ်ကို။

(ခ) အလာဘာတာယဝါ၊ မရသည်၏အဖြစ်ကြောင့်ရင်း။ အနတ္ထိကတာယဝါ၊ အလိုမရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်ရင်း။ အဠတ္တရူပေ၊ ရုပ်၌။ ပရိကမ္မသညာ ဝိရဟိတော၊ ပရိကမ္မသညာမှ ကင်းသည်ဖြစ်၍။

(ဂ) တာနိ အဠကသိဏရူပါနိ၊ ထိုရှစ်ပါးသော ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို။ ပဿတိ၊ ဈာန်စက္ခုဖြင့်ရှု၏။

နံပါတ် (၂)

(က)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ ကတမေဓမ္မာ ကုသလာ စသည်ဖြင့် အဘိဘာယတနဟုဆိုအပ်သော ရူပါဝစရကုသိုလ်ကို ဟောတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့ပင်- သော်လည်း၊ ကသိဏာယတနနှင့် အဘိဘာယတနတို့သည် ပထဝီကသိုဏ်းအစရှိသောအာရုံ၌ အတူပင်ဖြစ်ကြသည်မဟုတ်ပါလော- စုဒ်ကြောင့် (က)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က)ဝါကျဖြင့် ဂန္ထဂရုဒေါသပယ်။

(ခ) ဝါကျဖြင့် ပုနရုတ္တိဒေါသပယ် (တစ်နည်း) အဗျာပိတဒေါသပယ်။

(ဂ) ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

လဘနံ လာဘော။ လာဘောယဿ အတ္ထီတိ လာဘီ။

နလာဘီ အလာဘီ၊ အလာဘိနော ဘာဝေါအလာဘိတာ။

နတ္ထိ အတ္ထော ယဿာတိ အနတ္ထိကော၊အနတ္ထိကဿ ဘာဝေါ အနတ္ထိကတာ။

အဘိဘဝတီတိ အဘိဘူ၊ [ပရိကမ္မံ, ဉာဏံဝါ။]

အဘိဘူ အာယတနံ ဧတဿာတိ အဘိဘာယတနံ၊ [ဈာနံ]

(တစ်နည်း) အဘိဘဝိတဗ္ဗန္တိ အဘိဘူ၊ [အာရမ္မဏံ]

အဘိဘူ အာယတနံ ဧတဿာတိ အဘိဘာယတနံ၊[ဈာနံ]

http://www.dhammadownload.com

အဘိရှေးရှိသော -ဘူတတ်+ရှုပစ္စည်းသည်ရင်း၊ လွှမ်းမိုးခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ လွှမ်းမိုးခြင်း ကြိယာဝိသေသသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။
အဘိဘူပုဒ် + အာယတနပုဒ် + တေပုဒ်သည်ရင်း၊ လွှမ်းမိုးတတ်သော ပရိကမ်ဟူသောအကြောင်း၏ ဈာန်နှင့် အကြောင်း/အကျိုးစပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်) ပရိကမ်ဟူသောအကြောင်းသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။
ရူပေ သညာ ရူပသညာ။ ရူပသညာ အဿ အတ္ထိတိ ရူပသညီ။
န ရူပသညီ အရူပသညီ။

နံပါတ် (၅)

အဘိဘူ။ ။ နပုလ္လိင် + ရတ္တာဒိဂိုဏ်း + ဦကာရန္တ + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
အဇ္ဈတ္တံ ။ ။ နပုလ္လိင်+စိတ္တာဒိဂိုဏ်း+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+သမာသ်နာမ်ပုဒ်။
ဗဟိဒ္ဓါ ။ ။ အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + အာကာရန္တ + နိပါတ်ပုဒ်။
ကသိဏ။ ။ နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(ခ) အဇ္ဈတ္တရူပေဖြင့်-အဇ္ဈတ္တံ၌ အံသည် သတ္တမီဝိဘတ်၏ ကာရိယဖြစ်သည်ကိုရင်း၊ အဇ္ဈတ္တအရ နီလကသိုဏ်းစသည်ပြု၍ ရကောင်းသော ဆံပင်စသော အဇ္ဈတ္တရုပ်တို့ကို ယူရမည်၏အဖြစ်ကို သိစေသည်။ ပရိကမ္မ သညာ ဝိရဟိတောဖြင့်- အရူပသညီကို ရူပေ သညာ ရူပသညာ။ ရူပသညာ အဿ အတ္ထိတိ ရူပသညီ။ န ရူပသညီ အရူပသညီ-ဟု ဝစနတ္ထပြုရမည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊ ရူပသညာ-အရ နီလစသော ကသိုဏ်းရုပ်၌ [မရဘူးခြင်း, အာရုံမပြုလိုခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်] ပရိကမ်မပြုလိုသောသညာကို ကောက်ယူရမည်၏အဖြစ်ကိုရင်း သိစေသည်။
(ဂ) ဗဟိဒ္ဓါ အဋ္ဌသုကသိဏေသုဖြင့်- ဗဟိဒ္ဓအရ [အာကာသ, ဝိညာဏ မှတပါး]ကသိုဏ်းရှစ်ပါးကို ယူရမည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊ ဗဟိဒ္ဓါ၏ သတ္တမီ ဗဟုဝစနန္တနိပါတ်ပုဒ်အဖြစ်ကိုရင်း သိစေသည်။ ကသိဏ ပရိကမ္မတာယ- စသည်ဖြင့်- ပြုအပ်ပြီးသောပရိကမ်ရှိသောကြောင့် ပရိကမ်၏အစွမ်း, အပ္ပနာ၏အစွမ်းဖြင့် ထိုရှစ်ပါးသော ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို မြင်သည်ကိုရင်း၊ ဗဟိဒ္ဓါ [အဋ္ဌသု ကသိဏေသု] နှင့် ရူပါနိတို့-သည် သီလာပုတ္တကဿ သရီရံ-ကဲ့သို့ အဘေဒူပစာဖြစ်သည်ကိုရင်း သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

(က)သမာနေပိ ၌ ပိသဒ္ဒါ- အရုစျတ္တ (တစ်နည်း)သမ္ဘာဝနတ္ထ။
(ခ) ဝါကျ- ဝါသဒ္ဒါ ဝိကပ္ပနတ္ထ။
(ဂ) ဝါကျ- စေဝ၊ စ- အညမညသမုစ္စယတ္ထ။
တာနိ၌ တသည်- ရူပါနိဟု စွဲရာတိုက်ရိုက်ရှိသောကြောင့် ပသိဒ္ဓဝိသယတ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၈)

(ဂ) ပဿတိ အရ- ရှုပစျာန်ကိုကောက်- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ယင်းပုံကသိုဏ်းရုပ်သည်ရင်း။ ပရိကမ္မဘာဝနာသည်ရင်း ဒီပကတ္ထ။
ရှုပသမာပတ်ချမ်းသာသည် ပဏ္ဏာသနတ္ထ။
ကြာမြင့်တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်းစသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ယင်းပုံရှုပဘုံ၌ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

အဘိဘူအရ-ပရိကမ်(ဝါ)ဉာဏ်ပစ္စည်းတရားသည်၊အဘိဘာယတန အရ-ရှုပစျာန် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အနန္တရ ပစ္စယသတ္တိ ဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ဖြင့်- အနန္တရ, သမနန္တရ, ဥပနိဿယ, အာသေဝန, နတ္ထိ, ဝိဂတ။
တစ်နည်း။ ။ အဘိဘူ အရ- ကသိုဏ်းအာရုံ ပစ္စည်းတရားသည်၊အဘိဘာယတန အရ- ရှုပစျာန် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ဖြင့်- အာရမ္မဏ (၁) ပစ္စည်းသာ။
ဗဟိဒ္ဓါ ရှုပါနိ အရ-ကသိုဏ်းရုပ်ပစ္စည်းတရားသည်။ ပဿတိ အရ- ရှုပစျာန် စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ဖြင့်- အာရမ္မဏ (၁) ပစ္စည်းသာ။

◉◉◉◉◉◉◉◉◉◉

ဝါကျစဉ် (၁၀၉)

(က) သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနီတိ ပရိသုဒ္ဓါပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏာနိ၊
(ခ) ပရိသုဒ္ဓါနိ ဟိ နီလာဒီနိ သုဝဏ္ဏာနိ, အပရိသုဒ္ဓါနိ စ ဒုဗ္ဗဏ္ဏာနီတိ ဣဓ အဓိပ္ပေတာနိ၊
(ဂ) အာဂမဋ္ဌကထာသု ပန "သုဝဏ္ဏာနိ ဝါ ဟောန္တု ဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ ဝါ၊ ပရိတ္တအပ္ပမာဏဝသေနေဝ ဣမာနိ အဘိဘာယတနာနိ ဒေသိတာနီ"တိ ဝုတ္တံ၊
(ဃ) နီလာနီတိ သဗ္ဗသင်္ဂါဟိကဝသေန ဝုတ္တံ၊
(င) တတ္ထ ရှုပီတိ အဇ္ဈတ္တံ ကေသာဒီသု ဥပ္ပါဒိတံ ရှုပဇ္ဈာနံ ရှုပံ၊ တဒဿတ္ထီတိ ရှုပီ၊ [အဘိ၊ ဋ ။ ၂၃၄]

နံပါတ် (၁)

(က)ပရိသုဒ္ဓါပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏာနိ၊စင်ကြယ်သောအဆင်း မစင်ကြယ်သောအဆင်း ရှိကုန်သော။
(ခ) ဟိ၊မှန်။ နီလာဒီနိ၊ နီလစသောကသိုဏ်းတို့ကို။ သုဝဏ္ဏာနီတိ၊-တို့ဟူ၍။ အပရိသုဒ္ဓါနိ၊မစင်ကြယ်ကုန်သော။ နီလာဒီနိစ၊ တို့ကိုလည်း။ ဒုဗ္ဗဏ္ဏာနီတိ၊ တို့ဟူ၍။

http://www.dhammadownload.com

က္ကစ- ဤအဘိဘာယတန အရာ၌။
(ဂ) ပန၊ အထူး။
(ဃ)နီလာနီတိက္ကဒံ၊-ဟူသောဤပုဒ်ကို။ သဗ္ဗသင်္ဂါဟိတဝသေန၊ အလုံးစုံသော နီလကသိုဏ်းကို သိမ်းယူသည်၏အစွမ်းဖြင့်။
(င) ရူပဗ္ဗာနံ၊ ရူပစျာန်သည်။ ဥတ္တရပဒလောပဝသေန၊စျာန်ဟူသော နောက်ပုဒ်ကြေသည်၏အစွမ်းဖြင့်။ ရူပံ၊ ၏။ အဿ ပုဂ္ဂလဿ၊ အား။ တံ ရူပံ၊ ထိုအတိသယ ရူပစျာန်သည်။ အတ္ထိ။ က္ကတိ တသ္မာ။ သော ပုဂ္ဂလော၊သည်။ရူပီ၊ မည်၏။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ။ ။ ဆရာ (က)ဖြင့် သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိကို ပရိသုဒ္ဓါပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏာနိဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့ပင်- သော်လည်း၊ ပါဠိတော်၌ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိဟု သာမည ဟောသောကြောင့် ကောင်းသောအဆင်း မကောင်းသောအဆင်းဟူ၍ ဖွင့်ဆိုသင့် သည်မဟုတ်ပါလော။
(ဂ)သို့ ။ ။ ဆရာ (ခ)ဖြင့် ဤအဘိဗ္ဗာပါဠိတော်၌ စင်ကြယ်သောနီလကသိုဏ်း စသည်ကို သုဝဏ္ဏဟူ၍ငင်း၊ မစင်ကြယ်သောနီလကသိုဏ်းစသည်ကို ဒုဗ္ဗဏ္ဏဟူ၍ ငင်း အလိုရှိအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ အခြားသောအာဂမ အဋ္ဌကထာ တို့၌လည်း သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏ၏အစွမ်းဖြင့်လည်း အဘိဘာယတနတို့ကို ဟော၏ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဖြင့် ဩစိတျဟီန ဒေါသပယ်- သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏနည်းကို ပရိသုဒ္ဓါ ပရိသုဒ္ဓ ဝဏ္ဏာနိ ဟုဖွင့်ဆိုနိုင်ခြင်း၏ ယုတ္တိကိုပြသောကြောင့်။
(ဂ) ဖြင့် အတိဗျာပိတ ဒေါသပယ်- အဘိဗ္ဗာပါဠိတော်နှင့် ထူးခြားသော အဘိဘာယတနဒေသနာဟောပုံကို ဖွင့်ဆိုသောကြောင့်။

နံပါတ် (၄)

ပရိသုဒ္ဓါနိ ဝဏ္ဏာနိ ယေသန္တိ သုဝဏ္ဏာနိ။
အပရိသုဒ္ဓါနိ ဝဏ္ဏာနိ ယေသန္တိ ဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ။
သုဝဏ္ဏာနိ စ ဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိစာတိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ။
သုဝဏ္ဏပုဒ်+ဒုဗ္ဗဏ္ဏပုဒ်သည်ငင်း၊ စင်ကြယ်သောကသိုဏ်းရုပ်၏ အပရိ သုဒ္ဓကသိုဏ်းရုပ်နှင့် အလိုရှိခြင်းကြိယာကိုအကြောင်းပြု၍ အချင်းချင်းငဲ့ သကဲ့သို့ဖြစ်သော အညမညပေက္ခသမွန်သည် (ဗျ + နိ)။
ကသိုဏ်းရုပ်တို့၏ စင်ကြယ်ခြင်းဂုဏ် မစင်ကြယ်ခြင်းဂုဏ်တို့သည် (ပ+နိ)။
ကေ မတ္ထကေ သေတိ တိဋ္ဌတီတိ ကေသော။
က-သဒ္ဒူပဒ-သိဓာတ်+ကွိပစ္စည်းသည်ငင်း၊တည်ခြင်းကြိယာသာမည

http://www.dhammadownload.com

သည့်ဂုဏ်း(တစ်နည်း)ဦးထိပ်၏ တည်သောဆံပင်နှင့် နီသျ+နိဿိတစပ် (ဗျူ+နိ)။ဆံပင်တို့၏ တစ်ပင်သည်တစ်ပင်နှင့် တူသောအခြင်းအရာဟုဆိုအပ်သောဇာတ်သည် (ပ + နိ)။

နံပါတ် (၅)

သုဝဏ္ဏ ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + သမာသ်။
ပရိသုဒ္ဓ ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + ကိတ်။[ပရိသုဇ္ဈန္တီတိ ပရိသုဒ္ဓါနိ။]
အဇ္ဈတ္တံ ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + သမာသ်။
ရူပံ ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + သမာသ်။

နံပါတ် (၆)

(က)ပရိသုဒ္ဓါ ပရိသုဒ္ဓဝဏ္ဏာနိ ဖြင့်- သုဝဏ္ဏ- ကောင်းသောအဆင်းရှိ၏ ဟူသည် စင်ကြယ်သောအဆင်းရှိခြင်းဟူ၍ရင်း၊ ဒုဗ္ဗဏ္ဏ-ဟူသည် မစင်ကြယ်သော အဆင်းရှိသည်ဟူ၍ရင်း-ဤသို့သောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(ဃ)သဗ္ဗသင်္ဂါဟိတဝသေန ဖြင့်- နီလာနိဟူသောစကားကို နောက်၌ဆိုလတ္တံ့သော နီလဝဏ္ဏ နီလဒဿန နီလနိဘာသန စကားအားလုံးကို သိမ်းယူသောစကားဖြစ်သည်ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(င) အဇ္ဈတ္တံ ကေသာဒီသု ဖြင့်- ရူပီ၌ ရူပ-အရ အဇ္ဈတ္တဖြစ်သော ဆံပင်စသောကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို သဒိသူပစာ, ကာရဏူပစာအားဖြင့် ကောက်ယူအပ်သည်ကိုသိစေ။ **ဥပ္ပါဒိတံ ရူပဇ္ဈာနံ ဖြင့်**- ရူပံ၌ ရူပပုဒ်+ဈာနပုဒ် ရူပဇ္ဈာနံဟု ဆိုလိုလျှက် ဈာနံဟူသောနောက်ပုဒ်ကျေသော ဥတ္တရပဒလောပသမာသ် ဖြစ်သည်ကိုရင်း၊ ရူပေသုဥပ္ပါဒိတံ ဈာနံ ရူပံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း သိစေ။ **တဒဿတ္ထီတိ ဖြင့်**- ရူပီ၌ ဤပစ္စည်းအတိသယအနက်ကိုထွန်းပြ၍ အဿတ္ထိအနက်၌သက်သည်ကို ရင်း၊ ရူပံ အဿ အတ္ထိတိ ရူပီဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း သိစေ။

နံပါတ် (၇)

က္ကစ ၌ ကမ အစွဲ- အဘိဓမ္မာပါဠိတော်ကို စွဲသည်။
(ဂ) ပန- ဝိသေသတ္ထ (တစ်နည်း) ဝါဒန္တရတ္ထ။
ပရိတ္တ အပ္ပမာဏဝသေနေဝ ၌ ဧဝ. . .
ပရိတ္တ အပ္ပမာဏ၏အစွမ်းဖြင့်ဟောခြင်းသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏ၏အစွမ်းဖြင့် မဟောခြင်းသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
အဘိဓမ္မာ၌ ပရိတ္တအပ္ပမာဏသက်သက်ကိုရင်း၊ ဝဏ္ဏာဘောဂနှင့် တွဲထားသော ပရိတ္တ အပ္ပမာဏကိုရင်း ဟောတော်မူခြင်းသည် အနုညာတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၉)

ကေသာဒီသု အရ- ဥပမာအားဖြင့် မူလဆံပင်နှင့်တူသော ကသိုဏ်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ကောက်- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ပရိကမ္မဘာဝနာ ဥပစာရဘာဝနာသည်ရင်း ဒီပကတ္ထ။
ရူပစျာန်သည် ပကာသနတ္ထ။
မူလကသိုဏ်းရုပ်ဖြစ်သော ဆံပင်စသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ရူပသမာပတ်ချမ်းသာကိုခံစားရခြင်း ရူပဘုံ၌ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ကေသာဒီသု အရ-မူလဆံပင်နှင့် အလားတူသော ကသိုဏ်း ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံပစ္စည်းကရားသည်၊ဥပ္ပါဒိတံ အရ- ယင်းကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ရူပစျာန်အားအာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ဒါဏ်ချွေစဦ (၁၁၈)

(က) အဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီတိ အဇ္ဈတ္တံ န ရူပသညီ၊
(ခ) အတ္တနော ကေသာဒီသု အနုပ္ပါဒိတရူပါဝစရဇ္ဈာနောတိ အတ္ထော။
(ဂ) ဣမိနာ ဗဟိဒ္ဓါ ပရိကမ္မံ ကတွာ ဗဟိဒ္ဓါဝ ပဋိလဒ္ဓဇ္ဈာနတာ ဒဿိတာ၊
(ဃ) "သုဘာ"နိ ဣမိနာ သုဝိသုဒ္ဓေသု နီလာဒီသု ဝဏ္ဏကသိဏေသု ဈာနာနိ ဒဿိတာနိ။
(င) အတ္ထ ကိဥ္စာပိ အန္တော အပ္ပနာယ 'သုဘာ'နိ အာဘောဂေါ နတ္ထိ၊ ယော ပန သုဝိသုဒ္ဓံ သုဘကသိဏံ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဝိဟရတိ၊ သော ယသ္မာ သုဘန္တိ။ ပ ။ ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ တထာ ဒုတိယာဒီနိ။ တသ္မာ ဧဝံ ဒေသနာကထာ။ [အဘိ။ ၄ ။ ၂၃၆]

နံပါတ် (၁)

(က)အဇ္ဈတ္တံ နရူပသညီ၊ မိမိ၏ ဆံပင်စသည်တို့၌ဖြစ်စေအပ်သော ရူပါဝစရဈာန်မရှိသည်ဖြစ်၍။

(ဂ) ဣမိနာ၊ ဤအဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီဟူသောပါဌ်ဖြင့်။

(င) တတ္ထ၊ ထိုဝဏ္ဏကသိုဏ်း၌ဖြစ်သောဈာန်တို့၌။ အန္တောအပ္ပနာယ၊ အပ္ပနာ၏ အတွင်း၌။ သုဘန္တိ၊ ဟူ၍။ အာဘောဂေါ၊ သည်။ ကိဥ္စာပိနတ္ထိ၊ အကယ်၍ကား မရှိ၏ရှင့်။ ပန တထာပိ၊ သော်လည်း။ ယော ပုဂ္ဂလော၊ သည်။ သုဝိသုဒ္ဓံ၊ အလွန်-

http://www.dhammadownload.com

အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော။ သုဘကသိဏံ၊ ကို။ အာရမ္မဏံ။ ကတွာ။ ဝိဟရတိ။ ဖေ၊ ဤသို့ သုဘန္တိ ဝိဝိစ္စေဝကာမေဟိ အစရှိသည်ဟူ၍။

နံပါတ် (၂)

(ခ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့် အဇ္ဈတ္တ၌ ကသိုဏ်းရုပ်၌ဖြစ်သောသညာ ရှိသူမဟုတ်ဟု သဒ္ဒတ္ထကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ သညာသာမရှိ အခြားသောရူပဈာန်ရှိ၏ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။- စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။

(င)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာမြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ သုဘန္တိ ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်လည်း၊ အပ္ပနာ၏အတွင်း၌ သုဘဟူ၍ နှလုံးသွင်းခြင်းမရှိသည် မဟုတ်ပါလော။- စုဒ်ကြောင့် (င)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဂ) ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတဒေါသပယ်- အဇ္ဈတ္တ၌ ကသိုဏ်းရုပ်၌ဖြစ်သော သညာရှိသူမဟုတ်ဟုဆိုသဖြင့် ဗဟိဒ္ဓ-သာ ရအပ်သောဈာန်ရှိသည်၏အဖြစ်ကို ဤအဇ္ဈတ္တံ အရူပသညီဟူသောပါဠိဖြင့် ပြ၏ဟု အနက်ရောက်ပုံကို ဆက်လက်ပြသောကြောင့်။

ကိဥ္စာပိသဒ္ဒါထားရကြောင်း-အပ္ပနာ၏အတွင်း၌ သုဘဟူ၍ နှလုံးသွင်းခြင်း မရှိပါဘဲလျက်၊ ဤဝိမောက္ခကထာဝယ် သုဘန္တေဝ ဝိဝိစ္စေဝကာမေဟိဟူ၍ ပါဠိတော်၌ဟောထားသည်ကို မနှစ်သက်၍ ထားပါသည်။

နံပါတ် (၄)

ပဋိလဒ္ဓံ ဈာနံ ယေနာတိ ပဋိလဒ္ဓဇ္ဈာနော။

ပဋိလဒ္ဓဇ္ဈာနဿ ဘာဝေါ ပဋိလဒ္ဓဇ္ဈာနတာ။

ပဋိလဒ္ဓဇ္ဈာနပုဒ် + တာပစ္စည်းသည်ဂုဏ်၊ ရအပ်သောဈာန်ရှိသူ၏ ဈာန်နှင့် နိဿယ/နိဿိတစပ်(ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ရအပ်သောဈာန်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ အာရမ္မဏေ အပ္ပေတီတိ အပ္ပနာ။ [မုချအားဖြင့် ဝိတက်-ပဓာန နည်းအားဖြင့် အလုံးစုံသော မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရာ ဈာန်တရား]

အပ္ပနာယ အန္တော အန္တောအပ္ပနာ။

သုဘတီတိ သုဘံ။ သုန္ဒရေန သဘာဝေန ဘဝတီတိ ဝါ သုဘံ။

သုဘဓာတ် + အပစ္စည်းသည်ဂုဏ်၊ တင့်တယ်ခြင်း ကြိယာသာမညသည် ဂုဏ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ တင့်တယ်ခြင်း ကြိယာဝိသေသသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နံပါတ် (၅)

ဂ္ဂမိနာ ။ ။ နပုလ္လိင် + သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။

သုဝိသုဒ္ဓံ။ ။ နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

http://www.dhammadownload.com

ကသိဏာ॥ ॥ နည်းတူ။

ကတွာ ॥ ॥ အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + အာကာရန် + နိပါတ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

အတ္တနောကေသာဒီသုဖြင့်- အဇ္ဈတ္တံ၏ သရုပ်ကိုသိစေပါသည်။ အနုပ္ပါဒိတ ရူပါဝစရဈာနောဖြင့်- အရူပသညီဝယ် ရူပအရ ရူပဈာန်ကိုယူရမည်ကိုင်း၊ ဈာနပုဒ် ကျေနေသည်၏အဖြစ်ကိုင်း၊ ရူပေ [ရူပဈာနေ]သညာ ရူပသညာ။ ရူပသညာ အဿ အတ္ထီတိ ရူပသညီဟု ဝစနတ္ထပြုရမည်ကိုင်း သိစေသည်။

မှတ်ချက်॥ ॥ ဘာသာဋီကာ၌ အနုပ္ပါဒိတရူပါဝစရဈာနေသည် အဓိပ္ပါယ်ပြ-ဟု ဆိုသည်။ ရူပံ-အရ ရှေး၌ကဲ့သို့ ကသိုဏ်းရုပ်ကိုပင်ယူ၏။

အတ္တနော ကေသာဒီသုဖြင့်- အဇ္ဈတ္တံ၌ အဇ္ဈတ္တအရ မိမိ၏ဆံပင် စသည်ကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုင်း၊ အံသည် သုဝိဘတ်၏ ကာရိယဖြစ်သည်ငင်း၊အဇ္ဈတ္တံ ၌အဓိပုဒ်+အတ္တပုဒ်ဖြင့် ပြီးသည်ကိုင်း၊ အတ္တာနံ အဓိကိစ္စ ပဝတ္တံ အဇ္ဈတ္တံဟု ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုင်း သိစေသည်။

(ဃ)ဈာနာနိ ဒဿိတာနိ ဖြင့်- သုဘန္တေဝ၌ သုဘအရ ဈာန်တို့ကိုကောက် ယူအပ်သည်ကို သိ။ **သုဝိသုဒ္ဓေသု စသည်ဖြင့်-** ယင်းဈာန်တို့သည်လည်း အလွန်စင် ကြယ်သော နီလစသောဝဏ္ဏကသိုဏ်းတို့၌ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ဗဟိဒ္ဓါဝ ၌ ဧဝ. . . ဗဟိဒ္ဓဖြစ်သောရုပ်တို့သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

အဇ္ဈတ္တဖြစ်သောရုပ်တို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

ဗဟိဒ္ဓရုပ်ကို ပရိကမ်ပြု၍ ဈာန်ရနိုင်ခြင်းဂုဏ်သည် အနုညာတတ္ထ။

(င) ပန = အပ္ပနာအတွင်း၌ သုဘဟု နှလုံးသွင်းခြင်းမရှိသော်လည်း စင်ကြယ် သော သုဘကသိုဏ်းကိုအာရုံပြု၍ နေနိုင်၏ဟုဆိုသောကြောင့် သမ္ဘာဝနာဇောတက ဂရဟာသမုစ္စည်း။

တတ္ထ၊ထိုသုဘန္တိ ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေတိ အစရှိသော တတိယဝိမောက္ခ၌။ (ဝါ) ထိုဝဏ္ဏကသိုဏ်း၌ဖြစ်သော ဈာန်တို့၌။

နံပါတ် (၈)

သုဘ အရ-မုချ ကသိုဏ်းရုပ်။ ဥပစာ ရူပဈာန်ကသိုဏ်းရုပ်သည် ဒဿနတ္ထ။

ပရိကမ္မဘာဝနာသည် ဒီပကတ္ထ။

ကသိုဏ်းရုပ်ကိုအာရုံပြု၍ဖြစ်သော ရူပဈာန်သည် ပကာသနတ္ထ။

တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်းစသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ရူပသမာပတ်ချမ်းသာသည်ငင်း၊ ရူပဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းသည်ငင်း အနုဘာဝတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

ဝဏ္ဏကသိဏေသု အရ-နီလ ပီတ လောဟိတ ဩဒါတ ဟူသော ဝဏ္ဏကသိုဏ်းပစ္စည်းတရားသည်၊ ဈာနာနိ အရ ရူပဈာန်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အာရမ္မဏ (၁)ပစ္စည်းသာ။

ပဌမံဈာနံ အရ-ပဌမဈာန်ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ အရ-ဥပစာရသမာဓိဇောပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

တစ်နည်း။ ။ ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန် ပြန်လှန်၍ အနန္တရမျိုးလည်းပြိုင်နိုင်သည်။

ဝါကျစဉ် (၁၁၂)

(က)သေဌ္ဌေနေ, တာဝ နိဒ္ဒေါသဘာဝေန စေတ္တ ဗြဟ္မဝိဟာရတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

(ခ) သတ္တေသု သမ္မာပဋိပတ္တိဘာဝေန ဟိ သေဌ္ဌာ ဧတေ ဝိဟာရာ။

(ဂ) ယထာ စ ဗြဟ္မာနော နိဒ္ဒေါသစိတ္တာ ဝိဟရန္တိ၊ ဧဝံ ဧတေဟိ သမ္ပယုတ္တာ ယောဂိနော ဗြဟ္မသမာဝ ဟုတွာ ဝိဟရန္တီတိ သေဌ္ဌေနေ နိဒ္ဒေါသဘာဝေန စ "ဗြဟ္မာဝိဟာရာ"တိ ဝုစ္စန္တိ။

(ဃ)ယသ္မာ ပန သဗ္ဗာပေတာ အပ္ပမာဏေ ဂေါစရေ ပဝတ္တန္တိ၊ တသ္မာ"အပ္ပမညာ"တိ ဝုစ္စန္တိ။

(င) အပ္ပမာဏာ ဟိ သတ္တာ တာသံ ဂေါစရဘူတာ၊ ဧကသတ္တသ္သာပိ စ ဧတ္တကေ ပဒေသေ မေတ္တာဒယော ဘာဝေတဗ္ဗာတိ ဧဝံ ပမာဏံ အဂ္ဂဟေတွာ သကလဖရဏဝသေနေဝ ပဝတ္တာတိ။ [အဘိ။ ဌ ။ ၂၄၀/၁]

နံပါတ် (၁)

(က)တေ္တ ဧတေသုမေတ္တာဒီသု၊ တို့၌။ တာဝ၊ ကသ္မာစ စတသော်ဝ စသော အမေး၏အဖြေမှ ရှေးဦးစွာ။ သေဌ္ဌေနေ၊ မြတ်သောအနက်သဘောကြောင့် ၎င်း။ နိဒ္ဒေါသဘာဝေနစ၊ ဒေါသံအပြစ်မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။ ဗြဟ္မဝိဟာရတာ-ဗြဟ္မဝိဟာရမည်သည်၏အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

(ခ)ဟိ၊ ချဲ့။(တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ။သတ္တေသု၊တို့၌။သမ္မာပဋိပတ္တိဘာဝေန၊ ကောင်းသောအကျင့်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဧတေဝိဟာရာ၊ ဤနေကြောင်းတရားတို့သည်။ သေဌ္ဌာ။

(ဂ) စ၊ သည်သာမကသေး။ ဗြဟ္မနော၊ ဥပပတ္တိဗြဟ္မာတို့သည် (ဝါ) ပွားစေအပ်ပြီးသော ကျေးဇူးရှိကုန်သော ဘုရားအလောင်းတို့သည်။ နိဒ္ဒေါသစိတ္တာ၊ နိဝရဏစသော အပြစ်ကင်းသောစိတ်ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍။ဝိဟရန္တိ ယထာ၊ ၏သို့။ဧဝံ တထာ၊ ထိုဥပပတ္တိဗြဟ္မာ ဗုဒ္ဓင်္ကုရဗြဟ္မာတို့နှင့်အတူ။ ဧတေဟိ၊ ထိုမေတ္တာစသော တရားလေး

http://www.dhammadownload.com

ပါးတို့နှင့်။ သမ္ပယုတ္တာ။ ယောဂိနော၊ တို့သည်လည်း။ ဖြဟ္မသမာဝ၊ ဥပပတ္တိဖြဟ္မာ ဗုဒ္ဓကိုရဖြဟ္မာ [ဗောဓိသတ္တဖြဟ္မာ]တို့နှင့်တူကုန်သည်သာလျှင်။ ဟုတွာ၊ ဝိဟရန္တိ။

(ဃ)ပန၊ ထိုမှတပါး။

(င) ဟိ၊ရှေ့စကားကို ထင်ရှားသိသာပြဆိုပါအံ့(တစ်နည်း)ဟိ၊ ချဲ့။ စ၊နောက် ဝါကျကိုဆိုအံ့။ ကေသတ္တဿာပိ၊ ကေဿပိ သတ္တဿ၊ တစ်ယောက်တည်းပင် ဖြစ် သောသတ္တဝါ၏။ (ဝါ) သတ္တဝါတစ်ယောက်တည်းဖြစ်မူလည်း [ဝေါဟာရတ္ထ] ဧတ္တကေ ပဒေသေ၊ ဤမျှလောက်သော ကိုယ် အရပ်အစိတ်တို့ကို။

နံပါတ် (၂)

(ခ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့် သေဋ္ဌ နိဒ္ဒေါသဘာဝကြောင့် ထိုလေး ပါးတို့ကို ဖြဟ္မဝိဟာရတို့ဟူ၍ သိထိုက်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ သေဋ္ဌဝိဟာရဖြစ်ပုံကို အကျယ်အားဖြင့် မသိအပ်သေးသည်မဟုတ်ပါလော။- စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။

(ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် သတ္တဝါတို့၌ ကောင်းသောအကျင့်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဤနေကြောင်းတရားတို့သည် မြတ်ကုန်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ယင်းသို့ သော်၊ တပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည်လည်း သမ္မာပဋိပတ်၏အဖြစ်ဖြင့် အတူတူပင် ဖြစ်၏၊ ယင်းကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကိုလည်း ဖြဟ္မဝိဟာရဟူ၍ဆိုသင့်၏ဟူသောအနက် ရောက်ရာ၏။- စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

(င)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ဃ)ဖြင့် ဤအလုံးစုံလေးပါးတို့သည်လည်း အ ပိုင်းအခြားမရှိသောအာရုံ၌ ဖြစ်တတ်သောကြောင့် အပ္ပမညာတို့ဟူ၍ ဆိုအပ်သည် ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ တစ်ယောက်သောသတ္တဝါဖြစ်က ပမာဏဖြစ်ရာ သည်မဟုတ်လော။- စုဒ်ကြောင့် (င)ဝါကျမိန့်။ [အပ္ပမာဏကသိုဏ်းစသည်ကို အပ္ပ မာဏောဟုဆိုသလော] [နိဿျ]

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဝါကျဖြင့် ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်- ဖြဟ္မဝိဟာရ၏ သေဋ္ဌအနက်ဖြစ်ပုံကို ချဲ့ ပြသောကြောင့်တည်း။ (တစ်နည်း) ဩစိတျဟီနဒေါသပယ်- ဖြဟ္မဝိဟာရ၏ သေဋ္ဌအ နက်ဖြစ်နိုင်ခြင်းအကြောင်း ပြသောကြောင့်တည်း။

(ဂ) ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်- သေဋ္ဌဋ္ဌေန၏ အကျယ်ကို ပြပြီး၍ နိဒ္ဒေါသဘာဝေန၏ အကျယ်ကိုပြသောကြောင့်တည်း။

(ဃ)ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်- ဖြဟ္မဝိဟာရ မည်သည်မှ တပါး အပ္ပမညာမည်ပုံ အဖို့တပါးပြသောကြောင့်တည်း။

(င) ဝါကျဖြင့် ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်- အပ္ပမာဏ ဂေါစရဖြစ်ပုံကို ချဲ့ပြသော ကြောင့်တည်း။ဂဏ္ဌိအလို-ဩစိတျဟီနဒေါသပယ်။ ထို၌- ဟိ သဒ္ဒ-ဟုအနက်ပေးသည်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

ဝိဟာရန္တိ ဧတေဟီတိ ဝိဟာရော။

ပြဟ္မာနော ဝိဟာရော ပြဟ္မဝိဟာရော။ [မြတ်သောနေကြောင်းတရားတို့]

ပြဟ္မာနော ဝိယာတိ ပြဟ္မာနော။

ပြဟ္မာနံ ဝိဟာရော ပြဟ္မဝိဟာရော။ [ပြဟ္မာနှင့်တူသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ နေကြောင်းတရားတို့]

မှတ်ချက်။ ။ **ရှေ့နည်း ပြဟ္မသဒ္ဒါ သေဠအနက်။ နောက်နည်း ပြဟ္မသဒ္ဒါ နိဒ္ဒေါသ အနက်။**

ပြဟတိ ဝုမို ဂစ္ဆတီတိ ပြဟ္မာ။ပြူဟတီတိဝါ ပြဟ္မာ။ပြဟ္မာနံ ဝိဟာရော ပြဟ္မ ဝိဟာရော။

ပြူဟဓာတ် + မပစ္စည်းသည်ရင်း၊ တိုးပွားခြင်း ကြီးယာသည်ရင်း ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ် ပြဟ္မာတို့၏ တစ်ယောက်သည်တစ်ယောက်နှင့် တူသောအခြင်းအရာဟု ဆိုအပ်သောဇာတ်သည် ပဝတ္တိနိမိတ်။

နတ္ထိ ပမာဏံ ဧတေသန္တိ အပ္ပမာဏာ။ [သတ္တ] [ပမိယတေ အနေနာတိ ပမာဏံ] ။နတ္ထိ ပမာဏံ ယဿာတိ အပ္ပမာဏော။ [ပဒေသော] အပ္ပမာဏေ ဘဝါ အပ္ပမညာ။ [အပ္ပမာဏာဝေ အပ္ပမညာ]

အပ္ပမာဏပုဒ် + ယ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ပမာဏမရှိသောသတ္တဝါနှင့် ဖြစ်သောအပ္ပမညာတို့၏ အာရုံ/အာရမ္မဏိက စပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ သတ္တဝါပညတ်၏ အတိုင်းအတာမရှိခြင်းအဘာဝဘောဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နံပါတ် (၅)

သေဠ ။ ။ ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + ဩကာရန် + တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်။
[ပသဋ္ဌာနံ ဝိသေသော သေဠော]

ပြဟ္မာနော။ ။ ပုလ္လိင် + ရာဇာဒိဂိုဏ်း + အာကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

ယောဂိနော။ ။ ပုလ္လိင် + ရတ္တာဒိဂိုဏ်း + ဤကာရန် + တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်။

ဧတ္တက ။ ။ ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိဂိုဏ်း + ဩကာရန် + တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်။
[ဧတံ ပရိမာဏံ အဿအတ္ထီတိ ဧတ္တကော]

နံပါတ် (၆)

(က) သေဠွေန ဖြင့်- ပြဟ္မဝိဟာရ၌ ပြဟ္မသဒ္ဒါသည် သေဠအနက်ကို ဟောသည်၏အဖြစ်ကိုရင်း ၊ မြတ်သောနေကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ပြဟ္မဝိဟာရ မည်သည်၏အဖြစ်ကိုရင်း သိစေသည်။ နိဒ္ဒေါသ ဘာဝေနဖြင့်- အပြစ်ဒေါသစိတ်မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် ပြဟ္မဝိဟာရမည်သည်၏ အဖြစ်ကိုသိစေသည်။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) သဗ္ဗေသု။ ပ ။ဝိဟာရာဖြင့် ဗြဟ္မဝိဟာရကို ဗြဟ္မာနော ဝိဟာရာ ဗြဟ္မ ဝိဟာရာဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊ ဗြဟ္မသဒ္ဒါ၏ - သေဋ္ဌဝါစကအဖြစ် သတ္တဝါတို့၏အစီးအပွားကို ပြုကျင့်တတ်သောကြောင့် မေတ္တာ-စသောလေးပါးတို့သည် မြတ်သည်၏အဖြစ်ကိုရင်း သိစေသည်။

(ဂ) ယထာစ ဗြဟ္မာနော စသည်ဖြင့် ဗြဟ္မဝိဟာရကို ဗြဟ္မာနောဝိဟာတိ ဗြဟ္မာနော။ ဗြဟ္မာနံ ဝိဟာရာ ဗြဟ္မဝိဟာရာ-ဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်၏ အဖြစ်ကိုရင်း၊ ဗြဟ္မ၌ ဗြဟ္မပုဒ်+ဏာပစ္စည်း ယင်းဏာပစ္စည်း၏ ဥပမာအနက်၌ သက်သည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊ ဗြဟ္မာ[ဥပပတ္တိဗြဟ္မာ]တို့သည် အမျက်ဒေါသစိတ်ကင်းကြလျက် နေကြကုန်သကဲ့သို့ မေတ္တာစသော လေးပါးတို့နှင့်ယှဉ်သော ယောဂီတို့သည်လည်း ဒေါသစိတ်ကင်းလျက်နေ ကြသောကြောင့် ထိုမေတ္တာစသော လေးပါးတို့ကို ဗြဟ္မာဝိဟာရဟု ဆိုရသည်၏အဖြစ်ကိုရင်း သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ဗြဟ္မသမာဂ ဟုတွာ ဝိဟရန္တိ ၌ ဧဝ. . .

ဥပပတ္တိဗြ[ဟ္မာ], ဗောဓိသတ္တဗြဟ္မာတို့နှင့်တူခြင်းသည် ဂဟေတပ္ပတ္ထ။

မတူခြင်း [မတူဟူသောအနက်]သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

ဝိသုဒ္ဓိဗြဟ္မာတို့နှင့်တူခြင်းသည် အနုညာတတ္ထ။

သကလ ဖရဏဝသေနေဝ ၌ ဧဝ. . .

အလုံးစုံပျံ့နှံ့ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်ခြင်းသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ပျံ့နှံ့ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်ခြင်းသည် နိဝတ္တေကဗ္ဗတ္ထ။

အပ္ပမညာတရားတို့သည် အနုညာတတ္ထ။

ကေသတ္တဿာပိ ၌ ပိ သဒ္ဒါ- ပိသည် ဂရဟာဇောတက အများသတ္တဝါ၌ ပမာဏကို မယူပုံမှာ ဆိုဖွယ်မရှိဟု သမ္ဘာဝနာကိုဆည်းသည်။

(င) ဟိ- ဝိတ္ထာရ (တစ်နည်း) ဒဠှီဇောတကတ္ထ။

(ဃ)သဗ္ဗာပိ၌ ပိ- အဝယဝသမုစ္စယတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

နိဒ္ဒေါသစိတ္တာ ဝိဟရန္တိ- ဒေါသစိတ်မရှိခြင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ဗြဟ္မဝိဟာရဈာန်သည် ဒီပကတ္ထ။

ဈာနသမာပတ္တိသုခသည် ပကာသနတ္ထ။

ပရိကမ်, ဥပစာစသော ကာမာဝစရဘာဝနာတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ဗြဟ္မာပြည်ရောက်ရခြင်း အကျိုးတရားသည် အနုဘာဝတ္ထ။

မေတ္တာဒယော ဘာဝေတဗ္ဗ ၌ ဓာတ်အရ- ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ်ဉာဏ သမ္ပယုတ်စိတ်- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

မေတ္တာစသည်သည် ဒီပကတ္ထ။
ဗျာပါဒ, ဝိဟိံသ, အရတိ, ရာဂတို့မှ စင်ကြယ်ခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
တပါးသူတို့၏ အကျိုးစီးပွားကိုလိုလားခြင်း ဟိတဇ္ဈာသယသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ပြဟ္မဝိဟာရစျာန်ရရှိခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) သတ္တေသု အရ-သတ္တဝါပညတ်အာရုံ ပစ္စည်းတရားသည်၊ သမ္မာပဋိပတ္တိ ဘာဝေန အရ-မေတ္တာစသော ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

မေတ္တာဒယောအရ-မေတ္တာစသော ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဘာဝေတဗ္ဗော၌ ဓာတ် အရ- ပွားများသောအခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝီရိယပြဋ္ဌာန်းသော ကုသိုလ်ဇောစိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အနန္တရ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ဝါကျစဉ် (၁၁၄)

(က)ဓဝံ အပ္ပမာဏဂေါစရတာယ ဧကလက္ခဏာသု စာပိ ဧတာသု ပုရိမာ တိဿော တိကစတုက္ကဈာနိကာဝ ဟောန္တိ။
(ခ) ကသ္မာ? သောမနဿာဝိပ္ပယောဂတော။
(ဂ) ကသ္မာ ပနာသံ သောမနဿေန အဝိပ္ပယောဂေါတိ? ဒေါမနဿ သမုဋ္ဌိတာနံ ဗျာပါဒါဒီနံ နိဿရဏတ္တာ။
(ဃ)ပစ္ဆိမာ ပန အဝသေသေကဈာနိကာဝ။
(င) ကသ္မာ? ဥပေက္ခာ ဝေဒနာ သမ္ပယောဂတော။
(စ) န ဟိ သတ္တေသု မဇ္ဈတ္တာ ကာရပ္ပဝတ္တာ ဗြဟ္မဝိဟာရုပေက္ခာ ဥပေက္ခာဝေဒနံ ဝိနာ ဝတ္တတီတိ။ [အဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၂၄၁/၂]

နံပါတ် (၁)

(က)စ၊ ဆက်။ ဧတာသုပိ၊ ဤ မေတ္တာ, ကရုဏာ, မုဒိတာ, ဥပေက္ခာတို့တွင်လည်း။ပုရိမာ။ တိဿော၊ ကုန်သော မေတ္တာ, ကရုဏာ, မုဒိတာ တို့သည်။

(ဂ) ပန၊ ပရိဟာရပက္ခမှတပါး စောဒနာပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ ကသ္မာ။ ကြောင့်၊ ပုရိမာနံ၊ ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော။ (တိဿန္နံ၊ သုံးပါးသော မေတ္တာ, ကရုဏာ, မုဒိတာ တို့၏) သောမနဿေန၊ နှင့်။ အဝိပ္ပယောဂေါ။ ဟောတိ၊ နည်း။ (အာသံ- ထိုမေတ္တာ ကရုဏာ, မုဒိတာတို့၏)

(ဃ) ပန၊ အဖို့တပါးကား။
(စ) ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ ယုတ္တံ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(ဂ)ဝါကျသို့ ။ / ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် သောမနဿနှင့် မကွဲမကွာယှဉ်ခြင်း ကြောင့် မေတ္တာ ကရုဏာ မုဒိတာဟူသော ရှေးသုံးပါးတို့သည် တိကစျာန် စတုက္က စျာန်နှင့် ယှဉ်ကုန်သည်သာဖြစ်ကုန်၏ဟုဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်လည်း၊ အပ္ပ ပညာတို့သည် အပ္ပမာဏဂေါစရတာအဖြစ်ဖြင့် လက္ခဏာတူကြကုန်သည်ဖြစ်၍ သမ္ပ ယုတ်စျာန်အားဖြင့်လည်း တူသင့်သည်မဟုတ်ပါလော- စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

(စ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (င)ဖြင့် ဥပေက္ခာ ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့် နောက်ဆုံးဖြစ်သော ဗြဟ္မဝိဟာရုပေက္ခာသည်- တိက စတုက္ကစျာန်တို့မှကြွင်းသော တပါးသောစျာန်နှင့်သာ ယှဉ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ယင်းဥပေက္ခာ သည် ရံခါဥပေက္ခာဝေဒနာကို ကြည်၍ဖြစ်ခဲ့သော် ဆရာ့စကား မယုံကြည်နိုင်ရာသည် မဟုတ်ပါလော- စုဒ်ကြောင့် (စ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က)ဝါကျ အပိ သဒ္ဒါ- လက္ခဏာတူပါလျက် သမ္ပယုတ်စျာန် မတူသည်ကို မနှစ်သက်၍ ဆိုသည်။ ယင်းအလို အရုဏ္ဏ [ပြည်နိဿျ]ဘာဋီအလို- တောသုနောင်မှ ထိုင်၍ ဤမေတ္တာ, ကရုဏာ, မုဒိတာ ဥပေက္ခာ တို့တွင်လည်း-ဟု ဆိုသောကြောင့် ယင်းအလို အပေါင်းနောက်ထိုင်ရကား အစိတ်စိတ်ကိုဆည်းသော အညမညသမုစ္စ ယတ္ထ။

(ခ)ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်- ပဋ္ဌာဝိဿဇ္ဇနာ အပြည့်အစုံကို ပြသောကြောင့်။

(ဃ)ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်- ပုရိမာတိသောကို ဆရာ ဟောပြီး ပစ္ဆိမာကို အသို့မှတ်ရအံ့နည်းဟူသော စောဒနာကိုပြလို၍ ဆက်တက်သော ကြောင့်တည်း။

(စ) ဝါကျဖြင့် ဩစိတျဟီနဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

တိကဉ္စ စတုက္ကဉ္စာတိ တိကစတုက္ကာနိ။

တိကစတုက္ကာနိ စ တာနိ ဈာနာနိစာတိ တိကစတုက္ကဇ္ဈာနာနိ။

တိကစတုက္ကဇ္ဈာနေဟိ ယုတ္တာ တိကစတုက္ကဇ္ဈာနိကာ။

နိဿရန္တိ နိဂ္ဂစ္ဆန္တိ ဧတေဟီတိ နိဿရဏာနိ။ နိဿရဏာနံ ဘာဝေါ နိဿရဏတ္တာ။

နိဿရဏပုဒ်+ တ္တပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော မေတ္တာ ကရုဏာ, မုဒိတာတို့၏ ထွက်မြောက်ခြင်းကြိယာနှင့် နိဿယ/နိဿိတစပ် (ဇျပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ထွက်မြောက်ခြင်းကြိယာသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

ပုရိမာ ။ ။ ဣတ္ထိလိင် + ကညာဒိဂိုဏ်း + အာကာရန္တ +တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်။
တိက ။ ။ နပုလ္လိင်+စိတ္တာဒိဂိုဏ်း+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်။
အာသံ ။ ။ ဣတ္ထိလိင် + သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း + အကာရန် + သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။
ဝိနာ ။ ။ အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + အာကာရန် + နိပါတ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(ဂ) တသ္မာ စသည်ဖြင့်- စောဒနာကို သိစေသည်၊ ဒေါမနဿ သမုဋ္ဌိတာနံ စသည် ဖြင့် နိက္ခမ္မသည် ကာမတို့၏အရှုပသည် ရူပတို့၏နိဗ္ဗာန်သည် သင်္ခါရတို့၏ နိဿရဏဖြစ်၏သို့ ထို့အတူ ဒေါမနဿကြောင့်ဖြစ်ကုန်သော ဗျာပါဒဝိဟိံသ အရတိ တို့၏ နိဿရဏဖြစ်၍ဖြစ်သော မေတ္တာ, ကရုဏာ, မုဒိတာတို့သည် သောမနဿ နှင့်ကင်း၍ မဖြစ်ကုန် စင်စစ် သောမနဿ အဝိပ္ပယောဂဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ [အနုညာတတ္ထ အာဘောဲ]

နံပါတ် (၇)

တိကစတုက္ကဇ္ဈာနိကာဝ ဌ ဇဝ. . .

စတုက္ကနည်းအားဖြင့် တိကဈာန်နှင့်ယှဉ်၍ ပဉ္စကနည်းအားဖြင့် စတုက္ကဈာန် နှင့်ယှဉ်ခြင်းသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

ပဉ္စကနည်း၌ ပဉ္စမဈာန်နှင့်ယှဉ်၍ စတုက္ကနည်း၌ စတုတ္ထဈာန်နှင့်ယှဉ်ခြင်း သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

မေတ္တာ, ကရုဏာ, မုဒိတာတို့သည် အနုညာတတ္ထ။

တစ်နည်း။ ။ဈာန်၏ရှေးအဘို့၌ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် ယှဉ်နိုင်ခြင်းသည် အနုညာတတ္ထ။

ဝိနာ = ဝဇ္ဇနတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

ဖြဟ္မဝိဟာရုပေက္ခာအရ- တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာကိုကောက်-

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။ [သတ္တဝါတို့၌ မဇ္ဈတ္တအခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း လက္ခဏာ]

ကံသာလျှင် မိမိဥစ္စာရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုရှုခြင်းသည် ဒီပကတ္ထ။

ချစ်ခြင်း မုန်းခြင်းတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

သတ္တဝါနှင့် ငြိမ်းအေးသည်၏အဖြစ်ကို ရှုခြင်းသည်ငင်း၊ ရှုပ ပဉ္စမဈာန်သည် ငင်း ဝိဘာဝတ္ထ။

ဖြဟ္မာ့ပြည်၌ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်း စသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

ဒေါမနဿ အရ- ဒေါမနဿဝေဒနာပစ္စည်းတရားသည်၊သမ္ပယုတ္တတန် အရ- ဗျာပါဒ, ဝိဟိံသ, အရတိ ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ကျဉ်းမြို့ယ။

ဗျာပါဒဓိနံ အရ- ဗျာပါဒ အရတိ ပစ္စည်းတရားသည်၊နိဿရဏတ္ထာ အရ- မေတ္တာ, ကရုဏာ, မုဒိတာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား ပကတူပနိဿယယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ဓါတ်ချေခဉ္စ (၁၃၄)

(က)တတ္ထ ဥဒ္ဓုမာတကသညာသဟဂတန္တိအာဒီသု ဘဿ္တာ ဝိယ ဝါယုနာ ဥဒ္ဓံ ဇီဝိတပရိယာဒါနာ ယထာနုက္ကမံ သမုဂ္ဂတေန သူနဘာဝေန ဥမာတတ္တာ ဥဒ္ဓုမာတံ၊ ဥဒ္ဓုမာတမေဝ ဥဒ္ဓုမာတကံ။

(ခ) ပဋိက္ကူလတ္တာ ဝါ ကုစ္ဆိတံ ဥဒ္ဓုမာတန္တိ ဥဒ္ဓုမာတကံ။

(ဂ) တထာရူပဿ ဆဝသရီရဿေတံ အဓိဝစနံ။ ဝိနီလံ ဝုစ္စတိ ဝိပရိဘိန္နနီလဝဏ္ဏံ၊ ဝိနီလမေဝ ဝိနီလကံ။

(ဃ)ပဋိက္ကူလတ္တာ ဝါ ကုစ္ဆိတံ ဝိနီလန္တိ ဝိနီလကံ။

(င) မံသုဿဒဋ္ဌာနေသု ရတ္တဝဏ္ဏဿ,ပုဗ္ဗသန္နိစယဋ္ဌာနေသု သေတဝဏ္ဏဿ, ယေဘုယျေန စ နီလဝဏ္ဏဿ နီလဋ္ဌာနေ နီလသာဋကပါရုတဿေဝ ဆဝသရီရဿေတံ အဓိဝစနံ။ [အဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၂၄၂]

နံပါတ် (၁)

(က)တတ္ထ၊ ထိုကတတမေဗ္ဗာ အစရှိသောပါဠိ၌။ သမဘိနိဝိဋ္ဌေသု၊ကောင်းစွာကျိုးဝင်ကုန်သော။ ဥဒ္ဓုမာတကသညာသဟဂတန္တိအာဒီသု၊ တို့၌။ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝါယုနာ၊ လေဖြင့်။ ဥမာတာ၊ ဖူးဖူးယောင်သော။ ဘဿ္တာဝိယ၊ သားရေအိတ်ကဲ့သို့။ ဇီဝိတပရိယာဒါနာ၊ အသက်ကုန်သည်မှ ။ ဥဒ္ဓံ၊ အထက်ဖြစ်သောနောက်ကာလ၌။ ယထာနုက္ကမံ၊ အစဉ်အတိုင်း။ သမုဂ္ဂတေန၊ ဖူးယောင်ကြွတက်သော။ သူနဘာဝေန၊ အကောင်ပုပ်၏အဖြစ်ဖြင့်။ ဥမာတတ္တာ၊ ကြွတက်ဖူးယောင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

(င) တေ၊ ဤဝိနီလကံဟူသော အမည်သည်။မံသုဿဒဋ္ဌာနေသု၊ များသောအသားရှိရာအရပ်တို့၏။ ရတ္တဝဏ္ဏဿ နီသောအဆင်းရှိသော။ ပုဗ္ဗသန္နိစယဋ္ဌာနေသု၊ ပြည်တို့၏စုဝေးရာအရပ်တို့၌။ သေတဝဏ္ဏဿ၊ ဖြူသောအဆင်းရှိသော။ နီလဋ္ဌာနေ၊ ညိုသောအရပ်၌။ နီလသာဋကပါရုတဿေဝ၊ ညိုသောအဝတ်ဖြင့် ခြုံအပ်သကဲ့သို့။ ယေဘုယျေန၊ ဖြင့်၊ နီလဝဏ္ဏဿစ၊ ညို သော အဆင်းရှိ သည်လည်းဖြစ်သော။ ဆဝသရီရဿ၊ ၏။ အဓိဝစနံ၊ တည်း။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(ခ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့် ဥဒ္ဒုမာတကဌ် ကသည် သွတ္တဟုဆို၏ (ဝါ) ဥဒ္ဒုဟာတမေဝ ဥဒ္ဒုမာတကံဟု ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟုဆို၏။ထိုသို့- သော်၊ က-သည် လုံးဝအနက်မရှိဟုမှတ်ရမည်လော၊ (ဝါ) ဥဒ္ဒုမာတကကို အခြားသောနည်းဖြင့်လည်း ဝစနတ္ထပြုကောင်းသေးသည်မဟုတ်ပါလော- စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။

(ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် ဥဒ္ဒုမာတကကို ကုစ္ဆိတတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထ ပြုရမည်ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ဥဒ္ဒုမာတကအရ သားရေအိတ်ကဲ့သို့ ဝဖြိုး ဖောင်းကားသော အသက်ရှိသတ္တဝါကိုယူရမည်လော- စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဃ)ဝါကျ ဝါသဒ္ဒါထားရခြင်း- ဥဒ္ဒုမာတံယေဝ ဥဒ္ဒုမာတကံဟူသော သွတ္တ တဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထမှတပါး ကုစ္ဆိတံ ဥဒ္ဒုမာတံ ဥဒ္ဒုမာတကံ-ဟူသော ဝစနတ္ထကိုရင်း၊က- ပစ္စည်း၏ သွတ္တအနက်မှတပါး ကုစ္ဆိတအနက်ကိုရင်း လဲလိုသောကြောင့် ထားပါသည်။

(ဂ) ဝိနီလံ ဝုစ္စတိ ၌ ဝုစ္စတိ-သဒ္ဒါထားရခြင်း- ဝိနီလ၏ ဂုဏ္ဍပစာအဖြစ်ကို ပြလိုသောကြောင့် ထားပါသည်။

(ခ) စသည် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

ဓုမာယတီတိ ဓုမာတာ။ ဓုမာတာဝိယ ဓုမာတံ။

ဥဒ္ဓံ ဓုမာတံ ဥဒ္ဓုမာတံ။ ဥဒ္ဓုမာတံယေဝ ဥဒ္ဓုမာတကံ။

(တစ်နည်း) ကုစ္ဆိတံ ဥဒ္ဓုမာတံ ဥဒ္ဓုမာတကံ။

ဥဒ္ဓုမာတပုဒ် + က ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ စက်ဆုပ်ခြင်းဘောဂုဏ်၏ အကောင် ပုတ်နှင့် ဂုဏ်/ဂုဏေးစပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ စက်ဆုပ်ခြင်းဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

သဝတိ ပူတိရသော သူဒတီတိ သူနံ။

သုဓာတ်+တပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ယိုစီးခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ အပုတ်ရည်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဘသတိ ဗိဗ္ဗနေ အဂ္ဂိ ယာယာတိ ဘသ္တာ၊

(တစ်နည်း) ဘသတိ ဘသ္မိကရောတိ တောယာတိ ဘသ္တာ၊

ဝိပရိဘန္ဓံ ဝိမိဿိတံ နီလံ ဝိနီလံ။ ဝိဿန္ဒမာနော ပုဗ္ဗော ဝိပုဗ္ဗော။

ဆိဇ္ဇတေတိ ဆိဒ္ဒံ။ ဝိဝတံ ဆိဒ္ဒံ ဝိစ္ဆိဒ္ဒံ။ ဝိဝိဓေန ခါယိတံ ဝိက္ခာယိတံ။

နံပါတ် (၅)

ဘသ္တာ ။ ။ ဣတ္ထိလိင် + ကညာဒိဂိုဏ်း + အာကာရန္တ + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

http://www.dhammadownload.com

သူန ။ ။ နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိဂိုဏ်း + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

မှတ်ချက်။ ။ ဘာဋီ၌ ဣတ္ထိလိင်ဟုဆို၏ ဤ၌ ဆဝသရီရနှင့် အရတူသော ကြောင့် နပုလ္လိင်ဟု ယူသင့်၏။

သာဋကာ။ ။ ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိဂိုဏ်း + ဩကာရန္တ + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(က)ဥဒ္ဒံ ဇီဝိတ ပရိယာဒါနာဖြင့် ဥဒ္ဓုမာတ၌ ဥ-သည် ဥဒ္ဓံအနက်ကိုဟော သည်၏ အဖြစ်ကိုရင်း၊ အထက်ဟူသည် သေသည်မှအထက် [နောက်ကာလ]တည်း ဟု သိစေသည်။ ယထာနုက္ကမံ သမုဂ္ဂတေန သူနဘာဝေန ဓုမာတတ္တာဖြင့်- ဥဒ္ဓုမာတ ၌ ဓုမာတ-သဒ္ဒါသည် ဖူးယောင်ခြင်းအနက်ကို ဟောသည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊ ယင်းသို့ ဖူးယောင်လာခြင်းသည်လည်း သေလျှင်သေပြီးခြင်း ဖူးယောင်သည်မဟုတ် အစဉ် အတိုင်း ဖူးယောင်ကြွတက်သည်၏ အဖြစ်ကိုသိစေသည်။ တစ်ဝါကျလုံးဖြင့် ဥဒ္ဓု မာတံကို ဥဒ္ဓံ ဓုမာတံ ဥဒ္ဓုမာတံဟု ဝစနတ္ထပြုရမည်ကိုရင်း၊ လေပြည့်သော သားရေ အိတ်ကဲ့သို့ သေသည်မှနောက်ကာလ၌ တစ်စတစ်စဖူးယောင်ကြွတက်သော အကောင်ပုတ်သည် ဥဒ္ဓုမာတမည်သည်၏ အဖြစ်ကိုရင်း သိစေသည်။ဥဒ္ဓုမာတမေဝ ဥဒ္ဓုမာတကံဖြင့် ဥဒ္ဓုမာတကံကို ဥဒ္ဓုမာတမေဝ ဥဒ္ဓုမာတကံဟု သ္ဝတ္ထတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထ ပြုရမည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊ ကပစ္စည်း သွတ္ထတဒ္ဓိတ်အနက်၌ သက်သည်၏အဖြစ်ကို ရင်း သိစေသည်။

(ခ) ပဋိက္ကူလတ္တာ ဝါ စသည်ဖြင့်- ဥဒ္ဓုမာတကံကို ကုစ္ဆိတံ ဥဒ္ဓုမာတံ ဥဒ္ဓု မာတကံ- ဟု ကုစ္ဆိတတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထ တစ်မျိုးပြုနိုင်သည်ကိုရင်း၊ က ပစ္စည်း ကုစ္ဆိတ တဒ္ဓိတ်အနက်၌ သက်သည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊ ဥဒ္ဓုမာတသည် စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိသော ကြောင့် ဥဒ္ဓုမာတကမည်သည်၏ အဖြစ်ကိုရင်း သိစေသည်။

(ဂ) တထာရူပဿ ဆဝသရီရဿစသည်ဖြင့် ဥဒ္ဓုမာတကအရ ဝဖြိုးဖောင်း ကားသော အသက်ရှိသတ္တဝါကို ယူရမည်မဟုတ် သေသည်မှနောက်ကာလ၌ တစ်စ တစ်စဖူးယောင်ကြွတက်သော သူသေကောင်ပုတ်ကို ကောက်ယူရမည်၏အဖြစ်ကို သိစေသည်။ ဝိနီလံ ဝုစ္စတိ ဝိပရိဘိန္နနီလဝဏ္ဏံ- ဖြင့် ဝိနီလံ၌ ဝိသဒ္ဒါသည် ဝိပရိဘိန္န (ဝိမိဿိတ)မရောမယှက်ခြင်းအနက်ကို ဟောသည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊ နီလအရ အညို ဂုဏ်ကိုမယူဘဲ ဂုဏူပစာအားဖြင့် အနီအဖြူတို့ဖြင့်ရောသော ညိုသောအဆင်းရှိသော သူသေကောင်ကို ယူရမည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊ ဝိနီလံကို ဝိပရိဘိန္န [ဝိမိဿိတံ]နီလံ ဝိနီလံဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဝစနတ္ထပြုရမည်၏ အဖြစ်ကိုရင်း သိစေသည်။ [ဘာဋီအလို] [ဝိပရိဘိန္နံ နီလံ ယဿာတိ ဝိနီလံဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိ ဝစနတ္ထပြုလျှင် မုချ အားဖြင့် အသေကောင်ကိုရသည်] ဝိနီလကမေဝဖြင့် ဝိနီလကံ ပုဒ်ကို ဝိနီလမေဝ ဝိနီလကံဟု ဝစနတ္ထပြုရမည်၏ အဖြစ်ကိုရင်း၊ ကပစ္စည်း သွတ္ထတဒ္ဓိတ်အနက်၌ သက် သည်၏အဖြစ်ကိုရင်း သိစေသည်။ ပဋိက္ကူလတ္တာဝါစသည် နည်းမှီ၍ဖော်ပါ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

ဥဒ္ဓုမာတမေဝ၌ ဧဝ--- [ကပစ္စည်း၏]ဥဒ္ဓုမာတဟူသော အနက်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
ကုစ္ဆိတတ္ထမှတပါး အခြားသောအနက်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
ကုစ္ဆိတအနက်သည် အနုညာတတ္ထ။
ဝိနီလမေဝ ဝိနီလကံ၌လည်း နည်းမှီဖော်ပါ။
ဥဒ္ဓုမာတ ၌ ဥ = ဥဒ္ဓအနက်။
ဝိနီလ ၌ ဝ = ဝိပရိဘိန္န [ဝိမိဿိတ] အနက်။

နံပါတ် (၈)

ဥဒ္ဓုမာတက အရ- ဖူးယောင်ကြွတက်သော သူသေကောင်ပုတ်-ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
သေဆုံးခြင်းသည် ဒီပကတ္ထ။
မတင့်တယ်သော အသုဘအခြင်းအရာသည်၎င်း၊ အသုဘဘာဝနာသည်၎င်း ပကာသနတ္ထ။
အာယုက္ခယစသောအကြောင်းတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
တဏှာ ရာဂကို ပယ်ခွါနိုင်ခြင်း ပဌမစျာန်ကိုရခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။
ဥဒ္ဓုမာတကသညာ သဟဂတံ အရ- ပဌမစျာန်- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
အသုဘဘာဝနာသည် ဒီပကတ္ထ။
ပဌမဈာနသမာပတ္တိသုခ စသည်သည် ပကာသနတ္ထ။
ယောနိသောမနသိကာရ စသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ပထမစျာန်ပြဟ္မာ့ဘုံသို့ လားရခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။
ဝိနီလက အရ- အနီအဖြူရောလျက် များသောအားဖြင့် ညိုသောအဆင်းရှိသော သူသေကောင်ပုတ်- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
အသက်ကုန်ဆုံးပြီးနောက် ရက်ကြာလာခြင်းသည်၎င်း၊ အာဟာရဇရုပ် ဥတုဇရုပ်တို့၏ ယုတ်လျော့လာခြင်းသည်၎င်း ဒီပကတ္ထ။
ဝိနီလကအခြင်းအရာအားခြင့် မတင့်မတယ် ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်ခြင်းသည်၎င်း၊ အသုဘဘာဝနာသည်၎င်း ပကာသနတ္ထ။
အသက်ကုန်ဆုံးခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
တဏှာကိုပယ်ခွါနိုင်ခြင်း ပဌမစျာန်ကိုရခြင်းစသည်တို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ဥဒ္ဓုမာတကသညာ သဟဂတံ၌ ဥဒ္ဓုမာတကအရ- ဥဒ္ဓုမာတက သူသေ

http://www.dhammadownload.com

ကောင် အာရုံပစ္စည်းတရားသည်၊ သညာအရ- သညာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယ သတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု။

ဥဒ္ဓုမာတကသညာအရ- ဥဒ္ဓုမာတကကိုအာရုံပြုသော သညာပစ္စည်းတရားသည်၊ သဟဂတံအရ- ပထမဈာန် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ဖြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂။

ဥဒ္ဓအရ- သေသည်မှနောက်ကာလဟူသော ကာလပညတ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဓုမာတ အရ- သူသေကောင် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ဘသ္တာအရ- ဖားဖိုသားရေအိတ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဝါယုနာအရ- ဝါယောဓာတ် [ပြင်းထန်သောဥတုဇအဌကလာပ်] ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပဋိက္ကူလ + ကုစ္ဆိတ ၌ ကုစ္ဆိတဝယ် ကုစ္ဆ/တုသ ဓာတ်အရ စက်ဆုပ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား၊ တ-ပစ္စည်းအရ စက်ဆုပ်သောသူသေကောင် အာရုံပစ္စည်းတရားက အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ဖြိုင်- အာရမ္မဏ, ပုရေဇာတ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

ဝိနီလကံ၌ အန္တတ္တ အရ- အဖြူအနီတို့နှင့်ရောသော ညိုသောအဆင်း (ဝဏ္ဏရုပ်)ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဗာဟုုတ္တ အရ- သူသေကောင်ဟူသော ဥတုဇကလာပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ဖြိုင်- ကြီး ၄။

ဓါတ်ချေခဉ်း (၁၁၅)

(က) တတ္ထ အရူပူပပတ္တိယာတိ အရူပဘဝေ အရူပံ၊

(ခ) အရူပေ ဥပပတ္တိ အရူပူပပတ္တိ၊ တဿာ အရူပူပပတ္တိယာ။

(ဂ) မဂ္ဂံ ဘာဝေတီတိ ဥပါယံ ဟေတု ကာရဏံ ဥပ္ပါဒေတိ ဝဍ္ဎေတိ။

(ဃ) သဗ္ဗသောတိ သဗ္ဗာကာရေန၊

(င) သဗ္ဗာသံ ဝါ အနဝသေသာနန္တိ အတ္ထော။

(စ) ရူပသညာနန္တိ သညာသီသေန ဝုတ္တရူပါဝစရဈာနာနဉ္စေဝ တဒါရမ္မဏာနဉ္စ။

(ဆ) ရူပါဝစရဈာနမ္ပိ ဟိ "ရူပ"န္တိ ဝုစ္စတိ "ရူပီ ရူပါနိ ပဿတီ"တိအာဒီသု၊

http://www.dhammadownload.com

(ဇ) တဿ အာရမ္မဏမ္ပိ "ဗဟိဒ္ဓါ ရူပါနိ ပဿတိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ"တိ အာဒိသု
(ဈ) တသ္မာ ဣဓ "ရူပေ သညာ ရူပသညာ"တိ ဧဝံ သညာသီသေန ဝုတ္တရူပါ ဝစရဇ္ဈာနဿေတံ အဓိဝစနံ။ [အဘိ၊ ဋ္ဌ ။၂၄၅/၆]

နံပါတ် (၁)

(စ) ရူပသညာနန္တိ။ သညာသီသေန၊ သညာကို အဦးပြုသဖြင့်။ ဝုတ္တ ရူပါဝစရဈာနဥ္စေဝ၊ ဟောတော်မူအပ်သော ရူပါဝစရဈာန်တို့ကိုငင်း၊ တဒါရမ္မဏာနဥ္စ၊ ထိုရူပါဝစရဈာန်၏ အာရုံဖြစ်သော ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကိုငင်း။ [သမတိက္ကမာ၊ လွန်ခြင်းကြောင့်။]

(ဆ) ဟိ၊ ချဲ့ (တစ်နည်း)ဟိ ယသ္မာ။ ရူပေရူပါနိ ပဿတီတိ အာဒီသု၊ တို့၌။ ရူပါဝစရဇ္ဈာနမ္ပိ၊ ကိုလည်း။ ရူပန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ။

(ဇ) ဗဟိဒ္ဓါရူပါနိပဿတိ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိတိအာဒီသု၊ တို့၌။ တဿ၊ ထိုရူပဈာန်၏။ အာရမ္မဏမ္ပိ၊ ကိုလည်း။ ရူပန္တိ။ ဝုစ္စတိ။

နံပါတ် (၂)

(ဆ)ဝါကျသို့။ ။ ဆရာသည် (စ)ဝါကျဖြင့် ရူပသညာနံ အရ ရူပသညာကို မယူအပ် ပဓာနနည်းအားဖြင့် ရူပါဝစရဈာန် ထိုဈာန်၏အာရုံဖြစ်သော ကသိုဏ်းရုပ်တို့ကို ကောက်ယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ပါဠိတော်၌ရူပသညာနံဟု မဟောသင့် ရူပါဝစရဇ္ဈာနဥ္စေဝ တဒါရမ္မဏာဥ္စဟု ဟောဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော- စုဒ်ကြောင့် (ဆ)ဝါကျမိန့်။

မှတ်ချက်။ ။ ဘာသာဋီကာ၌ ဝိတ္ထာရကြံသည်။

(ဇ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ဆ)ဝါကျဖြင့် ရူပီ ရူပါနိ ပဿတိ စသောဝါကျတို့၌ ရူပါဝစရဈာန်ကို ရူပဟူ၍ဆိုနိုင်ခြင်း ယုတ္တိကြောင်းကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ရူပသညာအရ ကသိုဏ်းရုပ်ကောက်နိုင်ခြင်း၏ ယုတ္တိကြောင်းမရှိ ဟူသောအနက် ရောက်ရာ၏။- စုဒ်ကြောင့် (ဇ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဇ)ဝါကျဖြင့် ရူပသညာနံ အရ ရူပဈာန်၏ အာရုံကသိုဏ်းရုပ်ကောက်နိုင်ခြင်း၏ယုတ္တိကြောင်းကို ဆက်ပြသောကြောင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(ဈ)ဝါကျဖြင့် (ဆ-ဇ)ဝါကျတို့ဆိုသဖြင့် ရအပ်သောအကျိုးပြသောကြောင့် နိရတ္ထကဒေါသပယ်။

ရူပါဝစရဇ္ဈာနမ္ပိ ၌ အပိသည် = တဿအာရမ္မဏမ္ပိပုဒ်ကို ပေါင်းဆည်းသည်။

(င)ဝါကျ၌ ဝါ-သဒ္ဒါထားရခြင်း- သဗ္ဗပုဒ် အာကာရအနက်ဟော သော- ပစ္စည်း မှတပါး သဗ္ဗသောဟူသော အဗျယပုဒ်+နံဝိဘတ်ဟူသော သဒ္ဒါတမျိုးလဲ ပြလို၍ ထားပါသည်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

မဂ္ဂတိ ဂဝေသတိ ဇနေတိ နိပ္ဖါဒေတီတိ မဂ္ဂေါ။

မဂ္ဂဓာတ် + အ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ရှာမှီးခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ အရှုပစျာန်တို့၏တစ်ပါးသည်တစ်ပါးနှင့်တူသော အခြင်းအရာဟုဆိုအပ်သောဇာတ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဥပေတိ ဖလံ ဧတေနာတိ ဥပါယော။

ဥပရှေးရှိသော-ဣဓာတ် + ဏ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ဖြစ်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ အကျိုးကိုဖြစ်စေနိုင်ခြင်း သတ္တိဂုဏ်သည် (ဝါ) အကြောင်းဖြစ်သော အရှုပစျာန်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

နံပါတ် (၅)

သဗ္ဗသော ။ ။အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + ဩကာရန် + အဗျယတဒ္ဓိတ်ပုဒ်။
ရူပါနိ ။ ။နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိဂိုဏ်း + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။
[ကသိဏရူပါနိဟု ဆိုလိုလျက် ကသိဏဟူသောရှေ့ပုဒ်ချေ]
ဗဟိဒ္ဓါ ။ ။ အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + အာကာရန် + နိပါတ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(က) အရူပဘာဝေါဖြင့်- အရူပ၌ ဘဝဟူသောနောက်ပုဒ်ကျေသော ဥတ္တရပဒလောပသမာသ်အဖြစ်ကို သိစေသည်။

(ဂ) ဥပါယံဖြင့် မဂ္ဂအရ ပကတိလမ်းကိုမယူရ ကပ်ရောက်ကြောင်းဖြစ်သောအရှုပစျာန်ကို ယူအပ်သည်ကိုသိစေသည်။ ဟေတုဖြင့် ဥပါယသဒ္ဒါသည် ဝိသေသနအနက်၌မဖြစ် ဟေတုအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုသိစေသည်။ ကာရဏံဖြင့် ဟိတ်အမျိုးမျိုးရှိရာတွင် ဇနကဟိတ်ကို ယူအပ်သည်ကိုသိစေသည်။ ဥပ္ပါဒေတိ ဝဍ္ဎေတီဖြင့် ဘာဝေတိ၌ ဘူဓာတ်၏ ဥပ္ပါဒအနက် ဝဍ္ဎနအနက်ဟောသည်ကို သိစေသည်။

(ဃ) သဗ္ဗာကာရေနဖြင့်- သဗ္ဗသော၌ သဗ္ဗပုဒ် + သော ပစ္စည်း၊ ယင်းသောပစ္စည်း၏ အာကာရအနက်၌သက်၍ သဗ္ဗေန အာကာရေန သဗ္ဗသောဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ ယင်းနောင် နာဝိဘတ် ကျေသည်ကိုရင်း သိစေသည်။

(င) သဗ္ဗာသံဖြင့် သဗ္ဗသောနောင် နံဝိဘတ်ကျေသည်ကို သိစေသည်။ အနဝသေသာနန္တိအတ္ထောဖြင့်- ဤသဗ္ဗသည် သာဝသေသ သဗ္ဗမဟုတ် အနဝသေသသဗ္ဗ ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။ သဗ္ဗသော၊အလုံးစုံသော အခြင်းအရာအားဖြင့် သမတိက္ကမာ (တစ်နည်း) သဗ္ဗသော၊အကြွင်းမဲ့ဥသုံ အလုံးစုံကုန်သော။ ရူပသညာနံ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

တသ္မာ = ထိုသို့ ရူပစျာန်၏ ရူပဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏အဖြစ် ထိုစျာန်၏ အာရုံ၏လည်း ရူပဟုခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

နံပါတ် (၈)

ရူပသညာအရ ရူပစျာန်၌ရှိသော သညာရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ရူပစျာန်သည် ဒီပကတ္ထ။
ရူပသမာပတ်ချမ်းသာကို ဝင်စားနိုင်ခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
ကသိုဏ်းရုပ်သည်ရင်း၊ တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ နေခဲ့ရခြင်းသည်ရင်း ဝိဘာဝတ္ထ။
အထက်အရူပစျာန်ကိုရနိုင်ခြင်း ဗြဟ္မာပြည်၌ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။
မဂ္ဂ အရ အရူပစျာန်ရ၏။- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
အရူပသညာကို လွန်မြောက်ခြင်းသည် ဒီပကတ္ထ။
အရူပသမာပတ်ချမ်းသာဝင်စားရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်း ကသိုဏ်းကိုခွါ၍ရအပ်သော ကောင်းကင် ပညတ်အာရုံသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
အထက်အရူပစျာန်တို့ကိုရရှိခြင်း အရူပဘုံ၌ပဋိသန္ဓေနေရခြင်း စသည် သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

အရူပူပပတ္တိယာ မဂ္ဂဘာဝေတိ၌ မဂ္ဂ-အရ အကြောင်းဖြစ်သော အရူပစျာန် [စေတနာ]ပစ္စည်းတရားသည်၊ အရူပူပပတ္တိယာ အရ-အရူပပဋိသန္ဓေ ပစ္စယုပ္ပန်တရား အား နာနက္ခဏိကကမ္မသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- နာနက္ခဏိကကမ္မ, ပကတူပနိဿယ။

မဂ္ဂ အရ အရူပစျာန်ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဘာဝေတိ အရ သတိဝီရိယ ဉာဏ် ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

တစ်နည်း။ ။ ဘာဝေတိအရ ဥပစာရ သမာဓိဇောဝစ္စည်းတရားသည်၊ မဂ္ဂ အရ အရူပစျာန်အား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- အနန္တရ, အနန္တရူပနိဿယ, အနန္တရူပကမ္မ, နတ္ထိ, ဝိဂတ။

(ဆ) ရူပါနိ အရ ကသိုဏ်းရုပ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ ပဿတိ အရ ရူပစျာန် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

http://www.dhammadownload.com

(ဈ) ရူပေအရ- ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိသုခ ဧကဂ္ဂတာ ပစ္စည်းတရားသည်၊ သညာအရ- ၎င်းတို့နှင့်ယှဉ်သော သညာပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတ ပစ္စယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- ကြီး ၄၊ လတ် ၂။ ဈာနိန္ဒြိယ, ဈာန, မဂ္ဂ။

ဝါကျစဉ် (၁၈၆)

(က) ပဋိဃသညာနံ အတ္ထင်္ဂမာတိ စက္ခာဒီနံ ဝတ္ထူနံ, ရူပါဒီနံ အာရမ္မဏာနဉ္စ ပဋိဃာတေန သမုပ္ပန္နာ သညာ ပဋိဃသညာ၊

(ခ) ကာမေဝေတာ ပဉ္စမဇ္ဈာနာဒီနိ သမာပန္နဿာပိ န သန္တိ၊

(ဂ) ဧဝံ သန္တေပိ အညတ္ထ ပဟီနာနံ သုခဒုက္ခာနံ စတုတ္ထဇ္ဈာနေ ဝိယ, သက္ကာယဒိဋ္ဌာဒီနံ တတိယမဂ္ဂေဝိယစ ဣမသ္မိံဈာနေ ဥဿာဟဇနနတ္ထံ ဣမဿ ဈာနဿ ပသံသာဝသေန ဧတာယ ဧတ္ထ ဝစနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

(ဃ) အထဝါ ကိဉ္စာပိ တာ ရူပါဝစရံ သမာပန္နဿ န သန္တိ၊

(င) အထခေါ န ပဟီနတ္တာ န သန္တိ၊ [အဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၂၄၆/၇]

နံပါတ် (၁)

(ခ)တော၊ ဤပဋိဃသညာတို့သည်။ ပဉ္စမဇ္ဈာနာဒီနိ၊ တို့ကို။ သမာပန္နဿာပိ၊ ဝင်စားနေသသူအားလည်း။ ကာမဉ္စ န သန္တိ၊ အကယ်၍ကား မရှိ၏ရှင့်။

(ဂ) ဧဝံ အဝိဇ္ဇမာနေ၊ ဤသို့ပဉ္စမစျာန်စသည်တို့ကို ဝင်စားသသူအား ပဋိဃသညာ၏ မရှိခြင်းသည်။ သန္တေပိ၊ သော်လည်း။ အညတ္ထ၊ စတုတ္ထဈာန်မှတပါးသောဈာန်တို့၌။ ပဟီနာနံ၊ ပယ်အပ်ကုန်သော်လည်း။ သုခဒုက္ခာနံ၊ သုခိန္ဒြေ ဒုက္ခိန္ဒြေတို့ကို။ စတုတ္ထဇ္ဈာနေ၊ ၌။ ဝစနံဝိယစ၊ ဟောတော်မူခြင်းကဲ့သို့၎င်း။ အညတ္ထ၊ အနာဂါမိမဂ်မှတပါးသောမဂ်တို့၌။ ပဟီနာနံ၊ ကုန်သော်လည်း။ သက္ကာယဒိဋ္ဌာဒီနံ၊ တို့ကို။ တတိယမဂ္ဂေ၊ ၌။ ဝစနံဝိယစ၊ ၎င်း။ ဣမသ္မိံဈာနေ၊ ဤရူပဈာန်၌။ ဥဿာဟဇနနတ္ထံ၊ ကျင့်ပေသသူတို့ အားထုတ်စေခြင်းငှါ။ ဣမဿဈာနဿ ဤအရူပဈာန်အား။ ပသံသာဝသေန၊ ချီးမွမ်းတော်မူသည်၏အစွမ်းဖြင့်။ ဧတာသံ ပဋိဃသညာနံ၊ တို့ကို။ ဧတ္ထ၊ ဤပဉ္စမအရူပကထာ၌။ အတ္ထင်္ဂမဝသေန၊ ချုပ်ခြင်းသို့ရောက်သည်၏ အစွမ်း ဖြင့်။ ဝစနံ၊ ဟောတော်မူခြင်းကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

နံပါတ် (၂)

(ခ-ဂ)ဝါကျသို့။ ။ ဆရာမြတ်စွာဘုရားသည် ပဋိဃသညာတို့ကို ဤအာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်၌ ဟောတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်လည်း၊ ထိုပဋိဃသညာတို့သည်

http://www.dhammadownload.com

ပဌမစျာန်စသည်တို့ကို ဝင်စား၍နေသူအားလည်း မရှိသည်မဟုတ်ပါလော။- အဘယ်ကြောင့် ပဋိဃသညာတို့ကို ဤအာကာသနဉ္စာယတနစျာန်၌ ဟောတော်မူပါသနည်း- စုဒ်ကြောင့် (ခ)စသည်မိန့်။

မှတ်ချက်။ ။ မေးခွန်းလွှာ၌ (ခ)ဝါကျသို့ဟု မေးထားသည်။ သို့သော် (ဂ)ဝါကျကိုပါမျှော်၍ကျမ်းတက်မှ ပြည့်စုံမည်။

(ဃ)ဝါကျသို့။ ။ ဆရာသည် (ဂ)ဖြင့် ဤအရူပစျာန်ကိုရရန် အားထုတ်နေကြသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အားတက်မှုကို ဖြစ်စေခြင်းငှါ အရူပါဝစရစျာန်ကို ချီးမွမ်းလိုသောကြောင့် ဤအရူပါဝစရစျာန်ကို ပဋိဃသညာနံဟု ဟောကြောင်းကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်၊ ဆရာဆိုခဲ့သော ဥဿာဟဇနန, ပသံသာဝစနဟူသော အကြောင်းကို သန္နိဋ္ဌာန်ကျ မှတ်အပ်သည်ဟု မှတ်ရပါမည်လော။ **(တစ်နည်း)** ဆရာပြသောအကြောင်းသည် ဧကန္တိကမဟုတ်၍ အခြားခိုင်မြဲသော အကြောင်းတပါးကို ပြဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော- အခြားခိုင်မြဲသော အကြောင်းကားအဘယ်ပါနည်း- စုဒ်ကြောင့် (ဃ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဃ)ဝါကျ အထဝါ သဒ္ဒါထားရခြင်း- ဥဿာဟဇနနတ္ထံ ပသံသာဟူသော အကြောင်းမှတပါး အရူပစျာန်က ပဋိဃသညာ၏ အကြောင်းဖြစ်သောရုပ်ကို ပယ်ပြီးဖြစ်၍ ပဋိဃသညာနံ အတ္ထင်္ဂမာဟု ဟောရသည်ဟု ပဋိဃသညာနံ ပဒတ္ထင်္ဂမာဟောရခြင်း အကြောင်းကို လဲပြလိုသောကြောင့် အထဝါသဒ္ဒါထားပါသည်။

နံပါတ် (၄)

ပဟီယိံသူတိ ပဟီနာ။

ပပုဗ္ဗ-ဟာဓာတ် + တ ပစ္စည်းသည်ငှ်း၊ ပယ်ခြင်းကြိယာသာမညသည်ငှ်း (ဗျူပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ပယ်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ပဟီနာနံ ဘာဝေါ ပဟီနတ္တာ။ ဂါမာပဋ္ဋတီတ် သမာပန္နော။

ကုဿိတာနံ ပါပဓမ္မာနံ အာယော ပဝတ္တိဋ္ဌာနန္တိ ကာယော။ သန္တော ကာယော သက္ကာယော။ မိစ္ဆာ ပဿတီတိ ဒိဋ္ဌိ။ သက္ကာယေ ပဝတ္တာဒိဋ္ဌိ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ။

နံပါတ် (၅)

သက္ကာယ။ ။ ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိဂိုဏ်း + အကာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။
ပဟီန ။ ။ က္လတ္တိလိင် + ကညာဒိဂိုဏ်း + အာကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(က) စက္ခာဒီနံ ဝတ္ထုနံ ရူပါဒီနံ အာရမ္မဏာနဥ္စ ပဋိဃာတေန သမုပ္ပန္နာ သညာဖြင့် ပဋိဃသညာ၌ ပဋိဃဝယ် ပဋိရှေးရှိသော-ဟန+ရပစ္စည်း၊ ယင်းရပစ္စည်း၏ဘာဝသာနေ၌ သက်သည်ကိုငှ်း၊ ပဋိဟာနနံ ပဋိဃော-ဟု ဘာဝသာနေဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုငှ်း၊ ပဋိဃနှင့် ပဋိဃာတ အနက်တူသည်၏အဖြစ်ကိုငှ်း၊

http://www.dhammadownload.com

တစ်နည်း။ ။ပဋိယသဒ္ဒါသည် ပဋိယာတအနက် ဟောသည်၏အဖြစ်ကိုင်း၊ ပဋိယသညာပုဒ်ကို ပဋိယေန ဥပ္ပန္နာ သညာ ပဋိယသညာဟု တတိယာတပ္ပုရိသ် သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ကိုင်း၊ စက္ခုစသောဝတ္ထုနှင့် ရူပါရုံစသောအာရုံတို့၏ ထိခိုက်ခြင်း ပေါင်းဆုံမိခြင်းကို (ဝါ) ဝတ္ထုပသာဒ၌ အာရုံထင်လာခြင်းကို ပဋိယဟု ခေါ်သည်၏အဖြစ်ကိုင်း သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

အပိသဒ္ဒါ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရ-

သမ္ဘာဝနေ ဂရဟာ၊ ပေက္ခာသုစ သမုစ္စယေ။

ပဥှေ သံ ရဏေစေဝ၊ အာသီသတ္ထေ အပိရိတံ။

ဤ၌ အတ္ထာဓိပ္ပေတကား = သမ္ဘာဝနတ္ထ။

တောသံ၏ စွဲရာအနက် = တောသံ ပဋိယသညာနံ။

ဝတ္ထု၏ စွဲရာအနက် = ဤ ပဌမရူပကထာ၌။

နံပါတ် (၈)

ပဋိယသညာအရ--ပဥ္စဝတ္ထု ပဥ္စာရုံတို့၏ အချင်းချင်း ပေါင်းဆုံထိပါးခြင်း ကြောင့်ဖြစ်သော ဒွေပဥ္စဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော သညာ- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။ ဥပစာရဘာဝနာသည် ဒီပကတ္ထ။

အာကာသာနဥ္စာယတနစျာန်သည် ပကာသနတ္ထ။

ပရိကမ္မဘာဝနာသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

အာကာသာနဥ္စာယတနဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

(ခ)ဝါကျအရ- ပဌမစျာန်စသည်တို့ကို ဝင်စားသောပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ ပဋိယ သညာတို့ မရှိခြင်း- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ထိုစျာန်ဝင်စားဆဲအခိုက်၌ ပဥ္စဒွါရိကစိတ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းသည် ဒီပကတ္ထ။

[ထိုသို့ရူပစျာန်၌ ပဋိယသညာမရှိသည်မှန်သော်လည်း]အရူပစျာန်အရာဖြစ် ၍ အရူပစျာန်ရရန် အားထုတ်နေသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ အားတက်စေရန် အရူပစျာန်ကို ချီးမွမ်းလို၍ ထိုရူပစျာန်ကို ပဋိယသညာနံ အတ္ထင်္ဂမာ-ဟု မဟောခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

ဝတ္ထုအာရုံ ထိခိုက်မှုမရှိခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ဗျတိရေကအားဖြင့် သိအပ်သော အရူပစျာန်ကို ပဋိယသညာနံ အတ္ထင်္ဂမာ စသည်ဖြင့် ချီးမွမ်းဟောရခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

ပဟီနတ္တာ န သန္တိ- ပယ်အပ်ပြီးသောအဖြစ်ကြောင့် မရှိသည်မဟုတ်ခြင်း (ဝါ)ပဋိယသညာတို့ကို မပယ်နိုင်ခြင်း- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

ရူပါဝစရစျာန်၏ ရူပဝိရာဂဘာဝနာမဟုတ်ခြင်းသည် ဒီပကတ္ထ။
ထိုရူပါဝစရစျာန်ကို ပဋိယသညာန် အတ္ထင်္ဂမာဟူ၍မဟောခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
ထိုရူပါဝစရစျာန်တို့၏ ပဋိယသညာတို့မချုပ်ဟု သိမှတ်ရခြင်းသည် အနုဿာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(က) စက္ခာဒီနံ ဝတ္ထုနံ အရ-စက္ခုစသော ပသာဒဝတ္ထုရုပ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ သညာအရ-ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တစ်ဆယ်နှင့်ယှဉ်သောသညာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ဝတ္ထုပုရေဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယ, ဝတ္ထုပုရေဇာတိန္ဒြိယ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

ရူပါဒီနံ အရ- ရူပါရုံစသော အာရုံငါးပါးပစ္စည်းတရားသည်၊ သညာအရ-ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်တစ်ဆယ်နှင့်ယှဉ်သောသညာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- အာရမ္မဏ, ပုရေဇာတ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

ဝါကျစဉ် (၁၁၇)

(က) အာကာသာနဉ္စာယတနသညာသဟဂတန္တိ ဧတ္ထ နာဿ အန္တောတိ အနန္တံ
(ခ) အာကာသံ အနန္တံ အာကာသာနန္တံ၊
(ဂ) အာကာသာနန္တမေဝ အာကာသာနဉ္စံ၊
(ဃ)တံ အာကာသာနဉ္စံ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန၊ အာယတနမဿ သသမ္ပယုတ္တဓမ္မဿ ဈာနဿ ဒေဝါနံ ဒေဝါယတနမိဝါတိ အာကာသာနဉ္စာယတနံ။
(င) ကတ္တိ အာကာသာနဉ္စံ စ တံ အာယတနဉ္စာတိပိ အာကာသာနဉ္စာယတနံ၊
(စ) ကသိဏုဂ္ဃါဋိမာကာသဿေတံ အဓိဝစနံ။ [အဘိ။ ၅ ၊ ၂၄၉]

နံပါတ် (၁)

(က) အဿ၊ ထိုကသိုဏ်းကိုးပါးကို ခွာကြောင်းကောင်းကင်အား (ဝါ) ထိုကသိုဏ်းကိုးပါးကို ခွာခြင်းဖြင့်ရအပ်သောကောင်းကင်အား။ အန္တော၊ ဥပါဒ်အပိုင်းအခြား ဘင်အပိုင်းအခြားသည်။ န ပညာယတိ။

(ဃ) ဒေဝါနံ၊ နတ်တို့၏။ အာယတနံ၊ တည်ရာသည်။ဒေဝါယတနံ ကွဝ၊

http://www.dhammadownload.com

ဒေဝါယတနမည်၏သို့။ သ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေသာ၊ သမ္ပယုတ်တရားနှင့်တကွသော။အဿ ဈာနဿ၊ ဤပဉ္စမာရုပ္ပဈာန်၏။ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန၊ တည်ရာဟူသောအနက်ကြောင့်။ တံ အာကာသာနဉ္စံ၊ ထိုဥပါဒ်အပိုင်းအခြား ဘင်အပိုင်းအခြားမထင်သော ကောင်းကင်သည်ပင်လျှင်။ အာယတနံ၊ တည်ရာအာရုံသည်။ ဟောတိ၊ ၏။

နံပါတ် (၂)

(ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် အာကာသံ အနန္တံ အာကာသာနန္တံဟု ဝိသေသနုတ္တရပဒကမ္မဓာရည်းသမာသ်ကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ပါဠိတော်၌ အာကာသာနန္တပုဒ်မရှိ အာကာသာနဉ္စပုဒ်သာရှိသည် မဟုတ်ပါလော- စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

(စ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (င)ဖြင့် အာကာသာနဉ္စာယတနပုဒ်၏ အဘိဓေယျတ္ထကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ယင်းပုဒ်၏ အဘိဓေယျတ္ထကို မပြဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။ (တစ်နည်း) ယင်းပုဒ်အရ ပရိစ္ဆေဒါကာသကို ကောက်ယူအပ်၏ဟူသောအနက် ရောက်ရာ၏- စုဒ်ကြောင့် (စ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

အာကာသာနဉ္စံ တံ အာယတနဉ္စာတိပိ၌ အပိသဒ္ဒါဆိုရခြင်း- အာကာသာနဉ္စာယတနပုဒ်၏ ဗဟုဗ္ဗီဟိ ဝစနတ္ထမှတပါး ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဝစနတ္ထကို လဲပြလို၍ အပိ-သဒ္ဒါဆိုပါသည်။

နံပါတ် (၄)

န ကဿတီတိ အာကာသံ၊ အာကာသံယေဝ အာကာသံ။

အာကာသပုဒ် + ဏ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ သွတ္ထဘောဂုဏ်သည်ရင်း ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။ ကောင်းကင်ပညတ်သည် ပဝတ္တိနိမိတ်။

အာယတန္တိ ဧတ္ထာတိ အာယတနံ၊

အာပုဗ္ဗ-ယတဓာတ် + ယုပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ဖြစ်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။ ကောင်းကင်ပညတ်၏ မှီရာဟူသောဂုဏ်သည် ပဝတ္တိနိမိတ်။

ဈာပေတီတိ ဈာနံ၊ ဈာယတိ ဥပနိဇ္ဈာယတီတိ ဈာနံ၊

လောင်ကျွမ်းခြင်းကြိယာသည် ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။ ဈာန်တရားတို့၏ တစ်ပါးသည် တစ်ပါးနှင့် တူသောအခြင်းအရာဟုဆိုအပ်သောဇာတ်သည် ပဝတ္တိနိမိတ်။

ကသတိ ပဝတ္တတီတိ ကသိဏံ၊

ကသိဓာတ် + ဏိကပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ဖြစ်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။ ကသိဏသဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ပထဝီကသိုဏ်းစသည်သည် ပဝတ္တိနိမိတ်။

http://www.dhammadownload.com

ဥဋ္ဌါဒိယတိ ဧတေနာတိ ဥဋ္ဌါဒေါ။ ကသိဏာသ ဥဋ္ဌါတော ကသိဏုဋ္ဌါဒေါ။ ကသိဏုဋ္ဌါတောယေဝ ကသိဏုဋ္ဌါဒိမံ။

နံပါတ် (၅)

အာကာသံ။ ။နပုလ္လိင်+ စိတ္တာဒိဂိုဏ်း + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်။

အနန္တံ ။ ။နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိဂိုဏ်း + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်နာမ်ပုဒ် ။

အဓိဋ္ဌာနဒ္ဒေန။ ။ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိဂိုဏ်း + အကာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။

ဣဝ ။ ။ အလိင် + ဝဏ္ဏဝိမုတ် + အကာရန် + ဥပမာနနိပါတ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(က) နာသ အန္တောတိဖြင့် အနန္တံ၌ န-ပုဒ် အန္တ-ပုဒ် န-ကိုအန်ပြု၍ပြီးသည်ကိုရင်း၊ နတ္ထိ အန္တော အဿာတိ အနန္တံဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း သိစေသည်။

(ခ) အာကာသံ အနန္တံဖြင့် အာကာသာနန္တပုဒ်၏ ဝိသေသနုတ္တရပဒ ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေသည်။

(ဂ) အာကာသာနန္တမေဝဖြင့် အာကာသာနဥ္စံကို ဘာဝတဒ္ဓိတ်မပြုအပ် သွတ္ထတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ ဏျပစ္စည်း သွတ္ထအနက်၌သက်သည်ကိုရင်း၊ အာကာသာနန္တမေဝ အာကာသာနဥ္စံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ တျကိုစ-ပြု န-ကို နိဂ္ဂဟိတ်ပြု နိဂ္ဂဟိတ်ကိုဉ ပြု၍ ရုပ်ပြီးသည်ကိုရင်း သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

အာကာသာနန္တမေဝ ၌ ဧဝ. . . ကသိဏုဋ္ဌါဒိမာကာသသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
ပရိစ္ဆေဒါကာသသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
ကောင်းကင်ပညတ်ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော အာကာသာနဥ္စာယတနစျာန်သည် အနုညာတတ္ထ။
တစ်နည်း။ ။ သွတ္ထတဒ္ဓိတ်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
ဘာဝတဒ္ဓိတ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
ကသိဏုဋ္ဌါဒိမာကာသ၏ အာကာသာနဥ္စဟူသောအမည်သည် အနုညာတတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

အာကာသာနဥ္စံ အရ--ကောင်းကင်ပညတ်- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ကသိုဏ်းကိုခွါနိုင်ခြင်းသည် ဒီပကတ္ထ။
အာကာသာနဥ္စာယတနစျာန်ရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

ရူပသညာကိုလွန်မြောက်ခြင်း ပဋိဃသညာချုပ်ခြင်း နာနတ္တသညာတို့ကို နှလုံးမသွင်းခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
အထက်အရူပဈာန်တို့ကိုရရှိနိုင်ခြင်း သမာပတ်ချမ်းသာကိုခံစားရခြင်း အရူပဘုံသို့ရောက်ရခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။
(ဃ) အာကာသာနဉ္စာ ယတနအရ- အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ကသိုဏ်းကိုခွါ၍ရအပ်သော ကောင်းကင်ပညတ်သည်၎င်း၊ ရူပသညာ စသည် လွန်မြောက်ခြင်းသည်၎င်း ဒီပကတ္ထ။
အရူပသမာပတ် ခံစားရခြင်းသည်၎င်း၊ အထက်အရူပဈာန်တို့ ရရှိခြင်းသည် ၎င်း ပကာသနတ္ထ။
တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ခြင်း ကသိုဏ်းကိုခွါခြင်းဟူသော ဥပစာရဲဘာဝနာ သည်၎င်း ဝိဘာဝတ္ထ။
အရူပဘုံ၌ဖြစ်ရခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

(င)အလို- အာကာသာနဉ္စာယတန အရ- မူချ ကသိုဏ်းကိုခွါ၍ရအပ်သော ကောင်းကင်ပညတ်၊ ကာရဏူပစာ- ယင်းကောင်းကင်ပညတ်ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ပဌမာ ရူပ္ပဝိညာဉ်။

နံပါတ် (၁၀)

အာကာသာနဉ္စံ အရ- ကောင်းကင်ပညတ် အာရုံပစ္စည်းတရားသည်၊ ဈာနဿ အရ- ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာဟုဆိုအပ်သောဈာန်အား အာရမ္မဏပစ္စယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

●●●●●●●●●●

ဝါကျစဉ် (၁၁၈)

(က) ဝိညာဏဉ္စာယတနသညာသဟဂတန္တိ ဧတ္ထ ပန "အနန္တ"န္တိ မနသိကာတဗ္ဗ ဝသေန နာဿ အန္တောတိ အနန္တံ၊
(ခ) အနန္တမေဝ အာနဉ္စံ-
(ဂ) ဝိညာဏံ အာနဉ္စံ "ဝိညာဏာနဉ္စ"န္တိ အဝတွာ "ဝိညာဏဉ္စ"န္တိ ဝုတ္တံ။
(ဃ) အယဥှေတ္ထ ရူဠှီသဒ္ဒေါ။
(င) တဒေဝ ဝိညာဏဉ္စံ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန ဈာနဿ အာယတနန္တိ ဝိညာဏဉ္စာယတနံ၊
(စ) တသ္မိံ ဝိညာဏဉ္စာယတနေ ပဝတ္တာယ သညာယ သဟဂန္တိ ဝိညာဏဉ္စာ ယတနသညာသဟဂတံ၊

http://www.dhammadownload.com

(ဆ)အာကာသေ ပဝတ္တဝိညာဏာရမ္မဏာယ ဈာန်သေ့ယတ် အဓိဝစနံ။

[အဘိ။ ၄ ။ ၂၅၀]

နံပါတ် (၁)

(က) အနန္တန္တိ၊ အပိုင်းအခြားမရှိဟူ၍။ မနသိကာတဗ္ဗဝသေန၊ နှလုံးသွင်းအပ်သည်၏အစွမ်းဖြင့်။ အဿ၊ ထိုပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်အား။ အန္တော၊ အပိုင်းအခြားသည်။ န အတ္ထိ။

(ဃ) ဟိ၊ အသင့်ကိုဆိုအံ့။ အယံ၊ ဤဝိညာနဥ္စဟူသောသဒ္ဒါသည်။ ဧတ္ထ၊ ဤဝိညာဏာနဥ္စဟူသောပုဒ်၏အတ္တ၌။

(င) တဒေဝ ဝိညာဏဥ္စံ၊ ထိုအပိုင်းအခြားမရှိသော ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်သည်ပင်လျှင်။ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန၊ တည်ရာဟူသောအနက်ကြောင့်။ ဣမာယ သညာယ၊ဤဒုတိယာရုပ္ပဝိညာဉ်၏။ အာယတနံ၊ တည်ရာဖြစ်သောအာရုံသည်။

(စ) တသ္မိံ ဝိညာဏဥ္စာယတနေ၊ ထိုအပိုင်းအခြားမရှိသော ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်ဟူသော တည်ရာအာရုံ၌။

နံပါတ် (၂)

(ဃ)သို့ ၄ပနာပဌက ။ ။ ဆရာ (ဂ)ဖြင့် ဝိညာဏံ အာနဥ္စံ ဝိညာဏဥ္စံဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြု၍။ ဝိညာဏာနဥ္စံဟု မဆိုမူ၍ ဝိညာဏဥ္စံဟု ဆိုအပ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်လည်း၊ ဝိညာဏပုဒ်, အာနဥ္စပုဒ်တို့ကို ဝိညာဏံ အာနဥ္စံဟု သမာသ်တွဲစပ်အပ်သည် မဟုတ်ပါလော။

အဓိပ္ပါယ်ကား- ဝိညာဏဥ္စသဒ္ဒါသည် ဝိညာဏာနဥ္စသဒ္ဒါ၏ အနက်၌ထင်ရှားသော အထင်ရူဠှီသဒ္ဒါဖြစ်သောကြောင့်ဟူလို။

(ဆ)သို့ ၄ပနာပဌက။ ။ ဆရာ (စ)ဖြင့် ဝိညာဏဥ္စာယတနသညာသဟဂတံပုဒ်ကို ဝိညာဏဥ္စာယတနေ ပဝတ္တာ သညာ ဝိညာဏဥ္စာယတနသညာ။ ဝိညာဏဥ္စာယတနသညာယ သဟဂတံ ဝိညာဏဥ္စာယတန သညာသဟဂတံဟု သတ္တမီတပ္ပုရိသ်သမာသ်အတွင်းငုတ်သော တတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဤဝိညာဏဥ္စာယတနသညာသဟဂတံ-အရ ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်ကို ကောက်ယူအပ်၏ဟု မှတ်သားအပ်ပါသလော။

နံပါတ် (၃)

(ဃ)ဝိညာဏပုဒ် အာနဥ္စပုဒ်ကို သမာသ်တွဲစပ်အပ်ပါလျက် ဝိညာဏာနဥ္စ- ဟု မဆိုမူ၍ ဝိညာဏဥ္စဟုဆိုနိုင်ခြင်း၏ ယုတ္တိကြောင်းကို ပြဆိုသောကြောင့် သံဝဏ္ဏနာ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗဆန့်ကျင်သော ဝိရောဓိဒေါသကိုပယ်သည်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

အန္တော ။ ။ အမတိ ဧတ္ထ ဘာဝေါ ဩသာနန္တိ အန္တော။
အမတိ ဂစ္ဆတိ ဧတ္ထ ဩသာနန္တိ အန္တော။

အမ + တ သည်ရင်း၊ အပြီးအဆုံးသို့ရောက်ခြင်း ကြိယာသည်ရင်း (ဗျု+နိ)။ ပြီးဆုံးခြင်းကြိယာသည် (ပ + နိ)။

ဝိညာဏံ။ ။ ဝိဇာနာတီတိ ဝိညာဏံ။

ဝိ + ဉာ + ယု သည်ရင်း၊ သိခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။ ဝိညာဏ သဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သိခြင်းကြိယာ (ဝါ)စိတ်ဒြပ်သည် (ပ + နိ)။

ရုဠှီသဒ္ဒေါ။ ။ ရုဟတီတိ ရုဠှီ။ သဒ္ဒီယတေတိ သဒ္ဒေါ။
ရုဠှီစ သာ သဒ္ဒေါစာတိ ရုဠှီသဒ္ဒေါ။

ရုဠှီပုဒ်+သဒ္ဒပုဒ်သည်ရင်း၊တက်ရောက်တတ်သောဂုဏ်၏ သဒ္ဒါနှင့် ဂုဏ်+ဂုဏေးစပ် (ဗျု + နိ)။ တင်စားခြင်းကြိယာ (ဝါ) ဝိညာဏဥ္စသဒ္ဒါသည် (ပ + နိ)။

နံပါတ် (၅)

ဝိညာဏဥ္စာယတနံ။	။	နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + သမာသ်။
ရုဠှီ	။	။ ဣတ္ထိ + ရတ္တာဒိ + ဣ + ကိတ်။

နံပါတ် (၆)

(က) နာသေ အန္တောဖြင့်- အနန္တကို နတ္ထိ အန္တော အဿာတိ အနန္တံဟု ဗဟုဗ္ဗီသမာသ်ဝစနတ္ထကိုရင်း၊ န-ပုဒ် အန္တ-ပုဒ်န-ကို အန်-ပြု၍ပြီးသည်ကိုရင်း သိစေ။

အနန္တန္တိ မနသိကာတဗ္ဗဝသေနဖြင့်- ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်က ဝိညာဏံ အနန္တံ၊ ဝိညာဏံ အနန္တံ-ဟု နှလုံးသွင်းအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် နှလုံးသွင်းအပ်သော ဝိညာဉ်အပေါ်၌တင်စား၍ ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်ကိုလည်း အနန္တဟု ခေါ်ဆိုအပ်သည်ကို သိစေ။

(င) ဝိညာဏဥ္စံ ဣမာယသညာယ အာယတနံ- ဖြင့် ဝိညာဏဥ္စာယတနံကို ဝိညာဏဥ္စံ အာယတနံ အဿာတိ ဝိညာဏဥ္စာယတနံ ဟု ဗဟုဗ္ဗီသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ [ဘာ+ဋီ အလို-ကမ္ဘာရာယ်ဖော်]

မှတ်ချက်။ ။ ဝါကျအတွင်း၌ ဣမာယ သညာယဟု ဣတ္ထိလိင်ရှိသော်လည်း သမာသ်အပြီးတွင် အတ္တလိင်လိုက်၍ နပုံလိင်ချသည်။

အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန-ဖြင့် အာယတနသဒ္ဒါ၏ တည်ရာဟူသော အဓိဋ္ဌာနအနက် ဟောသည်ကို သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

အနန္တမေဝ ဉ္စ ဓဝ. . .

အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော ကောင်းကင်ပညတ်အာရုံသည်နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ
ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ဒုတိယာရုပ္ပဝိညာဉ်သည် အနုညာ
တတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

တဒေဝ ဝိညာဏံ၊ ဝိညာဏဉ္စာယတနံ အရ- ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်ကောက်။

(ဆ)စျာနဿ အရ- ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာဟု ဆိုအပ်သော ဒုတိယာရုပ္ပ
စျာန်ရ၏။ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ဒုတိယာရုပ္ပဝိညာဉ်၏ ဥပစာရဘာဝနာသည်ရင်း၊ ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်ကို လွန်
မြောက်ခြင်းသည်ရင်း ဒီပကတ္ထ။
အရူပသမာပတ်ချမ်းသာကို ခံစားရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်း အောက်စျာန်တို့ကို ရရှိခဲ့ခြင်းစသည် ဝိဘာဝတ္ထ
ဒုတိယ အရူပစျာန်ဘုံစသည်၌ ဖြစ်ရခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ဝိညာဏဉ္စာယတနအရ- ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ သညာယ အရ-
ဒုတိယာရုပ္ပဝိညာဉ်ရှိသညာ (ဝါ) သညာပဓာနရှိသော ဒုတိယာရုပ္ပဝိညာဉ်အား-
အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
သညာယအရ- ဒုတိယာရုပ္ပဝိညာဉ်ရှိ သညာပစ္စည်းတရားသည်၊ သဟဂတံအရ
ကြွင်းဒုတိယာရုပ္ပဝိညာဉ် စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
(စ) ဝိညာဏဉ္စာယတနေ အရ- ဒုတိယာရုပ္ပဝိညာဉ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ သညာယ
အရ- ယင်းနှင့်ယှဉ်သောသညာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
မှတ်ချက်။ ။ ဝိညာဏဉ္စာယတနပုဒ် ဗဟုဗ္ဗီသမာသ်ကြံခိုက်။

ᐊᐊᐊᐊᐊᐊᐊᐊ

ဝါကျစဉ် (၁၁၉)

(က) အာကိဉ္စညာယတနသညာသဟဂတန္တိ ဧတ္ထ ပန နာဿ ကိဉ္စနန္တိ
အကိဉ္စနံ၊
(ခ) အန္တမသော ဘင်္ဂမတ္တမ္ပိ အဿ အဝသိဋ္ဌံ နတ္ထီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
(ဂ) အကိဉ္စနဿ ဘာဝေါ အာကိဉ္စည်၊
(ဃ) အာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏာပဂမဿေတံ အဓိဝစနံ။

http://www.dhammadownload.com

(င) တံ အာကိဉ္စညံ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန ဣမိဿာ သညာယ အာယတနန္တိ အာကိဉ္စညာယတနံ၊

(စ) တသ္မိံ အာကိဉ္စညာယတနေ ပဝတ္တာယ သညာယ သဟဂတန္တိ အာကိဉ္စညာယတနသညာသဟဂတံ၊

(ဆ) အာကာသေ ပဝတ္တိတဝိညာဏာပဂမာရမ္မဏာယ ဈာနဿေတံ အဓိဝစနံ။

[အဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၂၅၁]

နံပါတ် (၁)

(က)အသာ ပဌမာရုပ္ပဿ၊ ထိုပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်အား။ ကိဉ္စနံ၊ စိုးစဉ်းအနည်းငယ်မျှ အကြွင်းသည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။

(င) တံ အာကိဉ္စညံ၊ ထိုစိုးစဉ်းအနည်းငယ် ဘင်မျှ အကြွင်းမရှိသော ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော နတ္ထိဘောပညတ်သည်ပင်။ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန၊ တည်ရာဟူသောအနက်ကြောင့်။ ဣမိဿာသညာယ၊ ၏။ အာယတနံ၊ တည်ရာအာရုံသည်။ ဟောတိ။

(ဆ) ဧတံ၊ ဤအာကိဉ္စညာယတနသညာသဟဂတဟူသော အမည်သည်။ အာကာသေ၊ ၌။ ပဝတ္တိတဝိညာဏာပဂမာရမ္မဏာယ၊ ဖြစ်စေအပ်သော ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်၏ ဉာဏ်အားမထင် ကင်းကွာပျောက်ကွယ်ခြင်းဟူသော နတ္ထိဘောပညတ်လျှင်အာရုံရှိသော။ ဈာနဿ။ အဓိဝစနံ။

နံပါတ် (၂)

(ခ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့် အကိဉ္စနံကို နတ္ထိ ကိဉ္စနံ အဿာတိ အကိဉ္စနံဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ အကိဉ္စန ဟူသည် နှောက်ယှက်ဖျက်ဆီးတတ်သော ရာဂါဒိကိလေသာမရှိဟူသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မှတ်သားနိုင်သည်မဟုတ်ပါလော။- စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။

(ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့် အကိဉ္စနပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ အာကိဉ္စညပုဒ်ကို ရှေးအာနဥ္စပုဒ်ကဲ့သို့ သွတ္တတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထပြုအပ်၏ ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။- စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဘင်္ဂမတ္တမ္ပိ ၌ ပိသဒ္ဒါဆိုရခြင်း- သဘာဝဓမ္မ၏ ဥပါဒ် ဌီ ဘင်ဟု အခိုက်အတန့်သုံးမျိုးရှိရာဝယ် အနည်းငယ်ကျန်သေး၏ဟုဆိုလျှင် နောက်ဆုံး ဘင်အခိုက်သာဖြစ်စရာရှိ၏။ ထိုဘင်အခိုက်မျှလည်း အကြွင်းအကျန်မရှိဟု ဂရဟာအနက်ကို ပြလို၍ ပိ-သဒ္ဒါဆိုပါသည်။

(ခ) ဝါကျ ဣတိဝုတ္တံ သဒ္ဒါဆိုရခြင်း- အောက်ထစ်ဆုံးဘင်မျှလည်း ဤဈာန်

http://www.dhammadownload.com

၌ အကြွင်းအကျန်မရှိတော့ပါဟု အာကိဉ္စနပုဒ်၏ ဥဇုကတ္ထ ပိဏ္ဍတ္ထကို ပြလိုသော ကြောင့် ဣတိဝုတ္တံ-သဒ္ဒါ ဆိုထားပါသည်။

နံပါတ် (၄)

အန္တေ ဇာတော အန္တိမော။

အန္တပုဒ် + ဣမ ပစ္စည်းသည်ငင်း၊ အဆုံးစွန်း၏ ဖြစ်သောဘင်ခဏနှင့် နိဿယ/နိဿိတ စပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ အဆုံးစွန်၌ဖြစ်သော ဘင်ခဏ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဘင်္ဂက္ခဏသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဘဥ္ဇနံ ဘင်္ဂေါ။

ဘဥ္ဇဓာတ်+ဏပစ္စည်းသည်ငင်း၊ ပျက်စီးခြင်းကြိယာသည်ငင်း ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။ ဘင်ခဏသည် ပဝတ္တိနိမိတ်။

အဝသိဿတီတိ အဝသိဋ္ဌံ။

နံပါတ် (၅)

ကိဉ္စန ။	။ အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + အနည်းငယ် အနက်ဟောနိပါတ်ပုဒ်။	
အန္တိမသော။	။ ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + အကာရန် + တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်။	
ဘင်္ဂမတ္တံ ။	။ ဣတ္ထိလိင် + ကညာဒိ + အာကာရန် +သမာသ်နာမ်ပုဒ်။	
တစ်နည်း ။	။ နပုလ္လိင်+ စိတ္တာဒိ + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+ သမာသနာမ်ပုဒ်။	

နံပါတ် (၆)

(က)နာဿကိဉ္စနံ ဖြင့်- အကိဉ္စနံ၌ န-ပုဒ်+ကိဉ္စနပုဒ် အ-သည် န-၏ ကာရိယ ဖြစ်၍ နတ္ထိ ကိဉ္စနံ အဿာတိ အကိဉ္စနံ-ဟု ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည် ကို သိစေသည်။

(ခ) အဝသိဋ္ဌံ ဖြင့်- ကိဉ္စန-သဒ္ဒါသည် အဝသိဋ္ဌအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိ စေသည်။နတ္ထိဖြင့်- အ-သည် အဘာဝအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။အန္တိမသော ဘင်္ဂမတ္တမ္ပိဖြင့် အနည်းငယ်အကြွင်းအကျန်မရှိဟူသည် ဘင်အခိုက်အတန့်မျှ မရှိဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

(ဂ) အကိဉ္စနဿဘာဝေါဖြင့်- အာကိဉ္စည်၌ အကိဉ္စနပုဒ်+ဏျပစ္စည်း၊ ယင်း ဏျ ပစ္စည်း ဘာဝတဒ္ဓိတ်၌သက်၍ အကိဉ္စနဿ ဘာဝေါ အာကိဉ္စညံဟု ဘာဝတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုငင်း၊ ဉ-ကို ဉ ပြု ဉ ဒွေဘော်လာ၍ ရုပ်ပြီးသည်ကိုငင်း သိစေပါ သည်။

နံပါတ် (၇)

အဿ၌ ဣမ-သဒ္ဒါဖြင့်- ပဉ္စမာရုပ္ပဝိညာဉ်ကို စွဲယူသုံးသပ်သည်။

ဘင်္ဂမတ္တံ ၌ မတ္တသဒ္ဒါသည် ဝိသေသနိဝတ္တိ အနက်ရှိ၏။

http://www.dhammadownload.com

ယင်း မတ္တသဒ္ဒါဖြင့်- ဘင်ခဏသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
ဌီခဏသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ်သည် အနုညာတတ္ထ။

နံပါတ် (၉)

အာကိဥ္စည-အရ နတ္ထိဘောပညတ်- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
တတိယာရုပ္ပဝိညာဉ်၏ ဥပစာရဘာဝနာသည် ဒီပကတ္ထ။
တတိယာရုပ္ပဝိညာဉ်သည် ပကာသနတ္ထ။
အောက်အရူပဈာန်တို့ကိုရရှိခြင်း တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်းတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
တတိယ အရူပသမာပတ်ချမ်းသာကိုခံစားခြင်း တတိယအရူပဘုံသို့ ရောက်ရှိခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ်(၁၀)

အာကိဥ္စည၌ အာကိဥ္စန-အရ ပဌမာရုပ္ပဝိညာဉ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဏျပစ္စည်း-အရ နတ္ထိဘောပညတ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

အာကိဥ္စညာယတနေ-အရ နတ္ထိဘောပညတ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ သညာယ-အရ တတိယာရုပ္ပဝိညာဉ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ (တစ်နည်း) အာကိဥ္စညာယတနေ အရ နတ္ထိဘောပညတ်လျှင်အာရုံရှိသော တတိယာရုပ္ပဈာန်ပစ္စည်းတရားသည်။ သညာယအရ တတိယာရုပ္ပဝိညာဉ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- ကြီး ၄၊ လတ် ၂။ ဣန္ဒြိယ, ဈာန, မဂ္ဂ။

●●●●●●●●●●

ဝါကျစဉ် (၁၂၀)

(က) ဝစနတ္ထာ ပနေတ္ထ ဩဠာရိကာယသညာယ အဘာဝတော, သုခုမာယစ ဘာဝတော နေဝသ သသမ္ပယုတ္တဓမ္မာယ ဈာနဿ သညာ နာသညာတ္တိ နေဝသညာနာသည်။
(ခ) နေဝသညာနာသည၌ တံ မနာယတနဓမ္မာယတန ပရိယာပန္နတ္တာ အာယတနဥ္စာတိ နေဝသညာနာသညာယတနံ။
(ဂ) အထ ဝါ ယာယမေတ္ထ သညာ၊ သာ ပဋုသညာကိစ္စံ ကာတုံ အသမတ္ထ တာယ နေဝသညာ၊ သင်္ခါရာဝသေသသုခုမဘာဝေန ဝိဇ္ဇမာနတ္တာ နာသညာတိ နေဝသညာနာသညာ၊

http://www.dhammadownload.com

(ဃ)နေဝသညာနာသညာ စ သာ သေသဓမ္မာနံ အဝိဋ္ဌာနဋ္ဌေန အာယတ
နဉ္စာတိ နေဝသညာနာသညာယတနံ။ [အဘိ။ ၄ ။ ၂၅၂/၃]

နံပါတ် (၁)

(က) ဧတ္ထ- နေဝသညာနာသညာယတနန္တိဝစနေ၊ ၌။ ဝစနတ္ထောပန၊ ကို ကား။ ဧဝံ။ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ယေဋ္ဌမစျာနေသုဝိယ၊ အောက်ဖြစ်သောစျာန်တို့၌ကဲ့သို့။ သသမ္ပယုတ္တဓမ္မဿ၊ သော။ အဿစျာနဿ၊ အား။ သညာ၊ ရုန့်ရင်းသောသညာ သည်။ နေဝအတ္ထိ။ တံစျာန်၊ သည်။ အသည်၊ သိမ်မွေ့သောသညာမရှိသည်လည်း။ န၊ မဟုတ်။

(ဂ) ဧတ္ထ- စတုတ္ထရူပျေ၌။ သာ၊ ထိုစတုတ္ထာရုပ္ပ၌ရှိသောသညာသည်။ ပဋုသညာကိစ္စံ၊ ဝိပဿနာ၏ အာရုံအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိပြီးငွေ့ခြင်းကို ဖြစ်စေခြင်းဟု ဆိုအပ်သော ထင်ရှားသောသညာကိစ္စကို။ နေဝသညာ၊သညာမမည်။ (ဝါ)သညာ မဟူစလောက်။ သင်္ခါရာဝသေသသုခုမဘာဝေန၊ ရုန့်ရင်းသောသင်္ခါရတို့မှ ကြွင်းကျန် သော သိမ်မွေ့သောသညာမဟုတ်သည်။ န၊ မဟုတ်။

(ဃ) သာ ဓမ္မဇာတိ၊ သည်။ နေသညာနာသညာစ၊ ရုန့်ရင်းသောသညာ မဟုတ်၊ သိမ်မွေ့သောသညာမဟုတ်သည်လည်း။ ဟောတိ။ သေသဓမ္မာနံ၊ ဖဿ စသော ကြွင်းသောတရားတို့၏။ အဝိဋ္ဌာနဋ္ဌေန၊ နိဿယစသောပစ္စည်း၏အဖြစ်ဖြင့် တည်ရာဟူသောအနက်ကြောင့်။ နေဝသညာနာသညာ ၊ ရုန်းရင်းသော သညာ လည်းမဟုတ်· သိမ်မွေ့သောသညာမဟုတ်သည်လည်း မဟုတ်သော သညာရှိသော စျာန်။

(ခ) နေဝသညာနာသညာယထနံ၊ ရုန်းရင်းသောသညာကားမရှိ သိမ်မွေ့ သော သညာမရှိသည် မဟုတ်သေး မနာယတန ဓမ္မာယတန၌ အကျုံးဝင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အာယတနလည်းဖြစ်သော နေဝသညာနာသညာယတနစျာန်။

(ဂ+ဃ)နေဝသညာနာသညာယတနံ၊ ထက်မြက်သော သညာကိစ္စကို ပြု ခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် နေဝသညာလည်းဟုတ် သိမ်မွေ့သောသညာ ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် နာသညာလည်းမည်သော ကြွင်းသမ္ပယုတ်တရားတို့၏ တည်ရာဖြစ်သော နေဝသညာနာသညာယတနစျာန်။

နံပါတ် (၂)

(ဂ)သို့ ဌပနာပဋ္ဌက။ ။ ဆရာ (က)ဖြင့် နေဝသညာနာသညာပုဒ်ကို နေဝသညာ နာသညာ အဿ စျာနဿာတိ နေဝသညာနာသည်ဟု ဗဟုဗ္ဗီသမာသ် ဝစနတ္ထပြ၍၊ စတုတ္ထာရုပ္ပစျာန်ကို အရကောက်အပ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ နေဝသညာနာသည်ပုဒ်၌ ယင်းဝစနတ္ထနှင့်စျာန်ကိုသာ အရကောက်အပ်၏ဟူသော အနက်ရောက်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။

http://www.dhammadownload.com

အဓိပ္ပါယ်ကား- (ဂ)ဖြင့် နေ၀သညာစ သော နာသညာစာတိ နေ၀သညာနာသညာ ဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဝစနတ္တပြု၍ သိမ်မွေ့သောသညာကိုလည်း အရကောက်ယူ အပ်၏ဟူလို။

နံပါတ် (၃)

(ဂ)အထဝိ သဒ္ဒါ နေဝသညာနာသည်ပုဒ်၏ ဗဟုဗ္ဗိသမာသ်ဝစနတ္တမှတပါး ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဝစနတ္တနည်းတပါးကို လဲပြလို၍ အထဝိ-သဒ္ဒါဆို။

အာယတန-သဒ္ဒါ၏ မနာယတန ဓမ္မာယတနအနက်မှတပါး အဓိဋ္ဌာန အနက်တပါးကို လဲပြလို၍ အထဝိ-သဒ္ဒါထား။

နံပါတ် (၄)

ဩဠာရိက။ ။ ဉဠာရေ နိယုတ္တာ ဩဠာရိကာ။

ဉဠာရ ပုဒ်+ ဏိကပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ပေါ်လွင်ထင်ရှားခြင်းဂုဏ်၏ သညာ နှင့် ဂုဏ် + ဂုဏေားစပ် (ဗျု + နိ)။ ပေါ်လွင်ထင်ရှားခြင်း ဂုဏ်သည် (ပ+နိ)။

သုခုမ ။ ။ သုခယတိ အနုဘဝတီတိ သုခုမာ။

သုခ + ဉမပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ခံစားခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဗျု + နိ)။ သိမ်မွေ့ခြင်း ဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

ပဋ္ဌု ။ ။ ပဋတိ တိက္ခဘာဝံ ဂစ္ဆတီတိ ပဋ္ဌု။

ပဋ + ဉ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ထက်မြက်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းကြိယာ သည်ရင်း (ဗျု + နိ)။ ထက်မြက်ခြင်း ဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

နံပါတ် (၅)

နေဝသညာ ။ ။ ဣတ္ထိ + ကညာဒိ + အာ + သမာသ်။
နာသည် ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + သမာသ်။
နေဝသညာနာသည်။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + သမာသ်။
(တစ်နည်း) ။ ။ ဣတ္ထိ + ကညာဒိ + အာ + သမာသ်။
အာယတန ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + ကိတ်။
[အာယတန္တိ, ဝါယမန္တိ ဧတ္ထာတိ အာယတနံ။]

နံပါတ် (၆)

(က)ဩဠာရိကာယ သညာယ အဘာဝတော- ဖြင့် နေဝသညာ၌ နေဝပုဒ်+ သညာပုဒ် နေဝ၌ န-၏ အဘာဝအနက်ဟောသည်ကိုရင်း၊ သညာအရ ဩဠာရိက သညာကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကိုရင်း၊ နေဝ သညာ နေဝသညာ-ဟု ဝစနတ္တ ပြုအပ်သည်ကိုရင်း သိစေ။ သုခုမာယဘာဝတော- ဖြင့် နာသည် ၌ န-ပုဒ်+အသညာပုဒ် သညာအရ သိမ်မွေ့သောသညာကိုအရကောက်၍ န အသညာ နာသညာ-ဟု

http://www.dhammadownload.com

ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် နေဝသညာ နာသညာ အသချာနသာတိ နေဝသညာနာသညံဟု ဗဟုဗ္ဗီသမာသ်ဝစနတ္ထပြု၍ ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ်တရားနှင့်တကွဖြစ်သော စတုတ္ထာရုပ္ပစျာန်ကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

(ဂ) ပဋုသညာကိစ္စ ကာတုံ အသမတ္ထတာယဖြင့် သညာ၏ ထင်ရှားသော သညာကိစ္စကို ပြုခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် နေဝသညာမည်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။ သင်္ခါရာဝသေသသုခုမဘာဝေန ဝိဇ္ဇမာနတ္တာဖြင့် သညာ၏ ရှုန့်ရင်းသောသင်္ခါရတို့မှကြွင်းသော သိမ်မွေ့သောသင်္ခါရ၏အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားရှိသောကြောင့် နာသညာမည်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာ ဖြင့် သညာ-အရ စတုတ္ထာရုပ္ပစျာန်ရှိသညာကို အရကောက်၍ နေဝသညာစ သာ နာသညာစာတိ နေဝသညာနာသညာဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(က)အလို နေဝသညာ၌ န-သည် အဘာဝတ္ထ။
နာသညာ၌ န-သည် အညတ္ထ။
အသညံ၌ အ-သည် ပဋိသေဓတ္ထ။
(ဂ) အလို နေဝနှင့် န-တို့သည် အညတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

နေဝသညာနာသညာ အရ-သမ္ပယုတ်တရားနှင့်တကွဖြစ်သော ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာဟူသော စတုတ္ထစျာန်ရ၏။ ယင်းသည် ဒသနတ္ထ။
ရှုန့်ရင်းသောသညာမရှိခြင်း၊ သိမ်မွေ့သောသညာရှိခြင်းသည် ဒီပကတ္ထ။
အောက်အရူပစျာန်တို့ထက် အလွန်သာ၍ ငြိမ်သက်ချမ်းသာခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
အောက်အရူပစျာန်တို့၏အာရုံကို လွန်မြောက်ခြင်း တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
နေဝသညာနာသညာယတနဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(က)နေဝသညာနာသညာ အရ- သိမ်မွေ့သောသညာပစ္စည်းတရားသည်၊ သေသမွှာန် အရ- သညာမှကြွင်းသော စတုတ္ထာရုပ္ပဝိညာဉ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့်ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၁၂၁)

(က)လောကတော နိယျာတိ, ဝဋ္ဋတော နိယျာတီတိ နိယျာနိကံ၊

(ခ) နိယျာတိ ဝါ ဧတေနာတိ နိယျာနိကံ။

(ဂ) တံသမင်္ဂီ ဟိ ပုဂ္ဂလော ဒုက္ခံ ပရိဇာနန္တော နိယျာတိ၊ သမုဒယံ ပဇဟန္တော နိယျာတိ၊ နိရောဓံ သစ္ဆိကရောန္တော နိယျာတိ၊ မဂ္ဂံ ဘာဝေန္တော နိယျာတိ။

(ဃ)ယထာ စ ပန တေဘူမကကုသလံ ဝဋ္ဋသ္မိံ စုတိပဋိသန္ဓိယော အာစိနာတိ ဝဍ္ဎေတီတိ အာစယဂါမိနာမ ဟောတိ၊

(င) န တထာ ဣဒံ။ [အဘိ။ ဌ။ ၂၅၉]

နံပါတ် (၁)

(က) [ယံစျာန်] လောကတော၊ တေဘူမကဝဋ်ဒုက္ခဟူသောလောကမှ။ နိယျာတိ၊ ထွက်မြောက်တတ်၏။

(ခ) ဝါ၊ တစ်နည်းကား။ ဧတေန၊ ဤလောကုတ္တရာစျာန်ကြောင့်။[တံ သမင်္ဂီ ပုဂ္ဂလော၊ ထိုလောကုတ္တရာစျာန်နှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်သည်]။ နိယျာတိ။

(ဂ) ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ ချဲ့။

(ဃ) ပန၊ ထိုမှတပါး။

(င) တထာ၊ တူ။ ဣဒံစျာန်၊ ဤလောကုတ္တရာစျာန်သည်။ အာစယဂါမိနာမ၊ မည်သည်။ နဟောတိ။

နံပါတ် (၂)

(ခ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့် နိယျာနိကံကို နိယျာတီတိ နိယျာနိကံဟု ကတ္တုသာဓနေ ကိတ်ဝစနတ္ထကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်၊ ကတ္တုသာဓနေဝစနတ္ထသာ ပြုကောင်းပါသလော။- စုဒ်ကြောင့် (ခ)မိန့်။

(ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် နိယျာနိက၏ ဝစနတ္ထ [ဒုတိယဝစနတ္ထ]ကို ဆရာပြဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်၊ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝဋ်မှထွက်မြောက်၏ဟုဆိုရာ ထွက်မြောက်ပုံအခြင်းအရာကို မသိရသေးသည်မဟုတ်ပါလော။-စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

(င)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ဃ)ဖြင့် တေဘူမကကုသိုလ်သည် ဝဋ်၌ စုတိ ပဋိသန္ဓေတို့ကို ဆည်းပူးတိုးပွားစေသောကြောင့် အာစယဂါမိမည်သကဲ့သို့-ဟု ဥပမာနကိုဆိုတော်မူ၏။ ယင်းသို့ဆိုလျှင် ဥပမာနနှင့် ဥပမေယျတို့သည် တူမြဲဖြစ်၍ လောကုတ္တရာကုသိုလ်သည်လည်း ဝဋ်၌ စုတိပဋိသန္ဓေတို့ကို ဆည်းပူးတိုးပွားစေ၏ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။- လောကုတ္တရာကုသိုလ်သည် ထိုတေဘူမကကုသိုလ်ကဲ့သို့ ဝဋ်၌ စုတိပဋိသန္ဓေတို့ကို ဆည်းပူးတိုးပွားစေသည်, မတိုးပွားစေသည်ကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။ စုဒ်ကြောင့် (င)ဝါကျမိန့်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဝါသဒ္ဒါထားရခြင်း- နိယျာတီတိ နိယျာနိကံဟူသော ကတ္တုသာဓ်ဝစနတ္ထမှ တပါး နိယျာတိ ဧတေနာတိ နိယျာနိကံ မူလဋီကာအလို နိယျာတိ ဧတေနာတိ နိယျာနံ။ နိယျာနမေဝ နိယျာနိကံ|ဟူသောဝစနတ္ထကိုရင်း၊အနီယပစ္စည်း၏ ကတ္တုရှ မှတပါး ကရဏတ္ထကိုရင်း|မူလဋီကာအလို ကိတ်ပုဒ်အဖြစ်မှတပါး တဒ္ဓိတ်ပုဒ်အဖြစ် ကိုရင်း|လဲလိုသောကြောင့် ဝါ-သဒ္ဒါထားပါသည်။

(ခ) ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတဒေါသပယ်။

(ဂ) ဝါကျဖြင့် ဩစိတျဟီနဒေါသပယ် (တစ်နည်း) ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။

(ဃ)ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(င) ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

သမုဒေတိ ဧတေနာတိ သမုဒယော။ နိရုဇ္ဈတိ ဧတ္ထာတိ နိရောဓော။

ပရိဇာနာတီတိ ပရိဇာနန္တော။ ဝဋ္ဋတီတိ ဝဋ္ဋံ။

ပရိရှေ့ရှိသော-ဉာဓာတ်+နာပစ္စည်း အန္တပစ္စည်းသည်ရင်း၊ သိခြင်းကြိယာ သည်ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ သိခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

(တစ်နည်း) သစ္စပဋိဝေဓဉာဏ်။

ပဇဟာတီတိ ပဇဟန္တော။

ဟာဓာတ် + အန္တပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ပယ်စွန့်ခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ပယ်စွန့်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

အာစိနာတီတိ အာစိနန္တံ။ဂစ္ဆတီတိ ဂါမိ။အာစိနန္တံ ဟုတွာ ဂါမီ အာစယဂါမိ။

နံပါတ် (၅)

ဝဋ္ဋတော ။	။ အလိင် + ဂဏဝိမုတ် + ဩကာရန် + နိပါတ်ပုဒ်။
(တစ်နည်း)။	။ နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိဂိုဏ်း + နိဂ္ဂဟိကာရန် +ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
တံသမင်္ဂီ ။	။ ပုလ္လိင် + ရတ္တာဒိဂိုဏ်း + ဤကာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။
ပရိဇာနန္တော။	။ ပုလ္လိင် + ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်း + အကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
အာစယဂါမိ။	။ နပုလ္လိင် + ရတ္တာဒိ + ဣကာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။

မှတ်ချက်။ ။ ရုပ်တည်ကာရန်သည် အာကာရန်၊ နပုလ္လိင်ဖြစ်၍ ဣကာရန္တဖြင့် ရုပ်ပြီးရသည်။

နံပါတ် (၆)

(က)လောကတော နိယျာတိ ဝဋ္ဋတော နိယျာတီတိဖြင့် နိယျာနိကံကို နိယျာတီတိ နိယျာနိကံဟု ဝစနတ္ထပြုရမည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊ နိပုဗ္ဗ-ယာဓာတ်+အနီယ

http://www.dhammadownload.com

ပစ္စည်း၏အဖြစ်ကိုင်း၊ ယင်းအနီယ-ပစ္စည်း၏ ကတ္တားအနက်ကို ဟောသည်၏အဖြစ်ကိုင်း၊ နိယျာနိယဟုဆိုလိုလျက် နိဒ္ဒေသ်ကို ရသပြု၊ ယ-ကို က-ပြု၍ နိယျာနိက ပြီးသည်၏အဖြစ်ကိုင်း၊ ထွက်မြောက်၏ဟူသည် သံသရာဝဋ်ဟူသောလောကမှ ထွက်မြောက်သည်၏အဖြစ်ကိုင်း သိစေသည်။

(ခ)ဝါဖြင့် နယန္တရကိုသိစေသည်။ နိယျာတိ ဧတေနာတိဖြင့် နိယျာနိကံကို နိယျာတိ ဧတေနာတိ နိယျာနံဟု ကရဏသာဓနဝစနတ္ထပြုရမည်၏အဖြစ်ကိုင်း၊ နိပုဗ္ဗယာဓာတ်+ယုပစ္စည်း၊ ယင်း ယုပစ္စည်း၏ ကရဏတ္ထ၌ သက်သည်၏အဖြစ်ကိုင်း၊ နိယျာနိကံကို နိယျာနမေဝ နိယျာနိကံဟု သွတ္ထတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထပြုရမည်၏ အဖြစ်ကိုင်း၊ နိယျာနပုဒ်+ဏိက ပစ္စည်း၊ ယင်းဏိကပစ္စည်း၏ သွတ္ထအနက်၌ သက်သည်၏အဖြစ်ကိုင်း သိစေသည်။ [မူလဋီကာအလို] (တစ်နည်း) နိယျာနိကံကို နိယျာတိ ဧတေနာတိ နိယျာနိကံဟု ကရဏသာဓနတ္ထပြုရမည်၏ အဖြစ်ကိုင်း၊ နိပုဗ္ဗယာဓာတ်+အနီယ ပစ္စည်း၊ ယင်း အနီယပစ္စည်း ကရဏတ္ထ၌သက်သည်၏အဖြစ်ကိုင်း သိစေသည်။ [ကြွင်းရှေ့နည်း တိုင်း]

(ဂ) တံသမင်္ဂီပုဂ္ဂလော် စသည်ဖြင့် ဝဋ်မှထွက်မြောက်၏ဟူသည် ထိုအရိယာ မဂ်နှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်သည် သစ္စာလေးပါးကို သိ, ပယ်, ဆိုက်, ပွား လေးပါးသော ကိစ္စကိုပြုလျက် ထွက်မြောက်သည်ဟု ထွက်မြောက်ပုံအခြင်းအရာကို သိစေသည်။

(ဃ)ယထာစ ပန စသည်ဖြင့် ဥပမာနကို သိစေသည်။ ထိုတွင် တေဘူမကကုသလံ စသည်ဖြင့် အပစယဂါမိကို အာစိနာတီတိ အာစိနန္တံ။ ဂစ္ဆတီတိ ဂါမိ။ အာစိနန္တံ ဟုတွာ ဂါမိ အာစယဂါမိဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဝစနတ္ထပြုရမည်၏ အဖြစ်ကိုင်း၊ အာစိနန္တဂါမိဟု ဆိုလိုလျက် နိရုတ္တိနည်းဖြင့် အာစယဂါမိပြီးသည်၏အဖြစ်ကိုင်း၊ ရှေ့ပုဒ် အာစယ၏ကာရိဖြစ်သော အာစိနန္တ၌ အာရှေ့ရှိသော-စိဓာတ်+နာပစ္စည်း အန္တပစ္စည်း၊ ယင်းအန္တပစ္စည်း၏ ကတ္တားအနက်ကို ဟောသည်၏အဖြစ်ကိုင်း၊ စိဓာတ်၏ ဝမုနတ္ထဝါစကအဖြစ်ကိုင်း၊ နောက်ပုဒ်ဖြစ်သော ဂမုဓာတ်+ဏီပစ္စည်း၊ ယင်း ဏီပစ္စည်း၏ ကတ္တားအနက်ကိုဟောသည်၏ အဖြစ်ကိုင်း၊ အာစယဂါမိအရ တေဘူမကကုသိုလ်ကို ကောက်ယူရမည်၏အဖြစ်ကိုင်း၊ တေဘူမကကုသိုလ်သည် ဝဋ်၌ စုတိပဋိသန္ဓေတို့ကို စီလျက်သွားတတ်သောကြောင့် အာစယဂါမိမည်သည်၏ အဖြစ်ကိုင်း သိစေသည်။

(င) န တထာ ဣဒံဖြင့် လောကုတ္တရာစျာန်သည်ကား ထိုတေဘူမကကုသိုလ် ကဲ့သို့ ဝဋ်၌ စုတိ ပဋိသန္ဓေတို့ကို စီလျက် မသွားတတ် မဖြစ်တတ်ဟု သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

(ဂ) ဟိ၊ ဝိတ္ထာရဇောတက (တစ်နည်း)ဒဠှဇောတက။

(ဃ) ပန၊ ပက္ခန္တရတ္ထ။ ပရိဇာနန္တော၌ ပရိ- ပရိစ္ဆိန္ဒနတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၈)

နိယျာနိက အရ မဂ်ကိုကောက်- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ဥပစာရသမာဓိဇောတို့သည် ဒီပကတ္ထ။
ဖိုလ်သည် ပကာသနတ္ထ။
တိဟေတုကပဋိသန္ဓိကတာ, ဝိဂတပဥ္စာနန္တရိယကမ္မတာ စသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ဖလသမာပတ္တိချမ်းသာသည် အနုဘာဝတ္ထ။
အာစယဂါမိ၌ အာစယအရ, ဂါမိအရ, အာစယဂါမိအရ- တေဘူမကကုသိုလ်-ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ယောနိသောမနသိကာရ ဥပစာရဇောတို့သည် ဒီပကတ္ထ။
ပီတိ ပါမောဇ္ဇနှင့် ဈာနသမာပတ္တိသုခတို့သည် ပကာသနတ္ထ။
အဝိဇ္ဇာ တဏှာစသောအကြောင်း, သပ္ပုရိသူပနိဿယစသောအကြောင်း, တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်း စသောအကြောင်းတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ကာမသုဂတိ ရူပါရူပပဋိသန္ဓေ စုတိတို့ကို ဖြစ်စေခြင်းစသည်တို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။
[အာစယဂါမိအရ သင်္ခါရယူ၍ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းဖြင့်လည်းထုတ်လေ]
စုတိ ပဋိသန္ဓိယော အရ- ကာမသုဂတိ ရူပ အရူပ စုတိ ပဋိသန္ဓေတို့ကို ကောက်-ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
တေဘူမကကုသိုလ်ကံသည် ဒီပကတ္ထ။
ကာမသုဂတိချမ်းသာ ဈာန်ချမ်းသာတို့ကို ခံစားခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
ယောနိသောမနသိကာရ ဥပစာရသမာဓိဇောစသည်နှင့် အဝိဇ္ဇာတဏှာတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ သုခ ဒုက္ခတို့ကို ခံစားရခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

မှတ်ချက်။ ။စုတိအခြား ပဋိသန္ဓေတခြား ခွဲ၍လည်းထုတ်နိုင်သည်။မရဏာသန္နဝီထိစဉ်ဖြင့် စုတိပဋိသန္ဓေပေါင်း၍လည်း ထုတ်နိုင်သည်။

အပစယဂါမိအရ- လောကုတ္တရာဈာန် [သောတာပတ္တိမဂ်]ကို ကောက်၍ထုတ်လေ။

နံပါတ် (၁၀)

လောကတော-အရ တေဘူမကစိတ် စေတသိက်ရုပ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ နိယျာတိအရ မဂ်ဈာန် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

နိယျာနိက- ကတ္တုသာဓနကြံခိုက်- ဓာတ်အရ မဂ်[မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး]ပစ္စည်းတရားသည်၊ပစ္စည်းအရ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးမှတပါး ကြွင်းသမ္ပယုတ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

http://www.dhammadownload.com

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂ ဟေတု, အဓိပတိ, မဂ္ဂ, ဣန္ဒြိယ, ဈာန။

ကရဏာသာမ်ကြံခိုက် ဓာတ်အရှုကတ္တတ္တအရ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်၏ ခန္ဓာပဋ္ဌကပစ္စည်းတရားသည်၊ ပစ္စည်းအရ သောတာပတ္တိမဂ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၃၊ အဓိပတိ, အာဟာရ, ဣန္ဒြိယ။

ဒုက္ခံ အရ တေဘူမက ဒုက္ခသစ္စာပစ္စည်းတရားသည်၊ပရိဇာနန္တော၌ဓာတ် အရ မဂ်စိတ်[သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်]နှင့်ယှဉ်သောဉာဏ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အာရမ္မဏ, အဓိပတိ, ဥပနိဿယ။

သမုဒယံအရ လောဘရ၏။ ပဇဟန္တောအရ မဂ်စိတ်[သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်]ရ၏။ ပကတူပသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

နိရောဓံ အရ နိရောဓသစ္စာ [နိဗ္ဗာန်]ရ၏။ သစ္ဆိကရောန္တောအရ မဂ်စိတ်ရ၏။ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အာရမ္မဏ, အဓိပတိ, ဥပနိဿယ။

◉◉◉◉◉◉◉◉◉◉

ဓါတ်ချုပ် (၁၂၂)

(က) ဒိဋ္ဌိဂတာနံ ပဟာနာယာတိ ဧတ္ထ ဒိဋ္ဌိယော ဧဝ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ "ဂူထဂတံ မုတ္တဂတ"န္တိအာဒီနိ ဝိယ။

(ခ) ဒွါသဋ္ဌိယာ ဝါ ဒိဋ္ဌိနံ အန္တောဂဓတ္တာ ဒိဋ္ဌိသု ဂတာနီတိပိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ။

(ဂ) ဒိဋ္ဌိယာ ဝါ ဂတံ ဧတေသန္တိပိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ၊

(ဃ) ဒိဋ္ဌိသဒိသဂမနာနိ ဒိဋ္ဌိသဒိသပ္ပဝတ္တာနီတိ အတ္ထော။

(င) တာနိ ဟိ ယာဝ ပဌမမဂ္ဂဘာဝနာ၊ တာဝ ပဝတ္တိသဗ္ဘာဝတော ဒိဋ္ဌိသဒိသ ဂမနာနီတိ ဝုစ္စန္တိ။ [အဘိ။ ၄ ။ ၂၅၉]

နံပါတ် (၁)

ဒိဋ္ဌိဂတာနံ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ကို။ ပထမဝိကပ်အလို(ဝါ)ခြောက်ဆယ့်နှစ်ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ကို။ ဒုတိယဝိကပ်အလို (ဝါ) သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၏ ဖြစ်ခြင်းကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်း ရှိကုန်သော သက္ကာယဒိဋ္ဌိစသည်တို့ကို (ဝါ) သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၏ ဖြစ်ခြင်းကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်း ရှိကုန်သော ဝိစိကိစ္ဆာစသော အကုသိုလ်တို့ကို။

(က)ဂူထဂတံ၊ ကျင်ကြီး။ မုတ္တဂတံ၊ ကျင်ငယ်။ ဣတိအာဒီနိဝိယ၊ တို့ကဲ့သို့၊ ဒိဋ္ဌိယောဧဝ၊ မိစ္ဆာအယူတို့သည်ပင်။ [ဂတသဒ္ဒဿ၊ ၏။ တဗ္ဘာဝဝုတ္တိတ္တာ၊ တဗ္ဘော အနက်၌ ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်] ဒိဋ္ဌိဂတာနိ၊ တို့မည်၏။

http://www.dhammadownload.com

(င)ဟိ၊ ထိုအကုသိုလ်တရားတို့ကို"ဒိဋ္ဌိသဒိသဂမန"ဟု ဆိုခြင်းသည်မှန်၏။ တာနိ၊ ထိုဝိစိကိစ္ဆာစသော အကုသိုလ်တရားတို့ကို။ ယာဝ၊ လောက်။ ပဌမမဂ္ဂဘာဝနာ၊ ရှေးဦးစွာသော သောတာပတ္တိမဂ်ကို ဖြစ်စေခြင်းသည်။ [အတ္ထိ၊ ၏။] တာဝ၊ ထိုရှေးဦး စွာသော သောတာပတ္တိမဂ်ကို ဖြစ်စေရာကာလတိုင်အောင်။ ပဝတ္တိသဗ္ဘာဝတော၊ ဖြစ်ခြင်း၏ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဒိဋ္ဌိသဒိသဂမနာနီတိ၊ တို့ဟူ၍။ ဝုတ္တနိ။

နံပါတ် (၂)

(က)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာမြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ ဒိဋ္ဌိဂတာနံ ပဟာနာယ ဟု ဟော၏။ ထိုသို့- သော်။ ဒိဋ္ဌိဂတာနံ၌ ဂတသဒ္ဒါသည် သွားခြင်း ဖြစ်ခြင်းအနက် ကို ဟောသည်ဟုမှတ်ရမည်လော- (တစ်နည်း) ဒိဋ္ဌိဂတကို ဒိဋ္ဌိသု ဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတံဟု သတ္တမီတပ္ပုရိသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်လော- စုဒ်ကြောင့် (က)ဝါကျမိန့်။

(ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က-ခ)တို့ဖြင့် ဒိဋ္ဌိဂတာနိ၏ ဝစနတ္ထနှစ်မျိုးတို့ကို ပြဆိုတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ယင်းဝစနတ္ထအရ ဒိဋ္ဌိကိုသာရ၍ ဝိစိကိစ္ဆာစသော အခြားသောအကုသိုလ်တို့ကို မရသေးသည်မဟုတ်ပါလော။[ဝိစိကိစ္ဆာစသော အခြား သောအကုသိုလ်တို့ကို အရကောက်နိုင်သည့်ဝစနတ္ထကိုလည်း ပြဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော]- စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

(င)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ဂ)ဖြင့် ဝိစိကိစ္ဆာစသော အကုသိုလ်တို့သည် ဒိဋ္ဌိ ၏ဖြစ်ခြင်းကဲ့သို့သော ဖြစ်ခြင်းရှိသောကြောင့် (ဝါ)ဒိဋ္ဌိ၏ဖြစ်ခြင်းနှင့်တူသောကြောင့် ဒိဋ္ဌိဂတမည်၏ဟုဆို၏။ ထိုသို့- သော်၊ ယင်းတို့၏ တူပုံအခြင်းအရာကို မသိရသေး သည်မဟုတ်ပါလော- စုဒ်ကြောင့် (င)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ခ)ဝါကျ ၌ ဝါ-သဒ္ဒါထားရခြင်း- ဒိဋ္ဌိယော ဧဝ ဂတာနိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိဟူသော တဗ္ဘာဝဝုတ္တိ ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထမှတပါး ဒိဋ္ဌီသု ဂတာနိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိဟူသော သတ္တမီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထကိုရင်း၊ ဒိဋ္ဌိဂတဝယ် ဒိဋ္ဌိဟူသောရှေ့ပုဒ်၏ သက္ကာ ယဒိဋ္ဌိဟူသော အဘိဓေယျတ္ထမှတပါး ခြောက်ဆယ့်နှစ်ပါးသောမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသော အဘိဓေယျတ္ထကိုရင်း၊ ဂတသဒ္ဒါ၏ ဒိဋ္ဌိဟူသော တဗ္ဗောအနက်ကိုဟောသည်မှတပါး ဖန္တောဂတပဝတ္တအနက်ကို ဟောသည်၏အဖြစ်ကိုရင်း လဲပြလိုသောကြောင့် ဝါ- သဒ္ဒါထားပါသည်။

(ဂ) ဝါကျ၌ ဝါ-သဒ္ဒါထားရခြင်း- ဒိဋ္ဌီသု ဂတာနိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိဟူသော သတ္တမီ တပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထမှတပါး ဒိဋ္ဌိယာ ဂတံဣဝ ဂတံ ဧတေသန္တိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိဟူ သော ဥပမာပုဗ္ဗပဒ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ်ဝစနတ္ထကိုရင်း၊ ဒိဋ္ဌိ၏ ဒွါသဋ္ဌိဒိဋ္ဌိဟူသော အဘိ ဓေယျတ္ထမှတပါး သက္ကာယဒိဋ္ဌိဟူသော အဘိဓေယျတ္ထကိုရင်း၊ ဂတသဒ္ဒါတို့၏ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တီတိ ဂတာနိဟူသော ကတ္တုသာဓ်ဝစနတ္ထမှတပါး ဂမနံ ဂတံဟူသော ဘာဝ

http://www.dhammadownload.com

သာဓ်ဝစနတ္တကိုရင်း၊ တပစ္စည်း၏ ကတ္တုတ္ထမှတပါး ဘာဝတ္ထကိုရင်း၊ ဒိဋ္ဌိဂတဟူသော အပေါင်းပုဒ်၏ သက္ကာယဒိဋ္ဌိဟူသော အဘိဓေယျတ္ထမှတပါး ဝိစိကိစ္ဆာစသော အကုသိုလ်ဟူသော အဘိဓေယျတ္ထကိုရင်း လဲပြလိုသောကြောင့် ဝါ-သဒ္ဒါထားပါသည်။

(ခ)(ဂ)ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(ဃ)ဝါကျဖြင့် အဘိဓာနတ္ထမှတပါး အဓိပ္ပါယတ္ထကိုဖွင့်ပြသောကြောင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(င)ဝါကျဖြင့် ဩစိတျဟီနဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

ဩဂဓတီတိ ဩဂဓာ။ အန္တော ဩဂဓာ အန္တောဂဓာ။ အန္တောဂဓာယ ဘာဝေါ အန္တောဂဓတ္တံ။ ဒိဋ္ဌိယာ သဒိသံ ဒိဋ္ဌိ သဒိသံ။ ဒိဋ္ဌိ သဒိသံ ဂမနံ ဧတေသန္တိ ဒိဋ္ဌိသဒိသဂမနာနိ။

ဒိဋ္ဌိသဒိသပုဒ်+ ဂမနပုဒ်+ဧတပုဒ်သည်ရင်း၊ ဒိဋ္ဌိ၏ တူသောဖြစ်ခြင်းကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သော အကုသိုလ်တရားတို့နှင့် သဒိသီ/သဒိသစပ် ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်။ ဒိဋ္ဌိနှင့်တူသော ဖြစ်ခြင်းသဒိသဘောဂုဏ် ပဝတ္တိနိမိတ်။ သန္တဿ ဘာဝေါသဗ္ဘာဝေါ။ ပဝတ္တိယာ သဗ္ဘာဝေါ ပဝတ္တိသဗ္ဘာဝေါ။

နံပါတ် (၅)

ဒွါသဋ္ဌိ။ ။ ဣတ္တိလိင် + သင်္ချနာမ်ဂိုဏ်း[ရတ္တာဒိဂိုဏ်း]+ ဣကာရန် + သမာသ်ပုဒ်။ [ဒွေစ သဋ္ဌိစ ဒွါသဋ္ဌိ]

ပဟာနာ။ ။ နပုလ္လိင် + စိတ္တာဒိဂိုဏ်း + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(က)ဒိဋ္ဌိယောဇဝေ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ-စသည်ဖြင့် ဒိဋ္ဌိဂတာနံ ပဟာနာယဝယ် ဒိဋ္ဌိဂတာနံ ကို ဒိဋ္ဌိယောဇဝေ ဂတာနိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိဟု တဗ္ဘာဝဝုတ္တိကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဝစနတ္ထ ပြုရမည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊ ဂတသဒ္ဒါသည် ဂူထဂတံ မုတ္တဂတံ စသည်တို့ကဲ့သို့ ဒိဋ္ဌိ သဒ္ဒါ၏အနက်၌ဖြစ်သည်၏အဖြစ် (ဝါ)တဗ္ဘောအနက်၌ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကိုရင်း သိစေသည်။

(ခ) ဒွါသဋ္ဌိယာ ဝါ စသည်ဖြင့် ထိုဒိဋ္ဌိသည် ခြောက်ဆယ့်နှစ်ပါးသော ဒိဋ္ဌိတို့တွင်အပါအဝင်ဖြစ်သောကြောင့် ဒိဋ္ဌိဂတဟု ဆိုရသည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊ ဒိဋ္ဌိသုဂတာနိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိဟု သတ္တမီတပ္ပုရိသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊ ဒိဋ္ဌိအရ ဒွါသဋ္ဌိဒိဋ္ဌိကို ယူရမည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊ ဂတသဒ္ဒါသည် အတွင်းဝင်ခြင်း၊ အတွင်း၌ဖြစ်ခြင်း အနက်ကို ဟောသည်၏အဖြစ်ကိုရင်း သိစေသည်။

(ဂ) ဒိဋ္ဌိယာ ဂတံစသည်ဖြင့် ဒိဋ္ဌိဂတာနိကို ဒိဋ္ဌိယာ ဂတံဣဝ ဂတံ ဧတေသန္တိ ဒိဋ္ဌိဂတာနိဟု ဥပမာပုဗ္ဗပဒ ဗဟုဗ္ဗီဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊

http://www.dhammadownload.com

ဒိဋ္ဌိဂတဂတာနိ-ဟုဆိုလိုလျက် ဂတသဒ္ဒါတစ်ပုဒ်ကျေသည်၏အဖြစ်ကိုရင်း သိစေ-သည်။

(ဃ)ဒိဋ္ဌိသဒိသဂမာနာနိ စသည်ဖြင့် ဒိဋ္ဌိဂတ၏ ဥပမာပုဗ္ဗအဖြစ်ကိုရင်း၊ ဂတသဒ္ဒါကို ဂမန် ဂတ်-ဟု ဘာဝသာဓန ဝစနတ္ထပြုရမည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊ ဂမုဓာတ် + တ ပစ္စည်း၊ ယင်း တပစ္စည်း၏ ဘာဝတ္ထကို ဟောသည်၏အဖြစ်ကိုရင်း သိစေသည်။

(င) တာနိဟိ ယာဝ စသည်ဖြင့် ထိုဝိစိကိစ္ဆာစသော အကုသိုလ်တို့သည် ပဌမမဂ်ကိုဖြစ်စေရာကာလတိုင်အောင် ဖြစ်ခြင်း၏ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒိဋ္ဌိ[သက္ကာယဒိဋ္ဌိ]နှင့်တူသော ဖြစ်ခြင်းရှိကြကုန်သည်ဟု [ဝိစိကိစ္ဆာစသည်ကို ဒိဋ္ဌိဂတဟု ဆိုရခြင်း၌] ယုတ္တိကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ဒိဋ္ဌိယော ဧဝ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ ၌ ဧဝ. . .

(ခ-ဂ)ဝါကျတို့ကို မငဲ့မူ၍ သိအပ်သောဂတသဒ္ဒါ၏ ဒိဋ္ဌိဟူသောအနက်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။

ဖြစ်ခြင်း သွားခြင်းစသော အနက်သည်(ဝါ)အခြားသောအနက်, ဉာဏဂတိသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

(ခ-ဂ)ဝါကျတို့ကိုငဲ့သည်ဖြစ်၍ သိအပ်သောဖြစ်ခြင်း, အတွင်းဝင်ခြင်း [ပဝတ္တနဂတိ]ဟူသောအနက်သည် အနုညာတတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

ပ-ဒု ဝိကပ်အလို ဒိဋ္ဌိဂတအရ- သက္ကာယဒိဋ္ဌိ- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ပရတောဃောသ, သဿတုစ္ဆေဒဟူသော အာသယရှိသူ၏အဖြစ်သည် ဒီပကတ္ထ။

များစွာသောမကောင်းမှုအကုသိုလ် တိုးပွားခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

အဝိဇ္ဇာနုသယ အသပ္ပုရိသူပနိဿယ စသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

အပါယ်ဆင်းရဲ သံသရာဆင်းရဲ ခံစားရခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

တတိယဝိကပ်အလို ဒိဋ္ဌိဂတအရ ဝိစိကိစ္ဆာစသောအကုသိုလ်ကောက်။

ပဟာနာယ၌ ဓာတ် အရ သောတာပတ္တိမဂ်- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ဂေါတြဘုသည် ဒီပကတ္ထ။

သောတာပတ္တိဖိုလ်သည်ပကာသနတ္ထ။

အနုလုံစသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ဖလသမာပတ်ချမ်းသာ စသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁၀)

ပထမဝိကပ်အလို ဒိဋ္ဌိဂတာနိ၌ ဒိဋ္ဌိ-အရ သက္ကာယဒိဋ္ဌိပစ္စည်းတရားသည်၊ ဂတာနိ-အရ ကြွင်းသမ္ပယုတ်နာမက္ခန္ဓာအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ မဂ္ဂ။

ဒုတိယဝိကပ်ႇ အလို ဒိဋ္ဌိ-အရ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ[ဒိဋ္ဌိစေတသိက်]ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဂတ-အရ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

တတိယဝိကပ် အလို အန္တတ္ထ-အရ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ

ဗာဟျတ္ထအရ ဝိစိကိစ္ဆာစသည်ရ၏။ သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ မဂ္ဂ။

တစ်နည်း။ ။ ဗာဟျတ္ထအရ ဒိဋ္ဌိနှင့်တူသောဖြစ်ခြင်းရှိသော နာနာဝဋ္ဋနဖြစ်သော ဝိစိကိစ္ဆာစသည်ကိုယူလျှင် ပကတူပသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ဓဓဓဓဓဓဓဓဓဓဓ

ဝါကျစဉ် (၁၂၃)

(က)ဘူမိယာတိ "အနန္တရဟိတာယ ဘူမိယာ"တိ အာဒီသု တာဝ အယံ မဟာပထဝီ "ဘူမီ"တိ ဝုစ္စတိ။

(ခ) "သုခဘူမိယံ ကာမာဝစရေ"တိ အာဒီသု စိတ္တုပ္ပါဒေါ။

(ဂ) ဣဓ ပန သာမညဖလံ အဓိပ္ပေတံ။

(ဃ)တဉှိ သမ္ပယုတ္တာနံ နိဿယဘာဝတော တေ ဓမ္မာ ဘဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘူမိ။

(င) ယသ္မာ ဝါ သမာနေပိ လောကုတ္တရဘာဝေ သယမ္ပိ ဘဝတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ, န နိဗ္ဗာနံ ဝိယ အပါတုဘာဝံ၊ တသ္မာ ပိ "ဘူမီ"တိ ဝုစ္စတိ။

(စ) ဝိဝိစ္စာတိ သမုစ္ဆေဒဝိဝေကဝသေန ဝိဝိစ္စိတွာ ဝိနာ ဟုတွာ။

(ဘိ၊ ဌ။၂၅၉/၆၀)

နံပါတ် (၁)

(ဂ) ပန၊ အဓိပ္ပေတပါးကား (တစ်နည်း) ပန၊ အတ္ထုဒ္ဓါရ သာမညမှတပါး အတ္ထုဒ္ဓေသ ဝိသေသကို ဆိုဦးအံ့။ ဣဓ၊ ဤပဌမာယ ဘူမိယာ ဟူသောပါဌ်၌။ သာမညဖလံ၊ သာမညဖိုလ်ကို (ဝါ) သမဏာ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ မဂ်၏အကျိုးဖြစ်သော သောတာပတ္တိဖိုလ်ကို။ အဓိပ္ပေတံ။

(ဃ) ဟိ၊ မှန်။ တံ၊ ထိုသောတာပတ္တိဖိုလ်သည်။ သမ္ပယုတ္တာနံ၊ ဖဿ ဝေဒနာ စသော သမ္ပယုတ်တရားတို့၏။ နိဿယဘာဝတော၊ ကြောင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤဖိုလ်ဟုဆိုအပ်သော စိတ်စေတသိက် အစု၌။ တေ ဓမ္မာ။ ထိုသမ္ပယုတ်တရားတို့သည်။ ဘဝန္တိ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(ဃ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ဂ)ဝါကျဖြင့် ဤ၌ဘူမိအရ သာမညဖိုလ်ကို အလိုရှိအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့-သော်လည်း ပါဠိတော်၌ ဘူမိဟု သာမည ဆိုသောကြောင့် မဟာပထဝီ, စိတ္တုပ္ပါဒ်ဟူသော တပါးသောတရားတို့ကိုလည်း ပထဝီ အရ ကောက်ယူသင့်သည်မဟုတ်ပါလော-စုဒ်ကြောင့်(ဃ)မိန့်။

(င)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ဃ)ဝါကျဖြင့် သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ ဖြစ်ရာတည် ရာဖြစ်သောကြောင့်(ဝါ)သာမညဖိုလ်သည် ပတိဋ္ဌာပန, အဓိကရဏသတ္တိရှိသော ကြောင့် ဘူမိမည်၏ဟုဆို၏(ဝါ) ဘူမိကို အဓိကရဏသာဓ်ဝစနတ္ထပြုရမည်ဟု ဆို၏။ ထိုသို့-သော် သာမညဖိုလ်သည် ကိုယ်တိုင်ဖြစ်တတ်သောသဘောမရှိလေသလော(ဝါ) ကတ္တုသာဓ်ဝစနတ္ထ မပြုကောင်းလေသလော - စုဒ်ကြောင့်(င)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ်(၃)

(င) ဝါ-သဒ္ဒါထားရခြင်း - ဘဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘူမိ-ဟူသော အဓိကရဏသာဓ် ဝစနတ္ထမှတပါး ဘဝတီတိ ဘူမိ-ဟူသော ကတ္တုသာဓ် ဝစနတ္ထကိုရင်း, (ဘူဓာတ်+ မိ ပစ္စည်း) မိ-ပစ္စည်း အဓိကရဏတ္ထမှတပါး ကတ္တတ္ထကိုရင်း, သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ ဖြစ်ရာတည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ဘူမိမည်၏ဟူသော သကတ်မှတပါး ကိုယ်တိုင် ဖြစ်တတ်သောကြောင့် ဘူမိမည်၏ဟူသောသကတ်ကိုရင်း လဲလိုသောကြောင့် ဝါ-သဒ္ဒါထားပါသည်။

(က)ဝါကျ ဝုစ္စတိသဒ္ဒါ ထားရခြင်း-ဘူမိ၏ မဟာပထဝီ, စိတ္တုပ္ပါဒ်, သာမညဖိုလ်, ကာမဘုံစသောဌာန, ဘုံဗိမာန်, အဖို့အစု, အပိုင်းအခြားဟူသော အနက်များစွာတို့၌ "အနန္တရဟိတာယ ဘူမိယာ" ၌ဘူမိသည် မဟာပထဝီဟူသော အနက်ကိုဟောသည်ဟု ဧကဒေသျူပစာ, ရုဠှီနည်းကိုပြလိုသောကြောင့် ဝုစ္စတိ-သဒ္ဒါ ထားပါသည်။

(ဂ) ဝါကျ အဓိပ္ပေတံ သဒ္ဒါထားရခြင်း - ဘူမိသဒ္ဒါသည် မဟာပထဝီစသော အနက်များစွာနှင့် ဆက်ဆံနေသဖြင့် သာမညဖြစ်နေရာ "သာမညဖိုလ်"ဟူသော အနက်ဝိသေသကို ပြလိုသောကြောင့်ရင်း ဤနေရာ၌ အလိုရှိအပ်သောအနက်ကို လှ၍ပြလိုသောကြောင့် အဓိပ္ပေတံ-သဒ္ဒါထားပါသည်။

(ခ) ဝါကျဖြင့် အဇ္ဈာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(ဂ) ဝါကျဖြင့် အတိဗျာပိတဒေါသပယ်။

(ဃ) ဝါကျဖြင့် ဩမိတျုဟီနဒေါသပယ်။

(င) ဝါကျဖြင့် အဇ္ဈာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

အန္တရေ ဓီယတိ ဌပီယတီတိ အန္တရဟိတံ။
နတ္ထိ အန္တရဟိတံ ဧတိဿာတိ အနန္တရဟိတာ။
န-ပုဒ်+အန္တရဟိတပုဒ်+ဧတပုဒ်သည်၎င်း၊အကြား၌ထားအပ်သော အခင်းမရှိခြင်း အဘာဝဘောဂုဏ်၏ မြေကြီးနှင့် ဂုဏ်/ဂုဏီ နိဿယ/နိဿိတစပ်ဗျူပ္ပတ္တိ နိမိတ်။ အကြား၌ ထားအပ်သောအခင်းမရှိခြင်း အဘာဝဘောဂုဏ်သည် ပဝတ္တိနိမိတ်။
သမဏဿ ဘာဝေါ သာမညံ။ (မဂ်စိတ်)
သာမညဿ ဖလံ သာမညဖလံ။ (သောတာပတ္တိဖိုလ်)
ဥတ္တိဏ္ဏန္တီတိ ဥတ္တရံ ။ လောကတော ဥတ္တရံ လောကုတ္တရံ။

နံပါတ် (၅)

အန္တရ	= နပုလ္လိင်+စိတ္တာဒိ+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+ကိတ်နာမ်ပုဒ်။ (အန္တတိ အတိဗန္ဓတီတိ အန္တရံ။)
လောကုတ္တရ	= နပုလ္လိင်+စိတ္တာဒိ+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+သမာသ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(က)အနန္တရဟိတာယ ဘူမိယာစသည်ဖြင့် ဘူမိသဒ္ဒါသည် အနန္တရဟိတာယ ဘူမိယာစသော ပါဠိရပ်တို့၌ မြေကြီးဟူသောအနက်ကိုဟောသည်၏အဖြစ်ကို သိစေသည်။

(ခ)သုခဘူမိယံ ကာမာဝစရေစသည်ဖြင့် သုခဘူမိယံ ကာမာဝစရေစသော ပါဠိရပ်တို့၌ ဘူမိသဒ္ဒါသည် စိတ်(စိတ္တုပ္ပါဒ်)ဟူသောအနက်ကို ဟောသည်၏ အဖြစ်ကိုသိစေသည်။

(ဂ) ဣဓ ပန စသည်ဖြင့် ဤပဌမာယဘူမိယာ၌ကား ဘူမိသဒ္ဒါသည် သာမညဖိုလ်(သောတာပတ္တိဖိုလ်)ကို ဟောသည်၏အဖြစ်ကို သိစေသည်။

(ဃ)တဋ္ဌိ သမ္ပယုတ္တာနံ နိဿယ ဘာဝတောစသည်ဖြင့် ဘူမိကို ဘဝန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘူမိဟု အဓိကရဏသာဓ်ဝစနတ္ထပြုရမည်၏အဖြစ်ကို၎င်း၊ဘူစာတ်+မိပစ္စည်း ယင်းမိပစ္စည်း၏ အဓိကရဏတ္ထကို ဟောသည်၏အဖြစ်ကို၎င်း၊ သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ်သည် သမ္ပယုတ်တရားတို့၏တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ဘူမိဟုဆိုရသည်၏အဖြစ်ကို၎င်း သိစေသည်။

(င) ယသ္မာ ဝါ စသည်ဖြင့် နယန္တရကိုသိစေသည်။ ထိုတွင် ယသ္မာ သမာနေပိ စသည်ဖြင့် (ဖိုလ်နှင့် နိဗ္ဗာန်သည်)လောကုတ္တရာအဖြစ်ဖြင့် တူသော်လည်းနိဗ္ဗာန်

http://www.dhammadownload.com

သည် ဥပါဒ် ဌီ ဘင်အားဖြင့် ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းမရှိသကဲ့သို့ ဖိုလ် (သောတာပတ္တိဖိုလ်) ကားယင်းသို့ဖြင်ခြင်းမရှိသည်မဟုတ် ဥပါဒ် ဌီ ဘင်အားဖြင့် အထင်အရှားဖြစ်တတ်သောသဘောရှိသောကြောင့် ဘဝတီတိ ဘူမိ-ဟုလည်း ကတ္တုသာဓ်ဝစနတ္ထ ပြုရမည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊ ဘူဓာတ်+မိပစ္စည်း ယင်းမိပစ္စည်း၏ ကတ္တုတ္ထဝါစကအဖြစ်ကိုရင်း၊ တဿာ ဘူမိယာ-ဟု ဝိဘတ်နွ ခံရမည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊ ယင်းဘူမိယာ၌ ယာသည် ဆဋ္ဌီဝိဘတ်၏ကာရိယအဖြစ်ကိုရင်း သိစေသည်။

(စ) ဝိဝိစ္စိတွာ ဖြင့် ဝိဝိစ္စ၌စ္စသည် တွာပစ္စည်း၏ ကာရိယအဖြစ်ကို သိစေသည်။ ဝိနာဟုတွာဖြင့် ဝိဝိစ္စ၌ ဝိဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထ ဝိသေသကအဖြစ်ကိုရင်း၊ ဝိစဓာတ်၏ ကင်းဆိတ်ခြင်းအနက်ဟောသည်၏ အဖြစ်ကိုရင်း သိစေသည်။ သမုစ္ဆေဒ ဝိဝေကဝသေန ဝိဝိစ္စိတွာစသည်ဖြင့် ဝိဝိစ္စ၌ တွာပစ္စယန္တအားဖြင့် ဝိဝေကငါးပါးတို့တွင် မဂ်ဟူသော သမုစ္ဆေဒ ဝိဝေကကို ယူရမည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊ ကင်းဆိတ်၏ဟူသည် ကင်းကွာ လွတ်လပ်ခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်အနက်ကိုရင်းသိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

(ဂ) ပန- ဝိသေသတ္ထ ဇောတက

(ဃ) ဟိ- ဒဠှီ ဇောတက

သမာနေပိ၌ ပိ- သမ္ဘာဝနာဇောတက၊ဂရဟာသမုစ္စည်း။

တဿာ = ထိုသို့ မိမိဟူသော သောတာပတ္တိဖိုလ်သည်လည်း ဖြစ်ပေါ်ဥပါဒ် တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

နံပါတ် (၈)

သုခဘူမိယံ ၌ သုခအရ. . . သုခဝေဒနာကောက်၍။-ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာ စသောနည်း၊ လက္ခဏာဒိစတုက္ကနည်း၊ သုခသမာဓိ ယထာဘူတဉာဏ်စသော ဥပ္ပတ္တိက္ကမနည်းတို့ဖြင့် ထုတ်လေ။

ပဌမာယဘူမိယာအရ- သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ်ကောက် ထုတ်လေ၊

လောကုတ္တရဘာဝ၌ လောကုတ္တရာ-အရ ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကောက်-

ဖိုလ်သည် ဒဿနတ္ထ။

မဂ်သည် ဒီပကတ္ထ။

ဖလသမာပတ် (ဝါ) ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည် ပကာသနတ္ထ။

ကာမာဝစရဥပစာရသမာဓိဇောသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

အနုပါဒိသေသတိုင်အောင်သော အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထ၊

နိဗ္ဗာန်သည် ဒဿနတ္ထ။

သမ္ဘာပကအကြောင်းဖြစ်သော မဂ်သည် ဒီပကတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

ကိလေသာငြိမ်းခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
ကာမာဝစရဥပစာရသမာဓိဇောသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
အနုပါဒိသေသသည် အနုဘာဝတ္ထ။ [ဤသို့ နှစ်နည်းခွဲထုတ်လေ]

နံပါတ် (၁၀)

သုခဘူမိယံ၌ သုခအရ- သုခဝေဒနာပစ္စည်းတရားသည် ၊ဘူမိအရ- ယင်းနှင့်ယှဉ်သော သုခ[သောမနဿ]သဟဂုတ်ကာမာဝစရစိတ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဣန္ဒြိယ, ဈာန။

ကာမာဝစရေ၌ ကာမအရ- ကာမ တဆယ့်တစ်ဘုံပစ္စည်းတရားသည်၊ အဝစရ အရ- သုခသဟဂုတ် ကာမာဝစရစိတ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။(တစ်နည်း) အဝစရ အရ- ကာမစိတ်[သုခသဟဂုတ် ကာမာဝစရစိတ်] ပစ္စည်းတရားသည်၊ ကာမအရ- ကာမတဏှာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- အာရမ္မဏ, အဓိပတိ, ဥပနိဿယ။

ဘူမိ[အဓိကရဏသာဓ်ပြခိုက်]မိပစ္စည်းအရ- သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ကတ္တတ္ထအရ- [သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ်နှင့်ယှဉ်သော]စေတသိက် ၃၆-ခု ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား[ဓာတ်အရလည်းနည်းတူ] သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၃၊ အဓိပတိ, အာဟာရ, ဣန္ဒြိယ။

ဓာတ်အရ- ပစ္စည်းအရတူသောကြောင့် ဓာတ်အရ သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ် ပစ္စည်းအရ- ကြွင်းသမ္ပယုတ်နာမက္ခန္ဓာယူ၍ သဟဇာတပြိုင်။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၃၊ အဓိပတိ၊ အာဟာရ၊ ဣန္ဒြိယ။

သာမညဖလံ၌ သာမညအရ- သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဖလ အရ- သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အနန္တရပစ္စသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အနန္တရ, သမနန္တရ, ဥပနိဿယ, အာသေဝန, နတ္ထိ, ဝိဂတ။

မဟာပထဝီအရ- မြေကြီး ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဝုစ္စတိ၌ ဓာတ်အရ ဉာဏ် ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အာရမ္မဏ, ပုရေဇာတ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

http://www.dhammadownload.com

ဓါကျစဉ် (၁၂၄)

(က)ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါတိ ဧတ္ထ ပီတိ ဧဝ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါတိ ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ။

(ခ) တတ္ထ ဗောဓိယာ, ဗောဓိဿ ဝါ အင်္ဂေါတိ ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ၊

(ဂ) တာယ ဓမ္မသာမဂ္ဂိယာ အရိယသာဝကော ဗုဇ္ဈတီတိ ကတွာ "ဗောဓီ"တိ ဝုစ္စတိ၊

(ဃ)ဗုဇ္ဈတီတိ ကိလေသသန္တာနနိဒ္ဒါယ ဥဋ္ဌဟတိ။

(င) စတ္တာရိ ဝါ အရိယသစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈတိ၊ နိဗ္ဗာနမေဝ ဝါ သစ္ဆိကရောတိ၊

(စ) တဿာ ဓမ္မသာမဂ္ဂိသင်္ခါတာယ ဗောဓိယာ အင်္ဂေါတိပိ ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, ဈာနင်္ဂါ ဒီနိ ဝိယ။

(ဆ)ယောပေသ ယထာဝုတ္တပ္ပကာရာယ ဧတာယ ဓမ္မသာမဂ္ဂိယာ ဗုဇ္ဈတီတိ ကတွာ အရိယသာဝကော "ဗောဓီ"တိ ဝုစ္စတိ၊ တဿ ဗောဓိဿ အင်္ဂေါ တိပိ ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ, သေနင်္ဂရထင်္ဂါဒယော ဝိယ။ [အဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၂၆၂]

နံပါတ် (၁)

(ခ) တတ္ထ၊ ထိုပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါဟူသောပုဒ်၌။ အတ္ထော။ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဗောဓိယာ၊ သစ္စာလေးပါးကို သိကြောင်းဖြစ်သောတရားအပေါင်း၏။ အင်္ဂေါ၊ အစိတ်တည်း။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဗောဓိဿ၊ သစ္စာလေးပါးကို သိတတ်သော အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်၏။ အင်္ဂေါ၊ အကြောင်းတည်း။

(ဂ) ယာယဓမ္မသာမဂ္ဂိယာ၊ အကြင်တရားအပေါင်းဖြင့်။ ဗုဇ္ဈတိ၊ ကိလေသာ အစဉ်ဟူသော အိပ်ပျော်ခြင်းမှနိုးတတ်၏။ (ဝါ) သစ္စာလေးပါးတရားကို သိတတ်၏။ (ဝါ)နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုတတ်၏။

(ဃ) ကိလေသသန္တာနနိဒ္ဒါယ၊ ကိလေသာအစဉ်ဟူသော အိပ်ပျော်ခြင်း မှ။ ဥဋ္ဌဟတိ၊ နိုးတတ်၏။

(စ) တဿာ တာဒိသာယ၊ ထိုသို့သဘောရှိသော။ ဓမ္မသာမဂ္ဂိ သင်္ခါတာယ၊ သတိ ဓမ္မဝိစယစသော တရားအပေါင်းဟုဆိုအပ်သော။ ဗောဓိယာ၊ ဗောဓိ၏။ အင်္ဂေါ၊ အစိတ်တည်း။ ဈာနင်္ဂမဂ္ဂင်္ဂါဒီနိဝိယ၊ ကဲ့သို့တည်း။

(ဆ) ယထာဝုတ္တပ္ပကာရာယ၊ သော။ ဧတာယ ဓမ္မသာမဂ္ဂိယာ၊ ဤသတိ ဓမ္မဝိစယစသောတရားအပေါင်းဖြင့်။ ဧသ- ဧသော၊ ဤပဌမဝိကပ်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော သဘောရှိသော။ ယော အရိယသာဝကော၊ သည်။ ဗုဇ္ဈတိ၊ ၏။ က္ကတိကတွာ က္ကမိနာ ကာရဏေန၊ ကြောင့်။

နံပါတ် (၂)

(ဃ)သို့ ။ ။ ဆရာ (ခ)ဖြင့် ဗောဇ္ဈင်္ဂ၏ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂဝယ် ဗောဓိ၌ ဗုဓဓာတ်၏အနက်ကို မသိရသေးသည်မဟုတ်ပါလော။

http://www.dhammadownload.com

(ဆ) သို့ ။ / ဆရာ (စ)ဖြင့် သတိ ဓမ္မဝိစယ-စသောတရားတို့၏ ဗောဓိမည် ခြင်းအကြောင်းကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်၊ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဗောဓိအမည်ရ ခြင်းအကြောင်းကို မသိအပ်ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။

(ခ) ဝါ-သဒ္ဒါ-ဗောဓိယာ အင်္ဂေါ ဗောဇ္ဈင်္ဂေါဟူသော ဝစနတ္ထမှတပါး ဗောဓိဿ အင်္ဂေါ ဗောဇ္ဈင်္ဂေါဟူသော ဝစနတ္ထကိုင်း၊ ဗောဓိ၏ ကရဏသာဓ် ဝစနတ္ထ မှတပါး ကတ္တုသာဓ်ဝစနတ္ထကိုင်း၊ ဗောဓိ၏ ဓမ္မသာမဂ္ဂီဟူသော အဘိဓေယျတ္ထမှ တပါး အရိယာသာဝကဟူသော အဘိဓေယျတ္ထကိုင်း လဲပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါဆို။

(င) စတ္တာရိ ဝါ အရိယသစ္စာနိ ၌ ဝါသဒ္ဒါ-ဗောဓိ၏ ပုဓောတ်၏ ဇာဂရတ္ထ မှတပါး ဉာဏတ္ထကိုင်း၊ ကိလေသာအစဉ်ဟူသော အိပ်ပျော်ခြင်းမှနိုးကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ဗောဓိမည်၏ဟူသော သကတ္ထမှတပါး သစ္စာလေးပါးတို့ကိုသိ ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဗောဓိမည်၏ဟူသော သကတ္ထကိုင်း လဲပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါထား။

နိဗ္ဗာနမေဝဝါ ၌ ဝါ-သဒ္ဒါ-ဗောဓိ၌ ပုဓောတ်၏ ကမ္မတ္ထအရ သစ္စာလေးပါးမှ တပါး နိရောဓသစ္စာကိုင်း၊ သစ္စာလေးပါးကို သိကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဗောဓိ မည်၏ဟူသော သကတ္ထမှတပါး နိဗ္ဗာန်ကိုမျက်မှောက်ပြုကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဗောဓိမည်၏ဟူသော သကတ္ထကိုင်း လဲပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါထား။

(ခ) ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း) အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(ဂ) အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(ဃ)အတိဗျာပိတဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း) အဗျာပိတပယ်။

(င) အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ။ ။ ပသတ္ထော ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ။

တစ်နည်း ။ ။ သုန္ဒရော ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ။

သံ ပုဒ်+ ဗောဇ္ဈင်ပုဒ်သည်ငင်း၊ ချီးမွမ်းခြင်းဂုဏ်၏ ဗောဇ္ဈင်တရားနှင့် ဂုဏ် ဂုဏီးစပ် (ဗျု + နိ)။ ချီးမွမ်းခြင်း ဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

ကိလေသသန္တာနနိဒ္ဒါယ။ ။ကိလိဿတီတိ ကိလေသော။

သမ္ဘံ တနောတီတိ သန္တာနော။ ကိလေသောယေဝ ကိလေသာနံဝါ သန္တာ နော ကိလေသသန္တာနော။ နိန္ဒိယတေတိ နိဒ္ဒါ။ နိဒ္ဒါယတီတိ နိဒ္ဒါ။ ကိလေသသန္တာနောယေဝ နိဒ္ဒါ ကိလေသသန္တာနနိဒ္ဒါ။

သေနင်္ဂ ။ ။ သေတိ ဗန္ဓတီတိ သေနော။ သေနာယ အင်္ဂေါ သေနင်္ဂေါ။

သေနပုဒ်+အင်ပုဒ်သည်ငင်း၊ စစ်တပ်၏ စစ်အင်္ဂါနှင့် အစိတ်အပေါင်းစပ် (ဗျု + နိ)။ ခြေလျင်တပ်စသည်သည် (ပ + နိ)

http://www.dhammadownload.com

ရထင် ။ ။ ရမတေ ကီဠတေ အနေနာတိ ရထော။
တစ်နည်း ။ ။ ရထီယတိ ဥပါဒီယတီတိ ရထော။ ရထဿ အင်္ဂေါ ရထင်္ဂေါ။

နံပါတ် (၅)

ဗောဓိ ။ ။ ဣတ္ထိ + [ပုံ] ရတ္တာဒိ + ဣ + ကိတ်။
သန္တာန ။ ။ ပုံ + ပုရိသာဒိ + ဩ + ကိတ်။
ဓမ္မသာမဂ္ဂီ။ ။ ဣတ္ထိ + ရတ္တာဒိ + ဤ + သမာသ်။
သေန ။ ။ ပုံ + ပုရိသာဒိ + အ + ကိတ်။
ရထ ။ ။ ပုံ + ပုရိသာဒိ + အ + ကိတ်။

နံပါတ် (၆)

(က) ယာယဓမ္မသာမဂ္ဂိယာ ဗုဇ္ဈတိ- ဖြင့် ဗောဓိ၌ ဗုဓ+ဣ ပစ္စည်း၊ ယင်းဣ၏ ကရဏသာဓနေ၌သက်၍ ဗုဇ္ဈတိဧတာယာတိ ဗောဓိဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုသိစေ။ ဓမ္မသာမဂ္ဂိယာ အရိယသာဝကော ဝုစ္စတိ- ဖြင့် ဗောဓိအရ သတိ ဓမ္မဝိစယ စသော တရားအပေါင်းကို ကောက်ယူရမည်၏အဖြစ် ထိုတရားအပေါင်းဖြင့် အရိယ သာဝကသည် ကိလေသာဟူသော အိပ်ပျော်ခြင်းမှနိုးတတ် သစ္စာလေးပါးနိဗ္ဗာန်ကို သိတတ်သည်၏အဖြစ်ကို သိစေ။

(ခ)ကိလေသသန္တာန နိဒ္ဒါယ ဥဋ္ဌဟတိ- ဖြင့် ဗောဓိ၌ ဗုဓ ဓာတ်သည် ကိ လေသာအစဉ်ဟူသော အိပ်ပျော်ခြင်းမှ နိုးထခြင်းဟူသော ပဋိဗောဓအနက်ကို ဟော သည်ကို သိစေ။ ဗုဇ္ဈတီတိဖြင့်- ဗောဓိ၌ ဗုဓ+ဣပစ္စည်း၊ ယင်းဣပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာ ဓနေ၌သက်၍၊ ဗုဇ္ဈတီတိ ဗောဓိဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။

(ဂ) စတ္တာရိ ဝါ အရိယသစ္စာနိ ပဋိဝိဇ္ဈတိ-ဖြင့် ဗုဓဓာတ်သည် သစ္စာလေးပါး တို့ကို သိခြင်းဟူသော ဉာဏအနက်ကို ဟောသည်၏အဖြစ် ထိုသတိ ဓမ္မဝိစယစသော တရားအပေါင်းသည် ဒုက္ခ, သမုဒယ, မဂ္ဂသစ္စာတို့ကို အသမ္မောဟ ပဋိဝေဓအားဖြင့် ၎င်း၊ နိရောဓသစ္စာကို အာရမ္မဏ ပဋိဝေဒအားဖြင့်၎င်း သိသည်အဖြစ်ကို သိစေ ။ နိဗ္ဗာန မေဝဝါ သစ္ဆိကရောတိ ဖြင့်- သတိ ဓမ္မဝိစယ စသောတရားအပေါင်းသည် နိဗ္ဗာန်ကိုသာ တိုက်ရိုက်မုချ မျက်မှောက်ပြုသောအားဖြင့် သိသည်၏အဖြစ် ဗုဓဓာတ် ၏မျက်မှောက်ပြု၍သိခြင်း ဉာဏအနက်ကို ဟောသည်၏အဖြစ်ကို သိစေ။ တဿာ ဓမ္မသာမဂ္ဂီ သင်္ခါတာယ စသည်ဖြင့်- ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ်ကို ဗောဓိယာ အင်္ဂေါ ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ်ဟု ဝစနတ္ထပြုရမည်အဖြစ်ကို၎င်း၊ အင်္ဂသဒ္ဒါ အဝယဝအနက်ဟောသည်ကို၎င်း၊ ဗောဓိ အရ သတိ ဓမ္မဝိစယစသော တရားအစုကို ကောက်ယူရမည်အဖြစ်ကို၎င်း၊ ဈာနအရ အင်္ဂအရသည်၎င်း၊ မဂ္ဂ အရ အင်္ဂါအရသည်၎င်း၊ အကွဲအပြားမရှိသကဲ့သို့ ဤ၌လည်းအကွဲအပြားမရှိ၊ အပေါင်းအစိတ်မျှသာ ကွဲပြားသည်အဖြစ်ကို၎င်း၊

http://www.dhammadownload.com

ဗောဇ္ဈင်္ဂဟူသောအမည်ပညတ်သည် ပရမတ္ထအားဖြင့်ထင်ရှားသော ဝိဇ္ဇမာနပညတ် အဖြစ်ကိုရင်း သိစေ။

နံပါတ်(၇)

ပီတိ ဧဝ သမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ ဠ ဧဝ. . . ပီတိသည် ဂဟေတဗ္ဗ။

ဗောဇ္ဈင်မထိုက်သော သဒ္ဓါ ဟိရီစသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

ပညာစသော ဗောဇ္ဈင်ထိုက်သော တရားတို့သည် အနုညာတ။

နိဗ္ဗာန မေဝဝါ ဠ ဧဝ. . . နိဗ္ဗာန်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။

ဒုက္ခ သမုဒယ မဂ္ဂင်သုံးပါးသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

နိဗ္ဗာန်၏ သန္တိလက္ခဏာသည် အနုညာတ။

နံပါတ် (၈)

ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ အရ- ပီတိသမ္ဗောဇ္ဈင်သည် ဒဿနတ္ထ။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသည်ကိုပွားခြင်း ရတနာသုံးပါး၌မကြည်ညိုသည့် သဒ္ဓါတရား ခြောက်ကပ်သည့်လူ့ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်းစသည်သည် ဒီပကတ္ထ။

အရိယာမဂ်ကိုရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

သပ္ပုရိသူပနိဿယစသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ဖလသမာပတ်ချမ်းသာသည် အနုဘာဝတ္ထ။

ဗောဓိအရ- သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်စသည့် ၇-ပါးသည် ဒဿနတ္ထ။

သတိသမ္ပဇဉ်နှင့်ပြည့်စုံခြင်း သတိလွတ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း စသောအကြောင်းများသည် ဒီပကတ္ထ။

အရိယမဂ်ကိုရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

သပ္ပုရိသူပနိဿယစသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ဖလသမာပတ်ချမ်းသာစသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

တစ်နည်း။ ။ **ဗောဓိအရ-** အရိယာပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒဿနတ္ထ။

အရိယမဂ်သည် ဒီပကတ္ထ။

ကိလေသာငြိမ်းအေးခြင်းနှင့် ဖလသမာပတ်ကိုခံစားရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

သတိသမ္ဗောဇ္ဈင် စသည်တို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

အထက်မဂ်ဖိုလ်နှင့်တကွ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ဗောဇ္ဈင်္ဂေါ ဗောဓိ-အရ သတိ ဓမ္မဝိစယ စသော ၆-ပါး ပစ္စည်းတရားသည်၊ **အင် အရ-** ဥပေက္ခာ သမ္ဗောဇ္ဈင်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဟေ, ဓိ, ဣံ, ဈာ, မဂ်။

http://www.dhammadownload.com

တစ်နည်း ။ ။ ဗောဓိအရ- အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၏ ခန္ဓာပဥ္စက ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား၊ အင်္ဂအရ- သတိသမ္ဗောဇ္ဈင်စသည် ပစ္စည်းတရားက သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ကိလေသသန္တာန နိဒ္ဒါယအရ- ကိလေသာပစ္စည်းတရားသည်၊ ဥဌဟတိ အရ သတိ ဓမ္မဝိစယစသော ဗောဇ္ဈင် ၇-ပါး ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ယောပေသ အရ- အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၏ ခန္ဓာပဥ္စကပစ္စယုပ္ပန်တရားအား၊ ဗုဇ္ဈတိဒ္ဓ ခေတ်အရ မဂ်ဉာဏ်, ဖိုလ်ဉာဏ်ပစ္စည်းတရားက သဟဇာတဖြင့်ကျေးဇူးပြု။

●●●●●●●●●●

ဝါကျစဉ် (၁၂၅)

(က)ရာဂါဒိကော စတုန္န ဝစီဒုစ္စရိတာနံ ပစ္စယော ဝဋ္ဋေသို့ ပုဂ္ဂလံ သိနောတိ ဗန္ဓတီတိ သေတု၊ သေတုဿ ယာတော သေတုယာတော၊

(ခ) ဝစီဒုစ္စရိတပစ္စယသမုဋ္ဌိဋ္ဌိကာယ ဝိရတိယာ တေ အဓိဝစနံ။

(ဂ) အယံ ပန သမ္မာဝါစာသင်္ခါတာ ဝိရတိ ပုဗ္ဗဘာဂေ နာနာစိတ္တေသု လဗ္ဘတိ။

(ဃ)အညေနေဝ ဟိ စိတ္တေန မုသာဝါဒါ ဝိရမတိ၊ အညေန ပေသုညာဒီဟိ။

(င) လောကုတ္တရမဂ္ဂက္ခဏေ ပန ဧကစိတ္တသို့ ယေဝ လဗ္ဘတိ၊

(စ) စတုဗ္ဗိဓာယ ဟိ ဝစီဒုစ္စရိတစေတနာယ ပဒပစ္ဆေဒံ ကုရုမာနာ မဂ္ဂင်္ဂံ ပူရယမာနာ ဧကာဝ ဝိရတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ [အဘိ၊ ၄ ။ ၂၆၄]

နံပါတ် (၁)

(က) သေတုဿ၊ ဝဋ္ဋဒုက္ခ၌နှောင်ဖွဲ့တတ်သော ရာဂအစရှိသောအကြောင်းကို။ ယာတော၊ သတ်တတ်သောတရားသည်။

(ခ) တေ၊ ဤသေတုယာတဟူသောအမည်သည်။ ဝစီဒုစ္စရိတပစ္စယသမုဋ္ဌိဋ္ဌိကာယ၊ ဝစီဒုစရိုက်၏ အကြောင်းဖြစ်သော ရာဂအစရှိသော တရားကို အ ကြွင်း မဲ့ခွါတတ်သော။ ဝိရတိယာ၊ ၏။ အဓိဝစနံ၊ တည်း။

(ဂ) ပန၊ ဆက်။ ပုဗ္ဗဘာဂေ၊ မဂ်၏ရှေ့အဘို့၌။

(ဃ)ဟိ၊ သစ္စံ။ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ။ အညေနေဝ၊ ပေသုညစသည်ကို ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းစိတ်မှတပါးသာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော။ [အညအပါဒါန်] အညေန ဧဝ၊ မုသာဝါဒမှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းစိတ်မှတပါးသာလျှင်ဖြစ်ကုန်သော။ စိတ္တေန။

(င) ပန၊ အဖို့တပါးကား။ (တစ်နည်း) ပန၊ အထူးကား။

(စ) ဟိ၊ သစ္စံ။

နံပါတ် (၂)

(ခ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)ဖြင့် သေတုယာတပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ သေတုယာတ အရ- အရဟတ္တမဂ်ကို ယူရမည်လော-

http://www.dhammadownload.com

စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။

(ဃ)ဝါကျသို့။ ။ ဆရာသည် (ဂ)ဖြင့် သမ္ပာဝါစာဟုဆိုအပ်သော ဝိရတီကို မဂ်၏ရှေ့အဘို့၌ အမျိုးမျိုးသောစိတ်တို့၌ ရအပ်၏ဟုဖွင့်ဆိုအပ်၏။ ထိုသို့- သော် လည်း၊ ဝိရတီသည် ပုဗ္ဗဘာဂဖြစ်သော မဟာကုသိုလ်စိတ် တစ်မျိုးတည်း၌သာ ယှဉ်အပ်သည် မဟုတ်ပါလော- စုဒ်ကြောင့် (ဃ)ဝါကျမိန့်။

(စ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (င)ဖြင့် လောကုတ္တရာမဂ်ခဏ၌ တစ်ခုတည်းသော မဂ်စိတ်၌သာလျှင် ဝိရတီကိုရအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ မဂ်၏ရှေ့ ပုဗ္ဗဘာဂကဲ့သို့ တပါးသောစိတ်ဖြင့် မုသာဝါဒမှရှောင်ကြဉ်၍ တပါးသောစိတ်ဖြင့် ပေသုညစသည်မှ ရှောင်ကြဉ်ရကား တပြိုင်နက်သောခဏ၌ ဝစီဒုစရိုက်လေးပါးမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းငှါ မတတ်ကောင်းသည်မဟုတ်ပါလော- စုဒ်ကြောင့် (စ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(က)(ခ)(ဂ)(င)ဝါကျတို့ဖြင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(ဃ)(စ)ဝါကျတို့ဖြင့် ဩစိတျဟီနဒေါသပယ်။

အဓိဝစနံ သန္ဓါ-ဆိုရခြင်း- အပေါင်းဖြစ်သော အရဟာတ္တမဂ် ဝိရတီအမည်ကို အစိတ်ဖြစ်သော ဝိရတီကိုသာ ဤ၌ သေတုယာတအရယူရမည်ဟု ရှုဋီ ဧကဒေသူ၊ ပစာအားဖြင့် ပြလို၍ အဓိဝစနံ-သန္ဓါဆိုပါသည်။

နံပါတ် (၄)

ဒုဌာနိ စရိတာနိ ဒုစ္စရိတာနိ။ ဝစီတော ပဝတ္တာနိ ဒုစ္စရိတာနိ ဝစီဒုစ္စရိတာနိ။ ဝစီယာ နိပ္ဖါဒိတာနိ ဒုစ္စရိတာနိ ဝစီဒုစ္စရိတာနိ။

ဝစီပုဒ်+ ဒုစ္စရိတပုဒ်သည်ရင်း၊ ဝစီဝိညတ်၏ ပြီးစေအပ်ကုန်သော ဒုစရိုက်တို့နှင့် အကြောင်း/အကျိုးစပ် (ဇျပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ရာဂစသော အကြောင်းသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

ဝစီဒုစ္စရိတသ္သ ပစ္စယော ဝစီဒုစ္စရိတပစ္စယော။

ဝစီဒုစ္စရိတပစ္စယံ သမုဋ္ဌါပေတိကာ ဝစီဒုစ္စရိတပစ္စယသမုဋ္ဌါပိကာ။

နံပါတ် (၅)

သေတု ။	။ ပုလ္လိင် + ရတ္တာဒိဂိုဏ်း + ဥကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ပုဗ္ဗဘာဂ။	။ ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိဂိုဏ်း + အကာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။
အညေန။	။ နပုလ္လိင် + သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း + နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန် + သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။
စတုဗ္ဗိဓာ။	။ ဣတ္ထိလိင်+ကညာဒိဂိုဏ်း + အာကာရန် +သမာသ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(က)ရာဂါဒိကော စတုန္နံ ဝစီဒုစ္စရိတာနံ ပစ္စယောဖြင့်-သေတုအရ ဝစီဒုစရိုက်

http://www.dhammadownload.com

လေးပါးတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော ရာဂါဒိကိလေသာကို ကောက်ယူရမည်၏အဖြစ်ကို သိစေသည်။ ဝဋ္ဋသို့ ပုဂ္ဂလံဖြင့်- ဖွဲ၏ဟူသည် သံသရာဝဋ်၌ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုဖွဲ့သည်၏အဖြစ်၊ ထိုရာဂါဒိကိလေသာသည် သံသရာဝဋ်၌ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုဖွဲ့တတ်သောကြောင့် သေတုဟု ဆိုရသည်၏အဖြစ်ကို သိစေသည်။ [ကြွင်း လွယ်ပြီ]

(ခ) ဝစီဒုစ္စရိတသမုဋ္ဌါပိကာယ ဝိရတိယာ ဇတံ အဓိဝစနံဖြင့်- သေတုယာ တော-အရ အရိယာမဂ်ကိုမကောက်ရ ထိုလောကုတ္တရာမဂ်နှင့်ယှဉ်သော လောကုတ္တရာ သမ္မာဝါစာဝိရတိကို ကောက်ယူရမည်၏အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။

နံပါတ် (၇)

အညေနေဝဟိ စိတ္တေန. . . ပေသုညမှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော စိတ်မှ တပါးသော [မုသာဝါဒမှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သော] စိတ်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

ပေသုညမှရှောင်ကြဉ်ကြောင်းဖြစ်သောစိတ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

အာရုံကိုသိခြင်းလက္ခဏာသည် အနုညာတတ္ထ။

ဧကစိတ္တသ္မိံယေဝ လဗ္ဘတိ. . .

မဂ်စိတ်ဟူသော တစ်ခုတည်းသောစိတ်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

(ဝါ)မဂ်စိတ်ဟူသော တစ်ခုတည်းသောစိတ်၌သာ သမ္မာဝါစာကိုရခြင်းသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

နာနာစိတ္တ(ဝါ) မဂ်၏ရှေ့အဘို့၌ အမျိုးမျိုးသောစိတ်တို့ဝယ် သမ္မာဝါစာဝိရတိကိုရခြင်းသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

တစ်ခုတည်းသောအာရုံရှိခြင်းသည် အနုညာတတ္ထ။

ဧကာဝဝိရတိ ဥပ္ပဇ္ဇတိဳ ဧဝ. . . တစ်မျိုးတည်းသော ဝိရတိသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

မုသာဝါဒဝိရတိ ပေသုညဝိရတိစသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးသော ဝိရတိသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

တစ်ခုတည်းသောအာရုံရှိခြင်းသည် အနုညာတတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

သေတု အရ- ရာဂါဒိကိလေသာ- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

အယောနိသောမနသိကာရသည် ဒီပကတ္ထ။

ဝစီဒုစရိုက်လေးပါးသည် ပကာသနတ္ထ။

အသဒ္ဓမ္မဿဝနစသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

အဝိပ္ပဋိသာရစသောအကျိုးတရားသည် အနုဘာဝတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

သေတုယာတောအရ- လောကုတ္တရာ သမ္မာဝါစာဝိရတိ-
ယင်းသည့်ဒသနတ္ထ။
ဥပစာရသမာဓိဇောသည် ဒီပကတ္ထ။
ဖိုလ်သည် ပကာသနတ္ထ။
တိဟေတုကပဋိသန္ဓိကတာ စသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ဖလသမာပတ္တိသုခစသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

သေတုယာတော၌သေတု-အရ- ရာဂစသော ကိလေသာပစ္စည်းတရားသည်၊ ယာတအရ- သမ္မာဝါစာဝိရတိ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ဝဋ္ဋသို့ သိနေဒတိ ဗန္ဓတိ ဝဋ္ဋသို့-အရ ကိလေသဝဋ္ဋ ပစ္စည်းတရားသည်၊ သိနေဒတိ အရ- ရာဂစသောကိလေသာပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ဖြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဟေတု။

ဝဋ္ဋသို့အရ- ကမ္မဝဋ္ဋယူလျှင် သဟဇာတ။ ဝိပါကဝဋ္ဋယူလျှင် ပကတူပ နာနက္ခဏိကကမ္မ။

အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် = ကိလေသဝဋ္ဋ။
ကမ္မဘဝ သင်္ခါရ = ကမ္မဝဋ္ဋ။
ဥပပတ္တိဘဝ = ဝိပါကဝဋ္ဋ။

ဝဝီဒုစ္စရိတာနံ ပစ္စယော၌ ပစ္စယော အရ- ရာဂါဒိကိလေသာ ပစ္စည်းတရားသည်၊ဝဝီဒုစ္စရိတာနံ အရ- ဝစီဒုစရိုက် အကုသိုလ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ဖြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဟေတု။

●●●●●●●●●●

ဝါကျစဉ် (၁၂၆)

(က)ဣဒါနိ အကုသလမဝ္ပဒံ ဘာဇေတွာ ဒဿေတုံ "ကတမေ ဓမ္မာ အကု သလာ"တိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။
(ခ) ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တန္တိ ဧတ္ထ ဒိဋ္ဌိ ဧဝ ဒိဋ္ဌိဂတံ "ဂူထဂတံ မုတ္တဂတ"န္တိအာဒီနိ ဝိယ။
(ဂ) ဂန္တဗ္ဗာဘာဝတော ဝါ ဒိဋ္ဌိယာ ဂတမတ္တမေဝေတန္တိပိ ဒိဋ္ဌိဂတံ။
(ဃ)တေန သမ္ပယုတ္တံ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ။
(င) သဘာဝံ ဝါ ဝိစိနန္တော တေသယ ကိစ္စတိ ကိလမတီတိ ဝိစိကိစ္ဆာ။

[အဘိ။ ၄ ။ ၂၈၉/၉၀]

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(က) ဧဝံ၊ ဤသို့။ (ဝါ) ဤဆိုအပ်ပြီးသော။ ကတမေဓမ္မာကုသလာ၊ ဤသို့ အစရှိသောစကားဖြင့်။ ကုသလဓမ္မပဒံ၊ ကုသလာဓမ္မာဟူသော မာတိကာပုဒ်ကို။ ဘာဇေတွာ၊ အကျယ်ဝေဖန်တော်မူပြီး၍။ ဣဒါနိ၊ ကုသလာဓမ္မာဟူသော မာတိကာ ပုဒ်ကို အကျယ်ဝေဖန်တော်မူပြီးသည်၏ အခြားမဲ့ဖြစ်သောဤအခါ၌။ အကုသလ ဓမ္မပဒံ၊ ကို။ ဘာဇေတွာ၊ အကျယ်ဝေဖန်တော်မူ၍။ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိအာ ဒိနာ၊ အစရှိသောအားဖြင့်။ ဒဿေတုံ၊ ငှါ။ ကတမေဓမ္မာတိ အကုသလာတိအာဒိ၊ ကို။ ဘဂဝတော၊ သည်။ အာရဒ္ဓံ၊ အားထုတ်တော်မူအပ်၏။

(ဂ) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဂန္ထပ္ပဘာဝတော၊ သိထိုက်သောသဘော၏ မရှိခြင်း ကြောင့်။ ဇတော၊ ဤသဘောတရားသည်။ ဒိဋ္ဌိယာ၊ မိစ္ဆာအယူ၏။ ဂတမတ္တမေဝ၊ ဖြစ်ခြင်းမျှသာတည်း။

နံပါတ် (၂)

(ခ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာမြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံဟု ဟောတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်၊ ဒိဋ္ဌိဂတံကို ဘူမိဂတောစသည်တို့ကဲ့သို့ ဒိဋ္ဌိ ဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတံ-စသည်ဖြင့် ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထပြုကောင်းအံ့လော (ဝါ) ဂတ သဒ္ဒါသည် ဖြစ်ခြင်းအနက်ကို ဟောလေသလော- စုဒ်ကြောင့် (ခ)ဝါကျမိန့်။

(ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ခ)ဝါကျဖြင့် ဒိဋ္ဌိဂတံပုဒ်ကို ဒိဋ္ဌိယေဝ ဒိဋ္ဌိဂတံဟု တဗ္ဘာဝဝုတ္တိ ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်၏အဖြစ်ကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်၊ ယင်းဝစနတ္ထမှတပါးသော ဝစနတ္ထလည်းပြုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော၊- စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဂ)ဝါကျဖြင့် ဂတသဒ္ဒါ၏ ပဝတ္တနအနက် ဒိဋ္ဌိဂတပုဒ်၏ ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ် သမာသ်ဝစနတ္ထကို ဆက်လက်ပြသောကြောင့် အဗ္ဗာပိတဒေါသပယ်။

(ဂ)ဝါကျ ဝါ-သဒ္ဒါထားရခြင်း- ဒိဋ္ဌိယေဝ ဒိဋ္ဌိဂတံဟူသော တဗ္ဘာဝဝုတ္တိ ကမ္မ ဓာရည်းသမာသ်ဝစနတ္ထမှတပါး ဒိဋ္ဌိယာ ဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတံဟူသော ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ် ဝစ နတ္ထကိုရင်း၊ ဂတသဒ္ဒါ၏ ဒိဋ္ဌိဟူသော အနက်မှတပါး ဖြစ်ခြင်း ယူခြင်းဟူသောအနက် ကိုရင်း လဲပြုလိုသောကြောင့် ဝါ-သဒ္ဒါထားပါသည်။

နံပါတ် (၄)

မိစ္ဆာ ပဿတီတိ ဒိဋ္ဌိ။

ဒိသဓာတ်+တိ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ဖောက်ပြန်သောအားဖြင့် မြင်ခြင်းကြိယာ သာမညသည် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ ဖောက်ပြန်သောအားဖြင့် မြင်ခြင်းကြိယာ ဝိသေသသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

http://www.dhammadownload.com

အသတိ ဘ၀တီတိ သမာနံ။ပဋိကူလတ္တာ ဂေါပီယတီတိ ဂူထော။[ဂုပ+ထ] ဂူထတီတိ ဂူထော။ [ဂူထ + အ] မိဟတိ သိဉ္စတီတိ မုတ္တံ။

နံပါတ် (၅)

သဘာဝံ။ ။ ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + အကာရန် + သမာသ်နာမ်ပုဒ်။
ဝိစိနန္တော။ ။ ပုလ္လိင် + ဂစ္ဆန္တာဒိဂိုဏ်း + အကာရန် + ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
တောယ။ ။ ဣတ္ထိလိင် + ကညာဒိဂိုဏ်း + အာကာရန် + သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။
ကိစ္စတိ ။ ။ အလိင် + ဘူဝါဒိဂိုဏ်း + အကာရန် + အာချာတ်ပုဒ်။
ကိလမတိ။ ။ အလိင် + ဘူဝါဒိဂိုဏ်း + အကာရန် + အာချာတ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(ခ) ဒိဋ္ဌိဇေ ဒိဋ္ဌိဂတံ စသည်ဖြင့် ဒိဋ္ဌိဂတံကို ဒိဋ္ဌိဇေ ဒိဋ္ဌိဂတံဟု တဗ္ဘာဝဝုတ္တိ ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဝစနတ္ထ ပြုရမည်၏အဖြစ်ကိုင်း၊ ဂူထဂတံ, မုတ္တဂတံ စသည်တို့ ကဲ့သို့ ဂတသဒ္ဒါ၏ တဗ္ဘာဝဝုတ္တိနက်၌ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကိုင်း သိစေသည်။

(ဂ) ဝါ-ဖြင့် နယန္တရကို သိစေသည်။ ဂန္တဗ္ဗာဘာဝတောစသည်ဖြင့် ဒိဋ္ဌိဂတံ ကို ဒိဋ္ဌိယာ ဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတံဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်၏အဖြစ်ကိုင်း၊ ဂတ၌ ဂမု ဓာတ် + တပစ္စည်း၊ ယင်း၌ ဂမုဓာတ်၏ ဖြစ်ခြင်းယူခြင်းအနက် ဖြစ်သည်ကိုင်း၊ တပစ္စည်း ဘောအနက်၌သက်သည်၏အဖြစ်ကိုင်း၊ ဂမနံ ဂတံဟု ဘာဝသာဓန ဝစနတ္ထပြုရမည်၏အဖြစ်ကိုင်း သိစေသည်။

(ဃ)တေန သမ္ပယုတ္တံ စသည်ဖြင့် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံပုဒ်ကို ဒိဋ္ဌိဂတေန သမ္ပယုတ္တံ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံဟု တတိယာတပ္ပုရိသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်၏အဖြစ်ကို သိစေ သည်။

(င) ဝါဖြင့် နယန္တရကို သိစေသည်။တောယ ကိစ္စတိဖြင့် ကိစ္စာ၌ ကိတဓာတ် ဆပစ္စည်း၊ ယင်းဆပစ္စည်း၏ ကရဏသာဓနအနက်၌သက်သည်ကိုင်း၊ ကိစ္စတိ တောယာတိ ကိစ္စာဟု ကရဏသာဓန ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုင်း သိစေသည်။ ကိလမတိဖြင့် ကိစ္စတိဝယ် ကိတ ဓာတ်၏ ကိလမနအနက်ဟောသည်ကို သိစေသည်။ ဝိမိနန္တော တောယ ကိစ္စတီတိ ဖြင့် ဝိစိကိစ္ဆာဟူသောပုဒ်၏ ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ပုဒ်၏အဖြစ် ယင်းဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ပုဒ်၏ သမ္ပန်အနက် ဟောသည်၏အဖြစ် ကို သိစေသည်။

တစ်နည်း။ ။ ဝိစိကိစ္ဆာ ပုဒ်ကို- ဝိစိနန္တဿ ကိစ္ဆာ ဝိစိကိစ္ဆာဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေသည်။ [မင်းခင်း ဂဏ္ဌိ]

ဝိစိနန္တကိစ္ဆာဟု ဆိုလိုလျက် နန္တပုဒ်ချေ၍ ရုပ်ပြီးသည်ကိုင်း သိစေသည်။ သဘာဝံဖြင့် ဝိစိနန္တော၌ စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်းဟူသည် သဘောတရားကို စူးစမ်းဆင်

http://www.dhammadownload.com

ခြင်းခြင်းပင်တည်းဟု သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

(ဂ) ဝါကျ အပိသဒ္ဒါ = သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထ [ဝုတ္တသမုစ္စည်း]

တေနဌ် တ၏ ဝိသယဘေဒ = ပက္ကန္တဝိသယ, ပသိဒ္ဓဝိသယ, အနုဘူတဝိသယ, နိယမဝိသယ, အားဖြင့် လေးပါးရှိပါသည်။

ဣတာဓိပ္ပေတ ဝိသယကား = ပက္ကန္တဝိသယဖြစ်ပါသည်

ဒိဋ္ဌိဓေဝ ဒိဋ္ဌိဂတံဌ် ဓေဝ. . . ဂတသဒ္ဒါ၏ တဗ္ဘာဝတ္ထသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။ သိခြင်းသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။ [ဂန္ထာဘာဝတောကိုထောက်]

နံပါတ် (၈)

(ခ) ဝါကျ၌ ရသင့်သောသိဒ္ဓိ - ဒိဋ္ဌိဂတံ၌ ဂတသဒ္ဒါ တဗ္ဘော၌ဖြစ်သည်ကို ဂတသဒ္ဒါ တဗ္ဘော၌ဖြစ်သော ဂူထဂတံ, မုတ္တဂတံဟူသော ဥပမာနကိုထောက်၍ သိရသောကြောင့် (ခ)ဝါကျ၌ သိဒ္ဓေယျသိဒ္ဓိရသင့်ပါသည်။

(ဂ) ဝါကျအမည်-(ဂ)ဝါကျစကားရပ်၌"အယူ၏ဖြစ်ခြင်းမျှသာ ဒိဋ္ဌိဂတမည်၏"ဟု သမ္ဗန်သမ္ဗန္ဓိပြားသကဲ့သို့ ဆိုထားသော်လည်း အယူတခြားဖြစ်ခြင်း တခြား မဟုတ် "အယူဟူသောဖြစ်ခြင်း [ယူခြင်း]မျှသာ ဒိဋ္ဌိဂတမည်၏"ဟု ဆောင်၍ယူအပ် သိအပ်သော အနက်ရှိသောကြောင့် (ဂ)ဝါကျသည် နေယျတ္ထဝါကျဖြစ်ပါသည်။

ဒိဋ္ဌိဂတအရ- ဒိဋ္ဌိစေတသိက်- ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

အယောနိသောမနသိကာရသည်ရင်း ၊ ပရတောဃောသသည်ရင်း ဒီပကတ္ထ။

သတ္တဇီဝဟုမှတ်ယူခြင်း အတ္တဟုစွဲမှားခြင်းသည် ဝကာသနတ္ထ။

အကလျာဏမိတ္တတာ အရိယာနံအဒဿနကာမတာ စသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

သံသရာဝဋ်မှ မလွတ်မြောက်နိုင်ခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

တေန အရ- ဒိဋ္ဌိစေတသိက်ပစ္စည်းတရားသည်၊ သမ္ပယုတ္တံအရ- သောမနဿသဟဂုတ် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိကစိတ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိကား- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ မဂ္ဂ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၁၂၇)

(က)မိစ္ဆာဒိဋ္ဌီတိ အယာထာဝဒိဋ္ဌိ၊

(ခ) ဝိရဇ္ဈိတွာ ဂဟဏတော ဝါ ဝိတထာ ဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊

(ဂ) အနတ္ထာဝဟတ္တာ ပဏ္ဍိတေဟိ ဇိဂုစ္ဆိတာ ဒိဋ္ဌီတိပိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။

(ဃ)မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပါဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။

(င) အပိစ မိစ္ဆာ ပဿန္တိ တာယ သယံ ဝါ မိစ္ဆာ ပဿတိ, မိစ္ဆာဒဿနမတ္တ မေဝ ဝါ သောတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။

(စ) မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပါဒီသု မိစ္ဆာတိ ပဒမတ္တမေဝ ဝိသေသော။

[အဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၂၉၀/၁]

နံပါတ် (၁)

(က) အယာထာဝဒိဋ္ဌိ၊ မမှန်ချွတ်ယွင်းသောအယူတည်း။

(ခ) ဝါ၊ တစ်နည်းကား။ ဝိရဇ္ဈိ တွာ၊ ချွတ်ယွင်း၍။ ဂဟဏတော၊ ယူတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိတထာဒိဋ္ဌိ၊ ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန်သော ဒိဋ္ဌိသည်။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။

(ဂ) အနတ္ထာဝဟတ္တာ၊ အကျိုးမဲ့ကို ဆောင်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

နံပါတ် (၂)

(ဂ)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (ခ)ဝါကျဖြင့် မိစ္ဆာသဒ္ဒါသည် ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ထိုအနက်ကိုသာဟော၏ ဟု မှတ်သားအပ်ပါသလော- စုဒ်ကြောင့် (ဂ)ဝါကျမိန့်။

(င)ဝါကျသို့ ။ ။ ဆရာသည် (က)စသောဝါကျတို့ဖြင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို အယာထာဝတော ဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ ဝိတထာ ဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ ဇိဂုစ္ဆိတာ ဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟု ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို ပြဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်၊ ယင်းဝစနတ္ထတို့သာရှိ၏ဟု မှတ်ရမည်လော- စုဒ်ကြောင့် (င)ဝါကျမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဝါကျ ဝါသဒ္ဒါထားရခြင်း- မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၌ မိစ္ဆာသဒ္ဒါ၏ အယာထာဝအနက် မမှန်ခြင်းအနက်]မှတပါး ဝိတထအနက်[ချွတ်ယွင်းခြင်းအနက်]ကိုလဲလိုသောကြောင့်ထားပါသည်။

ဘာသာဋီကာအလို- မိစ္ဆာ [အယာထာဝတော]ဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသော တတိယာတပ္ပုရိသ် ဝစနတ္ထမှတပါး မိစ္ဆာ[အဝိတထာ]ဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသော ကမ္မဓာရည်း သမာသ်ဝစနတ္ထကို လဲပြလိုသောကြောင့် ဝါ-သဒ္ဒါထားပါသည်။

(င) အပိစ သဒ္ဒါထားရခြင်း- မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏ မိစ္ဆာ အယာထာဝတော ဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟူသော သမာသ်ဝစနတ္ထမှတပါး မိစ္ဆာ ပဿန္တိ ဧတာယာတိ မိစ္ဆဒိဋ္ဌိ-ဟူသော

http://www.dhammadownload.com

ကိတ်ဝစနတ္ထကိုင်း၊ မိစ္ဆာပုဒ်+ဒိဋ္ဌိပုဒ်ဟူသော သမာသ်ပုဒ်အဖြစ်မှတပါး မိစ္ဆာသဒ္ဒူပပဒ-ဒိသဓာတ်+တိပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ကိတ်ပုဒ်အဖြစ်ကိုရင်း လဲပြလိုသောကြောင့် အပိစ-သဒ္ဒါထား၍ပါသည်။

(ခ-ဂ) အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏာဒေါသပယ်။

(ဃ) ဝါကျဖြင့် ဂန္ထဂရုဒေါသပယ်။

(င) ဝါကျဖြင့် အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏာဒေါသပယ်။

(စ) ဝါကျဖြင့် ဂန္ထဂရုဒေါသပယ်။ ကုသိုလ်၌ပြခဲ့သော သမ္ဗာသက်ပွစသည်မှ မိစ္ဆာပုဒ်မျှသာထူး၏သက်ပွစသောပုဒ်တို့ အထူးမရှိဟု ညွှန်းဆိုသောကြောင့်တည်း။

နံပါတ် (၄)

အဝတိ ဂစ္ဆတီတိ အဝေါ၊ အဝဿ အနုရူပံ ယထာဝံ။

ယထာဝဿ ဘာဝေါ ယထာဝံ၊ ယထာဝတော ဒိဋ္ဌိ ယထာဝဒိဋ္ဌိ။

န ယထာဝဒိဋ္ဌိ အယထာဝဒိဋ္ဌိ။ (တစ်နည်း) န ယထာဝံ အယထာဝံ။

အယထာဝတော ဒိဋ္ဌိ အယထာဝဒိဋ္ဌိ။

အဝဿ အနုရူပံ ယထာဝံ။

အယထာပုဒ်+အဝပုဒ်သည်ရင်း၊ မှန်ကန်သောဂုဏ်၏ လျော်သောအနက်နှင့်ဂုဏ်/ဂုဏေးစပ် (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ မှန်ကန်ခြင်းဂုဏ်သည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)။

အနတ္တံ အာဝဟတီတိ အနတ္တာဝဟာ၊ အနတ္တာဝဟာယ ဘာဝေါ အနတ္ထာဝဟတာ။

ဇိဂုစ္ဆီယတေတိ ဇိဂုစ္ဆိတာ။

ဂုပဓာတ် + ဆပစ္စည်း တပစ္စည်းသည်ရင်း၊ စက်ဆုပ်ခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း (ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်)။ စက်ဆုပ်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပဝတ္တိနိမိတ်)

နံပါတ် (၅)

ပဏ္ဍိတ ။ ။ ပုလ္လိင် + ပုရိသာဒိ + ဩကာရန် + တဒ္ဓိတ်နာမ်ပုဒ်။

ဝိတထ ။ ။ ႏပုံသကလိင် + ကညာဒိ + အာကာရန် + သမာသ်ပုဒ်။

[နတ္ထိ တထံ သစ္စံ ယာယာတိ ဝိတထာ။]

နံပါတ် (၆)

(က)အယာထာဝဒိဋ္ဌိ-ဖြင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို မိစ္ဆာ [အယာထာဝတော]ဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟု ကမ္မဓာရည်း(ဝါ) တတိယာတပ္ပုရိသ်ဝစနတ္ထ ပြအပ်သည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊ မိစ္ဆာသဒ္ဒါ၏အယာထာဝအနက် ဟောသည်၏အဖြစ်ကိုရင်း သိစေသည်။

(ခ) ဝါဖြင့် နယန္တရကို သိစေသည်။ဝိရဒ္ဓိတွာ ဂဟဏတော ဝိတထာဒိဋ္ဌိဖြင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို မိစ္ဆာ[ဝိတထာ]ဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟုကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြအပ်သည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊ မိစ္ဆာသဒ္ဒါ၏ဝိတထအနက်ဟောသည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊ ချွတ်ယွင်း

http://www.dhammadownload.com

ဖောက်ပြန်သောအားဖြင့်ယူတတ်သောကြောင့် ဒိဋ္ဌိကို မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟု ဆိုရသည်၏အဖြစ်ကို သိစေသည်။

(ဂ) **အနတ္ထာဝဟတ္တာ ပဏ္ဍိတေဟိ ဇိဂုစ္ဆိတာဒိဋ္ဌိဖြင့်** မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို မိစ္ဆာ[ဇိဂုစ္ဆိတာ]ဒိဋ္ဌိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်၏အဖြစ်ကိုင်း၊ မိစ္ဆာသဒ္ဒါ၏ ဇိဂုစ္ဆိတအနက်ဟောသည်၏ အဖြစ်ကိုင်း၊ အကျိုးမဲ့ကို ရွက်ဆောင်တတ်သောကြောင့် ထိုမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို ပညာရှိတို့က စက်ဆုပ်အပ်သည်၏အဖြစ်ကိုသိစေသည်။

(ဃ) **အပိစမိစ္ဆာ ပဿန္တိ တောယ-ဖြင့်** မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို မိစ္ဆာပဿန္တိ တောယာတိ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-ဟု ကရဏသာဓနေတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုင်း၊ မိစ္ဆာသဒ္ဒူပပဒ-ဒိသဓာတ် + တိ ပစ္စည်း၊ ယင်းတိပစ္စည်း၏ ကရဏသာဓနေ၌သက်သည်၏ အဖြစ်ကိုင်း၊ သမ္ပယုတ် တရားတို့သည် မှားယွင်းစွာ မြင်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိမည်သည်၏အဖြစ် ကိုင်း သိစေသည်။ သယံ ဝါ မိစ္ဆာပဿတိဖြင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို မိစ္ဆာ ပဿတီတိ မိစ္ဆာ ဒိဋ္ဌိဟု ကတ္တုသာဓနေ ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်၏အဖြစ်ကိုင်း၊မိစ္ဆာသဒ္ဒူပပဒ-ဒိသဓာတ် တိပစ္စည်း၊ ယင်းတိပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓနေ၌ သက်သည်၏အဖြစ်ကိုင်း၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-ဟူသည် မိမိကိုယ်တိုင်ပင် ဖောက်ပြန်သောအား ဖြင့်မြင်တတ်သောကြောင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ မည်သည်၏ အဖြစ်ကိုင်း သိစေသည်။မိစ္ဆာဒဿနမတ္တမေဝ ဝါဖြင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို မိစ္ဆာ ပဿနံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဟု ဘာဝသာဓနေဝစနတ္ထပြုအပ်သည်၏အဖြစ်ကိုင်း၊မိစ္ဆာသဒ္ဒူပ ပဒ-ဒိသဓာတ်+တိပစ္စည်း ယင်းတိပစ္စည်း၏ ဘာဝသာဓနေ၌သက်သည်ကိုင်း၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည် မှားသောအားဖြင့်မြင်ကြောင်းကရဏသတ္တိလည်းမရှိ, မြင်တတ်သော ကတ္တုသတ္တိလည်းမရှိ, မြင်ခြင်းသဘောမျှသာရှိသည်၏အဖြစ်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

မိစ္ဆာဒဿနမတ္တမေဝ ဝါ ဧဝ. . .

မှားသောအားဖြင့်မြင်ခြင်းမျှသည် (ဝါ)ဘာဝတ္ထသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

သတ္တ ဇီဝသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

ကတ္တုသတ္တိ ကရဏသတ္တိတို့သည် အနုညာတတ္ထ။

သေဝနယော ဝါ ဧဝ. . . မိစ္ဆာသက်ပ္ပေါ မိစ္ဆာသက်ပ္ပေါ, မိစ္ဆာသက်ပ္ပန္တိ တေနာတိ မိစ္ဆာသက်ပ္ပေါစသော ဝစနတ္ထစသည်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

မိစ္ဆာသက်ပ္ပီယတေတိ မိစ္ဆာသက်ပ္ပေါစသော ဝစနတ္ထတို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

[အနုညာတတ္ထမရ]

မိစ္ဆာတိ ပဒမတ္တမေဝ၌ မတ္တသဒ္ဒါ နိဝတ္တာပနအဝဓာရဏ။

ဧဝသဒ္ဒါ သန္နိဋ္ဌာပနအဝဓာရဏ။

မိစ္ဆာဟူသောပုဒ်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

သက်ပွအစရှိသောပုဒ်တို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ပဏ္ဍိတေဟိအရ- ပညာရှိတို့၏ ဝေးစွာရှောင်ကြဉ်သော[စက်ဆုပ်သော] အခြင်းအရာအားဖြင့်ဖြစ်သော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ဇိဂုစ္ဆိတာ အရ- ဒိဋ္ဌိစေတသိက် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ **တစ်နည်း။** ။ ဇိဂုစ္ဆိတာအရ ပစ္စည်းတရားသည်၊ပဏ္ဍိတေဟိ-အရ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အာရမ္မဏ, အဓိပတိ, ဥပနိဿယ။

မိစ္ဆာ ပဿန္တိတာယဉ္စ တာယ အရ- ဒိဋ္ဌိစေတသိက်ပစ္စည်းတရားသည်၊ ပဿန္တိ-အရ ဒိဋ္ဌိမှတပါး ကြွင်းဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား- သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ မဂ္ဂ။

●●●●●●●●●●

ဝါကျစဉ် (၁၂၈)

(က) အယထာဝ ပထဝော မိစ္ဆာပထော။

(ခ) ယထာ ဟိ ဒိသာမူဠှေန "အယံ အသုကဂါမဿ နာမ ပထော"တိ ဂဟိတာပိ တံ ဂါမံ န သမ္ပာပေတိ၊ ဧဝံ ဒိဋ္ဌိဂတိကေန "သုဂတိပထော"တိ ဂဟိတာပိ ဒိဋ္ဌိ သုဂတိံ န ပါပေတီတိ အယာထာဝပထတော မိစ္ဆာပထော။

(ဂ) တိတ္ထဉ္စ တံ အနတ္ထာနဉ္စ အာယတနန္တိ တိတ္ထာယတနံ၊

(ဃ) တိတ္ထိယာနံ ဝါ သဉ္ဇာတိဒေသဋ္ဌေန နိဝါသဋ္ဌာနဋ္ဌေန စ အာယတနန္တိပိ တိတ္ထာယတနံ။ [အဘိ။ ဌ ။ ၂၉၅]

နံပါတ် (၁)

(က) အယာထာဝ ပထတော၊ မမှန်သောခရီး၏ အဖြစ်ကြောင့်။

(ခ) ဟိ၊ တံပါကဋ္ဌ ကရောမိ။ ဒိသာမူဠှေန၊ အရပ်မျက်နှာ၌ တွေဝေသော သူသည် (ဝါ) မျက်စိလည်သောသူသည်။ အယံ ပထော၊ ဤခရီးသည်။

(ဂ) တံ၊ ဓမ္မဇာတံ၊ သည်။ တိတ္ထဉ္စ၊ တိတ္ထမည်သည်လည်း။ ဟောတိ။ အနတ္ထာနံ၊အကျိုးမဲ့တို့၏။ အာယတနဉ္စ၊ တည်ရာသည်လည်း ။ဟောတိ။

(ဃ) တိတ္ထိယာနံ၊ တိတ္ထိပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ သဉ္ဇာတိဒေသဋ္ဌေန၊ ဖြစ်ရာအရပ် ဟူသောအနက်ကြောင့်ရင်း၊ နိဝါသဋ္ဌာနဋ္ဌေနစ၊ နေရာဟူသော အနက်ကြောင့်ရင်း။ အာယတနံ၊ ၏။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့ ဋ္ဌပနာပဋ္ဌက ॥ ॥ ဆရာ (က)ဖြင့် တပ္ပါကဋ္ဌိကရဏီယကို ဆိုတော်မူ၏။ ထိုသိ- သော်၊ တပ္ပါကဋ္ဌိကရဏီယသည် တပ္ပါကဋ္ဌိကရဏနှင့် မကင်းကောင်းသည် မဟုပ ပါလော။ တပ္ပါကဋ္ဌိကရဏကိုလည်း ပြဆိုသင့်သေး၏။

နံပါတ် (၃)

(ဃ)ဝါ သဒ္ဒါထားရကြောင်း-တိတ္ထာယတနပုဒ်၏ ကမ္မဓာရည်းသမာသ်အနက်မှတပါး ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်အနက် အာယတနသဒ္ဒါ၏ အာကာရအနက်မှတပါး သဥ္ဇာတိဒေသအနက် နိဝါသနအနက်တို့ကို လဲလိုသောကြောင့် ဝါ-သဒ္ဒါထား။

(ခ) ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

တိတ္ထံ ॥ ॥ တရန္တိ ဧတ္ထ ဗာလာတိ တိတ္ထံ။

တရ + ထသည်ငင်း၊ကူးခြင်းကြိယာ(ဝါ)ပေါလောပေါ်ခြင်းကြိယာသာမည သည်ရင်း (ဗျု + နိ)။ ကူးခြင်းကြိယာ (ဝါ)ပေါလောပေါ်ခြင်း ကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နိ)။

မိစ္ဆာပထ။ ॥ မိစ္ဆာ အယာထာဝေါ ပထော မိစ္ဆာပထော။

မိစ္ဆာပုဒ်+ပထပုဒ်သည်ငင်း၊ မမှန်သောဂုဏ်၏ လမ်းနှင့် ဂုဏ်+ဂုဏေးစပ် (ဗျု + နိ)။ မမှန်ခြင်းဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

နံပါတ် (၅)

မိစ္ဆာ ॥ ॥ အလိင် + ဂဏာဝိ + အာ + နိပါတ်။
ပထ ॥ ॥ ပုံ + ပုရိသာဒိ + အ + ကိတ်။
မူဠ္ဌ ॥ ॥ ပုံ + ပုရိသာဒိ + အ + ကိတ်။
အာယတန။ ॥ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + ကိတ်။

နံပါတ် (၆)

(ဃ)တိတ္ထိယာနံ အာယတနန္တိဖြင့်- တိတ္ထာယတနံပုဒ်၏ ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ် သမာသ် ပုဒ်၏အဖြစ်၊ ယင်းဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ပုဒ်၏ သမ္ဗန်အနက်ဟောသည်၏ အဖြစ်ကိုငင်း၊ တိတ္ထာယာယတနံဟု ဆိုလိုလျှက် ဣ-အက္ခရာ ယ-အက္ခရာကျေ၍ တိတ္ထာယတနံဟု နေသည်၏အဖြစ်ကိုငင်း သိစေ။ သဥ္ဇာတိဒေသဌာနနိဝါသနဌာ နဖြင့်-အာယတနသဒ္ဒါ၏ သဥ္ဇာတိဒေသအနက် နိဝါသနအနက်ဟောသည်၏အဖြစ် ကို သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

(ခ) အယံ- အစွဲ-ခရီး(လမ်း)ဟူသောအနက်။

ဂဟိတောပိဋ္ဌိ အပိ- သမ္ဘာဝနာအနက် (တစ်နည်း)ဂရဟာအနက်။

(ဃ)စ- သက်သက်အာ့ယတနသဒ္ဒါသည် သဥ္ဇာတိဒေသအနက်ကိုသာ ဟောသည်မဟုတ်သေး၊ စင်စစ်သော်ကား နိဝါသနအနက်ကိုလည်း ဟောသေး၏ဟု-ဆည်းသောကြောင့် သမုစ္စည်းအနက်။

နံပါတ် (၈)

(ခ) ဂဟိတာဋ္ဌိ ခေတ်အရ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
အယောနိသောမနသိကာရသည် ဒီပကတ္ထ။
ဒုက္ခ ဒေါမနဿစသော ပစ္စုပ္ပန်၌ဖြစ်သောအကျိုးသည် ပကာသနတ္ထ။
အသဒ္ဓမ္မဿဝန- ဗာလူပသေဝနစသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ဒုဂ္ဂတိဘဝသို့လားရခြင်း စသောသံသရာ၌ဖြစ်သော အကျိုးတို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) သုဂတိ အရ- သုဂတိဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာကဋတ္တာရုပ် ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဒိဋ္ဌိ-အရ ဒိဋ္ဌိစေတသိက်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- ယထာရဟ၊ အာရမ္မဏ ၈-ပစ္စည်း။

●●●●●●●●●●

ဝါကျစဉ် (၁၂၉)

(က)စိတ္တံ ပရိယုဋ္ဌာတိ အဘိဘဝတီတိ ပရိယုဋ္ဌာနံ။

(ခ) ဟိတဂ္ဂဟဏာဘာဝေန ဟိတာဘိမုခံ ဂန္တုံ န သက္ကောတိ, အညဒတ္ထု လင်္ဂတိယေဝါတိ လင်္ဂီ။

(ဂ) ခဉ္ဇတီတိ အတ္တော။

(ဃ)ဒုရုဋ္ဌိဒ္ဓနဋ္ဌေန ဝါ လင်္ဂီ။

(င) ယထာဟိ မဟာပလိဃသင်္ခါတာ လင်္ဂီ ဒုရုဋ္ဌိဒ္ဓါ ဟောတိ၊ ဝေမယမ္ပိ လင်္ဂီ ငိယာတိ လင်္ဂီ။ [အဘိ။ ဋ္ဌ ။ ၂၉၆]

နံပါတ် (၁)

(က) ပရိယုဋ္ဌာတိ အဘိဘဝတိ၊ နှိမ်နင်း လွှမ်းမိုးတတ်၏။

(ခ) ဟိတဂ္ဂဟဏာဘာဝေန၊စီးပွားကိုယူခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ ဟိတာဘိမုခံ၊ စီးပွားသို့ရှေးရှု။လင်္ဂတိယေဝ၊ ကျော်သွားတတ်သည်သာ (ဝါ)ချော်သည်သာတည်း။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) ခဋ္ဌတိ၊ ချော်တတ်၏။

(ဃ)ဒုရုဋ္ဌိဋ္ဌေနဋ္ဌေန၊ ဖွင့်နိုင်ခဲ နုတ်နိုင်ခဲသောအနက်ကြောင့်။

(င) ဟိ၊ သစ္စံ။ မဟာပလိဃသဒိါတာ၊ ဟုဆိုအပ်သော။ လင်္ဂီ၊ တံခါးကျည်သည်။ ဒုရုဋ္ဌိဋ္ဌာ၊ ဖွင့်နိုင်ခဲသည် နုတ်နိုင်ခဲသည်။ ဟောတိယထာ၊ ၏သို့။ ဧဝံ၊ အတူ။အယမ္ပိ ဤမောဟသည်လည်း။ လင်္ဂီဝိယ၊ တံခါးကျည်ကဲ့သို့တည်း။

နံပါတ် (၂)

(ဃ)သို့ ပါပနာဒိ ။ ။ ဆရာ (ခ+ဂ)တို့ဖြင့် လဂိဓာတ်သည် ခဋ္ဌန ဂတိအနက်တို့ ကိုဟောသည်ကိုရင်း၊ လင်္ဂီသဒ္ဒါသည် မုချအားဖြင့် မောဟကိုဟောသည်ကိုရင်း၊ ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ လင်္ဂီသဒ္ဒါသည် မုချအားဖြင့် မောဟကိုသာ ဟောနိုင်၏ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။

(င)သို့ ဋ္ဌပနာပဋ္ဌက ။ ။ ဆရာ (ဃ)ဖြင့် ခဲယဉ်းသဖြင့်ခွါအပ်သည်၏အဖြစ် ကြောင့် လင်္ဂီမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ခဲယဉ်းသဖြင့် ဖွင့်နိုင်ခဲသည်၏ အဖြစ်ကို အကျယ်အားဖြင့် မသိအပ်သေးသည်မဟုတ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

(ဃ)ဝါ သဒ္ဒါ-လဂိဓာတ်+အပစ္စည်း ဣတ္ထိဇောတက ဤပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ကိတ်ပုဒ်မှတပါး လင်္ဂီပုဒ်+ဤပစ္စည်း ဥပမာတဒ္ဓိတ်ပုဒ်အဖြစ်ကို လဲပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါထား။

တစ်နည်း။ ။ လင်္ဂီသဒ္ဒါသည် မောဟကိုဟောသော မုချသဒ္ဒါမှတပါးသော တံခါး ကျည်နှင့်တူသောကြောင့် မောဟသည်လင်္ဂီမည်၏ဟု ဥပစာသဒ္ဒါအဖြစ်ကို လဲပြလို ၍ ဝါ-သဒ္ဒါထား။

(ဂ) အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။ **(တစ်နည်း)** အတိဗျာပိတဒေါသပယ်။

(ဃ)အဗျာပိတ၊အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(င) ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။ **(တစ်နည်း)** ဩစိတျဟီနဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

ပလိဃ ။ ။ ပရိ ပုနပ္ပုနံ ဂမနာဂမနဝသေန ဟန္တီတိ ပလိဃော။

ပရိ+ဟန+ရ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ဖြစ်ခြင်းကြီးယာသည်ရင်း (ဗျ + နိ)။

ဖွင့်နိုင်ခဲခြင်းဂုဏ်သည် (ပ + နိ)။

မဟန္တော ပလိဃော မဟာပလိဃော။ ဒုက္ခေန ဥဋ္ဌိဋ္ဌနံ ဒုရုဋ္ဌိဋ္ဌနံ။

ဒုရုဋ္ဌိဋ္ဌနမေဝ အတ္ထော ဒုရုဋ္ဌိဋ္ဌနဋ္ဌော။

နံပါတ် (၅)

အညဒတ္ထု ။ ။ အလိင် + ဂဏာဝိမုတ် + ဥ + နိပါတ် ။[ကေဝလတ္တ]

လင်္ဂီ ။ ။ ဣတ္ထိ + ရတ္တာဒိ + ဤ + ကိတ်။

http://www.dhammadownload.com

ဒုရုတ္တိမှာ ။ ။ ဣတ္တိ + ကညာဒိ + အာ + ကိတ်။

နံပါတ် (၆)

(က)ပရိယုဋ္ဌာတိ အဘိဘဝတိဖြင့်- ပရိယုဋ္ဌာန်၌ ပရိ-ဥ-ဌာ+ယု ပစ္စည်း၊ ဌာဓာတ်၏အဘိဘဝနအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုရင်း၊ ယုပစ္စည်း၏ ကတ္တုသာဓန၌ သက်သည်ကိုရင်း သိစေ။စိတ္တံ- ဖြင့် လွှမ်းမိုး၍ဖြစ်၏ဟူသည် စိတ်ကိုလွှမ်းမိုးခြင်းပင် ဖြစ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

(င) မံဟာပလိဃသခ်ီတာ- ဖြင့် လဂီအရ လင်္ဂတိတိ လဂီဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ထံခါးကျည်ကိုအရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။ဒုရုတ္တိမှာဖြင့်- လဂိဓာတ်၏ ခွင်ခြင်း ကောက်ခြင်းအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။လဂီဝိယာတိဖြင့်-ဤ၌လဂီသဒ္ဒါသည် ဥပမာတဒ္ဓိတ် (တစ်နည်း)သဒိသူပစာအားဖြင့် မောဟကိုအရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

လင်္ဂတိယေဝ ၌ ဧဝ. . . ချွတ်ချော်ခြင်းကြိယာသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
မချွတ်ချော်ခြင်းသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
မောဟသည် အနုညာတတ္ထ။
(င) ဟိ- ဝိတ္ထာရဇောတက (တစ်နည်း) ဒဠှီကရဏဇောတက။

နံပါတ် (၈)

လဂီအရ- မောဟရ၏။ စိတ္တဿ အန္ဓဘာဝလက္ခဏာသည် ဒဿနတ္ထ။
အယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာန်သည် ဒီပကတ္ထ။
အသမ္ပဋိဝေဓသမ္ပတ္တိရသသည် ပကာသနတ္ထ။
အာရမ္မဏသဘာဝစ္ဆာဒနကိစ္စရသသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
အသမ္မာပဋိပတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာန်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(ခ) ကတ္တားပုဒ်အရ- မောဟပစ္စည်းတရားသည်၊န သက္ကောတိအရ- ယှဉ်းနှင့်ယှဉ်သောစိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဟေတု။

●●●●●●●●●●

ဝါကျစဉ် (၁၃၀)

(က)ကောဒသမံ ဆသုံ. အာရမ္မဏေသု ဝေဒနာဝသေန မဇ္ဈတ္တဿ ကခ်ီ ပဝတ္တိကာလေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

(ခ) တဿ သမယဝဝတ္ထာနေ ဝိစိကိ꩜ာသမ္ပယုတ္တန္တိ ပဒံ အပုဗ္ဗံ။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) တဿတ္ထော ဝိစိကိစ္ဆာယ သမ္ပယုတ္တန္တိ ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ္တံ။
(ဃ)ဓမ္မဒ္ဒေသေ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ ဟောတီတိ ပဒမေဝ ဝိသေသော။
(င) တတ္ထ ဝိဂတာ စိကိစ္ဆာတိ ဝိစိကိစ္ဆာ၊
(စ) သဘာဝံ ဝါ ဝိစိနန္တော ဧတာယ ကိစ္ဆတိ ကိလမတီတိ ဝိစိကိစ္ဆာ။

၁၃၂၀-ခု၊ အစိုးရမေးခွန်း [အဘိ။ ၄ ။ ၃၀၀]

နံပါတ် (၁)

(က)မဇ္ဈတ္တဿ၊ လျစ်လျူသဘောရှိသသူအား။ ကခ်ါပဝတ္တိကာလေ၊ ယုံမှား ဖြစ်သောကာလ၌။

(ခ) တဿ၊ ထိုဝိစိကိစ္ဆာစိတ်၏။

(ဂ) တဿ၊ ထိုဝိစိကိစ္ဆာဟူသောပုဒ်၏။ အတ္ထော။ ဇဝံ။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

(င) တတ္ထ၊ ထိုဝိစိကိစ္ဆာဟောတိ ဟူသောပုဒ်၌။ အတ္ထော။ ဝေဒိတဗ္ဗော။ စိကိစ္ဆာ၊ဉာဏ်တည်းဟူသော ကုစားခြင်းမှ။ ဝိဂတာ၀၊ ကင်းသည်တည်း။

(စ) ဧတာယ၊ ဤယုံမှားခြင်းဖြင့်။ သဘာဝံ၊ သဘောတရားကို။ ဝိစိနန္တော၊ စူးစမ်း ဆင်ခြင်သောသူသည်။ ကိစ္ဆတိ ကိလမတိ၊ ပင်ပန်းတတ်၏။

နံပါတ် (၂)

(င)သို့ ဌပနာပဋ္ဌက။ ။ဆရာ (ဃ)ဖြင့် ဓမ္မဒ္ဒေသဝါရ၌ ဝိစိကိစ္ဆာ ဟောတိ-ဟူသောပုဒ်သည်သာလျှင် ထူး၏ဟု အကျဉ်းသခ်ေပကို ဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်၊ အကျဉ်းသခ်ေပသည် အကျယ်ဝိတ္ထာရနှင့် မကင်းကောင်းသည်မဟုတ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

(င)ဖြင့် ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်၏။ (င)ဝါကျကို မရေးက ဝိစိကိစ္ဆာပုဒ်၏ ဝစနတ္ထ စသည်ကို မန္ဒဗုဒ္ဓိပုဂ္ဂိုလ်တို့မသိနိုင်။ ယင်းမန္ဒဗုဒ္ဓိပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက် ဝိတ္ထာရဝါကျကို ပြဆိုသောကြောင့်။

(စ)ဝါ-သဒ္ဒါ-ပဋ္ဌမီအဗျယီဘောသမာသ်အနက်မှတပါး ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် အနက်ကိုလဲလှယ်လို၍ ဝါ-သဒ္ဒါထား။

နံပါတ် (၄)

ကခ်ါ ။ ။ကခ်ိနံ + ကခ်ါ။

ကခိ + အ သည်ရင်း၊ ယုံမှားခြင်းကြိယာသည်ရင်း (ဈ + နိ)။

ယုံမှားခြင်း ကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နိ)။

နံပါတ် (၅)

ကခ်ါ ။ ။ ဣတ္ထိ + ကညာဒိ + အာ + ကိတ်။

ပဝတ္တိ ။ ။ ဣတ္ထိ + ရတ္တာဒိ + ဣ + ကိတ်။

http://www.dhammadownload.com

အပုဗ္ဗံ ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + သမာသ်။

ဝိစိကိစ္ဆာ။ ။ ကုတ္တိ + ကညာဒိ + အာ + သမာသ်။

နံပါတ် (၆)

(စ) တောယ ကိစ္ဆတီတိဖြင့်- ကိစ္ဆာ၌ ဆပစ္စည်း၏ကရဏသာနေ၌သက်၍ ကိစ္ဆတိ တောယာတိ ကိစ္ဆာဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ကိလမတိ-ဖြင့် ကိစ္ဆတိ၌ ကိတဓာတ်၏ ကိလမနအနက်ဟောသည်၏အဖြစ်ကို သိစေ။ ဝိစိနန္တော တောယ ကိစ္ဆတီတိ-ဖြင့် ဝိစိကစ္ဆာပုဒ်ကို ဝိစိနန္တဿ ကိစ္ဆာ ဝိစိကိစ္ဆာဟု ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုငင်း၊ ဝိစိနန္တကိစ္ဆာဟုဆိုလိုလျှက် နန္တပုဒ်ကျေ၍ ဝိစိကိစ္ဆာဟု နေသည်၏အဖြစ်ကိုငင်း သိစေ။သဘာဝံ-ဖြင့် ဝိစိနန္တော၌ စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်းဟူသော သဘောတရားကို စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(ခ) အပုဗ္ဗံ ၌ န-၏ အနက်ကား ပဋိသေဓတ္ထ။

(ဂ) ဥပ္ပဇ္ဇတိ ၌ ဥ-၏ အနက်= သမ္ဘဝတ္ထ။

ပဒမေဝ ၌ ဧဝ-၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထကား-

ဖဿော ဟောတိ ဝေဒနာ ဟောတိ အစရှိသောပုဒ်များဖြစ်ပါသည်။

နံပါတ် (၈)

ကိစ္ဆတိ၏အရ- ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ္တစိတ္တုပ္ပါဒ်။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

အယောနိသောမနသိကာရသည် ဒီပကတ္ထ။

ဒုက္ခ ဒေါမနဿစသော ပစ္စုပ္ပန်၌ဖြစ်သောအကျိုးတို့သည် ပကာသနတ္ထ။

အသဒ္ဓမ္မဿဝန ဗာလူပသေဝန စသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ဒုဂ္ဂတိဘဝသို့လားရခြင်းစသော သံသရာ၌ဖြစ်သောအကျိုးတို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(စ) တောယ အရ- ဝိစိကိစ္ဆာ စေတသိက်ပစ္စည်းတရားသည်၊ ကိစ္ဆတိအရ- သမ္ပယုတ္တစိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ပြိုင်- ကြိုး ၄၊ လတ် ၂။

●●●●●●●●●●

ဝါကျစဉ် (၁၃၁)

(က)စေတော ဝိကို့ပတီတိ စေတသောဝိက္ခေပေါ။

(ခ) ဘန္တတ္တံစိတ္တဿာတိ စိတ္တဿ ဘန္တဘာဝေါ ဘန္တယာနဘန္တဂေါဏာဒိနိ ဝိယ။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) ဣမိနာ ကောရမ္ဗဏသ္မိံယေဝ ဝိပ္ပန္နံ ကထိတံ။
(ဃ)ဥဒ္ဒစ္စဥ္စ ဧကောရမ္မဏေ ဝိပ္ဖန္ဒတိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ နာနာရမ္မဏေ။
၁၃၃၄-ခု၊ အစိုးရမေးခွန်း၊ [အဘိ။ ၄။ ၃၀၂]

နံပါတ် (၁)

(က) စေတော၊ ကို။ ဝိက္ခိပတိ၊ အထူးထူးသောအာရုံ၌ပြစ်ချတတ်၏။

(ခ) ဘန္တယာနဘန္တဂေါဏာဒီနိ၊ တုန်လှုပ်သောယာဉ် တုန်လှုပ်သောနွား-စသည်တို့သည်။ ဘမန္တိဝိယ၊ တုန်လှုပ်ကုန်သကဲ့သို့။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ဘန္တဘာဝေါ၊ တုန်လှုပ်သည်၏အဖြစ်တည်း။

(ဂ) ဣမိနာ၊ ဘန္တတ္တံ စိတ္တဿဟူသောပါဌ်ဖြင့်။ ကောရမ္မဏသ္မိံယေဝ၊တစ်ခုသောအာရုံ၌သာ။ ဝိပ္ဖန္ဒနံ၊ တုန်လှုပ်ခြင်းကို။

(ဃ) ဟိ၊ မှန်။

နံပါတ် (၂)

(ဃ)သို့ ဥပနာပဋ္ဌက။ ။ ဆရာ (ဂ)ဖြင့် ဘန္တတ္တံစိတ္တဿဟူသောပါဌ်ဖြင့် တစ်ခုသောအာရုံ၌သာလျှင် တုန်လှုပ်ခြင်းကို ဟောတော်မူအပ်၏ဟု ယုတ္တိဒဋ္ဌီယကို ဆိုတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်၊ ယုတ္တိဒဋ္ဌီယသည် ယုတ္တိဒဋ္ဌိကရဏနှင့် မကင်းကောင်းသည် မဟုတ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

ဘန္တတ္တံ စိတ္တဿ၌ စောဒကဘက်က အာရုံသာမည၌ တုန်လှုပ်ခြင်းဟု အာဘော်ထားသည်။ ပရိဟာရဘက်က တစ်ခုသောအာရုံ၌သာ တုန်လှုပ်ခြင်းဟု အာဘော်ထားသည်။ ယင်းသို့ အာဘော်ထားကြရာတွင် စောဒကဘက်က အင်အားကြီး၍ နိုင်လုလတ်သော် ပရိဟာရဘက်ကတစ်ခုသောအာရုံ၌သာ တုန်လှုပ်ခြင်းဟူသော အလိုရှိအပ်သောစကားကို ဆွဲယူလုယက်၍ပြသည်။ဤသို့စကားလုကို ပြလိုသောကြောင့် (ဂ) ဝါကျ၌ ကထိတံ-သဒ္ဒါထား။

နိယံ။ ။သူကပြိုင်မှု၊ စကားလု၊ ထားမှု ကတိတာ။

(ဃ)ဖြင့်ဩစိတျဟီနဒေါသပယ်။(တစ်နည်း)ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။[ယောဇနာ]

နံပါတ် (၄)

ဘန္တယာနံ ။ ။ ဘန္တံ ယာနံ ဘန္တယာနံ။

ဘန္တပုဒ်+ယာနပုဒ်သည်ရင်း၊ တုန်လှုပ်သောဂုဏ်၏ ယာဉ်နှင့် ဂုဏ်+ဏေးစပ် (ဗျ + နိ)။ တုန်လှုပ်သောယာဉ်တို့၏ တစ်ခုသည်တစ်ခုနှင့် တူသောအခြင်းအရာဟုဆိုအပ်သောဇာတ်သည် (ပ + နိ)။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

စေတ ။ ။ ပုံ + မနောဂိုဏ်း + ဩ + ကိတ်။
ဘန္တဘာဝေါ ၌ ဘန္တ ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + ကိတ်။
ဘန္တဂေါဏာဒီနိ ၌ ဘန္တ။ ။ ပုံ + ပုရိသာဒိ + ဩ + ကိတ်။
ဝိပ္ဖန္ဒန ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + ကိတ်။
ဥဒ္ဓစ္စ ။ ။ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + တဒ္ဓိတ်။

နံပါတ် (၆)

စေတာဖြင့် စေတသော၌ ဆဋ္ဌီဝိဘတ်၏ သမ္ဗန်စသောအနက်ကိုမဟော ကံအနက်ဟောသည်၏အဖြစ်ကို သိစေ။ စေတော ဝိက္ခိပတိတိဖြင့် စေတသော ဝိက္ခေပေါ်၌ စေတသဒ္ဒါပုပဒ-ခိပဓာတ်+ဏပစ္စည်း၊ ယင်းဏပစ္စည်း၏ ကတ္တားအနက် ဟောသည်၏ အဖြစ်ကိုဎင်း၊ စေတသောဝိက္ခေပေါကို စေတသော [အံဝိဘတ်၏ ကာရိယဩ] ဝိက္ခိပတိတိ စေတသောဝိက္ခေပေါဟု ကိတန္တအလုတ္တ ဒုတိယာတပ္ပု ရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထမပြုရ၊ စေတသော [သဝိဘတ်၏ ကာရိယဩ]ဝိက္ခိပတိတိ စေတသောဝိက္ခေပေါ-ဟု ကိတန္တ အလုတ္တဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်မာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်၏ အဖြစ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(၁) ဣမိနာ- အစွဲ ဘန္တတ္တံ စိတ္တဿဟူသောပါဠိ။
ကောရမ္မဏာသိ္မယေဝ ၌ ဧဝ. . . တခုတည်းသောအာရုံသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
အထူးအထူး အမျိုးမျိုးသောအာရုံတို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

ကတိတံ ၌ ကထဓာတ် အရ- ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်တို့သည် ဒီပကတ္ထ။
ဘန္တတ္တံ စိတ္တဿဟူသော ဝစီဘေဒသဒ္ဒသည် ပကာသနတ္ထ။
ပါရမီဉာဏ် ဝိပဿနာဉာဏ်တော်တို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ဓမ္မဿဝနကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်းစသော ဝေနေယျတို့၏ဟိတသုခသည် အနုဘာပတ္ထ။

နံပါတ် (၉)

ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ် ဝိစိကိစ္ဆာသဲဟဂုတ်စိတ်တို့၏ အာရုံ၌လည်၍ဖြစ်ပုံ။
အလုံးတစ်ခုလေးထောင့်တစ်ခုဖြစ်ကုန်သော ၂-လုံးကုန်သောပတ္တမြားတို့ကို

http://www.dhammadownload.com

ချိုင့်ဝှမ်းရာအရပ်၌ လိမ့်၍လွတ်အပ်ကုန်သည်ရှိသော် လုံးသောပတ္တမြားသည် ကေန်အားဖြင့် လည်(လိမ့်)သကဲ့သို့၊ ဤအတူ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်သည် အာရုံ၌ကေန်အားဖြင့် လည်(လိမ့်)သည်။

လေးထောင့်ဖြစ်သောပတ္တမြားသည် ရပ်တန့်၍ရပ်တန့်၍ လည်(လိမ့်)သကဲ့သို့ ဤအတူ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်သည် အာရုံ၌ရပ်တန့်၍ ရပ်တန့်၍လည်(လိမ့်)သည်။ [၄၊ ၃၀၂]

နံပါတ် (၁၀)

ကောရမ္မဏေ-အရ တစ်ခုသောအာရုံပစ္စည်းတရားသည်၊ ဝိပ္ပန္နတိ-အရ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အာရမ္မဏ, ပုရေဇာတ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

●●●●●●●●●●

ဝါကျချုပ် (၁၃၂)

(က)တတ္ထ ကတတ္တာတိ ကတကာရဏာ။

(ခ) ဥပစိတတ္တာတိ အာစိတတ္တာ ဝဍ္ဎိတကာရဏာ။

(ဂ) စက္ခုဝိညာဏန္တိ ကာရဏဘူတဿ စက္ခုဿ ဝိညာဏံ၊

(ဃ)စက္ခုတော ဝါ ပဝတ္တံ, စက္ခုသ္မိံ ဝါ နိဿိတံ ဝိညာဏန္တိ စက္ခုဝိညာဏံ။

(င) ပရတော သောတဝိညာဏာဒီသုပိ ဧသေဝ နယော။ [အဘိ။ ၄ ။ ၃၀၃]

နံပါတ် (၁)

(က)တတ္ထ၊ထိုကာမာဝစရဿ ကုသလဿ ကမ္မဿ ကတတ္တာ-အစရှိသော ပါဠ်၌။တစ်နည်း။ ။တတ္ထ၊ ထိုကတတ္တာ အစရှိသောပုဒ်တို့၌။ အတ္ထော။ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကတကာရဏာ၊ ပြုအပ်ပြီးသည်၏အဖြစ်ဟူသောအကြောင်းကြောင့်။

(ခ)ဥပစိတတ္တာတိ၊ ကား။ ကမ္မဿ၊ကံ၏။[သမ္ဗန်] အာစိတတ္တာ၊ဆည်းပူးအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ဝဍ္ဎိတကာရဏာ၊ပွားစေအပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသောအကြောင်းကြောင့်။ စက္ခုဝိညာဏံ၊ သည် [ပကတိကတ္တား]။ ဥပ္ပန္နံ၊ ဥပါဒ်ဆဲသည် [ဝိကတိကတ္တား] ဟောတိ။

နံပါတ် (၂)

(င) လာ ဧသေဝ နယော၌ နိပါတပဒကို ဥပမာနဇောတကကြံ၍ ထည့်ရမည့် ပဓာနကြိယာကိုကိုင်ပြီး ယင်း၏ကံကို သဒ္ဒါဘောဂ ဌပနာပဌကထွက်။

ထည့်စပ်ရမည့် ပဓာနကြိယာကား ဒဋ္ဌဗ္ဗောတည်း။

အဓိပ္ပါယ်ကား- မှတ်အပ်၏ဟူလို။

ဆရာသည် ဒဋ္ဌဗ္ဗော-ဟူသောပါဠ်ဖြင့် ကမ္မီကိုဆိုတော်မူ၏ ။ ကမ္မီသည်-

http://www.dhammadownload.com

ကမ္မနှင့် မကင်းကောင်းသည်မဟုတ်ပါလော။ ကမ္မိကိုသာမဆိုသင့် ကမ္မိ၏ကမ္မကား အဘယ်ပါနည်း။ ဤသို့စုဒ်ကြောင့် သေဝနယော ကမ္မကိုမိန့်။

နံပါတ် (၃)

(ဃ)ဝါသဒ္ဒါများထားရကြောင်း-ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်အနက်မှတပါး မဇ္ဈေလောပီပဉ္စမီတပ္ပုရိသ်သမာသ်အနက်ကို ပြောင်းလဲလို၍ စက္ခုတောဝါဒ္ ဝါ-သဒ္ဒါထား။

မဇ္ဈေလောပီ ပဉ္စမီတပ္ပုရိသ်သမာသ်အနက်မှတပါး မဇ္ဈေလောပီတပ္ပုရိသ် သမာသ်အနက်ကို ပြောင်းလဲလို၍ စက္ခုသို့ဝါဒ္ ဝါ-သဒ္ဒါထား။

(ဃ)ဖြင့် အဇ္ဈာပိတဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

စက္ခု ॥ ॥ စက္ခတိ ပရိဏာယတီတိ စက္ခု။

စက္ခ+ရှုသည်ရင်း၊ ရှေးဆောင်ခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း (ဓါ + နိ)။

ရှေးတောင်ခြင်း ကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နိ)။

ဥပစီယတေတိ ဥပစိတံ။

ဥပ-စိ+တ သည်ရင်း။ ဆည်းပူးခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း (ဓါ + နိ)။

ဆည်းပူးခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ပ + နိ)။

နံပါတ် (၅)

သောတ	॥	॥ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + ကိတ်။
ဝိညာဏ	॥	॥ နပုံ + စိတ္တာဒိ + နိ + ကိတ်။
အာဒီသု	॥	॥ ပုံ + ရတ္တာဒိ + ဏ္က + ကိတ်။
အပိ	॥	॥ အလိင် + ဂဏဝိ + ဏ္က + ဥပသာရပုဒ်။
သော	॥	॥ ပုံ + သဗ္ဗနာမ် + အ + သဗ္ဗနာမ်။
ဝေ[က္ကဝ]	॥	॥ အလိင် + ဂဏဝိ + အ + နိပါတ်။

နံပါတ် (၆)

(တ)တတတာရဏ-ဝယ် ကတနောင်ကျေနေသော ဘာဝဖြင့် (တစ်နည်း) ဘာဝပ္ပဓာနဖြစ်သော တတဖြင့် ကတတ္တာဒ္ တ္တပစ္စည်း၏ ဘောအနက်ဟောသည်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) ကတတ္တာကို ကတသ ဘာဝေါ ကတတ္တံ-ဟု ဘာဝတဒ္ဓိတ် ဝစ နတ္တပြုအပ်သည်ကို သိစေ။ ကာရဏာဖြင့်-ကတတ္တာဒ္ ပဉ္စမီဝိဘတ်၏ ကာရဏအ နက်ဟောသည်ကို သိစေ။

(ခ) အာစိတတ္တာဖြင့် ဥပစိတတ္တာဒ္ ဥပ+စိဓာတ်၏ ဆည်းပူးခြင်း အနက် ဟောသည်ကို သိစေ။ ဝမိုတကာရဏာဝယ် ဝမိုတနောင်ကျေနေသော ဘာဝ-သဒ္ဒါ

http://www.dhammadownload.com

ဖြင့် (တစ်နည်း) ဘာဝပ္ပဓာနဖြစ်သော ဝဓိုတသဒ္ဒါဖြင့် ဥပစိတတ္တာ အာစိတတ္တာ၌ တ္တ-ပစ္စည်းတို့၏ ဘာဝအနက်ဟောသည်ကို သိစေ။ (တစ်နည်း) ဥပစိတဿ ဘာဝေါ ဥပစိတတ္တံ။အာစိတဿ ဘာဝေါ အာစိတတ္တံဟု ဘာဝတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္တပြုရမည်ကို သိစေ။ကာရဏ-ဖြင့် ဥပစိတတ္တာ အာစိတတ္တာ၌ ပဥ္စမီဝိဘတ်တို့၏ ကာရဏအနက်ဟောသည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

ပရ-သဒ္ဒါ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရ။ ပစ္စနီက, ဥတ္တမ, အည, ပစ္ဆာဘာဝ, နိဗ္ဗာန, ပရသန္တက, အတိသယတ္ထ။

အတ္ထာဓိပ္ပေတ- တား ။ ပစ္ဆာဘာဂဖြစ်ပါသည်။

(င) ဧသောဝနယော၌ ဧဝ. . .

စက္ခုဝိညာဏ်၌ ဖော်ပြခဲ့သောနည်းသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

စက္ခုဝိညာဏ်၌ ဖော်ပြခဲ့သောနည်းမှ တပါးသောနည်းသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

(က)ကြိယာ၏ ပကတိကတ္တား စက္ခုဝိညာဏ်တည်း။

စက္ခုဝိညာဏ်သည် ဒဿနတ္ထ။

ပဥ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် ဒီပကတ္ထ။

သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

အတီတဘဝင် ဘဝင်စလန ဘဝင်ုပစ္ဆေဒသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

သန္တီရဏ ဝုဋ္ဌော ဇော တဒါရုံသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသွာ နိမိတ္တဂ္ဂါဟီ ဟောတိ-၌ စက္ခုနာအရ - စက္ခုပသာဒရုပ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဒိသွာ-အရ စက္ခုဝိညာဏ်စိတ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ဝတ္ထုပုရေဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- နိဿယ, ပုရေဇာတ, ဣန္ဒြိယ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ။

တစ်နည်း။ ။ စက္ခုနာအရ- စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ဒိသွာ-အ ယင်းနှင့်ယှဉ်သော သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် ၇-ပါး ပစ္စယုပ္ပန်တရားအာ သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြိုး-၄၊လတ်-၂၊အဓိပတိ၊အာဟာရ၊ဣန္ဒြိယ။

၁၃၄၀-ခုနှစ် ပုစ္ဆာအတိုင်း။

●●●●●●●●●●

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၁)

(က) ဧဝံ ဣမမှာယ ကရဏစိတ္တတာယပိ စိတ္တဿ စိတ္တတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
(ခ) သဗ္ဗာနိပိ ဟိ တောနိ ဝိစိတြာနိ စိတ္တေနေဝ ကတာနိ။
(ဂ) အလဒ္ဓေါကာသဿ ပန စိတ္တဿ ယံဝါပန အဝသေသပစ္စယဝိ
ကလံ၊တဿ စေတစိတ္တကရဏဘာဝတော ယဒေတံ စိတ္တေန
ကတံ အဇ္ဈတ္တိကံ စိတ္တံ ဝုတ္တံ။
(ဃ) တတောပိ စိတ္တမေဝ စိတ္တတရံ။
(င) ပုဗ္ဗန္တတော ဥဒ္ဓံ ဥပ္ပါဒါဝိအဘိမုခံ ပန္နတ္တိ ဥပ္ပန္နံ။
(အဘိ။ ဋ္ဌ။ ၁၀၈)။

နံပါတ် (၁)

(က) ဧဝံ ဝုတ္တနယေန - ဖြင့်။ ဣမာယ ကရဏစိတ္တတာယ- ဤဆန်းကြယ်သော ပန်းချီဆေးစသော အမှုကို ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဝါ) ဂတိစသော ဆန်းကြယ်သော အကျိုးကိုပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စိတ္တတာ- ဆန်းကြယ်သည်၏အဖြစ်ကို။

(ခ) ဟိ-သစ္စံ။ တောနိ ဝိစိတြာနိ- ဤဆိုအပ်ပြီးသော ဆန်းကြယ်သော အကျိုးတို့ကို။

(ဂ) ပန- အထူး။ စိတ္တဿ- ကမ္မဝိညာဉ်၏ရင်း။ ဝါပန-ကား။ အဝသေသ ပစ္စယဝိကလံ- မိမိမှ ကြွင်းသော ကာလ, ဂတိ, ပယောဂစသော အထောက်အပံ့ချို့တဲ့သော။ ယံ စိတ္တံ- အကြင်အပရာပရိယကမ္မဝိညာဉ်သည်။ အတ္ထိ။တဿစိတ္တဿ- ထိုအထောက်အပံ့ချို့တဲ့သော အပရာပရိယကမ္မဝိညာဉ် ၏ရင်း။ စေတစိတ္တကရဏာ ဘာဝတော- စိတ်သည်ပြုသင့်သော ဆန်းကြယ်သော တရားအပေါင်းတွင် အချို့သော ဆန်းကြယ်သောတရားကိုပြုခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စိတ္တေန- ကမ္မဝိညာဉ် စိတ်သည်။ ကတံ- သော။ ယဒေတံစိတ္တံ- အကြင်ဆန်းကြယ်သော တရားအပေါင်းကို။ ဝုတ္တံ- ပြီ။

(ဃ) တတောပိ- ထိုဆိုအပ်ပြီးသော အဇ္ဈတ္တိကဖြစ်သော ဆန်းကြယ်သော တရားအပေါင်းထက်လည်း။ စိတ္တမေဝ- သည်သာလျှင်။ စိတ္တတရံ- အထူးသဖြင့် ဆန်းကြယ်၏။

နံပါတ် (၂)

(ခ) သို့ ဋ္ဌပနပဉ္စတ။ ။ ဆရာသည်၊ (က)ဖြင့် အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်သော ဆန်းကြယ်သောတရားကို ပြုခြင်းကြောင့် စိတ်၏ဆန်းကြယ်သည်၏အဖြစ်ကို သိထိုက်၏ဟုဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ သာကေပါဠိ၌ ကံသာလျှင် ဆန်းကြယ်ခြင်းကိုပြုအပ်၏ဟု ဆိုထားသည်မဟုတ်လော။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ)သို့ ပါပနာဒိ ။ ။ ဆရာသည်၊ (ခ) ဖြင့်ဆန်းကြယ်သောအကျိုး အားလုံးကို စိတ်သည်သာပြုအပ်၏ဟုဖွင့် ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ မရအပ်သောအခွင့်ရှိသော ကံဝိညာဉ်၏ရင်း၊ ချို့တဲ့သော အကြောင်းရှိသော ကံဝိညာဉ်၏ ရင်း ဆန်းကြယ်ခြင်း ကိုမပြုတတ်သောကြောင့် စိတ်မမည်ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။ (ဃ) ဝါကျအထိ မျှော်သည်။

(ဃ)သို့ ဌပနာပဥ္စက။ ။ ဆရာသည်၊ (ဂ) ဖြင့် အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်သော ဆန်းကြယ်သောတရားအပေါင်းကို စိတ်သည်ပြုအပ်သောဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ဖြစ်သော ဆန်းကြယ်ခြင်းနှင့်အတူသာ စိတ်သည် ဆန်းကြယ် ၏ဟုမှတ်သားအပ်သည်မဟုတ်လော။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဖြင့် ဝိရောဓိဒေါသပယ်။ ။ကံသာလျှင်ဆန်းကြယ်ခြင်းကို ပြုတတ်၏ဟု ဆိုသော သာဓကပါဠိနှင့် ဆန့်ကျင်မှုမရှိအောင် ယုတ္တိကိုပြသောကြောင့်။

(ဝ+ဃ) ဖြင့် အတိဗျာပိတ ဒေါသပယ်။ ။ကမ္မဝိညဉ်သည် ပြုအပ်သော အဇ္ဈတ္တိက ဆန်းကြယ်မှုထက် စိတ်ဆန်းကြယ်မှုသည် ပို၍ထူးဆန်းကို ပြသောကြောင့်။

ထို့တွင်(ဂ)ဖြင့် အဗျာပိတ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

ဆန်းကြယ်သည်ကိုပြုတတ်သည်မှ တပါးဆန်းကြယ်သည်ကို မပြုတတ်သည် ကို ဆက်ပြသောကြောင့်။

(ဂ)ဝါသဒ္ဒါထားရကြောင်း။ ။အလဒ္ဓေါကာသဟူသော ကမ္မဝိညာဉ်၏ ဆန်း ကြယ်မှုကို မပြုလုပ်နိုင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းမှတပါး အဝသေသပစ္စယဝိကလ ဟူသော ကမ္မဝိညာဉ်၏ ဆန်းကြယ်မှုကို မပြုလုပ်နိုင်ခြင်းဟူသော အကြောင်းတစ်မျိုး ကိုလဲပြလို၍ ဝါ-သဒ္ဒါထား။

နံပါတ် (၄)

စိတ္တတာ။ ။စိတ္တဿ ဘာဝေါ စိတ္တတာ။

ဆန်းကြယ်သော ပန်းချီဆေးစသော အမှု(ဝါ) ဂတိစသော ဆန်းကြယ်သော အကျိုးတရား၏ဆန်းကြယ်ခြင်းဂုဏ်နှင့် ဂုဏ်+ဂုဏီစပ်။ ဗျ+နိ။

ဆန်းကြယ်ခြင်းဂုဏ်သည်၊ ပ+နိ။

ဝိစိတြာနိ။ ။ ဝိသေသေန စိန္တိယန္တေတိ ဝိစိတြာနိ။ (ဆန်းကြယ်သော ပန်းချီဆေးရေးမှု)ဝိသေသေန စိယန္တေတိ ဝိစိတြာနိ။ (ဂတိစသော ဆန်းကြယ် သော အကျိုးတရား)

စိန္တ- စာတ်၊ တြဏ် ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ကြံစည်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း။ ဗျ+နိ။ ပန်းချီဆေးရေးရုပ်၏ ဆန်းကြယ်ခြင်းဂုဏ်သည်။ ပ+နိ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၅)

စိတ္တတာ။ ။ ဣတ္ထိလိင်၊ ကညာဒိ၊ အာကာရန်၊ တဒ္ဓိတ်နာမ်။

တတော။ ။ အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်၊ ဩကာရန်၊ နိပါတ်။

တနည်း။ ။ နပုံ၊ သဗ္ဗနာမ်၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်၊ သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။

ဥဒ္ဓံ ။ ။ အလိင်၊ ဂဏဝိမုတ်၊ နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်၊ နိပါတ်။

နံပါတ် (၆)

(က) စိတ္တတာ- ဖြင့် စိတ္တံ သဒ္ဒါသည် ဆန်းကြယ်ခြင်းအနက်၌ဖြစ်သော အနိပ္ဖန္နရုဋ္ဌိပါဋိပဒိကပုဒ်ဖြစ်သည်ကိုသိစေ။ ကရဏစိတ္တတာယ- ဖြင့် ဆန်းကြယ်သောပန်းချီဆေးစသော အမှုကိုပြုတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် (ဝါ) ဂတိစသော ဆန်းကြယ်သော အကျိုးကိုပြုတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ဆန်းကြယ်ခြင်းအနက် ဟောသဒ္ဒါဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။

(င) ဥဒ္ဓံ ပန္န- ဖြင့် ဥပ္ပန္နံ၌ ဥ-ပုဒ် ၊ပန္န-ပုဒ်၊ ဥ-ဥပသာရ၏ ဥဒ္ဓံအနက်၌ ဖြစ်သည်ကိုရင်း၊ ဥဒ္ဓံ ပန္နံ ဥပ္ပန္နံ -ဟု သတ္တမီတပ္ပုရိသ် သမာသ် ဝဇနတ္တပြုအပ်သည်ကို ရင်းသိစေ။ ဥပ္ပါဒါဒိဘိမုခံ- ဖြင့် အထက်၌ရောက်၏ဟူသည် ဥပါဒ်စသည်သို့ ရှေးရှုရောက်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ပုဗ္ဗန္တတော- ဖြင့် အထက်ဟူသည် အတိတ်ဖြစ်သောတရား(ဝါ) ချုပ်ပျက်သောဘင်ခဏမှအထက်ဟူ သော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(က) ကရဏစိတ္တတာယပိ၌ အပိ = ဝေ တာဝ စိတ္တတာယ စိတ္တံ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော စိတ္တတာယကိုပေါင်းသော သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထ။

(ခ) သဗ္ဗာနိပိ ၌ အပိ= အဝယဝသမုစ္စည်း။

(ဂ) ပန- ဝိသေသတ္ထဇောတက = ဝါပန- နယန္တရပက္ခန္တရ ဇောတက။

(ဃ) စိတ္တေနေဝ ၌ ဧဝ = စိတ်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။

အလဒ္ဓေါကာသ ကမ္မဝိညာဉ်နှင့် အဝသေသပစ္စယဝိကာလကမ္မဝိညာဉ်တို့ သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

အကျိုးကိုဖြစ်စေနိုင်သော ကမ္မဝိညာဉ်သည် အနုညာတ။

နံပါတ် (၈)

အဇ္ဈတ္တိကံ စိတ္တံ အရ။ အဇ္ဈတ္တ သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဆန်းကြယ်သောတရားတို့ရ၏။

(ကမ္မ, လိင်, သညာ, ဝေါဟာရစသော ဆန်းကြယ်မှု)

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ကမ္မဝိညာဉ်စိတ်သည် ဒီပကတ္ထ။

ဆန်းကြယ်မှုအလိုက် သိကြရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

ကံ, အဝိဇ္ဇာ, တဏှာ သည် ဝိဘာဝတ္ထု။

ဇာတိ, ဇရာ, ဗျာဓိ, မရဏ, သောက, ပရိဒေဝ စသည်သည် အနုဘာဝတ္ထု။

နံပါတ် (၉)

အလဒ္ဓေါကာသ နှင့် အဝသေသပစ္စယဝိကလ အထူး

ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အခြားကံသည် တားမြစ်ခံထားရသော(တစ်နည်း) မိမိအကျိုးမပေးနိုင်ရာဘုံဌာန၌ ပုဂ္ဂိုလ်ကဖြစ်နေ၍ အကျိုးပေးခွင့်မရသော ကမ္မဝိညာဉ် ဟူသောစိတ်ကို အလဒ္ဓေါကာသဆိုသည်။ အပရာပရိယဝေဒနိယကံသည် ဂတိ၊ ကာလ ဥပဓိ ပယောဂဟူသော အကြောင်းစုံညီမှ အကျိုးပေးနိုင်၏။ ထိုသို့အကြောင်း မစုံ ညီသော ကံစိတ်ကို အဝသေသပစ္စယဝိကာလ ဆိုသည်။

တစ်နည်း။ ။ကာလ ဂတိတို့၏အစွမ်းဖြင့်ရင်း၊ ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံ၏အစွမ်းဖြင့်ရင်း အလဒ္ဓေါကာသကိုဆိုအပ်၏။ ကာလ,ဂတိ,ပယောဂ, ဥပဓိဟုဆိုအပ်ကုန်သော အကြောင်းတရားလေးပါးတို့၏ချို့တဲ့ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်ရင်း၊အပရာပရိယကမ္မ ဝိညာဉ်၏အစွမ်းဖြင့်ရင်း အဝသေသပစ္စယဝိကာလကိုဆိုသည်။

နံပါတ် (၁၀)

(ခ)စိတ္တေန- အရ ကမ္မဝိညာဉ်ဟူသော စိတ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဝိစိတြာနိ အရ- အကျိုးဖြစ်သောဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာအား၊ နာနက္ခဏိကကမ္မသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင် - နာနက္ခဏိကကမ္မ၊ ပကတူပကမ္မ။

စိတ္တေန- အရ စိတ်သည်၊ ဝိစိတြာနိအရ- ပန်းချီဆေးရေးရုပ်ဟူသော စိတ္တ ပစ္စယ ဥတုသမုဋ္ဌာနရုပ်အား၊ ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

(င)ဥဒ္ဒိ- အရ ရှေ့စိတ်၏ဘင်္ဂက္ခဏသည်၊ပန္နံအရ- နောက်စိတ် ဥပ္ပါဒက္ခ ဏအား အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အနန္တရ၊ သမနန္တရ၊ ဥပနိဿ၊ အာသေဝန၊ နတ္ထိ၊ ဝိဂတ။

ဝါကျစဉ် (၂)

(က) တတ္ထ ပါဏဿ အတိပါတော ပါဏာတိပါတောနာမ၊

(ခ) ပါဏဝဓော ပါဏဃာတောတိ ဝုတ္တံဟောတိ။

(ဂ) ပါဏောတိစေတ္ထဝေါဟာရတော သတ္တော၊ပရမတ္ထတောဇီဝိတိန္ဒြိယံ။

(ဃ) တသ္မိံ ပန ပါဏေ ပါဏသညိနော ဇီဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒဥပက္ကမ သမုဋ္ဌာပိကာကာယဝစီဒွါရာနံ အညတရဒွါရပ္ပဝတ္တာ ဝဓကစေတနာပါဏာတိပါတော။

(င) သော ဂုဏဝိရဟိတေသု တိရစ္ဆာနဂတာဒီသု ပါဏေသု ခုဒ္ဒကေ ပါဏေ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ မဟာသရီရေ မဟာသာဝဇ္ဇော။

http://www.dhammadownload.com

(စ) ကာသ္မာ? ပယောဂမဟန္တတာယ။
(ဆ) ပယောဂသမတ္တေပိ ဝတ္ထုမဟန္တတာယ။ အဘိ။ ဋ္ဌ။ ၁၄၀။

နံပါတ် (၁)

(က) ပါဏာဿ-သူ၏အသက်ကို (ဝါ) သတ္တဝါကို။အတိပါတော- လျင်စွာ ချခြင်းသည်။

(ဂ) စ- ဆက်။ တွေ- ဤပါဏာတိပါတောဟူသော ပုဒ်၌။

(ဃ) ဇီဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒဉပက္ကမသမုဋ္ဌာပိကာ- ဇီဝိတိန္ဒြေကို ဖြတ်တတ်သော လုံ့လကိုဖြစ်စေတတ်သော။

(ဆ) ပယောဂသမတ္တေ- လုံ့လပယောဂတူမျှသည်၏အဖြစ်သည်။ သတိပိ။ ဝတ္ထုမဟန္တတာယ-သတ်အပ်သောဝတ္ထုကြီးမားသည်၏အဖြစ်ကြောင့် တည်း။

ပါဏာတိပါတော- သူ၏အသက်ကို (ဝါ) သတ္တဝါကို လျင်စွာချခြင်းသည်။ (ဝါ) ဓားလက်နက်စသည်ဖြင့်နှိပ်စက်၍ချခြင်းသည် ။(သဒ္ဒတ္ထ) (တစ်နည်း) ပါဏာတိပါတော- သတ္တဝါကိုသတ်ခြင်းသည်။(ဝေါဟာရတ္ထ) (တစ်နည်း)ပါဏာတိပါတော- သတ္တဝါဟုအမှတ်ရှိသူ၏ ဇီဝိတိန္ဒြေကိုဖြတ်တတ်သော လုံ့လကို ဖြစ်စေတတ်သော ကာယ ဝစီဒွါရတို့တွင် တပါးပါးသော ဒွါရ၌ဖြစ်သောသတ်လိုသော စေတနာသည်။ (သရူပတ္ထ)။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့။ ။ ဆရာသည်၊ (က)ဖြင့် ဇီဝိတိန္ဒြေကို (ဝါ) သတ္တဝါကိုလျင်စွာချခြင်းသည် ပါဏာတိပါတမည်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။သတ္တဝါကို အိမ် ကျောင်း စသည်မှ လျင်စွာချခြင်းဖြစ်၏ဟူသောအနက်ကိုလည်းမှတ်သားနိုင်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။

(င)သို့။ ။ ဆရာ၊သည်၊ (ဃ)ဖြင့် ၊ပါဏာတိပါတအရကိုင်း၊ ပါဏာတိပါတ အမှု ပြုရာ၌ကမ္မပထမြောက် နိုင်သည်တို့ကိုငင်းဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ထိုသို့-သော် ပါဏာတိပါတအရနှင့် ကမ္မပထမြောက်နိုင်သောအရာတို့ကိုသာ သိအပ်၏ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။

(စ)သို့။ ။ ဆရာ၊ သည်၊ (င)ဖြင့် ဂုဏ်ကင်းသော တိရစ္ဆာန်တို့တွင် ငယ်သော သတ္တဝါ၌ အပြစ်နည်း၏၊ ကြီးသောသတ္တဝါ၌ အပြစ်ကြီး၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဂုဏ်ကင်းသောသတ္တဝါခြင်းတူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်အပြစ်နည်း အပြစ်ကြီးဟူ၍ ခွဲခြားမဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဖြင့် အဗျာပိတ + အပရိပုဏ္ဏဒေါသကိုပယ်။ (တစ်နည်း)အပါကဋဒေါသပယ်။

http://www.dhammadownload.com

ပါဏာတိပါတဟူသည်ကို ပြည့်စုံ ပုံ့နှံ့အောင်ပြဆိုသောကြောင့်။

(ဂ) ဖြင့် အဗျာပိတ + အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(ဃ)ဖြင့် အဗျာပိတ + အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(စ) ဖြင့် ဝိရောဓိဒေါသပယ်။

(ဆ) အပိသဒ္ဒါဆိုရကြောင်း။ ။ပယောဂမဟန္တ၏အဖြစ်ကြောင့် အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇ ဖြစ်သည်မှတပါး ဝတ္ထုမဟန္တ၏အဖြစ်ကြောင့် အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇ ဖြစ်သည်ကိုလဲပြလို၍ အပိသဒ္ဒါဆို။

နံပါတ် (၄)

ဝေါဟာရ။ ။ဝေါဟရိယတေတိ ဝေါဟာရော။

၂။ ဝိ+အဝ+ဟရ+ဏ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ခေါ်ဝေါ်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း ဗျု+နိ။

၄။ နာမပညတ်သည် (ဝါ) သတ္တဝါတို့၏ တစ်ယောက်သည် (ပု) ဇာတ်သည် ပ+နိ။

ဇီဝန္တိ သတ္တာ သမ္ပယုတ္တကာ ဓမ္မာတိ ဇီဝိတံ (ဘိ၊ ဋ- ၁၆၇)

ပါဏေ ပဝတ္တာ သညာ ပါဏသညာ။ပါဏသညာ အဿ အတ္ထီတိ ပါဏသညီ။

တစ်နည်း။ ။ပါဏော ဣတိ သညာ ပါဏသညာ။

ဟနန္တိ တေဟာတိ ဝဓကော။

၂။ ဟန+ ဏွုပစ္စည်းသည်ရင်း၊ သတ်ခြင်းကြိယာ သာမညသည်ရင်း။ ဗျု+နိ။

၄။ သတ်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည်ရင်း။ စေတနာဇာတ်သည်ရင်း။ ပ+နိ။

သရတိ ဟိံသတီတိ သရီရံ။

၂။ သရ+ဤရပစ္စည်းသည်ရင်း။ ညှင်းဆဲခြင်းကြိယာသည်ရင်း။ ဗျု+နိ။

၄။ ခန္ဓာဒြပ်သည် ပ+နိ။

နံပါတ် (၅)

ပါဏ။	။ ပုံလိင် ပုရိသာဒိဂိုဏ်း၊ ဩကာရန္တ၊ ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ဥပက္ကမ။	။ ပုံလိင် ၊ပုရိသာဒိဂိုဏ်း၊ ဩကာရန္တ၊ ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
သာဝဇ္ဇ။	။နပုံလိင်၊ စိတ္တာဒိဂိုဏ်း။ နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန္တ၊ သမာသ်နာမ်ပုဒ်။
ဝတ္ထု။	။ နပုံလိင် ၊ရတ္တာဒိဂိုဏ်း၊ ဥကာရန္တ၊ ကိတ်နာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(ဃ) ဝဓကစေတနာ ဖြင့် ပါဏာတိပါတအရ ဝိညတ်ကို မကောက်ယူအပ်၊ စေတနာကိုကောက်ယူအပ်သည်ကိုသိစေ။ကာယဝစီဒွါရာနံ အညတရဒွါရပ္ပဝတ္တာ ဖြင့် မနောဒွါရဖြင့် ဖြစ်သော ဝဓကစေတနာသည် ကမ္မပထမမြောက်၊ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရတို့၌ဖြစ်သောဝဓကစေတနာသည်သာ ကမ္မပထမြောက်၏ဟူသောအဓိပ္ပါယ် ကိုသိစေသည်။ဇီဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒကဥပက္ကမသမုဋ္ဌာပိကာဖြင့် ဇီဝိတိန္ဒြေကိုဖြတ်ဖာတ်သော လုံ့လကို ဖြစ်စေတတ်သော ဝဓကစေတနာသည် ကမ္မပထမြောက်၏ဟူ

http://www.dhammadownload.com

သော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေသည်။ဝါဏသည်နေ့ဖြင့် သေစေလိုသော စေတနာရှိမှသာ ကမ္မပထမြောက်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေသည်။

(ဝ) ဝေါဟာရတော သတ္တောဖြင့် ပါဏအရ ပါဏော အသ အတ္တိတိ ပါဏောဟု ဝစနတ္ထပြု၍ သတ္တဝါကို အရကောက်အပ်သည်ကို သိစေသည်။ပရမတ္ထတော ဇီဝိတိန္ဒြိယဖြင့် ပါဏအရ ပဏန္တိ ဇီဝန္တိ သတ္တာ တေနာတိ ပါဏော ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ ဇီဝိတိန္ဒြေကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် ပါဏောစ ပါဏောစ ပါဏောဟု သရူပေကသိက် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

ပါဏာတိပါတော၌ အတိ= သီဃတ္တ (တစ်နည်း) အဘိဘဝနတ္ထ။

ပါဏောတိစေတ္ထ၌ စ=ဝါကျာရမ္ဘတ္ထ။

တသ္မိံ ဝနေ၌ ဝနေ= ပကတ္ထာန္တရတ္ထ။

တသ္မိံ၌ တ= ပါဏောဟု အစွဲတိုက်ရိုက်ရှိသောကြောင့် ပသိဒ္ဓဝိသယ။

နံပါတ် (၈)

တာယဝစီဒွါရအရ ဝိညတ်တောက်၍

၁။ ယင်းသည် ဒသနတ္ထ။

၂။ ဝစောစေတနာသည် ဒီပကတ္ထ။

၃။ မိမိ၌ အကုသိုလ်တရားတိုးပွားခြင်း အခြား ပုဂ္ဂိုလ်၌ ထိခိုက်နစ်နာခြင်း စသည် ဝတာသနတ္ထ။

၄။ အာယာတဝတ္တုသည်ငင်း၊ အယောနိသောမနသိကာရသည်ငင်း ဝိဘာဝတ္ထ။

၅။ ရောဂါဝေဒနာ ထူပြောခြင်း၊ အသက်တိုခြင်းစသော အကျိုးအဆက် ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ဝစောစေတနာအရ ဒေါသမူဒွေးရှိ စေတနာပစ္စည်းတရားသည်၊ ကာယ ဝစီဒွါရာနံအရ ကာယဝိညတ်၊ ဝစီဝိညတ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိတား- ကြိုး၄၊ ဝိပ္ပယုတ္တ၊ ကမ္မ၊ အာဟာရ။

ဝါကျစဉ် (၃)

(က) အဓိန္နဿ အာဒါနံ အဒိန္နာဒါနံ။

(ခ) ဝရသာဟရဏံ ထေယျံ စောရိကာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) တတ္ထ အဒိန္နန္တိ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ။
(ဃ) ယတ္ထ ပရော ယထာကာမကာရိတံ အာပဇ္ဇန္တော အဒဏ္ဍာရဟော အနုပဝဇ္ဇော စ ဟောတိ။
(င) တသ္မိံပန ပရပရိဂ္ဂဟိတေ ပရပရိဂ္ဂဟိတသညိနော တဒါဒါယ ကဥပက္ကမသမုဋ္ဌာပိကာ ထေယျစေတနာ အဒိန္နာဒါနံ။
(စ) တံ ဟီနေ ပရသန္တကေ အပ္ပသာဝဇ္ဇံ၊ ပဏီတေ မဟာသာဝဇ္ဇံ။
(ဆ) ကသ္မာ? ဝတ္ထုပဏီတတာယ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ။ ၁၄၀။

နံပါတ် (၁)

(ဃ) နိယမဝါကျထည့်အနက် (အာဝုတ္တိနည်း၊ အဓိကာရနည်း) ဘာဋီရှု။ ယတ္ထခနေ- ၌။ အဒဏ္ဍာရဟောစ- ဒဏ်ထားခြင်းငှါ မထိုက်သည်ရင်း။ အနုပဝဇ္ဇောစ၊ မမေးစိစစ်အပ်သည်ရင်း။ ဟောတိ။ တံခနံ- သည်။ ပရပရိဂ္ဂဟိတံနာမ- သူတပါး သိမ်းဆည်းသော ဥစ္စာမည်၏။

(င) တဒါဒါယကဥပက္ကမသမုဋ္ဌာပိကာ၊ထိုသူတပါးသိမ်းဆည်းသော ဥစ္စာကိုယူသော လုံ့လကိုဖြစ်စေတတ်သော။ ထေယျစေတနာ- ခိုးတတ်သောသူ၏ အဖြစ်တည်းဟူသောစေတနာသည်။

(စ) တံ- အဒိန္နဒါနံ- သည်။

(ဆ) ဟိတ်သမွန်။ (တဿ ပရပရိဂ္ဂဟိတဿ)။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့။ ။ဆရာ၊ သည်၊ (က) ဖြင့် အဒိန္နာဒါနံပုဒ်ကို အဒိန္နဿ အာဒါနံ အဒိန္နာဒါနံဟု ကမ္မတ္ထဆဋ္ဌီ တပ္ပုရိသ် သမာသ် ဝစနတ္ထကိုဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဝစနတ္ထကိုသာသိရ၍ အဒိန္နာဒါနပုဒ်၏ သဘာဝတ္ထ အဓိပ္ပါယတ္ထကို မသိအပ်သေးသည်မဟုတ်လော။

(ဂ)သို့။ ။ဆရာသည် (က-ခ) တို့ဖြင့် အဒိန္နာဒါနပုဒ်၏ ဝစနတ္ထ အဓိပ္ပါယတ္ထကို ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်။ ယင်းပုဒ်၌ အဒိန္နအရ ဒန္တပေါဏသိက္ခာပုဒ်ကဲ့သို့ အကပ်မခံအပ်သော မိမိပိုင်ဥစ္စာကိုသာ ကောက်ယူအပ်၏ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။

(ဃ)သို့။ ။ဆရာ၊ သည် (ဂ) ဖြင့် အဒိန္နအရ သူတပါးသိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာကိုကောက်ယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ထိုသူတပါးသိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာဟူသည်ကိုအကျယ်အားဖြင့် မသိအပ်သေးသည်မဟုတ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

(ခ)ဖြင့် အဗျာပိတ+အပရိပုဏ္ဏာဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း) ဝိရောဓ (တစ်နည်း) ပုနရုတ္တိ။
(ဂ)ဖြင့် အတိဗျာပိတ ဒေါသပယ်။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ)ဖြင့် ပုနရုတ္တိဒေါသပယ် (တစ်နည်း) အဗျာပိတ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။
(င)ဖြင့် အဗျာပိတ+အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ် (တစ်နည်း) အတိဗျာပိတဒေါသပယ်။
(စ)ဖြင့် အဗျာပိတ+အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။
(ဆ)ဖြင့် ဝိရောဓိ ဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

ဒီယတေတိ ဒိန္နံ။ န+ဒိန္နံ အဒိန္နံ။

န-ပုဒ် ဒိန္နပုဒ်သည်ရင်း၊ ပဋိသေဓသောဂုဏ်၏ မပေးအပ်သောဥစ္စာနှင့် ဂုဏ်/ဏေးစပ် ဗျ+နိ။

ပရပရိဂ္ဂဟိတဥစ္စာသည်၊ဝါ-မပေးခြင်းကြိယာသည် ပ+နိ။

စောရဿ ကမ္မံ စောရိကာ။ စောရဿ ကိရိယာ စောရိကာ။ (ဘာ+ဋ္ဌိ)

ခိုးသူ၏ အမူအရာနှင့် နိသျ နိဿိတစပ် ဗျ+နိ။

ခိုးခြင်းကြိယာသည် ပ+နိ။

ယော ယော ကာမော ယထာကာမံ။

ဝိစ္ဆတ္ထဘောဂုဏ်၏ အလိုရှိအပ်သော ဥစ္စာနှင့် ဂုဏ်/ဂုဏေးစပ် ဗျ+နိ။

အလိုရှိခြင်းကြိယာသည် ပ+နိ။

ကရဏံ ကာရော၊ ကာရော အဿ အတ္ထီတိ ကာရီ။

ကာရိနော ဘာဝေါ ကာရိတာ။

ဒဏ္ဍံ နအရဟတီတိ အဒဏ္ဍာရဟော။ (အယုတ္တသမာသ်)

ဒဏ္ဍံ အရဟတီတိ ဒဏ္ဍာရဟော။ န+ဒဏ္ဍာရဟော အဒဏ္ဍာရဟော။ (ယုတ္တသမာသ်)။

ဥပဝဒီယတေတိ ဥပဝဒ္ဒေါ။ န+ဥပဝဒ္ဒေါ အနုပဝဒ္ဒေါ။

ပကဌံ နီတံ ပဏီတံ။ ဟီယတေတိ ဟီနံ။

နံပါတ် (၅)

ထေယျ။	။ နပုံ+စိတ္တာဒိ+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+တဒ္ဓိတ်နာမ်။
ကာရိတံ။	။ ကတ္ထီ+ကညာဒိ+အာကာရန်+တဒ္ဓိတ်နာမ်။
ယထာကာမ။	။ နပုံ+စိတ္တာဒိ+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+သမာသ်နာမ်။
အာပဇ္ဇန္တော။	။ ပုံ+ဂစ္ဆန္တာဒိ+ဩကာရန်+ကိတ်နာမ်။
တသ္မိံ။	။ နပုံ+သဗ္ဗနာမ်+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+သဗ္ဗနာမ်။

နံပါတ် (၆)

(ခ) ပရဿ ဟရဏံ- ဖြင့် အဒိန္နာဒါနၱ အဒိန္နအရ သူတပါးဥစ္စာကို ကောက်ယူအပ်သည်ရင်း၊ အာရှေးရှိသော ဒါ ဓာတ်၏ ပေးခြင်းအနက်၌မဖြစ်၊ဆောင်ယူခြင်းအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုရင်း၊ အာဒီယတေ အာဒါနံဟု ဘာဝသာဓနေ ဝစနတ္ထပြု

http://www.dhammadownload.com

အပ်သည်ကိုရင်း၊ ယုပစ္စည်းဘာဝသာခနဲ့သတ်သည်တိုင်း၊ အဒိန္နသာ အာဒါန် အဒိန္နာဒါန်ဟု ဆင့်တပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုရင်းသိစေသည်။ ထေယျ- ဖြင့် သူတပါးဥစ္စာကို ဆောင်ယူခြင်းဟူသည် ခိုးခြင်းသင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ။ စောရိကာ- ဖြင့် ခိုးခြင်းဟူသည်ခိုးသူ၏အလုပ်ပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ် ကိုသိစေ။

(င) ထေယျစေတနာ- ဖြင့် အဒိန္နာဒါန အရ ထေယျ စေတနာကို ကောက် ယူအပ်သည်ကိုသိစေ။ တဒါဒါယကဥပက္ကမသမုဋ္ဌာပိကာ- ဖြင့် ဥစ္စာကိုယူသော လုံ့လပယောဂရှိမှသာ ကမ္မပထမြောက်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။ ပရပရိဂ္ဂဟိတ သညိနော- ဖြင့် ခိုးလိုသောသညာ (စိတ်) ရှိမှသာ ကမ္မပထမြောက်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။ ပရပရိဂ္ဂဟိတေ- ဖြင့် သူတပါးပိုင်ပစ္စည်း ခိုးယူမှသာ ကမ္မပထ မြောက်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။

နံပါတ် (၇)

အဒိန္နာဒါနဒ္ဒ် အာဒါန ဝယ် အာ= ဓာတွတ္ထဟာတော။
ယထာတာမဒ္ဒ် ယထာ= ဝိစ္ဆတ္ထ။
အနုပဝဒ္ဓေါစဒ္ဒ် စ= သမုစ္စယတ္ထ။
(င) ဝန= ပကတ္တရတ္ထ။ ။ဝဏ္ဏိတဒ္ဒ် ဝ= ဝတင္ဒ။

နံပါတ် (၈)

ဥပက္ကမ အရ ဝိညတ်ကောက်။ ယင်းသည် ဒသာနတ္တ။
ထေယျစေတနာသည် ဒီပကတ္ထ။
အကုသိုလ်အမှုတိုးပွားခြင်းသည် ဝတာသနတ္ထ။
အယောနိသော မနသိကာရသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ဥစ္စာမဲ့ခြင်း ရန်သူမျိုးငါးပါး ဖျက်ဆီးခံရခြင်းစသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

အဒိန္နသာအရ- သူတပါးပိုင်ပစ္စည်းဟူသော ဝိတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထုအာရုံပစ္စည်း သည်၊အာဒါနံအရ- ထေယျစေတနာပြဓာန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်အား အာရမ္မ ဏဖြင့်ကျေးဇူးပြု။

ဖြိုင်- အာ၊ မိ၊ ဥပ၊ ပုရေ၊ အတ္ထိ၊ အဝိ။

သမုဋ္ဌာပိကာအရ- ထေယျစေတနာပစ္စည်းတရားသည်၊ တဒါဒါယက ဥပက္ကမအရ ဝိညတ် (တစ်နည်း) စိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်အား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ဖြိုင်- ကြီး၊ ၄၊ ဝိပ်၊ ကံ၊ အာဟာရ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၄)

(တ) အရိယမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ ဝန ဝိရတိ သမုစ္ဆေဒဝိရတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

(ခ) ယဿာ ဥပ္ပတ္တိတော ပဘုတိ "ပါဏံ ဃာတေဿာမိ" တိ အရိယပုဂ္ဂလာနံ စိတ္တမ္ပိ နုပ္ပဇ္ဇတီတိ။

(ဂ) အာရမ္မဏတောတိ ပါဏာတိပါတာဒီနံ အာရမ္မဏာနေဝ ဧတေသံ အာရမ္မဏာနိ။

(ဃ) ဝီတိက္ကမိတဗ္ဗတောယေဝ တိ ဝေရမဏီနာမ ဟောတိ။

(င) ယထာ ပန နိဗ္ဗာနာရမ္မဏော အရိယမဂ္ဂေါ ကိလေသေ ပဇဟတိ၊ ဧဝံ ဇီဝိတိန္ဒြိယာဒိ အာရမ္မဏာပေတေ တမ္ဘဝထာ ပါဏာတိပါတာဒိနိ ဒုဿီလျာနိ ပဇဟန္တီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အဘိ။ ဌ။ ၁၄၇။

နံပါတ် (၁)

(ခ) ယဿာပုဒ်ကို နိယမာနိယမနည်းဖြင့် အနက်ပေး။

ယဿာဝိရတိယာ= အကြင်ဝိရတီ၏။ (ပြည်)

ယဿာဝိရတိယာ= ယင်းဝိရတီ၏။ (ဘာ+ဋီ)

(ဂ) ပါဏာတိပါတာဒီနံ-ပါဏာတိပါတစသော ဒုဿီလျတို့၏။ အာရမ္မဏာနေဝ- ဇီဝိတိန္ဒြေစသောအာရုံတို့သည်ပင်။ (သရူပတ္ထဖော်) ဧတေသံ- ကုသလကမ္မပထတရားတို့၏။ (ဘာ+ဋီ) (ဝါ) ပါဏာတိပါတဝိရတီတို့၏။ (ပြည်)

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့။ ။ ဆရာ၊ (က)ဖြင့် အရိယာမဂ်နှင့်ယှဉ်သော ဝိရတီကို သမုစ္ဆေဒဝိရတီဟူ၍ သိထိုက်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ သမုစ္ဆေဒဝိရတီ၏ သဘာဝတ္ထ (အကျိုး)ကို မသိအပ်သေးသည်မဟုတ်ပါလော။

(ဃ)သို့။ ။ ဆရာ၊ (ဂ)ဖြင့် ပါဏာတိပါတဝိရတီစသော ကုသလကမ္မပထတရားတို့သည် ပါဏာတိပါတစသည်တို့၏အာရုံဖြစ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေစသည်တို့ကိုသာ အာရုံပြု၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်၊ ပါဏာတိပါတစသည်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေစသော အာရုံတို့သည် ဝီတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထုမဟုတ်သော် ယင်းတို့ကို အာရုံပြုအပ်၏ဟုဆိုသော ဆရာ့စကားမသင့်ရာသည် မဟုတ်လော။

(င)သို့။ ။ ဌပနာတူ၏။ ယင်းသို့အာရုံဖြစ်ခဲ့တုန်သော်၊ ဇီဝိတိန္ဒြေလျှင် အာရုံရှိတုန်သော ပါဏာတိပါတ ဝိရတီစသည်တို့သည် ပါဏာတိပါတစသော ဒုဿီလျတို့ကို မပယ်နိုင်တုန်တူသော အနက်ရောက်ရာ၏။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(ခ) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း) နိရုတ္တကဒေါသပယ်။
(ဂ) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။
(ဃ) ဝိရောဓိ ဒေါသပယ် (တစ်နည်း) ဩစိတျဟီနဒေါသပယ်။
(င) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏပယ် (တစ်နည်း) ဩစိတျဟီနပယ်။
(က) ဝေဒိတဗ္ဗာ ထားရကြောင်း။ ။ အရိယာမဂ်နှင့်ယှဉ်သော ဝိရတီကို သမုစ္ဆေဒဝိရတီဟူ၍ သံသယတ္ထ၊ နေယျတ္ထအားဖြင့် ဆိုအပ်သည်ကိုပြလိုသောကြောင့် ဝေဒိတဗ္ဗာ ဆို။

နံပါတ် (၄)

ကိလေသေ သမုစ္ဆိန္ဒတီတိ သမုစ္ဆေဒေါ။

သံ+ဥ+ဆိဒိ+ဏ သည်ရင်း၊ ဖြတ်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း - ဗျ+နိ။

သမုစ္ဆေဒဝိရတီတို့၏ တပါးသည်။ ပ။ ဇာတ်သည်ရင်း၊ သမုစ္ဆေဒပဟာန သတ္တိသည်ရင်း- ပ+နိ။

သမုစ္ဆေဒေါ စ သော ဝိရတိစာတိ သမုစ္ဆေဒဝိရတိ
ပဏ္ဍိ ဇီဝန္တိ သတ္တာ ဧတေနာတိ ပါဏော (ဇီဝိတ)
ပါဏော အဿ အတ္ထီတိ ပါဏော။ (သတ္တဝါ)
ဝေရံ မဏာတိ ဝိနာသေတီတိ ဝေရမဏီ။

ဝေရပုဒ်+မဏိပုဒ်သည်ရင်း၊ ဒုစရိုက်တရားတို့၏ သတ်တတ်သော ကုသလ ကမ္မပထတရားတို့နှင့် ပဟာတဗ္ဗ ပဟာယကစပ်။ ဗျ+နိ။

သမုစ္ဆေဒပဟာန သတ္တိသည် ပ+နိ။

နိဗ္ဗာနတ္တိကေဟိ မဂ္ဂီယတေ ဂဝေသီယတေတိ မဂ္ဂေါ။
ရာဂဂ္ဂိအာဒယော နိဗ္ဗာယတိ ဧတေနာတိ နိဗ္ဗာနံ။
နတ္ထိ သီလံ ယဿာတိ ဒုဿီလံ၊ဒုဿီလဿ ဘာဝေါ ဒုဿီလျံ။

ဒုဿီလပုဒ်- ဏျပစ္စည်းသည်ရင်း၊ သီလမရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ သီလမရှိခြင်း အဘာဝဘောဂုဏ်နှင့် နိဿယ၊ နိဿိတ စပ်၊ ဗျ+နိ။

သီလမရှိခြင်း အဘာဝဘောဂုဏ်သည် ပ+နိ။

နံပါတ် (၅)

ဝေရမဏီ။	။ က္တတ္ထိ+နဒါဒိ+ဤ+သမာသ်။
ပဘုတိ။	။ အလိင်+ဂဏဝိ+က္က+နိပါတ်။
သမုစ္ဆေဒ။	။ ပုံ+ပုရိသာဒိ+ဩ+ကိတ်။
အရိယ။	။ ပုံ+ပုရိသာဒိ+ဩ+ကိတ်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၆)

(က) အရိယမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာဝိရတိ ဖြင့် သမုစ္ဆေဒဝိရတိအရ အရိယာမဂ်နှင့် ယှဉ်သောဝိရတီကို ကောက်ယူရမည်ကိုသိစေ။

(ဂ) ပါဏာတိပါတာဒီနံ- စသည်ဖြင့် ကုသလကမ္မပထဟူသော ပါဏာတိပါတ ဝိရတီတို့သည် ပါဏာတိပါတစသည်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေစသော အာရုံတို့ကိုပင် အာရုံပြု၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။

နံပါတ် (၇)

စိတ္တမ္ဟိ အပိ= ဂရုဟာဇောတကာ။
သမုစ္ဆေဒ၌ သံ= အနဝသေသ။

အာရမ္မဏာနေဝ၌ ဧဝ= ဇီဝိတိန္ဒြေစသော အာရုံတို့သည် ဂဟေတဗ္ဗ။
ဝိတိက္ကမိတဗ္ဗဝတ္ထုမှ တပါးသော အာရုံတို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။
ဒုဿီလ စေတနာတို့ကို ပယ်ခြင်းသည် အနုညာတ။

နံပါတ် (၈)

အရိယမဂ္ဂ သမ္ပယုတ္တာအရ သမုစ္ဆေဒဝိရတီကောက်။
ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
အရိယာမဂ်သည် ဒီပကတ္ထ။
သတ္တဝါတို့၏ အသက်ကို သတ်အံ့ဟု စိတ်မဖြစ်တော့ခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
ဝေါဟြဘူစသော ရှေးရှေးသော ဥပစာစျာန်တို့သည်ရင်း၊ တိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ နေခဲ့ခြင်းစသည်သည်ရင်း ဝိဘာဝတ္ထ။
ဖလသမာပတ်ချမ်းသာကိုခံစားခြင်း နိဗ္ဗာန်ကိုမျက်မှောက်ပြုခြင်း စသော အကျိုးတရားသည် အနုဘာဝ။

နံပါတ် (၁၀)

ပါဏအရ သတ္တဝါပညတ်၊ (ဝါ) ဇီဝိတိန္ဒြေ ပစ္စည်းတရားသည် ၊ ဃာတေဿာမိအရ ဝဓကစေတနာပြဓာန်းသော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရား အားအာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- အာရမ္မဏ တစ်ပစ္စည်းသာ။

အရိယမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ ၌ အရိယမဂ္ဂအရ အရိယာမဂ် ပစ္စည်းတရားသည် သမ္ပယုတ္တာအရ ဝိရတီပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ ဟေ၊ မိ၊ ဣံ၊ ဈာ၊ မဂ်။

ကိလေသေ အရ ကိလေသာ ပစ္စည်းတရားသည်၊ ပဇဟတီအရ အရိယာမဂ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၅)

(က) တိ°ဝနေတံ စိတ္တံ ဂုရိမနိဒ္ဒိဋ္ဌစိတ္တေန သဒ္ဓိံ တေမေဝ ဥဒါဟု အညန္တိ?

(ခ) တေမေဝ။

(ဂ) အထကသ္မာ ဂုရိမနိဒ္ဒိဋ္ဌံ ဂုန ဂုတ္တန္တိ? အဝိစာရိတံ ဓေါ် အဋ္ဌတထာယံ။

(ဃ) အယံ ဝနေတ္ထ ယုတ္တိ။

(င) ယထာတိ ရူပါဒိနိ ဥဝါဒါယ ဝညတ္တာ သူရိယာဒယော န အတ္ထ တော ရူပါဒိတိ အညေ ဟောန္တိ။ တေနေဝ "ယသ္မိံသမယေ သူရိယော ဥဒေတိ၊ တသ္မိံသမယေ တဿ တေဇသင်္ခါတံ ရူပံ" တိဧဝံ ဂုစ္ဆမာနေပိ န ရူပါဒိတိ အညော သူရိယော နာမအတ္ထိ၊ န တထာ စိတ္တံ ဖဿာဒယော ဓမ္မေ ဥပါဒါယပညာယတိ၊ အတ္ထ တော ဝနေတံ တေဟိ အညမေဝ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ။ ၁၅၆။

နံဝါတ် (၁)

(ဂ) ဝါကျ ဟေတုဖလ သမ္ဗန္ဓ ယောဇနာနည်း အနက်ပေး။

(ဃ) ပန- ထိုသို့ရှေးဆရာတို့ မစိစစ်သော်လည်း။ ဧတ္ထ- စိတ္တဿ ပုနဝစနေ- ၌ရှေးသမယဝဝတ္ထာနဒ္ဒ ပြအပ်ပြီးသော စိတ်ကို တဖန်ဟောရာ၌၊ အယံ- ကား။ ယုတ္တိ- အသင့်တည်း။

နံဝါတ် (၂)

(ဃ-င)သို့။ ။ ဆရာ၊ သည်၊ (ဂ)ဖြင့် ရှေး၌ဆိုအပ်ပြီးသော စိတ်ကို တဖန်ဟော ဆိုခြင်း၌ ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့ မစိစစ်ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဆရာလည်းရှေးဆရာတို့အတူ မစိစစ် လျစ်လျူရှုမည်ဟူသော အနက်ရောက်ရာ သည်မဟုတ်လော။

နံဝါတ် (၃)

(ခ) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(ဃ) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(င) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း) အပါကဋဒေါသပယ်။

ဂုစ္ဆမာနေပိ၌ အပိ သဒ္ဒါဆိုရခြင်း။ ။ နေနှင့်နေအရောင်ကွဲပြားစွာ ဆိုအပ်ပါ သော်လည်းသရုပ်အားဖြင့် နေနှင့်နေအရောင်မကွဲပြားဟူသော အရုဏ္ဏတ္ထကို ပြလို သောကြောင့်ဆိုသည်။

နံဝါတ် (၄)

နိဒ္ဒိသိယတေတိ နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။

http://www.dhammadownload.com

နိ-ဒိသ+တသည်ရင်း၊ ညွှန်ပြခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း ဗျ+နိ။
ညွှန်ပြခြင်းကြိယာဝိသေသသည် ပ+နိ။

ရူပယတိ ပကာသယတီတိ ရူပံ။

ရူပ+အသည်ရင်း၊ ထင်ရှားခြင်းကြိယာသည်ရင်း ဗျ+နိ။
ထင်ရှားခြင်းကြိယာဝိသေသသည် ပ+နိ။

အန္ဓကာရဝိဓမနေန သတ္တာနံ ဘယံ သရတိ ဟိံသတီတိ သူရိယော။

သရ+က္ကယသည်ရင်း၊ ဖျက်ဆီးခြင်းကြိယာသည်ရင်း ဗျ+နိ။
နေ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ထွန်းလင်းတောက်ပခြင်းဂုဏ်သည် ပ+နိ။

သူရဘာဝံ ဇနေတီတိ သူရိယော။

သူရပုဒ် က္ကယသည်ရင်း၊ ရဲရင့်သည်၏အဖြစ်၏ +နေနှင့် ကမ္မ၊ ကမ္မီ
အကြောင်းအကျိုးစပ် ဗျ+နိ။
ရဲရင့်စေခြင်းဂုဏ်သည် ပ+နိ။

တေဇတိ ဒိပ္ပတီတိ တေဇော။

နံပါတ် (၅)

ပုရိမ။	။ နပုံ+စိတ္တာဒိ+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+တဒ္ဓိတ်နာမ်။
ကေ။	။ နပုံ+သဗ္ဗနာမ်+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+သဗ္ဗနာမ်။
ဥဒါဟု။	။ အလိင်+ဂဏဝိ+ဥကာရန်+နိပါတ်။
ကသ္မာ။	။ အလိင်+ဂဏဝိ+အာကာရန်+နိပါတ်။
တေဇ။	။ ပုံ+(နပုံ)မနောဂိုဏ်း+ဩကာရန် (နိဂ္ဂဟိကာရန်)ကိတ်နာမ်။

နံပါတ် (၇)

(က) ပန= ဝါကျာရမ္ဘတ္ထ (ဘာ+ဋီ) ပဒါလင်္ကာရတ္ထ။ (ပြည်)
ကေမေဝဒ္ဒ ကေ တုံလျှတ္ထ (ပြည်) သချာအနက် (ဘာ-ဋီ)

(ဝ) အထ= ကေတ္ထအနက်

(ဃ) ပန= အရုစျတ္ထ

(င) တေနေဝဒ္ဒ တေန - နေအစရှိသည်တို့သည် သရုပ်အားဖြင့် ရူပါရုံစသည်တို့မှ တပါးတို့မဖြစ်ခြင်းကြောင့်သာလျှင် =ဤသို့စွဲသောကြောင့် ပက္ကန္တဝိသယ။

တသ= သူရိယသ စွဲသောကြောင့် ပက္ကန္တဝိသယ။

ဝေမေဝဒ္ဒ ဝေတ္ထတယ

တူသည်၏အဖြစ်ဂုဏ်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
မတူသည်၏အဖြစ်ဂုဏ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
စိတ်ဖြင့်သည် အနုညာတတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၈)

ဥပါဒါယအရ ဉာဏ်ကိုကောက်။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
သမာဓိသည် ဒီပကတ္ထ။
နေနှင့်အရောင်ကို ခွဲခြား၍မရသည်ကိုသိခြင်း၊ စိတ်နှင့်ဖဿစသည်ကို ခွဲခြား၍ရခြင်းကိုသိခြင်း အကျိုးသည် ပကာသနတ္ထ။
တိပိဋကပဋိသမ္ဘိဒါ ... တိပိတ်ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်း၊ ဣန္ဒြေရင့်ကျက်ခြင်းစသော မူလအကြောင်းတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
အဘိဓမ္မာနှင့် သက်ဆိုင်သော သုတမယဉာဏ် စိန္တာမယဉာဏ် တိုးပွားခြင်း အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ဖဿာဒယော ဓမ္မေအရ ဖဿစသော ပစ္စည်းတရားသည်၊ပဉ္စာယတိဒ္ဓ်ဓာတ်အရ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ပြိုင်- အာရမ္မဏ တစ်ပစ္စည်းသာ။

ဝါကျစဉ် (၆)

(က) ဣဒံ ပနေတ္ထ သန္နိဋ္ဌာနံ။
(ခ) ဥဒ္ဒေသဝါရေ သင်္ဂဟနတ္ထံ နိဒ္ဒေသဝါရေစ ဝိဘဇနတ္ထံ။
(ဂ) ပုရိမေန ဟိ စိတ္တသဒ္ဒေန ဓောဝလံ သမယော ဝဝတ္ထာပိတော။
(ဃ) တသ္မိံပန စိတ္တေန ဝဝတ္ထာပိတသမယေ ယေဓမ္မာ ဟောန္တိ၊ တေသံ ဒဿနတ္ထံ "ဖဿောဟောတိ" တိ အာဒိ အာရဒ္ဓံ။
(င) စိတ္တဥ္စာပိ တသ္မိံသမယေ ဟောတိယေဝ။
(စ) တသ္မာ တဿာပိ သင်္ဂဟနတ္ထမေတံ ပုနဝုတ္တံ။ အဘိ။ ဋ္ဌ။ ၁၅၃။

နံပါတ် (၁)

(ခ) ထည့်သင့်သောပါဌ်။ တော်၊ ပုန၊ ဝုတ္တံ။
(ဂ) ဟိ-ချဲ့။
(င) သမုစ္စေတဗ္ဗတ္ထ- ဖဿာဒယောစ- ၎င်း။

နံပါတ် (၂)

(ဂ)သို့။ ။ ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် ဥဒ္ဒေသဝါရ၌ သိမ်းယူခြင်းအကျိုးငှါ နိဒ္ဒေသဝါရ၌လည်း ဝေဘန်ခြင်းအကျိုးငှါ စိတ်ကို တဖန်ဟောအပ်၏ဟုဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့သော်။ ဥဒ္ဒေသဝါရ၌ သိမ်းယူပုံကို အကျယ်အားဖြင့် မသိအပ်သေးသည် မဟုတ်ပါလော။

http://www.dhammadownload.com

(င)သို့။ ။ ဆရာ၊ သည်၊(ယ)ဖြင့် စိတ်ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော သမယ၌ ဖဿစသော ဓမ္မတို့ဖြစ်ပုံကိုပြခြင်းအကျိုးငှါ ဖဿော ဟောတိစသော စကားကိုအားထုတ်တော်မူ၏ဟုဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဖဿစသောတရားတို့သာ ထိုသမယ၌ ဖြစ်၍စိတ်သည်မဖြစ်ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။

နံပါတ် (၃)

(ခ) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏ ဒေါသပယ်။

(ဂ) ပုနရုတ္တိ ဒေါသပယ်။

(ဃ) နိရတ္ထက ဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(စ) တသ္မာထားရကြောင်း။ ။ စိတ်ကိုသိမ်းယူပုံအကျယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း၏ နိဂုံးကို ပြလိုသောကြောင့်ထားသည်။

နိယံ။ ။ ဝိတ္ထာနောက်မှာ တသ္မာ၊ မှန်စွာ နိဂုံးတည်း။

နံပါတ် (၄)

သန္နိဋ္ဌတိ စေတနာတိ သန္နိဋ္ဌာနံ။

သံ+နိ+ဋ္ဌာ+ယု သည်ရင်း၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း ဗျု+နိ။
ဆုံးဖြတ်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် ပ+နိ။

နိဒ္ဒိသီယတေတိ နိဒ္ဒေသော။

နိ+ဒိသ+ဏ သည်ရင်း၊ ညွှန်ပြခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း ဗျု+နိ။
ညွှန်ပြခြင်းကြိယာဝိသေသသည် ပ+နိ။

ကေဝတိ ပဝတ္တတီတိ ကေဝလံ။

ကေဝ+အလ သည်ရင်း၊ ဖြစ်ခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း ဗျု+နိ။
ဖြစ်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် ပ+နိ။

ဝဝတ္ထပီယတေတိ ဝဝတ္ထာပိတော။ဝိစ္ဆိန္ဒိတွာ ထပီယတေတိ ဝဝတ္ထာပိတော။

နံပါတ် (၅)

ဧတ္ထ။	။ အလိုင်+ဂဏဝိ+အကာရန်+နိပါတ်။
(တစ်နည်း)	။ နပုံ+သဗ္ဗနာမ်+အကာရန်+သဗ္ဗနာမ်။
သင်္ဂဏှနတ္ထံ။	။ အလိုင်+ဂဏဝိ+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+နိပါတ်။
(တစ်နည်း)	။ နပုံ+စိတ္တဒ္ဓိ+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+ကိတ်နာမ်။
ပုရိမ။	။ ပုံ+ပုရိသာဒိ+ဩကာရန်+တဒ္ဓိတ်နာမ်။
ကေဝလံ။	။ နပုံ+စိတ္တာဒိ+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+ကိတ်နာမ်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

စေတ္တ= စိတ္တသ္သ ပုန ဝစနေ ဟုစွဲသည်။

(ဃ) ပန= ဝိသေသတတ္ထဇောတက။

(င) စိတ္တဥ္စာပိ၌စ- သမုစ္စယတ္ထ၊ ပိ- အနုတ္တက။

ဟောတိယေဝ၌ ဧဝ= ဖြစ်ခြင်းကြိယာသည် ဂဟေတဗ္ဗ။

မဖြစ်ခြင်းကြိယာသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

ဖြစ်ခြင်းကြိယာ၏တည်ရာဖြစ်သော စိတ်ဒြဗ်သည် အနုညာတ။

(စ) တသ္မာ အစွဲ= စိတ်သည်လည်း ထိုစိတ်ဖြင့်မှတ်အပ်သော သမယ၌ဖြစ်သည် သာဖြစ်သောကြောင့်။

တဿာ၌ တ= အခြားမဲ့ဝါကျစိတ်ကို စွဲယူသောကြောင့် ပတ္တန္တဝိသယ။

နံပါတ် (၈)

အာရဒ္ဓ၌ ရာဘာဓာတ်အရ ဝီရိယရှေ့ရှိသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ် ကောက်။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

မဟာကရုဏာတော်သည်၎င်း၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည်၎င်း ဒီပကတ္ထ။ ဖသေယ်ာဟောတိစသော ဒေသနာတော်ကို သောတုဇနတို့နာကြားရခြင်း အကျိုးသည် ပကာသနတ္ထ။

ပါရမီဉာဏ်၊ ဝိပဿနာဉာဏ် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်တို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။ အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်ကိုကြားနာရသဖြင့် သုတမယဉာဏ် စိန္တာမယ ဉာဏ်တိုးပွားခြင်းအစ အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင်သော အကျိုး တရားအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

စိတ္တေန အရ မဟာကုသိုလ်ပဌမစိတ် ပစ္စည်းသည်၊ ယေဓမ္မာအရ ဖဿ, ဝေဒနာ, သညာ, စေတနာတရားတို့အား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ပြိုင်- အဓိ၊ သဟ၊ အညာ၊ နိ၊ အာ၊ ဣ၊ သံ၊ အတ္ထိ၊ အဝိ။

ယေဓမ္မာ အရ ဖဿ, ဝေဒနာ, သညာ, စေတနာ ပစ္စည်းသည်၊ တေဟိအရ ယင်းထိုနှင့်ယှဉ်သော သမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်အား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ပြိုင်- သဟ၊ အညာ၊ နိ၊ ကံ၊ အာ၊ ဣ၊ သံ၊ အတ္ထိ၊ အဝိ။

ဝါကျစဉ် (၇)

(က) ယသ္မာ ဝါ "ဥပ္ပန္နံ ဟောတီတိ စေတ္တ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နန္တိ တော် ဒေသနာသီသမေဝ၊ န ပန စိတ္တံ ဧတမေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ" တိအဋ္ဌကထာယံ ဝိစာရိတံ။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) တသ္မာ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ္တိ ဧတ္တာပိ စိတ္တမတ္တမေဝ အဂ္ဂဟေတွာ ပရောပဏ္ဏာသ ကုသလဓမ္မေဟိ သဒ္ဓိံ ယေဝ စိတ္တံ ဂဟိတံ။

(ဂ) ဇဝံ တတ္ထ သခ်ေပတော သမ္ပေဝ စိတ္တစေတသိကဓမ္မေ ဂဟေတွာ ကွ္ကစ သရူပေန ပဘေဒတော ဒဿေတုံ ဖဿော ဟောတီ တိ အာဒိဝုတ္တံ။

(ဃ) ကွတိ ဖဿာဒယော ဝိယ ဝုတ္တမေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ (ဋ္ဌ၊ ၁၅၇)

နံပါတ် (၁)

(က)၌ အာကာရဝါကျ ဝါကျအပြန်အလှန်။

ဝါ= တနည်းကား။ ယသ္မာ၊ ဥပ္ပန္နံဟောတီတိဧတ္တ-ဟူသော ဤပုဒ်၌။ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ္တိဧတံ၊ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံဟူသော ဤပုဒ်သည်။ (ဥပစာရတ္တ) ဝါ- စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံဟူသော ဤစကားသည်။ (မုချတ္တ) ဒေသနာသီသမေဝ၊ ဒေသနာ၌ ပဓာနဖြစ်သော စကားသာ လျှင်။ ဟောတိ ။ကသ္မာ-ပ-ဟောတိ၊ ပန- ယသ္မာ။ စိတ္တံ ကေဝလံ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ကွတိ အဋ္ဌကထာယံ ဝိစာရိတံ တသ္မာ ဟောတိ။

(ခ) တသ္မာ- ထိုသို့ စိတ်တပါးတည်းသာလျှင်ဖြစ်သည် မဟုတ်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်။ စိတ္တမတ္တမေဝ- စိတ်တပါးတည်းမျှကိုသာလျှင်။

(ဂ) တတ္ထ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ္တိ ဝစနေ၊ ၌။ ကွစ- ဤတသ္မိံသမယေအစရှိသော ဝါကျ၌။

(ဃ)ဥပမာ+ဥပမေယျ ထင်ရှားစေ၍ရင်း၊ ကွတိ နှစ်ပုဒ်တို့၏အနက် ထင် ရှားစေ၍ရင်း၊ ကတ္တားထည့်၍ရင်း၊ အနက်ပေး။

ကွတိဇဝံ၊ သို့ ။ ဖဿာဒယော ဝုတ္တာဝိယ တထာ စိတ္တမ္ပိ ဘဂဝတာ ဝုတ္တမေဝ ကွတိပိ သန္နိဋ္ဌာနံ ပဏ္ဍိတေန (ကတ္တား) ဝေဒိတဗ္ဗံ။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့။ ။ ဆရာ၊ သည် (က)ဖြင့် စိတ်သည် တစ်ပါးတည်းမဖြစ်သောကြောင့် စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟူသော ဒေသနာတော်သည် စိတ်ကို ပဓာနပြုသော နေယျတ္ထဒေသနာ ဖြစ်၏ဟု အဋ္ဌကထာ၌ စိစစ်အပ်သည်ကိုဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်၊ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟုမဟောမူ၍ စိတ္တံ ပရောပဏ္ဏာသ ကုသလဓမ္မေဟိ သဒ္ဓိံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိဟု နီတတ္ထ ဒေသနာကို ဟောဆိုသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟု နေယျတ္ထဒေသနာ ဟောဆိုခြင်းကြောင့်ရအပ်သော အကျိုး ကိုလည်း ဟောဆိုသင့်သေး၏။ နိရုတ္တက ဒေါသ တင်။

(ဂ)သို့။ ။ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်ပါဠိတော်၌ ဖဿော ဟောတိစသည်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟူသော နေယျတ္ထဒေသနာတော် ဖြင့်ပင် စိတ်နှင့်အတူ ဖဿ စသောတရားတို့ကို ယူအပ်ပြီးသည်မဟုတ်ပါလော။

http://www.dhammadownload.com

တစ်နည်း။ ။ပါပနာဒိဆဲ့ဋ္ဌတက်။

ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံဟူသော ပါဌ်၌လည်း စိတ်တပါးတည်းမျှကို သာ မယူမူ၍ ငါးဆယ်ကျော်သော ကုသိုလ်ဓမ္မတို့နှင့် အတူသာ စိတ်ကိုယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ထိုသို့-သော်။ ဖဿ ဟောတိ စသည်ကို ပါဠိတော်၌ မဟောသင့် ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။

နံပါတ် (၃)

(တ)ဝါကျ၌ ဝါသဒ္ဒါဆိုရကြောင်း။ ။ စိတ်ကို တဖန်ဟောဆိုရာ၌ ဥဒ္ဒေသဝါရ၌ သိမ်းယူခြင်းအကျိုး၊ နိဒ္ဒေသဝါရ၌ ဝေဘန်ခြင်းအကျိုးဟူသော အကြောင်း အဆုံးဖြတ် မှတပါး စိတ်တစ်ပါးတည်းကို မယူမူ၍ ငါးဆယ်ကျော်သော ကုသိုလ်စိတ် တို့နှင့် အတူသာ စိတ်ကို ယူအပ်၏ဟူသော (အဆုံးအဖြတ်) ဆုံးဖြတ်ချက် အကြောင်း တစ်ပါးကို ပြလို၍ ဝါသဒ္ဒါဆို။

တစ်နည်း။ ။ သရုပ်အပြားအားဖြင့် ပြဆိုခြင်းအကျိုးငှါ စိတ္တံ ဟောတိ ဟု တဖန် ဟောဆိုအပ်၏ဟူသော ဆုံးဖြတ်ချက် တစ်မျိုးကိုပြလိုသောကြောင့် ဝါသဒ္ဒါဆို။

(ခ)ဖြင့် ဂန္ထဂရုဒေါသပယ်။ နိရတ္ထကဒေါသပယ်။

စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိဟုဟောဆိုခြင်း၌ ရအပ်သောအကျိုးကိုပြဆိုသော ကြောင့်။

(ဂ)ဖြင့် ဂန္ထဂရုဒေါသ၊ အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

ဖဿောဟောတိ စသည်ဟောရပုံကို ဆက်လက်အားထုတ်သောကြောင့်။

နံပါတ် (၄)

ဒေသီယတိ တောယာတိ ဒေသနာ။

ဒိသိ+ယုပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ရွတ်ဆိုခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း ဗျု+နိ။

ရွတ်ဆိုခြင်းကြိယာဝိသေသသည် ပ+နိ။

ဦတာဒယော သယန္တိ ဇ္ဈောတိ သီသံ။

သီ+သက်ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ အိပ်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း ဗျု+နိ။

ဦးခေါင်းဟူသော အမည်သည် ပ+နိ။

နံပါတ် (၅)

ကော။ ။ နပုံလိင်+သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း+အကာရန်+သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်

အင္ဂဟောတ္တာ။ ။ အလိင်+ဂဏာဝိမုတ်+အာကာရန်+နိပါတ်

ပဘေဒတော။ ။ အလိင်+ဂဏာဝိမုတ်+ဩကာရန်+နိပါတ်

(တစ်နည်း)။ ။ ပုံလိင်+ပုရိသာဒိ+ဩကာရန်+ကိတ်နာမ်

နံပါတ် (၆)

(ခ) စိတ္တမတ္တမေဝ စသည်ဖြင့် စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ၌ စိတ္တအရ စိတ်တစ်ပါးတည်းကို

http://www.dhammadownload.com

မယူအပ်။ ၅၅ပါးသော ကုသိုလ်တရားတို့နှင့်အတူ ယူအပ်သည်ကိုသိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

(တ) ပန= ဖျတိရေက (တစ်နည်း) ကာရဏာ

တသ္မာ= ထိုသို့စိတ်တစ်ပါးတည်းသာလျှင် ဖြစ်သည်မဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။

ဧတ္ထာပိ၌ ပိ= သမုစ္စည်း

ဧဝံ= နိဒဿနတ္ထ (တစ်နည်း) နိဂမနတ္ထ

ဧတ္ထပိ ၌ပိ= အဝယဝသမုစ္စည်း

ဣတိ= ဤတသ္မိံ သမယေ အစရှိသောဝါကျ၌ (ပြည်)။ ဤဥဒ္ဒေသဝါရ၌ (ဘာဇိ)

(ဿ) ဣတိ= နိဒဿနတ္ထ (တစ်နည်း) နိဂမနတ္ထ။

ဒေသနာသီသမေဝ၌ ဧဝ။ ။စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိဟူသော ဒေသနာတော်၏

နေယျတ္ထဒေသနာတော်အဖြစ်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။

နီတတ္ထဒေသနာတော်၏အဖြစ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

ငါးဆယ်ကျော်သောစေတသိတ်တို့နှင့် အတူဖြစ်ခြင်းသည် အနုညာတတ္ထ။

တစ်နည်း။ ။ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ ဟူသောဒေသနာတော်သည် အနုညာတတ္ထ။

ကေမေဝ၌ ဧဝတ္ထယတ္ထ (တစ်ဝါကျလုံးရှုပါ)။

စိတ်တစ်ပါးတည်း မဖြစ်ခြင်းသည် ဂဟေတဗ္ဗ။

စိတ်တစ်ပါးတည်း ဖြစ်ခြင်းသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

ငါးဆယ်ကျော်သော စေတသိက်တို့နှင့် အတူဖြစ်ခြင်းသည် အနုညာတတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

ဝေဒိတဗ္ဗံ၌ ဝိဒဓာတ်အရ မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်၌ရှိသော ပညာကို ကောက်။ ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ စသော ဒေသနာစကားသည် ဒီပကတ္ထ။

အဘိဓမ္မာဒေသနာနှင့် စပ်ဆိုင်သော အသိတိုးပွားခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

ယောနိသော မနသိကာရ သဒ္ဓမ္မသဝန သပ္ပုရိသူပနိဿယစသော မူလအကြောင်းတရားတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်ကို သိသဖြင့် ကျင့်ကြံကြိုးစားအားထုတ်ခြင်းကြောင့် ရအပ်သော မဂ် ဖိုလ် ဉာဏ်အကျိုးတရားသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

အာရဒ္ဓံ၌ အာ+ရဘဓာတ်အရ ဝီရိယရှေးရှိသော ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာ ကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စည်းတရားသည်။ တဝစ္စည်းအရ=

http://www.dhammadownload.com

ဖဿော ဟောတိစသော ဒေသနာတော် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- ဟော၊ ဓိ၊ သံ၊ နိ၊ က္က၊ မဂ္ဂ၊ ဝိပ်၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ။

တစ်နည်း။ ။ တပစ္စည်းအရ ဖဿော ဟောတိ စသော မနသာဝဝတ္တပိတ ဒေသနာတော်ပစ္စည်းတရားသည် ၊ဓာတ်အရ ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- အာ၊ ပု၊ ဝိပ်၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ။

ဝါကျစဉ် (၈)

(တ) သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒီသု ဒဿနဋ္ဌေန သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ အဘိနိရောပနဋ္ဌေန သမ္မာ သင်္ကပ္ပေါ၊ ပဂ္ဂဟနဋ္ဌေန သမ္မာဝါယာမော၊ ဥပဋ္ဌာနဋ္ဌေန သမ္မာသတိ၊အဝိက္ခေပနဋ္ဌေန သမ္မာသမာဓိတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ခ) ဝစနတ္ထတော ပန သမ္မာ ပဿတိ သမ္မာဝါ တာယ ပဿန္တီတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။

(ဂ) အပိစ ပသတ္ထာ သုန္ဒရာ ဝါ ဒိဋ္ဌိ သမ္မာဒိဋ္ဌီတိ ဣမိနာပိ နယေန တေသံ ဝစနတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

(ဃ) လက္ခဏာဒီနိ ပန ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တာနေဝ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၆၇။

နံပါတ် (၁)

(က) ဝါကျ၌ ထည့်သင့်သော ပါဠ်တို့ထည့်။

အတ္ထော၊ စေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ သမ္မာ (အဝိပရီတနိယျာနိကဘာဝေန) မဖောက်မပြန်ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်တတ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့်။ စိရကတာဒိအာရမ္မဏ်- စိရကတစသော အာရုံကို။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့။ ။ ဆရာ၊ သည် (က)ဖြင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိစသောပုဒ်တို့၏ အဓိပ္ပါယတ္ထကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ယင်းသမ္မာဒိဋ္ဌိစသောပုဒ်တို့၏ ဝစနတ္ထကို မသိအပ်ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။

(ဂ)သို့။ ။ ဆရာ၊ သည် (ခ)ဖြင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ကိတ်ဝစနတ္ထနည်းအားဖြင့် ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော် ၊ယင်းသမ္မာဒိဋ္ဌိပုဒ်၏ ကိတ်ဝစနတ္ထကိုသာ သိအပ်သည်မဟုတ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

(ခ) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) ဂန္တဂရုဒေါသပယ်။
(ခ) ဝါ သဒ္ဒါ။ ။ တိပစ္စည်းကတ္တုသာဓနေအနက်မှတပါး ကရဏသာဓနေအနက်လဲပြလို၍ ဝါသဒ္ဒါဆို။
(ဂ) အပိစ သဒ္ဒါ။ ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိပုဒ်၏ ကိတ်ဝစနတ္တမှတပါး ပါဒိပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဝစနတ္တနည်းတပါးကို လဲပြလို၍၎င်း၊ သမ္မာနိပါတ်၏ အဝိပရီတတ္တနိယျာနိကတ္တအနက်မှတပါး၊ ပသတ္ထအနက် သုန္ဒရအနက်ကိုလဲပြလို၍၎င်း၊ အပိစ သဒ္ဒါဆို။ (အပိစ အပရောနယော နည်းသစ်နှော မှတ်လောနယန္တရ)။
(ဃ) ဝါ သဒ္ဒါ။ ။ သမ္မာနိပါတ်၏ ပသတ္ထအနက်မှတပါး သုန္ဒရအနက်ကိုလဲပြလို၍ ဝါ- သဒ္ဒါဆို။ (အနက်လဲ)။

နံပါတ် (၄)

အဘိနိရောပေတီတိ အဘိနိရောပနံ။

အဘိ+ရုဟ+ဏာပေ+ယု သည်၎င်း၊ တက်ရောက်ခြင်းကြိယာသာမညသည်၎င်း ဗျ+နိ။

တက်ရောက်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် ပ+နိ။

ဝဃ္ဃ့တီတိ ဝဃ္ဃ့နံ။

ဝိကပ္ပေတီတိ ဝိကပ္ပနံ။ နှ- ဝိကပ္ပနံ အဝိကပ္ပနံ။

ပသံသီယတေတိ ပသတ္ထာ။

ပ+သံသ+တ သည်၎င်း။ ချီးမွမ်းခြင်းကြိယာသာမညသည်၎င်း ဗျ+နိ။

ချီးမွမ်းခြင်းကြိယာဝိသေသသည် ပ+နိ။

သုဋ္ဌု ဒရီယတေတိ သုန္ဒရာ။

သု+ဒရ+အ သည်၎င်း။ ခွဲခြားကြိယာသည်၎င်း ဗျ+နိ။

ကောင်းခြင်းဂုဏ်သည် ပ+နိ။

နံပါတ် (၅)

ဒဿနဋ္ဌေန။	။ ပုံလိင်+ပုရိသာဒိ+ဒြကာရန်+သမာသ်နာမ်။
သမာဓိ။	။ ပုံ+ရတ္တာဒိ+ဣကာရန်+ကိတ်။
သမ္မာ။	။ အလိင်+ဂဏဝိ+အာကာရန်+တတိယန္တနိပါတ်။
လက္ခဏ။	။ နပုံ+စိတ္တာဒိ+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+ကိတ်နာမ်။
ပဟေဋ္ဌာ။	။ အလိင်+ဂဏဝိ+အာကာရန်+နိပါတ်။

နံပါတ် (၆)

(က) ဒဿနဋ္ဌေန ဖြင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိ သဒ္ဒါသည် မြင်တတ်၏ဟူသောအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို၎င်း။ (ဝါ) မြင်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိမည်သည်ကို၎င်း သိစေ။

http://www.dhammadownload.com

(ကြွင်းနည်းတူဖော်။)

(ဂ) ပသတ္ထာ သုန္ဒရာ ဒိဋ္ဌိ ဖြင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိ၌ သမ္မာပုဒ် ဒိဋ္ဌိပုဒ် သမ္မာနိပါတ်၏ ပသတ္ထ (ဝါ) သုန္ဒရအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုငင်း၊ ပသတ္ထာ သုန္ဒရာဝါ ဒိဋ္ဌိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဟု ပါဒိပုဗ္ဗပဒကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုငင်းသိစေ။

နံပါတ် (၇)

(က) သမ္မာ = အဝိပရီတတ္ထ၊ နိယျာနိကတ္ထ။

(ခ) ပန = ပက္ခန္တရတ္ထ (တစ်နည်း) ဝါကျာရမ္ဘတ္ထ။

(ဂ) သမ္မာ = ပသတ္ထအနက်၊ သုန္ဒရအနက်။

(ဃ) ပန = ပက္ခန္တရတ္ထ (တစ်နည်း) ဝါကျာရမ္ဘတ္ထ။

(ဃ) ဝုတ္တာနေဝ ဒ္ဓ ဓဝ = ပညာ, ဝိတက်စသည်တို့၌ ဆိုခဲ့ပြီးသော လက္ခဏာစသည်တို့သည် ဂဟေတဗ္ဗ။ ။ဆိုအပ်ဆဲဖြစ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိစသောပုဒ်တို့၏ အဓိပ္ပါယတ္ထ ဝစနတ္ထတို့သည်နိဝတ္တေတဗ္ဗ။ ။ပညာ, ဝိတက်စသောပုဒ်တို့၏ရှေး၌ဆိုခဲ့ပြီးသော အလားတူ ဝစနတ္ထသည် အနုညာတ။

နံပါတ် (၈)

(ဃ) ဝုတ္တာနေဝ၌ ဓာတ်အရ အဋ္ဌကထာဆရာ၏သန္တာန် ဉာဏ်, ဝီရိယ, သတိ ပြဓာန်းသော ကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်။

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

သောတုဇနတို့အား သိစေလိုသော သမ္မာဆန္ဒ မေတ္တာတို့သည် ဒီပကတ္ထ။

ဩဘာသနလက္ခဏာစသည်ဖြင့် အောင်၌ဆိုအပ်သော လက္ခဏာစသော သံဝဏ္ဏနာသည် ပကာသနတ္ထ။

ယောနိသောမနသိကာရ သဒ္ဓမ္မဿဝန စသောမူလအကြောင်းတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

သမ္မာဒိဋ္ဌိစသောပုဒ်တို့၏ အဓိပ္ပါယတ္ထ ဝစနတ္ထ လက္ခဏာစသည်ကို သိသဖြင့် သောတုဇနတို့အား အဘိဓမ္မာနှင့်သက်ဆိုင်သော သုတမယ ဉာဏ် စိန္တာမယဉာဏ်တိုးပွားခြင်းစသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

တာယဖြင့် ပညာသည် ပဿန္တိအရ ယင်းနှင့်ယှဉ်သော သမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ဟော၊ ဓိ၊သ၊ ညာ၊ နိ၊ ဣ၊ မဂ်၊ သံ၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ။

သမ္မာအရ အဝိပရီတဘောဂုဏ်ပစ္စည်းသည်၊ ပဿတိအရ သမ္မာဒိဋ္ဌိ (ပညာ) ပစ္စယုပ္ပန်အား ပကတူပဖြင့်ကျေးဇူးပြု။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၉)

(က) နာဘိဖွာယတီတိ အနဘိဇ္ဈာ။
(ခ) ကာယိကစေတသိကသုခံ ဣဋ္ဌလောကပရလောကဟိတံဂုဏာ နုဘာဝပဋိလဒ္ဓံကိတ္တိသဒ္ဒဥဋ္ဌနဗျာပါဒေတီတိအဗျာပါဒေါ။
(ဂ) သမ္မာ ပဿတိ သောဘနာ ဝါ ဒိဋ္ဌီတိ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။
(ဃ) အလောဘာဒီနံ့ယေဝ တာနိ နာမာနိ။
(င) ပဟေဿ ပနေတေ ဓမ္မာ မူလဝသေန ဝဟိတာ၊ ဣဓ ကမ္မပထဝ သေနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဘိ၊၄၅။ ၁၇၃။

နံပါတ် (၁)

(က) အနဘိဇ္ဈာ- တပ်သောအားဖြင့် သူတပါးဥစ္စာကို ရှေးရှုမကြံတတ်သော သဘောသည်။ (သဒ္ဒတ္ထ)။ဝါ- မငြူစူခြင်းသည် ။(ဝေါဟာရတ္ထ) (ဝါ) အလောဘသည်။ (အဘိဓေယျတ္ထ)

(က) ယာဓမ္မဇာတိ၊ သည်။ ပရဘဏ္ဍံ- ကို။ နာဘိဇ္ဈာယတိ- တပ်သောအားဖြင့် ရှေးရှုမကြံတတ်။

(ခ) ယောအဒေါသော သည်။ အတ္တနောစ။ ပရဿစ။

(ဃ) တာနိနာမာနိ= ထိုအနဘိဇ္ဈာ အဗျာပါဒ သမ္မာဒိဋ္ဌိဟူသော အမည်တို့သည်။ ဟောန္တိ။

(င) ပန- ထိုသို့တရားကိုယ်အရတူကြသော်လည်း။ ဧတေ- ထိုသို့ အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟတရားတို့ကို။

နံပါတ် (၂)

(ဃ)သို့။ ။ ဆရာ (က) စသော ဝါကျတို့ဖြင့် အနဘိဇ္ဈာစသောပုဒ်တို့၏ ဝစနတ္ထကိုဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့ဖွင့်ပြအပ်သော်။ ယင်းပုဒ်တို့၏ ဝစနတ္ထကိုသာသိရ၍ အဘိဓေယျတ္ထကိုမသိဟူသော အနက်ရောက်ရာသည်မဟုတ်ပါလော။

(င)သို့။ ။ ဆရာ (ဃ)ဖြင့် အနဘိဇ္ဈာ, အဗျာပါဒ, သမ္မာဒိဋ္ဌိပုဒ်တို့အရ အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟတို့ကိုကောက်ယူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ထိုအလောဘ, အဒေါသ, အမောဟဟူသော အမည်တို့သည် အောက် မူလရာသီ၌ဆိုအပ်ပြီးသော အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟတို့သာဖြစ်၏ဟူသော အနက်သည်ရောက်ရာ၏။

နံပါတ် (၃)

(ဃ) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏာဒေါသပယ်။
(င) အတိဗျာပိတာဒေါသပယ်။ (တစ်နည်း) ဧကတ္ထဒေါသ (ပုနရုတ္တိ)ပယ်။

http://www.dhammadownload.com

အလောဘစသော အမည်သည် အောက်၌ဆိုအပ်ပြီးမူလရာသီအဖွင့်အရ အလောဘမူလ စသည်တို့၌လည်း အလွန်ပျံ့နှံ့၍နေရကား ဤ၌လိုအပ်သော အလောဘစသည်ကား ကမ္မပထ၏အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သည်ဟုပြသောကြောင့်တည်း။

(ဂ) ဝါ- သဒ္ဒါ။ ။ သမ္ဘာနိပါတ်၏ နည်းလမ်းဟူသောအနက်မှတပါးတင့်တယ်ခြင်းဟူသောအနက်တပါးကိုလဲပြလိုသောကြောင့် ဝါ- သဒ္ဒါဆို။

နံပါတ် (၄)

တိနောတိ ဝုဍ္ဎိံ ဝစ္စတီတိ ဟိတံ။

ဟိ+တ သည်ငှင်း၊ တိုးပွားခြင်းကြိယာသာမညသည်ငှင်း ဗျ+နိ။

တိုးပွားခြင်းကြိယာဝိသေသသည် ပ+နိ။

တိတ္တိံယတေ အဘိတ္ထဝီယတေတိ ကိတ္တိ။

ကိတ္တ+က္တသည်ငှင်း၊ ချီးမွမ်းခြင်းကြိယာသာမညသည်ငှင်း ဗျ+နိ။

ချီးမွမ်းခြင်းကြိယာဝိသေသသည် ပ+နိ။

ဝုဏောတိ အတ္တနော ဒဗ္ဗံ ဝဏ္ဏာသေတီတိ ဝုဏ္ဏော။

မူလတိ ဝတိဋ္ဌာတိ ဓွတ္တာတိ မူလံ။

ဝထတိ ယာယာတိ ဓောနုာတိ ဝထော။ ကမ္မမေဝ ဝထော ကမ္မပထော။

နံပါတ် (၅)

အဘိဇ္ဈာ	။	။ က္ကတ္ထိ+ကညာဒိ+အာ+ကိတ်နာမ်။
ကာယိက	။	။ နပုံ+စိတ္တာဒိ+အ+တဒ္ဓိတ်နာမ်။
ကိတ္တိ	။	။ က္ကတ္ထိ+ရတ္တာဒိ+က္က+ကိတ်နာမ်။
ဝဏ္ဏ	။	။ ပုံ+ပုရိသာဒိ+အ+ကိတ်နာမ်။

နံပါတ် (၆)

(ခ) န ဗျာပါဒေတိ- ဖြင့် အဗျာပါဒေါ်၌ န ပုဒ်+ ဗျာပါဒပုဒ် ဗျာပါဒေါ်၌ ဝိ+အာ ရှေ့ရှိသော ပဒဓာတ် ဏပစ္စည်း။ ယင်းဏ၏ ကတ္တုသာဓန၌ သက်၍ ဗျာပါဒေတီတိ ဗျာပါဒေါ ဟု ကတ္တုသာဓန ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုငှင်း၊ န+ဗျာပါဒေါ အဗျာပါဒေါ ဟု တပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုငှင်း၊ နကို အပြု၍ပြီးသည်ကိုငှင်းသိစေ။ ကာယိကစေတသိကသုခံစသည်ဖြင့် မဖျက်ဆီးတတ်ဟူသည် ကာယိကစေတသိကသုခကိုငှင်း၊ ဤလောက, ပရလောက အစီးအပွားကိုငှင်း၊ ဂုဏ်အာနုဘော်ဖြင့်ရအပ်သော ကိတ္တိသဒ္ဒကိုငှင်း၊ မဖျက်ဆီးခြင်းပင်တည်းဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုငှင်း သိစေ။

(ဃ) ဖြင့် အနဘိဇ္ဈာ အဗျာပါဒ သမ္မာဒိဋ္ဌိတို့အရ အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟတို့ကိုကောက်ယူအပ်သည်ကိုသိစေ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၇)

အနဘိဇ္ဈာဠ္ဌ အဘိ= အဘိမုခအနက်။

သမ္ဗာ= ဥပါယအနက် (တစ်နည်း) သောဘနအနက်။

ပန= အရုစ္စတ္ထ (တစ်နည်း) ဝါကျာရမ္ဘတ္ထ။

(ဃ) အလောဘာဒီနံ ယေဝဠ္ဌ ဧဝ။

ကမ္ဘပထ၏အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟတို့သည် ဂဟေတဗ္ဗ။

မူလ၏အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သောအလောဘ, အဒေါသ, အမောဟတို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟဟူသော အမည်သည် အနုညာတ။

(ဃ) တာနိ=ဠ္ဌတ ပစ္စတ္တဝိသယ (ဘာ+ဋီ) ပသိဒ္ဓဝိသယ (ပြည်)။

နံပါတ် (၈)

ဗျာပါဒ အရ ဒေါသတောက်။

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

မိမိသူတပါးတို့၏ကာယိကသုခ စေတသိကသုခ စသည်ကို သီးမခံနိုင်ခြင်း ပြစ်စုစောင်းမြောင်းခြင်း ဏ္ဍဿာသည် ဒီပကတ္ထ။

အကုသိုလ်တရားတိုးပွားခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

အယောနိသော မနသိကာရ စသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

အပါယ်ငရဲကျရောက်ရခြင်းစသော အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

တိတ္ထိသဒ္ဒ အရ ဂုဏ်သတင်းကျော်စောခြင်းဟူသော အာရုံပစ္စည်းတရားသည်၊ နဗျာပါဒေတိအရ အဒေါသ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့်ကျေးဇူးပြု။ ပြိုင်- အာ၊ ပုရေ၊ အတ္ထိ၊ အဝိ။

ဝါကျစဉ် (၁၀)

(က) ကာမစ္ဆန္ဒာဒယော ပစ္စနီကဓမ္မေ သမေတီတိ သမထော။

(ခ) အနိစ္စာဒိဝသေန ဝိဝိဓေဟိ အာကာရေဟိ ဓမ္မေ ဝဿတီတိ ဝိပဿနာ။

(ဂ) ပညာဝေသာ အတ္ထတော။

(ဃ) ဏ္ဍမေသမ္ပိ ဒွိန္နံ ယတ္တကာဒီနိ ဟေဋ္ဌာဝုတ္တာနေဝ။

(င) ဏ္ဍဓ ပနေတေ ယုဂနဒ္ဓဝသေန ဂဟိတာ။ အဘိ၊ ၄၊၁၇၅။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(က) ပစ္စနီကဓမ္မေ- ဆန့်ကျင်ဘက် နီဝရဏတရားတို့ကို။

(ခ) အာကာရေဟိ- အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တ အခြင်းအရာတို့ဖြင့်။ ဓမ္မေ- တေဘူမကတရားတို့ကို။

(ဂ) သော- ဤဝိပဿနာသည်။ပညာဝ-ဝိပဿနာပညာသည်သာလျှင်။ ဟောတိ။

(ဃ) ဣမေသမ္ပိ- ဤသမထဝိပဿနာတို့၏လည်း။

(င) ပန- အထူး။ တေ- ထိုသမထဝိပဿနာတရားနှစ်ပါးတို့ကို။ ယုဂနဒ္ဓဝသေန- လှည်းထမ်းပိုး၌ကအပ်သော နွားတို့ကဲ့သို့ အချင်းချင်းအကြောင်းနိမိတ်အဖြစ်ဖြင့် တပါးသည်တပါးကိုမလွန်သောအားဖြင့် အညီအညွတ်တူသော ကိစ္စရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့်ဖြစ်ကုန်သောတရားတို့၏အစွမ်းဖြင့်။

နံပါတ် (၂)

(ဂ)သို့။ ။ ဆရာ (ခ)ဖြင့် ဝိပဿနာပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့-သော်ဝိပဿနာပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကိုသာသိရ၍ အဘိဓေယျတ္ထကို မသိအပ်သေးသည်မဟုတ်ပါလော။

(င)သို့။ ။ ဆရာ၊ (ဃ)ဖြင့် သမထဝိပဿနာနှစ်ပါးတို့၏ လက္ခဏာစသည်ကို အောက်၌ဆိုအပ်ကုန်ပြီးသည်သာဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဤ၌ သမထဝိပဿနာနှစ်ပါးတို့ကိုမဆိုသင့်ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။

နံပါတ် (၃)

(ခ) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(ဂ) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(ဃ)ဂန္ထဂရုဒေါသပယ်။ ။သမထ ဝိပဿနာ နှစ်ပုဒ်တို့၏ လက္ခဏာစသည်တို့ကို အတိဒေသသံဝဏ္ဏနာနည်းအားဖြင့် ဖွင့်ဆိုသောကြောင့်။

(င)ပုနရုတ္တိ ဒေါသပယ် (ပြည်) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။ (ဘာ+ဋီ)

အောက်၌ဆိုအပ်ပြီးဖြစ်သော်လည်း ယုဂနဒ္ဓ၏အစွမ်းဖြင့် ယူအပ်သည်ကို ပြလိုသောကြောင့်။

နံပါတ် (၄)

နတ္ထိ တေသွာ ဥပဒ္ဒဝေါတိ အနီတော။ (မိတ္တော)

အနီတဿ ပဋိပက္ခော ပစ္စနီကော။

ဝိရုဒ္ဓဘောဂဂုဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ဂုဏ်/ဂုဏေးစပ် ဗျ+နီ။

ဆန့်ကျင်ခြင်း ဝိရုဒ္ဓဘောဂဂုဏ်သည် ပ+နီ။

http://www.dhammadownload.com

ယုဇ္ဇန္တိ ဧတ္ထာတိ ယုဂေါ။ နယန္တိ ဗန္ဓယန္တိတိ နဒ္ဓါ။
ယုဂေ နဒ္ဓါ ယုဂနဒ္ဓါ။ ယုဂနဒ္ဓါ ဝိယာတိ ယုဂနဒ္ဓါ။

လှည်း၏ဖွဲ့စပ်အပ်သော နွားနှင့် နိသျ+နိဿိတစပ် ဗျ+နိ။

ဖွဲ့ခြင်းကြိယာသည် ပ+နိ။

နံပါတ် (၅)

ပစ္စနီက။	။ ပုံလိင်+ပုရိသာဒိ+အကာရန်+သမာသ်နာမ်။
အနိစ္စ။	။ နပုံလိင်+စိတ္တာဒိ+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်။သမာသ်နာမ်။
ဣစ။	။ အလိင်+ဂဏဝိမုတ်+အကာရန်+နံပါတ်။
ဒိန္န။	။ ပုံလိင်+သမ္ဗန္ဓာမ်ဂိုဏ်း+ဣကာရန်+သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။

နံပါတ် (၆)

(ခ) ဝိဝိဓေဟိ ပဿတိဖြင့် ဝိ+ဒိသ+ယု။ ယင်းယုပစ္စည်း ကတ္တုသာဓနနှ ဲ သက်သည်ကိုရင်း။ ဝိဥပသာရ၏ ဝိဝိဓအနက်ဟောသည်ကိုရင်း။ ဝိဝိဓေဟိ ပဿတီတိ ဝိပဿနာဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုငှင်းသိစေသည်။အနိစ္စာဒိဝသေနဖြင့် အထူးထူးအပြားပြားဟူသည် အနိစ္စစသည်တို့၏အ စွမ်းဖြင့်ဖြစ်သည်ကိုသိစေသည်။

ဓမ္မေဖြင့် ရှု၏ဟူသည် တေဘူမကဓမ္မတို့ကိုရှု၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိ ခစေသည်။အာကာရေဟိဖြင့် ယင်းဓမ္မတို့ကို အနိစ္စစသောအခြင်းအရာအားဖြင့် ရှု၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

(က) အပိ= အညမညသမုစ္စည်း။

(င) ပန= ဝိသေသတ္ထ (ပြည်) အရုစျတ္ထ (ဘာဋ) ဝါကျာရမ္ဘတ္ထ။

ဣစ ဤပဿဒ္ဓါဒိယုဂလစသည်၌ ဤသို့စွဲ။

ပညာဝဍ် ဓဝ။ ။ပညာသည် ဂဟေ-

အခြားသောတရားတို့သည် နိဝတ္တေ-

အနိစ္စအစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် အထူးထူးအပြားပြား တေဘူမကတရား-

တို့ကို ရှုစွမ်းနိုင်ခြင်းဂုဏ်သည် အနုညာတတ္ထ။

ဝုတ္တာနေဝဍ် ဓဝ။ ။အောက်၌ဆိုအပ်ပြီးသော သမထဝိပဿနာတို့၏ လက္ခဏာ စသည်တို့သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

ဤ၌ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော သမထ ဝိပဿနာတို့၏ ဝစနတ္ထနှင့် အဘိဓေယျတ္ထ သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

အောက်၌ဆိုအပ်ပြီးသော အဓိပ္ပါယတ္ထစသည်သည် အနုညာတတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၉)

သမထအရ ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိကောက်။
ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
သုခသည် ဒီပကတ္ထ။
ဆန့်ကျင်ဘက် နီဝရဏတရားတို့ ငြိမ်းခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
ပရိကမ္မဘာဝနာသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့ ငြိမ်းသဖြင့် ရှုပစျာန်စသည်ကိုရခြင်းသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ပစ္စနီတဓမ္မအရ ကာမစ္ဆန္ဒစသော ဆန့်ကျင်ဘက် နီဝရဏတရား(၅)ပါး ပစ္စည်းတရားသည်၊သမေတီအရ ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိ ပစ္စယုပ္ပန် တရားအား ပကတူပနိဿယ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ဖြိုင်- မရှိ- ပကတူပ တစ်မျိုးသာ။

(ခ) ဓမ္မေအရ တေဘူမကဓမ္မပစ္စည်းတရားသည်၊ပဿတီအရ ဝိပဿနာပညာပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိ ဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ဖြိုင်- အာ၊ မိ၊ ဥပ၊ ပု၊ အတ္ထိ၊ အဝိ။ (ယထာရဟ)။

ဝါကျစဉ် (၁၁)

(က) ကရုဏာမုဒိတာ ပြဟ္မဝိဟာရနိဒ္ဒေသေ အာဝိ ဘဝိဿန္တိ။
(ခ) တေဝလဥ္စိတာ အပ္ပနာပ္ပတ္တာ ရူပါဝစရာ၊ ဣဓ ကာမာဝစရာတိ အယမေဝ ဝိသေသော။
(ဂ) ကာယဒုစ္စရိတတော ဝိရတိ ကာယဒုစ္စရိတ ဝိရတိ။
(ဃ) သေသပဒဒွယေပိ ဧသေဝနယော။
(င) လက္ခဏာဒီတော ပနေတာ တိဿောပိ ကာယဒုစ္စရိတာဒိ ဝတ္ထူနံ အဝီတိက္ကမ လက္ခဏာ။
(စ) အမဒ္ဒန လက္ခဏာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဌ။ ၁၇၇။

နံပါတ် (၁)

(ခ) ဟိ- အထူးကိုဆိုအံ့။ တာ- ထိုပြဟ္မဝိဟာရ၌လာသော ကရုဏာ မုဒိတာ တို့သည်။ ဣဓ- ဤအရာ၌။အယမေဝ- ဤသို့ ထို၌ကာမာဝစရ ဤ၌ ရူပါဝစရအဖြစ် သည်သာလျှင်။

(င) လက္ခဏာဒီတောပန- ဖြင့်ကား။ တော- ထိုဝိရတိတို့သည်။ ကာယဒုစ္စရိ၊

http://www.dhammadownload.com

တာဒိဝတ္ထုနံ- ကာယဒုစရိုက်စသည်တို့၏ အာရုံဖြစ်ကုန်သော ပရပါဏ ပရဓန ပရကလတ္တအစရှိသော ဝတ္ထုတို့ကို။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့။ ။ ဆရာသည်(က)ဖြင့် ကရုဏာ, မုဒိတာတို့သည် ဗြဟ္မဝိဟာရနိဒ္ဒေသ၌ထင်စွာဖြစ်ကုန်လတ္တံ့ဟု အတိဒေသ သံဝဏ္ဏနာနည်းအားဖြင့် ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ထိုသို့-သော်။ ဤကာမာဝစရ၌လာသော ကရုဏာ, မုဒိတာတို့သည် ဗြဟ္မဝိဟာရ၌ လာသော ကရုဏာ, မုဒိတာတို့နှင့် ထူးခြားမှုမရှိဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။
(င)သို့။ ။ ဆရာ၊ သည် (ဂ-ဃ)တို့ဖြင့် ကာယဒုစ္စရိတ ဝိရတိ စသော သုံးပုဒ်တို့၏ ပဋ္ဌမိတပ္ပ ုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထကို ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်။ ယင်းသုံးပုဒ် တို့၏ ဝစနတ္ထကိုသာသိ၍ လက္ခဏာစသည်ကို မသိအပ်သေးသည်မဟုတ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

(ခ)ဖြင့် အတိဗျာပိတဒေါသပယ်။

ဗြဟ္မဝိဟာရနိဒ္ဒေသ လာ ကရုဏာ, မုဒိတာနှင့် ဤ၌ရှိ ကရုဏာ, မုဒိတာတို့၏အထူးကိုဖွင့်ဆိုသောကြောင့်။
(ဃ)ဖြင့် ဂန္ထဂရုဒေါသပယ်။
(င)ဖြင့် အဗျာပိတ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။
(စ)ဖြင့် ပုနရုတ္တိဒေါသ (တစ်နည်း) အဗျာပိတ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

မောဒန္တိ တာယ တံသမင်္ဂီနောတိ မုဒိတာ။

မုဒ+တပစ္စည်းသည်ငှင်း၊ ဝမ်းမြောက်ခြင်းကြိယာသည်ငှင်း ဗျ+နိ။

ဝမ်းမြောက်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ဝါ) ဝမ်းမြောက်တတ်သော မုဒိတာတို့၏တပါးသည် တပါးနှင့် တူသောဇာတ်သည် ပ+နိ။

ဗြဟ္မာစ တေ ဝိဟာရာစာတိ ဗြဟ္မဝိဟာရာ။

ဝိဟရန္တိ ဧတေဟီတိ ဝိဟာရာ။

ဗြဟ္မာနံ ဝိဟာရာ ဗြဟ္မဝိဟာရာ။

ဗြဟ္မပုဒ်- ဝိဟာရပုဒ်သည်ငှင်း မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ နေကြောင်းဗြဟ္မစိုရ်တရားနှင့် နိဿယ-ဿိတစပ် ဗျ+နိ။

အပြစ်ကင်းစွာနေခြင်းကြိယာသည် ပ+နိ။

ဗြူဟန္တိ ဧမိ ဈာနာဒိဟိ ဂုဏေဟိ ဝဍ္ဎန္တီတိ ဗြဟ္မာ။

ဗြဟ္မာဝိယာတိ ဗြဟ္မာ။

ဗြဟ္မပုဒ်+အာပစ္စည်းသည်ငှင်း ဗြဟ္မာ၏ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်နှင့်သဒိသီ-သဒိသစပ်

http://www.dhammadownload.com

ဗျု+နိ။

ပြဟ္မစိုရ်တရားနှင့် နေခြင်းကြိယာသည် ပဝတ္တိနိမိတ်။

ကောဂ္ဂံ စိတ္တံ အာရမ္မဏေ အပ္ပေတီတိ အပ္ပနာ။

အပ္ပ+ယု ပစ္စည်းအာပစ္စည်းသည်ငှ။ ရောက်ခြင်းကြိယာသည်ငှ ဗျု+နိ။ ရောက်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည်ငှ။ အပ္ပနာတရားတို့၏ တပါးသည်-ဇာတ်သည် ပ+နိ။

ဝိနာ တေဟိ ရမတီတိ ဝိရတိ။

ကာယတော ပဝတ္တံ ဒုစ္စရိတံ ကာယဒုစ္စရိတံ။

ကာယေန နိပ္ဖါဒိတံ ဒုစ္စရိတံ ကာယဒုစ္စရိတံ။

နံပါတ် (၅)

အာဝိ။	။ အလိင်+ဂဏာဝိမုတ်+က္ကကာရန်+နိပါတ်
အယံ။	။ ပုံလိင်+သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+သဗ္ဗနာမ်။
ဝိရတိ။	။ က္ကတ္ထိလိင်+ရတ္တာဒိဂိုဏ်း+က္ကကာရန်+ကိတ်နာမ်။
တိဿော။	။ က္ကတ္ထိလိင်+သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း+က္က(ဩ)ကာရန်+သဗ္ဗနာမ်။
ဝတ္ထုနံ။	။ နပုံလိင်+ရတ္တာဒိဂိုဏ်း+ဥကာရန်+ကိတ်နာမ်။
ပြဟ္မာ။	။ ပုံလိင်+ရာဇာဒိဂိုဏ်း+အာကာရန်+ကိတ်နာမ်။

နံပါတ် (၆)

(ခ) အပ္ပနာပ္ပတ္တာ ရူပါဝစရာဖြင့် အပ္ပနာသို့ရောက်သော ကရုဏာ, မုဒိတာ အရ- ရူပဈာန်နှင့်ယှဉ်သော ကရုဏာ,မုဒိတာကိုအရကောက်ရမည်ကိုသိစေသည်။**က္ကမ ကာမာဝစရာဖြင့်** ဤဒွိကရုဏာ, မုဒိတာအရ အပ္ပနာဈာန်တို့၏ ရှေ့အဖို့ဒွိဖြစ်သော ဥပစာဈာန်ဟုဆိုအပ်သော မဟာကုသိုလ်နှင့်ယှဉ်သော ကရုဏာ, မုဒိတာကို အရကောက်ယူအပ်သည်ကိုသိစေသည်။

(ဂ)ကာယဒုစ္စရိတတော ဝိရတိဖြင့် ကာယဒုစ္စရိတဝိရတိကို ကာယဒုစ္စရိတတော ဝိရတိ ကာယဒုစ္စရိတဝိရတိဟု ပဥ္စမီတပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုရမည်ကို သိ စေသည်။

နံပါတ် (၇)

(ခ)ဟိ- ဝိသေသတ္ထဇောတက။

(ဂ)ဝိရတိဒွိ ဝိ- ဝိနာအနက်။

(င)ဝန- ဝါကျာရမ္ဘဇောတက။ (ဝါ) ပက္ခန္တရဇောတက။

(ဃ-င)အပိ- အဝယံဝတ္ထုသမုစ္စည်း။

(ခ) **အယမေဝဒွိ ဧဝ။** ။ထိုဒွိ ကာမာဝစရ ဤဒွိ ရူပါဝစရအဖြစ်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။

http://www.dhammadownload.com

ကာမာဝစရဟူ၍ရင်း, ရူပါဝစရဟူ၍ရင်း, ထူးခြားမှုမရှိသည်၏အဖြစ်သည်
နိဝတ္တေတုဗ္ဗတ္ထ။
ကရဏ မှုဒိတာတို့သည် အနုညာတတ္ထ။
(ဃ) **ဒေသေဝ နယော၅ ဝေ။** ။ပဌမ်ိ တပ္ပုရိသ်သမာသ် ကေဝုစ်နည်းသည် ဂဟော။
ဒုတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ် စသည်သည် နိဝတ္တေ။
ကာယဒုစ္စရိတေဟိ ဝိရတိ ကာယဒုစ္စရိတဝိရတိဟူသော ပဉ္စမိဗဟုဝုစ်
အလားတူ တပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝိဂြိုဟ်သည် အနုညာတတ္ထ။

နံပါတ် (၉)

အပ္ပနာပ္ပတ္တာအရ အပ္ပနာသို့ရောက်သော ကရုဏာ, မုဒိတာကောက်။
ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ရူပစျာန်သည် ဒီပကတ္ထ။
ရူပသမာပတ် ချမ်းသာကိုခံစားခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။
သတ္တဝါ ပညတ် အာရုံသည်ရင်း, ဥပစာရစျာန်သည်ရင်း ဝိဘာဝတ္ထ။
ဖြဟ္မာပြည်၌ ပဋိသန္ဓေနေခြင်းစသော အကျိုးအဆက်ဆက်သည်
အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ကာယဒုစ္စရိတာဒိဝတ္ထုနံ အရ ပရပါဏ, ပရဓန, ပရက္ကတ္ထိ အစရှိသော ဝီတိက္ကမဝတ္ထုပစ္စည်းတရားသည်၊အဝီတိက္ကမ လက္ခဏာအရ ပဌမ မဟာကုသိုလ် စိတ်၌ ဝိရတိ ၃ပါး ပစ္စယုပ္ပန် တရားအား၊ အာရမ္မဏ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- အာ၊ ပု၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ (ယထာရဟ)

ကာယအရ ကာယဝိညတ်ပစ္စည်းတရားသည်။။ဒုစ္စရိတအရ ပါဏာတိပါတ အဒိန္နာဒါန ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- သ၊ နိ၊ ဝိပ်၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ။

ဝါကျစဉ် (၁၂)

(က) ဟဒယန္တိ စိတ္တံ။
(ခ) "စိတ္တံ ဝါ တေ ခိပိဿာမိ၊ ဟဒယံ ဝါ တေ ဖာလေဿာမီ"တိ
ဧတ္ထ ဥရော ဟဒယန္တိ ဝုတ္တံ။ "ဟဒယာ ဟဒယံ မညေ အညာ
ယ တစ္ဆတီ"တိ ဧတ္ထ စိတ္တံ၊ "ဝက္ကံ ဟဒယ"န္တိ ဧတ္ထ ဟဒယဝတ္ထု။

http://www.dhammadownload.com

(ဂ) ဣမဓ ပန စိတ္တမေဝ အဗ္ဘန္တရဋ္ဌေန ဟဒယန္တိ ဝုတ္တံ။
(ဃ) တမေဝ ပရိသုဒ္ဓဋ္ဌေန ပဏ္ဍရံ။
(င) ဘဝင်္ဂ သန္ဓာယေတံ ဝုတ္တံ။
(စ) ယထာဟ- "ပဘဿရမိဒံ ဘိက္ခဝေ စိတ္တံ၊ တဉ္စ ခေါ အာဂန္တု ကေဟိ ဥပက္ကိလေသေဟိ ဥပက္ကိလိဋ္ဌ"န္တိ။ (အဘိ။ ဋ္ဌ။ ၁၈၄/၅)

နံပါတ် (၁)

(ဂ) ၌ ဝါကျအပြန်အလှန်

စိတ္တံ- ဟဒယန္တိ- ဝုတ္တံ။ ကသ္မာ? စိတ္တံ ဟဒယန္တိ ဝုတ္တံ။ ပန-ယသ္မာ။ဣမ- ဤစိတ္တနိဒ္ဒေသ၌။ စိတ္တမေဝ၊ စိတ်ကိုပင်လျှင်။ အဗ္ဘန္တရဋ္ဌေန၊ အတွင်း၌ဖြစ်တတ်သော အနက်ကြောင့်။ ဟဒယန္တိ-ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။ တသ္မာ စိတ္တံ ဟဒယန္တိ ဝုတ္တံ။

(စ) နိုယ်နှင့်အညီ

ယထာ ကိံ ဝစနံ ကော အာဟ? တထာတံ ဝစနံ ဘဂဝါ အာဟ၊ (တစ်နည်း) မယာ ဝုတ္တဿ သာဓကံ၊ ယထာ ကိံ ဝစနံ ဘဂဝါ အာဟ။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့။ ။ ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဟဒယ သဒ္ဒါသည် စိတ္တအနက်၌ဖြစ်၏ဟုဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဟဒယသဒ္ဒါ၏ စိတ္တအနက်ဟောနိုင်ပုံသာဓကကို မပြဆိုကဆရာ့စကားမသင့်ရာသည်မဟုတ်ပါလော။(ဟဒယသဒ္ဒါသည်အခြားသောနက်တို့လည်း ဖြစ်သည်မဟုတ်လော။)

(ဂ)သို့။ ။ ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဟဒယသဒ္ဒါသည် ရင်ဘတ်၊စိတ် ဟဒယဝတ္ထုအနက်တို့၌ဖြစ်၏ဟုဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဤစိတ္တနိဒ္ဒေသ၌ ယင်းသုံးပါးလုံးကိုလည်း ဟဒယဟူ၍ဆိုအပ်၏ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။

(စ)သို့။ ။ ဆရာ၊ (င)ဖြင့် ပဏ္ဍရ- အရ ဘဝင်စိတ်ကိုကောက်ယူအပ်၏ဟုဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ကုသိုလ်စိတ်လည်းစင်ကြယ်သောကြောင့် ပဏ္ဍရ- အရ ကောက်ယူသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဝိရောဓိဒေါသပယ်။
(ဂ) အတိဗျာပိတ ဒေါသပယ်။
(ဃ) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏပယ်။
(င) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏပယ်။ (တစ်နည်း) အတိဗျာပိတဒေါသပယ်။
(စ) ဝိရောဓိဒေါသပယ် (ဩစိတျဟီနဒေါသပယ်)

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၄)

ဟရတိ အတ္တနော အာဓာရန္တိ ဟဒယံ။ (ဟရ+ယ)
သောကေန တာဠေန္တေ ဥသတိ ဒါဟေတီတိ ဥရော။ (ဥသ+ရ)
(တစ်နည်း) အရတိ ဂစ္ဆတီတိ ဥရော။

ဥသ+ရသည်ရင်း၊ ပူလောင်ခြင်းကြိယာသည်ရင်း ဗျ+နိ။
ပူလောင်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ဝါ) ရင်ဘတ်ဟူသော အမည်သည် ပ+နိ။

ဝကတိ ဩဒနံ အာဒဒါတီတိ ဝက္ကံ။

ဝက+ ကသည်ရင်း။ယူခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း ဗျ+နိ။
ယူခြင်းကြိယာဝိသေသသည် ပ+နိ။

ပဏ္ဍတိ ပဏ်ာသေတီတိ ပဏ္ဍရော။

ပဏ္ဍ+အရသည်ရင်း၊ ထင်ရှားပြခြင်းကြိယာသည်ရင်း ဗျ+နိ။
ဖြူစင်ခြင်းဂုဏ်သည် ပ+နိ။

ပဏာရေန ဘာတိ ဒိပ္ပတီတိ ပဘာ။ သရတိ နိဂ္ဂစ္ဆတီတိ သရာ။
ပဘာ သရာ ယဿာတိ ပဘဿရံ။

နံပါတ် (၅)

ဥရ။ ။ ပုံ+မနော+ဩ+ကိတ်။
မဩ။ ။ အလိင်+ဂဏဝိ+ဧ+ဝိယတ္တနိပါတ်။
(တစ်နည်း) ။ အလိင်+ဒိဝါဒိ+အ+အာချာတ်။
သန္တာယ။ ။ အလိင်+ဂဏဝိ+အ+နိပါတ်။
သရာ။ ။ ဣတ္ထိ+ကညာဒိ+အာ+ကိတ်။(ပုံ/မနောလည်းရှိ၏)

နံပါတ် (၆)

(က) စိတ္တံ-ဖြင့် ဟဒယသဒ္ဒါသည် ရင်ဘတ် ဟဒယဝတ္ထုတို့၌မဖြစ်၊ စိတ်ဟူသော အနက်၌ဖြစ်သည်ကိုသိစေသည်။
(ဂ) စိတ္တမေဝ-ဖြင့် ဟဒယသဒ္ဒါသည်။ ပ ။ ဖြစ်သည်ကိုသိစေ။ အဇ္ဈတ္တရဋ္ဌေန-ဖြင့် ဟဒယသဒ္ဒါ၏ စိတ္တအနက်ဟောရခြင်းအကြောင်းကိုသိစေ။ (တစ်နည်း) အတွင်း၌ဖြစ်တတ်သောအနက်ကြောင့် စိတ်ကိုသာ ဟဒယဟူ၍ဆိုနိုင်ကြောင်းကိုသိစေ။
(ဃ) ပရိသုဒ္ဓဋ္ဌေန-ဖြင့် ပဏ္ဍရသဒ္ဒါသည် စင်ကြယ်ခြင်းအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေ။ တမေဝ-ဖြင့် ပဏ္ဍရဟူသောအမည်သည် စိတ်၏အမည်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။ (တစ်နည်း) တမေဝ ပရိသုဒ္ဓဋ္ဌေန-ဖြင့် စင်ကြယ်သောအနက်ကြောင့်စိတ်သည်သာ ပဏ္ဍရမည်၏ဟုစိတ်၏ ပဏ္ဍရမည်ရခြင်းအကြောင်းကို သိစေ။
(င) ဖြင့် ပဏ္ဍရ အရ စင်ကြယ်သော ကုသိုလ်စိတ်ကိုမယူအပ်၊ ဘဝင်စိတ်ကိုယူအပ်

http://www.dhammadownload.com

သည်ကို သိစေ။

နံပါတ် (၇)

(ခ) ဝါ= ဝိကပ္ပနတ္ထ။

(ဂ) ဣမ အစွဲ= စိတ္တနိဒ္ဒေသကိုစွဲ။ ပန= ဝိသေသတ္ထ။ (တစ်နည်း) ကာရဏတ္ထ။

(စ) ခေါ= ဧဝံသတ္ထ။

(ဂ) **စိတ္တမေဝ၁ ဧဝ=** စိတ်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။ ရင်ဘတ်နှင့် ဟဒယဝတ္ထုသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။ မနော မာနသ ဝိညာဏစသော အခြားအမည်တို့သည် အနုညာတ။

(ဃ) **တမေဝ၁ ဧဝ=** စိတ်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။ အခြားသောအရာဝတ္ထုတို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။ အနုညာတတ္ထ- ရှေးနည်းအတိုင်း။(တစ်နည်း) အတွင်း၌ဖြစ်ခြင်းဂုဏ်၊ စင်ကြယ်ခြင်းဂုဏ်တို့သည် အနုညာတ။

နံပါတ် (၈)

ခိပိဿာမိ-အရ သုစိလောမဘီလူး၏သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်။

ယင်းသည်ဒဿနတ္ထ။

အယောနိသောမနသိကာရသည်၎င်း၊ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဝိပလ္လာသတရားသည်၎င်း၊ ဒီပကတ္ထ။

မြတ်စွာဘုရားထံမှ ပြဿနာကိုနာကြားရခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

ဗာလူပသေဝနစသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

မြတ်စွာဘုရား၏ပြဿနာကို နာကြားရသဖြင့် သုစိလောမဘီလူး၏ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့ခြင်းစသည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ဟဒယံအရ ရင်ဘတ်ပစ္စည်းတရားသည်၊**ဖာလေဿာမိအရ** အဒေါသမူစိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အာ၊ ပု၊ အတ္ထိ၊ အဝိဂတ။

(တစ်နည်း)ဟဒယံအရ သူတပါး၏စိတ်အာရုံ ပစ္စည်းတရားသည်၊ **အညာယအရ** သညာ ပညာပြခန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စည်းဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ဟဒယံအရ သူတပါးစိတ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ **အညာယအရ** ပရစိတ္တဝိဇာနနအဘိညာဉ်ပစ္စယုပ္ပန်အား အာရမ္မဏဖြင့်ကျေးဇူးပြု။

ဥပက္ကိလေသေဟိအရ ကိလေသာပစ္စည်းတရားသည် ဥပက္ကိလိဋ္ဌ အရ ၁ဝင်စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အနန္တရသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အနန္တရ၊ သမနန္တရ၊ ဥပနိဿ၊ အာသေဝန၊ နတ္ထိ၊ ဝိဂတ။

http://www.dhammadownload.com

တစ်နည်း။ ။ ပကတူပဖြင့်ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင်- ပကတူပနိသျ၊ ပကတူပကမ္မ။

ဝါကျစဉ် (၁၃)

(က) ဣဓ ပန သဥ္ဉာတိဒေသဒွေန သမောသရဏဌာနဒွေန ကာရဏဒွေနာတိ တိဓာပိ ဝဋ္ဋတိ။
(ခ) ဖဿာဒယော ဟိ ဓမ္မာ တွေ့ သဥ္ဉာယန္တိတိ သဥ္ဉာတိဒေသဒွေနပိ တော် အာယတနံ။
(ဂ) ဗဟိဒ္ဓါ ရူပသဒ္ဒ ဂန္ဓ ရသဖောဋ္ဌဗ္ဗာ အာရမ္မဏဘာဝေနေတ္ထ သြသရန္တိတိ သမောသရဏဌာနဒွေနပိ အာယတနံ။
(ဃ) ဖဿာဒီနံ ပန သဟဇာတဒိပစ္စယဒွေန ကာရဏတ္တာ ကာရဏဒွေနပိ အာယတနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
(င) မနိန္ဒြိယံ ဝုတ္တတ္ထမေဝ။ အဘိ။ ဋ္ဌ။ ၁၈၅။

နံပါတ် (၁)

(ခ) ဟိသဒ္ဒ။ တွေ့စိတ္တော၍။ တော်စိတ္တံ၊ ကို။ အာယတနံ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊
(က)ပန၊ အတ္ထုဒ္ဓါရမှုတပါးအတ္ထုဒေသကိုဆိုအံ့။ ဣဓ၊ ဤစိတ္တနိဒ္ဒေသ၌။
(ဂ) တွေ့ စိတ္တော။ (ဃ) ပန၊ ထိုမှတပါး။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့။ ။ ဆရာ၊ သည် (က)ဖြင့် အာယတနသဒ္ဒါသည် သဥ္ဉတိဒေသစသော သုံးနက်တို့ကိုလည်း ဤစိတ္တနိဒ္ဒေသ၌ ယူသင့်၏ဟုဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်။ အာယတနသဒ္ဒါ၏တစ်ပုဒ်တည်းဖြင့် အနက်သုံးနက်ကိုဟောနိုင်ခြင်းသည် မဆန့် နိုင်ရာသည်မဟုတ်ပါလော။(သဒ္ဒါတစ်ခုအနက်တစ်ခုသာဟောသင့်သည်မဟုတ်လော)
(ဃ)သို့။ ။ ဆရာသည် (ခ-ဂ)တို့ဖြင့် အာယတနသဒ္ဒါ၏ သဥ္ဉာတိဒေသအနက် သမောသရဏဌာနအနက်တို့၌ဖြစ်သည်ကို ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ယင်းအာယတနသဒ္ဒါ၏ ကာရဏအနက်၌လည်းဖြစ်ပုံကိုမသိအပ်ဟူသော အနက် ရောက်ရာ၏။

နံပါတ် (၃)

(က)ဖြင့် အတိဗျာပိတဒေါသပယ်။
(ခ)စသောဝါကျတို့ဖြင့် ပုနရုတ္တိဒေါသပယ်။ ထိုတွင် (ဂ-ဃ)တို့ဖြင့် အဗျာပိတ အပရိ ...

http://www.dhammadownload.com

ဝေဒိတဗ္ဗံ သဒ္ဒါထားရခြင်းကြောင်း။ / အာယတနသဒ္ဒါ၏ ကာရဏအနက် ဟောနိုင်ပုံကို သံသယတ္ထ နေယျတ္ထအားဖြင့် ပြလို၍ ဝေဒိတဗ္ဗံသဒ္ဒါထားပါသည်။

နံပါတ် (၄)

ဂန္ဓေတိ အတ္တနော ဝတ္ထုံ သူစေတိ ပကာသေတီတိ ဂန္ဓော။

ဂန္ဓ+အ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ထင်ရှားပြခြင်းကြိယာသည်ရင်း ဗျ+နီ။

ဂန္ဓာရုံတို့၏တပါးသည် တပါးနှင့်တူသောအခြင်းအရာဟု ဆိုအပ်သော ဇာတ်သည် ပ+နီ။

ရသန္တိ တံ သတ္တာ အဿာဒေန္တီတိ ရသော။

ဖုသိတဗ္ဗောတိ ဖောဋ္ဌဗ္ဗော။

(ယ)အလို- အာယတန္တိ ဖလာနိ ဧတ္ထ တဒါဝုတ္တိတာယာတိ အာယတနံ။

နံပါတ် (၅)

သဥ္ဇာတိ။	။ ဣတ္ထိလိင်+ ရတ္တာဒိဂိုဏ်း+ဣကာရန်+ကိတ်နာမ်ပုဒ်။
ဗဟိဒ္ဓါ။	။ အလိင်+ဂဏဝိမုတ်+အာကာရန်+နိပါတ်ပုဒ်။
ဝုတ္တတ္တာ။	။ နပုံလိင်+စိတ္တာဒိဂိုဏ်း+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+သမာသ်နာမ်။

နံပါတ် (၆)

(ခ)သဥ္ဇာတိ ဒေသဋ္ဌေနပိဖြင့် အာယတနသဒ္ဒါသည် သဥ္ဇာတိဒေသအနက် ဩဖြစ်သည်ကိုသိစေသည်။ ဧတ္ထ သဥ္ဇာယန္တိဖြင့် အာယတနံကို အာယတန္တိသဥ္ဇာယန္တိဧတ္ထာတိအာယတနံဟု အဓိကရဏသာဓနဝစနတ္တပြုအပ်သည်ကိုရင်း။ အာ+ ယတ+ယု၊ ယင်းယုပစ္စည်း၏ အဓိကရဏသာဓနဩသက်သည်ကိုရင်း သိစေသည်။ဖဿာဒယော ဓမ္မာဖြင့် အခြားသောတရားတို့၏ဖြစ်ရာမဟုတ် ဖဿစ သော တရားတို့၏ဖြစ်ရာဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေသည်။ဧတံဖြင့် အာယတနအရ အာယတန (၆)ပါးလုံးကိုမယူအပ်၊ မနာယတန (စိတ်)ကိုသာယူရမည်ကို သိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

(က) ဣဓ= စိတ္တနိဒ္ဒေသ ၌။ ပန= ဝိသေသတ္ထ၊ တိဓာပိ၌ အပိ- အညမညသမုစ္စည်း

(ခ) ဟိ= ဝိတ္ထာရတ္ထ။ ဧတံ စိတ္တံ- ၌။

(ယ)ပန= ပက္ခန္တရတ္ထ။

ဝုတ္တတ္ထမေဝ၌ ဧဝ- ဆိုအပ်ပြီးသောအနက်သည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

[illegible]

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၈)

သဥ္ဇာယန္တိအရ - ဖဿစသောတရားတို့ရ၏။

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

စိတ်သည် ဒီပကတ္ထ။

အာရုံကိုတွေ့ထိခံစားနိုင်ခြင်းအကျိုးတို့သည် ပကာသနတ္ထ။

အယောနိသော မနသိကာရစသော အကြောင်းတို့သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ကုသိုလ် အကုသိုလ်စိတ် စသည် တိုးပွားခြင်းအကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

(က) သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၌ (ဓာတ်အရ ပစ္စည်းအရ) ယတဓာတ်အရ- ရူပသဒ္ဒဂန္ဓရသဖောဋ္ဌဗ္ဗအာရုံပစ္စည်းတရားသည်၊ ယုပစ္စည်းအရ- မနာယတန ပစ္စယုပ္ပန် တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိ ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အာရမ္မဏ၊ ပုရေဇာတ၊အတ္ထိ၊အဝိဂတ။

(ဃ)အလို-ယုပစ္စည်းအရမနာယတနပစ္စည်းတရားသည်၊ယတဓာတ်အရ ဖဿစသော ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိ ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ဓိ၊ သ၊ ည၊ နိ၊ ဝိ၊ ဟာ၊ က္က၊ သံ၊ အတ္ထိ၊ အဝိ။

ဝါကျစဉ် (၁၄)

(က) တဒ္ဒါမနောဝိညာဏဓာတူတိ တေသံ ဖဿာဒီနံ ဓမ္မာနံ အနုစ္ဆဝိကာ မနောဝိညာဏဓာတု။

(ခ) က္ကမသ္မိဥ္ဟိ ပဒေ ကေမေဝ စိတ္တံ မိနနဋ္ဌေန မနော၊ ဝိဇာနနဋ္ဌေန ဝိညာဏံ၊ သဘာဝဋ္ဌေန၊ နိဿတ္တဋ္ဌေနဝါ ဓာတူတိ တီဟိ နာမေဟိ ဝုတ္တံ။

(ဂ) က္ကတိ က္ကမသ္မိံ ဖဿပဥ္စမကေ ဖဿော တာဝ ယသ္မာ ဖဿော ဧဝ၊ န တဒ္ဒါမနော ဝိညာဏဓာတုသမ္ဘဿဇော။

(ဃ) စိတ္တဥ္စ ယသ္မာ တဒ္ဒါမနောဝိညာဏဓာတုဧဝ။

(င) တသ္မာ က္ကမသ္မိံ ပဒဒ္ဒယေ "တဒ္ဒါမနောဝိညာဏဓာတု သမ္ဘဿဇာ" တိ ပညတ္တိ န အာရောပိတာ။

(စ) ဝိတက္ကပဒါဒီသု ပန လဗ္ဘမာနာပိ က္ကစ ပန္တိနတ္တာ န ဥဒ္ဓဋာ။

အဘိ။ ဋ္ဌ။ ၁၈၆။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၁)

(ခ) ဟိ- သစ္စံ။ ဣမသ္မိံ ပဒေ- ဤတဏှာမနောဝိညာဏဓာတုဟူသောပုဒ်၌။

(ဃ) ဗျတိရေကဝါကျထည့်အနက်။ န တဏှာမနောဝိညာဏဓာတုသမ္ဘဿဇံ။

(စ) ဣဓ- ဤစိတ္တနိဒ္ဒေသ၌။ တဏှာမနောဝိညာဏဓာတုသမ္ဘဿဇာတိ ပညတ္တိယာ- ၏။ (သမ္ဗန်) တဏှာမနောဝိညာဏဓာတုသမ္ဘဿဇာတိပညတ္တိ- ကို။ (ကံ) န ဥဒ္ဒိဋ္ဌာ- ထုတ်တော်မမူအပ်။

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့။ ။ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပါဠိတော် စိတ္တနိဒ္ဒေသ၌ တဏှာ မနောဝိညာဏဓာတုဟုဟောတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ရှေး၌မနောပုဒ် ဝိညာဏပုဒ်တို့ကိုဟောဆိုပြီးဖြစ်၍ တဏှာဓာတုဟူ၍သာ ဟောဆိုသင့်သည်မဟုတ်ပါလော။

(ဂ)စသည်သို့။ ။ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်ဖဿပဉ္စမကရာသိ၌ ဝေဒနာ, သညာ, စေတနာ, နိဒ္ဒေသတို့ဝယ် တဏှာ မနောဝိညာဏဓာတုသမ္ဘဿဇာဟူသောအမည်ပညတ်ကို ဟောတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဖဿ, စိတ္တ,နိဒ္ဒေသတို့၌လည်း ယင်းနာမည်ပညတ်ကိုဟောဆိုသင့်၏ဟူသော အနက်ရောက်ရာသည် မဟုတ်လော။

(စ)သို့။ ။ ဆရာ၊ သည် (ဂ)စသောဝါကျတို့ဖြင့် ဖဿသည် ဖဿသာမည်သောကြောင့်ရင်း စိတ်သည် တဏှာ မနောဝိညာဏဓာတ်သာမည်သောကြောင့်ရင်း၊ ယင်းဖဿ၊ စိတ္တပုဒ်နှစ်ပါးအပေါင်း၌တဏှာ မနောဝိညာဏဓာတု သမ္ဘဿဇာဟူသော အမည်ပညတ်ကိုမတက်ရောက်စေခြင်းဟူသောအနက်ကို ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော်။ ဝိတက်စသော ပုဒ်တို့၌လည်း တဏှာ မနောဝိညာဏဓာတု သမ္ဘဿဇာဟူသော အမည်ပညတ်မရအပ်ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဩစိတျ ဟီန ဒေါသပယ်။

(ဂ) ဝိရောဓိ ဒေါသပယ်။

(ဃ) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

(င) နိရတ္ထကဒေါသပယ်။

(စ) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

ပဉ္စန္နံ ပူရဏော ပဉ္စမော။

ဖဿော ပဉ္စမော ယဿာတိ ဖဿပဉ္စမကော။

ဖဿလျှင် ငါးခုမြောက်တရားနှင့် နိဒ္ဒေသပါဠိတို့၏ နိဿယ/နိဿိတစပ် ဗျ+နီ။

http://www.dhammadownload.com

ဖဿလျှင် ငါးခုမြောက်တရားသည် ပ+နိ။

ပဉ္စန္နံ ယိတ္တာတိ ပဉ္စန္နာ။ ပဉ္စန္နာယ ဘာဝေါ ပဉ္စန္နတ္တံ။

ဖြတ်အပ်ပြီးသောအမည်ပညတ်၏ ဖြတ်ခြင်းကြိယာနှင့် နိဿယ/နိဿိတ စပ် ဗျ+နိ။

ဖြတ်ခြင်းကြိယာသည် ပ+နိ။

ဥဒ္ဒရီယတေတိ ဥဒ္ဒရော။(ထုတ်ဆောင်ခြင်းကြိယာ)

နံပါတ် (၅)

မိနနဋ္ဌေန။	။ ပုံ+ပုရိသာဒိ+ဩ+သမာသ်။
တဗ္ဗာ။	။ အလိင်+ဂဏာဝိ+အာ+အနိပ္ဖန္နရုဠှီပါဠိပဒိကပုဒ်။
(တစ်နည်း)	။ ဣတ္ထိ+ကညာဒိ+အာ+အနိပ္ဖန္နရုဠှီပါဠိပဒိကပုဒ်။
ဓာတု။	။ ဣတ္ထိ+ရတ္တာဒိ+ဥ+ကိတ်။
ပညတ္တိ။	။ ဣတ္ထိ+ရတ္တာဒိ+ဣ+ကိတ်။

နံပါတ် (၆)

(က) အနုစ္ဆဝိကာ မနောဝိညာဏဓာတု ဖြင့် တဗ္ဗာပုဒ်သည် အနုစ္ဆဝိကတ္ထ ဝါစီ အနိပ္ဖန္န ပဋိပါဒိကပုဒ်ဖြစ်သည်ကိုရင်း၊ တဗ္ဗာ စ သာ မနောဝိညာဏဓာတုစာတိ တဗ္ဗာ မနောဝိညာဏဓာတု- ဟုကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း သိစေ။ **တေသံ ဖဿာဒီနံ-ဓမ္မာနံဖြင့်** လျှောက်ပတ်၏ဟူသည် ဖဿစသောတရား တို့အား လျှောက်ပတ်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေ။

(ခ) မိနနဋ္ဌေန-ဖြင့် မနော၌ မိ+ယု ပစ္စည်း၊ ယင်းမိဓာတ်၏ချင်သကဲ့သို့ သိခြင်းဟူသောအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုရင်း၊ မိနာတိ မနတီတိ မနောဟု ပစနတ္ထပြုအပ် သည်ကိုရင်းသိစေ။ **ဝိဇာနနဋ္ဌေန-ဖြင့်** ဝိညာဏ်၌ ဝိ+ဉာ+ယု ပစ္စည်း၊ ဉာဓာတ်၏ ဝိဇာနန အနက်၌ဖြစ်သည်ကိုရင်း၊ ဝိဇာနတီတိဝိညာဏ်ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို ရင်းသိစေ။ **သဘာဝဋ္ဌေန- နိဿတ္တဋ္ဌေန-ဖြင့်** ဓာတု၌ ဓာ+တုပစ္စည်း ယင်းတုပစ္စည်း ၏ ကတ္တုသာဓန၌သက်သည်ကိုရင်း၊ သဘာဝံ ဓာရေတီတိ ဓာတုဟု ဝစနတ္ထပြုအပ် သည်ကိုရင်း၊ ဓာတုသဒ္ဒါ၏ သဘာဝအနက်နိဿတ္တအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုရင်း သိစေ။

ဧကမေဝစိတ္တံတီတိ နာမေဟိ ဝုတ္တံ ဖြင့် မနောဝိညာဏဓာတုဟူသော သုံးပုဒ်လုံးအရ စိတ်တမျိုးတည်းကိုကောက်ယူအပ်သည်ကိုသိစေ။

နံပါတ် (၇)

တေသံ၌ တ ဝိသယ= ဖဿာဒီနံ ဓမ္မာနံဟု အစွဲတိုက်ရိုက်ရှိသောကြောင့် ပသိဒ္ဓဝိသယ။

(ခ) ဝါ= သမုစ္စယတ္ထ။ **တာဝ=** ပဌမတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ) စိတ္တဋ္ဌ ၌ စ= သမုစ္စယတ္ထ။

(စ) လဗ္ဘမာနာပိ- ၌ အပိ= ရခြင်းဟူသော အမြတ်နောက်ထိုင်သော်လည်းန ဥဒ္ဓဋ္ဌာ ဟူသော စပ်ရာပုဒ်ယုတ်သောကြောင့် ဂရဟာသမုစ္စည်း။

ဧကမေဝ ၌ ဧဝ=တစ်မျိုးသောစိတ်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။

အမျိုးမျိုးသောစိတ်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

မနောဝိညာဏဓာတုဟူသောအမည်သည် အနုညာတ။

ဖဿောဧဝ၌ဧဝ= ဖဿအမည်သည် ဂဟေတဗ္ဗ။

တဇ္ဇာမနောဝိညာဏဓာတုသမ္ဘဿဇာအမည်သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။

ဖုသနာ, သမ္ဖုသနာ, သမ္ဖုသိတတ္တံအမည်သည် အနုညာတ။

နံပါတ် (၉)

(င) ဖဿ, စိတ္တနှစ်ပုဒ်အပေါင်း၌ တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏဓာတု သမ္ဘဿဇာအမည် ပညတ်မတင်ခြင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

ဖဿသည် ဖဿသာမည်ခြင်း၊ စိတ်သည် တဇ္ဇာမနောဝိ ညာဏဓာတ်သာမည်ခြင်း၊ နှစ်ပုဒ်လုံးတို့၏ တဇ္ဇာမနောဝိညာဏဓာတု သမ္ဘဿဇာ မမည်ခြင်းအကြောင်းသည် ဒီပကတ္ထ။

သောတုဇနတို့အား သုတမယဉာဏ် စိန္တာမယဉာဏ်တိုးပွားခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

မြတ်စွာဘုရား၏ ဒေသနာဉာဏ်ပြခန်းသော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

သောတုဇနတို့အား အတ္ထဝေဒ ဓမ္မဝေဒတို့ကို သိရှိခံစားရခြင်းအကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

မနောဝိညာဏဓာတုအရ စိတ်ပစ္စည်းတရားသည်၊ ဖဿာဒီနံ ဓမ္မာနံ အရ ဖဿပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့်ကျေးဇူးပြု။

တဇ္ဇာ အရ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ တပါးနှစ်ပါးသုံးပါး ပစ္စည်းတရားသည်၊မနောဝိညာဏဓာတုအရ နာမက္ခန္ဓာ သုံးပါး နှစ်ပါး တစ်ပါး ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၃။

ပညတ္တိ အရ နာမပညတ် ပစ္စည်းတရားသည် န အာရောပိတာ အရ ဒေသနာဉာဏ်ပြခန်းသော ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အာရမ္မဏ တစ်ပစ္စည်းသာ။

http://www.dhammadownload.com

ဝါကျစဉ် (၁၅)

(က) အနုဂန္တွာ ဝိစရဏာဝသေန အနုဝိစာရော။

(ခ) ဥပဂန္တွာ ဝိစရဏာဝသေန ဥပဝိစာရော။

(ဂ) ဥပသဂ္ဂဝသေနဝါ ပဒါနိ ဝဍ္ဎိတာနိ။

(ဃ) အာရမ္မဏစိတ္တံ သရုံဝိယ ဇိယာယ အနုသန္ဓဟိတွာ ဌပနတော စိတ္တဿ အနုသန္ဓာနတာ။

(င) အာရမ္မဏံ အနုပေက္ခမာနော ဝိယ တိဋ္ဌတီတိအနုပေက္ခနတာ။

(စ) ဝိစရဏာဝသေနဝါ ဥပေက္ခနတာ အနုပေက္ခနတာ။ အဋ္ဌ။ ၁၈၇။

နံပါတ် (၁)

(ခ) အနုပေက္ခနတာ- အာရုံ၌ထက်ဝန်းကျင် လှည့်လည်သည်၏အစွမ်းဖြင့် ကြည့်ရှုတတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသောသဘောသည် (တာ- အနက်ရှိ)

တစ်နည်း။ ။ကြည့်ရှုခြင်းသဘောသည် (တာ အနက်မဲ့) (ဘာ-ဋီ)

(ဂ) သံဝဏ္ဏနာ ရှု၍ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗအနက်ပေး။ ဝိစာရော- အာရုံ၌လှည့်လည်သည်၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်တတ်သောသဘောသည်။ (အနုဝိစာရော ဥပဝိစာရော တို့၏)

(ဃ) စိတ္တဿ-ကို။ အနုသန္ဓာနတာ- အာရုံ၌ဆက်စပ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောတရားသည် (တာ-အနက်ရှိ)။

တစ်နည်း။ ။စိတ္တဿ-ကို ။အနုသန္ဓာနတာ-ဖွဲ့စည်းခြင်းသဘောတရားသည်။ (တာ-အနက်မဲ့)

(င) အနုပေက္ခနတာ၊ အာရုံကို အဖန်ဖန်ကြည့်ရှုခြင်းသဘောတရားသည် ။ (တာ- အနက်မဲ့)

တစ်နည်း။ ။အနုပေက္ခတနတာ၊ ကြည့်ရှုခြင်းသဘောတရားသည်။ (တာ-အနက်မဲ့)

နံပါတ် (၂)

(ဂ)သို့။ ။ ဆရာသည် (က-ခ)တို့ဖြင့် အနုဝိစာရပုဒ်တို့၌ အနု-ဥပ-ဥပသာရပုဒ်တို့၏ အနုဂမန- ဥပဂမနအနက်တို့နှင့်အတူ ဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ထိုသို့- သော် ယင်းသုံးပုဒ်တို့၏အနက်ကို ဥပသာရပုဒ်တို့၏အနက်နှင့်အတူသာ မှတ်သားအပ်၏ ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။

(စ)သို့။ ။ ဆရာသည် (င)ဖြင့် အာရုံကို အဖန်ဖန်ရှုသကဲ့သို့ တည်တတ်သောကြောင့် အနုပေက္ခနတာ မည်သောဟူဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော သဂတိအနက်ကြောင့်သာ အနုပေက္ခနတာမည်၏ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၃)

(ဂ) ဝါသဒ္ဒါထားရကြောင်း။ ။ ဝိ+ အနု+ ဥပ-ဥပသာရပုဒ်တို့၏ အနက်ရှိသည် မှတပါး အနက်မရှိအနက်မဲ့သည်ကို လဲပြလို၍ ဝါသဒ္ဒါထားပါသည်။

တစ်နည်း။ ။ ဝိ+ အနု+ဥပ-ဥပသာရတို့၏ ဓာတွတ္ထဝိသေသက အဖြစ်မှတပါး ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တက အဖြစ်ကိုလှဲပြလို၍ ဝါသဒ္ဒါထား။

(စ) ဝါသဒ္ဒါထားရကြောင်း။ ။ အာရုံသို့အဖန်ဖန် ရှုသကဲ့သို့ တည်တတ်သောကြောင့် အနုပေက္ခနတာမည်၏ဟူသော သကတ်အနက်အကြောင်းမှတပါး အာရုံ၌ထက်ဝန်းကျင်လှည့်လည်တတ်သည်၏အစွမ်းဖြင့် ရှုတတ်သောကြောင့်။ (ဘာဋီ) (ဝါ)အာရုံ၌ ထက်ဝန်းကျင်လှည့်လည်သည်၏အစွမ်းဖြင့် လျစ်လျူရှုတတ်သည် မဟုတ်သောကြောင့် အနုပေက္ခနတာမည်၏ဟူသော သကတ်နက် အကြောင်းတပါးကို လှဲပြလို၍(ပြည်) ဝါသဒ္ဒါထားပါသည်။

ဝါကျအားလုံး- အဗ္ဗာပိတ+အပရိပုဏ္ဏာဒေါသ-ပယ်ပါသည်။

နံပါတ် (၄)

သရန္တိ ဟိံသန္တိ အနေနာတိ သရော။

သရ+အပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ညှင်းဆဲခြင်းကြိယာသာမည္သသည်ရင်း ဗျူ+နိ။ ညှင်းဆဲခြင်းကြိယာဝိသေသသည် ပ+နိ။

ဇရတီတိ ဇိယာ

ဇရ+အပစ္စည်းသည်ရင်း ၊အရွယ်မှ ယုတ်လျော့ခြင်းကြိယာသည်ရင်း ဗျူ+နိ။ လေးညို့၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ လေးကိုင်းဒြဗ်သည် ပ+နိ။

နံပါတ် (၅)

အနုဂန္တွာ။	။ အလိင်+ဂဏဝိမုတ်+အာကာရန်+နိပါတ်။
သရ။	။ ပုံလိင်+မနောဂိုဏ်း+ဩကာရန်+ကိတ်နာမ်။
ဇိယာ။	။ ဣတ္ထိလိင်+ကညာဒိ+အာကာရန်+ကိတ်နာမ်။
တိဋ္ဌတိ။	။ အလိင်+ဘူဝါဒိ+အာကာရန်+အာချာတ်။

နံပါတ် (၆)

အနုသန္ဓဟိတွာ ဌပနတောဖြင့် အနုသန္ဓာနတာ၌ အနု+သံ- ရှေးရှိသော ဓာ-ဓာတ်-ယုပစ္စည်း+ အနုဥပသာရဒ် ဓာတွတ္ထဝိသေသက။ သံ-ဥပသာရ၏ ဓာတွတ္ထာနုဝတ္တကဖြစ်သည်ကိုရင်း။ ဓာ- ဘာတ်၏ ဌပနအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုရင်း။ အနုသန္ဓဟတီတိ အနုသန္ဓာနာ ဟုဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း။ အနုသန္ဓာယေဝ အနုသန္ဓာနတာဟု သွတ္ထတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြု၍၊ တာစ္စည်း သွတ္ထအနက်၌သက်သည် ကိုရင်းသိစေသည်။

အာရမ္မဏံ စိတ္တံဖြင့် အဖန်ဖန်ဖွဲ့၍ထားခြင်းဟူသည် အာရုံ၌ စိတ်ကို ထား ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။

http://www.dhammadownload.com

သရံဝိယ ဇိယာယဖြင့် ဥပမာကိုသိစေသည်။

(င) အနုပေက္ခမာနော ဖြင့် အနုပေက္ခနတာ၌- အနု-ပ-ပုဗ္ဗ+ ဣက္ခ+ ယု+ယင်း ယုပစ္စည်း ကတ္တုသာဓန၌သက်၍၊ အနုပေက္ခတီတိ အနုပေက္ခနာဟု ဝစနတ္ထပြုအပ် သည်ကိုရင်း။ အနုပေက္ခနာယေဝ- အနုပေက္ခနတာဟု သွတ္ထတဒ္ဓိတ် ပစနတ္ထပြု၍ တာပစ္စည်း သွတ္ထတဒ္ဓိတ်အနက်၌သက်သည်ကိုရင်းသိစေသည်။

အာရမ္မဏံဖြင့် အဖန်ဖန်ရှု၏ဟူသည် အာရုံကို ကြည့်ရှုခြင်းပင်တည်းဟု သိစေသည်။ဝိယတိဋ္ဌတိဖြင့် အာရုံကို အဖန်ဖန်ရှု၏ဟူသည် ပရမတ္ထတရားတို့၌ ကတ္တုသတ္တိမရှိရကား ရှုသကဲ့သို့တည်၏ပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေသည်။

(စ) ဝိစရဏာဝသေန ဥပေက္ခနတာဖြင့် အနုပေက္ခနတာကို အနု+ ဥပေက္ခနတာဟု ပဒစ္ဆေဒပြု၍ ဥပေက္ခနတာကို ဥပ-ပုဗ္ဗ+ဣက္ခ+ယု- ယင်းယုပစ္စည်း ကတ္တုသာဓန၌ သက်၍ ဥပေက္ခတီတိ ဥပေက္ခနာဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း။ ဥပေက္ခနာယေဝ ဥပေက္ခနတာ ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ တာပစ္စည်း သွတ္ထတဒ္ဓိတ်အနက်၌ သက်သည်ကိုရင်း၊အနုဥပသာရ၏ အနတ္ထကအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုရင်း၊ကြည့်ရှု၏ဟူ သည် အာရုံ၌ ထက်ဝန်းကျင် လှည့်လည်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ကြည့်ရှုခြင်းပင်ဖြစ်၏ ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုရင်းသိစေသည်။ (ဘာ-ဋီ)

တစ်နည်း။ ။ဝိစရဏာဝသေန ဥပေက္ခနတာဖြင့် အနုပေက္ခနတာကို နု+ ဥပေက္ခ နတာ၊ အနုပေက္ခနတာဟု တပ္ပုရိသ်သမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ နကို အန် ပြု၍ပြီးသည်ကိုရင်း လျစ်လျူရှုတတ်သည်မဟုတ်ဟူသည် အာရုံ၌ ထက် ဝန်းကျင် လှည့်လည်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ရှုခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေ သည်။ (ပြည်-သျ)

နံပါတ် (၇)

ဝိစာရဏာ၌- ဝိ- သမန္တတ္ထဇောတကတ္ထ။
အနုဝိစာရ၌ အနု အနုဂမနတ္ထဇောတက။
ဥပဝိစာရ၌ ဥပ- ဥပဂမနတ္ထဇောတက။

(ဂ) **အလို-** ယင်းပုဒ်တို့သည်- အနတ္ထက။ **ဝိယ-** ဥပပရိက္ခာဇောတက။ **အနု-** ပုနပ္ပုနတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

သရံ ဝိယ ဇိယာယ သန္ဓဟိတွာ ဌပေတီအရ-ညို့သို့ မြားတင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန် သတိ ဝီရိယ ပြဋ္ဌာန်းသော ကာယဝိညတ္တိ သမုဋ္ဌာပက စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
ပစ်လိုသော ဆန္ဒသည် ဒီပကတ္ထ။
ကာယဝိညတ်သည် ပကာသနတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

ပစ်မှတ်အာရုံသည်ငင်း၊ ယောနိသောမနသိကာရ အယောနိသောမနသိကာရသည်ငင်း၊ လေးအတတ် တတ်မြောက်ခဲ့ဘူးခြင်းသည်ငင်း ဝိဘာဝတ္တ။

ဖစ်မှတ်သို့ ထိခိုက်ခြင်းကြောင့် ဆုလာဘ်စသည်ကို ရရှိခံစားခြင်း၊ ဂုဏ်သတင်းကျော်ကြားခြင်းစသော အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္တ။

နံပါတ် (၁၀)

အနုသန္ဓာနတာအရ ဝိစာရပစ္စည်းတရားသည်၊စိတ္တသအရ ဝိစာရနှင့် ယှဉ်သော စိတ် (၆၆)ပါး စိတ္တုပ္ပါဒ်.ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ လတ် ၃၊ ဈာန။

အာရမ္မဏအရ အာရုံ ၆ပါးပစ္စည်းတရားသည်၊တိဋ္ဌတိအရ ဝိစာရပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- အာ၊ ပု၊ အတ္ထိ၊ အဝိ (ယထာရဟ)

ဝါကျစဉ် (၁၆)

(က) ဣဓ ပန ဝီရိယမေဝ အဓိပ္ပေတံ။

(ခ) တေနာဟ "ဝီရိယရမ္ဘော တိ ဝီရိယသင်္ခါတော အာရမ္ဘော"တိ။

(ဂ) ဝီရိယဉှိ အာရမ္ဘနကဝသေန "အာရမ္ဘော" တိ ဝုစ္စတိ။

(ဃ) ဣဒမဿ သဘာဝပဒံ။

(င) ကောသဇ္ဇတော နိက္ခမနဝသေန နိက္ကမော။ ပရံ ပရံ ဌာနံ အက္ကမနဝသေန ပရက္ကမော။ ဥပဂန္တွာ ယမနဝသေန ဥယျာမော။ ဗျာယမနဝသေန ဝါယာမော။

(စ) ဥဿာဟနဝသေန ဥဿာဟော။ အဓိမတ္တုဿာဟနဝသေန ဥဿောဠှီ။ အဘိ။ ဋ္ဌ။ ၁၉၀။

နံပါတ် (၁)

(က) ဣဓ- ဤဝီရိယနိဒ္ဒေသ၌။

(ခ) အာဟာရကုဒ်ကတ္တား-ပေါရာဏအဋ္ဌကထာစရိယော။

(ဂ) ဣဒံ- ဤဝီရိယာရမ္ဘောဟူသောပုဒ်သည်။ အဿ- ထိုဝီရိယ၏။ သဘာဝပဒံ- သဘောအားဖြင့် ရအပ်သောပုဒ်တည်း။ (ဝါ) အမည်တည်း။

(စ) ဥဿာဟနဝသေန- ဆင်းရဲရသည်ကို သည်းခံသည်၏အစွမ်းဖြင့်။ (ဝါ) မိမိအပေါ်သို့တင်သော ထိုထိုသည်းခံသည်၏အစွမ်းဖြင့်။ အဓိမတ္တုဿာဟနဝသေန- အတိုင်းထက်အလွန်အားထုတ်သည်၏အစွမ်းဖြင့်။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၂)

(ခ)သို့။ ။ ဆရာ၊ (က)ဖြင့် ဝီရိယနိဒ္ဒေသ၌ အာရမ္ဘအရ ဝီရိယကိုသာ အလိုရှိအပ်၏ဟုဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ အာရမ္ဘအရ ဝီရိယကိုယူခြင်း၌ တစုံတခုသောအကျိုးမရှိဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။

(ဂ)သို့။ ။ ဆရာ၊ (ခ)ဖြင့် ဝီရိယရမ္ဘောကို ဝီရိယသဒ္ဒါတော အာရမ္ဘောဟု ဖွင့်ပြသောကြောင့် အာရမ္ဘအရ ဝီရိယကို အလိုရှိအပ်သည်ကို အကြောင်းနှင့်တကွ ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ အာရမ္ဘသဒ္ဒါသည် အခြားသော ကမ္မ၊ အာပတ္တိ စသောအနက်များစွာ၌လည်းဖြစ်သေးသည်မဟုတ်လော။

(ဃ)သို့။ ။ ဆရာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ ဝီရိယရမ္ဘောဟု မိန့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့ပင်- သော်လည်း။ ဝီရိယပုဒ်အာရမ္ဘပုဒ်တို့သည် အနက်ခြင်းတူရကား ဝီရိယဟူ၍ရင်း အာရမ္ဘဟူရင်း တစ်ပုဒ်မျှဆိုကလိုအပ်သောအနက်ပြီးရာသည် မဟုတ်ပါလော။မှတ်ချက်။ ။ (က) ဝါကျလည်း ဌပနာထားနိုင်။

နံပါတ် (၃)

(က) အတိဗျာပိတ ဒေါသပယ်။

(ခ) နိရတ္ထက ဒေါသပယ်။

(ဂ) ဝိရောဓိဒေါသပယ်။

(ဃ) ဂန္တဂရုဒေါသ (တစ်နည်း) အဗျာပိတ၊ အပရိပုဏ္ဏပယ်။

နံပါတ် (၄)

ကုစ္ဆိတံ သီဒတီတိ ကုသီတော။

ကုသီတော ယေဝ ကုသီဒေါ။ ကုသီဒဿ ဘာဝေါ ကောသဇ္ဇံ။

ဥ ဒုက္ခလာဘံ သဟတိ ဥဒ္ဓံဝါ သဟတိ ခမတီတိ ဥဿာဟော။

ဥ+သဟ+ဏ သည်ရင်း၊ သီးခံခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း ဗျ+နိ။ သီးခံခြင်းကြိယာဝိသေသသည်ရင်း၊ ဝီရိယတို့၏တပါးဘာ ။ပ။ ဇာတ်သည် ပ+နိ။

ဥပဗာဠ္ဟံ ဒုက္ခရကမ္မံ သဟတိ ယာယာတိ ဥဿောဠှီ။

အဓိပ္ပိယတေ ဣစ္ဆိယတေတိ အဓိပ္ပေတံ။

အဓိ+အပိ+ဣ+တသည်ရင်း၊ အလိုရှိခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း ဗျ+နိ။ အလိုရှိခြင်းကြိယာဝိသေသသည်။ (ဝါ) အလိုရှိအပ်သော ဝီရိယတို့၏တပါးသည် တပါးနှင့်။ပ။ ဇာတ်သည် ပ+နိ။

နံပါတ် (၅)

ဝီရိယ ။ ။ နပုံ+စိတ္တာဒိ+နိ+တဒ္ဓိတ်။

http://www.dhammadownload.com

အဿ ။ ။ နပုံ+သဗ္ဗနာမ်+နိ+သဗ္ဗနာမ်။
ကောသဇ္ဇတော။ ။ နပုံ+စိတ္တာဒိ+နိ+တဒ္ဓိတ်။
တစ်နည်း။ ။ အလိင်+ဂဏဝိ+ဩ+နိပါတ်။
ဥဂ္ဃနွာ။ ။ အလိင်+ဂဏဝိ+အာ+နိပါတ်။
ဥသောဋ္ဌိ။ ။ ဣတ္ထိ+နဒါဒိ+ဤ+တိတ်။

နံပါတ် (၆)

(င) နိက္ခမနဝသေန ဖြင့် နိက္ခမော၌ နိ+တမု+အ။ ယင်း အပစ္စည်း၏ ဘာဝသာဓန၌သက်၍ နိက္ခမနံ နိက္ခမော ဟု ဘာဝသာဓန ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို ၎င်း၊ နိ- ဥပသာရ၏ နိဂ္ဂတအနက်၌ဖြစ်သည်ကို၎င်းသိစေ။ ကောသဇ္ဇတော ဖြင့် ဖော်လေ။

ပရံပရံ ဌာနံ အတ္တမနဝသေန ဖြင့် ပရက္ကမောကို ပရ+အက္ကမော ဟု ပဒစ္ဆေဒပြုအပ်သည်ကို၎င်း။ ပရ-ဥပသာရ၏ ဝိဇ္ဇာ အန္တောနီတဖြစ်၍ ဥပရိအနက်၌ ဖြစ်သည်ကို၎င်း၊ ပရအရ မြင့်သော ဌာနကိုကောက်ယူအပ်သည်ကို၎င်း၊ အက္ကမော၌ အာ+ကမု+အ ပစ္စည်း၊ ယင်း အ၏ ဘာဝသာဓန၌သက်၍ ပရံ ပရံ အက္ကမနံ ပရက္ကမောဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို၎င်းသိစေ။ဥဋ္ဌနွာ ယမနဝသေနဖြင့် ဥယျာမော၌ ဥ+ယမု+ဏ+ယင်းဏ၏ ဘာဝသာဓန၌သက်သည်ကို၎င်း၊ ဥ-ဥပသာ ရ၏ဥဂ္ဂမန အနက်၊ (ဝါ) ဥဒ္ဓံအနက်၌ဖြစ် ည်ကို၎င်း ဥဒ္ဓံ ယမနံ ဥယျာမောဟု ဝစနတ္ထပြုအပ် သည်ကို၎င်း ယဒွေဘော်လာ၍ပြီးသည်ကို၎င်းသိစေ။ ဗျာယမနဝသေနဖြင့် ဝါယာ မော၌ ဝိ+အာ+ယမ+ဏ၊ ဏင်း၏ ဘာဝသာဓန၌သက်၍ ဝါယာမနံ ဝါယာမော ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကို၎င်းသိစေ။

မှတ်ချက်။ ။ သံသရ္ဗောတဗ္ဗပုဒ်တို့ကို ကတ္တုသာဓနလည်းတစ်နည်းဖော်။

နံပါတ် (၇)

(က) ပန= ဝိသေသတ္ထဇောတက။
ဣတိ- ဖြင့် ဝီရိယနိဒ္ဒေသစွဲ။
(င) ပရက္ကမ- ၌ ဝရ= ဝိဇ္ဇာအန္တောနီတ ဥပရိအနက်။
ဥယျာမော၌ ဥ= ဥဂ္ဂမနတ္ထ။
ဥဿာဟ ၌ ဥ = ဥဒ္ဓံအနက်။
ဥသောဋ္ဌိ ၌ ဥ= ဥပဗာဠှ အနက်။
ဝီရိယမေဝ၌ ဧဝ= ဝီရိယသည် ဂဟေတဗ္ဗ။
ကမ္မ, အာပတ္တိ စသော အနက်တို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗ။
အနုညာတ မရနိုင်။
တစ်နည်း။ ။နိက္ခမထ ယုဉ္ဇထ ဟူသောအနက်တူပုဒ်တို့သည် အနုညာတတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ် (၈)

တောသဇ္ဇအရ- ထိနမိဒ္ဓ ပြဓာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်။ (တစ်နည်း) ကာမစ္ဆန္ဒီဝရဏကောက်။

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

အယောနိသော မနသိကာရသည် ဒိဗကတ္ထ။

လောကအကျိုး ဓမ္မအကျိုးတို့မှ ဆုံးရှုံးနစ်နာခြင်းတို့သည် ပကာသနတ္ထ။

ဗာလူပသေဝန စက္ကဝိပတ္တိ စသည်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

အကုသိုလ်တရားတို့တိုးပွားခြင်း ကုသိုလ်တရားတို့မှ ဆုတ်ယုတ်ခြင်းတို့ကြောင့် ခံစားအပ်သော ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း စိတ်ဆင်းရဲခြင်း စသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ် (၁၀)

ဝီရိယအရ ရှေးရှေးသော ဝီရိယ ပစ္စည်းတရားသည်၊ အာရမ္ဘအရ နောက်နောက်သော ဝီရိယပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ပြိုင်- အနန္တရ၊ သမနန္တရ၊ ဥပနိဿ၊ အာသေဝန၊ နတ္ထိ၊ ဝိဂတ။

တစ်နည်း။ ။ဝီရိယအရ ဝီရိယပစ္စည်းတရားသည်၊ အာရမ္ဘအရ သမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတ ဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ပြိုင်- ကြီး၄၊ လတ် ၃၊ ဟေ၊ မိ၊ မဂ္ဂ။

တောသဇ္ဇတော အရ ထိန မိဒ္ဓပြဓာန်းသော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ပစ္စည်းသည်၊ နိက္ခမနဝသေနအရ ဝီရိယအား (ဝါ) ဝီရိယပြဓာန်းသော ကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်အား ပကတူပဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ဝါကျစဉ် (၁၇)

(က) ဥပသင်္ကဝသေနဝါ ဝမီတမတ္တမေတံ။

(ခ) သရဏာတာရော သရဏတာ။

(ဂ) ယသ္မာ ပန " သရဏတာ"တိ တိဏ္ဏံ သရဏမ္ပိ နာမံ၊ တသ္မာတံ ပဋိသေဓေတုံ ပုန သတိဂ္ဂဟဏံ တတံ။

(ဃ) သတိသဒ္ဒါတာ သရဏတာတိ အယဋ္ဌေတ္ထ အတ္ထော။

(င) သုတပရိယတ္တဿ ဓာရဏဘာဝတော ဓာရဏတာ။

အဘိ။ဋ္ဌ။ ၁၉၁။

နံပါတ် (၁)

(က) တော်- ဤပဋိသတိ ဟူသော ပုဒ်သည်။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) သရဏာကာရော- စိတ်၏အာရုံကိုအောက်မေ့ခြင်း အမှုအရာ ကိုရိယာသည်။

(ဂ) တံ- ထိုဝါဒိယန္တသရဏကို။

(ဃ) ဟိ- သင့်စွ။ ဧတ္ထ- ဤသရဏတာဟူသောပုဒ်၌။

(င) သုတပရိယတ္တသ- နာအပ်သင်ကြားအပ်ပြီးသော အတတ်ပညာ စာပေကျမ်းဂန်ကို။

နံပါတ် (၂)

(ဂ)သို့။ ။ ဆရာမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပါဠိတော်၌ သတိ, သရဏတာဟု သတိပုဒ်ကိုထပ်၍တဖန်ဟောတော်မူအပ်၏။ယင်းသို့- သော်လည်း။ရှေ့၌ သတိ အနုဿတိဟူ၍ သတိပုဒ်ကိုဟောပြီးသည်မဟုတ်လော။

(ဃ)သို့။ ။ ဆရာသည် (ဂ)ဖြင့် ဝါဒိယန္တသရဏကို တားမြစ်ခြင်းအကျိုးငှါ သတိ, သရဏတာဟူ၍ သတိသဒ္ဒါကို ထပ်၍တဖန်ဟောဆိုအပ်၏ဟုဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ သတိသဒ္ဒါကို တဖန်ထပ်၍ဆိုခြင်း၌ အတ္ထယုတ္တိရှိသော် သင့်ရာ၏ မရှိသော်မသင့်ဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။

နံပါတ် (၃)

(က) ဝါသဒ္ဒါ= ပဋိ ဥပသာရပုဒ်၏ အဘိမုခအနက်မှတပါး (ဝါ)အနက်ရှိသည်မှတပါး အနက်မဲ့အနက်မရှိသည်ကို လဲပြလို၍ ဝါသဒ္ဒါဆို။

(ဂ) ဂန္ထဂရုဒေါသ (တစ်နည်း) နိရတ္ထက ဒေါသပယ်။

(ဃ) ဩစိတျဟီန ဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

သရန္တိ ဟိံသန္တီတိ သရဏာနိ။

သရ+ယုသည်ရင်း၊ ညှင်းဆဲခြင်း (ဖျက်ဆီး)ကြိယာသည်ရင်း ဗျ+နိ။

ရတနာသုံးပါးတို့၏ ကိုးကွယ်ရာအဖြစ်ဟူသောဂုဏ်သည် ပ+နိ။

သူယိတ္တာတိသုတံ၊ ပရိယာပုဏီယတေတိ ပရိယတ္တံ။

ပရိ+အပ+တသည်ရင်း၊ ရောက်ခြင်းကြိယာသာမညသည်ရင်း ဗျ+နိ။

ရောက်ခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ဝါ) သင်ယူခြင်းကြိယာသည် ပ+နိ။

ဓာရေတီတိ ဓာရဏော။

နံပါတ် (၅)

မတ္တာ။ ။ နပုံလိင်+စိတ္တာဒိ+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+ကိတ်နာမ်။

တိဏ္ဏာ။ ။ နပုံလိင်+သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း+ဣကာရန်+သဗ္ဗနာမ်။

http://www.dhammadownload.com

သုတ။ ။ နပုံလိင်+စိတ္တာဒိ+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+ကိတ်နာမ်။
ဇတ္ထု။ ။ အလိင်+ဂဏာဝိမုတ်+အကာရန်+နိပါတ်။

နံပါတ် (၆)

(ခ)သရဏာကာရေဖြင့် သရဏတာ၌ သရဏပုဒ်+တာပစ္စည်း၊သရဏ၌ သရ+ယု။ ယင်းယုပစ္စည်း၏ ဘာဝသာဓန၌သက်၍၊ သရီယတေ သရဏံဟု ဝစနတ္ထ ပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ တာပစ္စည်း သွတ္ထအနက်၌သက်၍ သရဏယေဝ သရဏတာ ဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်းသိစေသည်။

(င) ဓာရဏာဘာဝတောဖြင့် ဓာရဏတာ၌ ဓာရဏပုဒ်- တာပစ္စည်း ယင်း တာပစ္စည်း၏ ဘာဝတဒ္ဓိတ်၌သက်သည်ကိုရင်း။ ဓာရဏဿ ဘာဝေါ ဓာရဏတာဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်းသိစေသည်။

သုတပရိယတ္တသဿဖြင့် ဆောင်ထားနိုင်ခြင်းဟူသည် နာအပ် ,သင်ကြားအပ် ပြီးသောအတတ်ပညာ စာပေကျမ်းဂန်ကို ဆောင်တားနိုင်ခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

(ဂ) ပန= ဝါကျာရမ္ဘတ္ထ။

သရဏာနမ္ပိ၌ အပိ သမုစ္စည်းအနက် (ဝါ) သမ္ဘာဝနာအနက် (သရဏာသဒ္ဒါ သည် သရဏဂုံ(၃)ပါးအနက်၌သာဖြစ်သည်မဟုတ် သတိဟူသော အောက်မေ့ခြင်း အနက်ကိုလည်းပေါင်းစည်းသည်)။

ဇတံဖြင့် ပဋိသတိဟူသော ပုဒ်ကိုစွဲသည်။

ဇတ္ထဖြင့် သန, သရဏတာဟူသော ပုဒ်ကိုစွဲသည်။

မတ္ထသဒ္ဒါဖြင့် ပဋိဥပသာရ၏ အဘိမုခအနက်ကိုတားမြစ်သည်။

နံပါတ် (၈)

(ဂ) ကတံ၌ဓာတ်အရ ဒေသနာဉာဏ်ပြဌာန်းသော မဟာကြိယာ ဉာဏ သမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကောက်။

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

သရဏတာအရ သရဏဂုံသုံးပါးကိုမယူအပ်၊ သတိကိုယူအပ်၏ဟူသော အနက်အရကောက်ကိုသိစေလိုသော သမ္မာဆန္ဒတော်သည် ဒီပကတ္ထ။

သောတုဇနတို့အား သုတမယဉာဏ် စိန္တာမယဉာဏ်တိုးပွားခြင်းသည် ပကာ သနတ္ထ။

မြတ်စွာဘုရား၏အာသယာနုသယဉာဏ်၊ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တိဉာဏ်တို့ သည် ဝိဘာဝတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

သောတုဇနတို့အား အတ္ထဝေဒ,ဓမ္မဝေဒတို့ဖြင့် သိမြင်အပ်သော မဂ်/ဖိုလ် ဉာဏ်စသည် သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ်(၁၀)

သုတပရိယတ္တိအရ-ကြားနာအပ်ပြီး ပရိယတ်ဟူသော ဓမ္မာရုံပစ္စည်းတရားသည်၊ဓာရဏာဘာဝတော်အရ သတိပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးပြု။ ပြုပုံ-အာရမ္မဏ(၁)ပစ္စည်းသာ။

ဝါကျစဉ်(၁၈)

(က) သတ္တာနံ အဇ္ဈာသယဝသေန သုတ္တာနိ ဒေသိတာနိ။

(ခ) တဒနုရူပေနေဝ ဣဓာပိ ဒေသနာ တတာ။

(ဂ) အတ္ထော တိ အနေကေဟိ အာကာရေဟိ ဝိဘဇ္ဇမာနော သုဝိဘတ္တော ဟောတိ။

(ဃ) အညထာဝ အညော ဗုဇ္ဈတိ၊အညထာဝ အညောတိ။

(င) ရတိကရဏဋ္ဌေန ဝန ရတိဒါယကဋ္ဌေန ရတိဇနကဋ္ဌေန စိတ္တီကရဏဋ္ဌေန ဒုလ္လ ဘပါတုဘာဝဋ္ဌေန အတုလဋ္ဌေန အနောမသတ္တပရိဘောဂဋ္ဌေနစ ပညာဝ ရတနံ ပညာရတနံ။

၄။၁၉၂။

နံပါတ်(၁)

(က)ယာနိသုတ္တာနိ-တို့ကို။စတုဝဂ္ဂိုတ္တရနိကာယေ-(အာစာရ)ဘဂဝတာ(တတ္ထား)ဒေသိတာနိ။

(ခ)ဣဓာပိ၊ဤအဘိဓမ္မာ၌လည်း။

(ဂ)အတ္ထော-သည်။ဟောတိ၌(ပကတိကတ္တား)အတ္ထော-ကို။ဝိဘဇ္ဇမာနော၌ (လက္ခဏဝန္တကတ္တား)

နံပါတ်(၂)

(ခ)သို့။ ။ဆရာသည်၊(က)ဖြင့် သတ္တဝါတို့၏ အဇ္ဈာသယ၏အစွမ်းဖြင့် သုတ်တို့ကို ဟောတော်မူအပ်၏ဟု ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏၊ထိုသို့---သော်။ယင်းသုတ်တို့ကို အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်အရာ၌သာ ဟောသင့်သည် မဟုတ်လော။

(ဂ)သို့။ ။ဆရာသည်၊(ခ)ဖြင့် သုတ်တို့အားလျော်သောအားဖြင့်သာ ဤအဘိဓမ္မာ၌လည်း ဒေသနာတော်ကို ပြုအပ်၏ဟု ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်၏။ထိုသို့. . . သော်။ အာလောက ဩဘာသ ပဇ္ဇောတ သဒ္ဒါတို့သည် အရောင်အလင်း အနက်တစ်ပါး၌သာဖြစ်ကြ၍အနက်တူသဒ္ဒါတို့ဖြစ်သည်မဟုတ်ပါလော။

(ဃ)သို့ ဆရာသည် (ဂ)ဖြင့် အနက်တစ်မျိုးကို များစွာသော အခြင်းအရာတို့ ဖြင့်

http://www.dhammadownload.com

ဝေဖန်အပ်သော် သုဝိဘတ္တဖြစ်၏ဟုဖွင့်ပြအပ်၏။ ထိုသို့- သော်။ အကျိုးမရှိက ဂန္တဂရုဒေါသသင့်ရောက်၏ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။

နံပါတ် (၃)

(ခ) ဖြင့် အဗျာပိတ- အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။
(ဂ)ဖြင့် ပုနရုတ္တိ- (တစ်နည်း) ဩစိတျဟီနဒေါသပယ်။
(ဃ)ဖြင့် ဂန္တဂရု (တစ်နည်း) နိရတ္ထကဒေါသပယ်။

နံပါတ် (၄)

စိတ္တမဓိဂန္ဓာ သယတီတိ အဇ္ဈာသယော။

အဓိ+အာ+သိ+ဏ- ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ အလိုရှိခြင်းကြိယာသည်ရင်း ဗျ+နိ။

အလိုရှိခြင်းကြိယာဝိသေသသည် (ဝါ) ဆန္ဒစေတသိက်တို့၏တပါးသည် ပ-ဇာတ်သည် ပ+နိ။

ဝိဘဇီယတေတိ ဝိဘတ္တော။

သုဋ္ဌု ဝိဘတ္တော သုဝိဘတ္တော။

သုပုဒ်+ဝိဘတ္တပုဒ်သည်ရင်း။ ကောက်ခြင်းဂုဏ်၏ ဝေဖန်အပ်သောအနက်နှင့် ဂုဏ် ဂုဏေးစပ် ဗျ+နိ။

ကောင်းစွာဝေဖန်ခြင်းကြိယာသည် ပ+နိ။

အညေန ပတာရေန အညထာ။

အညပုဒ်+ထာပစ္စည်းသည်ရင်း အညသောဂုဏ်၏ ပကာရသောဂုဏ်နှင့် ဂုဏ်+ဂုဏေးစပ် ဗျ+နိ။

အညသောဂုဏ်သည် ပ+နိ။

အစိတ္တမ္ဘိ စိတ္တံဝိယ တရီယတီတိ စိတ္တီကတံ (ဘာဋီ)

စိတ္တပုဒ်+ကတပုဒ်သည်ရင်း၊ စိတ်၏ ပြုခြင်းကြိယာနှင့် ကမ္မ ကမ္မိစပ် ဗျ+နိ။

တဗ္ဗောဝသောဂုဏ်သည် ပ+နိ။

ဩမာတိ ပဟောတိ သမတ္တေတီတိ ဩမော(ဓာတွတ္ထ)

န ဩမော အနောမော။

အနောမော သတ္တော အနောမောသတ္တော။

အနောမသတ္တေတိ ပရိဘောဂေါ အနောမသတ္တပရိဘောဂေါ။

နံပါတ် (၅)

အညထာ။	။ အလိင်+ဂဏာဝိမုတ်+အာကာရန်+အဗျာယတဒ္ဓိတ်။
အည ။	။ ပုံလိင်+သဗ္ဗနာမ်ဂိုဏ်း+အကာရန်+သဗ္ဗနာမ်။
ရတိ ။	။ ဣတ္ထိလိင်+ရတ္တာဒိ+ဣကာရန်+ကိတ်နာမ်။

http://www.dhammadownload.com

အနေကေဟိ။ ။ ပုံလိင်+သဗ္ဗနာမ်+အာကာရန်+သမာသ်နာမ်

နံပါတ်(၆)

(င)ဝါကျသည် ရှေး၌ရေးခဲ့ပြီး။

နံပါတ်(၇)

ဣဓာပိ၌ ဣမဖြင့် အဘိဓမ္မာဒေသနာကိုစွဲ ။ အပိ - သမုစ္စည်း။

(ဂ)ဟိ ဒဠှီဇောတကတ္ထ။

(င)ပန ပက္ခန္တရတ္ထ။

တဒနုရူပေနေဝ၌ ဧဝ။ ။သုတ္တန် အားလျော်ခြင်းသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
သုတ္တန်နှင့်မလျော်ခြင်း ဆန့်ကျင်ခြင်းသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
စတ္တာရော မေ ဘိက္ခဝေ အာလောကာ စသော
ဒေသနာတော်သည် အနုညာတတ္ထ။

ပညာဝ၌ ဧဝသဒ္ဒါ။ ။ပညာသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
ချွေ ငွေ စသော လောကီဉစ္စာသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
သဒ္ဓါ၊ သီလ စသော သူတော်ကောင်းဉစ္စာသည်
အနုညာတတ္ထ။

တနည်း။ ။ ပညာ၏ ရတိကရဏ္ဍစသော ကိစ္စတို့သည် အနုညာတတ္ထ။

နံပါတ် (၈)

သုဝိဘတ္တော၌ဓာတ်အရ- ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏ သမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်။

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
အာသယာနုသယဉာဏ်တော်သည် ဒီပကတ္ထ။
တပါးသော အပြားအားဖြင့် တစ်မျိုးသောအနက်ကို သိခြင်းသည်
ပကာသနတ္ထ။
မဟာကရုဏာစသော ရှေးရှေးသောဉာဏ်တော်သည် ဝိဘာဝတ္ထ။
အဘိဓမ္မာ၏ ဟောပုဒ်တို့ကို များစွာသော အခြင်းအရာအားဖြင့် သိခြင်းဟူ
သောအတ္ထဝေဓဉာဏ်။ဓမ္မဝေဓဉာဏ် ယင်းဉာဏ်ကိုအခြေခံ၍ ပီတိပါ
မောဇ္ဇဖြစ်ခြင်းအကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ်(၁၀)

အညာထာအရ-ပညာ အာလောက, ပညာသြဘာသ, ပညာပဇ္ဇောတဟူ သောအမျိုးမျိုးသောအခြင်းအရာ အဘိဓမ္မာဒေသနာ ပစ္စည်းတရားသည်၊ဗုဒ္ဓတိအရ- ဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိ ဖြင့်ကျေးဇူးပြု။

http://www.dhammadownload.com

ပြိုင်-- အာ၊ ပု၊ အတ္တိ၊ အဝိ။

ဒေသနာအရ-ဒေသနာတော်ဟူသော စိတ္တဇသဒ္ဒရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရား၊ ကတဉ္စကရဓာတ်အရ-ဒေသနာတော်ဉာဏ် စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စည်းတရား၊ ပစ္စည်းတရားသည် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

ပြိုင်- ကြီး ၄၊ ဝိပ်၊ ပေါ၊ ဝိ၊ ဣ၊ မဂ်။

ဝါကျစဉ်(၁၉)

(က) ကမ္မညတာတိ ကမ္မနိ သာဓုတာ။

(ခ) ကုသလကိရိယာယ ဝိနိယောဂက္ခမတာတိအတ္ထော။

(ဂ) သေသပဒဒ္ဒယံ ဗျဉ္ဇနဝသေန ဝမိတံ။

(ဃ) ပဒဒ္ဒယေနာပိ ဟိ ပုရိမနယေန တိက္ခံ့ ခန္ဓာနံ ပစ္ဆိမနယေန ဝိညာ ဏက္ခဿ ကမ္မနိယာ ကာရော ကထိတော။

(င) ပဂုဏတာတိ ပဂုဏဘာဝေါ။

(စ) အနာတုရတာ နိဂ္ဂိလာနတာတိ အတ္ထော။အဘိ။၄။၁၉၅။

နံပါတ်(၁)

(ဂ) သေသပဒဒ္ဒယံ၌ သေသအပါဒါန် သေသအရ- သေသပဒဒ္ဒယံ -ကမ္မည တာပုဒ်မှကြွင်းသောကမ္မညတ္တံ ကမ္မညဘာဝေါဟူသောပုဒ် ၂ခုအပေါင်းကို။

ဗျဉ္ဇနဝသေန၌ ဗျဉ္ဇနအရ ပေါ်လွင်စေလျက်- ဗျဉ္ဇနဝသေန -ကမ္မညတ္တံသဒ္ဒါ ကမ္မညဘာဝေါ သဒ္ဒါတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။

(င) ပဂုဏတာ ပြဌာန်းသောဂုဏ်ရှိသောတရားအပေါင်း၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ (သဒ္ဒတ္ထ)(ဝါ)ထိုထိုကိစ္စ၌ အဝါးဝစွာ လေ့လာအပ်သည်။ (သဏ္ဌေတတ္ထ) (ဝါ)ညောင်းတိ ညောင်းတာ နာကျင်ခြင်းကင်းသည်၏အဖြစ်သည်။ (အဓိပ္ပါယတ္ထ)

နံပါတ် (၂)

(ဃ)သို့။ ။ ဆရာသည် (ဂ)ဖြင့် ကမ္မညတာပုဒ်မှကြွင်းသော ကမ္မ ညတတ္တံ ကမ္မညဘာဝေါဟူသော ပုဒ် (၂)ပါးအပေါင်းကို သဒ္ဒါ၏အစွမ်းဖြင့် ပွားစေ အပ်၏။ ထိုသို့သော်-သဒ္ဒါပွားစေအပ်သော် အနက်အဓိပ္ပါယ်လည်းပွားစေသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။

(စ)သို့။ ။ ဆရာသည် (င)ဖြင့် ပဂုဏတာကို ပဂုဏဿဘာဝေါ ပဂုဏတာဟု ဝစနတ္ထကိုဖွင့်ပြတော်မူ၏။ ထိုသို့သော် ယင်းပဂုဏတာပုဒ်၌ အဘိဓာ နတ္ထ သံဝဏ္ဏနာကိုသာသိ၍ ဘာဝတ္ထအဓိပ္ပါယတ္ထသံဝဏ္ဏနာကိုမသိအပ်ဟူသော အနက်ရောက်ရာ၏။

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ်(၃)

(ခ)ဖြင့် အဗျာပိတ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

ကမ္မညတာပုဒ်၏ အဓိပ္ပါယတ္ထသံဝဏ္ဏနာ ဘာဝတ္ထသံဝဏ္ဏနာကို ဆက်လက် အားထုတ်သောကြောင့်။

(ဂ)ဖြင့် အဗျာပိတ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

ကမ္မညတ္တံ ကမ္မညာဘာဝေါပုဒ်ကို၏ အဖွင့်အဖို့ကပါးကိုပြသောကြောင့်။

(ဃ)ဖြင့် ဩမိတျာဟီန ဒေါသပယ်။

သဒ္ဒါမျှသာတိုးပွားစေ၍ အနက်အဓိပ္ပါယ် မတိုးပွားနိုင်ပုံ ယုတ္တိကိုလည်း ပြသောကြောင့်။

နံပါတ်(၄)

ဟိတံ သာဓေတီတိ သာဓု

သာဓ+ဥပစ္စည်းသည့်ရင်း၊ ပြီးစေခြင်းကြိယာသည့်ရင်း ဗျ+နိ။

ကောင်းခြင်းဂုဏ်သည် ပ+နိ။

ပကဋ္ဌော ဂုဏော ယဿာတိ ပဂုဏော

ပြဋ္ဌာန်းသောဂုဏ်၏ တရားအပေါင်းနှင့် ဂုဏ် ဂုဏောစပ် ဗျ+နိ။

ကောင်းမြတ်သောဂုဏ်သည် ပ+နိ။

အတတိ ဧတ္ထာတိ အာတုရော

နတ္ထိ အာတုရော ယဿာတိ အနာတုရော

အတ+ဥရ ပစ္စည်းသည့်ရင်း၊ မပြတ်သွားခြင်းကြိယာသည့်ရင်း ဗျ+နိ။

မပြတ်သွားခြင်းကြိယာဝိသေသ(ဖောက်ပြန်ခြင်း)သည် ပ+နိ။

ဝိလာယတီတိ ဝိလာနော(ပင်ပန်းခြင်းကြိယာစွဲ)

နံပါတ်(၅)

ကမ္မနိ။ ။ နပုံလိင်+စိတ္တာဒိ+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+ကိတ်နာမ်။

သာဓု ။ ။ ပုံလိင်+ရတ္တာဒိ+ဥကာရန်။

သာဓုတာ။ ။ ဣတ္ထိလိင်+ကညာဒိ+အာကာရန်+တဒ္ဓိတ်နာမ်။

ဒွယံ ။ ။ နပုံလိင်+စိတ္တာဒိ+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+တဒ္ဓိတ်နာမ်။

အနာတုရ။ ။ နပုံလိင်+စိတ္တာဒိ+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+သမာသ်နာမ်။

တနည်း။ ။ ပုံလိင်+ပုရိသာဒိ+အကာရန်+သမာသ်နာမ်။

နံပါတ်(၆)

(တ)ကမ္မနိသာဓုတာဖြင့် ကမ္မနိဒ္ဓိကမ္မပုဒ် ယပစ္စည်း ယင်းပစ္စည်း သာဓု အနက်၌သက်သည်ကိုရင်း၊ ကမ္မနိ သာဓုကမ္မညံဟု ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ ကမ္မ ညတာ၌ ကမ္မညပုဒ်+တာပစ္စည်း ယင်းတာပစ္စည်း၏ ဘာဝတဒ္ဓိတ်၌သက်၍

http://www.dhammadownload.com

ကမ္မညသဘာဝေါ ကမ္မညတာဟု ဘာဝတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်းသိစေသည်။

(ခ)ကုသလကိရိယာယဖြင့် ကမ့်ဒ္ဓိကရ+ရမ္မ၊ ယင်းရမ္မပစ္စည်းသည် ဘာဝသာဓနေ၌သက်၍ ကိရိယတော ကမ့်ဟုဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုရင်း၊ ကမ္မအရ ဒါနစသောကုသိုလ်မှုကို ကောက်ယူအပ်သည်ကိုရင်း၊ ပြုခြင်းဟူသည်ကုသိုလ်ပြုခြင်းပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုရင်းသိစေသည်။ **ဝိနိယောဂ္ဂမတာဖြင့်** ခန့်သည်၏အဖြစ်ဟူသည် ယှဉ်ခြင်းငှါခန့်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟုသိစေသည်။

(စ)အနာတုရတာစသည်ဖြင့် ပဂုဏတာသဒ္ဒါ၏ အနာတုရတာ နိဂ္ဂိလာနတာသဒ္ဒါကို၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သည်ကိုသိစေသည်။

တစ်နည်း။ ။ ခံ့ကျန်းသည်၏အဖြစ်ဟူသည် ထိုးကျင်သောအနာကင်းသည်၏အဖြစ်ပင်တည်းဟုသိစေသည်။

နံပါတ်(၇)

ပဒဒွယေနာပိဒ္ဓိ အပိ- အညမညသမုစ္စည်း။

ဟိ ဒဠှီဇောတကတ္ထ။

ပဂုဏဒ္ဓိ ပ ပကံ့ဌအနက်။

တမ္မနိယာ ကာရောဝဒ္ဓိ ဝေ--

အမ္မဒ္ဓိကောင်းသည်၏အဖြစ်ဟူသော အမ္မအရာကြိယာသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

အမ္မဒ္ဓိကောင်းခြင်းဂုဏ်နှင့် နာမက္ခန္ဓာဒြဗ်တို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

နူးညံ့သောစိတ်သည် အနုညာတတ္ထ။

ဘနည်း။ ။ အမ္မဒ္ဓိခန့်တတ်သော ကတ္တုသတ္တိ အမ္မဒ္ဓိခန့်ကြောင်း ကရဏသတ္တိသည် အနုညာတတ္ထ။

နံပါတ်(၈)

ကုသလ ကိရိယာယအရ ဒါနစသောကုသိုလ်မှုပြုသူသန္တာန် ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပကကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကိုကောက်။

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

တဏှာ မာနစသော အကုသိုလ်ကင်းခြင်းသည် ဒီပကတ္ထ။

ဒါနမှုစသည် ခန့်ခြင်း နူးညံ့ခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

ယောနိသောမနသိကာရ သဒ္ဓမ္မဿဝနစသည် ဝိဘာဝတ္ထ။

ဒါနစသော ကုသိုလ်မှုဖြင့်ရအပ်သော ဘဝသမ္ပတ္တိ ဘောဂသမ္ပတ္တိစသည်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ်(၁၀)

ဝိညာဏက္ခန္ဓာအရ- မဟာကုသိုလ်ပဌမစိတ် ပစ္စည်းတရားသည်၊

တမ္မနိယာကာရောအရ-စိတ္တကမ္မညတာ စေတသိက်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား

http://www.dhammadownload.com

သဟဇာတပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပါသည်။
ပြိုင် - ကြီး ၄၊ လတ် ၂၊ မိ၊ ဟာ၊ ကံ။

ပဂုဏတာ၌ တာပစ္စည်းအရ-ကာယပါဂုညတာ စိတ္တပါဂုညတာ ပစ္စည်းတရားသည် ၊ပဂုဏအရ-ယှဉ်ဘက်ကုသိုလ် နာမက္ခန္ဓာစိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား သဟဇာတပစ္စယာသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။
ပြိုင် - ကြီး ၄၊ လတ် ၂။

ဝါကျစဉ်(၂၀)

(က) တတ္ထ အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယန္တိ"အနမတဂ္ဂေသံသာရဝဋ္ဋေ အနညာတံ အမတံ ပဒံ, စတုသစ္စဓမ္မမေဝ ဝါ ဇာနိဿာမီ"တိ ပဋိပန္နဿ ဣမိနာ ပုဗ္ဗာဘောဂေန ဥပ္ပန္နံ ဣန္ဒြိယံ။

(ခ) လက္ခဏာဒီနိ ပနဿ ဟေဋ္ဌာ ပညိန္ဒြိယေ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ

(ဂ) သုန္ဒရာ, ပသတ္ထာ ဝါ ဝါစာ သမ္မာဝါစာ။

(ဃ) ဝစီဒုစ္စရိတသမုဂ္ဃါဋိကာယ မိစ္ဆာဝါစာဝိရတိယာ စေတံ အမိဝစနံ။ ၄ - ၂၆၁။

နံပါတ်(၁)

အနညာတညဿာမီတိန္ဒြိယံ-မသိအပ်သော အစရှိသော သံသရာဝဋ်၌ မသိအပ်သောနိဗ္ဗာန်ကို (ဝါ) သစ္စာလေးပါးတရားကို -သိအံ့ဟုကျင့်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ရှေ့အဘို့၌ဖြစ်သော ပညိန္ဒြေသည်။ အနမတဂ္ဂေ၊ နှစ်ရာထောင်လောက် ဉာဏ်ဖြင့်လျှောက်၍ အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် မသိအပ်သော အစရှိသော (တစ်နည်း) မသိအပ်သေးသော အစရှိသော။

နံပါတ်(၂)

(က)သို့။ ။ ဆရာမြတ်စွာဘုရားသည် ပါဠိတော်၌ အနညာတညဿာမိတိန္ဒြိယံဟု ဟောတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့သော်၊ ယင်းအနညာတညဿာမိတိန္ဒြိယံပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကိုရင်း၊ အနညာတံအရကိုရင်း မသိအပ်သေးသည်မဟုတ်ပါလော။

(ဃ)သို့။ ။ ဆရာသည် (ဂ)ဖြင့် သမ္မာဝါစာပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကိုရင်း၊ သမ္မာ နိပါတ်၏ သုန္ဒရအနက် ပသတ္ထအနက်ကိုရင်း ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့သော်၊ သမ္မာဝါစာအရ သုဘာသိတဝါစာဟူသော သဒ္ဒရုပ်ကို ကောက်ယူအပ်၏ဟူသော အနက် ရောက်ရာ၏။

နံပါတ်(၃)

(ခ)ဖြင့် ဂန္ထဂရု (တနည်း) အဗျာပိတ အပရိပုဏ္ဏဒေါသပယ်။

http://www.dhammadownload.com

(ဃ)ဖြင့် အဗျာပိတ အပရိပုဏ္ဏ (တနည်း) အတိဗျာပိတဒေါသပယ်။
(က)ဝါသဒ္ဒါဆိုရခြင်းအကြောင်း--အနညာတံအရ-နိဗ္ဗာန်ဟူသော အဘိဓေယျတ္ထမှ တပါး သစ္စာ (၄)ပါးဟူသော အဘိဓေယျတ္ထကိုလဲပြလို၍ ဝါသဒ္ဒါဆိုသည်။

နံပါတ်(၄)

မညတေ မတော။ န မတော အမတော။
အမတောယေဝ အနမတော။အနမတော အဂ္ဂေါ ယဿာတိ အနမတဂ္ဂံ။
(မသိအပ်သောအစရှိသော)
(တနည်း)မညတေတိ မတော၊ မတောယေဝ အမတော။
အမတောအဂ္ဂေါ အမတဂ္ဂေါ၊ နတ္ထိအမတဂ္ဂေါယဿာတိအနမတဂ္ဂံ။
(သိအပ်သောအစမရှိသော)
(တနည်း)အနုအနု အမတော အနမတော၊ အနမတော အဂ္ဂေါ ယဿာတိ အနမတဂ္ဂံ(အစဉ်လျှောက်၍ အစဉ်လျှောက်၍ မသိအပ်သော အစရှိသော)
သံ ပုနပ္ပုနံ သရတိ ပဝတ္တတီတိ သံသာရော။
သံ+သရ+ဏ ပစ္စည်းသည်ရင်း၊ ထပ်တလဲလဲဖြစ်ခြင်းကြိယာသည်ငင်း ဗျု+နိ။ ။ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တို့သည် ပ+နိ။
စတ္တမိဝ ဝဋ္ဋတီတိ ဝဋ္ဋံ။ သံသာရမေဝ ဝဋ္ဋံ သံသာရဝဋ္ဋံ။
ဉာယိတ္ထာတိ ဉာတံ။ န ဉာတံ အညာတံ။
ပဋိသေဓဘောဂုဏ်၏ မသိအပ်ဘူးသော နိဗ္ဗာန် (ဝါ)သစ္စာ ၄-ပါးတရားနှင့် ဂုဏ် ဂုဏီ ဗျု+နိ။
မသိခြင်း အဘာဝဘောဂုဏ် (ပဋိသေဓဘောဂုဏ်)သည် ပ+နိ။
အရိယာပုဂ္ဂလေဟိ ပဋ္ဌတေတိ ပဒံ။

နံပါတ်(၅)

အဂ္ဂ။ ။ ပုံလိင်+ပုရိသာဒိ+အကာရန်+ကိတ်နာမ်။
ပဒံ။ ။ နပုံလိင်+မနောဂဏာဒိ+နိဂ္ဂဟိတ်ကာရန်+ကိတ်နာမ်။
ပဋိပန္န။ ။ ပုံလိင်+ပုရိသာဒိ+ဩကာရန်+ကိတ်နာမ်။
ဇာနိဿာမိ။ ။ အလိင်+ကိယာဒိ+အာကာရန်+အာချာတ်။
ဝစီ ။ ။ ဣတ္ထိ+နဒါဒိ+ဤကာရန်+ကိတ်နာမ်။

နံပါတ်(၆)

(တ)အနညာတံ ဇာနိဿာမိတိ ဥပ္ပန္နံ ဣန္ဒြိယံဖြင့် အနညာတညဿာမိတိန္ဒြိယံ ကို အနညာတံ အညိဿာမိတိ ဣန္ဒြိယံဟု ပဒစ္ဆေဒပြုအပ်သည်ကိုရင်း-- အနညာတညဿာမိတိ ဥပ္ပန္နံ ဣန္ဒြိယံ အနညာတညဿာမိတိန္ဒြိယံဟု ဥပ္ပန္နအလယ်ပုဒ်

http://www.dhammadownload.com

ကျသော ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုငုင်း သိစေသည်။

အမတံ ပဒံ စတုသစ္စမေဝဖြင့် အနညာတံအရ နိဗ္ဗာန်(ဝါ)သစ္စာ ၄-ပါးတရားကိုကောက်ယူအပ်သည်ကို သိစေသည်။

အနမတဂ္ဂေသံသာရဝဋ္ဋေဖြင့် နိဗ္ဗာန်(ဝါ)သစ္စာ ၄-ပါးတရားတို့သည် အနမတဂ္ဂသံသာရာဝဋ်၌ မသိအပ်သေးသောကြောင့် ကောက်ယူအပ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ ပဋိပန္နဿ ဣမိနာပုဗ္ဗာဘောဂေနဖြင့် နိဗ္ဗာန်(ဝါ)သစ္စာ၄-ပါးတရားကို သိအံ့ဟုကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန် ရှေ့အဘို့၌ဖြစ်သော ပညိန္ဒြေပင်ဖြစ်၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုသိစေသည်။

(ဂ)သူနွှရာဖြင့် သမ္ဗာဝါစာ၌ သမ္ဗာသဒ္ဒါသည် သူန္ဒရအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုသိစေသည်။ ပသတ္ထာဖြင့် သမ္ဗာသဒ္ဒါသည် ပသတ္ထအနက်၌ဖြစ်သည်ကို သိစေသည်။ဝါဖြင့် နယန္တရကို သိစေသည်။

အပေါင်းသံဝဏ္ဏနာဖြင့် သမ္ဗာ+ဝါစာ သမ္ဗာဝါစာဟု ကမ္မဓာရည်းပြုအပ်သည် ကိုသိစေသည်။

နံပါတ် (၇)

တတ္ထ၌ တဖြင့် ဖသော ဟောတီတိ အာဒိသုဟူသော စကားရပ်ကို စွဲယူသုံးသပ်သည်။ **စတုသစ္စမေဝဝါ ၌ ဝါ နယန္တရဇောတကတ္ထ။**

(ဂ) ဝါသည် နယန္တရဇောတကတ္ထ။

အဓိဝစန်၌ အဓိ ဥပရိ (တစ်နည်း) အဓိကိစ္စ (တနည်း) အဓိက အနက်

စတုသစ္စမေဝ၌ ဧဝ။ ။သစ္စာလေးပါးတရားသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။

အခြားသောတရားတို့သည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။

(ဧဝသဒ္ဒါသည် ဤ၌သန္နိဋ္ဌာနတ္ထဖြစ်၍ အနုညာတတ္ထမရ)

(တစ်နည်း) အစမထင်သော သံသရာ၌ မသိနိုင်သေးခြင်းဂုဏ်သည် အနုညာတတ္ထ။

အမတ၌ အ ဝိဂတအနက် ၊ဝိရဟအနက်။

နံပါတ်(၈)

အနညာတံအရ နိဗ္ဗာန်ကိုကောက်

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်သည် ဒီပတတ္ထ။

သင်္ခါရ ဒုက္ခငြိမ်းခြင်းသည် ပကာသနတ္ထ။

ပါရမီဉာဏ် ဝိပဿနာဉာဏ်တို့သည် ဗိဘာဝတ္ထ။

ဘဝသစ် မဖြစ်ခြင်းသည် အနဘာဝတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

ဣန္ဒြိယံအရ သောတာပတ္တိမဂ်၌ရှိသော ပညိန္ဒြေတောက်

ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။

သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်သည် ဒီပကတ္ထ။

သောတာပတ္တိ ဖိုလ်စိတ်သည် ပကာသနတ္ထ။

ဥပစာဈာန်တို့သည်ငှး တိဟိတ် ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်းသည်ငှး ဝိဘာဝတ္ထ။

အထက်မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်တို့သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံ့ဝါတ်(၁၀)

အမတ ပဒံအရ နိဗ္ဗာန်ပစ္စည်းတရားသည်၊ဇာနိဿာမိဠ် ဓာတ်အရ- ဉာဏ်(ဝါ) သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ပြိုင် - အာ၊ မိ၊ ဥပ။

မှတ်ချက်။ ။ စတုသစ္စ ဓမ္မံကို ပစ္စည်းထား၍ ပြိုင်ခဲ့သော်

၁။ နိရောဓသစ္စာနှင့် အာရမ္မဏမျိုး။

၂။ မဂ္ဂသစ္စာနှင့် သဟဇာတမျိုး။

၃။ ဒုက္ခ, သမုဒယ နှင့် ပြိုင်သော် ပကတူပမျိုး။

ဝစီဒုစ္စရိတအရ- ဝစီဒုစ္စရိုက် ပစ္စည်းတရားသည်၊သမုဋ္ဌိဋ္ဌိတာအရ- သောတာပတ္တိမဂ်၌ယှဉ်သော ဝိရတိ ပစ္စယုပ္ပန်အား ပကတူပနိဿ ယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။ ပြိုင်- မရှိ။

ဝါကျစဉ်(၂၁)

(က) မိစ္ဆာသဘာဝတော မိစ္ဆတ္တံ။

(ခ) တတ္ထေဝ ဝရိဣမနတော တရန္တိ တွေ ဗာလာတိ တိတ္ထံ၊ တိတ္ထညတံ အနတ္ထာနုဋ္ဌ အာယတနတ္တိ တိတ္ထာယတနံ။

(ဂ) တိတ္ထိယာနံဝါ သဉ္ဇာတိ ဒေသဋ္ဌေန နိဝါသဋ္ဌာနဋ္ဌေနစ အာယတနန္တိပိ တိတ္ထာယတနံ။

(ဃ) ဝိဝရီယေသဘူတော ဂါဟော ဝိဝရီယေသတောဝါ ဂါဟောတိ ဝိဝရီယေသဂ္ဂါဟော။

(င) ဝိဝလ္လတ္ထ ဂါဟောတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂၉၅။

နံ့ဝါတ်(၁)

(ခ) သတ္တေ၊ ရေဆိပ်၌။ သတ္တာ၊ သတ္တဝါတို့သည်။ တရန္တိဝိယ၊ သို့။ (ထည့်) တတ္ထေဝ၊ ဤအယူ၌သာလျှင်။ ပရိဣမနတော၊ တလည်လည်ဖြစ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဗာလာ၊ သူမိုက်တို့သည်။ တွေ၊ ဤအယူ၌။ တရန္တိ၊တလည်လည်ကျတတ်ကုန်၏။ ဣတိတသ္မာ. . .

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ်(၂)

(ဂ) သို့။ ။ ဆရာသည် (ခ)ဖြင့် တိတ္ထအရကိုင်း၊ တိတ္ထ တိတ္ထာယတနတို့၏ ဝစနတ္ထကိုင်း ဖွင့်ပြတော်မူအပ်၏။ ထိုသို့ သော်။ တိတ္ထအရနှင့် တိတ္ထ တိတ္ထာယတနတို့၏ ဝစနတ္ထကို ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းမှတပါး တပါးသောနည်းတို့ဖြင့် မသိဟူသောအနက်ရောက်ရာ၏။

နံပါတ်(၃)

(ဂ)ဝါသဒ္ဒါ- တိတ္ထာယတနံကို ကမ္မဓာရည်း.သမာသ်ဝစနတ္ထမှတပါး ဆဋ္ဌီတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထ တစ်မျိုးကို လဲပြလို၍ငင်း၊ တိတ္ထာအရ အယူကိုယူအပ်သည်မှတပါး အယူရှိသူကိုယူအပ်၏ဟူသော အဘိဓေယျတ္ထ တစ်မျိုးကိုလဲပြလို၍ငင်း၊ အာယတနသဒ္ဒါ ကာရဏတ္ထမှတပါး သဥ္ဇာတိဒေသဌ နိဝါသဌာနတ္ထ အနက်ကိုလဲပြလို၍ငင်း ဝါသဒ္ဒါဆိုသည်။

နံပါတ်(၄)

(ဂ)အလို - တိတ္ထံ ယေသံ အတ္ထီတိ တိတ္ထာယတနံ။

(တိတ္ထိယာနံ)တိတ္ထာနံ အာယတနံ တိတ္ထာယတနံ။

ဗလတိ အနတိ အဿာသိကပဿာသိက မတ္တေန ဇီဝတိ နပညာ ဇီဝေနာတိဗာလော။ ဒွေ ဇာနတ္ထေ လာတိ ဂဏှာတီတိ ဗာလော။ ဒွေ အတ္ထေ လုနာတိ ဆိန္ဒတီတိ ဗာလော။

ဒွိသဒ္ဒူပပဒ လု+ကွိပစ္စည်းသည်ငင်း၊ ဖျက်ဆီးခြင်းကြိယာသည်ငင်း ဗျ+နိ။ ဖျက်ဆီးခြင်း ကြိယာဝိသေသသည် ပ+နိ။

အာယတန္တိ ဧတ္ထ ဖလာနိ တဒါယတ္တဝုတ္တိတာယ ပဝတ္တန္တိ အာယတနံ။

အာ ယတ+ယုပစ္စည်းသည်ငင်း၊ ဖြစ်ခြင်းကြိယာသည်ငင်း ဗျ+နိ။ အကျိုးမဲ့တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းအယူသည် ပ+နိ။

နံပါတ်(၅)

တိတ္ထိယ။ ။ ပုံလိင်+ပုရိသာဒိ+ဩကာရန်+တဒ္ဓိတ်နာမ်။

သဥ္ဇာတိ။ ။ ဣတ္ထိလိင်+ရတ္တာဒိ+ဣကာန်+ကိတ်နာမ်။

ဝိပရိယေသ။ ။ ပုံလိင်+ပုရိသာဒိ+ဩကာရန်+ကိတ်နာမ်။

မိစ္ဆာ ။ ။ အလိင်+ဂဏဝိမုတ်+အကာရန်+နိပါတ်။

နံပါတ်(၆)

(က) မိစ္ဆာသဘာဝတောဖြင့် မိစ္ဆတ္တံ၌ မိစ္ဆာပုဒ် အတ္တပုဒ်၊ အတ္တသဒ္ဒါ၏ သဘာဝအနက်၌ဖြစ်သည်ကိုင်း၊ မိစ္ဆာအတ္တံ ယဿာတိ မိစ္ဆတ္တံဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ် ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုင်းသိစေသည်။

http://www.dhammadownload.com

(ခ) တရန္တိ ဇွေထဟာလာတိဖြင့် တိတ္ထံ၌ တရခုတ် ထပစ္စည်း ယင်းထပစ္စည်း၏ အဓိကရဏသာဓနေ၌သက်၍ တရန္တိ ဇွေထ ဟာလာတိ တိတ္ထံဟု အဓိကရဏသာဓနေဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုသိစေသည်။တဇွေထဝ ပရိဗ္ဗမနတောဖြင့် အယူ၌ကူးတတ်သည်ဟူသည် ထိုအယူ၌သာလျှင်တဝဲလည်လည်ဖြစ်တတ်၏အဖြစ်ကြောင့် ကူး၏ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေသည်။ တိတ္ထဥ္စတံ အာယတနဥ္စာတိဖြင့် တိတ္ထာယတနံကို ကမ္မဓာရည်း သမာသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုသိစေသည်။ အနတ္ထာနဥ္စဖြင့် အကျိုးမဲ့တို့၏ တည်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် တိတ္ထာယတနမည်သည်ကို သိစေသည်။

မှတ်ချက်။ ။ တိတ္ထသဒ္ဒါသည် ပကတိဆိပ်ကမ်းကိုရ၍ တိတ္ထံဝိယာတိ တိတ္ထံဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ် ဝစနတ္ထပြုမှသာ ဒိဋ္ဌိရသည် (ဆရာများ ယူဆချက်)

သို့သော် ပြည် နိဿျ၌ တရန္တိ ဇွေထ ဝိယ တိဋ္ဌေ သတ္တာတိ တိတ္ထံဟု ပကတိဆိပ်ကမ်းကို ရနိုင်သော ဝစနတ္ထကို ဥပမာဝါကျအနေဖြင့် ဖွင့်ပြသောကြောင့် - ထိုအလို

(က) တရန္တိ ဇွေထ သတ္တာတိ တိတ္ထံ (ပကတိ ဆိပ်ကမ်းရ၏)

(ခ) တရန္တိ ဇွေထ ဟာလာတိ တိတ္ထံ(ဒိဋ္ဌိရ၏) ဟူကြံဆသော် ဥပမာတဒ္ဓိတ်မလို သဒိသူပစာတည်း။

(ဃ)ဝိပရိယေသဘူတော ဂါဟောဖြင့် ဝိပရိယေသဂ္ဂါဟောကို ဝိပရိယေသော ဘူတော ဂါဟောဝိပရိယေသဂ္ဂါဟောဟုသမ္ဘာဝနာ ကမ္မဓာရည်းသမာသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုသိစေသည်။ဝိပရိယေသတောဂါဟောဖြင့် ဝိပရိယေသဂ္ဂါဟောကို ဝိပရိယေသတော ဂါဟောဝိပရိယေသဂ္ဂါဟောဟုတတိယာတပ္ပုရိသ်သမာသ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်ကိုသိစေသည်။

နံပါတ်(၇)

တဇွေထဝ၌ဧဝ။ ။မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည် ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ။
သမ္မာဒိဋ္ဌိသည် နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ။
မိစ္ဆာသဘာဝသည် အနုညာတတ္ထ။
ဝိပရိယေသ၌ ဝိ ဝိရူပအနက်။
ဇွေထ အယူကိုစွဲသည်။

နံပါတ်(၈)

ဤဝါကျတို့၌ ပုဒ်အားလုံးသည် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကိုသာရ၏။
ပရိဗ္ဗမနတောအရ မောဟကိုကောက်
ယင်းသည် ဒဿနတ္ထ။
အာသဝေါတရားသည် ဒီပကတ္ထ။
သခ်ိါရစသော တရားတို့သည် ပကာသနတ္ထ။

http://www.dhammadownload.com

ဇရာ မရဏ မူဋ္ဌာစသည် ဝိဘာဝတ္ထ။
ဝိညာဉ် နာမ် ရုပ်စသော အကျိုးအဆက်ဆက်သည် အနုဘာဝတ္ထ။

နံပါတ်(၁၀)

(က)အာယတနံ အရ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ပစ္စည်းတရားသည်၊တိတ္ထာယတနံအရ အယူမှားရှိသူဟုဆိုအပ်သောပုဂ္ဂိုလ်ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား ပကတူပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

(တနည်း) အယူမှားရှိသူတို့၏ သန္တာန် မိစ္ဆာ ဓိမောက္ခပြဋ္ဌာန်းသောအကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု။

(ခ)အာယတနံအရ နောက်နောက်သောမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ပစ္စည်းတရားသည်

တိတ္ထအရ ရှေးရှေးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ပစ္စယုပ္ပန်တရားအား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပါသည်။

ပြိုင်- အနန္တရ၊ သမနန္တရ၊ ဥပနိဿယ၊ အာသေဝန၊ နတ္ထိ၊ ဝိဂတ။

နောက်ဆက်တွဲဝါကျများပြီးပြီ။

၂/၃/၉၉

http://www.dhammadownload.com

လက္ခဏာဒိစတုက္က။

စိတ္တံ - ဝိဇာနနလက္ခဏာ၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမရသာ၊ သန္ဓာနပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ နာမရူပ ပဒဋ္ဌာနံ။ [၁၅၅]

စေတသိက်- စိတ္တနိဿိတလက္ခဏာ၊ စိတ္တေန အဝိယောဂုပ္ပါဒနရသာ၊ သကသက သံယဋ္ဌနာနုဘာဝနာဒိရသာဝါ၊ စိတ္တေကာရမ္မဏပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ စိတ္တုပ္ပါဒ ပဒဋ္ဌာနံ၊ အာပါထဂတ ဝိသယပဒဋ္ဌာနံဝါ။ [ဋ- မပါ]

ရူပံ- ရုပ္ပနလက္ခဏာ၊ ဝိကိရဏရသာ၊ အဗျာကတပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ဝိညာဏပဒဋ္ဌာနံ။ [ဋ-မပါ]

နိဗ္ဗာနံ - သန္တိလက္ခဏာ၊ အစ္စုတိရသာ၊ အနိမိတ္တပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ နလဗ္ဘတိ ပဒဋ္ဌာနံ။ [ဋ-မပါ]

စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ။

ကုသလံ - အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကလက္ခဏာ၊ အကုသလဝိဒ္ဓံသနရသာ၊ ဝေါဒါနပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ ယောနိသောမနသိကာရ ပဒဋ္ဌာနံ။ [၁၀၅]

(တစ်နည်း)- အနဝဇ္ဇလက္ခဏာ၊ ဝေါဒါနဘာဝရသာ၊ ဣဋ္ဌဝိပါကပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာနံ။ [၁၀၅]

အကုသလံ- သာဝဇ္ဇဒုက္ခဝိပါကလက္ခဏာ၊ ကုသလပဋိပက္ခရသာ၊ အနတ္ထဇနနရသာဝါ၊ ကာလုသိယပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ သံကိလေသပစ္စုပဋ္ဌာနံဝါ၊ အယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာနံ။

ဝိပါကံ - အဝိပါကလက္ခဏာ၊ ဝိဇာနနလက္ခဏာဝါ၊ ဝိပစ္စနရသာ၊ သန္တာနပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ အာပါထဂတဝိသယပဒဋ္ဌာနံ။ [ဋ-မပါ]

ကြိယာ - ကရဏမတ္တလက္ခဏာ၊ဝိဇာနနရသာ၊ဇဝနရသာဝါ၊ သန္တာနပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ အာပါထဂတဝိသယပဒဋ္ဌာနာ။ [ဋ-မပါ]

စက္ခုဝိညာဏံ - စက္ခုသန္နိဿိတ ရူပဝိဇာနနလက္ခဏာ၊ ရူပမတ္တာရမ္မဏရသာ၊ ရူပါဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ရူပါရမ္မဏာယ ကြိယာ မနောဓာတုယာ အပဂမ ပဒဋ္ဌာနံ။ [၃၀၃] [သောတဝိညာဉ်စသည်ကိုလည်း နည်းမှီ၍ သိပါ]

သမ္ပဋိစ္ဆနံ - စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ အနန္တရံ ရူပါဒိဝိဇာနနလက္ခဏာ၊ ရူပါဒီနံသမ္ပဋိစ္ဆနရသာ၊ တထာဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ စက္ခုဝိညာဒိအပဂမ ပဒဋ္ဌာနံ။ [၃၀၄]

သန္တီရဏံ - ဆဠာရမ္မဏ ဝိဇာနနလက္ခဏာ၊ သန္တီရဏာဒိရသာ၊ တထာဘာဝ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ဟဒယဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနံ။ [၃၀၅]

မဟာဝိပါကစိတ္တံ - ဆဠာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာ၊တဒါရမ္မဏာဒိရသာ၊ တထာဘာဝ

http://www.dhammadownload.com

ပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ဟဒယဝတ္ထု ပဒဋ္ဌာန်။ [ဋ္ဌ-မပါ]

ရူပါဝစရဝိပါကစိတ္တံ - ပထဝီကသိဏာဒိ ပညတ္တာရမ္မဏ ဝိဇာနနလက္ခဏံ၊ ပဋိသန္ဓိ အာဒိရသံ၊ တထာဘာဝ ပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ဟဒယဝတ္ထု ပဒဋ္ဌာန်။[ဋ္ဌ-မပါ]

အာကာသာနဉ္စာယတနဝိပါကစိတ္တံ - အာကာသဝဇ္ဇိတ ကသိဏေသုယံ ကိဉ္စိကသိဏံ ဥဂ္ဃါဋေတွာ လဒ္ဓမာကာသ ပညတ္တာရမ္မဏ ဝိဇာနနလက္ခဏံ၊ ပဋိသန္ဓိ အာဒိရသံ၊ တထာဘာဝ ပစ္စုဋ္ဌာန်၊ အာရမ္မဏပဒဋ္ဌာန်။[ဋ္ဌ-မပါ]

ဝိညာဏဉ္စာယတနဝိပါကစိတ္တံ - အာကာသာနဉ္စာယတနကုသလစိတ္တာရမ္မဏဝိဇာ နနလက္ခဏံ၊ ပဋိသန္ဓိအာဒိရသံ၊ တထာဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ အာရမ္မဏပ ဒဋ္ဌာန်။ [ဋ္ဌ-မပါ]

နေဝသညာနာသညာယတနဝိပါကစိတ္တံ - အာကိဉ္စညာယတနကုသလစိတ္တာရမ္မဏ ဝိဇာနန လက္ခဏံ၊ ပဋိသန္ဓိရသံ၊ တထာဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာန် ၊ အာရမ္မဏ ပဒဋ္ဌာန်။ [ဋ္ဌ-မပါ]

လောကုတ္တရဝိပါကစိတ္တံ - နိဗ္ဗာနာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏံ၊ ဇဝနရသံ၊ တထာဘာဝ ပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ အာရမ္မဏပဒဋ္ဌာန်။ [ဋ္ဌ-မပါ]

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇနစိတ္တံ - စက္ခုဝိညာဏာဒိ ပုရေစရ ရူပါဒိဝိဇာနနလက္ခဏံ၊ မနောဓာတု အာဝဇ္ဇနရသံ၊ ရူပါဒိအဘိမုခါဘာဝ ပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ဘဝင်္ဂဝိစ္ဆေဒပဒဋ္ဌာန်။ [ဋ္ဌ-မပါ]

မဟာကြိယာစိတ္တံ - ဆဋ္ဌာရမ္မဏ ဝိဇာနနလက္ခဏံ၊ ဇဝနရသံ၊ တထာဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ဟဒယဝတ္ထုပဒဋ္ဌာန်။ [ဋ္ဌ-မပါ]

ရူပါဝစရကြိယာစိတ္တံ - ပထဝီကသိဏာဒိ ပညတ္တာရမ္မဏဝိဇာနန လက္ခဏံ၊ ဇဝ န ရသံ၊ တထာဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ဟဒယဝတ္ထုပဒဋ္ဌာန်။ [ဋ္ဌ-မပါ]

အရူပါဝစရကြိယစိတ္တံ -ကသိဏုဂ္ဃါဋိမာကာသာဒိ ပညတ္တာရမ္မဏ ဝိဇာနနလက္ခဏံ၊ ဇဝနရသံ၊ တထာဘာဝ ပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ဟဒယဝတ္ထုပဒဋ္ဌာန်။ [ဋ္ဌ-မပါ]

စေတသိက်ပိုင်းဆိုင်ရာ။

ဖဿော- ဖုသနလက္ခဏော၊ သံဃဋ္ဋနရသော၊ သန္နိပါတပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ ဝေဒနာ ပစ္စုပဋ္ဌာနောဝါ၊ အာပါထဂတဝိသယ ပဒဋ္ဌာနော။ [၁၅၁]

ဝေဒနာ - ဝေဒယိတလက္ခဏာ၊ အနုဘဝနရသာ၊ ဣဋ္ဌာကာရသမ္ဘောဂရသာဝါ၊ စေတသိက အဿာဒ ပစ္စုဋ္ဌာန၊ ပဿဒ္ဓိပဒဋ္ဌာနာ။ [၁၅၂]

သုခဝေဒနာ-ဣဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏာနုဘဝနလက္ခဏာ၊ သမ္ပယုတ္တာနံ ဥပဗြူဟန ရသာ၊ ကာယိက အဿာဒပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ကာယိန္ဒြိယပဒဋ္ဌာနာ။[ဋ္ဌ-မပါ]

http://www.dhammadownload.com

သောမနဿဝေဒနာ - သာတလက္ခဏာ၊ ဣဋ္ဌာရမ္မဏာနုဘဝနာလက္ခဏာဝါ၊ သမ္ပယုတ္တာနံ ဥပဗြူဟနရသာ၊ အနုဂ္ဂဟပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ပဿဒ္ဓိပဒဋ္ဌာနာ။ [၁၀၆]

ဒုက္ခဝေဒနာ - အနိဋ္ဌဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏာနုဘဝန လက္ခဏာ၊ သမ္ပယုတ္တာနံ ပိလာပန ရသာ၊ ကာယိကာဗာဓ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ကာယိန္ဒြိယပဒဋ္ဌာနာ။ [၄-မပါ]

ဒေါမနဿဝေဒနာ - အနိဋ္ဌာရမ္မဏာနုဘဝနလက္ခဏာ၊ ယထာဝါ တထာဝါအနိဋ္ဌာကာရ သမ္ဘောဂရသာ၊ စေတသိကာဗာဓ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ဟဒယဝတ္ထု ပဒဋ္ဌာနာ။ [၂၉၈]

ဥပေက္ခာဝေဒနာ - ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌ ဝိပရီတာနုဘဝနလက္ခဏာ၊ မဇ္ဈတ္တရသာ၊အဝိဘူတပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ သုခနိရောဓ ပဒဋ္ဌာနာ။ [၂၂၂]

ဈာနုပေက္ခာ - မဇ္ဈတ္တလက္ခဏာ၊ အနာဘောဂရသာ၊ အဗျာပါရပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ပီတိဝိရာဂ ပဒဋ္ဌာနာ။ [၂၁၈]

ဗြဟ္မဝိဟာရုပေက္ခာ - သတ္တေသု မဇ္ဈတ္တာကာရပဝတ္တိလက္ခဏာ၊ သတ္တေသု သမဘာဝဒဿနရသာ၊ ပဋိဃာနုနယ ဝူပသမပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ကမ္မဿကတာ ဒဿနပဒဋ္ဌာနာ။ [၂၃၈]

သညာ - သဉ္ဇာနနလက္ခဏာ၊ ပစ္စာဘိညာဏရသာ၊ ပုနသဉ္ဇာနန ပစ္စယနိမိတ္တ ကရဏရသာဝါ၊ ယထာဂဟိတနိမိတ္တဝသေန အဘိနိဝေသ ကရဏ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ အစိရဋ္ဌာန ပစ္စုပဋ္ဌာနာဝါ၊ ယထာ ဥပဋ္ဌိတဝိသယပဒဋ္ဌာနာ။ [၁၅၄]

စေတနာ - စေတယိတလက္ခဏာ၊ အာယူဟနရသာ၊ သံဝိဒဟနပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ယထာဥပဋ္ဌိတဝိသယပဒဋ္ဌာန၊ သဟဇာတဓမ္မပဒဋ္ဌာနာဝါ၊ သေသခန္ဓ ပဒဋ္ဌာနာဝါ။ [၁၅၄]

ဧကဂ္ဂတာ - အဝိသာရလက္ခဏာ၊ အဝိက္ခေပ လက္ခဏာဝါ၊ ပါမောက္ခလက္ခဏာဝါ၊ သဟဇာတဓမ္မာနံ သမ္ပိဏ္ဍနရသာ၊ ဝိက္ခေပဝိဒ္ဓံသနရသာဝါ၊ ဥပသမပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ဉာဏပစ္စုပဋ္ဌာနာဝါ၊ သုခပဒဋ္ဌာနာ။ [၁၆၁]

ဇီဝိတိန္ဒြိယံ- အတ္တနာ အဝိနိမုတ္တာနံ ဓမ္မာနံ အနုပါလနလက္ခဏံ၊ တေသံပဝတ္တန ရသံ၊ တေသံဌပနပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ယာပယိတဗ္ဗဓမ္မပဒဋ္ဌာနံ။

မနသိကာရော- သာရဏလက္ခဏော၊ သမန္နာဟာရလက္ခဏောဝါ၊ သမ္ပယုတ္တာနံ အာရမ္မဏေ သံယောဇနရသော၊ အာရမ္မဏာဘိမုခ ပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ အာရမ္မဏပဒဋ္ဌာနော။ [၁၇၇]

ဝိတက္ကော - အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အဘိနိရောပနလက္ခဏော၊ အာဟနန ပရိယာဟနနရသော၊ အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အာန

http://www.dhammadownload.com

ယန ပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ ဝိညာဏပဒဋ္ဌာနော၊ အာပါထဂတဝိသယ ပဒဋ္ဌာ
နောဝါ။ [၁၅၇]

ဝိစာရော - အာရမ္မဏာနုမဇ္ဇနလက္ခဏော၊ တတ္ထသဟဇာတာနုယောဇနရသော၊ စိတ္တဿ အနုပ္ပဗန္ဓပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ ဝိညာဏပဒဋ္ဌာနော။ [၁၅၈]

အဓိမောက္ခော - သန္နိဋ္ဌာနလက္ခဏော၊ အသံသပ္ပနရသော၊ နိစ္ဆယပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ သန္နိဋ္ဌာတဗ္ဗဓမ္မပဒဋ္ဌာနော။ [၁၇၇]

ဝီရိယံ - ဥပတ္ထမ္ဘနလက္ခဏံ၊ ပဂ္ဂဟလက္ခဏံဝါ၊ ဥဿာဟနလက္ခဏံဝါ၊ သဟဇာတာနံ ဥပတ္ထမ္ဘနရသံ၊ အသံသီဒနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ သံဝေဂပဒဋ္ဌာနံ၊ ဝီရိယာရမ္ဘဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနံဝါ။ [၁၆၃]

ပီတိ - သမ္ပိယာယန လက္ခဏာ၊ ကာယစိတ္တပီနနရသာ၊ ဖရဏရသာဝါ၊ ဩဒဂျပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ဝိညာဏပဒဋ္ဌာနာ၊ ပါမောဇ္ဇပဒဋ္ဌာနာဝါ။ [၁၅၈]

ဆန္ဒော - ကတ္တုကမျတာ လက္ခဏော၊ အာရမ္မဏပရိယေသနရသော၊ အာရမ္မဏေနအတ္ထိကတာပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ အာရမ္မဏပဒဋ္ဌာနော။ [၁၇၆]

မောဟော - စိတ္တဿ အန္ဓဘာဝ လက္ခဏော၊ အညာဏလက္ခဏောဝါ၊ အသမ္ပဋိဝေဓရသော၊ အာရမ္မဏသဘာဝစ္ဆာဒန ရသောဝါ၊ အသမ္မာပဋိပတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ အန္ဓကာရပစ္စုပဋ္ဌာနောဝါ၊ အယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာနော။ [၂၉၁]

အဟိရိကံ - ကာယဒုစ္စရိတာဒီဟိ အဇိဂုစ္ဆနလက္ခဏံ၊ အလဇ္ဇာလက္ခဏံဝါ၊ ဇိဂုစ္ဆနာကာရေန ပါပါနံကရဏရသံ၊ ပါပတော အသင်္ကောစန ပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ အတ္တာဂါရဝ ပဒဋ္ဌာနံ။ [၂၉၁]

ဥဒ္ဓစ္စံ - စေတသော အဝူပသမလက္ခဏံ၊ အနဝဋ္ဌာနရသံ၊ ဘန္တတ္တပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ စေတသော အဝူပသမေ အယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာနံ။ [၂၀၂]

လောဘော -အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏလက္ခဏော၊ အဘိသင်္ဂရသော၊ အပရိစ္စာဂပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ သံယောဇနီယဓမ္မေသု အဿာဒ ဒဿနပဒဋ္ဌာနော။[၂၉၁]

အဘိဇ္ဈာ - ပရသမ္ပတ္တီနံ သကကရဏ ဣစ္ဆာလက္ခဏာ၊ တေနာကာရေန ဧသနဘာဝရသာ၊ ပရသမ္ပတ္တိ အဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ပရသမ္ပတ္တိသု အဘိရတိပဒဋ္ဌာနာ။ [၄-မပါ]

ဒိဋ္ဌိ - အယောနိသော အဘိနိဝေသလက္ခဏာ၊ ပရာမာသရသာ၊ မိစ္ဆာဘိနိဝေသပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ အရိယာနံ အဒဿန ကာမတာဒိ ပဒဋ္ဌာနာ။ [၂၉၀]

မာနော - ဥန္နတိလက္ခဏော၊ သမ္ပဂ္ဂဟရသော၊ ကေတုကမျတာ ပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ ဒိဋ္ဌိဝိပ္ပယုတ္တ လောဘပဒဋ္ဌာနော။ [၂၉၇]

ဒေါသော - စဏ္ဍိက္ကလက္ခဏော၊ ဝိသပ္ပနရသော၊ အတ္တနော နိဿယဒဟန

http://www.dhammadownload.com

ရသောဝါ၊ ဒုဿနပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ အာဃာတဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနော။ [၂၉၉]

ဗျာပါဒေါ - ပရဝိနာသာယ မနောပဒေါသလက္ခဏော၊ ဝိသပ္ပနရသော၊ အတ္တနော နိဿယ ဒဟနရသောဝါ၊ ဒုဿနပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ အာဃာတဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနော။

ဣဿာ - ပရသမ္ပတ္တီနံ ဥသူယနလက္ခဏာ၊ တတ္ထေဝ အနဘိရတိရသာ၊ တတော ဝိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ပရသမ္ပတ္တိပဒဋ္ဌာနာ။ [၂၉၉]

မစ္ဆရိယံ - အတ္တနောသမ္ပတ္တီနံ နိဂူဟနလက္ခဏံ၊ တာသံယေဝ ပရေဟိ သာဓာရဏဘာဝ အက္ခမနရသံ၊ သင်္ကောစန ပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ကဋုကဉ္စုကတာ ပစ္စုပဋ္ဌာနံဝါ၊ အတ္တသမ္ပတ္တိပဒဋ္ဌာနံ။ [၂၉၉]

ကုက္ကုစ္စံ - ပစ္ဆာနုတာပ လက္ခဏံ၊ ကတာကတာနုသောစနရသံ၊ ဝိပ္ပဋိသာရ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ကတာကတပဒဋ္ဌာနံ။ [၂၉၉]

ထိနံ - အနုဿာဟလက္ခဏံ၊ ဝီရိယဝိနောဒနရသံ၊ သံသီဒနပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ အရတိတန္ဒီဝိဇမ္ဘိတာဒီသု အယောနိသောမနသိကာရ ပဒဋ္ဌာနံ။ [၂၉၇]

မိဒ္ဓံ - အကမ္မညတာလက္ခဏံ၊ ဩနဟနရသံ၊ လီနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ပစလာယိကာနိဒ္ဒါ ပစ္စုပဋ္ဌာနံဝါ၊ အရတိတန္ဒီ ဝိဇမ္ဘိတာဒီသု အယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာနံ။ [၂၉၇]

ဝိစိကိစ္ဆာ - သံသယလက္ခဏာ၊ ကမ္ပနရသာ၊ အနိစ္ဆယပစ္စုပဋ္ဌာန၊ အနေကံသဂါဟ ပစ္စုပဋ္ဌာနာဝါ၊ အယောနိသောမနသိကာရ ပဒဋ္ဌာန။ [၃၀၀]

သဒ္ဓါ - သမ္ပသာဒနလက္ခဏာ၊ သမ္ပက္ခန္ဒန လက္ခဏာဝါ၊ သဒ္ဒဟနလက္ခဏာဝါ၊ ဩကပ္ပနလက္ခဏာဝါ၊ ပသာဒနရသာ၊ ပက္ခန္ဒနရသာဝါ၊ အကာလုသိယပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ အဓိမုတ္တိ ပစ္စုပဋ္ဌာနာဝါ၊ သဒ္ဓေယျဝတ္ထု ပဒဋ္ဌာနာ၊ သောတာပတ္တိယင်္ဂ ပဒဋ္ဌာနာဝါ။ [၁၆၃]

သတိ - အပိလာပနလက္ခဏာ၊ ဥပဂ္ဂဏှနလက္ခဏာဝါ၊ အသမ္မောသနရသာ၊ အာရက္ခပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ဝိသယာဘိမုခဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာဝါ၊ ထိရသညာပဒဋ္ဌာနာ၊ ကာယာဒိသတိပဋ္ဌာနပဒဋ္ဌာနာဝါ။

ဟိရီ - ပါပတော ဇိဂုစ္ဆနလက္ခဏာ၊ လဇ္ဇနာကာရေန ပါပါနံ အကရဏရသာ၊ ပါပတော သင်္ကောစနပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ အတ္တဂါရဝ ပဒဋ္ဌာန။ [၁၆၈]

ဩတ္တပ္ပံ - ဥတ္တာသနလက္ခဏံ၊ ဥတ္တာသနာကာရေနပါပါနံ အကရဏရသံ၊ ပါပတော သင်္ကောစနပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ပရဂါရဝ ပဒဋ္ဌာနံ။ [၁၆၈]

အလောဘော- အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အဂေဓလက္ခဏော၊ အလဂ္ဂဘာဝလက္ခဏောဝါ၊ အပရိဂ္ဂဟဏရသော၊ အနလ္လီနဘာဝ ပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ ဝိညာဏ ပဒဋ္ဌာနော။ [၁၇၁]

http://www.dhammadownload.com

အဒေါသော -အစဏ္ဍိက္ကလက္ခဏော၊ အဝိရောဓလက္ခဏောဝါ၊ အာဃာတ ဝိနယ ရသော၊ ပရိဠာဟဝိနယရသောဝါ၊ သောမ္မဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ ဝိညာ ဏပဒဋ္ဌာနော။ [၁၇၁]

တတြမဇ္ဈတ္တတာ- စိတ္တစေတသိကာနံ သမဝါဟိတလက္ခဏာ၊ ဦနာဓိက နိဝါရဏ ရသာ၊ ပက္ခပါတုပစ္ဆေဒနရသာဝါ၊ မဇ္ဈတ္တဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ပီတိဝိ ယောဂ ပဒဋ္ဌာနာ။ [၁၇၇]

ကာယပဿဒ္ဓိ- ကာယဒရထ ဝူပသမလက္ခဏာ၊ ကာယဒရထနိမ္မဒ္ဒနရသာ၊ ကာယဿ အပရိပ္ဖန္ဒသီတိ ဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ကာယ ပဒဋ္ဌာနာ။[၁၇၄]

[စိတ္တပဿဒ္ဓိ- နည်းတူသိ၊ ပဿဒ္ဓိယောဟုမေးလျှင်၊ ကာယစိတ္တနှစ်ချက်လုံးဆို။]

ကာယလဟုတာ - ကာယဂရုဘာဝ ဝူပသမလက္ခဏာ၊ ကာယဂရုဘာဝနိမ္မဒ္ဒန ရသာ၊ ကာယဿ အဒန္ဓတာ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ကာယပဒဋ္ဌာနာ။ [၁၇၄]

ကာယမုဒုတာ- ကာယထဒ္ဓဘာဝ ဝူပသမလက္ခဏာ၊ ကာယထဒ္ဓဘာဝ နိမ္မဒ္ဒန ရသာ၊ အပ္ပဋိဃာတပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ ကာယပဒဋ္ဌာနာ။ [၁၇၄]

ကာယကမ္မညတာ - ကာယဿကမ္မညဘာဝ ဝူပသမလက္ခဏာ၊ ကာယဿ အကမ္မညဘာဝ နိမ္မဒ္ဒနရသာ၊ ကာယဿ အာရမ္မဏကရဏ သမ္ပတ္တိ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ကာယပဒဋ္ဌာနာ။ [၁၇၄]

ကာယပါဂုညတာ - ကာယဿ အဂေလညဘာဝလက္ခဏာ၊ ကာယဂေလည နိမ္မဒ္ဒန ရသာ၊ နိရာဒီနဝ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ကာယပဒဋ္ဌာနာ။ [၁၇၄]

ကာယုဇုကတာ - ကာယဿ အဇ္ဇဝလက္ခဏာ၊ ကာယကုဋိလဘာဝနိမ္မဒ္ဒနရသာ၊ အဇိမှတာ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ကာယပဒဋ္ဌာနာ။ [၁၇၄]

ကာယဒုစ္စရိတဝိရတိ - ကာယဒုစ္စရိက ဝတ္ထုဿ အဝီတိက္ကမလက္ခဏာ၊ ကာယ ဒုစ္စရိတဝတ္ထုတော သင်္ကောစနရသာ၊ အကိရိယ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ သဒ္ဓါဟိ ရောတ္တပ္ပ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏပဒဋ္ဌာနော။ [၁၇၇]

[ဝစီ+မနော နည်းမှီ၍သိပါ]

ဝိရတိယော - ကာယဒုစ္စရိတာဒိဝတ္ထူနံ အဝီတိက္ကမလက္ခဏာ၊ ကာယဒုစ္စရိတာဒိ ဝတ္ထုတော သင်္ကောစနရသာ၊ အကိရိယပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ သဒ္ဓါဟိရောတ္တပ္ပ အပ္ပိစ္ဆတာဒိ ဂုဏပဒဋ္ဌာနာ။ [၁၇၇]

သမ္မာဝါစာ -ပရိဂ္ဂဟလက္ခဏာ၊ ဝိရမဏရသာ၊ မိစ္ဆာဝါစာပဟာန ပစ္စုပဋ္ဌာနာ သဒ္ဓါဟိရောတ္တပ္ပ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏပဒဋ္ဌာနာ။ [ဠ-မပါ]

သမ္မာကမ္မန္တော - သမုဋ္ဌာနလက္ခဏော၊ ဝိရမဏရသော၊ မိစ္ဆာကမ္မန္တပဟာန ပစ္စု ပဋ္ဌာနော၊ သဒ္ဓါဟိရောတ္တပ္ပ အပ္ပိစ္ဆတာဒိဂုဏပဒဋ္ဌာနာ။ [ဠ-မပါ]

သမ္မာအာဇီဝေါ - ဝေါဒါနလက္ခဏော၊ ဉာယဇီဝပ္ပဝတ္တိရသော၊ မိစ္ဆာဇီဝပဟာနပစ္စု

http://www.dhammadownload.com

ပဋ္ဌာနော၊ သဒ္ဓါပဟိရေတ္တပ္ပအပ္ပိစ္ဆတာဒိ ဂုဏပဒဋ္ဌာနော။ [၄-မပါ]

မေတ္တာ - ဟိတာကာရပဝတ္တိလက္ခဏာ၊ ဟိတူပသံဟာရရသာ၊ အာဃာတဝိနယနရသာ၊ အဝိဟိံသာ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ဒုက္ခာဘိဘူတာနံ အနာထဘာဝဒဿနပဒဋ္ဌာနာ။ [၂၃၇]

မုဒိတာ - သတ္တေသု ပမောဒနလက္ခဏာ၊ အနိဿာယနရသာ၊ အရတိဝိဃာတပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ သတ္တာနံ သမ္ပတ္တိ ဒဿနပဒဋ္ဌာနာ။ [၄-မပါ]

ပညာ - ဩဘာသနလက္ခဏာ၊ ပဇာနနလက္ခဏာဝါ၊ ယထာသဘာဝပဋိဝေဓလက္ခဏာဝါ၊ အက္ခလိတ ပဋိဝေဓလက္ခဏာဝါ၊ ဝိသယောဘာသရသာ အသမ္မောဟပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ဝိညာဏပဒဋ္ဌာနာ၊ ယောနိသောမနသိကာရပဒဋ္ဌာနာဝါ၊ ယထာဉပဋ္ဌိတဝိသယ ပဒဋ္ဌာနာဝါ၊ သမာဓိပဒဋ္ဌာနာဝါ။ [၁၆၅]

ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ။

ပထဝီ - ကက္ခဠလက္ခဏာ၊ ပတိဋ္ဌာနရသာ၊ သမ္ပဋိစ္ဆနပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ သေသဘူတတ္တယပဒဋ္ဌာနာ။ [၃၆၈]

အာပေါ - ပဂ္ဃရဏလက္ခဏာ၊ ပရိဗြူဟနရသာ၊ သင်္ဂဟပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ သေသဘူတတ္တယပဒဋ္ဌာနာ။ [၃၆၈]

တေဇော - ဉဏှတ္တလက္ခဏော၊ ပရိပါစနရသော၊ မဒ္ဒဝါနုပ္ပါဒန ပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ သေသဘူတတ္တယ ပဒဋ္ဌာနော။ [၃၆၈]

ဝါယော - ဝိတ္ထမ္ဘနလက္ခဏော၊ သမုဒီရဏရသော၊ အဘိနီဟာရ ပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ သေသဘူတတ္တယ ပဒဋ္ဌာနော။ [၃၆၈]

စက္ခု - ရူပါဘိဃာတာရဟ ဘူတပ္ပသာဒ လက္ခဏံ၊ ဒဋ္ဌုကာမတာနိဒါနကမ္မသမုဋ္ဌာန ဘူတပသာဒလက္ခဏံဝါ၊ ရူပေသုအာဝိဉ္ဆနရသံ၊ စက္ခုဝိညာဏဿအာဓာရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ဒဋ္ဌုကာမတာနိဒါနကမ္မဇဘူတပဒဋ္ဌာနံ။[၃၄၉] [သောတ၊ ဃာန၊ ဇိဝှါ၊ ကာယ၊ နည်းတူသိ။]

ရူပံ - စက္ခုပဋိဟနနလက္ခဏံ၊ စက္ခုဝိညာဏဿ ဝိသယဘာဝရသံ၊ တဿေဝ ဂေါစရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ စတုမဟာဘူတပဒဋ္ဌာနံ။ [၃၅၅] [သဒ္ဒ၊ ဂန္ဓ၊ ရသ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ၊ နည်းတူသိ]

ဣတ္ထိန္ဒြိယံ - ဣတ္ထိဘာဝလက္ခဏံ၊ ဣတ္ထီတိပကာသနရသံ၊ ဣတ္ထိလိင်္ဂနိမိတ္တကုတ္တာကပ္ပါနံ ကာရဏဘာဝ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ စတုမဟာဘူတ ပဒဋ္ဌာနံ။ [ပုရိသိန္ဒြေနည်းတူ]

ဟဒယဝတ္ထု-ဒွိန္နံ ဓာတူနံ နိဿယလက္ခဏံ၊ တာသံ အာဓာရရသံ၊ တာသံ ဉဗ္ဗာဟနပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ စတုမဟာဘူတဝိသယ ပဒဋ္ဌာနံ။ [၄-မပါ]

http://www.dhammadownload.com

အာဟာရေ-ဩဇာလက္ခဏော၊ ရူပါဟရဏရသော၊ ဥပတ္ထမ္ဘန ပစ္စုပဋ္ဌာနော၊
ကဗဠီကတ္တာ အာဟာရိတဗ္ဗဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနော၊ [၃၆၈]

အာကာသဓာတု-ရူပပရိစ္ဆေဒလက္ခဏာ၊ ရူပပရိယန္တ ပကာသနရသာ၊ ရူပမရိယာ ဒပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ အသမ္ဖုဋ္ဌဘာဝဆိဒ္ဒဝိဝရဘာဝ ပစ္စုပဋ္ဌာနာဝါ၊ ပရိစ္ဆိန္န ရူပပဒဋ္ဌာနာ။ [၃၆၂]

ဝိညတ္တိ - ဝိညတ္တိလက္ခဏာ၊ အဓိပ္ပါယပကာသနရသာ၊ စလယောသဟေတု ဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ စိတ္တဇသူတပဒဋ္ဌာနော။ [၄-မပါ]

ကာယဝိညတ္တိ-အတိက္ကမာဒိ ပဝတ္တက စိတ္တသမုဋ္ဌာနလက္ခဏာ၊ အဓိပ္ပါယပကာ သနရသာ၊ ကာယဝိပ္ဖန္ဒနဟေတုဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာန ဝါယော ဓာတုပဒဋ္ဌာနာ။ [၄-မပါ]

ဝစီဝိညတ္တိ- ဝစီဘေဒပဝတ္တက စိတ္တသမုဋ္ဌာနလက္ခဏာ၊ အဓိပ္ပါယပကာသနရသာ၊ ကာယဝိပ္ဖန္ဒနဟေတုဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာန ဝါယောဓာတု ပဒဋ္ဌာနာ။ [၄-မပါ]

လဟုတာ- အဒန္ဓတာလက္ခဏာ၊ ရူပါနံ ဂရုဘာဝ ဝိနောဒနရသာ၊ လဟုပရိဝတ္တိ တာပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ လဟုရူပပဒဋ္ဌာနာ။ [၃၆၂]

ကမ္မညတာ- သရီရကြိယာနုကူလကမ္မညဘာဝလက္ခဏာ၊ အကမ္မညတာဝိ နောဒနရသာ၊ အဒုဗ္ဗလဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ကမ္မညရူပပဒဋ္ဌာနာ။[၃၆၂]

ဥပစယော- အာစယလက္ခဏော၊ ပုဗ္ဗန္တတော ရူပါနံ ဥမ္မုဇ္ဇာပနရသော၊ နိယျာတနပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ ပရိပုဏ္ဏဘာဝ ပစ္စုပဋ္ဌာနောဝါ၊ ဥပစိတရူပပဒဋ္ဌာ နော။ [၃၆၄]

သန္တတိ - ပဝတ္တိလက္ခဏာ၊ အနုပ္ပဗန္ဓရသာ၊ အနုပစ္ဆေဒ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ အနုပ္ပဗန္ဓ ရူပပဒဋ္ဌာနာ။

ဇရတာ - ရူပပရိပါကလက္ခဏာ၊ ဥပနယနရသာ၊ သဘာဝါနပဂမေပိ နဝဘာဝါ ပဂမပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ပရိပစ္စမာန ရူပပဒဋ္ဌာနာ။ [၃၆၅]

အနိစ္စတာ - ပရိဘေဒ လက္ခဏာ၊ သံသီဒနရသာ၊ ခယဝယပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ပရိဘိဇ္ဇ မာနရူပ ပဒဋ္ဌာနာ။ [၃၆၅]

အထွေထွေပိုင်း

သစ္စ - အဝိသံဝါဒန လက္ခဏံ၊ ယာထာဝ ဝိဘာဝနရသံ၊ သာဓုတာပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ သောရစ္စပဒဋ္ဌာနံ။

ဒုက္ခသစ္စ - ဗာဓနလက္ခဏံ၊ သန္တာပနရသံ၊ ပဝတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ သမုဒယပဒဋ္ဌာနံ။

သမုဒယသစ္စ-ပဘဝလက္ခဏံ၊ အနုပစ္ဆေဒကရဏရသံ၊ ပလိဗောဓပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊

http://www.dhammadownload.com

အဝိဇ္ဇာပဒဋ္ဌာန်၊

နိရောဓသစ္စံ- နိဗ္ဗာန်အတိုင်း။

မဂ္ဂသစ္စံ - နိယျာနလက္ခဏံ၊ ကိလေသပဟာနကရဏရသံ၊ ဝုဋ္ဌာနပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ဝိပဿနာ ဝေါဒါနပဒဋ္ဌာနံ။

အပ္ပိယေဟိ သမ္ပယောဂေါ - အနိဋ္ဌသမောဓာန လက္ခဏော၊ စိတ္တဝိဃာတကရဏရသော၊ အနတ္ထဘာဝ ပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ ဇာတိပဒဋ္ဌာနော။

ပိယေဟိ ဝိပ္ပယောဂေါ - ဣဋ္ဌဝတ္ထုဝိယောဂလက္ခဏော၊ သောကုပ္ပါဒနရသော ဗျသနပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ ဇာတိ ပဒဋ္ဌာနော။

ယံ ပိစ္ဆံ န လဘတိ -သာ အလဗ္ဘနေယျဝတ္ထု ဣစ္ဆာလက္ခဏာ၊ တပ္ပရိယေသန ရသာ၊ တေသံ အပ္ပတ္တိ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ဇာတိ ပဒဋ္ဌာနာ။

သမ္မာဒိဋ္ဌိ -သမ္မာဒဿနလက္ခဏာ၊ ဓာတုပကာသနရသာ၊ အဝိဇ္ဇန္ဓကာရဝိဒ္ဓံ သနပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ဝိညာဏ ပဒဋ္ဌာနာ။

သမ္မာ သင်္ကပ္ပေါ- သမ္မာစိတ္တာဘိနိရောပန လက္ခဏော၊ အပ္ပနာရသော၊ မိစ္ဆာ သင်္ကပ္ပ ပဟာနပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ ဝိညာဏပဒဋ္ဌာနော။

သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝ တို့ကို ရှေ့ကအတိုင်းဆို။

သမ္မာဝါယာမော- ပဂ္ဂဟလက္ခဏော၊ အနုပ္ပန္န အကုသလုပ္ပါဒနာဒိရသော၊ မိစ္ဆာ ဝါယာမပဟာန ပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ ဝီရိယာရမ္ဘဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနော။

သမ္မာသတိ - ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏာ၊ အသမ္မုဿနရသာ၊ မိစ္ဆာသတိပဟာန ပစ္စု ပဋ္ဌာနာ၊ ထိရသညာပဒဋ္ဌာနာ။

သမ္မာသမာဓိ - အဝိက္ခေပလက္ခဏော၊ သမာဓာနရသော၊ မိစ္ဆာသမာဓိ ပဟာန ပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ သုခပဒဋ္ဌာနော။

ဒါနံ - ပရိစ္စာဂလက္ခဏံ၊ လောဘဝိဒ္ဓံသနရသံ၊ အနာသတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ဒေယျ ဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနံ။

သီလံ - သီလန လက္ခဏံ၊ ဒုဿီလျ ဝိဒ္ဓံသနရသံ၊ အနဝဇ္ဇရသံ ဝါ၊ သောစေယျ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ဟိရောတ္တပ္ပပဒဋ္ဌာနံ။

ဈာနံ - ဥပနိဇ္ဈာနလက္ခဏံ၊ နီဝရဏဝိက္ခမ္ဘနရသံ၊ ဈာနသမာပတ္တိ ပရိဂ္ဂဟိတရ သံဝါ၊ ဝိပဿနာဝဓူန ပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ပြဟွလောကာသမ္ပတ္တိ ပစ္စုပဋ္ဌာနံဝါ၊ ဥပစာရသမာဓိ ပဒဋ္ဌာနံ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ - ဇရာမရဏာဒီနံ မူလာနံ ပစ္စယလက္ခဏော၊ ဒုက္ခာနုဗန္ဓနရသော၊ ကုမ္မဂ္ဂပစ္စုပဋ္ဌာနော။ပုရိမပုရိမဓမ္မပဒဋ္ဌာနော။

အဝိဇ္ဇာ - အညာဏလက္ခဏာ၊ သမ္မောဟနရသာ၊ ဆာဒနပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ အာသဝ ပဒဋ္ဌာနာ။

http://www.dhammadownload.com

သင်္ခါရာ - အဘိသင်္ခရဏလက္ခဏာ၊ အာယူဟနရသာ၊ စေတနာပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ အဝိဇ္ဇာပဒဋ္ဌာနာ။

ဝိညာဏံ - ဝိဇာနနလက္ခဏံ၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမရသံ၊ ပဋိသန္ဓိပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ သင်္ခါရပဒဋ္ဌာနံ၊ ဝတ္ထာရမ္မဏပဒဋ္ဌာနံဝါ။

နာမံ - နမနလက္ခဏံ၊သမ္ပယောဂရသံ၊အဝိနိဗ္ဘောဂပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ဝိညာဏပဒဋ္ဌာနံ

ရူပံ - ရုပ်ရုပ်အတိုင်း။

သဠာယတနံ - အာယတနလက္ခဏံ၊ ဒဿနာဒိရသံ၊ ဝတ္ထုဒွါရဘာဝ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ နာမရူပ ပဒဋ္ဌာနံ။

ဖဿော - ဖုသနလက္ခဏော၊ သံဃဋ္ဋနရသော၊ သင်္ဂတိပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ သဠာယတန ပဒဋ္ဌာနော။

ဝေဒနာ - အနုဘဝနလက္ခဏာ၊ ဝိသယရသသမ္ဘောဂရသာ၊ သုခဒုက္ခပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ဖဿပဒဋ္ဌာနာ။

တဏှာ - ဟေတုလက္ခဏာ၊ အဘိနန္ဒနရသာ၊ အတိတ္တိဘာဝ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ဝေဒနာ ပဒဋ္ဌာနာ။

ဥပါဒါနံ - ဂဟဏလက္ခဏံ၊ အမုဥ္စနရသံ၊ တဏှာဒဠှတ္တဒိဋ္ဌိပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ တဏှာ ပဒဋ္ဌာနံ၊

ဘဝေါ - ကမ္မကမ္မဖလလက္ခဏော၊ ဘာဝနာဘဝနရသော၊ ကုသလာကုသလာ ဗျာကတပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ ဥပါဒါနပဒဋ္ဌာနော။

ဇာတိ - တတ္ထတတ္ထဘဝေ ပဌမာဘိနိဗ္ဗတ္တိ လက္ခဏာ၊ နိယျာတနရသာ၊ အတီ တဘဝတော ဣဓဥမ္မုဇ္ဇနပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ဖလဝသေန ဒုက္ခဝိစိတ္တတာ ပစ္စုပဋ္ဌာနာဝါ၊ ဘဝပဒဋ္ဌာနာ။

ဇရာ - ခန္ဓပရိပါကလက္ခဏာ၊ မရဏူပနယနရသာ၊ ယောဗ္ဗနဝိနာသ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ဇာတိပဒဋ္ဌာနာ၊ ဓာတုပိပ္ပတ္တိ ပဒဋ္ဌာနာဝါ။

မရဏံ - စုတိလက္ခဏံ၊ ဉာတိမိတ္တဝိယောဂရသံ၊ ဂတိပ္ပဝါသ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ဇာတိ ပဒဋ္ဌာနံဝါ။

သောကော - အန္တောနိဇ္ဈာယန လက္ခဏော၊ စေတသော ပရိနိဇ္ဈာပနရသော၊အ နုသောစန ပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ ဇာတိ ပဒဋ္ဌာနော၊ ကထာကထာပဒဋ္ဌာနောဝါ။

ပရိဒေဝေါ - လာလပ္ပန လက္ခဏော၊ ဂုဏဒေါသပရိကိတ္တနရသော၊ သမ္ဘမပစ္စု ပဋ္ဌာနော၊ ဇာတိပဒဋ္ဌာနော၊ ပေမဓာတုပဒဋ္ဌာနောဝါ။

ဒုက္ခံ - ကာယပီဠနလက္ခဏံ၊ ဒုပ္ပညာနံ ဒေါမနဿကရဏရသံ၊ကာယိကာဗာဓ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ ဇာတိပဒဋ္ဌာနံ။

(တစ်နည်း)-အနိဋ္ဌာရမ္မဏနုဘဝနလက္ခဏံ၊ အနိဋ္ဌာကာရ သမ္ဘောဂရသံ၊ ကာယိက

http://www.dhammadownload.com

ဟာဝေပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ဇာတိပဒဋ္ဌာန်။

ဒေါမနဿံ - စိတ္တပီဠနလက္ခဏာ၊ မနောဝိဃာတရသံ၊ မာနသဗျာဓိပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ဇာတိပဒဋ္ဌာန်။

(တစ်နည်း) - အနိဋ္ဌာရမ္မဏာနုဘဝနလက္ခဏာ၊ အနိဋ္ဌာကာရသမ္ဘောဂရသံ၊ စေတသိကာဗာဓပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ဇာတိ ပဒဋ္ဌာန်။

ဥပါယာသော- ဗျာသတ္တိလက္ခဏော၊ စိတ္တပရိဒဟနလက္ခဏော ဝါ၊ နိတ္ထုနနရသော၊ ဝိသာဒပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ ဇာတိပဒဋ္ဌာနော။

မှတ်ချက်။ ။ ဓမ္မာစရိယမျက်ရှုမှ ကူးယူရေးထားသည်။

အဌသာလိနီစာစဉ် ပြီး၏။

အရှင်ပညာသိဟာဘိဝံသ
၁၂၊ ၇၊ ၉၈

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ်(၄) (အ)	စာမျက်နှာ		
အကုသလ	၉	အဓိပတိ	၁၉၇
အမိတ္တ		အဓိပတိယဋ္ဌ	
အမိဝစန	၁၆	အပိလာပန	
အဒိဋ္ဌပုဗ္ဗ	၃၁	အရိယသစ္စာနိ	၂၀၀
အရဟတ္တ	၄၅	အနိစ္စ	
အပ္ပါနုဘာဝ	၄၉	အဝိနိဘုတ္တ	၂၀၆
အပ္ပနုဘာဝတ္တ		အဂေလက္ခဏ	၂၁၂
အနန္တရ	၅၂	အနလ္လီနုဘာဝ	
အဇ္ဈာသယ	၅၆	အနုစ္ဆဝိက	၂၁၅
အဘိညာ	၆၅	အပတ္တမာနသ	၂၁၈
အဒိဋ္ဌ	၇၂	အရဟတ္တ	
အညာတ		အတ္တမနတာ	၂၂၇
အတုလိတ		အနဘိရဋ္ဌိ	
အတီရိတ		အပိလာပနတာ	၂၃၃
အဒိဋ္ဌဓောတနာ		အမောဟ	၂၃၉
အကထံကထီ	၇၅	အတုလ	
အနေကပဘေဒ	၈၃	အတိရေကပစ္စယ	၂၄၆
အဂေလည	၁၀၃	အတ္တ	၂၅၀
အပဂတ	၁၂၀	အနေက	၂၅၉
အနုဘူတာပဂတ		အနေကဘေဒ	
အနုဘူတာပဂတုပ္ပန္န		အတ္တဝိကပ္ပ	၂၈၇
အနာဘဋ္ဌတာ	၁၃၅	အဂ္ဂ	၂၉၀
အပ္ပသာဝဇ္ဇ	၁၅၂	အဇ္ဈာရုဠှ	
အဗျာပါဒ	၁၆၇	အနုဇ္ဈာရုဠှတ္တ	
အဘိနိပါတ	၁၆၉	အသဟာယ	
အနုလ္လီယမာန	၁၇၂/၃	အတ္တဂ္ဂီတ	၂၉၉
အနုဘာဝနရသ	၁၇၆	အစလ	၃၀၂
အတိရေက	၁၇၉	အစလတ္တ	
အဘိဃာတ	၁၈၅	အပက္ခပတိတာ	၃၁၁
အနုရဝ		အပ္ပနာ	၃၁၈
အသဒ္ဒိယ	၁၉၀		
အဓိပတိယဋ္ဌ			

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ်(၄) (အ) စာမျက်နှာ

အတိမဓုရသုခ	၃၂၅
အရိယကန္တ	၃၂၆
အပစ္စယ	၃၃၆
အဘိညာ	၃၄၄
အနုဓမ္မ	၃၄၇
အနုဓမ္မပ.	
အပ္ပမာဏ	၃၅၁
အလာဘီ	၃၅၇
အလာဘိတ	
အနတ္တိက	
အနတ္တိကတ	
အဘိဘူ	
အဘိဘာယတန	
အရူပသညီ	
အပ္ပနာ	၃၆၃
အန္တောအပ္ပနာ	-
အပ္ပမာဏ	၃၆၇
အပ္ပမညာ	
အန္တ	၃၈၈
အန္တိမ	၃၉၁
အဝသိဋ္ဌ	
အန္တောဂဓ	၄၀၂
အန္တောဂဓတ္တေ	
အန္တရဟိတ	၄၀၆
အနန္တရဟိတ	
အဝ	၄၂၁
အယထာဝဒိဋ္ဌိ	

(အာ)

အာရမ္မဏ	၂၄
အာနုဘာဝ	၄၉
အာသီသိတ	၅၂
အာရောဂျ	၁၀၃
အာဝဋ္ဋန	၁၁၆
အာဟာရ	၁၃၉/၂၄၆
အာဟာရသမုဋ္ဌာန	
အာရတိ	၁၆၇
အာယူဟန	၁၇၉
အာဂန္တုက	၁၉၄
အာရမ္မဏ	၂၁၂
အာဂမန (ဝသ)	၃၄၇
အာကာသ	၃၅၅/၃၈၅
အာကာသကသိဏ	
အာယတန	
အာစိန္န	၃၉၇
အာစယဂါမိ	

(ဣ)

ဣဋ္ဌက	၄၁
ဣဋ္ဌာကာရသမ္ဘောဂ	၁၇၆
ဣဋ္ဌ	၁၉၀/၁၉၇
ဣန္ဒြိယ	၁၉၇

(ဥ)

ဥပေတ	၂၀
ဥပါဒါန	
ဥဇ္ဇောတန	၁၁၆
ဥပ္ပါဒဇရာဘင်္ဂသမင်္ဂီ	၁၂၀
ဥပ္ပန္န	
ဥက္ကဋ္ဌနိဒ္ဒေသ	၁၃၂
ဥပါဒိန္န(က)	၁၃၉
ဥပထမ္ဘ	၁၉၄
ဥဒက	၂၀၉
ဥပ္ပလ	
ဥဗ္ဗေဂ	၂၁၅

ဥပါယ ၂၅၂/၃၇၈
ဥဿုက(ဏ္ဏ) ၃၀၉
ဥက္ကဋ္ဌ(သိရ) ၃၁၅
ဥပဋ္ဌိတသတိတာ ၃၂၅/၆
ဥပစာရ ၃၄၄
ဥဂ္ဃါတ(ဋ) ၃၅၅/၃၈၅
ဥဒ္ဓုမာတက ၃၇၃
ဥတ္တရ ၄၀၆
ဥပစိတ ၄၃၃
ဥဿာဟ ၁၇၉
ဦဟန ၁၈၂

(ဧ)

ဧကကာရဏ(ဝါဒ) ၈၇
ဧဝတ္ထုက ၁၃၂
ဝေကာရ ၂၆၃

(ဩ)

ဩကာသ ၅၉/၁၂၀
ဩကာသဂတ ၁၂၂
ဩဇာ ၁၃၉
ဩဠာရိက(ရုပ်) ၂၈၅/၃၁၈/၃၉၄
ဩရမ္ဘာဂိယာနိ ၃၀၉
ဩဃ ၄၀၂
ကုစ္ဆိတ ၅
ကမ္မ ၃၈
ကိလေသ
ကထေတုကမျတာ ၅၇
ကာမ ၉၄
ကောသလ္လသမ္ဘူတ ၁၁၀
ကိလာဋ္ဌ ၁၀၆
ကာယိကကာရဏ ၁၂၅
ကိလေသဓာတု ၁၂၅
ကာက ၁၄၈
ကဗဠီကာရာဟာရ ၂၄၆
ကုဋ္ဌ ၁၄၈
ကဏ္ဍူသုခ ၁၅၆
ကမ္မပထဘေဒ ၁၆၀
ကုသီဒ ၁၉၄
ကောသဇ္ဇ
ကာမစ္ဆန္ဒ ၂၆၉
ကာယဒိဋ္ဌိ ၃၀၉
ကာယ ၃၂၂
ကာယိက ၃၃၀
ကေဝလ ၃၄၀
ကသိဏ ၃၄၄
ကောသ ၃၆၀
ကသိဏ ၃၈၅
ကသိဏုဂ္ဃါဋိမ ၃၈၅
ခန္ဓဘေဒနန္တရံ ၅၂
ခုရဓာရ ၃၁၈
ဂေါတြဘူ ၃၁
ဂေါမယ ၄၉
ဂုဏ ၂၃၀
ဂဟန ၁၁၆
ဂေါပ ၃၃၃
ဂါမိ ၃၉၇
ဃဋ္ဋနာဘိဃာတ ၁၈၅
ဃဋ္ဋနာနုရဝ ၁၈၅
ဃနဝိနိဗ္ဘောဂ(ဃန) ၈၃
စက္ခု(မာ) ၁၂
စတုပ္ပဒ ၉၄
စက္ခုဝိညေယျ ၁၄၄/၁
စေတယိတ ၁၇၉
စေတသိက ၃၃၀
ဆိဒ္ဒ ၃၅၅/၇၃
ဓာတိမေဒ္ဒ ၁၆

http://www.dhammadownload.com

	စာမျက်နှာ
ဓဝန	၁၃၃
ဓိဏ္ဍဃရ	၁၉၄
ဓရာမရဏတ္တ	၁၄၄
ဓိဝ	၂၉၃
ဓလ	၂၉၆
ဓိဂုစ္ဆိတ	၄၂၁
ဈာန	၃၈၅
ဉာတိ	၁၈၂/၃
ဋ္ဌိတဘာဂိနီ	၃၄၇
တဏှာ	၂၀
တိဏ္ဍဝိစိကိစ္ဆာ	၇၅
တာလပဏ္ဏ	၁၀၆
တံသရိက္ခ	၁၀၆
တေဘူမက	၁၂၅
တိရစ္ဆာန	၁၄၈
တစ္ဆ	၁၅၂
တန္နိန္နတာ	၁၆၀
တေလ	၂၂၁
တေလာနိ	
တံမုဋ္ဌာနရူပ	၂၄၆
တံနိဿရဏ	၂၆၆
တရင်္ဂ	၂၉၆
တတိယဈာနသမင်္ဂီ	၃၁၁
တတြမဇ္ဈတ္တ(တတြံ)	၃၄၀
တဒနုဓမ္မတာ	၃၄၇
တာဒိဘာ	၃၄၈
တံတံဈာနနိကန္တိ	
တိကစတုက္ကာနိ	၃၇၀
တိတ္တ	၄၂၄
ထရဓလစရ	၉၉
ထုန	၁၃၄
ထူဏူပထမ္ဘ	

ဒဿန	၃၁
ဒေသနာဝိလာသ	၅၆
ဒိဋ္ဌသံသန္ဒန	၇၂
ဒေသနာ	၈၀/၁၂၈
ဒဏ္ဍ	၁၄၈
ဒုစ္စရိတ	၂၀၉
ဒုက္ခပဒဋ္ဌာနတ္တ	၂၂၇
ဒါန	၂၅၈
ဒိဝိယ	
ဒေဝလောက	
ဒေသနာ	၂၆၀
ဒုတိယ	၂၈၅
ဒုတိယဈာန	
ဒုဗ္ဗိညေယျ	၃၃၃
ဒုဋ္ဌ	
ဒန္တ	၃၄၄
ဒုဗ္ဗဏ္ဏာနိ	၃၆၀
ဒိဋ္ဌိ	၂၀/၃၈၁
ဒုရုဋ္ဌိတ	၄၂၆
ဓာတိ	၂၀၆
ဓနိနော	၂၂၃
ဓုမာတ	၃၇၃
ဓမ္မဝိစယ	၂၃၉
နာနတ္တ	၁၂
နိဗ္ဗာန	၃၁
နိယတ	၅၂
နာဂ	၉၉
နိရုဒ္ဓ	၁၂၀
နတ္ထိက	၁၆၄
နိဿယ	၁၈၃
နာဠိ	၂၀၃
နိကာမက	၂၀၆
ယျာန(နိယျာနတ္တ)	၂၅၀

http://www.dhammadownload.com

စာမျက်နှာ

နိယမတ္ထ ၂၆၃
နိက္ခမ ၂၆၅
နေက္ခမ္မ ၂၆၅
နိဝရဏာနိ ၂၇၆
နိဝရဏဝိဂမ
နိလဝတ္ထ ၂၈၇
နာမကာယ ၃၂၂
နိကန္တိ ၃၄၇
နိဿရဏာနိ ၃၇၀
နိဿရဏတ္ထ
နိရောဓ ၃၉၇
ပရိယတ္တိ ၂
ပါကာရ ၄၁
ပမာဒ ၄၉
ပရိဝါသိယ ၅၉
ပဟာန ၆၂
ပဟာနေကဋ္ဌတာ
ပဒဘာဇနီယ ၆၈
ပဘေဒတော
ပဘေဒ ၈၀
ပုဋ္ဌ ၈၉
ပါဏ ၉၉
ပစ္စုပဋ္ဌာန ၁၁၀
ပရိသ ၁၂၈
ပရောပဏ္ဏာသ
ပါကာရ ၁၄၈
ပုရေက္ခာရ ၁၅၂
ပရဝိသံဝါဒက
ပိသုဏဝါစာ ၁၅၆
ပိယ
ပရာဘဏ္ဍာဘိမုခီ ၁၆၀

ပိလာပန ၁၉၇
ပီတိသောမနဿ ၂၀၃
ပဝတ္တသန္တတာဓိပတေယျ ၂၀၆
ပဋ္ဌိမဒွယ ၂၀၉
ပါပ
ပါသ ၂၁၈
ပီတိမာ ၂၂၃
ပယောဇန ၂၃၀
ပထဝီ ၂၃၅/၂၈၂
ပစ္စယ ၂၄၆
ပဋ္ဌဂိက ၂၅၀
ပဋိပဒါ ၂၆၀/၃၄၄
ပဟာနင် ၂၇၂
ပုပ္ဖ
ပုဂ္ဂလဓိဋ္ဌာန ၂၇၃
ပဋ္ဌဝိဓ ၂၇၆
ပီတိ ၂၇၉
ပီတိသုခ
ပထဝီကသိဏ ၂၈၂/၃၄၄
ပုရိမ ၂၈၇
ပဟီန ၂၉၉/၃၃၆
ပဟီနတ္တ
ပဋ္ဌမ ၃၀၂
ပဋ္ဌမဈာန
ပသန္န
ပရိဗျတ္တကိစ္စ ၃၁၅
ပရမ ၃၂၅
ပါရမီ
ပစ္စယဃာတ ၃၃၆
ပါရိသုဒ္ဓိ ၃၄၀
ပရိတ္တ ၃၅၁
ပဂုဏ

http://www.dhammadownload.com

	စာမျက်နှာ
ပမာဏ	၃၅၁
ပရိစ္ဆေဒ	၃၅၅
ပရိစ္ဆေဒါကာသ	
ပဋိလဒ္ဓဇ္ဈာန(တာ)	၃၆၃
ပဟီန(တာ)	၃၈၁
ပဋ္ဌ	၃၉၄
ပရိဇာနန္တ	၃၉၇
ပဇဟန္တ	
ပဝတ္တိသမ္ဘဝ	၄၀၂
ပလိဃ	၄၂၆
ဖုဋ္ဌ	၃၂၂
ဖုသနလက္ခဏ	၁၇၂
ဗျာဓိ	၁၀၃
ဗျာပါဒ	၁၆၇
ဗြဟ္မဝိဟာရ	၃၆၇
ဗြာဟ္မဏ	
ဗြဟ္မာ	
ဘူတာပဂတ	၁၂၀
ဘူတာပဂတုပ္ပန္န	
ဘမုက	၁၄၄
ဘူရိပညာ	၂၃၅
ဘာဂိယာနိ	၃၀၉
ဘိတ္တိ(ဆိဒ္ဒ)	၃၅၅
ဘင်္ဂ	၃၉၁
ဘန္တယာန	၃၄၀
ဘဿ	၃၇၃
မစ္ဆရိယ	၂၇
မဒိရာ	၅၉
မနောမယိဒ္ဓိ	၆၅
မာတိကာ	၁၃၂
မုသာဝါဒ	၁၅၂
မုဋ္ဌဿတိ(မုဋ္ဌဿတိ)	၁၉၇

မဟာတုလ	၂၀၃
မိနမာန	
မောဟ	၂၃၉
မဏ္ဍလ	၂၈၂
မစ္ဆရိယ	၃၄၀
မိစ္ဆာပထ	၄၂၄
မဟာပလိဃ	၄၂၆
ယထာဘုစ္စဂဟဏ	၁၆၃/၁၆၄
ယထာဝ(ဒိဋ္ဌိ)	၄၂၁
ရထိက	၃၁
ရာဂါဒယော	၄၉
ရာဂ	၆၂
ရုဋ္ဌိ(သဒ္ဒ)	၁၀၆/၃၈၈
ရသ	၁၀၀/၁၃၉/၁၇၃
ရူပ	၁၇၃
ရာဇဝလ္လဘ	၁၈၂/၃
ရူပါဝစရကုသလ	၂၅၂
ရူပဘဝ	
ရူပသညာ(ညီ)	၃၅၇/၈
ရထင်္ဂ	၄၁၀/၁
လေဍ္ဍု	၁၄၈
လိင်္ဂဝိပလ္လာသ	၂၄၂/၃
လာမက	
လာဘ(လာဘီ)	၃၅၇/၈
ဝိပက္က(ဘာဝ)	၁၆
ဝိပါက(သဘာဝ)	
ဝဓုကီ	၄၁
ဝီရိယ	၄၉
ဝိဇ္ဇာ	၆၅
ဝေဒနာ	၇၂
ဝိဟာသံသယ	၇၅
ဝိမတိစ္ဆေဒန	
ဝေါဟာရဒေသနာ	၈၈

http://www.dhammadownload.com

	စာမျက်နှာ	ဝုတ္တပကာရ	၃၀၆
ဝိနိဗ္ဘောဂ	၈၃	ဝဇ	၃၃၃
ဝေါဒါနပစ္စုပဋ္ဌာန	၁၁၀	သဘာဝ	၉/၁၁၀
ဝိထိ	၁၁၃	သံကိလိဋ္ဌ	၂၄
ဝုတ္တနယ	၁၃၂	သောတ	၃၁
ဝဏ္ဏ	၁၃၉	သိက္ခာ	၄၅
ဝါယ	၁၄၂	သေက္ခာ	
ဝိညတ္တိက		သမဝါယ	၈၇
ဝိသံဝါဒန	၁၅၂	သမယ	၈၉
ဝိပရီတဒဿနလက္ခဏ	၁၆၃	သမူဟ	
ဝိရမဏ		သသတ္တာဝစရ	၉၄
ဝေဒယိတ(လက္ခဏ)	၁၇၆	သင်္ဂါမ(ဝစရ)	၉၉
ဝိရ	၁၉၄	သန္တာန	၁၁၃
ဝိတ္ထာရကထာ	၂၀၉	သေသသင်္ခါတ	၁၂၀
ဝိဟာရ	၃၆၇	သီသ	၁၂၈
ဝိနီလ	၃၇၃	သသင်္ခါရ	၁၃၅
ဝိပုဗ္ဗ		သောဏ	၁၄၈
ဝိဆိဒ္ဒ		သိင်္ဂါလ	
ဝိက္ခာယိတ		သုည	၁၅၆
ဝိညာဏ	၃၈၈	သမ္ဖပလာပ	
ဝိတ္တိ	၂၂၃	သမ္ဘ	
ဝိတ္တိသရိက္ခာ(တ္တာ)		သမ္ဘာရ	၁၆၀
ဝဋ္ဋ	၃၉၇	သံဃဋ္ဋနရသ	၁၇၂
ဝစီဒုစ္စရိတာနိ(ပစ္စယ)	၄၁၄	သန္နိပါတပစ္စုပဋ္ဌာန	
ဝစီဒုစ္စရိတပစ္စယသမုဋ္ဌါနိုက		သုခုမ	၁၈၅
ဝိတ္ထဋ္ဌာ	၂၃၅	သောမနဿ	၁၈၇/၃၃၀
ဝိပလ္လာသ	၂၄၂	သမ္မတ	၂၁၅
ဝိရတိ	၂၅၀	သဏ္ဌာ	၂၃၅
ဝိဘင်္ဂ	၂၇၂	သမာဟိတ	၂၅၅
ဝိတက္က	၂၈၅	သုခ	၂၇၉
ဝိစာရ		သမတိက္ကမ	၂၈၅
ဝူပသမ		သမ္ပသာဒန	၂၈၇
ဝီစိ	၂၉၆	သဟာယ	၂၉၀

http://www.dhammadownload.com

	စာမျက်နှာ
သမာဓိ	၂၉၃
သုပ္ပသန္န(ဣန္ဒြ)	၃၀၂
သမ္ပိဏ္ဍနတ္ထ	၃၀၆
သဏ္ဌာယ(ဒိဋ္ဌိ)	၃၀၉/၃၈၁
သိရ	၃၁၅
သမ္ပဓာန	
သမ္ပဓေညာ	
သုခုမ	၃၁၈/၃၉၄
သမုဋ္ဌာန	၃၂၂
သုခပါရမိ(ပဏ္ဍ)	၃၂၅
သုခါဘိသင်္ဂ	
သုမန	၃၃၀
သမာဟာရ	၃၃၃
သတိသီသ	၃၄၀
သုဝဏ္ဏာဒိ	၃၆၀
သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာဒိ	
သုဘ	၃၆၃
သုန	၃၇၃
သမာပန္န	၃၈၁
သမုဒယ	၃၉၇
သဒိသ	၄၀၂
သမ္ဘဝ	
သာမညာ(ဖလ)	၄၀၆
သမ္မောဒ္ဒမျှက်	၄၁၀
သေနင်္ဂ	
သမဏ	၄၁၇
ဟေတု	၂/၃၅/၅၆/၈၇/၂၅၀
ဟိတ	၅၂
ဟဒယင်္ဂမ	၁၅၆
ဟိရိယ	၂၅၈
ဟတ	၃၃၇

♣♣♣♣♣♣♣♣

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ်(၄)

(အ)

အဒိန္န ၄၄၃
အဒက္ခာရဟာ ၄၄၄
အနုပဝဋ္ဋ ။
အဘိနိရောပန ၄၅၇
အဝိက္ခေပနံ ။
အနီတော ၄၆၂
အပ္ပနာ ၄၆၆
အဓိပ္ပေတ ၄၈၁
အဿာသယ ၄၈၇
အညထာ ။
အနောမ ။
အနောမသတ္တ ။
အနောမသတ္တပရိဘောဂ ။
အနာတုရ ၄၉၀
အမတ ၄၉၃
အနမတ ။
အနမတဂ္ဂ ။
အညာတ ။

(အာ)

အာတုရ ၄၈၇
အာယတန ၄၉၆

(ဥ)

ဥပဝဋ္ဋ ၄၄၄
ဥရ ၄၆၉
ဥဒ္ဓရ ၄၇၅
ဥဿာဟ ၄၈၁
ဥဿောဠ္ဌီ ၄၈၁

(ဩ)

ဩမော ၄၈၇

(က)

ကမ္ဗုပထ ၄၆၀

(ကာ)

ကာရော ၄၄၄
ကာရိ ၄၄၄
ကာရိတာ ။
ကာယဒုစ္စရိတံ ၄၆၆

(ကိ)

ကိတ္တိ ၄၆၀

(ကု)

ကုသိတ ၄၈၁
ကုသီဒ ။

(ကေ)

ကေဝလ ၄၅၂

(ကော)

ကောသဇ္ဇ ၄၈၁

(ဂ)

ဂုဏ ၄၆၀
ဂန္ဓော ၄၇၂
ဂိလာန ၄၉၀

(စ)

စိတ္တတာ ၄၃၆
စောရိတာ ၄၄၃
စိတ္တီကတံ ၄၈ရ

(ဇ)

ဇီဝိတ ၄၄၀

http://www.dhammadownload.com

နံပါတ်(၄)

ဇယာ ၄၇၈

(ည)
ညာတံ ၄၉၃

(တ)
တေဇော ၄၅၀
တိတ္ထာယတန ၄၉၆

(ဒ)
ဒိန္န ၄၄၃
ဒဏ္ဍာရဟ ၄၄၄
ဒုဿီလ ၄၄၇
ဒုဿီလျ ။
ဒေသနာ ၄၅၅

(ဓ)
ဓာရဏာ ၄၈၄

(န)
နိဗ္ဗာန ၄၄၇
နိဒ္ဒိဋ္ဌ ၄၄၉
နိဒ္ဒေသ ၄၅၂
°နိဒ္ဒါ ၄၆၃

(ပ)
ပါဏာသညာ ၄၄၀
ပါဏာသညီ ။
ပဏီတ ၄၄၄
ပါဏ ၄၄၇
ပဂ္ဂဟန ၄၅၇
ပထ ၄၆၀
ပစ္စနီက ၄၆၂
ပဏ္ဏာရ ၄၆၉
ပဘဿရ ၄၆၉
ပဋ္ဌမ ၄၇၄
ပဋ္ဋိနိန္နတ္တ ၄၇၅
ပရိယတ္တ ၄၈၄
ပဂုဏ ၄၉၀

(ဖ)
ဖောဋ္ဌဗ္ဗ ၄၇၂
ဖဿပဉ္စက ၄၇၄

(ဗ)
ဗြဟ္မဝိဟာရ ၄၆၅
ဗြဟ္မာ ။
ဗာလ ၄၉၆

(မ)
မင်္ဂေါ ၄၄၇
မူလ ၄၆၀
မုဒိတာ ၄၆၅

(ယ)
ယထာကာမံ ၄၄၃
ယုဂ ၄၆၃
ယုဂနဒ္ဓ ၄၆၃

(ရ)
ရသ ၄၇၂

(ဝ)
ဝိစိတြာနိ ၄၃၆
ဝေါဟာရ ၄၄၀
ဝဓက ။

http://www.dhammadownload.com

နံ့ပါတ်(၄)

ဝေရမဏီ ၄၄၇
ဝဝတ္ထာပိတ ၄၅၂
ဝိကွေပနံ ၄၆၅
ဝိဟာရ ။
ဝိရတိ ၄၆၆
ဝဏ္ဏ ၄၆၉
ဝိဘတ္တ ၄၈၇
ဝဍ္ဎ ၄၉၃

(သ)
သရီရ ၄၄၀
သမုစ္ဆေဒ ၄၄၆
သမုစ္ဆေဒဝိရတိ ၄၄၇
သူရိယ ၄၅၀
သန္နိဋ္ဌာန ၄၅၂
သီသ ၄၅၅
သုန္ဒရ ၄၅၇
သ်ရာ ၄၇၈
သရဏာနိ ၄၈၄
သုတ ။
သုဝိဘတ္တ ၄၈၇
သာဓု ၄၉၀
သံသာရ ၄၉၃
သံသာရဝဍ္ဎ ။

(ဟ)
ဟိင ၄၆၀
ဟီန ၄၄၄
ဟဒယ ၄၆၉

http://www.dhammadownload.com

ခုံအမှတ်--------- ထိ (ဒုတိယ)

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရ

ဓမ္မာစရိယစာမေးပွဲ

ဓမ္မသင်္ဂဏီ အဋ္ဌကထာ။ ။ဒုတိယ မေးခွန်း

၁၃၅၉–ခု၊နှောင်းတန်ခူးလဆန်း ၈–ရက်၊ (၄–၄–၉၈) စနေနေ့

ခွင့်ပြုသည့်အချိန်။ ။ လေးနာရီ (မွန်းတည့် ၁၂–နာရီ မှ ညနေ ၄–နာရီ အထိ)

စာချတန်း ရိုးရိုး

(က) ကသ္မာ ပနေတ္ထ ဖဿောဝ ပဌမံ ဝုတ္တောတိ။

(ခ) စိတ္တဿ ပဌမာဘိနိပါတတ္တာ။

(ဂ) အာရမ္မဏသ္မိဉ္ဟိ စိတ္တဿ ပဌမာဘိနိပါတော ဟုတွာ ဖဿော အာရမ္မဏံ ဖုသမာနောဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တသ္မာ ပဌမံ ဝုတ္တော။

(ဃ) ဖဿေန ပန ဖုသိတွာ ဝေဒနာယ ဝေဒယတိ၊ သညာယ သဉ္ဇာနာတိ၊ စေတနာယစေတေတိ။

(င) တေန ဝုတ္တံ "ဖုဋ္ဌော ဘိက္ခဝေ ဝေဒေတိ၊ ဖုဋ္ဌော သဉ္ဇာနာတိ၊ ဖုဋ္ဌော စေတေတီ"တိ။

၁။ (က)(ခ)ဝါကျတို့ကိုသာ နိပါတ်, သဗ္ဗနာမ်အစွဲ မှန်ကန်စွာစွဲ၍လိုက်သင့်ထည့်သင့်သော ပုဒ်တို့ကို လိုက်ထည့်၍ ကျနစွာ အနက်ယောဇနာပါ။

၂။ (ဂ)ဝါကျကို ဥပနာ အာဘောဂါဒိပဥ္စကစောဒနာ တက်ပြပါ၊(အဓိပ္ပါယ်ပြန်ရန်မလို)၊

၃။ (ခ)စသော ဝါကျတို့ဖြင့် ပယ်အပ်သော ဂန္ထဒေါသတို့ကို ဖော်ပြပါ။

၄။ အာရမ္မဏံကို ဝစနတ္ထပြု၍ (ဘေဒစိန္တာဒီပနီနည်းဖြင့်) ဗျုပ္ပတ္တိစတုက္က ခွဲပြပါ။

၅။ အောက်ပါပုဒ်တို့၏ လိင်္ဂ, ဂဏ, အန္တ, ပဒတို့ကို စိစစ်ပြပါ–

(က) ပဌမံ (ခ) ဟုတွာ (ဂ) ဥပ္ပဇ္ဇတိ (ဃ) သဉ္ဇာနာတိ (င) စေတေတိ။

၆။ အောက်ပါဝါကျတို့၌ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အာဘော်ကိုဖော်ပြ၍ သံဝဏ္ဏနာအမည်ကိုလည်း ပေးပါ– (က) စိတ္တေကဂ္ဂတာတိ စိတ္တဿ ဧကဂ္ဂဘာဝေါ၊
(ခ) သမာဓိဿေတံ နာမံ။

၇။ (ဂ)ဝါကျ၌ ဟိသဒ္ဒါ၊ (ဃ)ဝါကျ၌ ပနသဒ္ဒါတို့၏ အနက်ကိုဖော်ပြ၍ (က)ဝါကျ၌ ဝေသဒ္ဒါ၏ ဂဟေတဗ္ဗ, နိဝတ္တေတဗ္ဗတို့ကိုလည်း ထုတ်ပြပါ။

၈။ ဝုတ္တော၌ ဓာတ်အရဟာရားကို ကိုယ်ပြု၍"မုချယူရ၊ စကားကျ၊ ပြကြဒဿနာ"စသော ရွှေရေးဆောင်နိယံနှင့်အညီ ကြိယာငါးတန် စုံလင်အောင် ထုတ်ပြပါ။

၉။ စေတနာ၏ လက္ခဏာဒိစတုက္ကကို ထုတ်ပြပါ။

၁၀။ ဖုဋ္ဌောကို ဝေဒေတိ၌ ဖြစ်သင့်သမျှ ပဌာန်းစာစပ်၍ ပြိုင်နိုင်သော ပစ္စယသတ္တိတို့ကိုလည်း ထုတ်ပြပါ။

တစ်ပုစ္ဆာလျှင် (၁၀) မှတ်စီ

(မေးခွန်းစာရွက်ပေါ်၌ ခုံအမှတ်မှတပါး မည်သည့်စာမျှ မရေးရ)

http://www.dhammadownload.com

အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ
ဒုတိယနေ့အဖြေ

၁။ (က/ခ)ဝါကျတို့ကို အနက်ယောဇနာပုံ–

ပန–ပုစ္ဆာမိ။ ပန–စောဒေမိ၊ အှံ။ ထေ္တ ဖဿာဒီသု၊ဤဖဿစသည်တို့တွင်။ ကသ္မာ အဘယ့်ကြောင့်။ ဖဿာဝ၊ ဖဿကိုသာလျှင်။ ပဌမံ၊ရှေးဦးစွာ။ ဘဂဝတာ၊မြတ်စွာဘုရားသည်။(ထည့်) ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်သနည်း။ ဣတိ အယံ၊ ကား။ ပုစ္ဆာ၊ အမေးတည်း။ စိတ္တဿ၊ စိတ်၏။ ပဌမာဘိနိပါတတ္တာ၊ ရှေးဦးစွာအာရုံ၌ကျခြင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဝါ)ရှေးဦးစွာ အာရုံ၌ ကျကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်။ဖဿာဝ၊ဖဿ ဖဿကိုသာလျှင်။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ပဌမံ၊ စွာ။ ဝုတ္တော၊ ၏။

(ဤသို့လိုက်ထည့်၍ အနက်ပေး။ ပြည်သျှ၊ ၂။ ၇။)

သဗ္ဗနာမ်အစွဲ–(၂)မှတ်။ပနအစွဲ–(၁)မှတ်။ ကတ္တား(၂)မှတ်။ ကြွင်း(၅)မှတ်။

၂။ (ဂ)ဝါကျသို့ ဥပနာအာဘောဂါဒိ ပဥ္စက စောဒနာတက်ပုံ–

–အရှင်အဋ္ဌကထာဆရာ ဆရာသည်(ခ)ဝါကျဖြင့် စိတ်၏အာရုံ၌ ရှေးဦးစွာကျခြင်း၏အဖြစ်ကြောင့် ဖဿကိုရှေးဦးစွာ ဟောကြားတော်မူအပ်၏–ဟု အကျဉ်းအားဖြင့် ဆိုတော်မူ၏။ (ဥပနာ) (၂)မှတ်

–ဤသို့ ဆိုအပ်သည်ရှိသော် (ဒေါသာပေက္ခလက္ခဏာ)

–ထိုဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကို အကျယ်အားဖြင့် မသိအပ် မသိနိုင်ရာသည်မဟုတ်ပါလော ။ (အာဘောဂ်) (၂)မှတ်

–ထိုသို့ မသိအပ် မသိနိုင်ရာသောကြောင့် (အာဘောဂဟိတ်)

–(ခ)ဝါကျဖြင့် စိတ်၏အာရုံ၌ ရှေးဦးစွာကျခြင်း၏အဖြစ်ကြောင့် ဖဿကိုရှေးဦးစွာ ဟောကြားတော်မူအပ်၏–ဟု အကျဉ်းအားဖြင့် ဆိုတော့်မမူသင့်။ (ဥပနာပဋိက္ခေပ)

–ထိုဆိုအပ်ပြီးသောအနက်ကို အကျယ်အားဖြင့်ပြဆိုသင့်သေး၏။(အန္ဓယစောဒနာ)

–အသို့လျှင် ထိုဆိုအပ်ပြီးသောအနက်ကို အကျယ်အားဖြင့် သိအပ်ပါသနည်း။

–ဤသို့ စောဒနာဘွယ်ရှိ၍ (ဂ)ဝါကျကိုမိန့်။ ကြွင်း(၆)မှတ်

မှတ်ချက်။ ။အကျဉ်းအားဖြင့်သာသိအပ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ပဌမာဘိနိပါတဖြစ်ပုံကို အကျယ်အားဖြင့် မသိအပ်သည်မဟုတ်ပါ လော။ ဤသို့ ထာလျှင်လည်း အမှတ်ပေးရန်။

၃။ (ခ)ဝါကျဖြင့် (က)ဝါကျ၌တင်သင့်သော အဇ္ဈပိတ အပရိပုဏ္ဏဒေါသကို(တစ်နည်း) ဝိရောဓိဒေါသကို ပယ်ပါသည်။(အချို့ဆရာများ) (၂)မှတ်

(ဂ)ဝါကျဖြင့်(ခ)ဝါကျ၌တင်သင့်သော ပုနရုတ္တိဒေါသကို (ရှစ်သောင်းလေးထောင် နိယံ)တစ်နည်း။အဇ္ဈပိတ အပရိပုဏ္ဏဒေါသကို ပယ်ပါသည်။ (၃)မှတ်

(ဃ)ဝါကျဖြင့်(ဂ)ဝါကျ၌တင်သင့်သောအဇ္ဈာပိတအပရိပုဏ္ဏဒေါသကိုပယ်ပါသည်။ (၃)မှတ်

(င)ဝါကျဖြင့် (ဃ)ဝါကျ၌တင်သင့်သော ဝိရောဓိဒေါသကို ပယ်ပါသည်။(၂)မှတ်

http://www.dhammadownload.com

၄။ အာရမ္မဏံ ပုဒ်၏ ဝစနတ္ထ
စိတ္တစေတသိကာ အာဂန္တွာ ရမန္တိ ဧတ္ထာတိ အာရမ္မဏံ။(ဓာန်၊ဋီ၊၉၄။) (၄)မှတ်
(က)စိတ္တစေတသိကာ အာဂန္တွာ ရမန္တိ ဧတ္ထာတိ ဟူသောဝိဂြိုဟ်ဝါကျသည် ဗျုပ္ပတ္တိ-မည်၏။ (၁)မှတ်
(ခ)လာရောက်၍ မွေ့လျော်ခြင်းကြိယာသည် ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်မည်၏။ (၂)မှတ်
(ဂ)အာရမ္မဏံဟူသော ပုဒ်ပြီးနိပ္ဖန္နသဒ္ဒါသည် ပဝတ္တိမည်၏။ (၁)မှတ်
(ဃ)အာရုံတို့၏ တစ်ခုသည်တစ်ခုနှင့်တူသောအခြင်းအရာဟုဆိုအပ်သောဇာတ်သည် ပဝတ္တိနိမိတ်မည်၏။ (၂)မှတ်
(ဤကား ဇာတိသဒ္ဒါအခိုက်)
တစ်နည်း-နိယံအဖြေကြီးများအလို-
(ခ)အစိတ်သဒ္ဒါဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော လာရောက်၍မွေ့လျော်ခြင်းကြိယာသည်ဗျုပ္ပတ္တိနိမိတ်မည်၏။ (၂)မှတ်
(ဃ)အပေါင်းသဒ္ဒါဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော လာရောက်၍မွေ့လျော်ခြင်းကြိယာသကတ်သည် ပဝတ္တိနိမိတ်မည်၏။ (၂)မှတ်
(ဤကား ဘေဒစိန္တာဒီပနီနည်းဖြင့် ခွဲသည်)
မှတ်ချက်။ ။အဘိဓာန်ဋီကာနည်းဖြင့်ဖြေခဲ့သော် (၈)မှတ်သာပေးရန်။

၅။(က) ပဌမံ-ကား အလိင်၊ဂဏဝိမုတ်၊နိဂ္ဂဟိတန္တ၊နိပါတပဒ၊ (ဦးဟုတ်စိန်အဘိဓာန်) (တစ်နည်း)နပုလ္လိင်၊စိတ္တာဒိဂိုဏ်း၊အကာရန္တ၊ကိတ်နာမ်ပုဒ်။ (၂)မှတ်
(ခ)ဟုတွာ-ကား အလိင်၊ဂဏဝိမုတ်၊အာကာရန္တ၊နိပါတပဒ။ (၂)မှတ်
(ဂ)ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ကား အလိင်၊ဒိဝါဒိဂိုဏ်း၊ဣကာရန္တ၊(အပြင်ကာရန်)တစ်နည်း-အာကာရန္တ၊(အတွင်းကာရန်)အာချာတ်ပုဒ်။ (၂)မှတ်
(ဃ) သဥ္ဇာနာတိ-ကား အလိင်၊ကိယာဒိဂိုဏ်း၊ဣကာရန္တ၊(အပြင်ကာရန်)တစ်နည်း-အာကာရန္တ(အတွင်းကာရန်)၊အာချာတ်ပုဒ်။ (၂)မှတ်
(င)စေတေတိ-ကား အလိင်၊စုရာဒိဂိုဏ်း၊ဣကာရန္တ(အပြင်ကာရန်)၊တစ်နည်း-အကာရန္တ(အတွင်းကာရန်)၊အာချာတ်ပုဒ်။ (၂)မှတ်
မှတ်ချက်။ ။အတွင်းကာရန္တအနေဖြင့်ခွဲသည်ကား အချို့ဆရာတို့အလိုဖြစ်သည်။

၆။ (က)ဝါကျ စိတ္တသ္သ ကေဂ္ဂတာဝေါဖြင့် စိတ္တဿေကဂ္ဂတာကို စိတ္တဿ+ဧကဂ္ဂတာဟု ပဒစ္ဆေဒ ပြုအပ်သည်၏အဖြစ်ကိုရင်း(သန္ဓိလိင်္ဂပဒသံဝဏ္ဏနာ)။ (၂)မှတ်
ကေဂ္ဂတာကား ဧကဂ္ဂပုဒ်+တာ၊ဗစ္စည်း၊ထိုတွင်တာပစ္စည်း၏ ဘာအနက်၌သက်သည်၏အဖြစ်ကိုရင်း(ပစ္စယတ္ထသံဝဏ္ဏနာ) (၂)မှတ်
ယင်းကေဂ္ဂတာကို ဧကဂ္ဂဿ ဘာဝေါ ဧကဂ္ဂတာဟုဘာဝတဒ္ဓိတ်ဝစနတ္ထပြုအပ်သည်၏အဖြစ်ကိုရင်း၊(အဘိဓာနတ္ထသံဝဏ္ဏနာ)အဋ္ဌကထာဆရာသိစေပါသည်။ (၂)မှတ်
(ခ)ဝါကျသမာဓိသောတံ နာမ်ဖြင့် ကေဂ္ဂတာ(စိတ္တဿေကဂ္ဂတာ)အရ သမာဓိကိုအရ

http://www.dhammadownload.com

ကောက်အပ်သည်၏အဖြစ်ကို သိစေပါသည်။(သရုဗ်ကြားအဘိဓေယျတ္ထ)(၄)မှတ်

၇။ (ဂ)ဝါကျ၌ ဟိသဒ္ဒါသည် ကရဏတ္ထ။(ပြည်၊သျှ၊)
တစ်နည်း။ဝိတ္ထာရဇောတက။(ဘာဋီ) (၃)မှတ်
(ဃ)ဝါကျ၌ ပနသဒ္ဒါသည် ပက္ခန္တရတ္ထ။(ပြည်၊သျှ) (၂)မှတ်
(က)ဝါကျ၌ ဧဝသဒ္ဒါ၏ ဂဟေတဗ္ဗတ္ထကား–ဖဿဖြစ်ပါသည်။ (၂)မှတ်
နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထကား ဝေဒနာ သညာစသည်တို့ဖြစ်ပါသည်။ (၃)မှတ်

၈။ဝုတ္တော၌ ဝစတော်အရကား ဘုရားရှင်၏သန္တာန်၌ဖြစ်သော ဒေသနာဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ဖြစ်ပါသည်။တစ်နည်း–ဒေသနာဉာဏ်တော်ဖြစ်ပါသည်။ (၂)မှတ်
(က)ယင်းစိတ္တုပ္ပါဒ်သည်၊တစ်နည်း။ဒေသနာဉာဏ်တော်သည် ဒဿနတ္ထမည်၏။ (၁)မှတ်
(ခ)ပါရမီဉာဏ်, ဝိပဿနာဉာဏ်, မဂ်ဉာဏ်, ဖိုလ်ဉာဏ်,ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်,သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်တို့သည် ဒီပကတ္ထမည်၏။ (၂)မှတ်
(ဂ)ဖဿော–ဟူသော ဝစီဘေဒသဒ္ဒသည် ပကာသနတ္ထမည်၏။ (၂)မှတ်
(ဃ)ဒေသနာတော်ကို ကြားနာရခြင်းသည် ဝိဘာဝတ္ထမည်၏။ (၂)မှတ်
(င)ဒေသနာတော်ကိုကြားနာရသဖြင့် ဓမ္မသဝနကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်းအစ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်တိုင်အောင်သော အကျိုးအဆက်ဆက်တို့သည် အနုဘာဝတ္ထမည်၏။(၁)မှတ်
(ဤကားရွှေရေးဆောင်နိယံနှင့်အညီအကြောင်းတစ်ချက်,အကျိုးသုံးချက်ထုတ်သည်။)
မှတ်ချက်။ ။အကြောင်းနှစ်ချက်,အကျိုးနှစ်ချက်ထုတ်နည်းအရ ထုတ်ခဲ့သော်(၈)မှတ်သာပေးရန်။

၉။ စေတနာ၏ လက္ခဏာဒိစတုက္က–
စေတနာ– စေတယိတလက္ခဏာ၊
အာယူဟနရသာ၊
သံဝိဒဟနပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊
ဝိညာဏပဒဋ္ဌာနာ၊

၁၀။ ဖုဋ္ဌော–ကား"သည်"ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် ဝေဒေတိ–၌ သဟဇာတပစ္စည်း၊ ဝေဒေတိ–ကား သဟဇာတပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်။ (၃)မှတ်
(ဖုဋ္ဌော–အရ ဖဿကိုယူ၍ ဝေဒေတိ–အရသမ္ပယုတ်တရားကိုယူ)
ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိများကား–သဟဇာတ,အညမည,နိဿယ,နာမ်အာဟာရ, သမ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ–အားဖြင့်(၇)ပစ္စည်းဖြစ်ပါသည်။ (၃)မှတ်
တစ်နည်း။ ။ဖုဋ္ဌော–ကား "ကို"ဟူ၍ အနက်ပေးသောကြောင့် ဝေဒေတိ၌ အာရမ္မဏ

http://www.dhammadownload.com

ပစ္စည်း၊ ဝေဒေတိ–ကား အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်။ (၂)မှတ်
(ဖုဋ္ဌော–အရ ဖဿတွေ့ထိအပ်သော အာရုံကိုယူ၍ ဝေဒေတိ–အရ ဝေဒနာကိုယူ)
ပြိုင်နိုင်သောပစ္စယသတ္တိများကား–အာရမ္မဏ,အဓိပတိ,နိဿယ,ဥပနိဿယ,ပုရေဇာ
တ,ဝိပ္ပယုတ္တ,အတ္ထိ,အဝိဂတ–အားဖြင့်ယထာရဟ(၈)ပစ္စည်းဖြစ်ပါသည်။ (၂)မှတ်
မှတ်ချက်။ ။ဖုဋ္ဌော ဝေဒေတိပါဠိကား သံ၊၂၊၁၉၈။၂၉၁။
ဖုဋ္ဌောတိ ဥပယောဂတ္ထေ ပစ္စတ္တဲ့ခနံ၊ဖဿေန ဖုဋ္ဌမေဝ ဂေါစရံ ဝေဒနာ ဝေဒေတိ၊စေ
တနာ စေတေတိ၊သညာ သဉ္ဇာနာတီတိ အတ္ထော၊ဖုဋ္ဌောတိ ဝါ ဖဿသမင်္ဂီပုဂ္ဂလော
ဖဿေန ဖုဋ္ဌာရမ္မဏမေဝ ဝေဒနာဒီဟိ ဝေဒေတိ စေတေတိ သဉ္ဇာနာတီတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ (သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆)
မှတ်ချက်။ ။ပ,နည်းမှန်လျှင် (၆)မှတ်။ဒု,နည်းမှန်လျှင်(၄)မှတ်။ ပေါင်း(၁၀)မှတ်။

http://www.dhammadownload.com

http://www.dhammadownload.com